SAXON & LINDSTRÖMS ORDBOK

15000 främmande ord

Deras stavning, uttal, böjning, härkomst
och betydelse

SAMMANSTÄLLDA
AV
HARRY MAIANDER
Fil. Licentiat

STOCKHOLM
SAXON & LINDSTRÖMS FÖRLAG

Stockholm
Saxon & Lindströms Tryckeri
1942

Saxon & Lindströms ordbok

Förord till den elektroniska utgåvan

Saxon & Lindströms ordbok utkom 1942 med en andra upplaga 1945.

Enkla ordlistor omfattas inte av upphovsrätt, utan enbart av katalogskyddet i 49 § av upphovsrättslagen (1960:729), som gäller i femton år efter utgivningsåret.

Innehåll: A - B - C - D - E - F - G - H - I - J - K - L - M - N - O - P - Q - R - S - T - U - V, W - X, Y, Z - Å, Ä, Ö

Företal.

Föreliggande ordbok, som omfattar något mer än 15,300 ord, skiljer sig i flera avseenden från andra ordböcker, som utgivits på vårt språk. Då en kännedom om bokens egenart i fråga om innehåll och uppställning är av betydelse för dess effektiva begagnande, bör läsaren ägna dessa sidor någon uppmärksamhet på så tidigt stadium som möjligt.

Ordboken består av fyra huvuddelar, av vilka den första och ojämförligt mest omfattande utgöres av den egentliga ordförteckningen. Andra avdelningen består av en samling "bevingade ord" på olika språk. Därnäst följer en förteckning över främmande egennamn, som ej sällan förekomma i svenska familjer, ofta med illa förvridet uttal. Och slutligen en samling förkortningar. Till denna sista avdelning ha bl. a. hänförts grundämnenas atomtecken, bilars nationalitets- och länsbokstäver, flygplans nationalitetsbokstäver samt de officiella förkortningarna för USA:s stater.

Ordbokens uppgift är att lämna erforderliga upplysningar beträffande de olika slagen av uppslagsord. Det sker i huvudsak efter följande linjer:

Av själva artikelrubriken framgår resp. ords stavning. Mestadels förekommer ett litet accenttecken efter någon av ordets vokaler, för att ange ordets betoning. Det betyder att ifrågavarande vokal har ordets huvudton, t. ex. **Poka'l, Tre'ma.**

Om ett sådant accenttecken ej räcker till för att förtydliga ordets uttal, upprepas ordet inom klammer, men då med delvis andra bokstäver, vilka ange, hur ordet rätteligen borde stavats, om det skulle uttalas efter svenska uttalsregler eller så nära dem som möjligt, t. ex. **Temps** [ta**ng**], **Times** [taim**s**]. Om endast en del av ordet behövt upprepas inom klammer, står tecknet - före eller efter densamma.

Nästa upplysning gäller ordets härkomst. Efter varje främmande ord eller grupp av ord står inom parentes en bokstavsgrupp, t. ex. eng, ty, lat, vilken anger det språk, varifrån ordet hämtats. Ibland har ordet bibehållit sin främmande form och sitt främmande uttal, men oftast har det uppgått i svenskan så intimt, att dess yttre starkt förändrats, t. ex. **Strejk** (eng). Det engelska ordet ser emellertid ut så här: **Strike** [straik]. I ordboken anges av utrymmesskäl icke, om ordet har sin ursprimgliga stavning eller ej.När det gäller substantiv, som införlivats med det svenska ordförrådet och böjes på svenskt sätt, ha böjningsändelserna för bestämd form singularis och för obestämd form pluralis införts, varigenom ordets böjning står fullt klar, t. ex. **Ele'v,** -en, -er, **Ga'ta,** -n, -or. I det sistnämnda exemplet bör man lägga märke till, att pluraländelser -or (liksom -ar i 1:a dekl.) förutsätter bortfall av singularens slutvokal, alltså "gator", ej "gataor".

För ord med betonat vokalslut, har i regel endast den nu förhärskande ändelseformen för bestämd form sing. utan e medtagits, t. ex. **Batteri',** -t (ej -et), -er. I flera landsändar är detta e fortfarande bibehållet, och det är icke fel att använda det.

I ord med konsonantslut förlorar stammens sista stavelse stundom sin vokal framför ändeisen, t. ex. fönster, fönstret. Detta markeras i ordboken genom att konsonanten före och efter denna vokal upprepas i ändelsen, t. ex. **Fö'nster,** -tret (läses "fönstret", ej "fönstertret"). Är den förstnämnda konsonanten dubbelskriven, anges detta, t. ex. **Gi'tter,** -ttret, **So'cken,** -cknen. I ord med den latinska ändelsen **-ium,** vilka förlora denna i bestämd form sing. och i plur., upprepas den närmast föregående konsonanten i ändelsen, t. ex. **Gymna'sium,** -siet, -sier (läses "gymnasiet", "gymnasier", ej "gymnasiumsiet" osv.).

Den sista upplysningen beträffande uppslagsorden gäller deras betydelse. Denna upplysning måste givetvis bli kortfattad och inskränka sig till en ordförklaring. Det ligger i ordbokens natur att icke ingå på beskrivningar eller utförligare förklaringar i sak — denna uppgift tillkommer uppslagsboken (i Sverige stundom kallad "konversationslexikon"). Av denna anledning upptar ordboken icke geografiska eller biografiska artiklar. Om ortnamn eller personnamn förekomma, sker det, emedan de äga en extra betydelse som symbol för någonting

eller att namnet knutits till ett begrepp, t. ex. **Salomonisk dom, Tartuffe.**

Däremot förekomma poetiska eller skämtsamma benämningar på orter och människotyper, t. ex. **Wadköping, Heliga staden, Swingpjatt.**

Utöver de främmande orden finnas en del svenska, vars betydelse äro begripliga för alla, men som stavas oregelbundet, t. ex. ord med dj, gj, hj och Ij. En del sådana ha medtagits utan ordförklaringar.

*

Då flera ord ha sin första del gemensam, föras de samman till en större grupp eller artikel, såsom fallet är t. ex. med orden **autobiografi — autotypi.** I sådana grupper upprepas icke den för alla orden gemensamma sammansättningsleden. Den skiljes från återstoden av självauppslagsordet genom en lodrät linje och markeras i de övriga orden med tecknet ~. Exempel:

A'uto|biografi' ... ~dafé. Det sistnämnda ordet skall alltså läsas **autodafé.**

Stundom inträffar, att hela uppslagsordet ingår i de följande orden i gruppen. I sådana fall förekommer inget lodrätt delstreck, t. ex. **Ljum, ... ~het.** Det sista ordet skall då läsas **ljumhet.**

Om tecknet ~ står på något avstånd från det följande, betyder det, att det läses som två ord, t. ex. **A'rbiter ... ~ bibe'ndi.** Det sistnämnda skall läsas **a'rbiter bibe'ndi** (i två ord).

I ord, vars första del markeras med tecknet ~, betecknar ett accenttecken närmast efter ~, att ordets huvudtonvikt ligger på den utelämnade sammansättningsledens sista stavelse, t. ex. **Pole|mi'k... ~'miker.** Det sista ordet skall alltså betonas **pole'miker.** Åtskillnad på akut och grav accentbeteckning har ej gjorts, då främmande ord ju ha akut accent.

Grundstommen till denna ordbok utgöres av ett under tjugo år fört register över i pressen och litteraturen förekommande ord av främmande ursprung. Den litteratur, som rådfrågats vid ordbokens utarbetande, utgöres i första hand av Svenska Akademiens ordlista samt — så långt den räckt — Svenska Akademiens ordbok. För uttal och översättning av de främmande orden har utg. rådfrågat större lexika på olika språk. En viss hjälp har även lämnats av tidigare i vårt land utgivna ordlistor över främmande ord.

Tryckfel, som upptäckts under tryckningen, äro rättade på sid. 240.

Utgivaren.

Uttalsbeteckning.

Utg. har sökt åstadkomma en uttalsbeteckning, som är på en gång lättfattlig och i möjligaste mån exakt. Nu är det ju en känd sak, att varje språk har sina typiska ljud, som man icke kan återge med ett annat språks bokstavstecken utan att samtidigt modifiera dessas ljudvärde. Full exakthet kan alltså ej ernås med uteslutande latinska bokstäver. Vi ha därför valt beteckningar, som återge de svenska ljud, till vilka de främmande ha tendens att övergå, i den mån de införlivas med det fasta ordförrådet. uppslagsordet genom en lodrät linje och markeras i de övriga orden med tecknet ~. Exempel:

A'uto|biografi' ... ~dafé. Det sistnämnda ordet skall alltså läsas **autodafé.**

Stundom inträffar, att hela uppslagsordet ingår i de följande orden i gruppen. I sådana fall förekommer inget lodrätt delstreck, t. ex. **Ljum, ... ~het.** Det sista ordet skall då läsas **ljumhet.**

Om tecknet ~ står på något avstånd från det följande, betyder det, att det läses som två ord, t. ex. **A'rbiter ... ~ bibe'ndi.** Det sistnämnda skall läsas **a'rbiter bibe'ndi** (i två ord).

I ord, vars första del markeras med tecknet ~, betecknar ett accenttecken närmast efter ~, att ordets huvudtonvikt ligger på den utelämnade sammansättningsledens sista stavelse, t. ex. **Pole|mi'k... ~'miker.** Det sista ordet skall alltså betonas **pole'miker.** Åtskillnad på akut och grav accentbeteckning har ej gjorts, då främmande ord ju ha akut accent.

Grundstommen till denna ordbok utgöres av ett under tjugo år fört register över i pressen och litteraturen förekommande ord av främmande ursprung. Den litteratur, som rådfrågats vid ordbokens utarbetande, utgöres i första hand av Svenska Akademiens ordlista samt — så långt den räckt — Svenska Akademiens ordbok. För uttal och översättning av de främmande orden har utg. rådfrågat större lexika på olika språk. En viss hjälp har även lämnats av tidigare i vårt land utgivna ordlistor över främmande ord.

Tryckfel, som upptäckts under tryckningen, äro rättade på sid. 240.

Utgivaren.

Uttalsbeteckning.

Utg. har sökt åstadkomma en uttalsbeteckning, som är på en gång lättfattlig och i möjligaste mån exakt. Nu är det ju en känd sak, att varje språk har sina typiska ljud, som man icke kan återge med ett annat språks bokstavstecken utan att samtidigt modifiera dessas ljudvärde. Full exakthet kan alltså ej ernås med uteslutande latinska bokstäver. Vi ha därför valt beteckningar, som återge de svenska ljud, till vilka de främmande ha tendens att övergå, i den mån de införlivas med det fasta ordförrådet.Uttalet angives inom klammer efter uppslagsordet i de fall, då det avviker från vårt eget språkbruk. Vokaltecknen ha i stort sett samma ljudvärde, som de regelbundet ha i svenskan. Det är alltså att märka, att ett o alltid uttalas som **o** (ej som **å**), då det står i uttalsbeteckningen, t. ex. **und** [onnt], som ej får uttalas "ånnt".

Då vokalen är kort, anges detta i betonad stavelse med dubbelskrivning av närmast följande konsonant.

Den långa vokalen markeras med ett efterställt kolon (:), som syftar att hejda läsaren en smula och därigenom tvinga honom att draga ut vokalljudet längre än han tänkt sig.

Sammanskrivet æ återger ett mellanljud mellan kort a och kort ä.

Gruppen åo betecknar "brett" (skånskt) å med efterslag av o.

Konsonanttecknen tarva någon förklaring:

ng, tryckt i fet stil, anger, att den föregående vokalen uttalas nasalerad i originalspråket (franska, polska eller portugisiska). Nasalljudet visar tendens att bli ng-ljud i svenskan, men det feta **ng** vill tjäna som ledning för den läsare, som önskar känna ett mera korrekt uttal. Det anges dock ej i ord, som redan ingått i ordförrådet och fått vedertaget svenskt uttal och svensk böjning. Samma regel gäller för användning av de följande tecknen.

s och **sj,** tryckta i fet stil, ange, att s och sj i resp. ord uttalas tonande i originalspråket.

dh och th beteckna det tonande, resp. tonlösa läspande väsljud, som är typiskt för engelskan (och spanskan).

w betecknar det för engelskan typiska, ytterst korta o, som även i vanlig text återges med w, t. ex. water [wå':tö].

ch betecknar ett strupljud som i tyska "Macht", t. ex. **Juan** [cho-a'nn].

Då ändelsen **-tion** uttalas [-sjo':n], är särskild uttalsbeteckning i regel ej angiven.

Det viktigaste av uttalsbeteckningen förklaras under texten på varje uppslag.

A

A el. **ab** (lat), från, av.

à (fr), för, tm.

A'bakus (gr), räkneram m. kulor; kapitälplatta.

Abandon [aba**ng**då'**ng**] (fr), avträdande av äganderätten till försäkrat fartyg.

Abasi', -n (gr), oförmåga att gå.

A'bba (aram), fader.

Abbandoname'nte (it), hängivet.

Abb|é, -n, -er (hebr), abbot, präst. **~edi'ssa,** -n, -or, klosterföreståndarska. **~'ot,** -en, -ar el. -'er, klosterföreståndare.

A'bborre, -n, -ar.

Abbreviatio'n, -en, -er (lat), förkortning.

ABCD-staterna, USA (America), Britt. riket, Kina (China), Nederl. Indien (Dutch India).

Abderi'tisk (gr), enfaldig, bakvänd.

Abdik|atio'n, -en, -er (lat), tronavsägelse. **~e'ra,** avsäga sig kronan.

Abdo'm|en, pl. -'mina (lat), buk. **~ina'l,** som avser buken.

Abeceda'rie, -n, -r (lat), nybörjare.

A'ber (ty), olägenhet, svårighet.

Aberratio'n, -en (lat), avvikelse.

Ab hinc (lat), härifrån, hädanefter.

Ab ini'tio (lat), från början.

Abiturie'nt, -en, -er (lat), lärjunge, som skall avlägga examen.

Ablatio'n, -en (lat), avsmältning.

A'blativ, -en, -er (lat), en kasus.

Abnorm [-å'rrm] (lat), onaturlig, missbildad. **~ite't** -en, -er, missbildning, oregelbundenhet.

Abonn|ema'ng, -et, - (fr), förutbeställning. **~e'nt,** -en, -er, person som beställt på förhand. **~e'ra** beställa på förhand.

Ab ori'gine (lat), från början.

Abo'rt [-å'rrt], -en, -er (lat), missfall, fosterfördrivning. **~i'v,** fosterfördrivande.

Abrakada'bra, -t, trollformel, prat.

Abrasio'n, -en (lat), bortnötning.

Abru'pt (lat), plötslig, tvär.

Absce'ss, -en, -er (lat), bulnad, böld.

Absent friends [æ'bbsent frennds] (eng), frånvarande vänner.

A'bsicht (ty), avsikt.

Absi'd, -en, -er (gr), halvrund utbyggnad bakom altaret.

Absi'nt, -en, -er (gr), malörtslikör.

Absolu't (lat), fullkomlig, oinskränkt, självständig. **~io'n** -en, syndaförlåtelse. **~i'sm,** -en, oinskränkt regeringsmakt; helnykterhet. **~i'st,** -en, -er, helnykterist. **~i'stisk,** som avser **~i'sm.**

Absolve'ra (lat), avlägga examen.

Absor|be'ra (lat), uppsuga, upptaga. **~ptio'n,** -en, uppsugning, upptagande.

Abstine'ns, -en (lat), avhållsamhet.

Abstrahe'ra (lat), bortse från.

Abstra'kt (lat), tänkt; overklig. **~io'n,** -en, -er, tankeskapelse.

Absu'rd (lat), orimlig, löjlig. **~ite't,** -en, -er, orimlighet, löjlighet.

Abuli', -n (gr), viljelöshet.

A cappe'lla (it), sång utan ackompanjemang.

Acceler|atio'n [aks-], -en (lat), hastighetsökning. **~e'ra,** öka hastigheten.

Acce'nt [aks-], -en, -er (lat), tonvikt, tonviktstecken.

Acce'pt [aks-], -en, -er (lat), godkänd växel. **~a'bel,** antagbar, dräglig. **~a'nt,** -en, -er, person som godkänt växel. **~e'ra,** godkänna (växel), antaga.

s och sj = tonande s och sj; th och dh = tonlöst och tonande väsljud.Kolon (:) står efter lång vokal; **ng** = nasalljud; w = svagt o (eng w).

Accessio'n [aks-], -en, -er (lat), tillökning, nyförvärv.

Accide'nstryck [aks-], -et (lat), småtryck (visitkort m. m.).

Acci's [aks-], -en, -er (lat), konsumtionsskatt.

Ace|ta't, -et (lat), salt av ättiksyra. **~tyle'n,** -en el. -et, lysgas ur karbid.

A'ckja, -n, -or, lappl. släde.

Acklamatio'n, -en, -er (lat), bifall. **Med ~,** utan omröstning.

Acklimatise'rad (lat), anpassad till ändrat klimat.

Ackomod|atio'n, -en, -er (lat), anpassning. **~e'ra,** anpassa.

Ackompanj|atö'r, fem. **-atri's,** -en, -er (fr), person som utför **~ema'ng,** -et, -, musikbeledsagning. **~e'ra,** beledsaga med musik.

Ackord [-å'rrd], -et, - (fr), avtal, beting; samklang. **~e'ra,** överenskomma, köpslå, träffa avtal.

Ackredite'rad (lat), befullmäktigad.

Ackumu|latio'n, -en, -er (lat), anhopning. **~la'tor,** -n, -'er, energisamlare. **~la'torbatteri',** -t, -er, serie av sammankopplade energisamlare. **~le'ra,** samla, hopa.

Ackura't (lat), noggrann, alldeles. **~e'ss,** -en, noggrannhet.

A'ckusati'v, -en, -er (lat), objektskasus.

Ackuschö'rska, -n, -or (fr), barnmorska.

Ackvisi|tio'n, -en, -er (lat), förvärv; uppdragsanskaffning, som utföres av **~tö'r,** -en, -er.

À conditio'n [akå**ng**disiå'**ng**] (fr), med returrätt.

A co'nto (it), på löpande räkning.

Acre [e:kr], eng. ytmått = 40.5 ar.

A'cta (lat), handlingar, dokument.

Adagio [-da'ddjå], -t, -n (it), långsamt musiktempo.

Ad a'cta el. **ad akta** (lat), till handlingarna, undan.

A'dalkona, -n, -or (fsv), akta maka.

Adap|te'ra (lat), anpassa, lämpa, **~tio'n,** -en (lat), anpassning.

A da'to (lat), från denna dag.

Adcitatio'n, -en, -er (lat), instämning till gemensamt svaromål.

Add|e'nd, -en, -er (lat), tal som man skall **~e'ra,** sammanräkna.

Addi|tame'nt, -et (lat), tillägg, bihang, **~tio'n,** -en, -er, hopsummering av tal.

Addolora'to (it), vemodigt.

Adekva't (lat), fullt motsvarande.

A'del|skap, -et. **~ssläkt,** -en, -er.

Adenoid [-no-i':d] (gr), körtelartad.

Ade'pt, -en, -er (lat), invigd lärjunge.

À deux mains [adömä'**ng**] (fr), med två händer.

Adhe|re'ns, -en (lat), sammanväxning. **~re'ra,** hänga vid. **~sion** [-sjo':n], -en, vidhäftningskraft.

Adiafa'n (gr), ogenomskinlig.

Adia'fora (gr), likgiltiga ting.

Adiaterman [-ma':n] (gr), ogenomtränglig för värmestrålar.

Ad infini'tum (lat), i oändlighet.

Ad i'nterim (lat), tills vidare.

A'djektiv, -et, - (lat), egenskapsord, t. ex. vacker, klar, vit.

Adjoint [-sjo-ä'**ng**] (fr), ämbetsbiträde.

Adju|nge'ra (lat), tillkalla som biträde. **~'nkt,** -en, -er, läroverkslärare av 2:a graden; prästerligt biträde. **~nktu'r,** -en, -er, adjunktsbefattning. **~ta'nt,** -en, -er, uppvaktande el. biträdande officer (el. underofficer).

Adjö' (fr), "åt Gud", farväl.

Ad li'bitium (lat), efter behag.

Ad li'teram (lat), efter bokstaven.

Administr|atio'n, -en (lat), förvaltning. **~ati'v,** som avser förvaltning. **~a'tor,** -n, -'er, förvaltare, utredningsman. **~e'ra,** förvalta.

Admira'bel (lat), beundransvärd.

Admitt|e'ra (lat), ge tillträde åt. **~'itur** (lat), "framsläppes", lägsta godkända betyg (B?).

Admonitio'n, -en, -er (lat), varning, tillrättavisning.

Ad no'tam (lat), till efterrättelse.

Adolfi'n, -en, -er, silvermynt påAdolf Fredriks tid (1751—71).

Ado'nis -en, -ar (gr), skön yngling; ett örtsläkte.

Adop|te'ra (lat), upptaga som egen. **~tio'n,** -en, -er, upptagande av **~ti'vbarn,** -et, -, fosterbarn, som insatts i eget barns rättigheter.

Adora'|bel (lat), tillbedjansvärd. **~tio'n,** -en, tillbedjan.

Ad protoco'llum (lat), till protokollet.

Adrenali'n, -et (lat), hormon, som avsöndras i binjurarna.

Adre'ss, -en, -er (fr), uppgift om bostad; utanskrift; hyllningsskrivelse. **~a't,** -en, -er, brevmottagare. **~e'ra,** rikta, utsätta adress.

A drittu'ra (it), utan mellanhand.

Adsor|be'ra (lat), fastsuga. **~ptio'n,** -en, fastsugning.

Adstringe'rande (lat), sammandragande (om läkemedel).

Adu|ce'ring, -en (fr), minskning av kolhalten i gjutjärn, så att det blir smidbart (**~ce'rat**).

A du'e (it), tvåstämmigt.

Adu'lt (lat), vuxen, myndig.

Ad u'sum (lat), till bruk.

Ad valo'rem (lat), efter värdet.

Adve'nt, -et (lat), ankomst; kyrkoårets inledning. **~i'st,** -en, -er, medlem av sekt, som väntar Kristi snara återkomst.

Adve'rb, -et, - (lat), oböjl. bestämningsord, t. ex. gärna, sällan. **~ia'l,** -et, satsdel, som anger tid, rum el. sätt för något.

Adve'rsativ (lat), som avser el. utmärker motsats.

Advo|ce'ra (lat), försvara med hårklyverier. **~ka't,** -en, -er, rättegångsombud. **~ka'tfiska'l,** -en, -er, en statsåklagare. **~katy'r,** -en, -er, lagvrängning, försvar med hårklyverier.

Ae'ra el. **e'ra** (lat), tidevarv.

Aerial Derby [ä':riel da':bi], stor årlig eng. flygtävling.

Aërob [a-erå':b], -en, -er (gr), organism, som behöver syre för att leva.

Aero|drom [a-erådrå':m], -en, -er (gr), flygstation, flyghamn. **~dynami'k,** -en, läran om gasers rörelse. **~li't,** -en,

-er, meteorsten. **~mekani'k,** -en, läran om gasers jämvikt o. rörelse. **~na'ut,** -en, -er, luftseglare. **~nauti'k,** -en, luftseglingskonst. **~pla'n,** -et, -, flygplan. **~sta't,** -en, -er, luftballong. **~stati'k,** -en, läran om gasers jämvikt. **~sta'tisk,** som avser luftsegling.

Afasi', -n (gr), sjukl. oförmåga att använda o. förstå språket.

Afe'lium, skrivform för aphelium.

Affa'|bel (fr), medgörlig, vänlig. **~'bile** (it), angenämt (mus.).

Affe'kt, -en, -er (lat), sinnesrörelse. **~atio'n,** -en, tillgjordhet. **~e'ra,** hyckla, låtsa. **~e'rad,** tillgjord.

Affektio'n, -en (lat), tillgivenhet. **~'svärde,** -t, känslovärde.

Affettuoso [-å':så] (it), uttrycksfullt (mus).

Afficie'ra (lat), påverka, angripa.

Affilie'ra (lat), upprätta filial.

Aifinite't, -en, -er (lat), frändskap mellan kemiska ämnen.

Affirma|tio'n, -en, -er (lat), bekräftelse. **~ti'v,** jakande, bekräftande.

Affi'sch, -en, -er (fr), anslag med tillkännagivande. **~e'ra,** tillkännagiva genom anslag.

Affi'x, -et, - (lat), tillsats till ordstam (förstavelse el. ändelse).

Afflikti'va straff (lat), kroppsstraff.

Affretta'ndo (it), raskare (mus).

Afoni', -n (gr), sjuklig klanglöshet hos rösten.

Afori'sm, -en, -er (gr), tänkespråk, tankekorn.

Afrika'nd, -en, -er, vit person, som är född i Sydafrika.

Afrodisi'aka (gr, pl.), driftsstegrande medel.

A'galjus, -et, klippljus för fyrar (från Gasaccumulator).

Aga'per (gr), fornkristna kärleksmåltider.**Aga't,** -en, -er, en halvädelsten.

Age'nda (lat), föredragningslista.

Age'nt, -en, -er (lat), befullmäktigat ombud; satsdel som uttrycker den handlande i passiv sats. **~skap,** -et, -, britt. förvaltningsområde i Indien. **~u'r,** -en, -er, en agents verksamhet.

Age'ra (lat), låtsas vara, spela.

Aggiustame'nte [adjost-] (it), strängt i takt (mus).

Agglomera't, -et, - (lat), anhopning av kantiga bergartsstycken.

Agglutı|natio'n, -en, -er (lat), hopklibbning. **~ne'ra,** sammanklibba.

Aggrega't, -et, - (lat), sammangyttring, oorganisk massa; sammanställning. **~io'nstillstånd,** -et, -: fast, flytande och gasformig.

Aggressi'v (lat), stridslysten.

Agilme'nte [adjil-] (it), muntert (mus).

Agio [a'ddjå], -t (it), uppgäld.

Agi|tatio'n, -en, -er (lat), uppvigling, bearbetning. **~te'ra,** bearbeta. **~ta'to** [adji-] (it), jagande.

Agna'ter (lat), släktingar, mellan vilka alla led äro män.

Agnostici'ism, -en (gr), åsikt, att man intet kan veta om Gud.

A'gnus De'i (lat), Guds lamm.

Agoner [-gå':n-], forngrek. tävlingsspel (kappkörning m. m.).

Agoni' -n (gr), dödskamp.

Agora' (gr), torg. **~fobi',** -n, torgskräck, skräck f. öppna platser.

Agra'ff, -en, -er (fr), prydnadsspänne.

Agrafi', -n (gr), sjuklig oförmåga att skriva ord.

Agra'r, -en, -er (lat), storgodsägare (som politiker).

Agrea'bel (fr), angenäm, behaglig.

Agrema'ng, -et, -er (fr), nöje.

Agrikultu'r, -en (lat), åkerbruk.

Agronom [-nå':m], -en, -er (lat), lantbrukare med **~examen. ~i'e licentiatexa'men** [-sia':t-], högsta examen vid Lantbrukshögskolan.

Agrypni', -n (gr), sömnlöshet.

Aiss, kors (♯) för tonen **a.**

À jour [asjo':r] (fr), för dagen. **Hålla sig ~,** följa med.

Ajourne'ra [asjor-] (fr), uppskjuta.

Aka'cia, -n, -or, ett trädslag.

Akade|mi', -(e)n, -er (gr), högskola, lärt samfund. **~'miker,** -n, - el. **~'mici** (gr), högskolelärare, medl. av akademi. **~'misk,** som avser akademi. **~mi'st,** -en, -er, försvarare av den fransk-klassiska kulturen i början av 1800-talet.

Aki'lleshäl, -en (gr), sårbar punkt.

Akle'ja, -n, -or, en trädgårdsväxt.

Akoniti'n, -et (gr), gift av örten stormhatt (**Aconi'tum**).

Akroba't, -en, -er (gr), "ormmänniska", lindansare.

Akroma't|isk (gr), icke färgspridande. **~i'sm,** -en, frihet från färgspridning.

Akropolis [akrå':-] (gr), borgkulle.

Akro'sti|kon, -et, - el. **~ka** (gr), dikt vari radernas begynnelsebokstäver bilda ett namn el. en sats.

Akrote'rion, -riet, -rier (gr), palmbladsornament på tempelgavlar.

Akt, -en, -er (lat), skriftlig handling, högtidlig handling; avbildning av naken figur.

Akt (ty), fredlöshet.

A'kter, -n, -trar (holl), fartygs bakdel. **~spegel,** -n, -glar, utsirad aktervägg på äldre fartyg.

A'ktie [-tsie], -n, -r (lat), delägarbevis i **~bolag,** -et, -, en ekonomisk sammanslutning utan personlig ansvarighet.

Aktinome'ter, -n, -trar (gr), strålningsmätare.

Aktion [aksjo':n], -en, -er (lat), handling, ingripande, drabbning. **~'sra'die,** -n, -r, verksamhetsområde. **~ä'r,** -en, -er, aktieägare.

Akti'v (lat), verksam; verbform med handlande subjekt; handelsbalans med exportöverskott. **A'kti|va,** tillgångar. **~vi'sm,** -en, handlingsiver, **~vi'st,** -en, -er, krigshetsare. **~vite't,** -en,handlingsiver. **~vum** [a'-], -vet, -ver, aktiv verbform.

Aktri's, -en, -er (fr), skådespelerska.

Aktuali|se'ra (lat), förverkliga, göra **aktue'll,** dagsintressant. **~te't,** -en, -er, verklighet, dagsintresse, dagsbetydelse.

Aktua'rie, -n, -r (lat), expeditionstjänsteman i ämbetsverk.

Aktö'r, -en, -er (fr), skådespelare.

Akus|ti'k -en (gr), läran om ljudet; ljudverkan i en lokal. **~'tisk,** som avser ljudet.

Aku't (lat), skarp, häftig; överhängande.

Akva|mari'n, -en, -er (lat), blågrön ädelsten av beryll. **~re'll,** -en, -er, vattenfärg(-smålning). **~'rium,** -riet, -rier, vattenbehållare för fiskar m. m. **~ti'nt,** -en, -er, el. **~ti'ntagravy'r,** -en, -er, ett slags gravyr; kopparstick. **~vi't,** -en, -er, kryddat brännvin.

Akvedu'kt, -en, -er (lat), broliknande vattenledning.

À la ... (fr), på ... sätt.

Alaba'ster, -n (gr), marmorlik gips.

À la carte [- ka'rrt] (fr), (val av rätter) efter matsedeln.

À la daube [-då :b] el. **aladå'b,** -en, -er (fr), gelérätt.

À la d'Aumont [-dåmå'**ng**] (fr), fyrspann med jockejer på vänsterhästarna.

Alagre'ck, -en, -er (fr), slingrande grek. linjeornament.

À la mode [-må'dd] (fr), modernt.

Ala'rm, -et (fr), buller, oro, utryckningssignal. **~e'ra,** slå alarm.

A'lbatross [-tråss], -en, -er, en fågel.

Albige'nser, franska sekter på 1200-talet (från staden Albi).

Albi|ni'sm, -en (lat), saknad av färgämne i huden. **~'no,** -n, -s, person utan färgämne i huden.

A'lbion (poetiskt), Storbritannien.

A'lbum, -et, -, (lat), samlingsbok.

Albumi'n, -et el. -en, -er (lat), ett äggviteämne, **~uri',** -n, äggvitesjuka, äggviteförekomst i urinen.

Albumoser [-å':ser], äggviteämnen.

Alca'lde (sp), borgmästare.

Aldehy'd, -en, -er, oxidationsprodukt av alkohol.

Aldrig, "icke i livet".

Alema'nner, en germanstam.

Alexandri'n, -en, -er, sexfotat, jambiskt versmått med cesur, t. ex.:

För sorglös nju'tning fö'dd ‖ för le'kar blo'tt och nö'jen.

Alf, -en, -er, andeväsen i folktron.

A'lfa (*A, a*), första bokstaven i grek. alfabetet. **~ och ome'ga,** "A o. O", begynnelsen o. änden.

Alfabe't, -et, - (gr), bokstäver i ordningsföljd. **~'isk,** i bokstavsföljd.

Al fi'ne (it), till slutet (mus).

Alfo'ns, -en, -er (sp), sutenör.

Al fre'sco el. **alfre'sko** (it), målning på våt kalkmur. Förkortas vanligen fresk (se detta ord).

Algebra [allje-], -n (arab), läran om bokstavsräkning.

A'lias (lat), annars, även kallad.

A'libi, -t (lat), frånvaro; vistande på annat håll.

A'lka|li, -t, -er, hydrat el. karbonat av vissa metaller, **~limetaller. ~'lisk,** basisk, lutaktig. **~loid** [-lå-i':d], -en, -er, växtbas, t. ex. kokain, opium.

Alkem|i', -n (arab), guldmakarkonst. **~i'st,** -en, -er, guldmakare.

A'lkohol, -en, -er (arab), etylalkohol. **~i'sm,** -en, dryckenskap. **~i'st,** -en, -er, drinkare. **~ome'ter,** -n, -trar, spritprovare.

Alkov [-kå':v], -en, -er (arab), sängnisch, mindre sovrum.

A'lla| bre've (it), dubbelt så hastigt musiktempo. **~ ca'mera** (it), i kammarstil. **~ marcia** [-ma'rrtja] (it), i marschtakt.

Alla'h (arab), Gud.

Allarga'ndo (it), bredare och starkare (musiktempo).

Allé, -n, -er (fr), trädkantad gata el. väg.**Alle|gori',** -n, -er (gr), genomförd liknelse. **~go'risk,** bildlig.

Alle|gre'tto, -t, -n (it), livligt musiktempo. **~'gro,** -t, -n, mycket livligt musiktempo.

Allez! [ale':] (fr), gå! (jaktterm).

Alli|ans [-a'ngs], -en, -er (fr), förbund. **~e'ra,** ingå förbund. **~e'rad,** bundsförvant. **De ~e'rade,** de med Storbritannien förbundna staterna under världskrigen 1914—18 och från 1939.

Alli|gatio'nsräkning, -en (lat), blandningsräkning. **~ga'tor,** -n, -'er (sp), krokodilart.

Allitteratio'n, -en, -er (lat), bokstavsrim, uddrim.

A'llmoge, -n, "allt folket".

A'llmosa, -n, -or (gr), nådegåva.

Allogami', -n (gr), korsbefruktning.

Allonge [alå'ngsj] (fr), växelbihang med plats för endossentnamn. **~peru'k,** -en, -er, lång, lockig herrperuk (1600-talet).

Allo|pa't, -en, -er, person som sysslar med **~pati',** -n, vedertagen läkemetod. Motsats: homeopati.

Allotropi', -n (gr), ämnens förmåga att uppträda i modifikationer.

All' otta'va (it), en oktav högre (el. lägre). Förk. all' 8:a.

All|right [å:l ra'it] (eng), bra. **~ round** [- raund], allsidigt kunnig.

A'llsköns. A'llsmäktig.

Allstot [-tå':t] (ty), allt dött!

A'll|ström, -men, -mar, såväl växelström som likström. **~sång,** -en, enstämmig (församlings-)sång.

Alltid. Allting.

A'lltinget, Islands riksdag.

Allu|de'ra (lat) hänsyfta. **~sio'n,** -en, -er, hänsyftning.

Allu'vium, -viet, -vier (lat), avlagring genom vatten efter istiden.

A'lma Ma'ter (lat), "hulda moder", hedersnamn för universitet.

Almana'ck(a), -(a)n, -or, årsbok med tideräkningsuppgifter.

Aln, -en, -ar, ä. längdmått = 0,59 m.

A'loë, -n, -r, läkemedelsväxt.

Alp, -en, -er (lat), fjäll. **~'horn,** -et, -, träblåsinstrument. **~i'n,** som avser alper. **~ini'st,** -en, -er, alpbestigare.

Alpa'cka, -n, (-or,) en lamaart; nysilver med vit undermetall.

Al pa'ri (it), till åsätt värde.

Al rigore di te'mpo [-rigå':re-] (it), strängt i takt (mus).

Al se'cco (it), målning på torr kalkmur.

Alt, -en, -ar (lat), låg kvinnoröst, sångerska med sådan röst. **~'violi'n,** -en, -er, violin med lägre ton.

Alta'n, -en, -er (lat), pelarstödd terrass, takterrass.

A'ltare, -t, -n (lat), offerhärd, plats för liturgisk gudstjänst.

A'ltera pars (lat), andra parten.

Alte|ratio'n, -en (lat), bestörtning, oro. **~re'rad,** bestört, upprörd.

A'lter e'go (lat), andra jag.

Alter|nati'v, -et, - (lat), en utväg (bland flera); som adj.: att välja mellan. **~ne'ra,** omväxla. **~ne'rande,** växelvis.

Altitu'd, -en, -er (lat), en himlakropps höjd över horisonten.

Altru|i'sm, -en (lat), oegennytta. **~i'st,** -en, -er, oegennyttig person, idealist.

Alumi'nium, -niet (lat), lätt, vit metall.

Alu'mn, -en, -er (lat), lärjunge.

A'lun, -en el. -et, dubbelsalt av aluminium och kalium.

Alv, -en, jorden närmast under matjorden. ~'ar, -et el. -en, ofruktbar kalkstensmark på Öland o. Gotland.

Alve|ola'rpyorré, -n (lat), varbildning i tandhålan. **~oler** [-å':ler], tandhålor.

Ama'bile (it), älskligt (mus).

Amalgam [-ga':m], -et (gr), kvicksilverlegering för tandfyllning.

Amanue'ns, -en, -er (lat), tjänsteman i ämbetsverk o. institutioner;

Amary'llis, grekiskt herdinnenamn; en krukväxt.

Amason [-så':n], -en, -er (gr),kvinnlig krigare, **~'sten,** -en, -ar, en grön halvädelsten.

Amatö'r, -en, -er (fr), icke yrkesmässig utövare (av idrott m. m.).

Ambassa'd, -en, -er (lat), diplomatisk beskickning av 1:a rang. **~ö'r,** -en, -er, ambassadchef.

Ambi|tio'n, -en (lat), hederskänsla, ärelystnad. **~tiös** [-sjö':s el. -siö':s], äregirig, mån om sin heder, karriärlysten.

Amblyopi' -n (gr), försvagad syn.

A'mbra, -n (arab), välluktande ämne i kaskelotens tarm.

Ambro'|sia, -n (gr), gudaspis. **~'sisk,** gudomlig, ljuvlig.

Ambu|lans [-'ngs], -en, -er (lat), rörligt fältlasarett; sjuktransportbil. **~lato'risk,** kringflyttande.

A'mbult, -en, -ar, mindre städ.

A'men el. **Ame'n** (hebr), ske alltså! bekräftelseord i kristna böner.

Amendema'ng, -et (fr), tillägg.

Amenorré, -n (gr), utebliven menstruation.

Ame'rika (av personnamnet Ame'rigo Vespucci). **~ni'sm,** -en, -er, egendomlighet i amerikansk engelska.

A me'ta (it), till hälften.

Ameti'st, -en, -er (gr), violett halvädelsten av bergkristall.

A mezza voce [amä'ddsa så'ttje] (it), med dämpad röst (mus).

Amfi'|bie, -n, -r (gr), groddjur. **~bio'tisk** el. **~'bisk,** lämpad för liv både i vatten och på land.

Amfiktyoner [-å':ner] (gr), kringboende kring forngrek. tempel, vilka ingått skyddsförbund.

Amfipro'stylos, forngrek. tempel m. kolonnad vid båda gavlarna.

A'mfitea't|er, -n, -trar (gr), skådebana med trappstegslikt ordnade sittplatser runt om. **~ra'lisk,** inredd som amfiteater.

A'mfora, -n, -or (gr), forngrek. bemålat lerkrus med två öron.

Amha'riska, -n, abessinskt språk.

Ami', fem. **Amie** [ami'] (fr), vän.

Ami', -n, -er (lat), ytterhalsduk.

Amira'l, -en, -er (arab), högsta officersgraden i flottan. **~ite't,** -et, alla amiralerna i flottan. — **Förste ~ite'tslord,** -en, britt, sjöministern. **~ite'tsråd,** -et, ämbetsman i Marinförvaltningen. **~'-skap,** -et, -, amiralsvärdighet.

Ammo'niak, -en (lat), en illaluktande gas (vid förruttnelse).

Ammoni't, -en, -er, en grupp utdöda bläckfiskar.

Ammunitio'n, -en (lat), skjutförnödenheter (kulor m. m.).

Amnesi', -n (gr), minnesförlust.

Amnesti', -n (gr), benådning.

A'mning, -en. Av **Amma,** -n, -or.

A'mnion (gr), fosterhinna.

A'mor, rom. kärleksguden. **~i'n,** -en, -er, liten kärleksgud, **~oso** [-å':så] (it), innerligt.

Amo'rf (gr), utan kristallstruktur.

Amorte'|ra (fr), avbetala på skuld. **~'ring,** -en, -ar, avbetalning.

Amour [amo':r], -en, -er (fr), kärleksäventyr.

A'mpel, -n, -plar (lat), hänglampa, hängskål för växter.

A'mpel (lat), riklig.

A'mper (lat), skarp, dräpande.

Ampère [-pä':r] -n, - (fr), måttsenhet för elektrisk strömstyrka.

Ampli|fie'ra (lat), framställa utförligare. **~fikatio'n,** -en, utvidgning. — **(In) ~'ssima fo'rma,** (på) fullständigaste sätt.

Amplitu'd, -en, -er, omfång, svängningsvidd.

Ampu|tatio'n, -en, -er (lat), avlägsnande av skadad kroppsdel. **~te'ra,** utföra amputation.

Amt, -et, - (da), län. **~'mand** [-mann], -en, landshövding.

Amule'tt, -en, -er (arab), skyddsföremål.

Amy'kos, -en, en borsyrelösning.

Anabapti'st, -en, -er (gr), vederdöpare (1500-talssekter).

Ana'basis (gr), uppmarsch.

Anaerob [ana-erå':b], -en, -er (gr), organism, som ej tål syre.

Anafylaxi', -n (gr), överkänslighetAnagram

mot främmandé äggviteämnen.

Ajiagra'm^ -met, - (gr), bokstavs-omkastning, t. ex. ost-sot-sto.

Aiiakore't, -en, -er (gr), from ensling, eremit.

Anakroni^sm, -en, -er (gr), felaktig tidsfärg, tidsförväxling.

Analfabe't, -en, -er (gr), person som ej kan läsa el. skriva.

Anal|fena, -n, -or (lat), fena bakom /^'öppningen (ändtarmsöppningen). /^'fistel, -n, -tlar, ändtarmsfistel.

Analge'tika (gr), smärtstill. medel.

Analo|g [-là':g] (gr), jämförlig, lik. '^gi', -n, -er, inbördes likhet.

Analy'|s, -en, -er (gr), sönderdel-ning för imdersökning, /^se'ra, sönderdela, utreda, ^'tiker, -n, person som analyserar, /^'tisk, sönderdelande, utredande.

Anamnes [-ne':s], -en, -er (gr), sjukdomshistoria.

A'nanas, -en, -er, en sydfrukt.

Anape'st, -en, -er (gr), versfot m. 2 obeton. o. en beton. stavelse.

Anar|ki', -n (gr), laglöshet. /^ki'st, -en, -er, anhängare av -en, samhällsupplösning.

Atiastigma't, -en, -er (gr), linssystem, vari astigmatismen upphävts. /^'isk, ej astigmatisk.

Anate'ma, -t, - (gr), bannlysning.

Anato'|lien (turk), "morgonlandet", v. Mindre Asien, /^'lisk, mindre-asiatisk.

Anato|m [-tà':m], -en, -er (gr), person som sysslar med /^mi', -n, läran om organismernas byggnad, ^'misk, som avser anatomi.

Anciemiite't, -en (fr), åldersrätt.

Ancien régime [angsiä'ng resji'mm] (fr), "gamla styrelsesättet"; tiden före en revolution.

Anda'nlte, -t, -n (it), långsamt tempo. /^ti'no, -t, -n, något livligare än andante.

Andre^askors, -et, x-kors.

Androgy'n, -en, -er (gr), tvåkönad individ.

Andromeda [-drå':-], grek. sago-

prinse.ssa; en berömd nebulösa.

Anekdot [-då':t], -en, -er (gr), kort, skämtsam berättelse.

Ane|mi', -n (gr), blodbrist, /^'misk, blodfattig, blodlös.

Ane|mome'ter, -n, -trar (gr), vindmätare. ^roiå [-ro-i':d], -en, -er, lufttrycksmätare i dosform.

Anemon [-må':n], -en, -er, sippa.

Aneste|si', -n, -er, förnimmelselös-het, bedövning, /^'tisk, bedövnings-.

Anfa'ng, -en, -er (ty), utsirad begynnelsebokstav.

Angelico [-dje':-] (it), änglalik.

A'ngelus (lat), ängel; klockringning o. bön 3 ggr dagligen i kat. länder (efter bönens första ord).

Anp'na| pe'ctoris (lat), ett ångesttillstånd m. bröstsmärtor, /^ton-silla'ris, halsfluss.

Angiom [-å':m], -et, - (gr), kärlsvulst.

Angiospe'nner (gr), gömfröiga växter.

A'ngiler, germanstam, som bosatte sig i England på 400-t. /^lici'sm, -en, -er, eng. uttryck i andra språk. /^lika'nska kyrkan, eng. högkyrkan. /-wlise'ra, ge eng. prägel; stubbsvansa, ^lofob [-få':b], -en, -er, engelskhatare. /^lofobi', -n, hat mot allt engelskt, /bloman [-ma':n], -en, -er, eng-elskvurmare. /^lomani', -n, eng-elskvurm. /^losa'chsare el. /^el-sa'xare, -n, -, engelsman el. amerikan. /^losa'chsisk el. /^elsa'xisk, engelsk(-språkig).

Anglä's, -en (fr), en gammal dans.

A'ngora, Turkiets huvudstad (egentl. A'nkara). /^get, -en, -ter. /^katt, -en, -er.

Angostu'ra bi'tter, en bitterlikör.

A'nhalt, -en, -er (ty), hållplats.

A'nliang, -et, - (ty), omgivning, följe.

Anili^n, -en el. -et (port), grundbeståndsdel i /^färger, konstgjorda organiska färgämnen.

A^ni|ma (lat), luft, andedräkt, själ.

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Äiumato

/^iiia'to (it), livlig. /wme'ra, liva. /^me^rad, upplivad, livlig. ^mi'sm, -en, tron på besjälad natur, /^mo-site't, -en, agg, hätskhet. ^moso [mà':så] (it), med liv och kraft, /^mus [a':-], ande, själ.

Amma'l(isk) (lat), som avser djurriket. magiieti'sm, äldre benämning på hypnotism.

Anise'tt, -en, -er (fr), anislikör.

Aiikar|(e) [a'ngk-], -(e)t, -(e)n. /^dä'vert, -en, -ar, lyftkran för ankare, /^stock, -en, -ar, svart, surt rågbröd.

A'nkel, -n, -klar, fotknöl, vrist.

Ankylas [-lå':s], -en (gr), led-styvhet.

Aima'ler (lat), årsböcker.

Annek|te'ra (lat), taga i besittning, besätta. /^te'ring, -en, -ar, besättande, besittningstagande, erövring.

Aiine'x, -et - (lat), bihang, sidobyggnad; biförsamling. ^ion [-sjo':n], -en, -er, annektering.

Anniversa'rium, -riet, -rier (lat), årsfest, själamässa på årsdagen.

A'imo (lat), imder... året. ^ Chri's-ti, efter Kristi födelse. Do'-mini, i Herrens år, efter Kristi födelse. praese'nte [-pre-], innevarande år. praete'rito

[- pre-], föregående år.

Annons [-nå'ngs], -en, -er (fr), betalt meddelande i tidning. tillkännage i annons.

Ajino|te^ra (lat), anteckna t. minnes. '^tatio'n, -en, -er, anteckning.

Annu|e'll (lat), årlig, ettårig. /^ite't, -en, -er, årlig avbetalning.

Annulle'ra (lat), upphäva, "döda".

A'nnus (lat), år.

Anod [anå':d], -en, -er (gr), positiv pol i elektrolys.

Anomali', -n, -er (gr), oregelbundenhet.

Anony'm (gr), namnlös, onämnd.

A'nor (ty), förfäder, om båda makarna äro av adlig börd.

Ansjo'vis, -en, -ar (fr), en sillart i Medelhavet; kryddad skarpsill.

15__Atitikvitet

Antago|m'smy -en (gr), fiendskap.

/^ni'st, -en, -er, motståiidare. Anta^rk|tien el. ^'tis (gr), landområde kring Sydpolen. A'nte (lat), före. Chri'stum nättum, före Kristi födelse. Ante| cede'ntia (lat), föregåenden. /^cipe'ra, föregripa. /^date'ra, sätta äldre datum än det verkliga. /^diluvia'nsk, urmodig, förlegad. /^lu'dium, -diet, -dier, förspel. /^mensa'le, -t, beklädnad på altares framsida. '^pe'ndium, -diet, -dier, textil beklädnad på altares framsida. meri'diem, före middagen. o'mma, framför allt. /^penu'ltima, S:e stavelsen från slutet.

Ante'nn, -en, -er (lat), känselspröt hos insekter m. fl.; uppfångare av radiovågor. A'nti (gr), mot; i stället för. /^cyk-lon [-lå':n], -en, -er, lufttrycis-maximimi. /%/febri'n, -et, ett fe-bernedsättande medel. ^foni', -n, -er, växelsång, ^gen [-ge':n], -et,-er, artfrämmande substans i organismen, /wkatod [-tå':d], -en, -er, positiv elektrod i röntgenlampa.

Anti'k (lat), gammal, ålderdomlig, gammalmodig, /^'en, Greklands o. Roms forntid. /^ise'ra, efterbilda antika mönster. Anti|klerika'l (gr), prästfientlig, klina'1, sadellik (geol). /^klo'r, -et, ämne som upphäver klors frätande egenskaper, /^komin-te'rnpakt, -en, fördrag om bekämpande av kommunismen, lm'st, Kristi motståndare i Uppb. /^kro'pp, -en, -ar, skyddsämne mot antigen. Anti'k|va, -n (lat), upprättstående, latinsk stil (såsom i denna bok). /^aria't, -et, -, handel med begagnade böcker. -wva'rie, -n, -r, tjänsteman vid fornvården. /^va'risk, som avser fomvård, gamla böcker m. m. /^ve'rad, föråldrad. /^vite't, -en, -er, fomsak.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Antikvitetskollegium

gammal sak. /^vite'tskolle'gium,

-giet, fornvårdande ämbetsverk 1667—1786.

Antilego'mena (gr, pL), matsagda; bibelböcker av betvivlad äkthet.

Aiitilo'p, -en, -er, smäckert hjort-liknande djur.

Anti|maka^ss, -en, -er (gr), överkast till skydd mot oljat hår. /^militari'sm, -en, motstånd mot militärväsen. /^militari'st, -en, -er, militärhatare.

Antimon [-må':n], -en el. -et (gr), en blå vit metall.

Aötipa|ti', -n, -er (gr), motvilja. --w'tisk, motbjudande, obehaglig.

Antipo'd, -en, -er (gr), motfoting; person på motsatt sida av jorden; diametral motsats.

Antipy!re'tika (gr), febernedsättan-de medel. -et, ett feber-

nedsättande medel.

Anti|semi't, -en, -er (gr), judeha-tare. /^septi'k, -en, förintande av bakterier. /^se'ptika, bakterie-dödande medel. /^se'ptisk, bakte-riedödande, förruttnelsehindran-de. ^te's, -en, -er, en sats som upphäver en annan. ^toxi'ner, motgifter som bildas i organismen. ^trinita'rier, motståndare t. treenighetsläran. /^vivisektioni'st, -en, -er, motståndare till vivisek-tionen.

Antologi', -n, -er (gr), diktsamling av olika författare.

Antra|ce'nolja, -n, -or, konserveringsolja för trä. f^cVtf -en, det kolrikaste stenkolet.

A'ntropo|ce'ntrisk (gr), ur människans synpimkt, med människan som medelpunkt. ^fa'g, -en, -er, människoätare. ^fobi', -n, folkskygghet. /^geografi', -n, läran om människans förhållande till naturen, /^logi', -n, läran om människan som art. /^metri', -n, läran om människokroppens måttsförhållanden. /^mo'rf, män-niskoliknande. /^morfi^sm, -en, förmänskligande.

A'nus (lat), ändtarmsöppningen.

Aorta [a-å'rrta], -n (gr), stora kroppspulsådern.

Apa'cher [-tj-], indianstam i USA; [-sj-], ligistelement i Paris.

Apanage [-na':sj], -t, - (fr), underhåll åt furstl. personer; civillista.

Apa'rt (fr), avsides, för sig själv.

Apa|ti', -n (gr), slöhet, håglöshet, ^'tisk, slö, likgiltig.

A'pel, -n, -plar, äppelträd, /^kastad, gråringad (hästfärg). -en,

-er (holl), "äpple från Kina".

Apéritif [-ti'ff], -en, -er (fr), aptit-sup.

Apertu'r, -en, -er (lat), bländar-öppning i kamera.

A'pex (lat), punkt på stjärnhimlen, dit solsystemet rör sig.

Aphe'liimi, -liet, -lier (gr), pimkt på en planetbana, som är längst bort från solen.

Aplana't, -et (gr), ett slags foto-gr. objektiv, /^'isk, som upphäver den sfäriska aberrationen.

Aplomb [-å'ngb], -en (fr), säkerhet i uppträdandet el. anslaget.

Apné (gr), andningspaus.

A poco a poco [-på':kå-] (it), småningom (mus).

Apodi'ktisk (gr), obestridlig.

Apogeum [-ge':-] (gr), punkt på månbanan, som är längst bort från jorden.

Apokaly'p|s, -en, -er (gr), uppenbarelse; Uppenbarelseboken. /^ti'k, -en, litteratur, som vill avslöja framtiden, /^'tisk, dunkel, hemlighetsfull, siande.

Apokata'stasis (gr), läran om alltings återställelse.

Apokroma't, -et (gr), ^ ett slags objektiv, /^'isk, fri från kroma-tisk aberration.

Apokry'f, -en, -er (gr), imderstuc-ken (ej allmänt erkänd) bok i GT. /^'isk, understucken, oäkta.

Apollinari's, kolsyrehaltig källa i Rhenlandet; vatten därifrån.

Apollo (lat) el. Apollon (gr), ljusets o. skaldekonstens gud. ^^son,

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Apollonsöner

-en, ^söner, skald, vitterlekare.

Apolo|ge't, -en, -er (gr), försvarare av kristendomen. ^geü'k, -en, bevisande av kristendomens sanning. '^gi', -n, -er, försvarstal, försvarsskrift.

Apople'{ktisk (gr), disponerad för /^xi', -n (gr), slaganfall.

Apo|stasi', -n (gr), avfall från tro. /^sta'!, -en, -er, avfälling.

Apo^jstel, -n, -tlar (gr), sändebud. /^sto'lisk, som avser el. härstammar från Jesu apostlar.

A posterio'ri (lat), erfarenhetskunskap.

Apostrof [-strà':f], -en, -er (gr), utelämningsteckenC). vän-

da sig t. ngn; utfara mot ngn.

Apote'k, -et, - (gr), läkemedelsbutik. /^'are, -n, -, person som avlagt /^'arexa'men, pl. -'mina; apoteksföreståndare.

Apoteos [-à':s], -en, -er (gr), förhärligande, förgudning. ^e'ra, förhärliga, avguda.

Appa|rans [-a'ngs], -en, -er (fr), utseende, sken, sannolikhet, utsikt. /-wre'nt [el. -ra'ngt], iögonenfallande, skenbar.

Appar|a't, -en, -er (lat), hjälpmedel. /^atu'r, -en, -er, apparatuppsättning. -en, -er (fr), utrustning.

Apparitio'n, -en, -er (lat), framträdande, utseende.

Appassiona'to (it), lidelsefullt.

Appe'll, -en, -er (lat), tillrop, vädjan; utryckningssignal. -en, -er, person som vädjar till /-watio^nsdomstol, -en, -ar, överrätt. /^e'ra, vädja till överrätt.

Appellati'v, -et, - (lat), artnamn.

Appen|dici't, -en, -er (lat), blindtarmsinflammation. /-^'dix, -et, bihang; "maskformiga bihanget".

Apperceptio'n, -en, -er (lat), förnimmelse, uppfattande.

Appli|ce'ra (lat), anbringa, anpassa, tillämpa. /^katio'n, -en, -er, påläggssömnad. /^katu'r, -en, -er, fingersättning (mus). Applique

[-li'kk] el. applik, -en, -er (fr), rokokoljusstake i växtomament.

Applà'd, -en, -er (fr), handklappning. /^e'ra, klappa händerna.

Apport [-å'rrt] (fr), bär hit! (till himdar). /^e'ra, bära fram.

Appositio'n, -en, -er (lat), substan-tivisk bestämning.

Appre|te'ra (fr), utföra /^te'ring, -en, -ar, glans- och styvhetsbehandling av tyg, medelst -en, -er.

Appro|ba^tur (lat), betyg: godkänd. ^be'ra, godkänna.

Approxi|matio'n, -en, -er (lat), ungefärlig beräkning. /^mati'v, im-gefärlig, tillnärmelsevis. /^me'ra, beräkna ungefär, uppskatta.

à prendre [apra'ngdr] (fr), "att taga", ledig.

Apriko's, -en, -er (fr), en sydfrukt.

Aprii, 4:e månaden, /%^'väder, -dret, ombytligt väder.

A pri'ma vi'sta (it), vid första påseendet, från bladet (mus).

A prio|ri [-å':ri] (lat), på förhand; förhandskunskap, /^'risk, grundad på tänkandet; förutfattad.

à prix fixe [aprifi'kksj (fr), till bestämt pris.

Apropos [-på :] el. apropå', -t, -er (fr), på tal om; anknytningspunkt.

Apte'|ra (lat), tillämpa, anbringa, avpassa, /%^'ring, -en, avkapning.

Apti't, -en (lat), matlust /^'lig.

A pu'nta d'arco [-da^rrkå] (it), med stråkspetsen (mus).

Aqua [a'kkva] (lat), vatten. de-stilla'ta, destillerat vatten. vi'tae [-te], "livets vatten", akvavit (kryddat brännvin).

Å quatre mains [akatrömä'ng] (fr), fyrhändigt (mus).

A quattro voce [akwa'ttrå vå'ttje] (it), fyrstämmigt (mus).

Aquüo [a'kkvilå] (lat), nordanvinden.

Ar, ytmått = 100 kvm.

Arabe'sk, -en, -er (fr), geometriskt växtomament i arabisk konst.

Ara'lia, -n, -or, en prydnadsväxt.

s och sj = tonande s och sj; th och dh = tonlöst och tonande väsljud.

Arameiska, riksspråk i Främre Orienten på Jesu tid.

Arbetarskyddslagstiftning, -en.

Arbetslöshetsförsäkring, -en.

Arbetsstuga, -n, -or.

A'rbiter (lat), skiljedomare, ^bi-be'ndi, dryckeslagets kung. elegantia'niin, smakdomare, modelejon.

Arbi|trage [-tra':sj], -t, - (fr), skiljedomares utslag. /^tratia'n, -en, -er, skiljedom, ^'trio (it), efter behag (mus). ^'trium, -riet, -rier (lat), skiljedomsutslag, gott-finnande. /^trä'r, godtycklig.

A'rbor vi'tae [-te] (lat), livsträdet.

Arca'ni discipli^na (lat), fornkristet hemlighetsmakeri m. dopet m. m.

Arca'num, pl. -na (lat), läkemedel m. hemlig sammansättning.

Arca'to (it), med stråke (mus).

A'rcus (lat), båge, valv.

Arde'nte (it), glödande (mus).

A're|a, -n, -or (lat), fält, yta. /v/al, -en, -er, ytinnehåll.

Are'na, -n, -or (lat), skådeplats, cirkus.

Areome'ter, -n, -trar (gr), instrument för bestämn. av spec. vikt.

Areoiia'gen, fornt, domstol i Aten.

Argen|ti'na (lat), "silverlandet", rike i Sydamerika, /^'tum, silver.

Argon [-gå':n], -et, en ädelgas.

Argot [-gå':] (fr), slangspråk.

Argume'nt, -et, - (lat), skäl, bevis-ningsgrund. ^atio'n, -en, -er, bevisföring. /^e'ra, anföra bevis el. skäl. ^'um ad ho'minem, erfarenhetsskäl.

A'rgusögon, vaksamma ögon (av den hundraögde jätten A^rgos).

A'ri|a, -n, -or (it), solosångparti m. ackompanjemang i opera m. m. '^e'tta, -n, -or, mindre aria.

Aria'dnetråd, -en, -ar (av egennam-net Ar i a'dne), ledtråd ur svårigheter.

Ariani'sm, -en (av egennamnet A re'i os), fornkristen sekt, huvudsakligen bland germanerna.

Ari'd (lat), torr.

A'ri|er, folk m. indoeurop. språk; antisemitisk beteckning för ickejudar. Adj.: ^sk.

Ari'Uus (lat), fröhylle.

Arioso [-å':så], -t, -n (it), mindre sångstycke, mellanting mellan aria o. recitativ.

Aristo|kra't, -en, -er (gr), medlem av /^krati', -n, härskande överklass, societet. /^kra'tisk, högförnäm.

Arit|meti'k, -en (gr), sifferräkning. /^me'tisk, siffermässig.

Arka'd, -en, -er (lat), pelargång.

Arka'|dien, besjunget landskap i fornt. Grekland, /^'disk, idyllisk.

Arka|ise'ra (gr), framställa i gammaldags (/^'isk) stil. -en, -er, föråldrat uttryck.

Arkebuse'ra (fr), avrätta medelst skjutning.

Arkeo|log [-lå':g], -en, -er (gr.), fornforskare. '^logi', -n, fomktm-skap.

Arkia'ter, -n, -trar (gr), livmedikus.

Arkimandri't, -en, -er (gr), klosterföreståndare i grek. kyrkan.

Arkipela'g, -en, -er (gr), övärld.

Arkite'kt, -en, -er^(gr), byggnadskonstnär. ^o'nisk, som avser byggnadskonsten. '^u'r, -en, -er, byggnadskonst, byggnadssätt.

Arkitra'v, -en, -er (gr), underbjälke, bindbjälke.

Arki'v, -et, - (gr), urkundsamling. /^a'lier, dokument i ett arkiv. /-»^aVie, -n, -r, arkivföreståndare, tjänsteman i Riksarkivet, /^'råd, -et, byråchef i Riksarkivet.

A'rktisk (gr), nordpolarisk.

Arma'da, -n, -or (sp), krigsflotta.

Annatu'r, -en, -er (lat), tillbehör (lampor m. m.)

A'rmborst, -et, -, mekanisk pilbåge.

Armé, -n, -er (fr), krigshär.

Arme'|ra (lat), utrusta, ^'rad be-to'ng, betong med järninläggning.

Arminia'ner, reformert sekt. 1500-t.

Arom [-rå':m], -en, -er (gr), vällukt. /^a'tisk, kryddoftande.

A'ros, "åmynning", äldre namn på

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Arosmässan

Västerås, ^mässan, årligt teknikermöte i Västerås.

A'rrak, -en, östasiatisk aromatisk spritdryck, ingår i punsch.

Ärran|gema'ng [-rangsje-], -et, -(fr), anordning, ^gera [-sje':ra], anordna, ^gör [-sjö':r], -en, -er, anordnare.

Arren|da'tor, -n, -'er (lat), förpak-tare, innehavare av /^'de, -t, -n, nyttjanderätt mot ersättning. /^de'ra, nyttja mot avgift.

Arre'st, -en, -er (fr), kort frihetsstraff; milit. häkte. /-wa'nt, -en, -er, fånge, häktad person. /^e'ra, häkta, anhålla.

Arrete'|ra (fr), hejda, stoppa, /^'ring, -en, -ar, låsmekanism.

Arr|iä'rgarde eller /^ièregarde [-ä':r-], -t, -n (fr), eftertrupp.

Arro|gans [-ga'ngs], -en (fr), dryghet, förmätenhet. /^ga'nt, dryg.

Arron|de'ra [-rångd-] (fr), avrunda; göra sig bred. /^dissement [-ma'ng] el. /^dissema'ng, -et, franskt förvaltningsområde.

Ars, plur. a'rtes (lat), konst. ama'ndi el. amato'ria, konsten att älska. morie'ndi, konsten att dö. poe'tica, diktkonsten.

Arsenal, -en, -er (nylat), tyghus.

Arseni'k, -en (gr), giftigt grundämne.

A'rsis (gr), betoning, upptakt.

Arteri|e'!! (gr), som avser en artä'r, -en, -er, pulsåder. ^oskleros [-rå':s], -en, åderförkalkning.

Arte'sisk brunn, borrad springkälla.

A'rtes libera^les (lat), de fria konsterna. Jfr Ars.

Artificie'll (lat), konstgjord.

Arti'kel, -n, -klar (lat), huvudpunkt, avdelning; sak, detalj; obetonat ord, som anger bestämd el. obestämd form.

Artiku|latio'n, -en, -er (lat), ledförbindelse, ljudbildning, uttal. ^le'ra, uttala, forma ljud.

Artille|ri', -t, -er (nylat), kanontrupper. /^ri'st, -en, -er, kanonsoldat.

Ärti^st, -en, -er (av Ars), konstnär. -t, -er, konstnärlig verksamhet el. prägel. /^Isk, konstnärlig.

Artri't, -en (gr), ledgångsinflammation, gikt. ^'isk, giktbruten.

Artä'r, -en, -er (gr), pulsåder.

A'rv|forste, -n, -£r, titel för alla svenska prinsar (utom kronprinsen), som äga arvsrätt till tronen, /^^'förening, -en, -ar, tronföljdsordning 1544, 1590 o. 1604.

A'rvode, -t, -n, ersättning för tillfälligt uppdrag.

A'sar, fornnordiska gudar.

Asbest [a'ss-], -en (gr), ett eldfast,

trådigt material.

Ascende'nt [-sjänn-], -en, -er (lat), förfader.

Ascension [ese^nnsjen] (eng), (Kristi) himmelsfärd.

Asep|ti'k, -en (gr), förebyggande av sårinfektion, /^'tisk, fri från smittoämnen.

Asexue'll (lat), könlös.

A'sfalt, -en (gr), jordbeck. belägga med asfalt.

Asfyxi', -n (gr), skendöd.

A'sgård, asamas hem (nord. mjrt.).

Asimu't, detsamma som azimut.

A'smus (lat), åsna.

Askena's, -en, -er (hebr), östjude.

Ask|e's, -en (gr), späkning, försakelse. -en, -er, botgörare.

försakande, /-»^trsm, -en, asketisk åskådning el. böjelse.

Asocial (lat), samhällsolämplig.

Aspe'kt, -en, -er (lat), synpimkt, utsikt, förhoppning.

Aspi|ra'nt, -en, -er (lat), sökande. /^ra'ta, språkljud, uttalade med h. /^ratio^n^ -en, -er, andning, uttal med h; förhoppning. /-wre'ra, hoppas (på), uttala med h.

Ass, be (b) för tonen a. '^✓a^ss, dubbelbe (bb) för tonen a.

Assa'i (it), tillräckligt (mus).

Assasi'n, -en, -er (arab), lönnmördare.

Assega'j, -en, -er, negerspjut.

Assemblé(e) [asangble'], -n, -(e)r

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Assertorisk

(fr), församling, sammankomst.

Asserto'risk (lat), säker, faktisk.

Asse'ssor, -n, - er (lat), bisittare i rådhusrätt, hovrätt m. m. /^'ska, -n, -or, assessors hustru.

Assie'nto (sp), föredrag.

Assiett [-sjä'tt], -en, -er (fr), liten tallrik.

Assignat [-nja':t], -en, -er (lat), skattkammaranvisning (under Fr. re vol.), /^ion [-sjo':n], -en, -er, anvisning.

Assimi|latio'!!, -en, -er (lat), kol-syreomvandlingen hos växter; utjämning, sammansmältning, göra lik, sammansmälta.

Assistans [-a'ngs], -en, -er (lat), bistånd, hjälp; pantbank. /-^e'nt, -en, -er, medhjälpare, biträde, biträda.

Associ|atio'n, -en, -er (lat), sammanslutning; anknytning (av föreställningar). ^e'ra, förena; förknippa (föreställningar). ^e'rad, delägare, ledamot.

Assonans [-na'ngs], -en, -er (fr), inrim.

Assu|radö'r, -en, -er (fr), försäkringsman. /-*^ra'ns, -en, -er, försäkring. /^ra'nspolis, -en, -er, försäkringsbrev. /wre'ra, försäkra.

Assyrio|log [-lå':g], -en, -er (gr), person som sysslar m. /^logi', -n, vetenskapen om Assyriens o. Ba-byloniens kultur, språk m. m.

Aste|ni', -n (gr), trötthet, /^'niker, -n, -, person av gänglig (/-w'nisk) kroppsbyggnad.

Astenopi', -n (gr), svagsynthet.

Asteri'sk, -en, -er (gr), liten hän-visningsstj ärna (*).

Asteroid [-ro-i':d], -en, -er (gr), småplanet (mell. Mars o. Jupiter).

Astigma^|tiker, -n, - (gr), person som lider av ^ti'sm, -en, otydligt seende, /^'tisk, som avser astigmatism.

A'stma, -n (gr), andtäppa, /^'tiker, -n, -, astmasjuk person, /^'tisk, som avser astma, flämtande.

Astra'k (mlat), glaserade golvplat-

tor av tegel eller maj olika.

Astraka'n, -en, -er, äppelsorter, resp. lammskinn, urspr. från ryska staden A'strachaii.

Astra'l (gr), som avser stjärnor el. teosofiska andevärlden.

Astro I fotografi', -n el. -t, -er (gr), st järnfotograf i. /^fysi'k, -en, studiet av himlakropparnas fysiska egenskaper. ^la'bium, -biet, -bier, äldre astron. instrument, /^log [là':g], -en, -er, stjärntydare. /^logi', -n, stjämtyderi. r^nom [-nà':m], -en, -er, person som sysslar med ^-wnomi', -n, vetenskapen om världsalltets byggnad o. mekanism.

Asuncion [asonthiå'nn] (sp), himmelsfärd.

Asy'l, -en, -er (gr), fristad; vårdanstalt. ^ràtt, -en, rätt att ge fristad åt politisk flykting från annat land.

Asymme|tri', -n (gr), brist på syro-metri. /^'trisk, utan symmetri.

Asymptot [-tà':t], -en, -er (gr), rät linje som närmar sig en kroklinje utan att sammanfalla med den.

Asy'ndeton (gr), utelämnande av bindeord mell. ord o. satser.

Asynergi', -n (gr), bristande samverkan mellan organen.

A'synja, -n, -or, gudinna i nordisk mytologi.

Asynkronmotor [-krå':n], -n, ~'er (gr), induktionsmotor.

Atama'n, -en, -er (ukr), kosack-hövding.

Atanasia'nska sy'mbolum, kristen trosbekännelse från 500-talet.

Ataraxi', -n (gr), sinnesro.

Atatü'rk (turk), "turkuppfostrare".

Atavi'sm, -en, -er (gr), arv av äldre generationers egenskaper.

Ataxi', -n (gr), oordning i rörelserna (en nervsjukdom).

Ate|i'sm, -en (gr), gudsförnekelse. /^i'st, -en, -er, gudsfömekare.

Ateljé, -n, -er (fr), arbetslokal för konstnärer, fotografer m. fl.

Atella'ner, rom. folklustspel.

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).A tfijso^o

A te'mpo (it), återgång till takten.

Aten|e'uin (lat), ^e'ion (gr), "Atp-natempel"; kulturhärd. -en, -er (fr), hyllbord.

A te'rgo (it), på baksidan.

Aterma'n (gr), ogenomtränglig för värmestrålar.

At home [ætt hà'om] (eng), hemma, visittimme.

Atla'nt (av A'tlas), -en, -er, mansstaty, som uppbär bjälklag, sagoö väster om Europa, invånare på Atlantis.

A'tlas, i p:. myt. en titan, som bär upp himlavalvet; kartverk; ett glansigt tyg; översta halskotan.

Atle't, -en, -er (gr), kraftsportsman; muskulöst byggd person.

-en, kraftsport, /^'isk, kraftigt byggd, jättestark.

Atmosfä'r, -en, -er (gr), lufthölje; stämning; lufttrycksmått. /^'isk, som avser atmosfär.

Atoll [-åai], -en, -er (malediv), runt komllrev, omslutande sjö.

Atom [-tå':m], -en, -er (gr), ett grundämnes minsta beståndsdel. /^i'sm, -en, lära om atomerna, ^'tecken, -cknet, -, bokstav, som betecknar en atom av ett grundämne. ^'vikt, -en, -er, vikten av ett grundämnes atom i förhållande till väteatomens.

Atoni', -n (gr), muskelförslappning.

Å tout prix [atopri':] (fr), till varje pris.

A'trium, -riet, -rier (lat), fornrom. vardagsrum med taköppning.

Atrofi', -n, -er (gr), tvinsot.

Å trois [atro-a'] (fr), trestämmigt.

Atropi'n, -et, el. -en (gr), ett växt-gift ur Belladonna. Hjärtmedel.

Atta'ca (it), fall in! (mus). Attach|é [-sje'], -n, -er (fr), legationstjänsteman. r^e^raå, knuten till, fäst vid.

Atta'ck, -en, -er (fr), anfall, angrepp. /^e'ra, angripa, anfalla.

Attenta't, -et, - (lat), planlagd våldsbragd, mordförsök, /^'or, -n, -'er, attentatsman.

Atte'st, -en, -er (lat), intyg. /^e'ra, intyga skriftligen.

Attici'sm, -en, -er, attiskt språkbruk; förfining i uttrycket.

A'ttila, -n, -or, uniformsrock med snörmakerier för artilleriet.

Attiralj, -en, -er (fr), tillbehör, utrustning.

A'ttisk, som avser Ättika och Aten. ^t salt, uddig kvickhet.

Attity'd, -en, -er, ställning.

Attomey-general [-[etö':ni-dje'nnö-rell],-] {+[etö':ni-dje'nnö- rell],+} eng. justitiekanslern.

Attra|he'ra (lat), draga till sig. /^k-tio'n. -en, -er, dragningskraft.

Attra'pp, -en, -er (fr), vilseledande fodral. /^e'ra, träffa prick.

Attri|bue'ra (lat), tillerkänna. bu't, -et, -, bestämning till substantiv; egenskap eller sinnebild, som tillägges helgon m. fl.

A'ttung, -en, -ar (fsv), åttondel.

Aty|pi', -n, -er (gr), oregelbundenhet. /^'pisk, oregelbunden, ej typisk.

Aubade [åba'dd] (fr), trubadurens morgonsång vid damens fönster.

Au| contraire [åkångträ':r] (fr), tvärtom. courant [-kora'ng], under löpande termin. Vara courant med, följa med.

Audi!e'ns, -en, -er (lat), företräde hos regenter m. fl. -^on [-å':n], -en, -er, radiodetektor. /^ti'v, uppfattad genom hörseln. /^to'rium, -riet, -rier, hörsal, åhö-rarskara. /^tö'r, -en, -er, juridisk ledamot av krigsrätt.

Au fait [åfä':] och au fond [åfå'ng] (fr), egentligen, rätteligen.

Auf Wiedersehen [- vi':derse:n] (ty), på återseende! farväl!

Augi'asstall, -et, -, smutsfyllt stall, som rengjordes av Herakles.

Augme'nt, -et, -(er), el. /^atio'n, -en, -er (lat), ökning.

A'ugsburgska bekännelsen, protestantisk bekännelse från 1530.

A'ugur el. augu'r, -en, -er, fornrom. teckentydare, fågelskådare. ^'ium, te eken tydning, /^'löje, -t,

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Augusti

-n, de invigdas löje över de oinvigdas överdrivna vördnad.

Augu's|ti, 8:e månaden, uppkallad efter kejsar /-w'tus, fem. /^'ta (lat), upphöjd.

Auktio'n, -en, -er (lat), försäljning till högstbjudande. -en,

-er, auktionsutropare. sälja på auktion.

A'uktor, -n, -'er (lat), upphovsman, författare. /^ise'ra, stadfästa, gilla. /v/itati^v, myndig; som har /^ite't, -en, -er, myndighet, anseende; sakkunnig person.

A'ula, -n, -or (lat), högtidssal.

A u'na corda [- kå'rrda] (it), på en sträng; med pianopedal.

Au naturel [å natyrä'11] (fr), i naturligt tillstånd.

Aure'ola, -n (lat), helgongloria.

A'ureus (lat), gyllene.

Au revoir [å rövo-a':r] (fr), på återseende! farväl!

Auri'kel, -n, -kler, en trädgårdsört av släktet Primula.

Aurora [-rå':ra] (lat), morgonrod-nadens gudinna i rom. myt.

A'urum (lat), guld.

Auskul|ta'nt, -en, -er (lat), åhörande tjänsteman; lantmätarbiträ-de. /^tatio'n, -en, -er, undersökning av kroppen genom avlyssning av ljud. /^te^ra, höra på.

A'uslese (ty), urval; fint rhenvin.

Auspi'cier (lat), teckentydning, förebud; beskydd, ledning.

A'ustria (lat), Österrike.

Autarki', -n (gr), självtillräcklighet (ett lands självförsörjning).

Auten|ticite't, -en (gr), äkthet, tisk, äkta, trovärdig.

A'uto|bahn (gr, ty), välbyggd auto-mobilväg. '^biografi', -n, -er, levnadsteckning över sig själv, dafé, -n, -er, kättarbränning, dida'kt, -en, -er, självlärd person. /%^dyna'misk, självwerkande. /^gami', -n, självbefruktning, /-w-gene's, -en, självalstring. -n, -s, flygmaskin med roterande vingar, '-^gra^f, -en, -er,

egenhändig skrift, namnteckning. /^heterody'n, -en, -er, radiomottagare för interferens-mottagning. /^iiifektio'n, -en, -er, självbesmittelse. /^intoxika-tio'ii, -en, -er, självförgiftning. ^kla'v, -en, -er, hermetiskt tillsluten ånggryta. /^kra^t, -en, -er, självhärskare, /^krati', -n, envälde, /^kromplåt [-krå':m-], -en, -ar, fär^otografiplåt. -en, -er, självwerkande apparat. /^ma'tisk, självwerkande, maskinmässig. /^mobi'l, -en, -er, motorvagn för landsväg. /^nom [-nå':m], självständig, /^nomi', -n, självstyrelse, självständighet, /^psi', -n, självsyn; liköppning. ^stra'da, ~n, -or (it), välbyggd automobilväg. /-^suggestio'n, -en, -er, själypåverkan. /^terapi', -n, självläkning, /-wtomi', -n, självstympning. /wtypi', -n, -er, boktryckskliché, vari halvtoner er^ nåtts genom raster. Auxiliä'r (lat), som lämnar hjälp. Aux mains [åmä'ng] (fr), tillhanda. Ava'l, -en (fr), växelborgen. Avan|ce [ava'ngs] eller avan|s [ava'ngs] (fr), vinst, försprång. /^cema'ng, -et, framsteg, befordran. /^ce'ra, göra framsteg, befordras. /^ce'rad, framskriden; radikal, fördomsfri. Avant|garde [ava'ngt-], -t, -n (fr), förtrupp, /^scen [avangse':n], -en, -er, teaterloge invid scenen. Av|bildningsfel, -et, -. /^brott, -et, -. /^bräck, -et, -. /^bröstning, -en, -ar. /^dikning, -en, -ar. drift, -en, -er. /^drivning, -en, -ar. /%^dunstning, -en, -ar. A've (lat), hell! JRomersk hälsning. Avec [avä^kk], -en (fr), "med";

konjak eller likör till kaffet. AVel, -n. ^sföre'ning, -en, -ar. A've Mari'a (lat), hell, Maria! Katolsk bön. Aventfnen, en av Roms kullar. Aveny', -n, -er (fr), bred trädplanterad gata.

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Aversion

Aversio'n, -en (lat), motvilja.

Aver|te'ra (lat), underrätta, /^tis-sema'ng, -et, underrättelse, meddelande, annons.

Ave's|ta, parsernas bibel, skriven på 'tiska, -n.

A'v|flyttmngsförbu'd, -et, /^.'ford-ra. ^fälling, -en, -ar. /-^förings-medel, -diet, -. /-wgäld, -en, -er.

Avi', -n, -er (fr), kort skriftligt meddelande. '-wse'ra, underrätta.

Avia'|rium, -riet, -rier (lat), större fågelbur. -en, flygkonst,

/^'tiker, -n, -, el. /^tö'r, -en, -er, flygare.

A vi's|o (it), efter sikt. /-w'ta, vid sikt (uppvisandet).

Avkortning, -en, -ar, avskrivning av ej betalda skatter eller böter.

AVlat, -en (ty), efterskänkande av kyrkligt straff i katolska kyrkan.

A'vlingejord, -en, -ar, ej ärvd egendom.

Avlösning, -en, -ar.

A'vog. /^het, -en.

Avoirdupoisvikt [æ'wödepå'j js-],

^ eng.-amer. viktsystem.^

Å vous [avo':] (fr.), skål! givakt!

A'vrad, -en, avkastning.

A'v|rösningsjord, -en, -ar, avskild, ej odlingsbar jord. ^'verlaiing, -en, -ar. /-^'visare, -n, -. /^'vita, sinnessjuk, ^'vittra, avskilja jord.

A'xel, -n, -xlar, skuldra, mittlinje, /-^makterna, benämning på Tyska riket, Italien och Japan.

Axi'll, -en, -er, axelhåla, armhåla.

Axiom [-å':m], -et, - (gr), självklar sanning. ^a'tisk, självklar.

A'xminstermatta, -n, -or, engelsk maskingjord ullgarnsmatta.

Ayrshireboskap [ä':rsjö-], -en, en skotsk boskapsras.

Azale'a, -n, -or (gr), en prydnadsväxt, "alpros".

Azimu't, -en (arab), astronomiskt mått.

Azte'ker, äldre kulturfolk i Mexico.

A'zurblå (fr), himmelsblå, ultra-marinfärgad.

B

Baal [ba':al] (fen), "herre", feni-kisk gudomlighet.

Ba'ba-Jaga', häxa i rysk folktro.

Babbit [bæ^bbit], genomsnittsamerikanen (motsv. "Medelson"), efter en roman av S. Lewis.

Babia'n, -en, -er, en apa.

Ba'bord, vänstra sidan på fartyg.

Baby [be':bi], -n, -bies (eng), småbarn.

Baccala'ureus (lat), "kandidat".

Baccarat [-ra'], franskt hasardspel med flera kortlekar.

Bachelier [basjelje'] (fr) och ba-chelor [bæ'ttjelö] (eng), student, "kandidat".

Baci'll, -en, -er (lat), stavformig bakterie.

Back|ana'!, -en, -er (av Ba'c-chus), dryckesorgie. /-^a'nt, -en, -er, Bacchusprästinna. /^a'iitisk, vild, som avser

Bacchusfest.

Ba'ckfisch, -en, -ar (holl?), flicka i pubertetsåren.

Bacon [be':ken] (eng), sidfläsk.

Ba'dminton (eng), fjäderbollspel.

Bagage [-ga':sj], -t (fr), resgods.

Bagate'II, -en, -er (fr), obetydlighet. /^ise'ra, förringa.

Bage'tt, -en, -er (fr), gardinstång; kantlist mellan vägg och tak.

Ba'ggböla, kalhugga skog.

Bahy'tt, -en, -er (fr), damhatt med hakband. Jfr Bonnett.

Baisse [bä:s] (fr), kursfall på värdepapper.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud. Aversion

Aversio'n, -en (lat), motvilja.

Aver|te'ra (lat), underrätta, /^tis-sema'ng, -et, underrättelse, meddelande, annons.

Ave's|ta, parsernas bibel, skriven på 'tiska, -n.

A'v|flyttmngsförbu'd, -et, /^.'ford-ra. ^fälling, -en, -ar. /-^förings-medel, -diet, -. /-wgäld, -en, -er.

Avi', -n, -er (fr), kort skriftligt meddelande. '-wse'ra, underrätta.

Avia'|rium, -riet, -rier (lat), större fågelbur. -en, flygkonst,

/^'tiker, -n, -, el. /^tö'r, -en, -er, flygare.

A vi's|o (it), efter sikt. /-w'ta, vid sikt (uppvisandet).

Avkortning, -en, -ar, avskrivning av ej betalda skatter eller böter.

AVlat, -en (ty), efterskänkande av kyrkligt straff i katolska kyrkan.

A'vlingejord, -en, -ar, ej ärvd egendom.

Avlösning, -en, -ar.

A'vog. /^het, -en.

Avoirdupoisvikt [æ'wödepå'j js-],

^ eng.-amer. viktsystem.^

Å vous [avo':] (fr.), skål! givakt!

A'vrad, -en, avkastning.

A'v|rösningsjord, -en, -ar, avskild, ej odlingsbar jord. ^'verlaiing, -en, -ar. /-^'visare, -n, -. /^'vita, sinnessjuk, ^'vittra, avskilja jord.

A'xel, -n, -xlar, skuldra, mittlinje, /-^makterna, benämning på Tyska riket, Italien och Japan.

Axi'll, -en, -er, axelhåla, armhåla.

Axiom [-å':m], -et, - (gr), självklar sanning. ^a'tisk, självklar.

A'xminstermatta, -n, -or, engelsk maskingjord ullgarnsmatta.

Ayrshireboskap [ä':rsjö-], -en, en skotsk boskapsras.

Azale'a, -n, -or (gr), en prydnadsväxt, "alpros".

Azimu't, -en (arab), astronomiskt mått.

Azte'ker, äldre kulturfolk i Mexico.

A'zurblå (fr), himmelsblå, ultra-marinfärgad.

B

Baal [ba':al] (fen), "herre", feni-kisk gudomlighet.

Ba'ba-Jaga', häxa i rysk folktro.

Babbit [bæ^bbit], genomsnittsamerikanen (motsv. "Medelson"), efter en roman av S. Lewis.

Babia'n, -en, -er, en apa.

Ba'bord, vänstra sidan på fartyg.

Baby [be':bi], -n, -bies (eng), småbarn.

Baccala'ureus (lat), "kandidat".

Baccarat [-ra'], franskt hasardspel med flera kortlekar.

Bachelier [basjelje'] (fr) och ba-chelor [bæ'ttjelö] (eng), student, "kandidat".

Baci'll, -en, -er (lat), stavformig bakterie.

Back|ana'!, -en, -er (av Ba'c-chus), dryckesorgie. /-^a'nt, -en, -er, Bacchusprästinna. /^a'iitisk, vild, som avser Bacchusfest.

Ba'ckfisch, -en, -ar (holl?), flicka i pubertetsåren.

Bacon [be':ken] (eng), sidfläsk.

Ba'dminton (eng), fjäderbollspel.

Bagage [-ga':sj], -t (fr), resgods.

Bagate'II, -en, -er (fr), obetydlighet. /^ise'ra, förringa.

Bage'tt, -en, -er (fr), gardinstång; kantlist mellan vägg och tak.

Ba'ggböla, kalhugga skog.

Bahy'tt, -en, -er (fr), damhatt med hakband. Jfr Bonnett.

Baisse [bä:s] (fr), kursfall på värdepapper.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Bajadär

Bajadä'r, -en, -er (port), hinduisk tempeldanserska.

Bajone'tt, -en, -er (fr, av stadsnamnet B a y o n n e), stötvapen, fästat vid gevärspipan.

Bakeli't, -en, ett konstharts med elektroisolerande egenskaper.

Bakte|rici'd (gr), bakteriedödande. /-^'rie, -n, -r (gr), mikroskopisk klyvsvamp; sjukdomsalstrare. >-N^riofobi', -n, bacillskräck, /^rio-log [-là':g], -en, -er, bakterieforskare. ^riologi', -n, vetenskapen om bakterierna.

Balala^jka, -n, -or (ry), trekantig rysk gitarr.

BaWns, -en, -er (fr), jämvikt; skillnaden mellan debet och kredit. /we'ra, hålla jämvikten, avväga. /-»^'konto, -t, -n, handelskonto, som utvisar kapitalbehållningen.

Baldaki^n, -en, -er (fr), tronhimmel, sänghimmel.

Bale'tt, -en, -er (fr), mimisk dans.

Balkong [-kà':ng], -en, -er (fr), bröstvämförsedd utbyggnad.

Balla'd, -en, -er (prov), medeltida dansvisa med omkväde; berättande dikt.

Ba'llast eller ba'rlast, -en, värdelös last, som intages av olastat skepp för jämviktens skull.

Ballerina, -n, -or (it), danserska.

Balli^st, -en, -er (gr), forntida kastmaskin. -en, läran om kastade kroppars rörelse. -en, röksvagt krut.

Ballon captil [balà'ng-] (fr), förankrad ballong.

Ballong [-là'ng], -en, -er (fr), gas-fylld, ej styrbar luftfarkost, klyvare, -n, stort snedsegel på kappseglingsbåtar, '^'ring, -en, -ar, luftfylld gummiring med lågt inre tryck.

Balloptikon [-å'pp-], -et, - (gr), ljusbildsapparat, i vilken bilderna ej behöva utgöras av glasplåtar.

Ballote'ring, -en, -ar (eng), sluten omröstning (med kulor).

Bal masqué [ball maské:] (fr), maskeradbal.

Ba'lneo|logi', -n, eller /v/terapi', -n

(gr), medicinsk badbehandling.

Balsam [ball-], -en, -'er (gr), välluktande hartsolja; läkedom, lindring. konservera lik.

^e'ring, -en, -ar, likkonservering. -en, -er, en krukväxt, ^'isk, välluktande, doftande.

Ba'lt|er (lat), tyskättlingar i -^'ikum, Estland, Lettland och Litauen, /^'isk, som avser Baltikum eller Östersjön (BaItiska havet), /^'iska provi'nsema, detsamma som östersjöprovinserna.

Balu's|ter, -n, -trar, el. /^'terdocka, -n, -or (lat), liten kolonn i en /^tra'd, -en, -er, kolonnbröst-väm.

Bambi'no (it), spädbarn; Jesusbar-net i madonnabilder.

Bambocciad [-båttja':d], -en, -er (it), burlesk folkscensmålning.

Ba'mbu, -n, ett högt tropiskt gräs.

Bana'l (fr), vardaglig. /^ise'ra, ge vardagsprägel. -en, -er,

alldaglighet, platthet.

Bana'n, -en, -er, en sydfrukt.

Banda|ge [-da':sj], -et, - (fr), förband. /-wgist [-sji'sst], -en, -er, förbandsspecialist.

Bande|rilla [-ri'llja], -n, -or (sp), bandprytt spjut, som vid tjurfäktning bäres av en ^rillero [-riljä'rrà], -n, -s. ^roll [-rå'll], -en, -er (fr), band med namn eller tänkespråk; kontrollband.

Bandiet, -en, -er (it), stråtrövare.

Sanäy, -n (eng), ett bollspel med klubbor på is.

Bane'r, -et, - (fr), fana, standar. /^'förare, -n, -, fanbärare; även — banbrytare.

Ba'njo, -n, -s, stränginstrument med trumma i stället för klanglåda.

Bank, -en, -er (it), penninginstitut.

Bank, -en, -ar, utfyIlning. Baiike'tt, -en, -er (fr), officiell festmåltid.

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Bankir

BanJd^r, -en, -er (fr), person som driver egen bankrörelse.

Ba'nko eller Ba'nco, riksbanks-.

Bank of England [bængk åw [-i'ng-glend]-] {+i'ng- glend]+} (eng), Englands (sedelutgivande) bank.

Ba'nko|fullmä'ktige, riksbanksstyrelsen; -n, -, medlem av denna, /-wsekrete^rare, -n, -, riksbankens ombudsman. ^utskottet, riksdagsutskott, som kontrollerar riksbanken och myntväsendet.

Bankru^tt, -en, -er (it), betalningsinställelse; som adj.: utfattig. /^e'rad, utfattig, på obestånd.

-en, -er, person, som gjort bankrutt.

Bann, -et, - (ty), uteslutning ur kyrko- eller folkgemenskapen.

Banque de France [bangk [-dö-fra'n|fs],-] {+dö- fra'n|fs],+} Frankrikes (sedelutgivande) bank.

Ba'nt|a, genomgå /^'infiskur, -en, -er, ensidig köttdiet i avsikt att magra, ^'amvikt, viktsklass i boxning (49.8—53.5 kg).

Bantlä'r eller bandolä'r, -et, - (fr), axelgehäng för patroner m. m.

Bapti's|m, -en (gr), sekt, som förnekar barndopet. Anhängarna kallas /^'ter. /^te'rium, -riet, -rier, dopkapell, dopkyrka.

Bar, -en, -er (eng), skrank; kroglokal med lång disk.

Bara'ck, -en, -er (it), träkasern.

Barba'r, -en, -er (gr), rå människa, '^i', -t, råhet, grymhet, /^'isk, grym, rå, obildad, ^'ism, -en, -er, språkvidrighet.

Barbe'nure, -n, - (lat), "skäggskötare", frisör.

Barbe'tt, -en, -er (fr), kanonbank.

Bard, -en, -er, fornkeltisk skald; tandersättning hos vissa valar, /^'alek, -en, -ar, strid, kamp.

Bardisa'n, -en, -er (fr), äldre infanterispjut med utsirad spets.

Bardu^n, -en, -er, ett slags tåg på segelfartyg.

Bare'tt, -en, -er (fr), platt, skärmlös mössa (1500-talet).

Ba'rfrid eller Wrgfrid, -en, -er, medeltida fästningstom, "kärna".

Ba'rium (gr), en gul metall.

Barkarol(l) [-råll], -en, -er (it), venetiansk gondolsång.

Barka'ss, -en, -er (fr), storbåt.

Ba'rlast, detsamma som ballast.

Ba'mavårds|mspektö'r, -en, -er, ämbetsman i Socialstyrelsen. konsule'nt, -en, -er, rådgivare i bamavårdsärenden. /^nämnd, -en, -er, en kommunal myndighet.

Bam|beck, -et, svartgrön avföring hos nyfödda barn. /-^'bördshus, -et, -. /-w dom, -en. /^'förlamning, -en. /-w'konfektio'n, -en. ^'hem, -met, -. /^'morska, -n, -or. z^'-sjukdom, -en, -ar. /^'slig. z^'-sängsfeber, -n, -brar.

Baro'ck, -en (port), en pompös och belastad 1600-talsstil; förvrängd.

Baro|gra'f, -en, -er (gr), självre-gistrerande barometer. /-^gra'm, -met, -, lufttryckskurva, utförd i barograf.

/^me'ter, -n, -trar, lufttrycksmätare.

Baro'n [fr: barå'ng, eng: bæ'rren], -en, -er, adelstitel, motsvarande friherre. /%^e'ssa, -n, -or, barons hustru, friherrinna, ^ei [-[bæVre-net],-] {+[bæVre- net],+} eng. lågadlig titel (Sir framför förnamnet), /^'i, -t, -er, friherrskap, friherrligt gods.

Barrel [bæ'rrel] (eng), tunna, rymdmått 163.56 liter.

Ban:ika'd, -en, -er (fr), improviserad förskansning. ^e'ra, ordna barrikad, ^'strid, -en, -er.

Barrister [bæ'rr-], -n (eng), advokat vid engelska överdomstolar.

Barriä'r, -en, -er (fr), räcke, bröstvärn, skrank.

Bary|ce'ntrum, -tret, -tra (gr, lat), tyngdpunkt. ^sfä% -en, -er, jordklotet innanför jordskorpan. -en, bariumoxid.

Ba'ryton, -en, -er (gr), mansröst mellan tenor och bas.

Bas, -en, -ar (it), den lägsta mansrösten; förman. Bas, -en, -er, ämne med alkalisk reaktion; gnmd-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Basera

linje; sockel. ^'era, grunda.

Basa'lt, -en (lat), pelarlikt, vulkaniskt mineral.

Basa'r, -en, -er (pers), saluhall i Österlandet; försäljningsplats för billiga varor; välgörenhetsförsäljning.

Basbu'ffo, -n, eller bu'ffabas, -en, -ar (it), bassångare i komiska operaroller.

Basculesystem [basky'11-], -et, -(fr), politisk "kohandel".

Base-ball [be:s så:l] (eng), amerikanskt bollspel med slagträ.

Ba'sedowska sjukan, en sköldkörtelsjukdom.

Ba'sfiol, -en, -er, kontrabas, det största stråkinstrumentet.

Basic [be':sik] eller Basic English [-i'ngglisj] (eng), "grundengelska", engelska med 850 ord.

Basi'die, -n, -r (gr), sporbildare hos vissa svampar.

Basi'iika, -n, -or (gr), en treskep-pig kyrkobyggnad.

Basili'sk, -en, -er (gr), medeltida fabeldjur; sydamerikansk ödleart.

Ba'sis (lat), grundval, ^^k, som avser en bas.

Bask, -en, -er, eller /^'ermössa, -n, -or (fr), stickad, skärmlös mössa. Härstammar från --^'erna, ett folkslag i Frankrike och Spanien.

Basrelief [bareljä^ff], -en, -er (fr), skulptur i låg upphöjning.

Ba'sse, -n, -ar, skämtnamn på menig soldat.

Basse-lisse [bassli'ss] (fr), gobelängvävnad med liggande varp.

Basse'tt, -en, -er (it), violoncell; ett slags hasardspel. 'flöjt, -en, -er, äldre flöjt, stämd i mellanläge, /-»^'horn, -et, äldre klarinettlikt instrument.

Ba'sso conti'nuo (it), generalbas.

Bassä'ng,^ -en, -er (fr), större vattenbehållare.

Ba'sta (it), nog! ^'nt, kraftig.

Basta'rd, -en, -er (it), korsningsprodukt; oäkta barn.

Bastion [-tio':n], -en, -er (it), äld-

re försvarsverk med flanker.

Bastona'd, -en, -er (sp), prygel.

Basu'n, -en, -er (lat), ett bleck-blåsinstrimient.

Ba'talc, Sumatras urbefolkning.

Bata^lj, -en, -er (fr), drabbning.

-en, -er, underavdelning -av regemente; ett kägelslag.

Sata'|ver, ett germanfolk i nuvarande Nederländerna (/-»-"via).

Bati'k, -en, tygfärgningsmetod från Java. Bati'st, -en el. -et, -er, fin linne- eller bomullsvävnad.

Batong [-tå'ng], -en, -er (fr), gummistav (polisvapen).

Battens [bæ'ttensj (eng), grövre bräder (tunnare än plank).

Batteri', -t, -er (lat), artilleriavdelning; serie elektr. ackumulatorer eller galvaniska element.

Baumégrader [båme':-] (fr), en areometerskala.

Ba'utasten, -en, -ar, minnessten över en död man.

Bava'ria (nylat), Bayern.

Ba'xa, flytta med spett o. dyl.

Bay [be:] (eng), vik, bukt.

Bea't|a (lat), lycklig; salig, /^ifika-tio'n, -en, -er, lägre helgonförklaring. ^/-w/itu'do ve'stra, Ers salighet; påvens titel, /^'rix, lycko-bringande. '^'us^? lycklig, salig.

Beaul monde [båmå'ngd] (fr), förnäma världen, "gräddan". reste [- rässt], "sköna återstoden", ringa återstoden (ironiskt). sex [- säkks], täcka könet.

Bébé [bebe'] (fr), spädbarn.

Beck, -et (lat), hartslik tjärpro-diikt. Tätningsämne.

Becliasi'n, -en, -er (fr), en snäpp-fågel.

Bedlam [be'ddlem], sinnessjukhus i London. -en -er, dårhus-

hjon, vettvilling.

Bedui^n, -en, -er (arab), nomadiserande arab.

Bedöma. Bee'diga,

Beefeaters [bi':fi:tös] (eng), "ox-köttätare", Towervakten i London (i 1500-talsuniformer).

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Beffroi

Beffroi [-fro-a'] (fr), barfrid.

Begagna. Begjuta, -göt, -gjutit.

Bego^nia, -n, -or, en krukväxt.

Behjälplig. Behjärtansvärd,

Beige [bä:sj] (fr), sandfärg (ljust gulgrå färg).

Beignet [bänje':] (fr), ett bakverk.

Bej, -en, -er (turk), herre.

Bel-esprit [-espri':] (fr), kvickhuvud, kåsör.

Belga', -n, belg. mynt = 52 öre (guld).

Bellado'nna, -n (lat), atropindrog.

Belletrfst, -n, -er (fr), författare.

Bellevue [bälvy':] (fr), vacker utsikt.

Belli't, -en (lat), ett sprängämne.

Bell|ona [-lå':na], romersk krigsgudinna. /^'um, krig.

Belved|e're (it) eller -en,

-er, vacker utsikt; utsiktstorn.

Bene|di'ctio (lat), välsignelse, /^dik-tfnorden, en munkorden. tio'n, -en, välsignelse. /^fi'cium, -ciet, -cier, understöd, inkomst av kyrkligt ämbete.

Bengali [-ga':li], ett indiskt kulturspråk. /-wsk eld, en fyrverkeriblandning.

Benhinneinflammation, -en, -er.

Beni'g^ (lat), godartad.

Ben|sin, -en el. -et, flyktigt berg-oljedestillat. ^'soe, -n, ett väl-lià:tande harts, /^sol [-så':l], -en, ett stenkolsdestillat.

Be'rber, hamit. folk i norra Afrika.

Berceuse [-sö':s] (fr), vaggvisa.

Bergamo'tt, -en, -er (turk), en päronsort. /^'olja, -n, -or, olja ur frxiktskal av Citrus-art.

Be'rg|frid, dets. som barfrid. gylta, -n, -or, en läppfisk. krista'll, -en, halvädelsten av genomskinlig kvarts, /^'shauptman, -nen, -män, äldre bergmästartitel.

Beri'dare, -n, -. Beri'ka.

Be'ri-be'ri, en vitaminbristsjxikdom.

Berli'nare, -n, -, lätt, landålik vagn.

Berlo'ck, -en, -er (fr), hängpryd-nad.

Bersaglieri [-saljä':ri] (it), fält-

jägare; ett italienskt vapenslag.

Berså', -n, -er (fr), lövsal.

Beryll, -en, -er, ett ädelstensmineral. ^'ium, en zinklik metall.

Besju'nga, -sjöng, -sjungit.

Besjälad, Beskäftig.

Beskä'llare, -n, -, avelshingst.

Be'sman, -et, ett slags våg.

Be'ssemerprocessen, metod för smi-des j ärnsf ramställning.

Best,'-en, -ar (lat), odjur, ^ialisk, djuriskt grym. /-wialite't, -en, djuriskhet, grymhet. /v/ia'rier, medeltida djurfabler.

Bestjäla, -stal, -stulit.

Best man [-mænn] (eng), brudgumsmarskalk vid eng. bröllop.

Be'ta (B, andra bokstaven (b) i grek. alfabetet, /^strålar, negativa elektr. strålar från radioaktiva ämn.en.

Bertel, -n, stimulerande tuggmedel.

Bète-noire [bä:t no-a':r] (fr), syndabock, "svart får".

Betjäna. Betjänt, -en, -er.

Beto'ng, -en (fr), stenmassa av cement, sand och vatten.

Bets, -en, -er. Be'tsa. Be'tsning, -n.

Be'ts|el, -slet, -. ^'la.

Bett |la, tigga, /^leri', -t.

Bevi'l|ja, -de, -t. /-»ilning, -en, -ar, ett slags skatt.

Bi, -et, -(n) (best. pl. -na el. -en).

Bi'bjel, -n, -blar (gr), "böcker"; kristendomens huvudurkxmd. lia pa'uperum (lat), "de fattigas bibel", medelt. bildbibel, /^lisk, som avser Bibeln.

Biblio|fi'!, -en, -er (gr), bokälskare, boksamlare. /^gra'f, -en, -er, bokkännare, /^grafi', -n, -er, bokförteckning. ^man [-ma':n], -en, -er, bok vurmar e. ^manti', -n, spådom genom att slå upp i Bibeln. /-^te'k, -et, boksamling. /-wteka'rie, -en, -er, tjänsteman vid offentligt bibliotek.

Bicycle [balsikl] (eng), cykel.

Bi'devind, intill vinden, /^seglare, -n, -, en simpolyp.

Biedermeier [bi':dermajjer] (ty),

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Bien _^^

tysk småborgerlig empirestil.

Bien [bjäng] (fr), bra!

Bienn [bi-e'nn] (lat), tvåårig.

Bier [bi:r], -en eller -et (ty), öl.

Bifila'r (lat), dubbeltrådig.

Bifrost [bi':v-], regnbågen.

Bifurkatio'n, -en, -er (lat), gaffel-grening; förbindelse mellan två vattendrag.

Bi'ga, -n, -or (lat), rom. tvåspann.

Bigami', -n (gr), tvegifte.

Bigarrå', -n, -er (fr), ett slags körsbär.

Bige'sch, -en, -er (ung), officers-livrock med snörmakerier.

Bigott [-gå^tt] (ty), skenhelig, "gud-1ig". /-^eri', -t, -er, skenhelighet.

Bijou [bisjo':] (fr), ädelsten, ^te-ri'er [-sjot-], smycken, nipper.

Bikarbona't, -et (lat), omättat kolsyresalt; natriumbikarbonat.

Bikon|kaV (lat), dubbelsidigt konkav. dubbelsidigt konvex.

Bil, -en, -ar, förkortning för auto-mobil. resa i automobil.

/-»^'drulle, -en, -ar, vårdslös bilist, /^dràp, ~et, -, påkörning med bil m. dödlig utgång (då föraren visat vårdslöshet el. avvikit från platsen). -en, -er, automobil-förare. /^^skott, -et, -, stenskott framkallat av rullande bilhjul.

Bila, -n, -or, bredeggad yxa.

Büateral (lat), tvåsidig.

Bi'lattest, -en, -er (holl), tillverkningsintyg angående fartyg.

Bilja^rd, -en, -er (fr), spel med kulor på särskilt bord.

Bilje'tt, -en, -er (fr), litet brev; avgiftskvitto, inträdeskort.

Bill, -en, -er (eng), lagförslag.

Billet [bijä':] (fr), biljett. ^ d'a-mour [damo':r] el. doux [do:], kärleksbrev.

Billio'n, -en, -er (lat), en million millioner (1.000.000.000.000).

Biltog, fredlös, landsflyktig.

Bilä^r, -gret, -, furstligt bröllop.

Bimetalli'sm, -en (lat), dubbelmyntfot.

Bindesubstansvävnad, -en, -er.

Bi'njure, -n, -ar, en körtel.

Bi'nnikemask, -en, -ar, en inälvsmask.

Bino|kel [-nå'kkel], -n, -klar el. -kler (fr), pincené. /^kulä'r, med båda ögonen.

Binä'r (lat), tvåfaldig, dubbel.

Bio|ge'nesis (gr), livets ursprung. /^gra'f, -en, -er, levnadstecknare; filmteater, /^grafi', -n, -er, levnadsteckning. /^kemi', -n, läran om organismemas kemiska processer. /-wlogi', -n, läran om organismerna. /-wnomi', -n, läran om organiska livets lagar, /^sta-ti'k, -en, läran om medellivslängden.

Bi'plan, -et, - (lat), flygplan med två vingpar.

Bir, skrivform för bier.

'Bire'm, -en, -er (lat), fartyg med två rader roddare över varandra.

Bi'rfilare, -n, - (ty), krogspelman, dålig musikant.

Bi'rkarlar, medeltida sammanslutning, som behärskade lappländska handeln.

Bi'rkebeiner, norskt parti på IIOO— 1200-talen. Ledare: Sverre.

Bis (lat), två gånger.

Bi^sam, -en, pälsverk av ^råtta, -n, -or, en vattensork. /-woxe, -n, -ar, dets. som myskoxe.

Bisa'rr (fr), underlig, besynnerlig, -t, -er, besynnerlighet.

Bi'schoff, -en (ty), kryddat vin.

Bisektri's, -en, -er (lat), rät linje, som delar vinkel mitt itu.

Bi^skop, -en, -ar (gr), stiftschef.

Biskvi', -n, -er (fr), sockerskorpa.

Bi'sonoxe, -n, -ar, buffel el. visent.

Bisp, -en, -ar, förk. för biskop.

Bisse'ra (lat), utföra om igen.

Bi'ster, -tret (fr), brun lavyrfärg.

^itumiiiö's (lat), kolväterik.

Bi| va'ek eller ^vua'k, -en, -er (fr), förläggning under bar himmel.

Bivale'nt (lat), tvåvärdig.

Bja'rmaland, fornsvenskt namn på omr. vid Vita havet (kring Dvina).

Bjugg, -et, äldre namn på kom.

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Bjälke

Bjälke, -n, -ar. Bjällra, -n, -or.

Björlckvast, -en, -ar.

Black, -en, -ar, fotboja i form av en jämkloss; grå häst.

Black|-and-tan te'rrier [-[blækk^en-tæ'nn-]-] {+[blækk^en- tæ'nn-]+} (eng), råtthundras. /-wfriars [-fra'jjös], svartbröder.

Bla'ggamslärft, -et, -er, blått tyg för arbetskläder.

Blam [bla:m], -en, eller ^age [-ma':sj], -n, -r (fr), skamfläck, ^ant [-a'ngt], skymflig, van-ärande. /^e'ra sig, skämma ut sig.

Blancmangé [blangmangsje':] -n, -er (fr), en gräddefterrätt.

Blank|e'tt, -en, -er (fr), ifyllnings-formulär. /^'o (it), ej ifylld, /^'ofullmakt, -en, -er, oinskränkt fullmakt, /-wvers, -en, -er, orimmat tiostavigt versmått.

Blase^rad (fr), utlevad, övermätt.

Blasfe|mi', -n, -er (gr), hädelse. /^'misk, hädande.

Blasone'ring, -en, -ar (fr), beskrivning av vapensköld.

Bla stula, -n, det första fosterstadiet.

Ble'kansikte, -t, -n, indiansk benämning (i övers.) på vit.

Bless|e'ra (fr), såra. -en, -er,

sår.

BIi'da, -n, -or, medelt. kastmaskin.

Blinde'riiig, -en, -ar, markörskydd på skjutbana; en dekorativ ut-smyckningsfoim på muryta.

Blindtarmsinflammatio n, -en, -er.

Blixt, -en, -ar. /-^'ra. ^'Ijus, -et, /^'snabb. ^'stråle, -n, -ar.

Block{a'd, -en, -er (fr), avspärrning. ^e'ra, avspärra.

Blo'd|lutsalt, -et. ^'plasma, -n el. -t.

Blond [blångd] (fr), Ijuslätt, ljus-hårig. -en, -er, Ijushårig

och blåögd kvinna.

Blot, -et, -, hedniskt offer, /^a, offra.

Blue [bio:] (eng), blå. ^s, en amerikansk pardans. ^stocking [-stå'kk-], "blåstrumpa".

Bluff, -en, -ar, vilseledande hand-

ling, skenmanöver; humbugsma-kare. /^'a, vilseleda.

Blu'nder, -n, -drar (eng), förbiseende, missgrepp.

Bly erts, -en, -ar (ty), grafit; skrivpenna.

Blåstrumpa, -n, -or, ä. spenamn på litterär kvinna.

Bläs, -en, -ar, häst med vit fläck i pannan.

Bo'a, -n, -or (lat), jätteorm; nedhängande, ormlik skinnkrage.

Board [bå:d] (eng), ämbete, styrelse. /^'ing-house [-haus], pensionat. ^'ing-school [-sko:l], internatskola.

Boase'ra (fr), brädfodra innervägg.

Bobb [båbb], -en, -ar, bobsleigh. /^'a, rundklippa håret, /^'ning, kortklippt damfrisyr ("pagefri-syr").

Bobi'n, -en, -er (fr), spolstomme.

Bobsleigh [bå'bbsle], -en (eng), styrbar backåkningskälke.

Boche [båsj], -n (fr), spenamn på tysk (under världskriget).

Bock| bier [bå'kkbi:r], -en (ty), starkt sött tyskt öl. /-»^'sbeutel ;-bà'jjtel], korthalsad, bukig vin-Dutelj.

Bode'ga, -n, -or (sp), värdshus.

Bodmeri', -t (ty), lån mot pant i fartyg eller last.

Bo'er, -n, -s, holl. invånare i Sydafrika.

Boett [bo-e'tt], -en, -er (fr), fodral till verket på fickur.

Boggi [bà'ggi], -n, -er (eng), fyr-hjulig del av underrede till vagn, -en, -ar, lång, åttahjulig järnvägsvagn.

Bohem [-ä':m], -n, -er (fr), sorglös person; egentligen "böhmare".

Bois [bo-a'] (fr), skog, park.

Boj [båjj], -en, -ar (holl), flytande sjömärke; för ankringsplats; ett slags tyg.

Boja'r, -en, -er (ry), rysk ädling.

Bo jkott, -en (av egennamnet B o y-c o 11), ekonomisk förföljelse, ^a, avbryta affärförbindelse med.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Bolero ____30

Bole'ro, -n, -s, spansk dans med kastanj etter; kort jacka.

Bol|sjevrk, -en, -er (ry), anhängare av /^sjevi'sm, -en, rysk kommunism.

Bomb [-å-], -en, -er (gr), projektil med spängladdning. ^a, angripa med bomber. /^ardema'ng, -et, artilleri- eller flygangrepp. /^arde'ra, utsätta för bombardemang. /-»^plan, -et, flygplan som användes vid /^raid [rä:d] el. /-^räd,

-en, -er (eng), flygangrepp.

Bomba'stisk (lat), högtravande.

Bo'i[ia| fi'de (lat), på god tro. offi^cia, tjänstaktighet.

Bonbon [bångbå'ng], -et, -s (fr), konfektyrer. ^jàr [-njä'r], -en, -er, konfektskål.

Bond [bånnd] (eng), skuldförbindelse, obligation.

Bo'ndepra'ktika, -n, -or, äldre folklig rådgivare (väder, hälsovård m. m.).

Bonhomme [bånå'mm] (fr), hedersman.

Bonifikatio'n, -en, -er (lat), gott-görelse, skadestånd.

Bon| jour [bångsjo':r] (fr), goddag! /^ijour [bångsju':r], -en, -er, långrock. marché [-marsje'], billigt. mot [-må':], kvickhet, sens [- sa'ng], sunt förnuft, soir [- so-a':r], godafton. vivant [- viva^ng], goddagspilt.

Bomie [bånn] (fr), barnjungfru.

Bonne'tt, -en, -er (eng), baliytt (för kvinnliga frälsningssoldater); skotsk mössa.

Bor, -et, kolliknande grundämne.

Borde'll, -en, -er (fr), otuktshus.

Bordereau [bårdrå':] (fr), register.

Bordy'r, -en, -er, guldtryckt bård kring en bokpärms insida.

Bo're (gr), nordanstormen, /-^a'!, nordlig.

Borgenä'r, -en, -er, fordringsägare.

Bo'rgis, en tryckstil. 9 punkter.

Bo'ricka, -n, -or (fr), krake.

Bor|ne'ra (fr), fradga sig, skumma. /^ne'rad, inskränkt, uppblåst.

Bresilja

-en, skum; uppblåsthet.

Boroug-h [ba'rrå] (eng), stad med egen förvaltning.

Borsta på ryggen, muta.

Boss [båss], -en, -ar (eng), inpis-kare i polit. parti.

Boston [bå'sten] (eng), långsam vals.

Bota|ni'k, -en (gr), läran om växterna. /-»-"niker, -n, -, eller ni'st, -en, -er, växtkännare, --»^ni^sera, insamla växter, /^'nisk, som avser botanik.

Botti'n, -en, -er (fr), yttersko.

Boudoir [bodo-a':r]. Boulevard [bolva':r]. Bourgeoisie [-[borsjo-asi':],-] {+[borsjo- asi':],+} se Bu ...

Bourgogne [borgå'nnj], -en, fransk provins; lätt vin därifrån.

Bowiekniv [bå'o-i-], -en,-ar (eng), jaktkniv med böjd spets.

Bow|ling [bå'o-, försvenskat bå'w-] (eng), ett kägelspel. Verb:

Box [båkks], -en, -ar (eng), ask, fack. /^'er, -n, bulldoggsliknande hund. /-w'kalv, -en, feomgarvat kalvskin. /^'ning, -en, -ar, knyt-nävskamp.

Boyscout [bå'i-skaut], -en, -er (eng), pojkscout, spejarpojke.

Bra'cka, -n, -or, kälkborgare.

3ra'gebägare, -en, -, löftesbägare vid fornnordiska gravöl.

Bra(h)ma'n, -en, -er, offerpräst inom /^i'smen i Indien; medlem av högsta kasten.

Braktea't, -en, -er (lat), tunt medeltida mynt.

Brandy [bræ'nndi] (eng), brännvin, konjak.

Bransch, -en, -er (fr), affärsgren.

Brass, -en, -ar, tåg för vändande av råsegel.

Brav|a'd, -en, -er (fr), skrytsam

handling. skryta. /-wi'ssimo,

utmärkt! /-^'o (it), bra! /^u'r, -en (fr), käckhet, tapperhet.

Braxen, -xnen, -xnar, en karpfisk.

Bre'idablick (fnisl), "vida skinande"; Balders borg i dödsriket. ^

Bresilja, -n, ett rött färgträ (från Brasilien).

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Breveté

Breveté [brövte':] (fr), patenterad.

Brevia'rium, -riet, -rier (lat), bönbok.

Bric à brac [brikabra'kk] (fr), gammalt skräp.

Bridge [briddj], -n (eng), ett slags kortspel.

Briga'd, -en, -er (fr), två regementen. -en, -er, officersgrad i Frälsningsarmén.

Brigg, -en, -ar, tvåmastat segelskepp, aktre masten högst.

Brike'tt, -en, -er (fr), kolkaka.

Brilj|a'nt, -en, -er (fr), slipnings-form för diamant m. fl; som adj.: glänsande, -^e^ra, glänsa, lysa, pråla.

Bri'llor (lat), glasögon.

Brink, -en, -ar, brant gata.

Bri'o, -n (it), livlighet, eld.

Brisia'd, -en, -er (fr), granatexplosion. /^ans [-a'ngs], -en, -er, hög sprängkraft, ^smit [-a'ngt] (fr), högexplosiv.

Brita'nnia (lat), Storbritannien.

Britt, -en, -er, engelsman, /^'isk, engelsk; som avser /«w'iska riket. As/'sommar, sensommar omkring Birgitta(Britta-)dagen (7 okt.).

Broad|casting [brå':dka:sting] (eng), rundradio, /^'way [-we:], nöjeslivets gata i New York, USA.

Brobdingnag [brå^bbdingnæg], jättarnas land i Gullivers resor.

Brod|e'ra (fr), sy mönster, /^eri', -t, -er, el. '^y^r, -en, -er, broderat arbete. -en, -er, bro-dererska.

Brogue [brå'og] (eng), sportsko.

Brolia'd, -en, -er (it), siden med mönster i metalltråd.

Brom [brråmm], -en el. -et (gr), "stank"; ett illaluktande grundämne, ingår i sömnmedel, t. ex. /-wura'1, -en el. -et. -en,

-er, salt av bromvätesyra.

Bronk [brångk], -en, -er (gr), luftrör. luftrörs-. -en, -er el. luftrörskatarr.

Brons [brångs], -en, -er (it), legering av koppar och tenn. /^e'ra,

Budget

överdraga med brons (-färg), /^'åldern: tiden omkr. 3000—IIQO f. Kr. (i norden omkr. 1800—600 f. Kr.).

Brosch [bråisj], -en, -er (fr), bröstsmycke. /^e'ra, häfta böcker, -en, -er, småskrift.

Brosk [-å-], -et, -, bindesubstans.

Brougham [bro':em] (eng), kupébil.

Browning [bra'u-], -en, -ar (eng), automatpistol.

Bru'd|främma, -n, -or, el. /^säta, -n, -or, brudkläderska. ^-^mässa, -n, -or, vigselliturgi. /N/näbb, -et, -ar, liten flicka el. pojke, som går framför brudparet. -en,

-ar, tronhimmel över brudparet vid vigsel.

Brune'tt, -en, -er (fr), kvinna med bruna ögon och brunt hår.

Briita'1 (lat), rå, hänsynslös. ^ite't, -en, -er, råhet, hänsynslöshet.

Bm'tto, -t (it), utan avdrag, /^vikt, -en, vikt av en vara plus emballage.

Brylépudding, -en, -ar (fr), en

gräddefterrätt.

Brylå% -n, -er (fr), glögg.

Bry'nja, -n, -or, skyddströja av metallringar eller -fjäll.

Bryo|log [-lå':g], -en, -er (gr), kännare av /^logi', -n, läran om mossorna.

Brysk (fr), häftig, tvär.

Bråd, hastig, /^'död, -en, plötslig död. /"^'mogen, för hastigt mogen.

Bräckage [-ka':sj], -t (eng), skada under transport.

Bräsch, -en, -er (fr), med våld gjord öppning; avbräck, skada.

Bräss, -en el. -et, en körtel.

Bubon [-bå':n], -en, -er (gr), inflammation i ljumskens lymfkörtlar. /^'pest, -en, detsamma som böldpest.

Bucentoro [botjentå':rå] (it), do-gens i Venedig praktgalär.

Budd(h)i'sm, -en, Bu'dd(h)as religion (i Indien och Kina).

Budget [ba'ddjit, försv. bu'ddjet], -en, -er (eng), riksstat.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Budoar 32

Budoa'i% -en, -er (fr), damrum.

Buffalo Bill [ba'ffelå-] (eng), "Buffel-Ville", amerik. j ägarnamn.

Bu'ffert, -en, -ar (eng), stötfångare på järnvägsvagn. ^stsA, -en, -er, mindre stat mellan två större.

Bu'ff|o, fem. ^sl (it), komisk.

Buké, -n, -er, el. bouquet [boke':] (fr), vindoft, arom.

Buke'falos (gr), "tjurhuvud", Alexander den stores livhäst.

BukJiiimeinfiammatiaii, -en, -er.

Biiko'lisk (gr), som rör herdelivet.

Bulb, -en, -er (lat), ansvällning.

Bulda^ni, -et el. -en, -er, säckväv.

Buleva'rd, -en, -er (fr), trädplanterad, bred gata.

Buljong, -en, -er (fr), klar soppa.

Bu'lla, -n, -or (lat), påvlig skrivelse i trosfrågor. -riet, -rier, samling av bullor.

Bu'lldogg, -en, -ar, en hundras med platt nos.

Bulletin [fr: byltä'ng], -en, -er (fr), dagligt tillkännagivande.

Bulva'n, -en, -er (ry), lockfågel; lejd ansvaring, "hantlangare".

Bumera'ng, -en, -er, australiskt återvändande kastvapen.

Bundesrat [bo'nndesra:t] (ty), förbundsråd; Schweiz' regering.

Bungalow [ba'ng-gelå], -n, -s, indiskt hus med utskjutande tak.

Bu'nk|er, -n, -s (eng), kolbox på fartyg; försvarsverk i terräng, /^erkol, -et, kol för fartygets egen drift, ^ra, kola, taga in kol.

Bunsenbrämiare [bo'nn-], -n, -(ty), en lysgasbrännare, som ej sotar.

Bu'nt|läder, -dret (ty), grovt läder, ^'makare, -n, pàsmakare.

Burdiu's (ty), framfusig.

Burgeoasi [-sjo-asi':], -n (fr), bor-gerskap, borgardöme.

Bu'rggreve, -en, -ar, förr ståthållare i Göteborg och Malmö.

Burgu ndiskt kors, x-kors med taggiga grenar.

Burle'sk (fr), grovkornig.

Bu'mus, -en, -ar el. -'er (arab),

Börs

ar^bmantel med kapuschong.

Bursch|enschaft [bo'rrsjensjaft], -et (ty), äldre typ av tyska studentföreningar. ^ikos [-kå':s], oborstat levnadsglad.

Bu'r|skåp, -et, (ty), borgarrätt, erkännande, hävd. /^'språk, -et, -, utskjutande fasadparti (på rådhus, varifrån kungörelse fordom upplästes).

Bushel [bo'sjel] (eng), skäppa == 36.37 liter, i USA 35.24 liter.

Business [bi'ssnis] (eng.), affärer.

Buskage [-a':sj], -t, - el. -r (fr), buskgrupp.

Bussarong [-rå'ng], -en, -er, flot-tistblus; vida byxor.

Bussning, -en, -ar, inklädningshylsa för lager, roterande hjul m. m.

Butler [ba'ttlö] (eng), hovmästare.

Byffe', -n, -er, el. Buffet [byfe':] (fr), skänk, serveringsdisk.

Bygd, -en, -er.

Byggd (av bygga). Byggnad, -en, -er. Byggnadsstyrelsen.

Byre'tt, -en, -er (fr), mätglas.

By'rå, -n, -'er (fr), förvaringsmöbel; kontor, avdelning i ämbetsverk (chef: ^chef, -en, -er). /^kra't, -en, -er, dryg och form-sträng ämbetsman, formmänniska. /^krati', -n, ämbetsmannavälde. ^kra'tisk, formsträng, dryg.

By'san|s, äldre namn på Konstantinopel (Istanbul), /-^ti^nsk, som avser Bysans eller Östromerska riket.

Byst, -en, -er (fr), bröstbild i friskulptur; bröstparti.

Båtsman, -nen, -män, indelt marinsoldat.

Bä'rnsten, -en (ty), fossilt harts.

Bä'rsärk, -en, -ar, rasande kämpe, /-wagång, -en, vilt raseri.

Bö'ckling, -en, -ar (ty), rökt strömming.

Bö'del, -n, -dlar, skarprättare.

Bö'3gen, norsk sagofigur.

Bö^nhas, -en, -ar (plty), fuskare.

Börs, -en, -er (fr), plats för köp o. försäljning av värdepapper m. m.

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w). Cab

c

Ord som saknas under C, torde sökas under K.

Cab [kæbb], -en (eng), droskbil.

Cabale'tta, -n (it)j mellansats (mus).

Caballero [kavaljä'rrå], -n, -s (sp), riddare, gentleman.

Cabaret [-re':], -en (fr), kabaré.

Cacanny [kåkæ^nni] (skotska), nedbringande av arbetstakt vid konflikt.

Cachucha [-tjo^ttja], -n (sp), dans med kastanj ettackompanjemang.

Caesar [se':sar eller ka'jjsar], romerskt familjenamn, buret av kejsarna. Därav ty. K a' i s e r och ry. tsar. /^'eopajpi^sm, -en, statens herravälde över kyrkan.

Café (fr), detsamma som kafé.

Cakes [ke:ks] (eng), kakor; käx.

Cake walk [ke:k wå':k] (eng), grotesk amerikansk indiandans.

Cale'ndae [-de], första dagen i romerska månaden.

Ca'mbio (it), ett kortspel; kille.

Camelot [kamlà':] (fr), gatuförsäljare. /-w-du-Roi [-dyro-a'], roja-list (isk tidningsförsälj are).

Ca'mera obscu'ra (lat), ett optiskt instrument, kamerans urtj^.

Camerle'ngo, -n (it), påvlig finansminister; ledare av påveval.

Camo'rra, -n (it), ital. rövarband.

Camou|flage [kamofla':sj], -t (fr), vilseledande förklädnad. /^fle'ra, förse med camouflage.

Ca'mpling [eng: kæ'mmping], läger. ^'SL, ligga i läger (tält).

Cancan [kangka'ng] (fr), en våldsam, utmanande dans.

Ca'ncer (lat), kräfta.

Canon [ka'nnjån] (sp), kanjon.

Canossa [-å'-], en italiensk by. Gå till förödmjuka sig.

Canta'l>üe (it), uttrycksfullt.

Ca'nticum cantico'rum (lat), "sångernas sång" (Höga visan).

Cantile'na (it), liten sång.

Ca'nto (it), sång, melodistämma.

Canzone [-tså':ne] (it), en lyrisk diktform, /-^'tta, -n, liten visa.

Ca'pita, plur. av ca'put (lat), huvuden. (it), kapten, anförare.

Capito'lium, borgen i Rom; kongressbyggnaden i USA m. fl.

Ca'po, -t (it), huvud, början.

Capriccio [-ri'ttjå] (it), nyck.

Ca'put (lat), huvud. ^ fami'lias, huvudman för en ätt.

Caram|bolage [-rangbåla':sj] eller ^hole [-båll], ett slags biljardspel med tre bollar.

Carciiiom [-nå':m], -et (lat), kräftsvulst.

Cardi'aca (gr), hjärtmedel.

Care of [kä':råv] (eng), boende hos.

Ca'rgo, -n (it), skeppslast, lastförteckning.

Carole [karå'11] (fr), ä. ringdans.

Caroli'na redivi'va (lat), "återupp-ståndna Carolina"; imiversitets-biblioteket i Uppsala.

Ca'rta| bla'nca (it), oinskränkt fullmakt. bolla'ta, stämplat papper.

Carte blanche [karrt blangsj] (fr), oinskränkt fullmakt.

Castle [ka':sel] (eng), slott, borg.

Ca'sus be'lli (lat), krigsorsak.

Catgut [kæ^ttget] (eng), kirurgiskt symaterial (fårtarmar).

Ca'thedra (lat), kateder, stol.

Ca'usa (lat), orsak.

Cause célèbre [kå:s selä':br] (fr), uppseendeväckande händelse.

Cayennepeppar [kajä'nn-], -n.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.

Cedte'ra (lat), försaka, överlåta; göra cession.

Cedilj, -en, -er (fr), en hake på c (g), anger uttal som s.

Ceàr|a't, -en, -er, detsamma som suckat, '^'oolja, -n, citronskals-olja.

Ce'ladon (gr), herdenamn.

Cele'b|er (fr), ryktbar, ^r&ra, fira. /^rite't, -en, -er, ryktbar person.

Cele'st (lat), som avser himlavalvet.

Celiba't, -et (lat), ogift stånd.

Cell, -en, -er (lat), "litet rum".

Cell ist, -en, -er, violoncellspelare. /^'o, -n, pl. el. ^os, violoncell.

Cell|ofa'n, -et (lat), genomskinligt omslagsmaterial av '-^ulo'sa, -n, en lättantändlig trämasseprodukt, /^'stoff, -et (ty), cellulosa vadd. /^'ull, -en, -, konstull av cellulosa, vistra.

Ceme nt, -et el. -en (lat), bindemedel av kalk och lera el. dyl. belägga med cement; sätt-

härda.

Cenakel, -klet, - (lat), förening, junta (ofta ironiskt).

Cendré [sangdre':] (fr), askblond,

Cendrillon [sangdrijålig] (fr), Ask-imgen i franska sagor.

Cenota^fium, -fiet, -fier (lat), minnesvård.

Ce'ns|or, -n, -'er (lat), granskare, kontrollant; utövare av -en,

-er, granskning av skrift, biograffilm m. m. />/ure'ra, underkasta censur, granska.

Ce'nsus (lat), förmögenhetsstreck.

Cent, -en, -(s), amerikanskt mynt (1/100 doll.); holl. mynt (1/100 gulden).

Centa'ur el. keiita'ur, -en, -er (gr), häst med mänsklig överkropp i grek. mytologi.

CentaVo, mynt i Argentina, Bolivia, Caiile m. fl. (1/100 peso), i Portugal (1/100 escudo).

Centena'rium, -riet, -rier (lat), 100-årsfest.

Ce'nter, -n, (-trer) (lat), medelpunkt, politiskt mellanparti.

forward [få':wöd], -en, -s, och /^halvback, -en, -ar el. -s, mellersta fotbolls- el. bandyspelarna.

Centesimo [tjänte':simå], italienskt mynt (1/100 lira).

Ce'nti|gram, -met, - (lat), viktmått (1/100 gram), -liter, -n, - (el. -trar), rymdmått (1/100 lit.). meter, -n, -, längdmått (1/100 m).

Centime [sangti'mm], -n, -s, franskt mynt (1/100 franc). Cén-timo [the'nn-], -n, -s, spanskt mynt (1/100 peseta).

Ce'ntner, -n, -, äldre vikt, omkring 50 kg.

Ce'ntra (lat), spela mot centrimi.

Centra'1 (lat.), som avser medelpunkten. /^statio'n, -en, -er, huvudstation. /^ise'ra, samla i medelpunkten.

Centr|e'ra (lat), inpassa i mitten, /-wifu^g, -en, -er, apparat, som bygger på /^ifuga'Ikraften, som driver ut från

medelpunkten. /^ipeta'l, som söker sig till /^'um, -tret, -tra, medelpunkt.

Centu'|ria, -n, -or (lat), romerskt kompani. Chef: /-«^rio'n, -en, -er.

Cera t, -et, - (lat), vaxsalva.

Ce'rberus eller Ke'rberos (gr), obeveklig portvakt.

Cerealier (lat), spannmålsväxter.

Cerebr|a'l (lat), som avser hjärnan. /^ospma'l, som avser hjärnan och ryggmärgen.

Ceremom', -n, -er (lat), högtidlig handling, ^-^el, -et, -, ceremoniprogram. /^e'11, som avser ceremoni. ceremoniälskande, kruserlig, stel.

Cerise [säri':s] (fr), körsbär.

Ce'rium, en järnlik metall.

Ceme'ra (lat), innesluta.

Certeparti', -t, -er (it), fraktavtal.

Certifika't, -et, - (lat), tillståndsbevis, intyg.

Ce'siimi, en silvervit metall.

Cess, be (b) för tonen c. /^ess, dub-belbe (bb) för tonen c.

Cession [sesjo':n], -en, -er (lat), överlåtelse av fordran, bankrutt.

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Cesur

Cesu'r, -en, -er (lat), taktvila.

Ce'teris pa'ribus (lat), under samma betingelser.

Chag|rin' [sjagrä'ng] (fr) el. /^rä'ng, -en el. -et, kornigt skinn.

Chambre séparée [sjangbr separe':] (fr), enskilt rum.

Chamotte [sjamå^tt] (fr), eldfast lera.

Champagne [sjangpa^nnj], -n (fr), ett musserande franskt vin.

Champ|injo'n, -en, -er, el. ^ignon [sjangpinjå'ng], en ätlig svamp.

Champian [tjæ^mmpien], pl. -s (eng), mästare.

Champs-Élysées [sj angs-elise':], "Elyseiska fälten", en gata i Paris.

Chance [fr: sjangs, eng: tja:ns] el. chans [tjangs], -en, -er, lycklig slump.

Changera [sjangsje':ra] (fr), växla.

Chansone'tt [sj ang-], -en, -er (fr), vissångerska.

Chapeau claque [sjapàkla^kk], -n (fr), hopfällbar cylinderhatt.

Cbar [sja:r], -en, -er (fr), praktvagn. /^aba'ng, -en, -er, vagn med längsgående säten.

Chara'd, -en, -er (fr), en ordgàta.

Charge [sjarsj], -n, -r (fr), tjänst, syssla. /^é-d'af faires [sj arsje' [-da-fä':r],-] {+da- fä':r],+} sändebud av fjärde rangen. /%/e'ra (fr), överdriva, breda på.

Charkuteri' [sj-], -t, -er (fr), kött-varuberedning.

Charlata'n [sj-], -en, -er (fr), bedragare, kvacksalvare, /^eri', -t, -er, bedrägeri, humbug.

Charm [sj-], -en (fr), tjuskraft, behag, /^ant [-a'ngt], förtjusande. ^e'ra, tjusa, behaga. -en, -er, tjusare, "pigtjusare". -en, ett slags silketrikå.

Charpi' [sj-], -t (fr), linneskav. Oha'rta sigilla'ta [k-] (lat), stämplat papper.

Chartreuse [sjartrö':s], -n, -r (fr), ett slags likör.

Chassi' [sj-], -t, -er (fr), underrede till automobil.

Chàteau [sjatå':], -t (fr), slott, /-wbriand [-bria'ng], -en, -er,

stekt oxfilé med persiljesmör.

Chauffö'r [sjå-], -en, -er (fr), yrkesmässig automobilförare.

Chauss|é(e) [sjåse':], -n, -(e)r (fr), välbyggd landsväg. /^e'rad, klädd i strumpor och skor.

Chauvi|m'sm [sjå-], -en (fr), överdriven fosterlandsstolthet. /^ni'st, -en, -er, patriotisk skrävlare.

Check [tj-], -en, -er el. -ar (eng), en penninganvisning.

Che'ddarost [tj-], -en, -ar, eng. sötmjölksost.

Chef [sj-], -en, -er (fr), styresman, ledare. /-w-d'æuvre [sjä-dö':vr], mästerverk.

Chemi|se [sjömi':s] el. chemi's, -en, -er (fr), linne, skjorta, /-»^se^tt, -en, -er, besparingskrage, skjortveck, "söndagsblad".

Che'sterost [tj-], -en, -ar, eng. sötmjölksost.

Chevalere'sk [sj-] (fr), ridderlig.

Chevely'r [sj-], -en, -er (fr), hårväxt.

Ch©'viot [sj-, eng: tjeVvjet], -en, -er (eng), ett slags kamgar^tyg.

Chev|reau [sjevrå':] eller /^rå', -n (fr), ett mjukt skinn (getskinn) för finare skor.

Chevrote'ra [sj-] (fr), "darra" (vid sång).

Chia'nti [ki-], ett italienskt vin.

Chia'sm [kl-], -en, -er (gr), korsställning av begrepp (i en sats).

Chic(k) [sj-] (fr), elegant och korrekt, stilfull.

Chi'ffer [sj-], -ffret, - (fr), hemlig skrift.

Chiffon(g) [sjifå'ng], -en el. -et, -er (fr), tunt silketyg. /^stnmi-por, mycket timna silkestrumpor.

Chiffonjé [sj-], -n, -er (fr), skrivbyrå (med nedfällbar klaff).

Chika'n [sj-], -en, -er (fr), skymf. /^e'ra, skymfa, bereda obehag.

Chimä'r [sj-], -en, -er (fr), inbillningsfoster, hjärnspöke.

Chinjon(g) [sjinjå'ng], -en, -er (fr), hårpung i nacken.

Chippendalestil [tji'ppende:l-], -en.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Chock

eng. rokokoliknande möbelstil.

Chock [sjàkk], -en, -er (fr), anfall. väcka anstöt.

Choke [tjå^ok], -n, -s (eng), bränsleregulator på bil.

Chokla'd [sj-], -en (mex), kakao och socker.

Christian Science [kri^sstjen [-sa'i-ens]-] {+sa'i- ens]+} (eng), "kristen vetenskap".

Chuck [tj-], -en, -ar (eng), borrfäste.

Ci'cero, -n, tryckstilsgrad, 12 punkter. /^n [-rå':n], -en, -er (it), vägvisare.

Cif, förk. för C o s t, i n s u r a n c e, freight [kå'ost, i^nnsjörens, fre:t] (eng), fraktfritt.

Ci'der, -n (fr), äppelvin.

Ciga'rr, -en, -er (sp). /-»^'cigarre^tt, -en, -er. -en, -er (fr).

Ciko'ria, -n (lat), ett kaffesurrogat.

Cilie, -n, -r (lat), flimmerhår, "cellhår".

Ci'mbrer, en germanstam.

Cinnober [-å':ber], -n, en röd färg.

Cinquecento [tjinkwetjä'nntå] (it), "500"; 1500-talet.

Ci'rculus vitio'sus (lat), cirkelbevis.

Ci'rka (lat), ungefär, omkring.

Ci rk|el, -n, -klar (lat), sluten kroklinje med samma radie överallt.

sirlig, kruserlig. /^ulatio'n, -en, (-er), omlopp, /^ule^ra, vara i omlopp. cirkelformig;

subst. (-et, -): rundskrivelse, mångfaldigad skrivelse.

Cirkui^le'x, -en, -er (lat), tecknet anger över fransk vokal att en efterföljande konsonant bortfallit, t. ex. fete (avlat, festa).

Cirkumpolä'r (lat), som befinner sig omkring polerna.

Ci'rkus, -en, -ar (lat), rännarbana, akrobatföreställning och -lokal.

Ci'r|ms, pl. ^ri (lat), fjädermoln.

Cisele'ra (fr), mejsla i metall.

Ciss, kors (#) för tonen c. /^i'ss, dubbelkors (X) för tonen c.

Cistercie'nsorden, en klosterorden.

Ciste'm, -en, -er (lat), vätskekärl.

Citade'll, -et, - (it), stadsfästning.

Cit|a't, -et, - (lat), anfört ställe. /^atio'nstecken, -cknet, -, anföringstecken. /^a'to lo'co, anfört ställe. anföra ordagrant.

Cité (fr), stad, "gamla staden".

Citoyen [sitoajä'ng] (fr), medborgare.

Citro'n, -en, -er, en sydfrukt.

Città [tj-] (it), stad.

Ci'ttra, -n, -or (gr), stränginstrument för knäppning, numera utan hals.

City [si'tti] (eng), stad; affärscentrum i London.

Ciudad [thioda'(th)] (sp), stad.

Civil (lat), borgerlig, ej militär, tvistemåls-. ^ingenjö'r, -en, -er, utexaminerad från tekn. högskolor. />^isatio'n, -en, -er, förädling, högre odling. /^ise'ra, bibringa högre odling, /^'lista, -n, konungens årsunderhåll. /^'rådman, -nen, -män, dömer endast i tvistemål, handlägger magistrats ärenden m. m. /^'rätt, -en, privaträtt, /-^'stånd, -et, -: gift, ogift, änka osv. /^'^tenskap, -et, -, borgerligt äktenskap.

Ci'vis acade'micus (lat), akademisk medborgare.

Città [tjivita':] (it), stad.

Ci'vitas (lat), samhälle, stat.

Clair I -obscur [klä:råpsky':r], se Klärobskyr. /^voyance [-[-vo-aja'ngs],-] {+[-vo- aja'ngs],+} se Klärvoajans.

Claque [klakk], se Klack.

Cla'ro (sp), ljus; ljusaste cigarr-t^en.

Clàrté (fr), internationell radikal sammanslutning.

Clearing [kli':r-], -en (eng), avräkning genom kvittning.

Clerk [kla:k] (eng), kontorist.

Cle'rus (lat), prästerskap.

Clou [klo:] (fr), glansnimimer.

Clown [klaun], -en, -er (eng), gyckelmakare.

Clydesdalehäst [kla'idsde:l-], -en,

-ar, en eng. arbetshäst. Coach [kå'otj] (eng), täckt biltyp med två dörrar.

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Cobbler

Cobbler [kå'bb-], -n, -s (eng), isvatten med citron, vin och socker.

Cocktail [kå'kkte:l], -en, -s (eng), "tuppstjärt", en spritblandning.

Cocotte [kåkà'tt], -n, -r (fr), kvinna av halwärld, kokott.

Code [fr: kådd, eng: kåod], -n, -r, lagbok, chifferordsamling.

Co'dex (lat), -en, -ar, bok. ar-ge'nteus, silverbok, "silverbibeln" (gotisk bibelhandskrift).

Coena Do'mim [se':na el. kà'jjna-], (lat), Herrens nattvard.

Cognac [kånja'kk] (fr), konjak.

Cogno'men (lat), tillnamn.

Coitus [kå'-i-] (lat), samlag.

Cold-cream [kåold kri:m], -en, -s (eng), en hudsalva ("nattkräm").

CollVrco (it), "med stråken".

College [kå^llidj], pl. -s (eng), gymnasium, universitetsavdelning.

CoIlo'quium, -quiet, -quier (lat), samtal, disputationsövnin^.

Cologne [kàlà'nnj] (fr), Köln.

Colora'do (sp), "röd", mörkbrun cigarrtyp. cla'ro, "ljusröd", näst ljusaste cigarrtypen.

Colosse'imi, fornt, amfiteater i Rom.

Columba'rium, -riet, -rier (lat), "duvslag", kolumbarium.

Combination [-ne':sjen] (eng), sammansatt damimderplagg.

Come-back [kambæ'kk], -en, -s (eng), återkomst (till tävlingsbanan).

Comme-il-faut [kåmilfå':] (fr), som sig bör, passande.

Common| Hall [kå'mmen hå:l] (eng), stadshus, ^-sense [-senns], sunt förnuft, /^wealth [-wellth], statsförbimd, stat.

Conmiu'ne bo'niiin (lat), allmän egendom.

Company [ka'mmpeni] (eng), bolag, kompani.

Complet [kångplä':] (fr), fullständig, komplett; som subst. dam-klänning med tillhörande jacka eller kappa.

Compoboard [kå'mmpåbå:d], -en (eng), väggmaterial av trä o. papp.

Comte [kångt], fem. comtesse

[-tä^ss] (fr), greve; grevinna.

Con amore [amå':re] (it), av hjärtans lust.

Conce'ptio immacula'ta (lat), obe-fläckad avlelse.

Conco'rdia (lat), endräkt.

Conde [kå^nnde], fem. ^sa [-e'ssa] (sp), greve; grevinna.

Condi'tio si'ne qua non [-kva nå:n] (lat), ofrånkomligt villkor.

Condottie're (it), kondottiär.

Conférencier [kångferangsie':] (fr), småpratare på kabaré.

Confe'ss|io (lat), bekännelse, /^'or, -n, -'er, bekännare.

Connaiss|ance [kånäsa'ngs] (fr), /-^eur [-ö':r], se Kon ...

Conquistador [kånkistadå'rr] -en, -er (sp), erövrare (av Amerika).

Conse'nsus (lat), överensstämmelse.

Consommé [kångsåme':] -n, -er (fr), klar soppa.

Conta^g|ium, -giet, -gier (lat), smittämne. >-wiö's, smittosam.

Cont|e [kå'nnte], fem. /-»^e'ssa (it), greve; grevinna.

Co'ntra (lat), mot. /^di'ctio in ad-je'cto, självmotsägelse.

Contrat social [kångtra' såsia'll] (fr), samhällsfördrag (Rousseau).

Contre [kångtr] (fr), mot.

Contuma'clia (lat), tredska. /^'ie-dom, -en, -ar, tredskodom.

Convi'vium, -viet, -vier (lat), festmåltid, gästabud.

Copyright [kå'ppirait], -en (eng), författarrätt, förlagsrätt.

Corned beef [kå:nd bi:f] (eng), köttkonserver.

Corner [kå':n-], -n, -s (eng), ett slags börsspekulation.

Corona [-rå':na], -n, -or (lat), krona, krans (för hjässan).

Corps [kå:r] (fr), kår, samfund, de logi [-dölåsji'], -t, -er, huvudbyggnad. diplom^atique [-mati'kk], diplomatiska kåren.

Co'rpus, -en (lat), kropp; även tryckstilsgrad, 10 pimkter. deli'cti, synligt spår av brott.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Corpus juris

juri's, samling av rättskällor.

Corrige'nda (lat), som bör rättas.

Corso [kå'rr-], -n (it), karnevalsgata, festtåg.

Cortes [kå'rr-], spanska riksdagen.

Co'siiius (lat), ett vinkelmått.

Cotton [kå'tten] (eng), bomull.

Couche [kosj] (fr), ligg!

Count [kaunt], fem. /-^'ess (eng), uti. greve; grevinna, grev-

skap (förvaltningsområde).

Court [kå:t] (eng), domstol, hov.

Cou ..se även Ku ...

Cowboy [ka^ubåi], -n, -s (eng), "kopojke", beriden boskapsherde.

Cover coat [ka'vvö kåot] (eng), ytterrock (sty g).

Coxi't, -en (lat), höftsjuka.

Craque|lé [krakle':] (fr), keramik med --^lure [-ly':r], -n, sprickig glasyr.

Crawl [krå:l] (eng), ett simsätt.

Cre'do (lat), jag tror; trosbekännelsen.

Créme [krä:m], -n, -r (fr), grädde, kräm.

Crèpe [kräpp] (fr), kräpp, sorgflor, /^-de-chine [-dösji'nn], ett matt sidentyg.

Crescendo [-sjä^nndå], -t (it), med stigande styrka (musiktempo).

Cri'men laesae majesta'tis [- le':se -] (lat), majestätsbrott.

Croquis [kråki':], skiss, kroki.

Crossword [krå'sswö:d], -et, -s (eng), korsordsgåta, ordfläta.

Croupier [kropje':], -n (fr), spel-bankst j änsteman.

Croüte [krott] (fr), smördegsbotten.

Crown [kraun], pl. -s (eng), "krona", eng. mynt (5 shilL).

Crux, -et, - (lat), kors.

Csàrdàs [tja^rrdasj] (ung), ungersk nationaldans.

Cum| gra'no sa'lis (lat), med en smula omdöme. insigniore

la'ude approba'tur [-insiggniå':-], med utmärkt berÖm godkänd.

la'ude approba'tur, med beröm godkänd.

Cu'mulus, pl.-li (lat), stackmoln.

Cupi'do (lat), kärlekstrånadens gud.

Cu'prum (lat), koppar.

Cup [kapp], -en, -s (eng), bägare, tävlingspokal.

Curacao [ky'rraså:] (holl), en likör.

Cura're, ett sydamer, pilgift.

Curling [kö':ling] (eng), ett spel på is med stora stenar.

Curri'culum vitae [- vi':te] (lat), levnadslopp.

Cu'rry, skarp ostindisk såskrydda.

Cya'n I kalium, -liet, ett starkt gift. /^vätesyra, -n, blåsyra.

Cy'k|el, -n, -klar (gr), krets, avdelning; velociped, /^'la, åka cykel. /-wMisk, förlöpande i kretslopp, -en, -er, cykelåkare.

Cyklon [-å':n], -en, -er (gr), lågtrycksminimum, oväderscentrum.

Cyli'nd|er, -n, -drar (gr), rörformig figur, hög hatt. ^'risk, rörformig.

Cymba'l, -en, -er (lat), bäcken.

Cy'nliker, -n, - (gr), skamlös människa. /^'isk, rå, skamlös. -en, -er, skamlöshet. Jämför Kyniska skolan.

Cytologi', -n (gr), cellära.

D

Da ca'po, -t (it), från början. Dadai'sm, -en (fr), barnslighet. Da'd(d)el, -n, -d(d)lar, en palmfrukt från Nordafrika.

Dagerrotypi', -n, -er (fr), äldre fotograferingsmetod; dess alster. Da'ggert, -en, -ar (eng), dolk. Dagjämning, -en, -ar, tid då dag o.

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w). Corpus juris

juri's, samling av rättskällor.

Corrige'nda (lat), som bör rättas.

Corso [kå'rr-], -n (it), karnevalsgata, festtåg.

Cortes [kå'rr-], spanska riksdagen.

Co'siiius (lat), ett vinkelmått.

Cotton [kå'tten] (eng), bomull.

Couche [kosj] (fr), ligg!

Count [kaunt], fem. /-^'ess (eng), uti. greve; grevinna, grev-

skap (förvaltningsområde).

Court [kå:t] (eng), domstol, hov.

Cou ..se även Ku ...

Cowboy [ka^ubåi], -n, -s (eng), "kopojke", beriden boskapsherde.

Cover coat [ka'vvö kåot] (eng), ytterrock (sty g).

Coxi't, -en (lat), höftsjuka.

Craque|lé [krakle':] (fr), keramik med --^lure [-ly':r], -n, sprickig glasyr.

Crawl [krå:l] (eng), ett simsätt.

Cre'do (lat), jag tror; trosbekännelsen.

Créme [krä:m], -n, -r (fr), grädde, kräm.

Crèpe [kräpp] (fr), kräpp, sorgflor, /^-de-chine [-dösji'nn], ett matt sidentyg.

Crescendo [-sjä^nndå], -t (it), med stigande styrka (musiktempo).

Cri'men laesae majesta'tis [- le':se -] (lat), majestätsbrott.

Croquis [kråki':], skiss, kroki.

Crossword [krå'sswö:d], -et, -s (eng), korsordsgåta, ordfläta.

Croupier [kropje':], -n (fr), spel-bankst j änsteman.

Croüte [krott] (fr), smördegsbotten.

Crown [kraun], pl. -s (eng), "krona", eng. mynt (5 shilL).

Crux, -et, - (lat), kors.

Csàrdàs [tja^rrdasj] (ung), ungersk nationaldans.

Cum| gra'no sa'lis (lat), med en smula omdöme. insigniore

la'ude approba'tur [-insiggniå':-], med utmärkt berÖm godkänd.

la'ude approba'tur, med beröm godkänd.

Cu'mulus, pl.-li (lat), stackmoln.

Cupi'do (lat), kärlekstrånadens gud.

Cu'prum (lat), koppar.

Cup [kapp], -en, -s (eng), bägare, tävlingspokal.

Curacao [ky'rraså:] (holl), en likör.

Cura're, ett sydamer, pilgift.

Curling [kö':ling] (eng), ett spel på is med stora stenar.

Curri'culum vitae [- vi':te] (lat), levnadslopp.

Cu'rry, skarp ostindisk såskrydda.

Cya'n I kalium, -liet, ett starkt gift. /^vätesyra, -n, blåsyra.

Cy'k|el, -n, -klar (gr), krets, avdelning; velociped, /^'la, åka cykel. /-wMisk, förlöpande i kretslopp, -en, -er, cykelåkare.

Cyklon [-å':n], -en, -er (gr), lågtrycksminimum, oväderscentrum.

Cyli'nd|er, -n, -drar (gr), rörformig figur, hög hatt. ^'risk, rörformig.

Cymba'l, -en, -er (lat), bäcken.

Cy'nliker, -n, - (gr), skamlös människa. /^'isk, rå, skamlös. -en, -er, skamlöshet. Jämför Kyniska skolan.

Cytologi', -n (gr), cellära.

D

Da ca'po, -t (it), från början. Dadai'sm, -en (fr), barnslighet. Da'd(d)el, -n, -d(d)lar, en palmfrukt från Nordafrika.

Dagerrotypi', -n, -er (fr), äldre fotograferingsmetod; dess alster. Da'ggert, -en, -ar (eng), dolk. Dagjämning, -en, -ar, tid då dag o.

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Dagsmeja

natt äro lika långa (vàr o. höst)^.

Da'gsmeja, -n, solens inverkan på snösmältningen.

Daka'po, skrivform för da capo.

Dakty'l, -en, -er (gr), versfot med 1 lång o. 2 korta stavelser, /^osko-pi', -n, fingeravtryckslära.

Da'lai-laiiia, tibetanske påven.

Daleca'rlia (nylat), Dalarna.

Daler, -n, - (ty), ett äldre mynt.

Dalkjusa, -n, -or, liten trång dal.

Dallra. Dallring, -en, -ar.

Dal segno [-sä'nnjå] (it), "från tecknet" (omtagningstecken).

Daltoni'sm [då:lten-] , -en, röd-blindhet (ett slags färgblindhet).

Dam^^^sk, -en, -er (fr), ben- och vristsky dd. /-»^enerstål [- s je': -], -et (av D a m a' s k u s), etsat stål. /-^era [-sje':-], etsa stål.

Da'mast, -en (av Dama'skus), enfärgad, mönstrad vävnad.

Damejeaime [damsja'nn], -n, -r (fr), stor flaska i korg.

Dainin, -en, -ar, fördämning; vattensamling. Dam|m, -et, stoft, /^moln, -et, -. /^ning, -en, -ar.

Damo'klessvärd, -et, - (gr), hotande fara, osäkerhetstillstånd.

Da'mp|a (ty), ångbehandla.

Da'naarv, -et, -, arv utan arvinge.

Da'ndy, -n, -dies (eng), snobb.

Dan|i'sm, -en, -er, danskt uttryck i annat språk. /^'(n)ebrogen, danska flaggan, /^mark. /-^sk.

Dans|ant [dangsa'ng], fem. ^ante [-a'ngt] (fr), dansande, danskun-nig. ^e macabre [dangs [-maka':br],-] {+ma-ka':br],+} dödsdans. -en, -er, fem. -en, -er.

Darwmi'sm, -en, urvalslära.

Da't|a (lat), tidsuppgifter; plur. av /^'um, -et. utsätta datum,

^'o, -t, -n, innevarande dag. ^'oväxel, -n, -xlar. ^'umgräns, -en, 180:e längdgraden.

Da'tiv, -'en, -'er (lat), kasus för medelbart objekt.

Dauphin [dåfä'ng], fransk tronföl-jartitel 1349—1830.

Daweslån [då':s-], -et. /^plan, -en.

Davis' cup [de':vis kapp] (eng), ett tennispris.

Dead| man's grip [dedd mænns gripp] (eng), "död mans grepp", säkerhetsanordning på elektriska lokomotiv, /-»^weight [-we:t], död vikt, vikten av fartygs last.

Dean [di:n] (eng), domprost, dekan.

Deball|e'ra (fr), packa upp varor, '^age [-a':sj], -t, uppackning.

Debarke'ra (fr), ur lasta, landstiga.

Deba'tt, -en, -er (fr), meningsutbyte. /^e'ra, dryfta, avhandla.

Debauclie [debå':sj], -n, -r (fr), utsvävning.

Debenture [dibe'nntjö], pl. -s (eng), vinst andelsbevis.

De'bet (lat), skuld(sida). /^sedel, -n, -dlar, skattsedel.

Debite'ra (lat), påföra (skuld).

De'bitor, -n, -'er (lat), gäldenär.

Debu't, -en, -er (fr), eller deby', -n, -er, första uppträdande. /-wa'nt, -en, -er, nybörjare. upp-

träda för första gången.

Décauvillebana [-kåvi'll-], -n, -or (fr), flyttbar järnbana.

Dece'mber (lat), "den tionde", årets tolfte månad.

Dece'nnium, -nniet, -nnier (lat), årtionde.

Decentralis|atio'n, -en, (-er) (lat), maktsplittring. /-^e'ra, fördela makten på underlydande organ.

Decharge [-sja'rrsj], -n, -r (fr), ansvarsfrihet. /^'deba'tt, -en, -er, riksdagsdebatt om regeringens ansvarsfrihet.

Dechiffre'ra [-sjiff-] (fr), uttyda chiffer, tolka något dunkelt.

Decide'ra (lat), besluta, ^d, utpräglad, avgjord.

De'ci|gram, -met, viktmått (1/10 gram), eliter, -n, rymdmått (1/10 lit.). ^ma'l, -en, -er, siffra efter /^ma'lkomma, -t, -, i ma'lbràk, -et, ^a'lsyste'm, -et, tiotalssystem. /-wme'ra, minska (med 1/10). /^me'ter, -n, -, längdmått (1/10 meter).

Deci|sio'n, -en, -er (lat), beslut.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Decisiv

domslut. ^^sFv, avgörande.

Declama'ndo (it), med uttrycksfullt föredrag (mus).

Deciaration| of Independence [dekle-re':sjen åvv indipe^nndens] (eng), självständighetsförklaring. ^^ of Right [-ralt] (eng), rättighetsförklaring.

Décolleté [dekålte':] (fr), dekolle-terad, urringad.

De'corated style [rertid stall],, engelsk höggotik.

Deco'rum (lat), anständighet.

Decre'pitus (lat), utlevad.

Decrescendo [-sjä'nndå], -t (it), med avtagande styrka (mus).

Dedi!ce'ra (lat), tillägna. /^katio'ii, -en, -er, tillägnan.

Dedu|ce'ra (lat), härleda, bevisa. /%^'ctio in absu'rdum, bevis för orimligheten i ett påståendes motsats. ^ktio'n, -en, -er, härledning. ^kti'v, härledande.

De fa'cto (lat), i själva verket.

Defe'kt, -en, -er (lat), brist; som adj.: bristfällig.

Defensiv, -en (lat), försvar.

Defe'nsor, -n, -'er, försvarare. fi'dei, trons försvarare.

De'ficit (lat), brist, underskott.

Defile'|ra (lat), marschera förbi, /^'ring, -en, -ar, förbimarsch.

Defmiie'ra (lat), bestämma, ange kännetecken på. bestämd.

-en, -er, begreppsbestämning. slutgiltig.

Deflatio'n, -en, -er (lat), stegring av penningvärdet; sedelminskning.

Deform|atio'n, -en, -er (lat), formförändring. ^e'ra, förändra, vanställa. /-^e'rad, vanställd. ^ite% -en, -er, vanställdhet.

Degel, -n, -glar, smältkärl.

Degener|atio'n, -en, -er (lat), ur-artning. ^e'ra, urarta, vansläkt as.

Degrade'r|a (lat), nedflytta till lägre tjänstegrad. ^'ing, -en, -ar, ned-flyttning till lägre grad.

Del gra'tia (lat), med Guds nåde.

Deism [de:i'ssm], -en (lat), tron på en skapande gud, som ej ingri-

per i världsordningen (1700-talet).

Déjeuiier el. dejeuné [desjöne'], -n, -er (fr), frukost, lunch.

De ju're (lat), enligt lagen.

Deka'd, -en, -er (gr), tiodagars-period, tiotal.

Deka|dans [-da'ngs], -en (fr), förfall. /^de'nter, litterär riktning på 1890-talet (Baudelaire m. fl.)

Dekalogen [-lå':g-] (gr), tio Guds bud (de tio budorden i GT).

Deka'n, -en, -er, el. /^a'iius (lat), fakultetsordförande.

Dekante'ra (gr), försiktigt avhälla.

Dekapite'ra (lat), halshugga; stryka första namnet på vallista.

Deklain|atio'n, -en, -er (lat), konstnärlig uppläsning av vers. /^a-to'risk, som avser deklamation; högtravande. '^atö'r, -en, -er, person som deklamerar. föredraga vers.

Dekla[ratio'n, -en, -er (lat), förklaring, beskattningsuppgift, /^re'-ra, uppgiva sin inkomst, tullpliktiga el. ransonerade varor m. m.

Deldin I atio'n, -en, -er (lat), avvik-ning, missvisning; nomenböjning. /^e'ra, avtaga; böja (ett nomen).

Deko'kt, -en, -er (lat), avkok.

Dekollete'rad (fr), urringad.

Dekor [-kå':r], -en, -er (fr), utsmyckning. /^atio'n, -en, -er, prydnad, ordensstjärna, teatermålning. /^ati'v, prydande, "som gör sig", '^atö^r, -en, -er, person, som sysslar med dekorering; fönster sky Itare. /^e'ra, pryda.

Deko'rum (lat), anständighet.

Dekre'pitus (lat), utlevad.

Dekre't, -et, - (lat), beslut, påbud. /-wa'ler, på vi. beslut. '-we'ra, påbjuda; tvärsäkert förklara.

Dekuragera [-sje':-] (fr), avskräcka.

Dekåvill..se Décauville ...

Del cre'dere (it) el. delkre'dere, övertagande av ansvar som för egen skuld (i kommission).

Delealur (lat), borttages; borttag-ningstecken i korrektur (^5).

Deleg|al, -en, -er (lat), ombud,

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Delegation

fullmäktig. /«watio'n, ~en, -er, samling avsända fullmäktige, sända ombud. /^e'rad,

ombud.

Delica'to (it), mjukt (mus).

Deliciös [-siö':s] (fr), läcker.

Delika't (lat), läcker, ömtålig, grannlaga. -en, -er, läc-

kerhet, finkänslighet.

Delinkve'nt, -en, -er (lat), person, som undergår straff.

Deli|ra'nt, -en, -er (lat), person som lider av /^'rium, -riet, -rier, fyllerigaknskap, "dille".

Delkre'dere, dets. som del credere.

Delta 5), fjärde bokstaven (d) i grek. alfabetet; -t, -n: avlagrin-gar vid flodmynningar (Nilen).

Delu|de'ra (lat), gäcka, överlista. /^sio'n, -en, -er, gäckeri. /^so'-risk, gäckande, bedräglig.

Demagog [-gå':g], -en, -er (gr), folkledare, folkförförare. -n, demagogvälde, folkförförelse, /^'isk, folkförförande.

Demàrche [dema'rrsj], -n, -r (fr), åtgärd.

Demèrkatio'n, -en, -er (fr), begränsning. /^-"slinje, -n, -r, stille-ståhdsgräns.

Demaske'ra (fr), taga av masken, avslöja.

Demen|te'ra (fr), vederlägga, be-stiiida, förneka. -n, -er, ve-

derläggning, förnekande, /^'tia, -n (lat), medfödd svagsinthet.

Den|i|mond [-må^ngd], -en, -er (fr), "halvvärld», lösaktig kvinna^ /^sec [dömisä'kk] (fr), halvtorr (champagne).

Demissio'n, -en, -er (lat), nedläg-gahde av ämbete. /^e'ra, avgå.

Demiu'rgen, skaparmakten (Platon).

Demtobilise'ring, -en, -ar (fr), krigsmakts övergång till fredsfot.

Den^o|grafi', -n (gr), befolkningslära. /^kra't, -en, -er (gr), anhängare av /^krati', -n, -er, statsform, enl. vilken alla

medborgare äga politisk medbestämmanderätt; stat med sådan statsform, -^kra'-

tisk, som avser demokrati; folklig.

Demole'ra (lat), förstöra, riva ned.

Demon [-må':n], -en, -er (gr), ond ande. '^'isk, besatt, djävulsk.

Demonstr]a^nt, -en, -er (lat), person som utför eller deltar i /^atio'n, -en, -er, förevisning, förklaring; massmöte för ådagaläggande av en mening. /^ati'v, åskådliggörande; utmanande, utpekande. /^e'ra, utföra el. deltaga i demonstration.

Demonte'ra (lat), plocka sönder.

Demoralislatio'n, -en (lat), sedefördärv, bruten disciplin. /^e'ra, fördärva sederna, undergräva militär disciplinen.

Demotisk skrift [demå':tisk -], -en (gr), enklare fomegypt. skrift.

Dena^r, -en, -er, fornrom. mynt.

Denationalise'ra (lat), utplåna el. beröva nationaliteten.

Denaturalis|atio'n, -en, -er (lat), berövande av medborgarrätt, beröva medborgarrätt.

Denature'ra (lat), upphäva någots naturliga egenskaper; göra odugligt. ^ ^d sprit, rödsprit, giftig hushållssprit.

Dendrologi', -n (gr), vetenskapen om träd o. buskar.

Dent|a'} (lat), som avser tänderna; som subst. (-en, -er): tandljud. /^'ilabia'1, -en, -er, tandläppljud.

-et, tandben. -en,

-er, tandläkare.

Denud|atio'n, -en, -er (mlat), av-nötning, förstöring, '^era, avnöta.

De'o gra'tias (lat), Gud vare lov!

Departeme'nt [el. -ma'ng], -et, -(lat), avdelning av statsförvaltningen; förvaltningsområde i Frankrike.

Depen|de'ra [-pangd-] (fr), vara beroende, '^s [-pa'ngs], -en, -er, utgift. ^se'ra, ge ut pengar. /^si'v, kostsam.

Depe'sch, -en, -er (fr), viktig el. brådskande skrivelse.

Deplacelme'nt el. >^ma'ng, -et, -(fr), det av ett fartyg un-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Deponens

danträngda vattnets volym.

Depo^n|ens, pl. - (lat), verb med passiv form och aktiv betydelse, t. ex. hoppas, andas. /^e'ra, lämna som säkerhet, lämna i förvar.

Deport|ation, -en, -er (lat), förvisning av brottslingar o. politiskt misshagliga personer. /^e'ra, förvisa, bortföra.

Déposé [depåse':] (fr), lagligen skyddad; ensamrätt.

Deposi|tio'n, -en, -er (lat), överlämnande av gods som säkerhet el. till förvar. /^to'rium, -riet, -rier, förvaringsplats fÖr depo'si-tum, pl. -ta, anförtrott gods.

Deprav|atio'n, -en (lat), djupt sedefördärv. /^e'rad, förfallen.

Depreci|atio'», -en, -er (lat), värdeminskning (av mynt m. m.). /^e'rad, värdeförsämrad.

Depression [-sjo':n], -en, -er (lat), betryckthet; område lägre än havsytan; lågkonjunktur.

Deprime'ra (lat), nedtrycka, ^å, betryckt, nedstämd.

De profu'ndis (lat), "ur djupen" (Psaltaren nr 130).

Deput|atio'n, -en, -er (lat), samling ombud. ^e'rad, -en, -e, ombud; led. av Frankrikes Andra kammare, -^e^radekammaren.

Depå', -n, -er (fr), upplag.

Derangera [-rangsje'ra] (lat), bringa i ordning, störa.

Derby [da':bi], -t (eng), en häst-kapplöpning.

Deriva'ntia (lat), avledande medel.

Deriv|a't (lat), härledd; som subst. (-et, -): härlett ord. /^a'ta, -n, -or, en matematisk funktion. /^e'ra, härleda, avleda.

De'rma (gr), hud. ^tolog [-là':g], -en, -er, kännare av /^tologi', -n, läran om hudsjukdomarna.

Demier cri [därnjekri':] (fr), "sista skriket", sista modet.

Dervi'sch, -en, -er (pers), muhamm. fromhetsövare, tiggarmunk.

Des|anne'ra (fr), avväpna, oskadliggöra. ^avue'ra, ej vidkännas.

Descend|e'nsteori [-sjänd-], -n, -er (lat), utvecklingslära. /-we'nt, -en, -er, ättling, avkomling.

Deser|te'ra (lat), rymma ur krigstjänst. /^tö'r, -en, -er, rymmare.

Déshabillé [desabije':], -n, -er (fr), morgondräkt, halvklädsel.

Designe'ra (lat), på förhand utse.

Desillusio'n, -en, -er (fr), sviken förhoppning. /%^e'rad, besviken.

Desin|fekte'ra el. (lat),

rena från smitta. /-wfektio'n, -en, -er, smittrening.

Desini|sekte'ra (lat), rena från ohyra. /^sektio'n, -en, -er, ohyre-rening, cyanväterökning.

Desintegratio'n, -en (fr), sönderfall (av radioaktiva ämnen).

Desintresse'rad (fr), opartisk.

Deskrip|tio'n, -en, -er (lat), beskrivning. beskrivande.

Desorganis|atio'n, -en, (-er) (fr), upplösning, förvirring, /^e'ra, upplösa, bringa i oordning.

Desoriente'|ra (fr), vilseleda, /-^'ring, -en, sjuklig brist på lokalsinne.

Despe|ra'do, -n, -s (sp), omstört-ningsman. ^ra't (lat), förtvivlad, ursinnig, besinningslös.

Despot [-å':t], -en, -er (gr), godtycklig maktutövare, /^'isk, härsklysten, godtycklig. -en, godtyckligt envälde.

Dess, be (b) för tonen d. dubbelbe (b b) för tonen d.

Dess|ein el. ^in [desä'ng], för sv. -en, -er (fr), utkast.

Dessert [-sä':r], -en, -er (fr), efterrätt.

Destill|a't, -et, - (lat), ämne framställt genom /^ation [-sjo':n], -en, -er, kokning till ånga, som åter förtätas. /-we'ra, utföra destilla-tion; bränna brännvin.

Destin|atio^nsort, -en, -er (lat), bestämmelseort. /^e'ra, avsända.

Destroyer [-strå'jj-], -n, -s (eng), jagare, ubåtsförstör are.

Destruk|tio^n, -en, -er (lat), förstöring. förstörande, nedrivande.

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Detachemeut

Detach|eme'nt [-asje-], -et, - (fr), avdelad trupp, '^e^ra, avdela.

Deta'lj, -en, -er (fr), smådel, biomständighet. /^e'ra, beskriva el. utföra i detalj, /^handel, -n, direktförsäljning.

Detek|tiv, -en, -er (lat), brottmålspolis. '^^'tor, -n, -'er, radiodetalj, som gör signalerna hörbara.

Dete'mim|ativ (lat), hänvisande.

-en, förnekande av viljans

frihet.

Detonlatio'n, -en, -er (lat), explosion. /-we'ra, sjunga för lågt, falla ur tonen; explodera.

Detronise'ra (gr), avsätta regent.

De'us ex mia'china (lat), "gud från maskin" (i antikt drama), ingripande av högre makt.

Deuterono'mium (gr), "den andra lagen". Femte Moseboken.

Deutsches Reich [då'jjtsjes rajjsj] (ty), Tyska riket.

Deux-battants [döbata^ng] (fr), dets. som döbattang.

Devalvatio'n, -en, -er (lat), nedsättning av (sedel-)värde.

Deviatio'n, -en, -er (lat), avvikelse.

Devi's, -en, -er (fr), sinnebild, tän-kespråk, motto.

Devonfamiatio'iien [devå':n-], geol. formation mellan silur o. stenkol.

Devot [-à':t] (fr), hängiven, bigott.

Dextri'11, -et (lat), stärkelsegummi.

Diaba's, -en, -er (gr), "svart granit".

Diabe'tes (gr), sockersjuka.

Diab|le [di-a'bbl] (fr) o. ^'olo (it), djävul; ett spel med trissa och snöre. /^o'lisk, djävulsk.

Diade'm, -et, - (gr), pannbindel.

Diadoker [-då':ker] (gr), Alexander den stores arvtagare.

Dia|fa'n (gr), genomskinlig.

ma, -t el. -n, pl. -ta el. -or, skiljevägg, mellangärde.

Diagnos [-nå':s], -en, -er (gr), sjukdomsbestämning. /^ti'k, -en, läran om sjukdomsbestämning. /^tise'ra, ställa diagnos.

Diagona'1, -en, -er (gr), snedlinje; som adj.: på skrå, snett över.

Diagra'm, -met, - (gr), schematisk bild.

Diakon [-å':n], -en, -er, fem. /-wi'ssa, -n, -or (gr), församlingstjänare.

Diak]i'tiska tecken (gr) ange ändrat uttal av en bokstav, t. ex. prickarna över ä och ö.

Diale'kt, -en, -er (fr), bygdemål.

-en, bevisningskonst, /^'i-ker, -n, -, person, som är skicklig i bevisningskonsten.

Dialog [-lå':g], -en, -er (gr), samtal, diktverk i samtalsform.

Dialy's, -en, -er (gr), upplösning.

Diama'nt, -en, -er (gr), hård, färglös ädelsten av rent kol. /^'bröllop, -et, -, 60-års bröllopsdag.

Dia'|meter el. /-wme'ter, -n, -trar (gr), genomskärning, tvärsnitt; den längsta räta linjen (kordan) i en cirkel (dragen genom dess medelpunkt). /^metra'l, som avser diameter. /-wmetra'lt motsatt, rakt motsatt.

Di'apositi'v, -et, - (gr), fotografisk kopia på glasplåt el. film.

Di'ar, detsamma som asar.

Dia'rium, -riet, -rier (lat), dagbok.

Diarré, -n, -er (gr), tunn avföring.

Diasta's, -en, -er, stärkelsespjäl-kande enzym.

Diaspora', -n (gr), "förskingring".

Diaterman [-ma':n] (gr), som genomsläpper värmestrålar.

Diatomacé, -n, -er (lat), kiselalg.

Diate's, -en, -er (gr), sjukdomsanlag.

Diato'nisk skala, -n, -or (gr), har fem hela o. två halva tonsteg.

Diatri'b, -en, -er (gr), stridsskrift.

Didakt|isk, -en (gr), undervisnings-lära, lärodiktning, '^'isk, sedelärande, undervisande.

Di'es (lat), dag. irae [-i':re], "vredens dag".

Diesehnotor [di':-], -n, -'er, ett slags förbränningsmotor.

Diet [di-e':t], -en (gr), levnadsordning, inskränkt matordning.

Differ|e'ns [el. -ra'ngs], -en, -er (fr), skillnad, olikhet. /^e'nt, olik. /^e'ra, skilja sig, vara olik.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Differentialkalkyl

Differentila'lkalky'l, -en (lat), gren av högre matematiken. växel, -n, -xlar, på bilens bakaxel. /^e'rade gymna'siet, de två högsta ringarna, där /^e'ring, -en, -(delning, särskiljande) skett på flera bildningslinjer.

Diffraktion [-ksjo':n], -en (lat), ljusets böjning.

Diffu's (lat), oredig, oklar, ^ion [-sjo':n], -en, blandning av gaser el. vätskor genom molekylar-rörelsen.

Difteri', -n (gr), en smittosam sjukdom (liknar halsfluss).

Diftong [-å'ng], -en, -er (gr), dubbelvokal, t. ex. au, ei.

Di'gel, -n, -glar (ty), platta, varpå papperet vilar i /^press, -en, -ar, mindre tryckpress.

Dfgerdöden, medelt. pestepidemi.

Digest I i'bel (lat), smältbar. ^ion [diges3o':n], -en, matsmältning, matsmältningsbefordrande,

Digni|te't [dingn-], -en, -er (lat), värdighet, potens. -en, -er,

"hög herre", överhetsperson.

Dig^ession [-sjo':n], -en, -er, utvikning, avvikelse.

Di'i majo'res o. di'i mino'res (lat), "större gudar" o. "mindre gudar".

Dikotomi', -n, -er (gr), gaffelförgrening.

Dikotyledon [-då':n], -en, -er, två-hjärtbladig växt.

Dikt, -en, -er (lat), versstycke, litt. arbete; motsats till verklighet.

Dikt (ty), tät. /^'a, täta. an, tätt intill.

Dikt|afon [-få':n], -en, -er (gr), dikter ingsmaskin. pl.

-'mina (lat), föresägning,förestavning. /-we'ra, förestava, föresäga.

Dikta'Jtor, -n, -'er (lat), tillfäUig envåldshärskare. /^to'risk, en-vålds-. /^tii'r, -en, -er, diktators-makt; folkförtryck.

Diktion [diksjo':n], -en (lat), uttal, framsägningssätt.

Dilatio'n, -en, -er (lat), utvidgning.

Dile'mma, -t, -or (gr), trångmål.

Diletta'nt, -en, -er (it), klåpare, amatör.

Diligens [-sja'ngs], -en, -er (fr), postvagn; postbuss.

Dilue'ndo (it), utslocknande (mus).

Diiu'vium, -viet, -vier (lat), översvämning, "syndaflod"; istid.

Dime [dalm], amer. mynt (10 cent).

Dimensio'n, -en, -er (lat), mått, storlek, utsträckning.

Diminu|e^ndo (it), avtagande i styrka (mus), -^ti^v, -et, -er (lat), förminskningsord, t. ex. "sandalett" av "sandal".

Dimissio'n, -en, -er (lat), avskedande. /^e'ra, begära avsked. /«w'srätt, -en, -er, rätt att anställa student- o. realexamen.

Dimitte'ra (lat), avskeda.

Di'm|ma, -n, -or. ^bildning, -en, -ar. ^mig.

Dimorf [-å'-] (gr), tvåformig.

Dina'r, -en, -er, jugoslav, mynt (100 para) = 6.57 öre (guld).

Diner [dine':] el. diné, -n, -er (fr), middag, '^a [-ne':ra], äta middag.

Ding an sich (ty), "tinget i sig", objektiv verklighet (Kant).

Diop|ter [diå'pp-], -n, -trer (gr), sikte, syftskiva. /^tri', -n, -er, mått på ögats ljusbrytande kraft.

Diora'ma, -t, -or (gr), anordning med verkl. föremål i förgrunden o. målad bakgrund (i biologiska museer).

Diori't, -en, -er (gr), "svart granit".

Diosku'rema (gr), Zevs' söner Kas-tor o. Polydevkes.

Diploko^cker (gr), kopplade, klot-formiga bakterier.

Diplom [-lå':m], -et, - (gr), urkund, belöningsbrev. -en, -er, person som ägnar sig åt /-wati', -n, det officiella umgänget med främmande stater, /^ata'-rium, -riet, -rier, samling av medelt. urkunder, /-wati'k, -en, urkundsforskning. ^a'tisk, som avser diplomati; slug, smidig.

Diplopi', -n (gr), dubbelseende.

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Dipsoman

Dipso|man [-ma':ii], -en, -er (gr), periodsupare. /-^mani', -n, periodsuperi.

Dipty'k, -en, -er (gr), hopfällbar skriv- el. altartavla.

Dire'ctor mu'sices (lat), kapellmästaren vid Uppsala universitet.

Dire'kt (lat),rak, omedelbar. -en, -er, styrelse, ledning. -et, rättesnöre. /-woa'r, -en, dammode på 1790-t. i Frankrike. ^o'rium, -riet, -rier, ledning; fr. regering 1795—99. ^'6% -(e)n, -er, fem. -en, -er, ledare.

Dirig|e'nt [el. -sjä^nnt], -en, -er (lat), musikanförare. /-we'ra, leda, anföra.

Dirt-track [dö':t trækk] (eng), "smutsig bana", kuperad jordbana för motorcykeltävling.

Di'slablat, -et, fornnord. offer åt /^ema (fruktbarhetsgudinnor) i Uppsala. Därav /^'tingsmarknad, -en, årligen i februari.

Disagio [-a'dd3å], -t (it), underpris.

Discessus [-sä'ss-] (lat), omröstning, varvid ja- o. nejröstande gå åt olika håll.

Discip|el [-isi'-], -n, -plar (lat), lärjunge, '^ü^n, -en, -er (krigs-) tukt; vetenskapsgren. /^linä'r, som avser krigstukt.

Disgrace [-gra'ss], -n (fr), onåd.

Disharmo|ni', -n, -er (lat), missljud; sönderslitenhet. '-»^'nisk, missljudande, söndersliten, orolig.

Disjunktiv [di'ss-j-] (lat), särskiljande, oförenlig.

Di'ska, talspråksuttryck för "diskontera" och "diskvalificera".

Diska^nt, -en (lat), högt tonläge.

Diskont I e'ring, -en, -ar (it), uppköp av ej förfallna växlar, ^'o, -t, -n, växelränta.

Diskontinue'rlig (lat), språngvis fortskridande.

Diskordans [-da^ngs], -en, -er (lat), olikformig lagring (geol.).

Diskredite'ra (lat), misstänkliggöra.

Diskre't (fr), grannlaga, tystlåten, ^ion [-sjo':n], -en, -er, grann-

lagenhet, taktfullhet, tystlåtenhet.

Disku'rs, -en, -er (fr), meningsutbyte. så småningom fattande.

Di'skus, -en, -ar (gr), kastskiva.

Disku|ssion [-kusjo':n], -en, -er (lat), överläggning, meningsutbyte. tvistig. /^te'ra, dryfta, utreda.

Diskvalifi|ce'ra (lat), förklara obehörig. ^katio'n, -en, -er, obehörighetsförklaring.

Dislokatio^n, -en, -er (lat), rubbning, förkastning, förskjutning.

Dispara't (lat), olikartad.

Dispa'sch, -en, -er (it), haveriutredning, utföres av -en, -er.

Dispe'ns [el. dispa'ngs], -en, -er (fr),undantagsmedgivande. /^e'ra, befria från viss skyldighet. -en, -er, tuberkulosbyrå.

Dispersio'n, -en (lat), ljusets färgspridning.

Dispon|e'nda (lat, pL), som stå till förfogande. /^e'nt, -en, -er, teknisk ledare. förfoga, planera. /^e^rad, böjd för, "i form"; planerad. '-wi'bel, tillgänglig, /^ibi-lite't, -en, tjänstefrihet med skyldighet att stå till förfogande.

Dispositio'n, -en, -er (lat), plan, förfogande, anordning.

Disproportio'n, -en, -er (lat), brist på överensstämmelse.

Disput|a'bel (lat), tvistig. /-»^atio'n, -en, -er, meningsutbyte, försvar av vetenskapl. avhandling, /^e'-ra, tvista, försvara en avhandling.

Dispy't, -en, -er (fr), tvist, meningsutbyte.

Diss, kors (#) för tonen d. /^i'ss, dubbelkors (X) för tonen d.

Dissek|e'ra, utföra /^tio'n, -en, -er (lat), sönderdelning av döda kroppar i undersökningssyfte.

Disse'nters (eng), främmande reli-gionsbekännare (sekter m. fl.).

Dissertatio'n, -en, -er (lat), dispu-tationsavhandling.

Dissimil|atio'n, -en, -er (lat), förändring till olikhet. /«we'ra, göra olik, förvandla.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Dissociation

Dissociatio'n, -en, -er (lat), molekylklyvning, sönderdelning.

Dissona'ns, -en -er (lat), missljud.

Distans [-a'ngs], -en, -er (fr), avstånd, vägsträcka. ^e'ra, gå förbi, överträffa. /^'minu't, -en, -er, dets. som nautisk n^il.

Di'stikon, -et, -ka (gr), verspar: en hexameter o. en pentameter.

Distinge'rad [el. -äng-ge':-] (fr), förnäm, bättre än hopen.

Di'stingsinarknad, se Disablot.

Disti'nkt (lat), tydlig. /^io'n, -en, -er, begreppsskillnad, utmärkelse. '-wio'nskorpra'1, -en, -er, till 1914 namn på furir.

Distorsio'n, -en, -er (lat), ledvrick-ning, stukning.

Distra|he'ra (lat), avleda uppmärksamheten, förströ. /^ktio'n, -en, -er, tankspriddhet, förströelse.

Dist|rait [disträ':] el. ^rä' (fr), tankspridd, förvirrad.

Distribu|e'ra (lat), utdela, sprida, -en, -er, utdelning. indelande. -en, -er, utde-

lare, fördelare, spridare.

Distri'kt, -et, - (lat), område; förvaltningsområde.

Dite|i^sm, -en (gr), tron på två gudar. -en, -er, anhängare av diteism.

Di'to (it), detsamma.

Dityra'mb5 -en, -er (gr), högstämd o. hänförd lyrisk dikt.

Diureti'ka (lat, pl.), urindrivande medel.

Di'va, -n, -or (lat), gudinna; firad skådespelerska, "stjärna".

Diva'n, -en, -er (pers), diktsamling; statsråd; låg soffa.

Diverg|e'ns, -en, -er (lat), skiljaktighet. /^e'ra, gå i sär.

Dive'rse (lat), varjehanda.

Divertisseme'nt, -et, - (fr), upptåg, nöje, tidsfördriv.

Divi|de'nd, -en, -er (lat), tal som man skall ^de'ra, dela med ett annat, ^'sor, -n, -'er, genom sion [di'vvi-], -en, ett räknesätt.

Divinatio'n, -en, -er (lat), spå-

domskraft, profetisk förmåga.

Divi's, -en, -er (lat), bindestreck.

Divisio'n, -en, -er (lat), högre truppförband, avdelning. Jfr Dividend.

Di'xi (lat), jag har talat.

Dje'bel [dj-] (arab), berg.

Djinn [dj-], -en, -er (arab), demon.

Djonk [djångk], -en, -er, kinesiskt fartyg.

Dju'iigel [dj-], -n, -gler (eng), indisk urskog.

Djup, -et, -. /^'bergart, -en, -er. ^tryck, -et. stänkt.

Djur, -et, -. /^'isk. /^kult, -en. ^plågeri', -t, -er. /^rilæ, -t.

Djäkne, -n, -ar (lat), gymnasist.

Djärv. /-^'as. /^'het, -en, -er.

Djä'vul, -(e)n, -vlar (gr), ^sk.

Dobb|el [då'bb-], -bblet (ty), hasardspel. /^'la, spela hasardspel.

Doc|e'nt, -en, -er (lat) e. o. universitetslärare. ^e'ra, undervisa, tala undervisande.

Do'eka, -n, -or, en leksak; anordning för torrsättning av fartyg.

Do'ctor eccle'siae (lat), kyrkolärare. hono'ris ca'usa, hedersdoktor. Jfr Doktor.

Documentary bill [dåkjome'nntöri-] (eng), dokument växel.

Document humain [dåkyma'ng ymä'ng] (fr), mänskligt dokument.

Dodeka|e'der, -n, -drar (gr), tolv-siding. /^gon [gå:n], -en, -er, tolvhörning.

Doffel [då'ff-], -n, -fflar (eng), tjockt, starkt ruggat ylletyg.

Dogcart [då'gg-ka:t], -en, -s (eng), liten tvåhjulig vagn.

Dogfe [då'ddje], -n, -r (it), statschefen i Venedig 697—1797 o. i Genua^ 1339-1797.

Dogg [dågg], -en, -ar (eng), hundras med tilltryckt nos.

Dogm [då-], -en, -er (gr), lärosats. /%/ati'k, -en, vetenskapen om de kyrkliga lärosatserna. ^a'tiker, -n, idkare av dogmatik; trång-bröstad person. /^a'tisk, som av-

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Doktor

ser dogmer; förutfattad, tvärsäker, trångbröstad.

Do'ktor, -n, -'er (lat), innehavare av högsta lärdomsgraden; läkare. /^i'nna, -n, -or, doktors hustru.

I>oktri'n, -en, -er (lat), lära, lärosats. ensidig.

Dokume'nt, -et, - (lat), urkund, skriftligt bevis. /^e'ra, styrka med dokument, ^'växel, -n, -xlar, växel åtföljd av skeppningsdoku-ment.

Dolce [dåaitje] (it), ljuvt (mus).

Dole^nte (it), vemodigt (mus).

Doleri't, -en (gr), ett slags basalt.

Dolikocefa'1 (gr), långskallig.

Doli'n, -en, -er, karsttratt.

Dollar [dåll-], -n, -(s), amer. mynt (100 cent) = 3.73 kr. (guld).

Do'lma, -n, -or (ung), husarrock.

Do'lmen (kelt), förhist. gravbyggnad i Frankrike; dös.

Dolomi't, -en, ett slags kalksten.

Doloroso [-rå':så] (it), smärtfyllt.

Do'lus (lat), list, uppsåt.

Dom [då:m], -en, -er (fr), domkyrka, katedral.

Dom [dång], fem. dona [dà':na], (port), herr; fru (adelstitel, framför förnamnet).

Dom, -en, -ar. ^'are, -n, ^'ar(e)rmg, -en, -ar, förhist. offer- el. tingsplats, bildad av en krets av stenar.

Domesti|ce'ra (lat), tämja. -en, -er, tjänare; ett slags grovt bomullstyg.

Do'mhavan'de, -n, -, häradshövding.

Domicil, -en, -er el. - (lat), hemvist. ^ie'ra, utsätta uppgift om annan betalningsort (på växel).

Domin|a'ns, -en (lat), övertag. '-wa'nt, förhärskande; som subst. (-en, -er): härskare; en tonarts överkvint; bastard med den dominerande egenskapen. ^e'ra, behärska, framträda starkast, /^'ium, -niet, -nier, egendom.

Dominika'ner (lat), munkar, som hade hand om inkvisitionen.

Dominion [dåmi^nnjen] (eng), själv-

styrd del av Brittiska riket.

Domi'nium, -niet, -nier (lat), egendom, herravälde.

Domino [då'-], -n, -s (it, sp), herre; maskeraddräkt; -t: spel med pimktförsedda brickor.

Do'minus (lat), herre.

Do'm|kapitel, -tlet, - (lat), stiftsstyrelse. ^'kraft, -en, -er, hävtyg. /-w'kval, -et, -, tadlande av dom. /^'kyrka, -n, -or, biskopskyrka, /^'prost, -en, -ar, kyrkoherde i domkyrkoförsamling.

Domptö'r el. domtö'r, -en, -er (fr), djurtämjare.

Do'msverkställare, -n, -, ersättare för utmätningsman.

Domä'n, -en, -er (fr), statsjord. /^'intende'nt, -en, -er, distrikts-tillsyningsman över statsjord. /^'styrelsen förvaltar stats jorden.

Don [dånn] (it, sp), fem. dona [då'nnja] (sp) o. donna [då'nna] (it), herr; fru, fröken; titel framför förnamnet. Ju'an [sp: [--cho-a'nn],-] {+- cho-a'nn],+} kvinnotjusare.

Donjatio'n, -en, -er (lat), gåva i laga form. /^a'tor, -n, -'er, den som gör donation. bortgiva.

Donkeymaski'n [då'ngki-], -en, -er (eng), hjälpmaskin på fartyg.

Donnerwetter [då'nner-] (ty), åskväder, "blixt och dunder".

Do'r|isk, som avser /^'er, en forn-grekisk folkstam.

Dormito'rium, -riet, -rier (lat), sovrum i ett kloster.

Dorsa'l (lat), som avser ryggen.

Dos, -en, -er, el. do'sis (gr), bestämd mängd av ett läkemedel, bestämma dos.

Dosse'ring, -en, -ar (fr), sluttning.

Dossié, -n, -er (fr), samling av handlingar.

Dote'ra (lat), begåva.

Doublé [doble':] (fr), dubblé.

Dovhjort [då'v-], -en, -ar, ett hjortdjur.

Doxologi', -n, -er (gr), lovprisning.

Doyen [doajä'ng] (fr), den äldste el. främste i en krets el. kår.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Drabant

48

Duell

Draba'nt, -en, -er (fr), livsoldat; följeslagare; måne.

Drabb|a, ^ning -en, -ar.

Draga'nt, -en (gr), ett gummilik-nande växtämne.

Dragg, -en, -ar, bottenskrapa.

Dragoman [-ma':n],-en,-er (arab), tolk i Främre Orienten.

Drago'n, -en, -er (fr), beriden soldat. -en, -er, tvångsinkvartering (av dragoner).

Dra'knia, -n, -er, forngrek. mynt.

Drako'nisk (gr), överdrivet sträng.

Dram [eng: dræmm] (eng), sup.

Dra'ma, -t, -er el. dram, -en (gr), skådespel; sorglig händelse. -en, dramatisk diktning; skådespelarkonst. /^tise'ra, omarbeta för teatern, /^'tisk, som avser dramatik; effektfull, spännande. '^tu'rg, -en, -er, skådespelsförfattare.

Dränk, -en, avfall vid brännvinstillverkning; kreatursfoder.

Dra'pa, -n el. -t, pl. -or, fnord. skaldedikt Över död man.

Drape'|ra (fr), ordna i vackra veck. /^ri', -t, -er, draperat förhänge.

Dra'stisk (gr), kraftig, överdriven.

Dràw|back [drå':bækk] (eng), dets. som dråback. /^'ingroom [-ro:m], salong, sällskapsrum.

Dreadnought [dre'ddnàtt] (eng), orädd; en slagskeppstyp.

Drejskiva, -n, -or, krukmakarskiva.

Dress, -en, -er (eng), dräkt, högtidsdräkt. /^'ing-gown [-gaun], nattrock.

Dress|e'ra (fr), inöva djur. '^y^r, -en, -er, inövning i viss färdighet. /-wö'r, -en, -er, person, som inövar djur.

Dressi'n, -en, -er, mindre järnvägsfordon för banpersonal.

Driftefä, -et, bortkommet kreatur.

Drill, -en (ty), mekanisk exercis.

Drink, -en, -ar (eng), dryck, "bägare", spritblandning.

Dri'ttel, -n, -ttlar (ty), "tredjedel", smörtunna (rymm. en centner).

Dri'ttes Reich [-rajjsj] (ty), "Tred-

je riket", nazisternas Tyskland.

Driv|fjäder, -n, -drar. ^ve'd, -en.

Drog [drå:g], -en, -er (it), råämne till läkemedel. -en, -er,

läkemedelsberedare.

Eh-oit [dro-a'] (fr), rättighet, tull.

Dromeda'r, -en, -er (gr), enpuck-1ig kamel.

Dro'ska, -n, -or (ry), fyrhjulig täckvagn, hyrvagn, hyrbil.

Drots el. dro'tset, -en, -ar, äldre, hög riksämbetsman (motsvarande justitieminister).

Drott, -en, -ar, konung, hövding, /^'ning, -en, -ar.

Druid [dro-i':d], -en, -er, fornkel-tisk offerpräst o. domare.

Dru'm|la. /^'lig. ^-w^mel, -n, pl. /^'lar, /^'melaktig.

Dry [dral] (eng), torr.

Drya'd, -en, -er (gr), skogsnymf.

Drå'back, -en (eng), tullrestitution.

Drägg, -en. Dräglig. Dräktig.

Dräll, -en, -er (ty, av lat), enklare duktyg.

Dräne'ra (eng), täckdika, ge avlopp.

Drä'tsel, -n (gr), finansförvaltning.

Drätt, -en, -er, linneväv med geometriskt mönster i färg.

Dröm, -men, -mar. ^'ma, drömde, drömt. /-w'mare, -n, -.

Drönare, -n, hane hos biet.

Drö'ppel, -n, en könssjukdom.

Du'al|is (lat), tvåtalsform.

-en, läran om två kämpande världsmakter el. grundprinciper; motsatsförhållande.

Du'bba, slå till riddare.

Du'bb|el. /^lé, -n, -er (fr), dubbelträff; förgyllda nipper. /^le'ra, tvåfaldiga. /^le'tt, -en, -er, två av samma slag; två rum utan kök; två halva diamanter hopkittade.

Du'bi|um, -biet, -bier (lat), tvivel, tvekan. tvivelaktig.

Duo [dykk] (fr), hertig, /^hesse [dysjä'ss], hertiginna.

Duce [do'ttje] (it), hertig, hövding, ledare.

Duchàtel [dysjatäll] (fr), dyschatell.

Duell [du-ä'll], -en, -er (fr), tve-

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).DueUa^t

kamp, envig, strid mellan två. /^a'nt, -en, -er, deltagare i duell, utkämpa envig.

Duenna [do-ä'nna], -n, -or (it), o. duena [do-ä'nnja] (sp), bevakande äldre dam, "förkläde".

Duett [du-ä'tt], -en, -er (it), tonstycke för 2 röster el. instrument.

Duka't, -en, -er (lat), ä. guldmynt.

Duke [djo:k] (eng), hertig. Du-chess [da'ttjes], hertiginna.

Du'ma, -n, -or, ryska riksdagen 1905—17.

Dum|bom, -men, -mar. ^het, -en, -er. /-^merjöns, -en, -ar.

Dum-dumkula -n, -or [-[damm-damm-]-] {+[damm- damm-]+} (eng), gevärskula m. uppfläkt mantel.

Dumping [da'mmp~] (eng), försv. du'mpning, -en, -ar, försäljning utomlands till underpris.

Duo [du':å], -n (it), tonstycke för två instrument.

Duo|de'cima [-tjima] (it), tolvstegs-intervall (mus). ^de's, -en, -er, bok i litet format.

Dupe'ra (fr), lura, bedraga.

Dupli|ce'ra (lat), fördubbla, mångfaldiga. /^ka't, -et, dubblett av skrivelse. /^ka'tor, -n, -'er, ko-piermaskin.

Dur, -en, -er (it), ljus o. glad tonart. Motsats: moll.

Dura'bel (lat), hållbar.

Du'ra nece'ssitas (lat), den hårda nödvändigheten.

Durba'r, -en, -er, furstlig mottagning i Indien.

Durchlaucht [do'rrsjlaucht] (ty), höghet (furstetitel).

Durk, -en, -ar, förvaringsrum för ammunition (på krigsfartyg).

Du'rk|a (ty), skena, /^'driven, "slipad". '-w'slag, -et, -, grovt såll.

Du'rra, -n (arab), kafferkorn.

Dusch, -en, -ar (fr), strilbad.

Du'ssiji, -et, - (lat), tolv stycken.

Dusö'r, -en, -er (fr), belöning, drickspengar.

Dux (lat), hertig, anförare.

Dvo'rnik, -en (ry), gårdskarl.

Dygn [dyngn], -et, -.

Dö^'kdalb, -en, -er (fr), hopknip-pade förtöjningspålar.

Dy'mmelvecka, -n, -or, påskveckan.

Dyn, -en, kraftenhet (1/981 gr).

Dyn, -en, -er, flygsandskullar.

Dynam|isk, -en (gr), läran om kroppars rörelse o. därvid verkande krafter, /^'isk, som avser kraft.

-en, åsikt, att skeendet är ett spel av verkande krafter. -en, ett sprängämne, --wita^rd, -en, -er, brukare av sprängämne i brottslig avsikt.

Dyna'mo, -n, -s (gr), elektr. motor.

Dynasti', -n, -er (gr), regentätt.^

Dy'ning, -en, -ar, dödsjö, svag vågrörelse; efterverkan.

Dynt, -en, könlös generation av binnikemask.

Dysehate'll, -en, -er (fr), soffa med lösa dynor.

Dysenteri', -n (gr), rödsot.

Dysfagi', -n (gr), sväljningsbesvär.

Dyspepsi', -n (gr), matsmältningsrubbning.

Dyspné, -n (gr), andnöd.

Dyspro'sium (gr), ett grundämne.

Dy'velsträck, -et, ett illaluktande gimimiharts.

Däck, -et, fartygsgolv; ytterring (slitskena) på luftfylld gimimi-ring (bil- o. cykelhjul).

Dä'm|mare, -n, -, ljuddämpare på instrument, /-^'ning, -en, -ar.

DäVert, -en, -ar (eng), lyftkran.

Döbatta'ng, -en, -er (fr), dubbeldörr; två halvdörrar.

Dö'dlighetsstatisti'k, -en.

Dödsdag, -en, -ar. Döddagar.

Dödskalle, -n, -ar. Dödssjuk.

Döds I skjuten, ^sätt, -et, -.

Dölja, dolde [då':lde], dolt.

Döma, dömde, dömt.

Dörj, -en, -ar, krokredskap.

Dös, -en, -ar, stenåldersgrav med kantställda hällar.

s och sj = tonande s och sj; th och dh = tonlöst och tonande väsljud.

E

Earl [ö:(r)l], -en, -er (eng), greve.

East [i:st] (eng), öster.

Easter Island [i':stö a'ilend] (eng), Påskön.

Eastmaninstitut [i':stman-], -et, -, tandvårdsinstitut för barn.

Eau de Cologne [å:dökålå'nnj], -n (fr), "kölnvatten", luktvatten.

Ebb, -en, fallande tidvatten.

E'ben|holts [-hållts], -en (ty), dyrbart mörkt träslag. -en, -er (fr), konstsnickare (1700-t.).

]Eboni't, -en (eng), hårdgummi.

Eccle'sia| mi'litans (lat), stridande kyrka. ^ triumphans [-u'mmf-], triumferande kyrka.

Echappe^ra [esja-] (fr), rymma.

Echauffe'rad [esjà-] (fr), het.

Ecklesias|ti'k (gr), kyrklig. /^ti'k-departeme'ntet för kyrko- o. skol-ärenden. /^ti'kstaten, prästerskapet. ^'tisk, som avser kyrkliga förvaltningen.

Éclat [ekla'] (fr), glans, uppseende.

E'da, -n, -or, strömvirvel.

E'damost, -en, -ar, holländsk ost.

E'delweiss [-vajs], -en, -er (ty), "ädelvit", en alpväxt.

Edi'kt, -et, - (lat), kungörelse.

Edi|tor [e'dd-], -n, -'er (lat), utgivare, redaktör. -en, -er, upplaga, "utgåva".

E'dsöre, -t, äldre kimgaed.

Edukatia^n, -en (fr), uppfostran.

Efemä'r (gr), förgänglig.

Efe'ndi (turk), herre; en titel.

Effe'kt, -en, -er (lat), verkan, intryck; pl.: tillhörigheter. ^Vv, verksam, verkningsfull. ^ivite't, -en, verkan. /^ue'ra, utföra.

Effemine'rad (fr), förkvinnligad.

Efa'd, -en, -er (hebr), judisk översteprästerlig dräkt.

E'fo|nis, pl. (gr) biskopen

som tillsyningsman över stiftets allmänna läroverk.

Ega'l (fr), jämngod, likgiltig, /^ise'-ra, utjämna. /^ite't, -en, jämlik-^ het, likvärdighet.

Égard [ega':r] (fr), hänsynsfull-het, aktning.

Kgennamn, -et, Ege'ntlig [ej-].

Egg, -en, -ar (på kniv).

Egga, locka el. driva till något.

Egi'd, -en (gr), Zevs' sköld; be- j skärm, ledning. |

E'go (lat), jag. /-wcentricite't, -en, självupptagenhet. /^ce'ntrisk, självupptagen. -en, egen-

nytta. -en, -er, självisk

person. /^i'stisk, självisk. /^ti'sm, -en, självförgudning.

Egypto|log [-lå':g], -en, -er (gr), kännare av /^logi', -n, vetenskapen om Egyptens forntida språk o. kultur.

Eh bien [ebjä'ng] (fr), nåväl!

Ehrenrettung [e':-] (ty), upprättelse åt oskyldigt misstänkt.

Eiffeltornet [äfä'll-] i Paris, uppfört 1889, är 300 m. högt.

Elnherjar, i strid fallna hjältar i Valhall i nordisk mytologi.

Einschreiben [a'jjnsjrajben] (ty), pollettera, rekommendera (post).

Eire [ä':re], Irländska fristaten.

Eiss, kors (#) fÖr tonen e. /^'iss, dubbelkors (X) för tonen e.

Ekarté (fr), ett kortspel.

Ekip|age [-pa':sj], -t, - (fr), utrustning; finare åkdon. /-N^e^ra, utrusta, bekläda, bemanna, ^e^ring, -en, -ar, utrustning; beklädnadsaffär.

Ekivok [-vå':k] (fr), tvetydig.

Eklampsi', -n (gr), ett slags kramp.

Ekla|ta'iit (fr), påfallande. /v.te'ra, tillkännage (förlovning).

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Eklekticism

Eltlektici'sm, -en (gr), hop-plock.

Ekli'ptika, -n (gr), jordbana.

Eklog [-lå':g], -en, -er (gr), utvald dikt, diktsamling.

Ekläre'ra (fr), festligt upplysa.

E'ko, -t, -n (gr), genljud, /^lod, -et, -, instrument för mätning av havsdjup.

Ekologi', -n (gr), läran om livets beroende av omgivningen.

Ekonom [-nå':m], -en, -er (gr), hushållare. -n, hushållning,

"affärer". /-wise'ra, spara, /^'isk, som avser ekonomi; sparsam, -en, -er, fysiokrat.

Ekrase'ra (fr), krossa, förinta.

Ekse'm, -et, - (gr), hudutslag.

Ektode'rm, -et (gr), yttre groddbladet.

Ektomi', -n, -er (gr), operativt avlägsnande av ett organ.

Ekume'iiisk (gr), allkyrklig.

Ekva|tio'n, -en, -er (lat), likhet mellan 2 matematiska uttryck, /^'tor, -n, jordens mittlinje, delar jorden i norra o. södra halvkloten. '^toria'!, som avser ekvatorn.

Ekvi|libri'st, -en, -er (lat), balansartist, lindansare. <^polle'ns, -en, liktydighet. /^polle'nt, liktydig. /^vale'ns, -en, likvärdighet. vale'iit, likvärdig.

Élan [ela'ng] (fr), hänförelse.

Elast|icite't, -en tänjbarhet.

/^'isk, tänjbar, fjädrande.

E'Id|begängelse, -n, -r, likbränning, /^don, -et, /^tång, -en, -tänger.

Eldora'do, -t, -n (sp), sagoland med omätliga guldskatter i Sydamerika.

Elea'ter, fomgrek. filosofskola.

Ele'ctus (lat), vald men ej invigd biskop (i katolska kyrkan).

Elefa'nt, -en, -er. /^i^asis (gr), sjuklig förtjockning av huden.

Eleg|ans [-a^ngs], -en (fr), smakfullhet, förfining. /^a'nt, smakfull, fin; som subst.: (-en, -er): sprätt, snobb.

Ele|gi [-gi': el. -sji':], -n, -er (gr), vemodig dikt. /^'gisk [-g-], ve-

modig, klagande; som avser elegi.

Elek|tio'n, -en, -er (lat), urval, /^'tor, -n, -'er, utsedd väljare.

Elekt|ricite't, -en (gr). /-»^ri£ie'ra, förse med elektr. kraft, /^'riker (ej /^ri'ker), -n, -, montör inom elektrotekniken. /^rise'ra, ge elektr. laddning, /^^"risk, som avser elektricitet.

Elektrod [-rà':d], -en, -er (gr), spänningsförande del i elektrolyt el. vakuumrör.

Ele'ktro|dynami'k, -en (gr), läran om föränderliga elektr. fält. /^for [-få':r], -en, -er, elektricitetsbärare. ^ly's, -en, sönderdelning av en ^ly't, -en, -er (lösning), på elektr. väg.

Elektron [-trå':n], -en, -er (gr), negativt elektriskt laddad partikel i atomen.

Elektro|skop [-skå':p], -et, - (gr), instnmaent för påvisande av elektrisk ström. /^stati'k, -en, läran om oföränderliga elektriska fält. /-wte'kniker, -n, person som sysslar med /^tekni^k, -en, de elektriska fenomenens praktiska utnyttjande, /^terapi', -n, sjukdomsbehandling med elektricitet.

Eleme'nt, -et, - (lat), grundämne, grundbeståndsdel, de första grunderna; elektrisk strömalstrare; värmeradiator. ^a'r el. grundläggande.

Ele'v, -en, -er (fr), lärjunge. /-watio'n, -en, -er (lat), lyftning, höjd. /^a'tor, -n, -'er, hiss. '^e'ra, uppfostra.

E'lfenben, -et (lat), ämne i ele-fantbetar.

Elimin I atio'n, -en (lat), uteslutning. /^e'ra, utesluta, avlägsna.

EIi|sio'n, -en, -er (lat), utstötning av slutvokal framför vokal. Verb: /^de'ra, utstöta.

Elft, -en (fr), det utvalda (bästa).

Elixi'r, -et, - (arab), undergörande läkemedel i äldre tid.

E'lkraft, -en, elektrisk kraft.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Eliakars__52

Ellakors, -et, magiskt kors el. femuddastjärna, skyddsmedel.

Elli'p|s, -en, -er (gr), satsförkortning; oval, långrund figur, /%^'tisk, oval, äggformig, långrund; ofullständig (sats).

E'lmseld, -en, (-ar), elektrisk urladdning kring höga föremål.

Eloge [-lå':sj], -n, -r (fr), beröm.

Eloquentia co'rporis [-kvennt-] (lat), "kroppens vältalighet", korpulens.

E'lritsa, -n, -or, en sorts karpfisk.

Elsevier [-vi':r], -en, -er, väl-tryckt holL bok från 1600-t. från Elseviers tryckeri.

El|ström,, -men, elektrisk ström, /^verk, -et, -, elektricitetsverk.

Elucidatio'n^ -en, -er (lat), upplysning, förklarande tillägg (s-traktat).

Elude'ra (lat), kringgå, förtolka.

Élyséepalatset [elise':-], f. d. presidentpalatset i Paris.

Elyse'|isk (gr), ljuvlig, säll. ^'iska fälten, de sällas boning efter döden i grek. mytologi.

Emalj, -en, -er (fr), överdrag av gilasfluss; massan på tändernas yta. /^e'ra, överdraga med emalj.

Emaii|atia'n, -en, -er (lat), utflöde; en gas, som bildas vid omvandling av radium m. m. /-we'ra, härstamma, utgå.

Emancip{atio'n, -en, -er (lat), frigörelse. ^e'ra, frigöra, /-^'erad, "frigjord".

Emball|age [angbala':sj], -et, - (fr), omslag, förpackning. /-we'ra, packa in.

Emba'rgo, -t (sp), kvarstad, beslag.

Embarke'ra [ang-] (fr), gå ombord.

Embarras de richesse [angbara' [-dö-risjä^ss]-] {+dö- risjä^ss]+} (fr), för mycket att välja på; bryderi.

Emble'm [el. ang-], -et, -(er) (gr), sinnebild.

Embonpoint [angbångpoä^ng] (fr), fetma, korpulens.

Embrasse'ra [ang-] (fr), omfatta, omfamna.

__Endemisk

E'mbryo, -t, -n (gr), foster, växtämne. /^logi', -n, läran om fosterutvecklingen. som avser foster.

Emedan. Emellan(åt). Emellertid.

Emendatio^n, -en, -er (lat), rättelse.

Eme'ritus (lat), pensionerad.

Emfa'|s, -en (gr), eftertryck, /^'tisk, eftertrycklig, uttrycksfull.

Emigr|a'nt, -en, -er (lat), utvandrare. /^atio'n, -en, utvandring, /^e^ra, utvandra.

Emi|ne'ns, -en, -er (lat), "upphöjd-het", kardinaltitel. /-wne'nt, framstående.

Emi'r, -en, -er, arab. härskartitel, -et, -, rike styrt av emir.

Emiss|a'rie, -n, -r (lat), sändebud.

[-sjo':n], -en, -er, utsläppande av aktier el. obligationer i marknaden.

Emitt|e'ra (lat), verkställa emission. /^e'nt, -en, -er, den som verkställer emission.

Emotion [emotsjo':n], -en, -er (lat), stark sinnesrörelse. som

framkallar emotion; som avser känslolivet.

Empire [angpi':r], -n (fr), kejsar-stil, nyklassicism.

Empir|i', -n (gr), erfarenhetskunskap. ^'isk, grundad på erfarenhet. -en, åsikten, att erfarenheten är vår enda kunskapskälla ; erfarenhetsfilosofi.

Empyre'um (gr), "eldhimlen" i grek. filosofi; de saligas hemvist.

Emul|ge'ra (lat), uppslamma. '-wsio'n, -en, -er, mjölklikt, uppslammat läkemedel.

En| corps [angkå':r] (fr), i samlad trupp, som helhet. creux [-[-krö':],-] {+[- krö':],+} i fördjupning.

Ency'k|lika, -n, -or (gr), påvlig rundskrivelse, /^'lopedi', -n, -er, alfabetiskt ordnat uppslagsverk i alla ämnen.

Ende|mi', -n, -er (gr), sjukdom, som är inhemsk på viss plats, t. ex. struma. /^'misk, som avser endemi; inhemsk.

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).En détail

Environger

En détail [ang deta^jj] (fr), styckevis, i minut.

Endo|gami', -n (gr), ingifte, ^gen [-ge':n], betingad av inre orsaker. /^kardi't, -en, klaff-fel. /^kri'n, insöndrande, som avser den inre sekretionen.

Endöss|a't [ang-], -en, -er, el. /^a'rie, -n, -r (fr), person på vilken växel överlåtes (/^e'ras). /^eme'nt, -et, -, växelöverlåtelse. /^e'nt, -en, -er, överlåtare av växel.

Energeti'k, -en (gr), åsikten att fenomenvärlden är en yttring av energiomvandlingar.

Ener|gi [-sji':], -n (gr), kraft, ihärdighet, uthållighet, /^'gisk [-g-], uthållig, verksam, kraftfull.

Elnerve'ra (lat), oroa, göra nervös.

En face [angfa'ss] (fr), framifrån.

En famille [angfami':j] (fr), i familjekretsen, förtroligt.

Enfant| perdii [angfa'ng pärdy':] (fr), "förlorat barn", hopplöst fall, temble [- täri'bbel], "förskräckligt barn", lösmynt person.

Enfin [angfä'ng] (fr), äntligen, med ett ord; nog av.

Engag|ema'ng [ang-gasje-] (fr), -et, -, anställning, förbindelse. (fr), anställa, förplikta.

En garde [ang ga'rrd] (fr), utgångsställning vid fäktning.

E'ngland [eng. uttal: i'ng-glend].

English [i'ng-glisj] (eng), engelsk, spöken [-spåboken], engelska talas.

En| gros [äng-grå':] (fr), i parti, /^-grossist [ang-gråsi'st], -en, -er, grosshandlare, partihandlare.

Enigma'tisk (gr), gåtfull.

E'nhällig. Enkel. E'nkom.

Enkla'v, -en, -er (fr), riksdel, helt omgiven av annan stats område.

Enkli'tisk (gr), vidhängande.

Enkuragera [angkurasje':ra] (fr), uppmuntra.

Enleve'|ra [ang-] (fr), bortföra en kvinna mot hennes vilja. />^'ring, -en, -ar, kvinnorov.

En masse [angma'ss] (fr), i klump.

Enorm [-å'-] (lat), ofantlig, oerhörd. /-wite't, -en, -er, oerhörd storhet el. myckenhet.

En| passant [angpasa'ng] (fr), i förbigående. personne [-[-pär-så'nn],-] {+[-pär- så'nn],+} personligen. ^ profil [-råfi'11], från sidan, i profil.

Enquéte [angkä':t], -n, -r (fr), rundfråga.

Enrolle'ra [ang-] (fr), värva, inregistrera, inskriva.

Ensa'jn, -en, -er (eng), fänrik; förr officersgrad i Frälsningsarmén (närmast över kapten).

Ensemble [angsa^ngbel], -n, -r (fr), teatersällskap, samspel.

En|siffrig. /^sitsig. /^skild. /^slig. /^spänd.

Ensilage [angsila':sj], -t (fr), pressfoder.

En suite [ang swi'tt] (fr), i följd.

Entente [angta^ngt], -n, -r (fr), förbund mellan stater. ^ cordiale [-kårdia'll], vänskapsfördrag.

Entle'diga (ty), avskeda.

Entomo|log [-lå':g], -en, -er (gr), kännare av -n, läran om

insekterna.

Entopisk [-tå':-] (gr), inhemsk.

En-tout-cas [angtoka'] (fr), i varje fall; ett slags paraply.

Entoxi'sm, -en (gr), förgiftning.

Entré [angtre':], -n, -er, ingång, inträdes(avgift). Entré|-akt [-[ang-ter-],-] {+[ang- ter-],+} -en, -er, mellanakt, /-^cdte [angtrökå':t], mellanrev. ^ nous [angtröno':], oss emellan.

Entrepre|na'd [ang-], -en, -er (fr), ar betsbeting, utfört av /-^nö'r, -en, -er, företagare.

Entre|sol [angtreså'11], -en, -er (fr), mellanvåning. /^vue [angtrövy':] sammankomst.

Entusia's|m [el. angty-], -en (gr), hänförelse, hänryckning. /^me'ra, hänföra, elda. /^t, -en, -er, hänförd beundrare, ^'tisk, hänförd, hänryckt.

Enviro'nger [ang-] (fr), omgivningar, omnejd, grannskap.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.En vogue

En vogue [angvå'gg] (fr), i ropet.

Envoyé [angvo-aje':], -n, -er (fr), diplomat, sändebud av 2:a rangen.

Enzy'm, -et, - (gr), sönderdelande ämne i magsaften m. m.

E'o i'pso (lat), just därför.

E'olsharpa, -n, -or (gr), vindharpa.

Eon [e-å':n], -en, -er (gr), från gudomen flödande väsen (enligt gnosticismen).

E'os (gr), morgonrodnadens gudinna i grek. myt.

Eosi'n, -et (gr), ett rött färgämne.

E'pa, förk. för Enhets Pris Aktiebolaget; i sammansättningar spe-namn på billighets- o. standardvaror, t. ex. /^hus, -et, -, standardhus, "konfektionshus", /^tåg, -et, billighetståg.

Epide|mi', -n, -er (gr), farsot, /^miologi', -n, läran om farsoterna. --w^misk, smittosam, härjande.

Epide'rmis (gr), överhuden.

E$ify's, -en (gr), en endokrin körtel på mellanhjärnans tak.

Epify't, -en, -er (gr), växt som är fästad på andra växter utan att parasitera.

Epigon [-gå':n], -en, -er (gr), efterföljare, eftersägare.

Epigra'm, -met, - (gr), gravskrift; kort, uddig dikt. /^ma'tisk, uddig.

Ep|i'k, -en (gr), berättande diktning, /^'isk, berättande.

Epiku|ré, -n, -er (gr), njutningsmänniska. -en, njutningsmoral.

Epilep|si', -n (gr), fallandesjuka, /^'tiker, -n, -, fallandesjuk person. /"^'tisk, som avser epilepsi.

Ep|ilog [-lå':g], -en, -er (gr), slutord, efterskrift, efterspel.

Epin^lé (fr), ripsartat tyg av silke och ylle.

Episkopa'1 (gr), biskoplig, högkjrrk-1ig. /^'kyrkan, eng. högkyrkan.

Episkopa't, -et, biskopsämbete.

Episo'd, -en, -er (gr), obetydlig händelse, /^'isk, tillfällig.

Epi'stel, -n, -tlar (gr), brev.

Epita'fium, -fiet, -fier (gr), minnes-

tavla i kyrka över en avliden.

Epite'1, -et (gr), cell vävnad, utan sammanhållande mellansubstans.

Epite't, -et, - (gr.), förtydligande biord, t. ex. Vilhelm "Erövraren".

Epizooti', -n, -er (gr), husdjursfarsot, t. ex. mul- och klövsjukan.

Epod [-å':d], -en, -er (gr), omkväde, refräng.

Epok [-å':k], -en, -er (gr), tidevarv, hållpunkt i tideräkningen.

Épopé [-pe':], -n, -er (fr) och e'pos, -et, - (gr), berättande dikt.

Epsi'lon {E, £), grek. bokstaven (kort) e.

Epåle'tt, -en, -er (fr), axeldekoration på uniformsrock.

E'ra, -n, -or (lat), tidevarv.

E'rbium, en sällsynt jordartsmetall.

Erbjuda, -bjöd, -bjudit.

Eremi't, -en, -er (gr), from ensling.

[-a':sj], -t, -, eremitboning; undanskymd stuga.

E'rgo (lat), alltså, följaktligen.

Ergo|ti'n, -et (fr), ett blodstillande medel. /^ti'sm, -en, mjöldryge-förgiftning.

Erin [i':rin] (irl), "den gröna", Irland.

ErLnny'er (gr), hämndens gudinnor.

E'ris|äpple, -t, -n (gr), tvisteämne. /^ti'k, -en, disputationskonst.

E'rlanger, -n (ty), en sorts mörkt öl.

Eroico [-å':ikå] (it), heroiskt; kraftfullt (mus).

E'ros, grek. kärleksguden.

Erosio'n, -en, -er (lat), jordytans avnötning genom vatten o. is.

Erot [-å':t], -en, -er (gr), liten kärleksgud. /^i'k, -en, sinnlig kärlek, /^'isk, kärleks-, sinnlig, /^oman [-ma':n], -en, -er, person som lider av /^omani', -n, kärleksvansinne, forcerat kärleksliv.

Erra'tiskt block (lat), flyttblock.

Erra't|um, pl. /^'a (lat), tryckfel, misstag.

Etup|tio'n, -en, -er (lat), utbrott. ^ti'v, vulkanisk.

Escu'do, port. mynt (100 centavos) = 16.5 öre (guld).

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Eskader

Eska'der, -n, -drar (fr), sjöstyrka, flygstyrka.

Eskamo|tage [-ta':sj], -t (fr), trolleri, taskspeleri. /^te'ra, smussla undan, trolla bort.

Eskapa'd, -n, -er (fr o. eng), skälmstycke; rymning.

Eskatologi', -n (gr), läran om de yttersta tingen.

Eskimå', -n, -er, folkras på Grönland; ytterrockstyg.

Eskort [-å'rrt], -en, -er (fr), betäckning, skyddsvakt. /^e'ra, beledsaga, åtfölja som skydd.

Eskula'p, -en, -er (av lat. gudanamnet Aescula'pius), läkare (skämtsamt).

Esote'risk (gr), avsedd för invigda.

Espa'da, -n (sp), tjurfäktare.

Espana [-a'nnja] (sp), Spanien.

Espanol [-njå'll] (sp), spansk.

Espa'rto, -t (sp), fibergräs.

Espera'nto, ett konstspråk.

Espira'ndo (it), bortdöende (mus).

Espi'rito Sa'nto (port) o. Espiritu Sa'nto (sp), "den helige Ande".

Esplana'd, -en, -er (fr), planterad gata el. öppen plats.

Espressi'vo (it), uttrycksfullt (mus).

Espri(t) [espri':], -(e)n, -er (fr), kvickhet; ett slags plym.

Esquire [eskwalö] (eng), titel efter namnet för bildade engelsmän. Förkortas Esq(r).

Ess, be (b) för tonen e. /^e'ss, dubbelbe (b b) för tonen e.

Essay [esä':] el. essä', -n, -er (fr), försök, studie, uppsats.

Essen|s [-sa'ngs], -en, -er (lat), extrakt. /^tiell [-tsiä'll], väsentlig.

Estet|i'k, -en (gr), läran om det sköna, /^'iker, -n, -, den som sysslar med estetik, /^'isk, som avser estetiken; smakfull, skön.

Esti|me [-i'mml (fr), högaktning. /%^mabe'l, aktningsvärd. /^me'ra, högakta, uppskatta.

Estra'd, -en, -er (fr), upphöjd plats för uppträdande.

E'ta {E, rj), grekiska bokstaven (långt) e.

Etabl|e'ra (fr), inrätta, grunda. /^issema'ng, -et, anläggning.

Eta|ge [eta':sj], -n, -r (fr), våning. /^gère [-sjä':r], el. etagär [-sjä':r], -en, -er, prydnadsbord, hyllbord, atenienn.

Eta'mi'ii, -et, - (fr), gardintyg av bomull eller silke.

Eta'pp, -en, -er (fr), avstånd mellan viloställen, /^'väsen, militär förbindelsetjänst.

Eta'tsråd, -et - (da), dansk hederstitel utan ämbete.

Et ce'tera (lat), och så vidare.

E'ter, -n (gr), världsrymdens tänkta utfyllnad; en flyktig vätska med stark lukt (bedövningsmedel). ^'isk, flyktig,

översinnlig.

Eter|ne'll, -en, -er (lat), evighetsblomma. ^iii't, -en, asbestplatta.

Eti'k, -en (gr), sedelära.

Etike'tt, -en, -er (fr), imigänges-regel; lapp med påskrift om innehåll (pris o. dyl.). /^e'ra, förse med etikett.

Etiologi', -n (gr), läran om sjukdomsorsakerna.

E'tisk (gr), sedlig, moralisk.

Etno|gra'f, -en, -er (gr), kännare av /^grafi', -n, läran om ett folks kulturella egenart, ^log [-lå':g], -en, -er, kännare av /^logi', -n, läran om de olika kulturerna.

Etologi', -n (gr), folksedsforskning.

Etru'|sker, ett fornital. folk, som givit namn åt '^'rien.

E'ts|a (ty), utsira medelst frätande syror. ^'ning, -en, -ar, konsten att etsa; etsat arbete; avtryck från plåt med etsad bild.

Etui [etu-i':], -t, pl. -er el. -n (fr), fodral, bestick.

E'twas a'iideres (ty), något helt annat.

Ety'd, -en, -er (fr), övningsstycke.

Etymologi', -n, -er (gr), läran om ordens härledning; ordförklaring,

Eufemi's|m, -en, -er (gr), förskönande omskrivning, /^'tisk, omskrivande, förskönande.

Eufoni', -n, -er (gr), välljud.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Eunuck

Eunu'ck, -en, -er (gr), kastrerad haremsvaktare.

Eura'sier, -n, -, avkomling av europé och asiat.

Euro'|pa. /^'pium, ett grundämne.

Eüsta^chiska röret, örontrumpeten.

Evakue'ra (lat), utrymma, tömma.

Evalve'ra (lat), omräkna i annan myntsort, vikt, mått osv.

Evange|liebok [-nje^rl-], -en, -böc-ker (gr), samling bibeltexter för kyrkligt bruk. /^iisk, som avser el. ansluter sig till /^'lium, -liet, -lier, "budskap", berättelse om Jesu liv o. lära. -en, -er,

författare till evangelium; resepredikant.

Evaporatio'n, -en, -er (lat), avdunstning.

Even|ema'ng, -et, - (fr), märklig händelse. /^tualite't, -en, -er, möjlighet, möjligen inträffande händelse. /^tue'll, möjligen inträffande.

Evening-dress [i':vning-] (eng), aftondräkt, frack.

Evertebra'ter, ryggradslösa djur.

Evid|e'ns, -en (lat), påtaglighet, uppenbar visshet. /^e'nt, tydlig, obestridlig.

Evolutio'n, -en, -er (lat), utveckling. ^steori', -n, utvecklingslära. Motsats: s k a p e 1 s e 1 ä r a.

Evvi'va (it), leve!

Exa'kt (lat), noggrann, /^'a vetenskaper: matematik, fysik, astronomi, kemi, mekanik m. fl.

Exalt|atio'n, -en (lat), överspändhet, hänryckning. ^e'rad, överspänd, hänryckt.

Exa'|men, -, pl. /^'mina (lat), prövning, förhör. /^mina'nd, -en, -er, person som undergår examen. /-wmina'tor, -n, -'er, person som anställer examen. /^mine'ra, förhöra; undersöka en växt.

Ex| analo'gia (lat), i överensstämmelse med. ca'thedra, "från (Petri) stol", å påvliga ämbetets vägnar.

Excell|e'ns, -en, -er (lat), "för-

träfflighet", titel för stats- o. utrikesministrarna o. riksmarskalken; även för katolska ärkebiskopar och biskopar samt främmande makters sändebud. /^e'ra, glänsa.

Exce'lsior (lat), högre! mot höjden!

Exce'nt|er, -n, -trar (lat), roterande skiva, vars axel ej går genom centrum. /-wricite't, -en, egenskapen att vara ^'risk, dvs. befinna sig utanför medelpunkten, vara överspänd, "besynnerlig".

Exceptioneil (lat), enastående.

Excer|pe'ra (lat) göra utdrag, '^'pt, -en, -er, utdrag.

Exce'ss, -en, -er (lat), överdrift, utsvävning, ofog.

Ex|change [iks-tje':ndj] (eng), börs, växel, ^chequer [-tje'kkö], eng. statskontoret.

Excita'|ntia (lat), upplivande medel, '^tio^n, -en, -er, upphetsning.

Exege'|s, -en (gr), uttolkning. -en, vetenskaplig bibeltolkning.

Exeku|tio'n, -en, -er (lat), utförande, domsverkställighet; avrättning. /-wtio'nspluto'n, -en, -er, pluton som verkställer avrättning genom skjutning. /^ti'v, verkställande, utmätnings-(bar), /-w'-tor, -n, -'er, domsverkställande myndighet. Exekve'ra (lat), utföra (musik); avrätta.

Exe'm|pel, -plet, - (lat), förebild, prov, uppgift. /%^pla'r, -et, förebild, avtryck, enhet av något. /-wpla'risk, föredömlig, -wplifie^ra, belysa med exempel, ^plifika-tio'n, -en, -er, belysande med exempel.

Exer|ce'ra (lat), öva, fullgöra värn-plil?:t. -en, -er, (vapen-)

övning, fullgörande av värnplikt.

Exhalatio'n, -en, -er (lat), utand-ning, utdunstning.

Exi'l, -en, -er (lat), landsflykt.

Exist|e'ns, -en, -er (lat), tillvaro* utkomst; tvivelaktig individ. /^e'ra, finnas till, ha sin utkomst.

Exklusi'v (lat), uteslutande; kräsen, sovrad, ^'e, med uteslutan-

Kolon (:) står efter lång vokal; ng == nasalljud; w -- svagt o (eng w).Exldusivitet

de av. /^ite't, -en, kräsenhet.

Exkommunice'ra (lat), bannlysa.

Exkreme'nter (lat), avföring.

Exkre't, -et, - (lat), utsöndrings-produkt. -en, -er, utsönd-

ring, exkretbildning.

Exku'r|s, -en, -er (lat), utflykt, avvikelse från ämnet. -en, -er, utflykt.

E'xlex (lat), utanför lagen.

Exli'bris, -et, - (lat), bokägarmärke.

E'xodus (gr), "uttåg"; 2 Mosebok.

Ex of£i'cio (lat), à ämbetets vägnar.

Exagen [-ge':n] (gr), framkallad av yttre orsaker.

Exw*ci'sm, -en, -er (gr), djävulsbesvärjelse (förr vid dopet).

Exo'rdium (lat), inledning.

Ex orie'nte lux (lat), från öster ljuset (dvs. bildningen).

Exote'risk (gr), yttre, avsedd för mängden.

Exotisk [-å':t-] (gr), främmande, från annan världsdel.

Expansio'n, -en, -er (lat), utvidgning (gasers, staters).

Expatrie'ra (lat), landsförvisa.

Expectora'ntia (lat), upphostnings-medel.

Exped|ie'ra (lat), verkställa, betjäna. -en, -er, handelsbiträde. /^itio'n, -en, -er, avlämnande; kontor; myndighets skrivelse, vari beslut meddelas; forskningsresa. /^itri's, -en, -er (fem.) o. /^itö'r, -en, -er, person som expedierar, avsändare.

Expe'nser (lat), omkostnader.

Experime'nt, -et, - (lat), försök, rön. >^a'tor, -n, -'er, person som anställer experiment. grun-

dad på el. avseende experiment.

Expe'rt, -en, -er (lat), fackman, -en, sakkunskap.

Explikati'v (lat), förklarande.

Exploate'ra (fr), draga fördel av, utnyttja.

Exploi|de'ra' (lat), för brinna med knall, häftigt utbryta, /-wsion [-[-plo-sjo':n],-] {+[-plo- sjo':n],+} -en, -er, knall, häftigt utbrott. lätt exploderande.

Expon|e'nt, -en, -er (lat), tjnpiskt uttryck; tal som anger, hur ofta ett annat skall multipliceras med sig självt. /^e'ra, utsätta; belysa en fotografiplåt.

Expa'rt, -en, -er (lat), utförsel. /^e'ra, utföra, utskeppa. -en, -er, person som exporterar.

Exposé, -n, -er (fr), översikt.

Expositio'n, -en, -er (fr), fork. e'xpo, offentlig utställning.

Expre'ss, -en, -er (fr), ilbud, iltåg, /^byrå, -n, -'er, budskicknings-företag. ^ion [-sjo':n], -en, -er, uttryck, färgval. /-wioni'sm, -en, konstriktning, som återger naturintrycken i förenklad form. uttrycksfull.

Ex profe'sso (lat), på yrkets vägnar.

Expropri|atio'n, -en, -er (lat), det allmännas övertagande av äganderätt mot viss ersättning. /^e'ra, verkställa expropriation.

Ex protoco'llo (lat), ur protokollet.

Exspektans [-ta'ngs], -en, -er (lat), väntan på ledigt ämbete.

Exsuda't, -et, - (lat), inflammatorisk utgjutning.

Exta'!s, -en, -er (gr), hänryckning. /%^'tisk, (religiöst) hänryckt.

Ex te'mpore (lat), utan förberedelse. Extempore^ra, utföra utan förberedelse.

Extensio^n, -en, -er (lat), uttänj-ning, sträckning.

E^teriö'r, -en, -er (fr), utsida.

Exte'm (lat), yttre, främmande.

Exterritoria'1 (lat), utländsk, utomlands befintlig,

E'xtra (lat), utom; tillfällig.

Extra|he'ra (lat), göra /^'kt, -et, -, utdrag; sammanfattning, läkemedelslösning. /-wktio'n, -en, -er, härkomst; utdragning.

Extraordi|na'rie (lat), ej på ordinarie stat. /^nä'r (fr), ovanlig.

Extravag|a'ns, -en, -er (lat), överdrift, överdåd. /^a'nt, överdådig. /^e'ra, gå till överdrift.

Extre'm (lat), ytterlig. ^ite't, -en, -er, lem; arm, ben.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud. Fabel

F

Fa'b|el, -n, -bler (lat), sedelärande berättelse med djur som uppträdande personer. do'cet, "fabeln lär". /^ule'ra, prata, fantisera. /^ule'ringskonst, -en, dik-tarfantasi. /^ulö's, otrolig.

Fabri|ce'ra (lat), tillverka i -en, -er, anläggning för tillverkning i stor skala. -en, -er, o. -en, -er, fabriksidkare. /^ka't, -et, -, fabriksvara, /^ka-tio'n, -en, -er, masstillverkning.

Faci'l (fr), förekommande; billig.

Fa'cit, -en (lat), svar på en räkneuppgift; lista över dylika svar.

Fadd (fr), duven, smaklös.

Fa'dder, -n, -ddrar, dopvittne.

Fadermördare, -n, -, krage med höga snibbar (1830—50-talet).

Fadä's, -en, -er (fr), platthet.

Faeton [fätå'ng] (fr), öppen bil.

Fagocy't, -en, -er (fr), vit blodkropp, som förstör bakterier.

Fagott [-å'tt], -en, -er (it), ett trä-blàsinstnmient. -en, -er,

fagottblåsare.

Fahreiiheittermome'ter [fa^irenhajt] (ty) har fryspunkten vid + 32 grader. Användes i England, USA m. fl. länder.

Fair play [fä:r ple:] (eng), rent spel, ärligt spel.

Fait accompli [fä:t-akàngpli'] (fr), fullbordat sakförhållande.

Fajans [-ja'ngs], -en, -er (fr), pors-linsliknande lergods.

Faki'r, -en, -er (arab), indisk botgörare, "trollkarl".

Faksfmile, -t, - (lat), noggrann avbildning (av handstil m. m.)

Fa'kt|a, plur. av ^um (lat), avgjord sak, sakförhållande, ^'isk, verklig. /^'or, -en, -'er, viktig omständighet; verkmästare el. före-

ståndare i grafiska yrken och vid sågverk, ^^ari', -t, -er, nederlagsplats utanför Europa. '^o'tuni (neutr.), allt i allom. -n,

-or (it), varuräkning. /^ure'ra, uppsätta faktura.

Fakulltati'v (lat), valfri. -en,

-er, universitetsavdelning.

Fala'ng, -en, -er (gr), en stridsordning, politisk grupp.

Falkene'rare, -n, -, person som inövade jaktfalkar i äldre tid.

Fall|e'ra (ty), slå fel. /^issema'ng, -et, betalningsinställelse.

Fa'llos (gr), avbildning av manslemmen för kultändamål.

Fals|a'rium, -riet, -rier (lat), förfalskning. /^e'tt, -en, -er (it), halstoner, upphissad, tunn röst. /^ifika't, -et, - (lat), förfalskat dokument. /^ifikatio'n, -en, -er, förfalskning.

Fa'm|a (lat), ryktets ^dinna. ^os [-å':s] (ty), präktig, storartad, (fr), ryktbar, beryktad.

Fami'lj, -en, -er (lat). (fr),

förtrolig, närgången.

Fan, -et, -, stråle på en fjäder.

Fana't|iker, -n, - (lat), ofördragsam svärmare. /^'isk, ofördragsam, svärmisk. -en, trosblind-

het, ofördragsamhet.

Fanda'ngo, -n (sp), andalusisk dans i 3/4 el. 6/8 takt.

Fane'r, -et, - (fr), tunn träskiva, avsedd att limmas på föremål.

Faneroga'm, -en, -er (gr), fröväxt.

Fanfa'r, -en, -er (fr), smattrande musiksats för trumpet el. horn.

Fa'njunkare, -n, -, näst högsta underofficersgraden vid armén (vid artilleriet stycl^junkare) o. flygvapnet.

Fant|asi', -n, -er (gr), inbillning(s-

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Fantast

kraft), dröm, hugskott. -en,

-er, svärmare, drömmare, /^as-teri', -t, -er, verklighetsfrämmande fantasiliv. /^a'stisk, verklighetsfrämmande, sällsam, /^ise'-ra, drömma, bygga luftslott. ^om [-à':m],-etel.-en, pl. -(er) (fr), skenbild, vålnad, spöke.

Fara'd, -en, -er, enhet för elektrisk kapacitet.

Fa'rao, -n, -'ner, fornegypt. kimga-titel ("det stora huset").

Fari'n, -et (lat), f inkristalliserat råsocker.

Faris|é, -n, -er (arab), medlem av judiskt lagsträngt parti ("de avsöndrade"); skrym tare. /^ei'sm, -en, skrym ter i.

Fanoi, -en, -er (eng), bondgård, /^'are, -n, lantbrukare.

Farma|ceut [-'wt], -en, -er (gr), exam. läkemedelsberedare, ce'utiska instituttet, apotekarhög-skolan. ^ci', -n, läran om läkemedelsberedning. /^kognosi', -n, läran om drogerna, /ekologi', -n, läkemedelslära. ^kopé, -n, -er, officiell läkemedelsförteckning.

Fa'rnöte, -t (fsv), skara, gemenskap.

Fars, -en, -er (fr), uppsluppet lustspel. /^'artad, befängd, tokrolig.

Farthing [fa':dhing], pl. -s (eng), fjärdedel, eng. mynt (^ penny).

Far west [fa:(r) we'sst] (eng), fjärran västern (västra USA).

Fas, -en, -er (fr), ansikte, sida; skede. -en, -er, framsida.

Faschona'bel, se Fashionabel.

Fa'sc|es [-sk- el. -sj-] (lat), spöknippe. /^i'sm [-sj-], -en, ital. nationalism. Anhängare: /-wi'ster. /^inetra [-sj-] (lat), fängsla, förtrolla, tjusa.

Fase'tt, -en, -er (fr), slipad yta. '^e'ra, slipa i fasetter.

Fashion [fæ'sjen] (eng), mode, snitt, god ton. /^a'bel [fasjo-], modern, elegant.

Fasld'n [-s]-], -en, -er (lat), risknippe till beklädnad av sluttning

m. m. /w'kmv, -en, -ar, huggkniv.

Faso'n [stundom faså^ng], -en, -er (fr), form, snitt, mönster; pl. åtbörder. ge form åt. /^e'rad, mönstrad.

Fastage [-a':sj], -t, laggkärl.

Fa'stlagen (ty), "skämtkväll", eg. den uppsluppna tiden före fastan.

Fa't(a)biir, -en, -ar, klädkammare, förrådshus, visthus.

Fatal (lat), ödesdiger, förtretlig. ^'ier, tidsfrist. ^Vsm, -en, ödestro. -en, -er, anhängare av fatalism.

Fa'ta morga'na (it), hägring.

Fattigdom, -en. Fattigvård, -en. /^sinspektö'r, -en, -er. /^skon-sule'nt, -en, -er. ^snämnd, -en, -er. /-wsstyrelse, -n, -r.

Faun, -en, -er (lat), skogsgudomlighet i Bacchus' följe, barn till -n, skogsgudomlighet (även

• = djurvärld), gift med ^'us, skogsguden.

Faute [få:t] (fr), misstag, fåt.

Fav|orise'ra (lat), gynna ^ori't, -en, -er, ^gunstling. -en, -er,

förmån, ynnestbevis.

Fe, -n, -er (fr), kvinnl. sagoväsen, /^eri', -t, -er, sagospel, trolleri.

Fe'b|er, -n, -brar (lat), stegring av kroppstemperaturen (minst en grad). /^ri'l, feberaktig, hetsig.

Februa'ri, 2:a månaden, romarnas tolfte, avslutad med försoningsfest (fe'brua).

Fe'cit (lat), han har gjort det.

Feder|al (lat), som avser /^atio'n, -en, -er, sammanslutning, /^a-tio'nslag, -et, -, (fotbolls-) lag med spelare från olika klubbar, /^atitv, förbunds-. an-

sluten till en federation.

Feja. Fejd, -en, -er. Fejning.

Felb (it), dets. som fälb.

Feli'citas (lat), lyckans gudinna.

Fella'h, -n, -er (arab), Egyptens jordbruksbefolkning.

Fellow [-å] (eng), kamrat; collegelärare vid eng. universitet.

Felläsning, -en, -ar.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Feluck

Felu'ck, -en, -er (it), medelhavs-fartyg med latinsegel.

Femin|i'n (lat), kvinnlig.^ /^i'num, genus för honkön. -en,

kvinnosaksrörelse; kvinnlig egendomlighet.

Fe'm ma, -n, -or. /-^siding, -en, -ar. /^'te kolo'nnen, förräderi- och sabotageorganisation bakom den egna fronten.

Fe'nn|ia (nylat), Finland, nornan [-ma'm], -en, -er, finsk-ivrare.

Fenome'ii, -et, -(gr), företeelse, underverk. /^a'!, häpnadsväckande.

Feoda'l (lat), som avser el. hyllar -en, länsväsen. -en, länsförhållande.

Fe'rie, -n, -r (lat), fritid.

Ferm, sällan färm (fr), rask. /-^ite't -en, snabbhet, raskhet.

Ferma't, -en el. -et, -(er) (it), vilotecken (mus).

Fenne'nt, -et, -(er) (lat), enzym.

Femi'ssa, -n, -or (fr), genomskinlig överdragsfärg, ger glansyta.

Feroce [-rà'ttje] (it), vilt (mus).

Fe'rrum (lat) o. Fe'rro (sp), järn.

Ferti'l (lat), bördig, fruktsam. /^ite't, -en, bördighet, fruktsamhet, fruktbarhet.

Fess, be (b) för tonen f. dubbelbe (bb) för tonen f.

Festi'vi|tas (lat), festlig glans, -en, festlig tillställning.

Festi'vo (it), festligt (mus).

Fest|on el. ^ong [-å'ng], -en, -er (fr), flätat blomsterband.

Feti'sch, -en, -er (port), obearbetat, dyrkat föremål.

Fe'tma, -n. Fett, -et, -er. Fe'ttis-dag, -en, -ar, tisdagen efter fastlagssöndagen.

Fi w)y grek. bokstaven f (ph).

Fia'ker, -n (fr), hel- el. halvtäckt hyrvagn, droska.

Fia'l, -en, -er (ty), litet tom som kröner gotisk strävpelare.

Fia'sko, -t, -n (it), grundligt misslyckande.

Fi'at (lat), det må ske!; även ital. bil- och flygmaskinsfabrikat =

Fa'brica Italia'na Auto-mo'bile Tori'no.

Fi^b|er, -n, -brar (lat), tåga, tråd. ^rVn, -et, trådigt äggviteämne i blodet, /^rö^s, trådig.

Fi'bula, -n, -or (lat), säkerhetsnål från brons- och järnåldern.

Fideikommi'ss, -et, - (lat), egendom som ärves på visst sätt; stamgods. /^a'rie, -n, -r, innehavare av fideikommiss.

Fide'litas el. fi'des (lat), trohet.

Figu'r, -en, -er (lat), gestalt, kroppsform; belysande bild; misstänkt person, ^^a^nt, -en, -er, fem. /-wa'ntska, -n, -or, medlem av balett (ej solist). /^e'ra, utföra vissa danssteg; uppträda, förekomma. ^'lig, bildlig.

Fi'kon, -et, en sydfrukt.

Fik|tio'n, -en, -er (lat), inbillning, påhitt. inbillad.

Fil, -en, -er (fr), rad. Fil, -en, -ar, ett ytbehandlingsverktyg.

Filantr|op [-trå':p], -en, -er (gr), människovän, välgörande person, ^opi', -n, människokärlek, /^o'-pisk, människovänlig, människo-älskande, "välgörande".

Filate|li' -n (gr), frimärkssamlande, frimärksstudium. /^li'st, -en, -er, frimärkssamlare.

Fi'lbertnötter, smala hasselnötter.

Filé, -n, -er, el. filet [filé':] (fr), benfritt ländryggstycke.

Fi'lfras, -en, -er (ty), "mångätare"; dets. som järv.

Filhanno'nisk (gr), musikälskande.

Filhelle'n, -en, -er (gr), grekvän.

Fi'li|a (lat), dotter. -en, -er,

biaffär, avdelningskontor.

Filigra'ii, -en el. -et, -(er) (lat), metalltrådsarbete.

Filipi'n, -en, -er (ty), ett slags vadhållning mellan personer som tagit var sin tvillingkärna i nöt.

Filippi'k, -en, -er (gr), bitande angrepp.

Filis|te'er (hebr), forntida folkstam i s. v. Palestina. Därav ^'ter, -en, -trar (ty), kälkborgare, brac-

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Filiströs_

ka. /^trö's, kälkbargerlig, brackig.

Film, -en, -er (eng), ljuskänslig celluloidhinna för fotografi; biografbild; den dramatiska konst, som återges i biografbilder, /^'a, inspela film. /-watise'ra, bearbeta för filmen.

Filo|log [-lå':g], -en, -er (gr), kännare av '^logi', -n, språkforskning. /^lo'gisk, som avser språkforskning o. textkritik, ^^sof [-så':f], -en, -er, tänkare. ^sofe'm, -et, -, filosofisk sats. /^sofi', -n, vetenskapen om alltings mening o. mål. ^sofi'e do'ktor (kandida't, licentiat [-sia t], magi'ster), akademiska värdigheter. /^so'fisk, som avser filosofi; djuptänkt.

Fils [fiss] (fr), son; den yngre.

Filt|er, -tret, - (lat), silmaterial. /^ra't, -et, -, silad vätska (genom filter). /^re'ra, sila.

Filu'r, -en, -er (fr), skojare.

Fi'inmelstång, -en, -stänger, skakel.

Fina'l, -en, -er (it), avslutning, slutsats (mus); sluttävlan. Som adj.: avsikts-. /^ite't, -en, ändamålsbestämdhet.

Finans [-'ngs] (fr), som avser affärer el. förmögenhet; som subst. (-en): penningvärlden. /^'er, förmögenhetsställning, ekonomi. ^ie'll, som avser ekonomi, /^ie'-ra, ekonomiskt möjliggöra. /-wiä'r, -en, -er, person som ägnar sig åt penningtransaktioner, /^'tull, -en, -ar, tull som pålagts för att ge staten inkomster.

Fi'ne (it), slut (mus).

Fines herbes [finsä^rrb] (fr), finhackade kryddväxter med smör.

Fine'ss, -en, -er (fr), finhet, fiffighet, knep. Fi'ng|er, -ngret, -ngrar. /v^era [-ge'ra] (lat), låtsa, hitta på.

Fi'nis (lat), slut.

Finish [fi'nnisj], -en (eng), slutkamp (i en tävlan).

Fim't (lat), begränsad; bestämd till person o. numerus (om verbform).

Fi'nkel, -n, orent brännvin.

Finland, /^'ia (nylat), Finland; tondikt av J. Sibelius. '^i^sm, -en, -er, för Finlands-svenskan egendomliga uttryck. Fi'nnmark, -en, -er, skogsområde,

koloniserat av finnar. Fint, -en, -er (it), knep, list. Fireman's lift [falömens. lifft] (eng), metod att ensam bära medvetslös el. skadad person och därvid ha ena armen fri. Firenze [-rä'nntse] (it). Florens. Fi'rma, -n, -or (it), namn varunder en verksamhet bedrives; handelshus, handelsbolag. Firmame'nt, -et (lat), himlavalv. Firn (ty), alpsnö, som packats till is. First Lord of the Admiralty [först lård åvv dhi æ'ddmirelti] (eng), Förste amiralitetslord (brittiske marinministern). Firth [fö:th] (eng), fjord, vik. Fischy', -n, -er (fr), damhalsduk. Fiska'l, -en, -er (lat), åklagare. Fisk|(e)läge, -t, -n. ^evatten, -tt-net, -. /^gjuse, -n, -ar, en rovfågel /-^leverolja, -n. /^'rom [-råmm], -men. Fiss, kors (#) för tonen f. /-^i'ss,

dubbelkors (X) för tonen f. Fissu'r, -en, -er (lat), spricka. Fi'stel, -n, -tlar (lat), sårgång. Five o'clock tea [f alv åklå^kk ti:]

(eng), klockan-fem-te. Fix (fr), fast bestämd. be-

stämma, fastställa, skarpt betrakta. /-w idé, -n, -er, tvångstanke, /^stjärna, -n, -or, självlysande himlakropp utan iakttagbar rörelse. ^tu'r, -en, -er (lat), ett slags skruvstycke. Fjord, -en, -ar (no), smal, lång vik. Fjäl|l, -et, - (el. -ar), berg; hudbildning. /%^landskap, -et, /^l-lapp, -en, -ar. ^luft, -en. /^lämmel, -n, -lämlar. Fjä'lster, -tret, -, korvskinn. Fjä'rdliundralaiid, gammalt folkland

i Uppland. Fjä'rding, -en, -ar, fjärdedel; ä. rymdmått = ^ tunna. /^sväg,

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Fjärsing

Ya, gammal svensk mil (2.672 m.).

Fjä'rsing, -en, -ar, en giftig fisk.

Flacon [-kå^ng] (fr), flakong.

Flagell|a'nter (lat), gisslare. ^-^a^ter, ett slags urdjur.

Flageolett [flasjålä^tt], -en, -er (fr), ett flöjtliknande instrument.

Fla'gg|junkare, -n, -, fanjunkar-graden vid kustartilleriet, ^'kon-sta'pel, -n, -plar, fanjunkargraden vid flottans ekonomiavdelning. /^'korpra'1, -en, -er, furirs-graden vid flottan o. kustartilleriet. ^'man, -nen, /^'män: amiral, viceamiral och konteramiral. maskini'st, -en, -er, fanjunkar-graden vid flottans maskinavdelning. /^'mästare, -n, -, fanjun-kar graden vid flottans hantverks-avdelning, /^'spel, -et, -, flaggstång akterut på fartyg, /^'styr-ma'n, -nen, -män, fanjimkargra-den vid flottans däcksavdebiing. /^'underoffice'r, -en, -er, fanjun-kargraden vid flottan.

Flagra'nt (lat), uppenbar.

Flako'ng, -en, -er (fr), flaska.

Flamboyant [flangboaja'ng] (fr), "flamstil", fransk sengotik.

Flami'ngo, -n, -s, långhalsad och långbent fågelart.

Flamländsk, härstammande från Flandern; särsk. om konsten på 1600-t. — Flamsk, utförd i flamländsk stil (vävnad m. m.).

Flane'll, -en, -er (fr), mjukt ulligt tyg. -en, tunn flanell.

Flane'ra (fr), gå och driva.

Flank, -en, -er (fr), sida.

Flanö'r, -en, -er (fr), dagdrivare.

Fla'pper, -n, -s (eng), backfisch.

Flaps (eng, pL), klaff, lättroder på flygplan.

Flatte'ra (fr), smickra.

Flau (ty), matt, olustig.

Flauta'ndo (it), flöjtartad (mus).

Fle'bile (it), klagande (mus).

Flebi't, -en (gr), veninflammation.

Fleet Street [fli:t stri:t] (eng), "Flottgatan", tidningsredaktionernas gata i London.

Fle'gma, -n (gr), sävlighet. /^'tiker, -n, -, sävlig person, /^'tisk, sävlig, senfärdig, trög.

Flekte'rande språk, böjningsspråk.

Fleuriste [flöri^sst] (fr), blomsterhandlare.

Flex|i'bel (lat), böjlig. /^'ibilite't, -en, böjlighet. /-^ion [-ksjo':n], -en, -er, (ord-)böjning, --^'or, -n, -'er, böjmuskel. -en, -er,

böjning i berglager.

Flibustiä'rer, sjörövare på 1600-talet i Amerika.

Fli'mmerhår, -et, protoplasma-hår.

Fli'nta, -n, -or, ett kvartsmineral.

Flirt [flört] (eng), flört.

Flock och fa'rnöte, följe, skara.

Flor, -et, - (plty), tunn slöja. Flor, -et (lat), blomstring. blomstra, /-»^'a, -n, -or, växtvärld; systematisk förteckning över ett områdes växtvärld, /-^'eas, må du blomstra!

Florenti'nsk, som avser Florens.

Flore'tt, -en, -er (it), böjlig fäkt-värja med skyddad spets.

Florile'gium, -giet, -gier (lat), samling anekdoter, dikter e. dyl.

Flori'n, -en, -er (it), holl. mynt = 1.50 kr. (guld).

Flo'rshuva, -n, -or, lätt rus.

Flos (lat), blomma.

Flo'sk|ler (lat), svulstigheter. ^u-lö's, svulstig, svamlande.

Flo'ssa [-å-], -n, -or, en mattvävnad.

Flotatio'n, -en (eng), anrikningsmetod för malmer.

Flott (fr), flytande; överdådig.

Flotti'lj, -en, -er (fr), sjö- el. luftstyrka (ubåtsbomb/^).

Flo'ttning, -en, -ar, framförande av flytande virke över vatten.

Flotty'r, -en, -er (fr), stekflott.

Flottö'r, -en, -er (fr), flytkropp.

Flox, -en, en trädgårdsväxt.

Fluidite't, -en (lat), egenskapen att breda ut sig likt en vätska.

Fluidum, -det, pl. -der el. -da (lat), flytande ämne.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Fluktuation

Fluktu|atio^n, -en, -er (lat), vågrörelse, föränderlighet. /^e'ra, stiga och falla, växla.

Fluor [flu-å':r], -en, en giftig gas.

Fluoresc|ens [-sjä'nns], -en (lat), ett strålningsfenomen. /^e'ra, utstråla ljus vid belysning.

Fluss, -en, -er (ty), lättsmält ämne, som tillsattes metaller vid smältning; slemhinneavsöndring, katarr.

Flu'ster, -tret, -, utsprånget framför flyghålet på en bikupa.

FIy'gel, -n, -glar (ty), vinge, sidotrupp el. -byggnad; piano med vinkelrätt mot klaviaturen liggande strängar.

Flä'cktyfus, -en, epidemisk sjukdom, som överföres genom löss.

Fläkt örn, heraldisk örnfi^r med utbredda vingar och vanligen två huvuden, dubbelörn.

Fläns, -en, -ar, ringformigt utsprång på en cylindrisk yta.

Flä'skänger, -n, -ngrar, en skalbagge med ylleangripande larv.

Flä'ttja, -n, flyktighet, flärd.

Flö'jel, -n, -jlar (mlty), vindriktningsvisare; (holL), sammet.

Flöjt, -en, -er, träblåsinstrument.

Flört, -en, el. flirt [flö:(r)t] (eng), ytlig kärlekshandel.

Flöts, -en, -er, vågrätt, avgränsat geologiskt lager (t. ex. stenkol).

Fnö'ske, -t, -n, lättantändlig vävnad från en svampart.

Foajé, -n, -er, el. foyer [foajé':] (fr), sällskapsrum på teater.

Fog [fågg] (eng), dimma.

Fo'gsvans, -en, -ar, liten såg med endast ett handtag.

Foka'ldista'ns, -en, -er, brännvidd.

Fo'kus (lat), brännpunkt.

Fol|ia'nt, -en, -er (lat), bok i /^'io, största bokformatet; uppslag i en handelsbok. /-^'ie, -n, -r, el. /%^'ium, -liet, -lier, tunt metallblad. /^ie'ra, numrera uppslagen i en bok; tillverka speglar.

Fo'lketinget, danska riksdagens Andra kammare.

Fo'lketymologi', -n, -er, folklig fel-

sammanställning av uttryck, t. ex. skärkötteri i stället för charkuteri.

Folklor|e [få'oklår] (eng), folkminne (tro, sed, saga, sägen m. m.). /^i'st, -en, -er, folkminnesforskare. /^isti'k, -en, folkminnesforskning.

Fo'lk I partiet, politiskt centerparti (f. d. liberaler o. frisinnade), /^pen-sione'ring, -en, ålderdomsförsäkring. /^representatio'n, -en, -er, riksdag. /^tribu'n, -en, -er, fom-rom. ämbetsman, som skyddade plebejernas rättigheter.

Folli'kel, -n, -klar (lat), hårsäck; liten blåsformig körtel.

Fond [fångd], -en, -er (fr), bakgrund; grundkapital. [-avsätta-] {+av- sätta+} till fond. /papper, -et, -, värdepapper, /-w^stämpel, -n, -plar, skall åsättas avräkningsnota å värdepapper.

Fondant [fångda'ng], -en (fr), karamellmassa.

Fone'm, -et, - (gr), språkljud.

Fone|ti'k, -en (gr), ljudlära. /^'tisk, som avser språkljud, Ijudenlig.

Fono|gra'f, -en, -er (gr), talmaskin med roterande cylinder, grammofonens föregångare, /^logi', -n, ljudlära.

Fons [-å-], källguden i rom. myt.

Fontane'll, -en, -er (lat), mjuk lucka i skalltaket hos spädbarn.

Fonta'ng, -en, -er (fr), håruppsättning med spetsar o. band.

Fontä'n [fång-], -en, -er (fr), vattenkonst.

Forcie majeure [fårrs masjö':r] (fr), oöverstigligt hinder. /^e'ra, på-^ skynda, storma, genomtränga. /^e'rad, överdriven, ansträngd.

Foreign Office [få'rrin à'ffis], brittiska utrikesdepartementet.

Fore'lI, -en, -er, en laxfisk.

Forniali'n, -et el. -en (lat), ett konserveringsmedel.

Form|ali'sm, -en (lat), ensidigt hävdande av yttre former. ^ali'st, -en, -er, ensidigt formsträng person. /^a'liter, uttryckligen, for-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Formalitet

mellt. /^alite't, -en, -er, yttre form, formsak. -et, -, stor-

lek och form. /^atio'n, -en, -er, gestaltning, geol. bildning, /^'el, -n, -mler, symbolisk beteckning, /^e'!!, som avser formen. /x/e'ra, bilda, forma, spetsa. ^eMng, -n, -ar, inbördes läge i sjö- el. luft-styrka; bildande av truppstyrka. /-^ule'ra, avfatta, /^ulä^r, -et, ifyllningsblankett, förebild till skrivelse.

Formia't, -et, salt av myrsyra.

Formida'bel (fr), fruktansvärd.

Fo'rnaldarsagor, isländska sagor fr. 1200—1400-t. med förhist. motiv.

Forntiden, tiden till kristendomens genombrott i Europa.

Fo'myrdislag, fnord. 8-radigt versmått med allitteration.

Först |mästare [få'rrst-], -n, - (ty), skogs vår ds tjänsteman, som genomgått Skogshögskolans (nu nedlagda) lägre kurs. /^väsen, skogsvård.

Fort [-å-], -et, - (fr), sluten, mindre befästning. ^ifikatio'nen, svenska arméns ingenjörofficerskår.

Fo'rt|e [-å-] (it), starkt (mus), /^i^ssimo, mycket starkt.

Fortu'na (lat), lyckliga slumpens gudinna i rom. mytologi.

Fo'mm, plur. fo'ra (lat), öppen plats i fornrom. städer; behörig domstol.

Forward [få':wödl, -en, -s (eng), anfallsspelare i fotboll m. fl.

Forz|a [få'rrtsa] (it), styrka. /^a'ndo, kraftig betoning (mus).

Fosfa't, -et, -(er), salt av fosforsyra.

Fo'sfor, -n (gr), ett vaxlikt grundämne. /^escens [-sjä^nns], -en, efterutstrålning av ljus fr. vissa ämnen, /^escera [-sje':ra], utstråla ljus efter att själv ha belysts. ^i'ster, nyromantiker i Uppsala i början av 1800-t. "ljusbära-

ren", morgonstjärnan.

Fossi'1, -et, - (lat), förstenad rest av organismer i bergarter; som adj: förstenad.

Fo'stbrödraiag, -et, fnord. vänskapsförbund mellan två män.

Fot, -en, äldre längdmått = 30.5 cm. /^knöl, -en, -ar, även bilisters spenamn på vårdslös fotgängare.

Foto|gen [-sje':n], -en el. -et (gr), ett bergoljedestillat. /^gra'f, -en, -er, person, som har till yrke att /-»^grafe^ra, dvs. upptaga bilder på ljuskänslig plåt. /-wgrafi', -n, konsten att fotografera; -t, -er, fotograferad bild. /^grammetri', -n, fotografisk kartläggningsmetod. /^gravy'r, -en, -er, djup-trycksmetod; alster av denna, /^kemi', -n, läran om ljusets inverkan på kemiska reaktioner.

-en, ljusets sönderdelande inverkan. /^me'ter, -n, mätinstrument för ljusstyrka, /^metri', -n, ljusmätning, '^psi', -n, ljusförnimmelse utan yttre motsvarighet. /^sfä'ren, solens lysande atmosfär. /^typi' -n, -er, boktryckskliché utan halvtoner.

Foulard [fola':r] (fr), ett tunt, tryckt sidentyg.

Foulé [fole':] (fr), mjuk, ullig ylle-kypert.

Fox|hound [få'kkshaund] (eng), eng. rävhund. /^te'rrier, -n, -, en råtthundsras. /^trot [-'trått], -en, "rävlunk", amer. pardans.

Fi-a (it), "broder", munktitel.

Frack, -en, -ar (fr), manligt högtidsplagg, svart livrock utan skört framtill och djup väst.

Fragil [-sji':l] (fr), bräcklig. -en, bräcklighet, sprödhet.

Fragme'nt, -et, - (lat), brottstycke. /^a'risk, ofullständig, avbruten.

Fraiclie [frä:sj] (fr), fräsch.

Fraktio'n, -en, -er (fr), särgrupp.

Fraktu'r, -en, -er (lat), "tysk stil", t. ex. Ktafivtv; benbrott.

Fran]c [f rang], -en, -(s), mynt i Frankrike (14.62 öre guld), Belgien (10.4 öre guld) o. Schweiz (72 öre). ^cais [frangsä':], fem. /^caise [-sä':s], fransk, fransman.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).La France

fransyska. — La France [la fra'ngs], Frankrike.

Franciska'norden, en munkorden.

Fra'nco, dets. som franko.

Franc-tireur [frangtirö':r] (fr), dets. som franktirör.

Fra'ngula, -n, brakvedsbark (avföringsmedel, färgämne).

Frank (fr), frimodig, öppen.

Fra^nk|er, germanstam, gnmdare av /^'iska riket (Frankrike).

Frank|e'ra (it), frimärka. '^'o, portofritt. /^'okuvert [-vä':r], -et, -, kuvert med påtryckt frimärke, /^'otecken, -cknet, frimärke.

Franktirö'r, -en, -er (fr), friskytt.

Fransy'sk (ty), fransk; kortvarig (om visit), /^'a, -n, -or, fransk kvinna, '^'an, bakre ryggsteken på oxe. Fransä's [frang-], -en, -er, gammal kontradans med flera turer.

Frapp|ant [-a'ngt] (fr), iögonenfallande. /^e'ra, falla i ögonen.

Fras, -en, -er (gr), talesätt, vändning, tomt ord. /teologi', -n, läran om talesätten, '^e^ring, -en, tydligt föredrag (med vilopauser m. m.).

Fräter (lat), broder. /^nise'ra, för-brödra sig; imigås förtroligt, ^ni-te% -en, broderskap.

Fre'dag, -en, -ar, "Frejas dag".

Fredlös, fågelfü.

Fre'ds|slut, -et, -. >-^styrka, -n, -or.

Frega'tt, -en, -er (it), äldre 3-mas-tat örlogsfartyg (segelfartyg).

Frejd, -en, medborgerligt förtroende. /^'ad, berömd, ryktbar.

Frekve'n|s, -en (lat), tillströmning, tillopp; förekomst; svängningshastighet (periodtal). ^'smä'tare, -n, -, bestämmer periodtalet hos växelström, ^'t, upprepad, ofta förekommande. /^te'ra, ofta el. talrikt besöka.

Frene|si', -n (gr), raseri, ursinne, /^'tisk, ursinnig, rasande.

Frenolog [-lå'g], -en, -er (gr), person som sysslar med -n, läran att själsanlagen kunna av-

läsas på skallens yttre form (Gall)^.

Fresk, -en, -er (it), målning på våt kalkmur.

Fri'bord, -et, -, fartygs höjd över vattenytan, anges med /^smärke, -t, -n, på fartygssidan.

Fri'I boren [-bå:-], född som fri man. /-^'bytare, -n, -, av staten uppmuntrad sjörövare.

Fricandeau [-kangdå':], -n (fr), ett slags kalvstek.

Frigida'rium, -riet, -rier (lat), kyl-rum, kallhus.

Fri'hamn, -en, -ar, hamnanläggning, som ur tullsynpunkt är utrikes ort.

Frikade'll, -en, -er (fr), kokt köttbulle (i soppa o. dyl.).

Frikassé, -n, -er (fr), stuvad kötträtt (av kalv, lamm, höns m. m.).

Fri'k|ativa, -n, -or el. -er (lat), gnidningsljud (t. ex. f, v, j, s). /^tio'n, -en, -er, gnidning, gnid-ningsmotstånd.

Fri'lans, -en, -ar (eng), fri tidnings- el. -reklamman.

Fri'lla, -n, -or, älskarinna.

Fris, -en, -er (fr), vågrät, dekorerad bård på en byggnad.

Fris|e'ra (fr), sköta håret. -en, -er, håranordning. -en,

-er, fem. ^ö'rska, -n, -or, person, som yrkesmässigt behandlar hår.

Fri'skulptu'r, -en, -er, bild, som är utformad på alla sidor.

Frist, -en (ty), anstånd, uppskov.

Fritt hav, världshav.

Fritt ombo'rd, leverans till fartygets sida o. inlastningshjälp. Förk. Fob.

Frity'r, -en, -er (fr), steksmör.

Frivol [-vå':l] (fr), tvetydig, lättsinnig. '^ite't, -en, -er, lättsinne, tvetydighet; bomullsspets.

Fromage [fråma':sj], -en (fr), "ost"; en gräddefterrätt.

Frond|e'ra [frångd-] (fr), sätta sig på tvären. -en, -er, person

som fronderar.

Front [frångt], -en, -er (fr), framsida, stridslinje, '^a'!, som avser

s och sj = tonande s och sj; th och dh == tonlöst och tonande väsljud.

framsidan el. pannan. /^alite'ts-lagen, princip för äldre människo-avbildning, enligt vilken båda kroppshalvorna befinna sig i samma ställning. -en, -er, gavelprytt parti ovan taklisten på en byggnad, ^on [-å':n], -en, -er, prydnadsgavel på en fasad (t. ex. över en frontespis).

Frosch [fråsj], -en, -er (ty), klossen på en stråke.

Fra'ssa [-å-], -n, -or, köldrysning; malaria.

Frost [-å-], -en, -er, lufttemperatur under fryspimkten (O^C).

Frott|é [-å-], -n, -er (fr), 2-skaf-tad, gles, grov bomullsvävnad. /^e'ra, gnida. /^e'rvävnad, -en, -er, noppig bomullsväv för badkappor m. m.

Frugal (lat), sparsam, enkel. -en, sparsamhet, knapphet.

Frukt, -en, -er (lat), /^'an, /^ifice'ra, sätta frukt, /^ifika-tio'ii, -en, -er, fruktsättning, ^os [-å':s], -en, fruktsocker.

Fru'ntimmer, -timret, - (Ity), hovets damer; äldre beteckning för dam. /-wsveckan; 18—24 juli.

Frälse, -t, adel.

Frä'm|lmg, -en, -ar. /^mande. ^re.

Fräs, -en, -ar, roterande skärverktyg. Fräs, -et, - (fr), halskrås.

Fräsch [frä:sj] (fr), frisk, ny. -en, friskhet, ungdomlighet.

Fti'sis, -en (gr), avtynande.

Fuchsia [-'kks-], -n, -or, en krukväxt ("Kristi blodsdroppe").

Fu'ga, -n, -or (lat), musikstycke, vari ett tema upprepas av olika stämmor.

Fullrigpre, -n, -, segelfartyg med rår på alla master.

Fundame'nt, -et, - (lat), grimd (-val), /^a'1, grundläggande.

Funèbre [fynä':br] (fr), sörjande.

Fun|ge'ra (lat), vara i gång, tjänstgöra. /^gi'bel, som förekommer i stora kvantiteter o. av likartad beskaffenhet (t. ex. spamimål).

Funktia'n, -en, -er (lat), förrättning.

livsyttring; arbetsuppgift. /^ali'sm, -en, byggnadsstil, som eftersträvar ändamålsenlighet på utseendets bekostnad. /^ali'stisk, vulgärt "fu'nkis", i funktionalismens stil, ändamålsenlig. -en,

-er, tjänsteman.

Fu'ntad, beskaffad.

Furag|e [-a':sj], -t (fr), hästfoder. /^e'ra, skaffa hästfoder.

Fu'rie, -n, -r, fornrom. hänmdgud-inna; hatfull, hämndgirig kvinna.

Furioso [-å':så] (it), rasande (mus).

Furi'r, -en, -er (fr), högsta underbefälsgraden i svenska armén o. flygvapnet.

Fur|ne'ra (fr), anskaffa, förse med. /^nissö'r, -en, -er, anskaffare.

Furor [-å':r], -en (it), ursinne; stormande bifall.

Fu'rst|e, -n, -ar, fem. /^✓i^nna, -n, -or. /^endöme, -t, -n. -^lig.

Furu'nkel, -n, -klar (lat), finne.

Fusion [-sjo':n], -en, -er (lat), sammanslagning av företag.

Fu'sti (it), oren inblandning i levererad vara; avdrag för dylik.

Futha'rk, -en, runalfabet.

Futil (lat), värdelös, obetydlig.

Futu|rfsm, -en (lat), en konstriktning, ytterlighetsform av impressionism. /^'rum, tidsform för tillkommande tid, t. ex. hon skall sjunga, ^'rum exa'ctum, tidsform för fullbordad handling i tillkommande tid, t. ex. hon skall ha sjungit.

Fux, -en, -ar (ty), rödlätt häst; skämtnamn på lärare, /-^svans, -en, -ar, dets. som fogsvans.

Führer [fy':-], -n (ty), anförare, ledare, tysk diktatorstitel.

Fyko|log [-lå':g], -en, -er (gr), person som sysslar med /-^logi', -n, vetenskapen om algerna.

Fylgia el. fy Ig ja, -n, -or, skydds-ande i nord. mytologi.

Fyl|ka, samla, uppställa i /^'king, -en, -ar, fornnord. kilformig slagordning. /^ke, -t, -n, län i Norge.

Fyrk, -en, -ar, äldre silvermynt.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Fyr lingar

Fy'rlingar, fyra barn i samma börd.

Fysi'|k, -en (gr), läran om de till materien knutna fenomenen; kroppsbeskaffenhet. /^kalisk, som avser fysik. Fy'si|ker, -n, person som sysslar med fysik, ^kus, äldre namn på läkare. /^ognomi'k, -en, läran om ansiktsdragen som karaktärstecken. /^ognomi'st, -en, -er, person som sysslar med fysiognomik. /^ogra-fi' -n, naturbeskrivning, ^okra'-ter, anhängare av ekonomisk frihet o. stöd åt jordbruket på 1700-t. /^olog [-lå':g], -en, -er, person, som sysslar med ^^ologi', -n, läran om livsyttringarna, ^onomi', -n, -er, ansiktsdrag, utseende. Fy'sisk, som avser

fysiken, yttre.

Fysilj|ä'r, -en, -er (fr), gevärsskytt. /^e'ra, avrätta medelst skjutning.

Fytofa'g, -en, -er (gr), växtätare. /^kemi', -n, växtkemi. ^logV, -n, läran om växterna. /-^zo'er, växtdjur.

Få'geljfri, fredlös. ^perspekti'v, -et, högt perspektiv.

Få'ngeshandling, -en, -ar, skriftligt förvärvsbevis (köpebrev m. m.).

Fåt, -en, -er, el. faute [få:t] (fr), felsteg, misstag.

Fåtölj, -en, -er (fr), vilstol.

Få'vitsk, oförnuftig, tanklös.

Fälad, -en, -er, betesallmänning.

Fälb, -en, -er (it), långhårig hattsammet.

Fälg, -en, -ar (ty), ränna i hjul-ring, vari gummiringen fasthålles.

Fä'lt|marska'lk, -en, -ar, högsta officersgraden i krig. /%^'skär, -en, -er, förr militärkirurg, /^'spat, -en, -er, mineral av dubbelsilikat.

Fä'n|ika, -n, -or (ty), medelt. sol-

dattrupp med fana. /^'rik, -en, -ar, lägsta officersgrad i Sverige.

Fä'nkål, -en (ty), en sorts krydda.

Färg, -en, -er. /^'are, -n, -. /^eri', -t, -er. ^'ning, -en, -ar.

Färj|a, -n, -or, en farkost, /^'karl, -en, -ar. >-^'ställe, -t, -n.

Fä'rla, -n, -or, äldre bestraffningsmedel i form av ett klappträ.

Fä'rnbock, -en (av ortnamnet Fernambu'co), ett rött färgträ (bresilja).

Färs, -en, -er, rätt av hackat kött el. fisk. /^e'ra, fylla med färs.

Färskning, -en, förädling av kolrikt tackjärn till kolfattigt smidesjärn.

Fäsö'r, -en, -er (fr), tekniskt skicklig författare el. konstnär.

Fögderi', -t, -er, under avd. av län.

Föhn, -en (ty), torr bergsvind.

Fö'ljetong, -en, -er (fr), förr artikel av aktuellt innehåll "under strecket" i tidning; tidningsroman.

Förblomme'rad (mlty), förtäckt.

Förbu'ndska'nsler, -n, -'er, förr statsministern i Österrike.

Förfa'ttning, -en, -ar, lag, grundlag.

Förga'sare, -n, -, anordning för bränslets uppblandning med luft vid förbränningsmotorer.

Fö'rhud, -en, hudveck över manslemmens yttersta del.

Förhyrda, metallkläda fartygsbotten.

Förka'stning, -en, -ar, förskjutning av berglager längs sprickor.

Förkro'ppning, -en, -ar, listverk kring framspringande parti.

Förpa'kta, bortår rendera; utlämna på entreprenad.

Försträckning, -en, -ar, penninglån.

Försä'krings |inspektia'nen. /^poli's, -en, -er, försäkringsbrev. /^pre'-mie, -n, -r, periodiskt erlagd försäkringsavgift.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud. Gabardin

G

Gabardi'n, -en (sp), snedrandig vävnad för ytterkläder.

Ga'bbro, -n, djupbergart av grön-stensfamiljen.

Gadoli^nium, en sällsjmt jordmetall.

Gaeler [gä':-] (eng), Skottlands kelter.

Gaga't, -en, -er (ty), svart brunkol, användes till smycken ("svart bärnsten").

Gage [ga:sj], -t, -(r) (fr), avlöning.

Gagn [-ngn], -et. ^sl, /^elig.

Gala, -n (it), fest, festdräkt.

Gala'k|tisk (gr), som avser Vintergatan. /^tome'ter, -n,-trar, mjölk-provare. ^tos [-tå':s], -en, beståndsdel i mjölksocker.

Galali't, -en (gr), ett hornsurrogat.

Gala'iit (fr), artig, uppvaktande, ^eri', -t, -er, smicker, artighet mot damer, /^erfvaror, lyxvaror, nipper.

Ga'lder, n-, -drar, fnord. trollsång.

Gale|a's, -en, -er (it), 2-mastat segelfartyg med råsegel på främre masten, ^'ja, -n, -or, galär.

Galem't, -en, blyglans.

Gaig|enfrist, -en (ty), uppskov m. något obehagligt, ^'fysionomi', -n, -er, skurkutseende. /^hu'mor, -n, förtvivlans munterhet.

Galjade^t, -en, -er, trekantig kort vimpel.

Galjo'n, -en, -er (sp), utbyggnad kring förstäven på äldre fartyg; vanl. prydd med /^sbild, -en, -er.

Ga'll|a, -n, gröngul vätska, avsöndras från levern, /^blåsa, -n, -or.

Ga'ller, fornkelt. folk i Frankrike.

Galleri', -t, -er (fr), smalt rum; konstsamling; billigaste platserna på teatern.

Gall|ici'sm, -en, -er, franskt uttryck i andra språk, /^'isk, som

avser Gallien eller Frankrike.

Gallimati'as (lat?), löst prat.

Ga"llium, en sällsynt, vit metall.

Gallan [gillen, sv. uttal: galo':n], -'en, -'er el. -s, eng. o. amer. rymdmått (4,5 o. 3,8 liter).

Galme'ja, -n, en zinkmalm.

Galo'n, -en, -er (fr), gradbeteckningsband av metalltråd på uniformspersedel. /^e'rad, galonprydd.

Galo'pp [-å-], -en, -er (fr), hästens snabbaste gångart; dans i 2/4 takt.

Galo'sch [-å-], -en, -er (fr), ytter-sko av kautschuk.

Galvan|ise'ra, överdraga med metallhinna medelst elektrolys.

eleme'nt, anordning för kemisk alstring av elektricitet. /^ome'ter, -n, -trar, instrument för mätning av svaga elektriska strömmar. />^oplasti'k, -en, konsten att taga avtryck av föremål genom galvanisering.

Galä'r, -en, -er (fr), äldre krigsfartyg, som roddes av fångar, /-»^'slavar.

Gama'sch, -en, -er (fr), gummiskydd för hästens skenben.

Gambi't, -en (it), spelöppning i schack.

Gaine [ge:m], -t, -s (eng), spel.

Gamma (Fy), tredje bokstaven (g) i grek. alfabetet.

Gamä'ng, -en, -er (fr), gatpojke.

Ga'nglie, -n, -r (gr), nervknut. /^cell, -en, -er, nervcell.

Gangrä'n, -en (gr), kallbrand.

Ga'ngster, -n, -s (eng), medlem av banditband i USA.

Gants de Suède [gangdöswä'dd] (fr), "svenskhandskar", handskar av mockaliknande lammskinn.

Ganyme'd, -en, -er (gr), skämt-

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Ganymedcs

69

Geminåtion

namn på kypare av '^'es, gudarnas uppassare i grek. myt.

Garage [-ra':sj], -t, - (fr), bilstall.

Garant [-ra'ngt], -en, -er (fr), löftesman. /^e'ra, ansvara för. ^i', -n, -er, säkerhet, borgen.

Garcon [-så'ng] (fr), pojke, kypare.

Ga'rd|e, -t, -n (fr), livvakt. /^e'ra, skydda. -en, -er, gardes-

soldat.

Garden-party [ga':den pa':ti] (eng), trädgårdsfest.

Garderob [-rå':b], -en, -er (fr), klädkammare, klädförråd, kapprum. -en, -er, person som har tillsyn över garderob.

Gardi'n, -en, -er (fr), fönsterför-hänge.

Garn|e'ra (fr), besätta, pryda, ^e'-ring, -en, -ar, prydnadsbesättning på kläder. /-^ity'r, -et, -, uppsättning, sats, tillbehör; omgång underkläder.

Ga'rning, -en (ty), rening av rå-koppar.

Garmso'n, -en, -er (fr), alla truppförband i en stad el. fästning.

Ga'rper, _n, pl. -par, skrävlare, me-delt. smädenamn på tysk.

Garrotte'rilig, -en, -ar (sp), avrättning genom strypning.

Ga'rtner, -n, - el. -tnar (da), trädgårdsmästare, -anläggare.

Ga'rvmng, -en, -ar (ty), beredning av djurhudar till skinn o. läder.

Gas, -en, -er, en kropp utan bestämd volym o. form; ett lysämne med dylik egenskap. Gas, -en el. -et, -er (fr), ett

tunt, genomskinligt tyg.

Gascognad [-kånja':d], -en, -er (av franska landskapsnamnet Gas-c o g n e), skrytsamhet, fåfänga.

Gase'!!, -en, -er, antilopart.

Gàsk, -en, -ar (sp), bud i vira; fest. /^'ig, uppsluppen.

Gasoli'n, -en el. -et, petroleumeter.

Gast, -en, -ar, osalig ande i folktron; besättningsman. /^e'ra (ty), gästspela, gästa.

Gastr|algi', -n, -er (gr), magkramp.

^'isk, som avser magen, '^i^t, -en, magkatarr, ^onom [-nå':m], -en, -er, finsmakare. /^onomi', -n, finare kokkonst, /^otomi', -n, -er, magsäcksoperation.

Gatlopp, -et, -, äldre prygelstraff.

Gatt, -et, - (ty), inlopp; öppning på fartygssida. Jfr Spygatt.

Gauche [gå':sj] (fr), vänster.

Ga'uchos [-tj-] (sp), spansk-indianskt biandfolk i Argentina.

Ga'uleiter [-la'jjter], -n, - (ty), nazistisk funktionär (ungefär = landshövding).

Ga'uthiod (nlat), Götaland.

Gavia'ler, ett krokodilsläkte.

Gavott [-å'-], -en, -er (fr), gammal fransk dans i 4/4 takt.

Gazett [-sä'tt], -en, -er (fr), tidskrift, veckotidning.

G dur [je':-] har kors (#) för f.

Gea'ter, skandinavfolk, omtalat i Beowulfdikten. Möjligen göter.

Gebrt [g-], -et, - (ty), område.

Gedfgen (ty), ren, oblandad.

Gefu'ndenes fre'ssen (ty), "funnen godbit".

Geheimeråd [geha'jj-], -et, - (ty), uti. hederstitel utan ämbete.

Gehä'ng, -et, - (ty), rem för vapen.

Gehö'r, -et (ty), förmåga att uppfatta med hörseln; anklang.

Geisha [ge':sja], -n, -or, jap. te-hussångerska o. danserska.

Geist [gajjst], -en (ty), hänförelse.

Ge^jser [g-], -n, -srar (isl), varmvattenskälla.

Gelati'n [sje-], -en el. -et (fr), renat lim.

Gelé [sje-], -n, -er (fr), frukträtt, som fått stelna.

Gem [gämm], -men, -mer (lat), graverad ädelsten el. halvädelsten; pappershållare av bockad ståltråd.

Gema'k, -et, - (ty), slottsrum.

Geme'n (ty), allmän, menig, vänlig mot underordnade; simpel. Som subst. (pl. -a el. -er): liten bokstav.

Gemin|atio'n, -en, -er (lat), för-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Geminerad

dubbling. ^e'rad, fördubblad.

Ge'mim (lat), stjärnbilden Tvillingarna.

Gems el. gäms, -en, -er, stenget.

Geniy't, -et, - (ty), godmodighet. /^'lig, godmodig, småtrevlig.

Genant [sjena'ngt] (fr), besvärande.

Genda'rm [sjangd-], -en, -er (fr), statspolis.

Genea|log [-lå':g], -en, -er (gr), släktforskare, ^logi', -n, -er, släktforskning; släktregister.

Gene'ra [sj-] (fr), besvära.

Generai, -en, -er (fr), högsta officersgraden i fred. /^age'nt, -en, -er, huvudagent, /^amira'1, -en, -er, högsta marinofficersgraden på 1700-t. /-^'bas, -en, -ar, grundbas (mus). /^direktö'r, -en, -er, chef för vissa ämbetsverk, /-»^fältläkare, -n, chef för arméns sjukvård. /^fälttygmästare, -n, inspektör för artilleriet, /-winten-de'nt, -en, chef för Intendenturen. /^ise'ra [sj-], ge allmängiltighet. /-wi'ssimus, överbefälhavare. /^i'ter, i allmänhet. /^ite't, -et, -er, alla generalerna, ^lao^n-sul, -n, -'er, tjänsteman i utrikes-representationen. /-wkrigskommis-sa'rie, -n, chef för Arméförvaltn:s civila departement. /^löjtna'nt, -en, -er, näst högsta generalsgraden. /^majo'r, -en, -er, lägsta generalsgraden, ^-^'marsch, -en, -er, allmän uppbrottssignal, /^re-petitio'n, -en, -er, sista repetitionen. /^'stab, -en, -er, biträde till en armés ledning, --^'stabs-kåren, sv. officerskår med tjänstgöring i försvarsstaben, ^'staterna, nederl. riksdagen.

Generatio'n, -en, -er (lat), släktled. /-^'soTga'n, -et, -, könsorgan, /-^'sväxling, -en, -ar, växling av könsgeneration o. könlös generation hos lägre organismer.

Genera'|tio sponta'nea (lat), uralst-ring. /^ti'v, som avser fortplantningen. /^'tor, -n, -'er, energials tr are.

Generell [sj-] (fr), allmän (giltig).

Genere'ra (lat), alstra.

Gene|rosite't [sje-], -en (fr), frikostighet, ädelmod. /^rö's, frikostig, ädelmodig.

Ge'nesis (gr), "ursprung"; Första Moseboken.

Gene|ti'k, -en (gr), ärftlighetsforskning. /-^'tisk, som avser uppkomst o. utveckling.

Gene'tt, -en, -er, ett skunkdjur.

Genèvekonventionen [s jönä': v-], internationellt fördrag om sjukvård i krig ("Röda korset").

Genever [sjenä':ver], -n (fr), enbärsbrännvin.

Ge'ngas, -en, generatorgas.

Ge'ngångare, -n, -, en avlidens rolösa ande i folktron.

Gen|i' [sj-], -t, -er (fr), snille. /-wia'l(isk) [je-], snillrik, lysande. /-wialite't, -en, snillrikhet. /^'ie, -n, -r, el. />^'ius, skyddsande; bevingad barngestalt i konsten.

Genita'lia (lat, pl.), könsorgan.

Ge'nitiv(us), -en, -er (lat), ägareform, t. ex. hästens, blommans.

Genomlysande, genomtränglig för ljus men ej genomskinlig.

Genova [dje':-] (it), Genua.

Genre [sja'nger], -n, -r (fr), stil, maner, art. /-^målning, -en, -ar, folklivsmålning.

Ge'nsare, -en, -, ylletröja.

Genti'l [sjang-] (fr), frikostig, homme [sjangtijå'mm] (fr), ädling, adelsman.

Ge'ntleman [dj-], -nen, -män (eng), bildad man, "fin karl".

Gentry [dje'nntri], eng. lågadeln (baronets, knights m. fl.).

Genm'n (lat), äkta, oförfalskad.

Ge'nus, pl. ge'nera (lat), kön, släkte.

Geo|ce'ntrisk (gr), med jorden som medelpunkt el. utgångspunkt, /^desi', -n, jordmätningslära, utövas av ^de't, -en, -er. /-w.fysi'k, -en, läran om jordens fysiska företeelser. /^gra'f, -en, -er, person som sysslar med /^grafi', -n, (-er), jordbeskrivning. /wgra'fisk

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Geografisk mil

mil el. sjömil, -en, = 7.420,4 m. /-»^kronologi', -n, geologisk tideräkning, ^log [-lå':g], -en, -er, person som sysslar m. /^logi', -n, vetenskapen om jordens uppkomst o. sammansättning, /^me-tri', -n, matematisk lära om rummet, uppställd av Euclides. Gepa'rd, -en, -er (lat), en sorts leopard.

Gepä'ck [g-], -et (ty), packning. Geri^llakrig [g-], -et, - (sp), små-krig mellan oorganiserade truppavdelningar. Ge'ring, -en, -ar, hörn på en tavel-ram. /^slåda, -n, -or, anordning för sågning i spetsig vinkel. Germa'ii|er, fornt, nordeuropeisk folkgrupp, vars språk är modersspråk till skandinaviska språk, tyska, engelska och holländska, /^'ia, rom. namn på nuvarande Tyskland. -en, -er, tyskt

uttryck i andra språk, /^'ium, ett sällsynt grundämne. Geru'ndium, -diet, -dier, o. gerun-di'vum, -vet, -ver (lat), verbformer i latin m. fl. Gesa'nt [g-], -en, -er (ty), sändebud. '-^'skap, -et, beskickning, legation.

Geschä'ft [g-], -et, - (ty), affär

(ringaktande betydelse). Gesi'ms, -en, -er (ty), listverk. Gess [j-], be (b) för tonen g.

ess, dubbelbe (bb) för tonen g. Gest [sjässt], -en, -er (fr), åtbörd. /-wikulatio'n, -en, -er, åtbörder. /^ikule'ra, göra åtbörder. Gesta'po [g-] (ty), förk. för Ge-he'ime Staats Polize'i, nazistiska hemliga polisen. Ge'sta romano'rum [g-] (lat), "ro-marbragder", medeltida sagosamling.

Gesvi'ndi (ty), rask. Gesäll, -en, -er (ty), utlärd hantverkare under skråtiden. Getapulien, "mörkaste Småland", de fattigaste delarna av Småland. Geva'ldiger, -n, - (ty), fångförare.

Gevä'r, -et - (ty), handeldvapen.

Ge'ysir, isl. varm källa, gejser.

Ghe'tto el. ge'tto, -t, -n (it), judekvarter.

Gibson girl [gi'bbsen gö:l] (eng), söt amer. flicktyp (i Charles Dana Gibsons teckningar).

Gid [gidd], -en, -er, el. guide [gidd, eng. uttal: gajjd] (fr), vägvisare, resehandbok.

Gi'ga, -n, -or (fr), medeltida stränginstrument med välvd botten.

Giga'nt [g-], -en, -er, jätte i grek. myt. /v/'isk, jättelik.

Gigg, -en, -ar (eng), en 2-hjulig, enspänd vagn för två personer.

Gikt, -en (ty), en ledgångssjukdom.

Giljoti'n, -en, -er (fr), fallbila.

Gi'lle, -t, -n, medeltida förening.

Giller, -Uret, ett fångstredskap.

Gin [djinn] (eng), enbärsbrännvin, /^'figg, -en, -ar (eng), cocktailblandning av gin, citronsaft och sockerdricka.

Ginger-beer [dji'nndjö bi':ö] (eng), ingefärsdricka (sockerdricka).

Giocoso [djåkå\-så] (it), skämtsamt (mus).

Gips, -en (gr), kalciiunsulfat.

Gipsy'r, -en, -er (fr), ett slags spetsar.

Gir, -en, -ar, vridning av fartyg under gång. ^'a, ändra kurs.

Gira'ff [sji-], -en, -er (araib), afrikansk idisslare med lång hals.

Gir|e'ra [dj-] (it), överlåta en växel, /^'o, -t, växelöverlåtelse; upp- och avskrivningsräkning.

Girla'iid [-ngd], -en, -er (fr), blomranka.

Girlscout [gö':lskaut], -en, -er (eng), flickscout.

Girondi'ster [sjirångd-], moderat parti under franska revolutionen.

Giss [j-], kors (S) för tonen g. iss, dubbelkors (X) för tonen g.

Gi^sslan, levande säkerhet.

Gita'rr, -en, -er (gr), stränginstrument med 6 strängar.

Gjord, gjorde, gjort (av göra).

Gjord, -en, -ar, brett kanfasband.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Gjuse

för fastspänning av sadel m. m.

Gju'se, -n, -ar, en rovfågel.

Gju'ta, göt, gju'tit. Gju'tare, -n,

Gjuteri', -t, -er. Gjutjärn, -et.

G-kla'v, -en, -er, violinklav.

Glace [glass] (fr), glass.

Glacéhandske, -n, -ar, handske av tunt, glansigt skinn.

Glaci|a'! (lat), som avser istiden.

-en, -er, glidande ismassa.

Gladia'tor, -n, -'er (lat), fornrom. fäktare på liv o. död.

Gla'ndel, -n, -dier (lat), körtel.

Gla|se'ra (fr), göra glänsande, överdraga porslin med '^sy'r, -en, -er, glasartat överdrag; även sockeröverdrag på bakverk.

Glass, -en, -er (fr), frusen efterrätt.

Gla'ubersalt, -et, natriumsulfat.

Glaukom [-kå':m], -et, grön starr.

Gla'ven, - (fr), svärd (poet.).

Gleichschaltung [gla'jisj-] (ty), genom lag påbjuden likriktning i politiskt och kulturellt hänseende.

Gle'te, -t, bly.

Gle'tscher, -n, -schrar (ty), glaciär.

Gli'ma, -n, isländsk brottning.

Gli'inmer, glimret, mineral, som kan delas i tunna, genomskinliga blad.

GIissa'ndo (it), glidande (mus).

Glob, -en, -er (lat), klot; avbildning av jordklotet, /-^e-trotter [glå'ob-trå'ttö], -n, -s (eng), "klotvandrare", person som är berest i flera världsdelar.

Gloire [glo-a':r] (fr), krigarära.

Glo'ri|a, -n, -or (lat), ära, härlighet; strålkrans kring helgonhuvud; en sorts paraply tyg. /-wfie'ra, förhärliga. >^ikatio'n, -en, förhärligande. ärorik (stundom i spefull bemärkelse).

Glo'sa, -n, -or (gr), ord, speord.

Glo'ssa, -n, -or (gr), ovanligt uttryck med förklaring, /^'rium, -riet, -rier, samling av glossor, ordbok.

Gloster Gladiator [glå':stö [-glæ'dd-je:tö],-] {+glæ'dd- je:tö],+} eng. jaktflygplanstyp.

Glove'tt, -en, -er, knäppgalosch.

Glunt, -en, -ar (uppl), "gosse", basroll i Wennerbergs duettsamling /^'arna.

Glu'ten, -et (lat), lim; äggviteämnen i sädeskorn, vilka underlätta jäsningen vid bakning.

Glyceri'n, -et el. -en (gr), huvudbeståndsdel i allt fett.

Glück auf (ty), lycka till!

Glykoge'n, -et (gr), animalisk stärkelseartad substans.

Glykos [-kå':s], -en (gr), druvsocker.

Glyptote'k, -et, - (gr), skulpturmuseum.

Glögg, -en, varm spritdryck med russin.

Gnejs, -en, -er, en urbergart.

Gnom [gnå:m], -en, -er (gr), jordande i grek. myt. -^'isk poesi', poetiska tankekorn.

Gnostici'sm, -en (gr), mystiskt betonad urkristendom.

Gobelä'ng, -en, -er (fr), vävd tapet.

Go'dtemplaro'rden, internationellt nvkterhetssällskap. Förk. lOGT.

Goffre'ra (fr), inpressa figurer.

Golf [gållf], ett skotskt bollspel.

Golf [gållf], -en, -er (fr), havsvik, /^'strömmen, en varm havsström.

Gondol [-à':l], -en, -er (it), vene-tiansk roddbåt; passagerar- och maskinrum på luftskepp (o. ballong). '-^jä'r, -en, -er, gondol-roddare.

Gonggo'ng [-å-], -en, -er, kines, sla^instrument av brons.

Gono|ko'cker (gr), bakterier, som orsaka ^rré, -n, en venerisk sjukdom.

Goodwill [goddwi'll] (eng), ett företags värde genom kundkrets, affärsförbindelser m. m.

Gordisk knut [gå'rr-], uppgift, som blott kan lösas med våld.

Gordonsetter [gå'rrden-], -n, -ttrar (eng), svart hönshundras.

Gorgfoner [-å':ner], kvinnliga vidunder med ormhår i grek. myt.

Gorgonzola [-tså':la] (it), en sorts dessertost.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Gorilla

Gori'Ila, -n, -or, den största människolika apan.

Go'ter, ett germanfolk.

Gothus [gå':tos] (lat), från Götaland, götisk.

Gotli'k, -en, el. /^'isk stil, spets-bågestil.

Gouache [goa':sj] (fr), målning m. täckande vattenfärger.

Gou ..se även Gu ...

Goüt [go:] (fr), smak.

Graal [gra:l], Jesu nattvardskalk i medeltida tradition.

Grace [gra:s] (fr), ynnest, nåd; be-ha^fullhet.

Gra'|cer el. gra'tier, behagets gudinnor i rom. myt. spenslig, späd. /^ciö's, behagjfull, mjuk.

Grad (ty), rak, rät, jämn.

Grad|atio'n, -en, -er, el. /^e'ring, -en, -ar, indelning i grader. '^e'ra, indela i grader, /^'skiva, -n, -or, vinkelmätningsinstru-ment. '-wua'lavhandling, -en, -ar, doktorsavhandling. ^ua'lpsalm, -en, -er, psalm mellan episteln och evangeliet i högmässan.

gradvis skeende. /^ue'rad, som förvärvat doktorsgrad.

Graf|isk, -en (gr), el. /^'isk konst utföres på plåt el. platta, som av-tryckes på papper (etsning, träsnitt, kopparstick m. m.). /%/'isk framställning, beskrivning med figurer.

Grafi't, -en (gr), kristalliserat kol.

Grafo|logi', -n (gr), konsten att bedöma en persons karaktär ur hans handstil. /%^stati'k, -en, syntetisk framställning av statiken.

Gra'hambröd [eng. uttal: gre':em], -et, - (eng), bröd av sammalet vetemjöl.

Grain [gre:n], eng. juvelvikt. 5,1 cg.

Gram, -met, - (gr), viktenhet (1/1000 kilogram; 10 decigram).

Grammati'k, -en, -er, el. gr amma'-tik|a,^ -n, -or (gr), språklära. /^a^lisk, språkriktig.

Grammofon [-fà':n], -en, -er (gr), talmaskin med roterande skivor.

Gran, äldre medicinalvikt: 6.2 cg.

Granadö'r, -en, -er, äldre form för grenad] är, granatkastare.

Grana't, -en, -er (lat), projektil med sprängladdning; en rödbrun halvädelsten.

Grand [grang] (fr), stor, förnäm.

Gra'nd|e, fem. /^e'sa, innehavare av högsta spanska adelsvärdigheten, /-we'za. Därav ^e'zza [it: -dä'ddsa], -n (it), värdighet, förnämhet. ^ioso [-å':så] (it), storslaget (mus). old man [grænnd å'old mænn] (eng), "stor gammal man". prix [grang-pri':] (fr), högsta utmärkelse, /^-seigneur [grangsänjö':r], -en, -er (fr), förnäm herre.

Gram't, -en (it), en kornig djupbergart.

Granul|atio'ner (lat), vävnad över läkande sår; början till ärr. ^e'-rad, kornig, beredd i små piller.

Grape fruit [gre:p fro:t] (eng), en citronlik frukt.

Grasse'ra (lat), gripa omkring sig.

Gra^ti|a (lat), nåd, ynnest, ^as, tack! /^a'l, -et, penningunderstöd. /^ali'st, -en, -er, person som uppbär gratial. /^fikatio'n, -en, -er, belöning, penningunderstöd.

Gra'tier, se Gracer.

Gra'tis (lat), utan betalning.

Gratä'ng, -en, -er (fr), inbakad el. hackad maträtt av kött el. fisk.

Gra'v|(is) (lat), allvarlig, tung. ^ accent [aksä'nnt], tung tonvikt C). '^atio'nsbevi's, -et, -, intyg rörande inteckningar i fastighet, /^'e (it), tungt, allvarligt (mus). '-we'ra (lat), belasta; inrista, ^e'-rande, försvårande. havan-

de. ^idite't, -en, havandeskap. /^itatio'n, -en, tyngd. /^ite'tisk, tillgjort högtidlig. -en, -er,

graverat arbete. /^ö'r, -en, -er, person som graverar.

Grazioso [-tsiå':så] (it), behagfullt.

Great Britain [gre:t bri'tten] (eng), Storbritannien.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Gredelin

Guvernör

Gredeli'n (fr), blåröd.

Grenad3ä'r, -en, -er (fr), infanterisoldat; urspr. handgranatkastare.

Greuel [grå^jjel] (ty), ohygglighet, fasa. ^propaga'nda, -n, skräckpropaganda.

GreVje, -n, -ar, fem. /^i^nna, -n, -or, högsta svenska adelstiteln, /-wens tid, sista minuten.

Grilje'ra (fr), rosta, halstra; ofta liktydigt med panera.

Grill, -en (eng), restaurang där köttet halstras i gästernas åsyn. /^'er, galna idéer, /^'janne, -n, -ar, 1890-t:s odåga.

Grima's, -en -er (fr), förvridning av anletsdragen, grin.

Grip, -en, -ar (gr), sagodjur med lejonkropp och örnhuvud.

Grippe [gripp] (fr), influensa.

Grise'tt, -en, -er (fr), "studentflamma".

Grobia'n, -en, -er (ty), tölp.

Grogg [-å-], -en, -ar (eng), visky el. konjak med kolsyrat vatten.

Groom [gro:m], -en, -s (eng), rid-knekt, stalldräng.

Gro'schen [-å-], äldre tyskt mynt.

Gross [-å-], -et, - (fr), tolv dussin.

-en, -er, havandeskap, /^handel, -n, partihandel, /^handlare, -n, -, el. ^Vst, -en, -er, el. -en, -er, partihandlare,

mellanhand.

Grote'sk (it), vidunderlig.

Grü'nder, -n (ty), äventyrlig före-tagsgrundare, skojare.

Grå'verk, -et, vinterskinn av sibirisk o. amer. ekorre.

Gräll (ty), bjärt, avstickande.

Gräsänk|a, -n, -or, egentl. hängd mans änka; hustru vilkens man är bortrest, ^^ling, -en, -ar, man vilkens hustru är bortrest.

Gröna ön, Irland.

Grönköping, skämtnamn på svenska småstaden, stimdom även på Sthm.

Grö'pe, -t, grovmalen spannmål.

Gua'no, -n el. -t (sp), sydamer, gödselämne av sjöfågelträck m. m.

Gu'ding, -en, -ar, ejderhane om våren.

Guéridon [geridå'ng] (fr), litet bord för prydnadsföremål.

Guerilla [geri'llja] o. Guide [fr: gidd, eng: gaid], se Gerilla och Gid.

Guildhall [gi'lldhål] (eng), rådhuset i London City.

Guinea [gi'nni], eng. räknemynt = 21 shülings.

Gula'sch, -en, -er (ung), en kötträtt; (även ^'baro'n, -en, -er), person som blivit rik på krigs-le ver anser, krigsjobbare.

Gu'ldbröllop, -et, 50-års bröllopsdag.

Gu'lden, mynt i Nederländerna (1.50 kr. i guld).

Gu^ldkantade cbligatio'ner, statsobligationer m. fl.

Gu'ldkroken, trakten kring Hjo.

Gu'lholts, -en (ty), ett amerikanskt gult o. svart färgträ.

Gu'lockra, -n, gul målarfärg av rost.

Gu'mmi| ara'bicum, flytande bindeämne av Acaciaarter. /^gu'tta, -n, indiskt gummiharts. /^la'cka, -n, asiatiskt harts, i ren form kallad schällack.

Gu'nrum el. gu'nnrum, -met, -(eng), officersmäss på svenska krigsfartyg.

Gurjmand [-'ngd], -en, -er (fr), frossare. ^mé, -n, -er, finsma-kare.

Gustavia'n, -en, -er, person i Gustav III:s omgivning, /-^'sk, som hör till Gustav III:s tid. ^'ska arvegodsen, Gustav Vasas efterlämnade jordegendomar. /^'sk stil, svensk Louis-seizestil.

Gute'rad (fr), omtyckt.

Guttape'rka, -n, kautschuklik mjölksaft ur tropiska växter.

Guttura^ler (lat), strupljud, t. ex. a o å k g.

Guver|nant [-'ngt], -en, -er (fr), hemlärarinna. /^neme'nt, -et, förvaltningsområde. /v/nö'r, -en, -er, ståthållare,

uppfostrare.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Gyllene horden

Gy'llene| horden, en av Djingis-khans mongolstammar, erövrade Ryssland. skinnet, äldre fransk, spansk o. österrikisk förtjänstorden. snittet, delning av en linje i ungefärliga proportionen 8 : 5.

Gy'llent2d, -et, ett års nummer i metonska måncykeln.

Gymna|si^st, -en, -er (gr), lärjunge i /^'sium, -siet, -sier, påbyggnad på realskolan; mål: studentexamen.

Gymn|a'st, -en, -er (gr), person som brukar /-wasti'k, -en, systematisk kroppsövning. /^asti'kdirektö'r, -en, -er, examinerad sjukgymnast. /-wastise'ra, utföra gymnastik.

Gymnospe'rm, -en, -er (gr), naken-fröig växt.

Gyna'ndria (gr), 20:e klassen i Linnés sexualsystem.

Gyneko|log [-lå':g], -en, -er (gr), kvinnoläkare, /^logi', -n, läran om kvinnosjukdomarna.

Gy'ro|kompa'ss, -en, -er (gr), av magnetismen oberoende kompass.

/-wskop [-skå':p], -et, roterande stabilisator.

Gå'nggrift, -en, -er, ett slags sten-åldersgrav med kantställda hällar.

Gå^rdfarihandel, -n, laglig resehandel med detaljförsäljning.

Gä'lar, fiskarnas andningsorgan.

Gä'lbgjutare, -n, - (ty), person som arbetar med gulmetall.

Gäld, -en, -er, penningskuld, /^e-nä'r, -en, -er, person, som står i penningskuld till en annan, /•»^'stuga, -n, -or, bysättnings-häkte.

Gäll, -et, -, pastorat.

Gös, -en, -ar, en benfisk; mindre flagga i fören på ankrat krigsfartyg; föres på /-*^'stake, -n, -ar, en liten flaggstång.

Göt, -et, -, gjutet metallblock.

Gö'tlar, ett germanfolk, som gett namn åt /^aland. '^'er, medlemmar av /^'iska förbundet, som i början av 1800-talet verkade för upplivande av fornnordiska traditioner.

H

Ha'beas-co'rpus-a'kten (lat), eng. lag mot godtycklig häktning.

Ha'benichts (ty), utfattig stackare.

Habi'I (fr), skicklig, smidig. /^ite't, -en, skicklighet, smidighet.

Habi't [fr. uttal: abi'], -en, -er (fr), klädsel.

Habitu|é, -n, -er (fr), stamgäst, sedvanlig, inrotad.

Ha'bitus (lat), yttre skick; hållning.

Hacie'nda [athi-], -n, -s (sp), lantegendom, gods.

Hackney [hæ'kkni] (eng), ädel eng. rid- el. vagnshäst.

Ha'des, dödsriket i grek. myt.

Haff, -en, -ar (ty), skyddad Öster-sjöbukt med bräckt vatten.

Ha^fn[ia (nylat), Köpenhamn, um, ett sällsynt grundämne.

Hagiogra'fer (gr), "heliga skrifter", böckerna i GT utom "lagen" och "profeterna".

Hajdu'ker (ung), ungerska friskaror mot turkarna på 1500-talet; drabanter. Därav h e' j d u k.

Ha'kkors, -et, -, grek. kors med brutna armar; antisemitsymbol; märke i nazistiska tyska flaggan o. på finska stridsflygplan.

Halali' (img), en jaktfanfar.

Half]-crown [ha':f-kraun], eng. silvermynt 2,5 shillings, /^^penny [he':pni], eng. bronsmynt.

Hall, -en, -ar, sal, förrimi.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud. Gyllene horden

Gy'llene| horden, en av Djingis-khans mongolstammar, erövrade Ryssland. skinnet, äldre fransk, spansk o. österrikisk förtjänstorden. snittet, delning av en linje i ungefärliga proportionen 8 : 5.

Gy'llent2d, -et, ett års nummer i metonska måncykeln.

Gymna|si^st, -en, -er (gr), lärjunge i /^'sium, -siet, -sier, påbyggnad på realskolan; mål: studentexamen.

Gymn|a'st, -en, -er (gr), person som brukar /-wasti'k, -en, systematisk kroppsövning. /^asti'kdirektö'r, -en, -er, examinerad sjukgymnast. /-wastise'ra, utföra gymnastik.

Gymnospe'rm, -en, -er (gr), naken-fröig växt.

Gyna'ndria (gr), 20:e klassen i Linnés sexualsystem.

Gyneko|log [-lå':g], -en, -er (gr), kvinnoläkare, /^logi', -n, läran om kvinnosjukdomarna.

Gy'ro|kompa'ss, -en, -er (gr), av magnetismen oberoende kompass.

/-wskop [-skå':p], -et, roterande stabilisator.

Gå'nggrift, -en, -er, ett slags sten-åldersgrav med kantställda hällar.

Gå^rdfarihandel, -n, laglig resehandel med detaljförsäljning.

Gä'lar, fiskarnas andningsorgan.

Gä'lbgjutare, -n, - (ty), person som arbetar med gulmetall.

Gäld, -en, -er, penningskuld, /^e-nä'r, -en, -er, person, som står i penningskuld till en annan, /•»^'stuga, -n, -or, bysättnings-häkte.

Gäll, -et, -, pastorat.

Gös, -en, -ar, en benfisk; mindre flagga i fören på ankrat krigsfartyg; föres på /-*^'stake, -n, -ar, en liten flaggstång.

Göt, -et, -, gjutet metallblock.

Gö'tlar, ett germanfolk, som gett namn åt /^aland. '^'er, medlemmar av /^'iska förbundet, som i början av 1800-talet verkade för upplivande av fornnordiska traditioner.

H

Ha'beas-co'rpus-a'kten (lat), eng. lag mot godtycklig häktning.

Ha'benichts (ty), utfattig stackare.

Habi'I (fr), skicklig, smidig. /^ite't, -en, skicklighet, smidighet.

Habi't [fr. uttal: abi'], -en, -er (fr), klädsel.

Habitu|é, -n, -er (fr), stamgäst, sedvanlig, inrotad.

Ha'bitus (lat), yttre skick; hållning.

Hacie'nda [athi-], -n, -s (sp), lantegendom, gods.

Hackney [hæ'kkni] (eng), ädel eng. rid- el. vagnshäst.

Ha'des, dödsriket i grek. myt.

Haff, -en, -ar (ty), skyddad Öster-sjöbukt med bräckt vatten.

Ha^fn[ia (nylat), Köpenhamn, um, ett sällsynt grundämne.

Hagiogra'fer (gr), "heliga skrifter", böckerna i GT utom "lagen" och "profeterna".

Hajdu'ker (ung), ungerska friskaror mot turkarna på 1500-talet; drabanter. Därav h e' j d u k.

Ha'kkors, -et, -, grek. kors med brutna armar; antisemitsymbol; märke i nazistiska tyska flaggan o. på finska stridsflygplan.

Halali' (img), en jaktfanfar.

Half|-crown [ha':f-kraun], eng. silvermynt 2,5 shillings, /^^penny [he':pni], eng. bronsmynt.

Hall, -en, -ar, sal, förrimi.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.HaUeluja_^

Halle^luja el. (hebr), loven

Herren (Jahve)!

Ha'lliig, -en, -ar, norsk springdans.

Hallucma|tio'n, -en, -er (lat), sinnesvilla. /%/to'risk, som avser hallucination.

Ha'lo (gr), Ijusring, ljusgård.

Halt, -en (ty), avbrott, vila; relativ mängd.

Ha'lv|franskt band, bokband med o. hörn av skinn. ^'mesy'r, -en, -er, halv hjälp, /-»^'ädelsten, -en, -ar, har mindre ljusbrytande förmåga än ädelsten.

Ha'mbo, -n, polska som pardans.

Hami'tiska språk, språkgrupp i n. Afrika (egyptiska m. fl.).

Ha'mmel, -n, hamlar, kastrerad bagge.

Ha'mmerless (eng), gevär med dold hane.

Ha'mst|er, -n, -trar, en sorts råtta, --^ra, samla förråd vid knapp varutillgång. /^'rare, -n, livsmedelslagrare.

Ha'ndels|bala'ns, -en, förhållandet mellan ett lands import o. export. /%^korresponde'ns, -en, -er, affärs-brevväxling. /^regi'ster, -tret, av KB m. fl. förd förteckning över anmälningar rörande affärslivet.

Ha'mlikap, -en el. -et (eng), försprång el. fördel för svagare part.

Hand- och förskrivning, namnteckning, underskrift.

Hands| off [hænnds å'ff] (eng), bort med händerna! ^-up [-a'pp], upp med händerna!, banditöverfall.

Hangar [-ng-ga'r], -en, -er, flygplansstall.

Ha'ngare, -n, lyftstropp.

Hank och stör, hägnad.

Ha'nrej, -en, -ar (ty), bedragen make.

Ha^ns|ah, nordtyskt förbund av handelsstäder under medeltiden, ea't, -en, -er, medlem av Hansan.

Ha'ntel, -n, -tlar (ty), armtränings-redskap (två sammanlänkande kulor).

Haveri

Haraki'ri (jap), självmord genom uppristning av buken.

Hara'ng, -en, -er (ty), ordsvall.

Ha'rem (arab), -et, kvinnoavdelning i muhammedanskt hus.

Harg, -en, -ar, fnord. offeraltare.

Haricots vcrts [arikåvä':r] (fr), turska bönor.

Ha'rka, -n, -or, kamlikt fiskredskap.

Ha^rlekin (it), en maskspelsfigur.

Harmonii', -n, -er (gr), samstämmighet, jämvikt. /^ie'ra, stämma överens, passa samman, -^'ika, -n, -or, munspel el. dragspel, lära, -n, läran om ackorden, /^'isk, som harmonierar, samstämd, helgjuten, /^'ium, -niet, -nier, kammarorgel.

Ha'mesk, -et, - (eng), bröst- och ryggskydd i en rustning.

Ha'rpa, -n, -or (ty), stränginstrument för två händer.

Harpirn, -en, -er (fr), hullingspjut. /^e'ra, angripa med hai^un.

Harpy'a, -n, -or, straffgudinna med rovfågelskropp i grek. mytologi.

Harr, -en, -ar, en laxfisk.

Ha'rtbest, -en, -ar, en antilopart.

Harts, -et, -er, stelnad utsöndringsprodukt av tropiska växter.

Harv, -en, -ar, ett jordbruksredskap.

Hasa'rd, -en (fr), slump; högt spel.

Haschi'scli (arab), orientaliskt berusningsmedel (hampharts).

Haubi'ts, -en, -er (ty), grövre eldvapen för krökt kulbana.

Hausse [å:s] (fr), kursstegring.

Haiitei-finance [å:tfina'ngs] (fr), storfinans, /%^-lisse [-liss], gobelängvävnad med hög varp. /^-vo-lée [-våle':], förnäma världen. Haut-relief [å:röljä'ff], starkt upphöjt bildhuggeriarbete.

Ha'vamal (fisl), "den höges sång", en eddadikt.

Havas [ava'ss], fransk officiell telegrambyrå före sammanbrottet 19^. Numera OFI.

Haveri', -t, -er (holl), sjöskada.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Heat

Hermhutare

Heat [hi:t] (el. hit), -et, - (eng), omgång i en löpning.

He'be, gudarnas tjänarinna i grek. myt. Därav: servitris.

Hebre'iska, semit, språk, använt av judarna (nu blott skriftspråk).

He'debosöm, danskt genombrutet vitbroderi.

He'derslegio'nen, fransk förtjänstorden, stiftad av Napoleon I.

He'fnereiiliet, -en, -er, normalljus.

Hegemoni', -n, -er (gr), ledarställning.

Heimskri'ngla (isl), "jordkretsen".

He'jar|e, -n, fallhammare,

^klack, -en, -ar (fr), uppmunt-rarskara vid sportstävling.

He'jduk, -en, -ar, blint redskap.

Hekato'mb, -en, -er (gr), massoffer.

Hekta'r, ytmàtt == 10.000 kvm.

He'ktisk (gr), hetsig, lungsiktig.

Hekto|gra'f, -en, -er (gr), kopieringsmaskin. /-*^grafe'ra, kopiera. ^gra'm, -met, -, viktmått = 100 gram. /^li'ter, -n, -, rymdmått = 100 liter.

Hel, dödsriket i nord. myt. ^sot, -en, dödssjukdom.

He'lga hö'gben, en spindelart.

Helgea'ndshiis, ~et, medeltida sjuk- o. fattighus samt härbärge.

He'lgon, -et, - (gr), from person, som efter sin död kanoniserats av påven.

Helige fadern, påven.

He'likon, -en (gr), kontrabastuba.

Heliko'pter, -n, -trar (gr), flygmaskin, som kan stiga rakt upp.

Helio|ce'ntrisk (gr), med solen som medelpunkt. ^gra% -en, -er, ett solobservationsinstrument. ^terapi', -n, sjukdomsbehandling med solljus, /^trop [trà':p], -en, -er, en mörkgrön halvädelsten.

He'lium, en lätt, dyrbar gas.

He'll|as, Grekland. -en, -er,

grek. ^enism, -en, grekisk blandningskultur i Alexander den stores rike. /^eni'stisk, som avser hellenismen.

He'ller, -n, äldre österr. mynt.

Helve'tia (nylat), Schweiz.

Hema|ti't, -en, blodstensmalm. /biologi', -n, läran om blodet o. blodsjukdomarna. >-^tom [-tå':m], -en, -er, blödning i en vävnad.

Hemisfä'r, -en, -er (gr), halvklot.

Hemo|fili', -n (gr), blödarsjuka. ^globi'n, -et, blodfärgämne. /^rro'3der, åderbråck kring anus. /^sta'tika, blodstillande medel.

He'mul, -n, vitsord, auktoritet, /^sman, -nen, -män, sagesman.

He'nna, ett rödgult växtfärgämne.

Hepta'meter, -n, -trar (gr), sjufotad vers.

Hepta'ndria (gr), 7:e klassen i Linnés sexualsystem.

ilerald|i^k, -en (nylat), läran om vapenbilder, /-^'isk, som avser he-raldiken. /^'isk färgbeteckning, markering av färger genom olika lagda streck och punkter.

Herba'rium, -riet, -rier (lat), samling av pressade o. torkade växter.

He'rdabrev, -et, -, en biskops rundskrivelse till prästerskapet vid sitt ämbetstillträde.

Heredi|te't, -en (fr), ärftlighet. /^tä'r, ärftlig.

Here|si', -n, -er (gr), kätteri. /^'tisk, kättersk, irrlärig.

He^rku|lesarbete (lat), jättearbete, ^les stölder, Gibraltar. /-«^'lisk, jättestark.

Herm, -en, -er (gr), fyrkantig pelare, krönt med huvud, ^afro-di't, -en, -er, tvåkönad individ. /^afrodi'tisk, tvåkönad. /^e'tisk, otillgänglig, lufttätt tillsluten.

Hermeli'ii, -en, -er, ett mårddjur.

Hero [-å':], -n, -er, el. He'ro|s, sagohjälte (halvgud) i grek. myt. ^'isk, hjältemodig. /^i'sm, -en, hjältemod. '^stra'tisk ryktbarhet, mindre hedrande namnkimnighet.

He'rredagskarl, -en, -ar, bonderiksdagsman vid ståndsriksdagarna.

He'rrekipe'ring, -en, -ar (fr), herr-beklädnad (-saff är).

He'rmhutare, -n, - (ty), en svär-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Hertig

misk tysk sekt på 1700-talet.

He'rtig, -en, -ar, härförare; högsta adelstiteln; i Sverige titel för arv-furstama.

Hesite'ra (fr), tveka.

Hespe'rien (gr), "aftonlandet", Italien (el. Spanien).

He'speros (gr), Aftonstjärnan.

Hess, be (b) för tonen h. /^ess, dubbelbe (bb) för tonen h.

Hetero|dy'mnottagning, -en (gr), metod för mottagning av odämpade radiovågor, /^gen [-ge':n], olikartad, /^nom [-nå':m], ofri.

He'tman, -en, -er (ry), kosackbe-fälhavare (i Polen m. fl.).

Hetti'ter, fornt, kulturfolk i Mindre Asiens inre.

Hetä'r, -en, -er (gr), utländsk salongsdam i Aten i forntiden.

Heuristi'k, -en (gr), uppfinnings-konst, metod att leda lärjungarna till själwerksamhet.

Hexagon [-gå':n], -en, -er (gr), sexhörnig figur, /^'meter, -n, -trar, sexfotad daktylisk vers:

Kla'r var hi'mlen och blå' |j och ma'3 med ro'sor i ha'tten.

Hexa'ndria (gr), 6:e klassen i Linnés sexualsystem.

Hia"tus (lat), vokalsammanstötning.

Hidalgo [idallgå] (sp), junker.

Hfdjra (arab), "flykt", Moham-meds flykt från Mekka 622, utgångspunkt för islams tideräkning.

Hier|arki', -n (gr), prästvälde. /^a'tisk, prästerlig. /^ogly'fer, fornegypt. teckenskrift.

High|brow [halbrau] (eng), kräsen, blaserad, estetisk. Com-missionar [- kåmi'sjenö] (eng), överkommissarie. ^ life [- lalf], förnäma världen.

Hilleba'rd, -en, -er, medelt. stickvapen med stålbila.

Hi'nders|löshetsbevis, -et, förr utgivningsbevis för tidskrift. mässan, marknad i Örebro 26 januari.

Hindu', -n, -er, infödd indoeuropé

i Främre Indien; anhängare av ^i'smeii, en spekulativ religion.

Hippo|drom [-drå':m], -en, -er (gr), rännarbana, cirkus, '^gry^f, -en, -er, bevingad häst med örnhuvud. /^ka'mp, -en, -er, häst med bakkropp som en fisk i grek. myt. /^log [-lå':g], -en, -er, hästkännare. /^maii [-ma':n], -en, -er, hästvurm.

Hird, -en, -er, fnord. livvakt; norsk nazistorganisation.

Hirs, -en, ett spannmålsgräs.

Hi'rschfängare, -n, - (ty), kort, bred jaktdolk.

Hispa^nia (lat), Pyreneiska halvön.

Hiss, kors (#) för tonen h.

Histolog [-lå':g], -en, -er (gr), person som sysslar med /^logi', -n, mikroskopisk anatomi.

Histor|ia, -n el. -rien, pl. -rier (gr), ^ie'tt, -en, -er (fr), liten berättelse. -en, -er (lat),

historisk översikt, /^'iker, -n, -, historieforskare. r^^iograi, -en, -er (gr), historieskrivare, krönikör. /^'isk, som avser historien; sann, verklig.

Histrion [-å':n], -en, -er (lat), skådespelare.

Hjalt, -et, -, svärdsfäste.

Hjon, -et, -. /^'elag, -et, äktenskap.

Hjord, -en, -ar, skock, skara.

Hjort, -en, -ar. /^'hornssalt, -et, ammoniumkarbonat. /^'ron, -et,

Hjul, -et, -. /^'bent. /^'don, -et, /^'karta, -n, -or, medelt. världskarta. /^'kors, -et, grek. kors i cirkel. /-^'lås, -et, äldre gevärslås. /^'ångare, -en, -, ångare med hjul i stället för propeller.

Hjälm, -en, -ar. Hjälp, -en. /^are, -n, -. /^lig. /-»^reda, -n, -or. /-wsam. /^samhet, -en.

Hjält|e, -n, -ar. /<^'edat, -en, -er. '^'emod, -et. ^'mna, -n, -or.

Hjä'm{a, -n, -or. /^blödning, -en, -ar.

Hjä'rtia, -t, -n. /^'blad, -et, /^'egod. ^'elag, -et. /^'er, färg

Hindu , -n, -er, mtodd mdoeurope /^'egod. /-»^'elag, -et. /^'er, targ

Kolon (:) står efter lång vokal; ng = nasalljud; w ^ svagt o (eng w).HjärtUghet

i kortspel, /-»^'lighet, -en. /^'ängslig.

Hjä'ssa, -n, -or, huvudets övre del.

Hobby [hå'bbi], -n, -bies (eng), vurm, "käpphäst".

Hoc| a'nno [håkk -] (lat), detta år. est, det vill säga.

Hockey [hå^kki] (eng), bollspel m. klubba.

Hoffähig [hå':f-] (ty), som passar vid el. har tillträde till hovet.

Ho'kuspokus, trollformel; gyckel.

Holidày [hållide:] (eng), helgdag, ferie.

Hollandä^s [-längd-] (fr), en sås.

Ho'lmgång, -en, -ar, fnord. tvekamp (urspr. på en holme).

Homeo|pa't, -en, -er (gr), utövare av /-wpati', -n, en sjukdomsbehandling med medel, som framkallar sjukdomssymtom hos friska.

Home^riskt skratt, ett högljutt, hjärtligt skratt.

Homemle [hå'om ro:1] (eng), självstyrelse (för Irland).

Homil|e't, -en, -er (gr), predikant. /^eti'k, -en, predikokonst. /^ia'-rium, -riet, -lier, predikosamling.

Homme d'affaires [åmm dafä':r] (fr), affärsombud.

Homo [hå':må] (lat), människa.

Homo|ge'n (gr), ensartad, likformig, /^log [-lå':g], överensstämmande, /^^logu^mena, erkända (bibelböcker). /%^sexualite't, -en, könsdrift riktad mot eget kön. /^sexue'11, som lider av homosexualitet.

Honn|e'tt (fr), hederlig, anständig.

-en, -er, hedersbevisning, militär hälsning; bästa korten i kortspel. ^ö'rsbord, -et, -, hedersgästernas bord vid bankett. post, -en, -er, hedersvakt; hedersuppdrag. ^ö'rsvakt, -en, hedersvakt.

Honor|a'r, -et, - (lat), arvode till läkare, författare m. fl. /^atio'-res, hedersgäster, "spetsar", ^e'-ra, betala honorar, ^'is ca'usa, för ärans skull, heders-.

Honourable [å'nnörebl] (eng), väl-

boren, adels- och ämbetstitel.

Honung [hå':-], -en. /^sdagg, -en.

Hopli^ter, tungt beväpnat forngrek. fotfolk.

Hord [hå:rd], -en, -er (tatar), hop, vild (tygellös) härskara.

Horisont [-å'ngt], -en, -er (gr), synrand. el. vågrät.

Hormon [-må':n], -et, - (gr), en-dokrin avsöndring till blodet.

Ho'rnblände, -et, ett amfibolmine-ral.

Hornpipe [hå':npaip] (eng), en gammal dans.

Horoskop [-skå':p], -et, - (gr), himlakropparnas inbördes ställning vid visst tillfälle.

Horri^|bel (lat), ryslig, förfärlig, ^'bile di'ctu, rysligt att säga.

Ho'rror va'cui (lat), naturens fruktan för tomrummet.

Hors| concours [å:r kångko':r] (fr), utom tävlan. d'ævre [-dö':vr], smörgåsbord, mellanrätt.

Horse-power [hå':s-pa'u-ö] (eng), hästkraft. Förkortas HP.

Ho'rsgök, -en, -ar, enkelbeckasin.

Horst [-å-], -en, -ar (ty), kvarstående bergparti, vars omgivning sänkts genom förkastning.

Hortati'v (lat), uppmanande.

Hortikultu'r, -en (lat), trädgårdsskötsel. som avser trädgårdsskötsel el. trädgårdskonst.

Hosia'nna (hebr), fräls! ge lycka!

Hosp|ita'!, -et, - (lat), sjukhus; i Sverige sinnessjukhus. gästvänskap. -et, -, pen-

sionat, härbärge.

Ho'stia, -n (lat), nattvardsbrödet.

Hote'll, -et, - (fr), bostad för resande.

Hottento'tter [-å-], småväxt folkstam i Sydafrika.

House of| Commons [haus åw så'mmens] (eng), underhuset;

Lords [- lå:ds], överhuset (i eng. parlamentet).

Hov [hå:v], -et, -, fnord. offerplats; en furstes bostad och omgivning. /^'denti'st, -en, -er, hovtandlä-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Havdräkt _^

kare. ^'dräkt, -en, -er. timret, alla hovets damer, --»^'för-va'ltnmgen. /^'intendent, -en, -er, en hederstitel, /^'kansler, -n, tillsyningsman över tryckfriheten (till 1840). /^'kapellet, Kungl. teaterns orkester, /%^'leverantö'r, -en, -er. /^/'marskalk [-sjallk], -en, -ar. /^'mästare, -n, -, avdelningschef på restaurang, z^'-rätt, -en, -er, överdomstol. rättsråd, -et, -. ^'sekrete'rare, -n, -, äldre hederstitel, /^'stat, -en, -er, en furstes omgivning, /-w^sångare, -n, en hederstitel.

Hove'ra (mlty), pråla, stoltsera.

Hudstrykning, -en, -ar, prygel.

Hugeno'tter, Frankrikes reformerta.

Hu'ggare, -n, bred kort sabel.

Huldra, -n, -or, skogsrå i folktron.

Huliga'n, -en, -er (ry), ligist.

Huma'n (lat), mänsklig, hygglig. /^io'ra el. ^i'stiska vetenskaper: språk, historia, filosofi. -en, -er, kulturpersonlighet; person som studerar humaniora, (fr), människovänlig.

Hu'mbug, -en, -ar (eng) bedrägeri, skoj; bedragare, skojare.

Humi'd (lat), fuktig. /^ite't, -en, fuktighet. Hu'mus, mylla.

Hu'mor, -n (lat), skämt, naturlig kvickhet. /^a'lpatologi', -n, äldre åsikt, att sjukdom orsakas av missförhållande mellan kroppsvätskorna. -en, -er, skämtsam berättelse. -en, -er, skämtsam person.

Humö'r, -et (lat), Isnine.

Hu'ndare, -t, - (mlty), härad.

Hu'iidniåna^ -en, rötmånad.

Hundredweight [ha'nndred-we:t] (eng), centner = 112 eng. pund (50,8 kg.).

Huudsfott, -en, -ar (ty), baksäte på släde; föraktlig människa, ^e^ra, okväda, behandla föraktfullt.

Hund|stjärnan, detsamma som Si-rius. /^vakt, -en, -er, på fartyg: från midnatt till kl. 4 f. m.

Hunga'ria (nylat), Ungern.

Hyena

Hu'nner, asiatiskt nomadfolk, som på 300-1, förhärjade Europa.

Hunt|er [ha'nntö] (eng), jaktridhäst. /^'ing, jakt till häst; mocka-liknande kalvskinn.

Hurra', -t, - (mhty), hyllnings- el. glädjerop.

Hurricane [ha'rrike:n], eng. jakt-flygplanstyp.

Hujrts, -en, -ar, sidoskåp med lådor i skrivbord.

Husa'r, -en, -er (img), lätt beväpnad kavallerist.

Husi't|er, bömiskt reformationsparti, besegrat i /^krigen på 1400-t.

Hyaci'nt, -en, -er, en lökväxt.

Hybri'd, -en, -er (gr), bastard. /^atio'n, -en, -er, el. /^ise'ring, -en, -ar, korsning. /^ise'ra, kors-befrukta.

Hy'bris (gr), självförhävelse.

Hyde Park [ha'id pa:k], park i v. London.

Hy'dra, -n, -or (gr), månghövdat vidunder i grek. myt.; vattenorm.

Hydra'rgyrum (lat), kvicksilver.

Hydra't, -et, -er (gr), kemisk förening, vari vatten ingår, '^e^ra, förena en kem. förening med väte.

Hydra'ulisk| press (gr), vattenpress, vädur, automatisk vattenupp-fordrare. /^t murbruk hårdnar under vatten.

Hy'dro|aeropla'n, -et, - (gr), flygplan som kan landa på vatten. /^dlynami'k, -en, läran om vätskors rörelse. ^ge'nium, väte. /^grafi', -n, läran om vatten- o. nederbördsförhållandena. /^me-kani^k, -en, läran om vätskors mekanik, /^metri', -n, vattenmätning. /^la'n, -et, -, snabb motorbåt, som glider på vattenytan, framdriven med flygpropeller; även dets. som hydroaero-plan. /^sfä'r, -en, -er, världshavens vattenyta. ^stati'k, -en, läran om vätskors jämvikt. terapi', -n, vattenbehandling mot sjukdomar.

Hye'na, -n, -or (gr), rovdjur, som

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Hygien 81

lever av kadaver; sensationslystet fruntimmer.

Hygie'n, -en (gr), hälsovård, /^'isk, hälsosam, sund.

Hygro|me^ter, -n, -trar (gr), fuktighetsmätare. /^skopisk [-å':-], som upptar luftens fuktighet.

Hy'men (gr), bröllopsfestens gud. /^s band, ^tenskapet.

Hymn, -en, -er (gr), lovsång, psalm, /^olog [-là':g], -en, -er, psalmkännare, -forskare.

Hy'per|acidite't, -en (gr), överskott på saltsyra i magsaften. ^'bel, -n, ett kägelsnitt, --wbol [-bå':l], -en, -er, överdrivet uttryck, bolisk, överdriven, /-^boréer, nord. sagofolk i grek. myt. /-^estesi', -n, överkänslighet, /^trofi', -n, organförstoring genom anpassning.

Hy'plnos, sömnens gud i grek. myt. /^nos [-nå':s], -en, -er, konstlat sömntillstånd med stor suggesti-bilitet. /^no'tika, sömnmedel. /^no'tisk, som avser hypnos. ^noti'sm, -en, framkallande av hypnos. ^notise'ra, framkalla hypnos. /^notisö'r, -en, -er, person som hypnotiserar.

Hypo|fy's€n (gr), endokrin körtel på hjärnans undre yta. ^^kon-dri', -n, mjältsjuka, förstämningstillstånd med smärtförnimmelser, ^krisi', -n, hyckleri. ^kri't, -en, -er, hycklare. -et, -, in-

teckning. /^tenu'sa, -n, -or, längsta sidan i en rätvinklig triangel, -en, -er, antagande, för-

utsättning. /-wte'tisk, antagen, förmodad.

Hypsome'ter, -n, -trar (gr), höjdmätningsinstrument.

Hyste|ri', -n, -er, en funktionell nervsjukdom med på psykisk väg framkallade sjukdomssymtom, /^'risk, som lider av hysteri; nyckfull, krampaktig.

Hålkäl, -en (ty), ett slags listverk.

Hå'rkors, -et, -, hjälpmedel för inställning av optiska instrument.

Hä'cklefjäll, isländska vulkanen Hekla.

Hälleba'rd, dets. som hillebard.

Hä'llristning, -en, -ar, inristning av tecken från förhistorisk tid.

Hä'rbre, -t, -n, fristående sovstuga på medeltida gårdar (av härbärge, -t, -n, nattlogi).

Hä'rold, -en, -er (mlat), ämbetsman som uppläser proklamationer m. m.

Hä'ssj|a, -n, -or, torkställning för hö och säd. /^niiig, -en.

Hästkraft, -en, -er, effektenhet = 75 kilogrammeter^ekund.

Hävd, -en, -er, sed, bruk; innehav; i plur.: öden, historia.

Hä'vert, -en, -ar, böjt sugrör.

Högsta domstolen, högsta instans i svenska domstolsväsendet.

Hö'iestere'tt, högsta domstolen i Norge. Hö'jestere't, högsta domstolen i Danmark.

HöVitsman, -nen, -män, militärbefälhavare; innehavare av slotts-län; kapten.

I

Ibe'riska halvön, dets. som Pyre-

neiska halvön. Ibi'dem (lat), på samma ställe. Ibn (arab), son. Ici [isi':] (fr), här. Icosa'ndria, 12:e klassen i Linnés sexualsystem.

Idé, -n, -er (gr), tanke, begrepp, inbillning; plan. /^'associatio'n, -en, -er, tankeanknjrtning.

Ide|a'l, -et, -, fullkomlig urbild. /^a'lisk, mönstergill, fullkomlig. /^ali'sm, -en, åsikten, att det finns en andlig verklighet; strä-

s och sj = tonande s och sj; th och dh == tonlöst och tonande väsljud.

lever av kadaver; sensationslystet fruntimmer.

Hygie'n, -en (gr), hälsovård, /^'isk, hälsosam, sund.

Hygro|me^ter, -n, -trar (gr), fuktighetsmätare. /^skopisk [-å':-], som upptar luftens fuktighet.

Hy'men (gr), bröllopsfestens gud. /^s band, ^tenskapet.

Hymn, -en, -er (gr), lovsång, psalm, /^olog [-là':g], -en, -er, psalmkännare, -forskare.

Hy'per|acidite't, -en (gr), överskott på saltsyra i magsaften. ^'bel, -n, ett kägelsnitt, --wbol [-bå':l], -en, -er, överdrivet uttryck, bolisk, överdriven, /-^boréer, nord. sagofolk i grek. myt. /-^estesi', -n, överkänslighet, /^trofi', -n, organförstoring genom anpassning.

Hy'plnos, sömnens gud i grek. myt. /^nos [-nå':s], -en, -er, konstlat sömntillstånd med stor suggesti-bilitet.

/^no'tika, sömnmedel. /^no'tisk, som avser hypnos. ^noti'sm, -en, framkallande av hypnos. ^notise'ra, framkalla hypnos. /^notisö'r, -en, -er, person som hypnotiserar.

Hypo|fy's€n (gr), endokrin körtel på hjärnans undre yta. ^^kon-dri', -n, mjältsjuka, förstämningstillstånd med smärtförnimmelser, ^krisi', -n, hyckleri. ^kri't, -en, -er, hycklare. -et, -, in-

teckning. /^tenu'sa, -n, -or, längsta sidan i en rätvinklig triangel, -en, -er, antagande, för-

utsättning. /-wte'tisk, antagen, förmodad.

Hypsome'ter, -n, -trar (gr), höjdmätningsinstrument.

Hyste|ri', -n, -er, en funktionell nervsjukdom med på psykisk väg framkallade sjukdomssymtom, /^'risk, som lider av hysteri; nyckfull, krampaktig.

Hålkäl, -en (ty), ett slags listverk.

Hå'rkors, -et, -, hjälpmedel för inställning av optiska instrument.

Hä'cklefjäll, isländska vulkanen Hekla.

Hälleba'rd, dets. som hillebard.

Hä'llristning, -en, -ar, inristning av tecken från förhistorisk tid.

Hä'rbre, -t, -n, fristående sovstuga på medeltida gårdar (av härbärge, -t, -n, nattlogi).

Hä'rold, -en, -er (mlat), ämbetsman som uppläser proklamationer m. m.

Hä'ssj|a, -n, -or, torkställning för hö och säd. /^niiig, -en.

Hästkraft, -en, -er, effektenhet = 75 kilogrammeter^ekund.

Hävd, -en, -er, sed, bruk; innehav; i plur.: öden, historia.

Hä'vert, -en, -ar, böjt sugrör.

Högsta domstolen, högsta instans i svenska domstolsväsendet.

Hö'iestere'tt, högsta domstolen i Norge. Hö'jestere't, högsta domstolen i Danmark.

HöVitsman, -nen, -män, militärbefälhavare; innehavare av slotts-län; kapten.

I

Ibe'riska halvön, dets. som Pyre-

neiska halvön. Ibi'dem (lat), på samma ställe. Ibn (arab), son. Ici [isi':] (fr), här. Icosa'ndria, 12:e klassen i Linnés sexualsystem.

Idé, -n, -er (gr), tanke, begrepp, inbillning; plan. /^'associatio'n, -en, -er, tankeanknjrtning.

Ide|a'l, -et, -, fullkomlig urbild. /^a'lisk, mönstergill, fullkomlig. /^ali'sm, -en, åsikten, att det finns en andlig verklighet; strä-

s och sj = tonande s och sj; th och dh == tonlöst och tonande väsljud.

van att förbättra verkligheten. /^ali'st, -en, -er, anhängare av idealism; svärmare. upp-

höjd, översinnlig; ej ekonomisk. ^olog [-lå':g], -en, -er, svärmare. '^ologi', -n, metafysik; idékomplex,

världsåskådning.

rdem (lat), densamme, detsamma.

Ide'nti|fie'ra (lat), igenkänna, sammanställa. /^sk, lika, en och samma. -en, fullkomlig överensstämmelse.

Id est (lat), det är.

Idio|gra'f, -en, -er (gr), egenhändig skrift, /^latri', -n, sj älvförgud-ning. ^m [-å':m], -et, -, språk, språkegenhet. /^ma'tisk, språk-äkta. /%^synlu*asi', -n, -er, överkänslighet för vissa ämnen, ^t [-o':t], -en, -er, sinnesslö person, fåne. /^ti', -n, el. -en,

medfödd svagsinthet; dårskap.

I'do, ett konstspråk.

Idol [-å':l], -en, -er, gudabild, avgudad människa, /^atri', -n, bilddyrkan, bildkult.

I'dun, Brages maka i nord. myt.

I'dlus, den 13:e (15:e) i fornrom. månaden.

Idvatten, -ttnet, bakström.

Idy'll, -en, -er (gr), enkel, lantlig scen; beskrivning av dylik, ^'isk, betagande, nätt.

Fgel, -n, -glar, en ringmask med sugskål; efterhängsen person.

Ignobel [-å':-] (lat), ofin, gemen.

Ignor|a^ns, -en (lat), okunnighet.

okunnig; som subst. (-en, -er): okunnig person. -e'ra, låtsa okunnighet om, strunta i.

läkar|es, Daidalos' son i grek. myt. Flög med konstgjorda vingar. Därav /^'iska lekar, trapetslekar.

Ikon [-å':n], -en, -er, helgonbild i grek. ortod. kyrkan, /^ografi', -n, konsthistoriskt motivstudium. /^okla"st, -en, -er, bildstormare.

Ikosaeder [-a-e':], -n, -drar (gr), 12-hömig rymdfigur.

rktus (lat), taktslag, betonad stavelse i en vers.

Ikty|ologi', -n (gr), läran om fiskarna. --^'s, fisk.

Il dolce stil nuovo [-då lltje - [-noå':-så]-] {+noå':- så]+} (it), "den ljuva nya stilen",

1200-talets ital. kärlekslyrik.

IIia'den, en av de homeriska dikterna. Skildrar Akillevs' o. Aga-memnons tvist under trojanska kriget.

Illeg|al (lat), lagstridig. /^iti'm, olaglig, oäkta (barn).

Illi'nium, ett sällsynt grimdämne.

I'llis quo'rum (menie're labo'res) (lat), "åt dem, vilkas (arbete gjort dem förtjänta)", en svensk förtjänstmedalj.

Illittera't (lat), olärd, utan juridisk examen.

Illoja'1 (lat), ohederlig. -en, ohederlighet.

Illu|de'ra (lat), gäckas med, ge sken av. /^sio'n, -en, -er, sinnesvilla, falskt hopp. /^sioni'st, -en, -er, trollkonstnär. /^so'risk, skenbar, förvillande lik, bedräglig.

Illumi|natio^n, -en, -er (lat), festlig upplysning; färgläggning, illust-rering av handskrifter. ^na'tor, -n, -'er, person, som illustrerade handskrifter. /^ne'ra, festligt upplysa, färglägga.

Illu'st|er (lat), lysande, berömd. /^ratio'n, -en, -er, förklarande bild. förse med bilder.

Illy^riska halvön, dets. som Balkanhalvön.

Imaginä^r [-sji-] (fr), inbillad.

Ima'm, -en, -er (arab), muhammedansk böneledare.

Imbeciil (fr), svag till förståndet. /^ite't, -en, sinnesslöhet.

Imita|tio'n, -en, -er (lat), efterbild-ning. ^ti'v, som avser härmning. /^'tor, -n, -'er, el. /^tö'r, -en, -er, efterhärmare. Imite'ra, härma, efterbilda, efterapa.

Imman|e'ns, -en (lat), tillvaro i någonting. ^e'nt, inneboende, väsentlig, oimdgänglig.

Immateri|ali'sm, -en (lat), förnekande av materiens verklighet.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Immateriell

/-we^ll, andlig, icke-kroppslig.

Immatrikule'ra (lat), införa i förteckning, inskriva.

Immedia't (lat), omedelbar.

Immi|gra'nt, -en, -er (lat), invandrare. /^gratio^n, -en, invandring. /^gre'ra, invandra.

Immobi'1 (lat), orörlig.

Immorali'|sm, -en (lat), förnekande av allmängiltig sedelag. /^te't, -en, -er, osedlighet.

Immort|alite't, -en (lat), odödlighet, ^ell, -en, -er, evighetsblomma.

Immu'n (lat), oemottaglig (för smitta). /^ite't, -en, oemottaglighet, oberördhet.

Impedime'nt, -et, - (lat), värdelös mark.

rmper|ativ, -en, -er (lat), uppmaningsform av verben; -et, allmängiltigt pliktbud (enligt Kant). /^a'tor, -n, -'er, kejsare, ^ia-li'sm, -en, strävan efter världsherravälde. /^ialsäng, -en, -ar, utdragssäng för två. /^'ium, -riet, -rier, kejsardöme, världsvälde.

I'mperfe'ktum (lat), tidsform för pågående handling i förfluten tid, t. ex. hon sjöng.

Imp€rmea'bel (lat), ogenomträngig.

Impertiti|e^ns, -en, -er (lat), närgångenhet. näsvis, närgången.

Implaiitatia'n, -en, -er (lat), inympning.

ImponderaWlia (lat, pl.), ovägbara ämnen.

Impone'ra (lat), göra intryck, inge aktning el. vördnad.

Impopu|larite'!, -en (lat), ogunst, hopens onåd. misshaglig,

ej omtyckt.

Impo'rt, -en (lat), införsel. /^e'ra, införa. -en, -er, person

som inför utländska varor.

Imposant [-'ngt], aktningsbjudande.

Impot{e'ns, -en (lat), oduglighet till samlag, -^©'nt, oduglig till samlag, ofruktsam.

Impregne'ra (lat), göra vattentät el. eldfast.

Impressa'rio, -n, -rier (it), ekonomisk ledare för teater- el. konsertturné.

Impressioni'sm, -en (lat), konstriktning, som vill ge det omedelbara intrycket av verkligheten.

Imprima'tur (lat), "må tryckas!"

Improdukti'v (lat), ofruktbar.

Impro'mptu (lat), ingivelse.

Improvis|atio'n, -en, -er (lat), oförberedd prestation. ^e'ra, utföra utan förberedelse.

Impu'ls, -en, -er (lat), påstötning, ingivelse, /-wi'v, lättrörd. /^ivite't, -en, lättrördhet.

In abstra'cto (lat), i allmänhet.

In absu'rdum (lat), till orimlighet.

lnaccepta'bel [-akks-] (fr), oan-tagbar, oantaglig.

Inackorde'|ra (lat), ordna mat och husrum för betalande gäst. /^ring, -en, -ar, inkvartering; betalande gäst.

Inadekva't (lat), ej motsvarig, oriktig, ej överensstämmanxie.

Inadverte'ns, -en, -er (lat), förbiseende, vårdslöshet.

Inakti'v (lat), overksam.

Inalles (ty), sammanlagt.

In ampli'ssima fo'rma (lat), på fullständigaste sätt.

Inaugur atio'n, -en, -er (lat), invigning. inviga, inleda.

In bla^n|co el. ^ko (it), icke ifylld; utan förbehåll.

In bulk [- ballk] (eng), i klump.

In ca'su (lat), för visst fall.

Ince'st, -en, -er (lat), blodskam.

Inch [innsj] (eng), timi = 2.54 cm.

Incitame'nt, -et, - (lat), retmedel.

In concre'to (lat), i visst fall.

In contuma'ciam (lat), frånvarande.

In co'rpore (lat), samfällt.

Indefini't (lat), obestämd.

Independe'nter (lat), eng. puritansk sekt, som ej godkände någon kyrklig styrelse (1600-talet).

Indetermini'sm, -en (lat), åsikten att viljan är fri.

I'ndex (lat), förteckning, skala. libro'rum prohibito'rum, katolsk

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Indicera

förteckning över förbjudna böcker.

Indic|e'ra (lat), ange, antyda, /^'ium, -ciet, -cier, tecken, indirekt bevis.

Indifferje'ns, -en (lat), likgiltighet, /^e^nt, likgiltig. ^enti'sm, -en, sedlig liknöjdhet.

Indigena't (lat), hemortsrätt.

Indigestio'n, -en, -er (lat), dålig matsmältning.

Indign|atio'n, -en (lat), förtrytelse. /%/e'rad, harmsen, uppbragt.

Fndigo, -n, mörkblått färgämne.

rndika|tiv, -en, -er (lat), verbmo-dus, som anger det utsagda som verkligt, ^'tor, ~n, -'er, mätinstrument på kraftmaskiner.

I'ndirekt (lat), på omvägar, medelbar.

Indiscipli^n (lat), brist på disciplin.

Indiskre't (fr), ogrannlaga, taktlös. /^io'n, -en, -er, taktlöshet.

Indispolne'rad (lat), tillfälligt oförmögen till viss prestation, /^ni'-bel, ej till förfogande. /^sitio'n, -en, -er, olust, tillfällig oförmåga; heshet (om sångare).

I'ndium, en mjuk metall.

Indivi'd, -en, -er (el. -et, -) (lat), organisk enhet, organism. som avser individen, särpräglad. /^uali'sm, -en, hävdande av personligheten gentemot massan. /^ualite't, -en, -er, personlighet, särprägel. särpräglad, per-

sonlig.

I'ndoeurope'iska språk: germanska, romanska, slaviska, keltiska o. iranska språk, sanskrit m. fl.

Indol|e^ns, -en (lat), slöhet, tröghet. /-"^ent, trög, oföretagsam.

Indo|log [-lå':g], -en, -er (gr), kännare av /^logi', -n, läran om Indiens fornkultur o. språk m. m.

In du'bio (lat), i tvivelaktigt fall.

Indu|ce'ra (lat), införa, inleda. /^ktio'n, -en, -er, elektrisk kraftöverföring; slutledning från delen till det hela. /^ktiV, genom in-duktion, grundad på erfarenheten, /^'ktor, -en, -'er, den lindade de-

len i en /^ktio'nsapparat, -en,

-er, ett slags transformator.

Indulge'ns, -en (lat), eftergivenhet.

Industri', -n, -er (lat), råvaruför-ädling (i stor skala), -^ali^sm, -en, stordrift. som avser

industri o. råvaruförädling.

Ineffekti'v (lat), utan verkan.

In effi'gie (lat), i avbildning.

Inexa'kt (lat), ej noggrann.

In exte'nso (lat), fullständigt.

Infa'm (lat), vanhederlig, nedrig, '^i', -n, skändlighet, smädelse.

Infa'n|te, fem. (sp), förr spansk prinstitel, '^teri', -t, fotfolk, ^te-ri'st, -en, -er, fotsoldat. ^ti'l, barnslig, outvecklad.

In favo'rem (lat), till behag.

Infek|te'ra (lat), besmitta, införa smittämne. >^tio'n, -en, -er, smitta. /^tiö's, smittosam, smittoförande, smittad.

Infe'rior (lat), lägre.

Inferjna'lisk (it), helvetisk, /^'no, -t, -n, helvete.

Inficie'ra (lat), smitta.

In fi'dem (lat), till bestyrkande.

Infiltratio'n, -en (lat), inträngande, genomträngande, "insyltning".

Infini't (lat) är verbform, som ej kan vara predikat. Fnfinitiv, -en, -er, verbets att-form.

In flagra'nti (lat), på bar gärning.

Inflam|matio'n, -en, -er (lat), av bakterier framkallad sjuklig process. /^mato'risk, som avser inflammation. ^me'ra, skapa inflammation.

Inflatio'n, -en, -er (lat), sänkning av penningvärdet genom ökning av sedelstocken.

Infiu|e'ns, -en, -er (lat), inflytande; påverkan. /^e'nsa, -n, en smittosam sjukdom. '^e'ra, påverka, öva inflytande.

Informlatio'n, -en, -er (lat), underrättelse. /-w'a'tor, -n, -'rer, hemlärare. ^e'ra, imderrätta.

I'nfrarött (lat), osynlig strålning med längre våglängd än rött.

Infusio'n, -en, -er (lat), läkeme-

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Infusionsdjur _

delslösning, insprutning. /%/'sdjur, -et, parasitiskt urdjur.

Införsel, -n, dets. som import; utmätning av lön el. pension.

In ge'nere (lat), i allmänhet.

Inge'nium (lat), begåvning, snille.

Ingenjö'r [insj-], -en, -er (fr), teoretiskt bildad tekniker.

Ingénue [ängs jeny':] el. ingeny [ängsjeny':], -n, -er (fr), "oskuld", ungflicksroll.

Ingredie'ns, -en, -er (lat), ingående beståndsdel

Ingre'ss, -en, -er (lat), inledning.

Inhal|atio^n, -en, -er (lat), inandning. /^e'ra, inandas (läkemedel).

Inhibe'ra (lat), inställa.

Inhonne'tt (fr), ohederlig, simpel.

Inhuma'n (fr), omänsklig, grym.

In infini'tum (lat), i oändlighet.

Initi|al, -en, -er (lat), begynnelsebokstav. '-^ati'v, -et, -, uppslag. /^e'rad, invigd, välunderrättad.

Injek|tio'n, -en, -er (lat), insprutning. ^'tor, -n, -'er, ångpannematare. Injice'ra, inspruta.

Inju'rie, -n, -r (lat), ärekränkning.

Ink, -en, -ar, hästsjukdom.

Inkapa^|bel (lat), oförmögen, ^ci-te't, -en, -er, oförmåga.

Inkarnatio^n, -en, -er (lat), förkroppsligande.

Inkie'tt [äng-] (fr), orolig, otålig.

Inklare'ra, anmäla fartygs ankomst från utrikes ort i tullen.

Inklin|ation, -en, -er (lat), lutningsvinkel; böjelse. luta mot; ha böjelse el. tycke för.

Inklusi've (lat), inberäcnat.

Inko'gnito (lat), under diktat namn.

Inkohere'ns, -en, -er (lat), brist på sammanhang.

Inkomniensura'bla (lat, pl.), ej mätbara med samma mått.

Inkompet|e'ns, -en (lat), oduglighet, '^e^nt, oduglig, ej skickad.

Inkomple'tt (lat), ofullständig.

Inkongru|e'ns, -en, -er (lat), brist på överensstämmelse. /^e'nt, icke överensstämmande.

Inkoiisekv|e'iis, -en, -er (lat), självmotsägelse. /^e'nt, självmotsägande.

Inkonstitutionell (lat), grundlags-stridig.

Inkon)Vena'bel (fr), opassande.

Inkorpor|atio'n, -en, -er (lat), in-förlivning. ^e'ra, införliva.

Inkorre'kt (lat), oriktig; ofin.

Iiikrustatio'n, -en, -er (lat), inlagt arbete.

Iiikubatio'n, -en (lat), smittänmes utveckling i kroppen.

Inkuiia'bel, -n, -bler (lat), bok som tryckts före år 1500.

Inkvarte'|ra (lat), härbärgera, inhysa. /^'ring, -en, -ar, förseende med husrum; förläggning i kvarter; härbärgerad person.

Inkvisitio'n, -en (lat), katolska kyrkans hemliga polis o. kättardom-stol.

In lo'CO (lat), på platsen.

In ma'nu (lat), tillhanda.

In me'd|ias res (lat), mitt in i ämnet. /^'io, i mitten.

In memo'riam (lat), till erinran.

I'nmutning, -en, -ar, förvärv av rätt till mineralfyndighet.

In natu'ra (lat), i varor.

Innocente [-tjä'nnte] (it), okonstlat (mus).

In no'mine Ie'su (lat), i Jesu namn.

In nu'ce (lat), i sin linda.

Inopportu'n (lat), oläglig.

In perpe'tuum (lat), för evigt.

In perso'na (lat), personligen.

In ple'no (lat), i allmän (riksdags-) sammankomst.

Inrangera [-rangsje':-] (fr), inordna, hänföra.

Inregistre'ra (lat), införa i register.

Ins Bla'ue hinein [-a'jjn] (ty), i det blå, i vädret.

Insepara'bel (lat), oskiljaktig.

Insera't, -et, - (lat), notis i tidning; annons.

Inshalla'h (arab), "om Gud så viU".

Insidiö's (lat), försåtlig.

Insi'gnium -niet, -nier (lat), värdighetstecken.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Insmuation

Interlokutör

Insinu|atio'n, -en, -er (lat), kränkande antydan. försåtligt antyda, låtsa.

Insiste'ra (lat), påyrka, vidhålla.

Inskriptio'ii, -en, -er (lat), inskrift.

InsoIatio'n, -en (lat), solstrålning; solsting.

Insolv|e'ns, -en (lat), obestånd, oförmögen att betala.

Inso^mnia (lat), sömnlöshet.

In spe (lat), i hoppet.

Inspek|te'ra (lat), besiktiga. /^tio'n, -en, -er, besiktning, tillsyn. i-wto'r, -en, -er, förvaltare, /^'tor, -n, -'er, tillsyningsman för skola el. studentnation m. m. -en, -er, fem. ^tri's, -en, -er, tillsyningsman, besiktningsman; överbefälhavare för vapenslag.

Inspicie'nt, -en, -er (lat), tillsyningsman vid teaterscen; ljud-kulisskötare i radio.

Inspir|atio'n, -en (lat), inandning; ingivelse, hänförelse. in-

andas; ingiva, hänföra.

Instabil (lat), vacklande, osäker.

Inställ!atio'n, -en, -er (fhty), insättande i ämbete, indragning av ledningar m. m. />/e'ra, utföra in-installation, inlägga, insätta.

Insta'ns, -en, -er (lat), domstolsklass.

I'nstinkt, -en, -er (lat), ingivelse, natur drift. "ingiven".

Institu'|t, -et, -, o. ^tio'n, -en, -er (lat), inrättning, (läro- el. forsknings-) anstalt.

Instru|e'ra (lat), ge föreskrifter el. anvisningar. /-wktio'n, -en, -er, föreskrift, anvisning. /-wkti'v, upplysande, lärorik. /^ktö'r, -en, -er, handledare, lärare.

Instrume'nt, -et, - (lat), verktyg, redskap, tonverktyg, skriftlig handling. '-wa'lmusi'k, -en, utfö-res med endast instrument, /^a-tio'n, -en, -er, tonstyckes sättning för olika instrument. utföra instrumentation.

Instude'ra (lat), inöva.

Insubordinatio'n, -en, el. /^'sbrott,

-et, - (lat), brott mot krigslydnaden.

Insufficiie'ns, -en (lat), otillräcklighet. ^e'nt, otillräcklig.

Insuli'n, -et (lat), avsöndring från bukspottskörtelns cellöar, medel mot sockersjuka.

Insu'lt, -en (lat), skymf; anfall, skymfa, förolämpa.

Insulä'r (lat), som avser en ö.

In su'mma (lat), med ett ord.

Insur|ge'nt, -en, -er (lat), upprorsman. /^rektio'n, -en, -er, uppror.

Inta'kt (lat), orörd, obefläckad.

Inta'rsia, -n (it), inläggning med trä, pärlemor m. m.

Integra'1, -en, -er (lat), en matematisk funktion i förhållande till en annan, vars derivata är = den givna, ^'kalky l, -en, beräkning av en matematisk storhet genom simimering av dess delar.

Integr|atio'n, -en, -er (lat), anläggningskombination. /^e'rande, väsentlig, oundgänglig. -en, helhet, okränkbarhet.

Intelle'kt,-et, - (lat), förstånd, ^usl-Ii'sm, -en, åsikt, som sätter tänkandet främst. som hör till förståndet, andlig.

Intellig|e'ns, -en (lat), förstånd, begåvning. /^e'nt, begåvad.

Intende^nt, -en, -er (lat), tillsyningsman, museitjänsteman, officer vid /-wu'ren, som handhar den militära förplägnaden.

Inten|site't, -en (lat), styrka, häftighet. häftig, ihållande. /^tio'n, -en, -er, avsikt, syfte.

Inter|di'kt, -et, - (lat), påvl. gudstjänstförbud. /^fere^ns, -en, samverkan mellan skilda vågrörelser. /-wfolie'ra, inhäfta rena blad i en bok; inflicka.

I'nterim- (lat), för tillfället. tisk, tillfällig, tills vidare.

Interiö'r, -en, -er (fr), inomhusbild.

Interjektio'n, -en, -er (lat), oböjligt utropsord, t. ex. hå!

Interlokutö^r, -en, -er (lat), den man talar med; sagesman.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Interludium

IHterluMium, -diet, -dier (lat), mellanspel (på musikinstrument).

Interme'zzo [it. uttal: -mä^ddså], -t, -n (it), mellankommande händelse, mellanspel.

Intermitte'nt (lat), ryckvis uppträdande, ojämn.

Inte'm (lat), invärtes. -et,

skola med helinackordering.

Intematio|na'!, -en, -er (lat), mel-lanfolklig socialistisk sammanslutning. /^ne'11, mellanfolklig, mel-lanstatlig.

Inteme'ra (lat), inspärra.

Interpell|a'iit, -en, -er (lat), person som '^e^rar, dvs. framställer ^a-tio'n, -en, -er, öppen fråga till statsråd i riksdagen.

Interpol I atio'n, -en, -er (lat), textförfalskning genom inskjutning. /^a'tor, -n, -'er, textförfalskare. /-ve'ra, utföra interpolation.

Interpret I atio'n, -en, -er (lat), översättning, tolkning, [-översätta,-] {+över- sätta,+} tolka.

Interpunk|te'ra (lat), utsätta skiljetecken. -en, bruk av skiljetecken, skiljeteckenslära.

Iiiterre'^num (lat), mellanregering.

FnterrogratiV (lat), frågande.

Interurba'n (lat), mellan städer.

Interva'll, -en, -er (lat), mellanrum, avstånd mellan två toner.

Interven|e'ra (lat), träda emellan, medla. /^tio'n, -en, -er, ingripande, medling.

Inter|vju', -n, -er (eng), utfrågning.

utfråga (för tidning). /^vju'are, -n, -, utfrågare.

Intestina'llkata'rr, -en, -er (lat), tarmkatarr, /-^'mask, -en, -ar, inälvsmask.

Inti'm (lat), förtrolig, innerlig. /^ite't, -en, -er, förtrolighet, ^e [ängti'mm] (fr), privat.

IntoIe|ra'bel (lat), outhärdlig. rans [-ra'ngs] -en, ofördragsamhet. f^rani [-'ngt], ofördragsam.

Inton|atio'n, -en, -er (lat), tongiv-ning. /^e'ra, ange tonen, taga upp, börja spela.

In to'to (lat), i det hela.

Intoxikatio'n, -en, -er (gr), förgiftning.

Intransige'nt (fr), oförsonlig.

I'ntransiti'vt verb (lat) kan ej ha ackusativobj ekt.

Intre issa'nt (lat), imderhållande, fängslande, ^'sse, -t, -n, uppmärksamhet; fördel. /^sse'nt, -en, -er, delägare. /-^sse'ra, fånga uppmärksamhet; göra till delägare. /^sse'rad, fängslad, road; medägande, delägande, /-^'ssesfär, -en, -er, område för en stats utvidgningsverksamhet.

Intri^g, -en, -er (lat), ränker, list; handling i drama, roman osv. '^a'nt, ränkfull. ^e'ra, smida ränker. -en, -er, ränksmi-

dare.

Intrika't (lat), invecklad, kinkig; ränkfull, illistig.

Introdu|ce'ra (lat), införa, skaffa tillträde; upptaga. /^ce'rad ätt, adelsätt, upptagen på Riddarhuset. />^ktio'n, -en, -er, införande, upptagande; förspel, inledningssats.

Intro'itus (lat), inledande växelsång i vissa högtidsdagars högmässa i svenska kyrkan.

Introspektio'n, -en, -er (lat), själv-bespegling, självbetraktelse.

Intui|tio'n, -en (lat), omedelbar åskådning; ingivelse. /^ti'v, som avser intuition.

In u'su (lat), i bruk. /^m, till bruk.

Invade'ra (lat), invandra i, intränga i. Jfr Invasion.

Invali'd, -en, -er (lat), person med nedsatt arbetsförmåga. /-wite't, -en, nedsatt arbetsförmåga.

Invaria'bel (lat), oföränderlig.

Invasio'n, -en, -er (lat), fientligt infall; invandring. Verb: invade'ra.

Invektiv, -et, - (lat), skymford.

Inven|ta'riebok, -en, -böcker (lat), förteckning över /^ta'rier (sing. /-wta'rium, -riet), lösegendom, te'ra, granska inventarium, värdera ett lager. /^tio'nssoffa

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Inventiös 88

[-sjo':ns-], -n, -or, patentsoffa, /^tiös [-sjö':s], finurlig, påhittig.

Inverlsio'n, -en, -er (lat), omkastning (i ordföljden el. av organ), /-wte^ra, omkasta, omflytta.

Invest|e'ra (lat), bekläda med ett ämbete; placera pengar. -en, utnämning till andligt ämbete. /-witu^rstriden, medeltida kamp mellan påve o. kejsare om rätten att tillsätta biskopar.

fnvisi'bel (lat), osynlig.

Invi't, -en, -er (lat), vink, inbjudan. /^atio'n, -en, -er, inbjudan, '^e^ra, inbjuda. /-^'a Miiie'rva, "mot Minervas vilja", utan anlag.

Invokatio'n, -en, -er (lat), åkallan.

Io'ta (i. Oj bokstaven i i grek. alfabetet (ursprungligen blott en punkt).

I'pso| fa'cto (lat), genom själva saken. ju're, med rätta.

Ira'ner, detsamma som perser.

Iri'dium, en platinametall.

l^ris^ regnbågens gudinna i grek. myt; ögats regnbågshinna; svärdslilja. /^e^ra, skifta som regnbågen.

Iroke'ser, en indianstam.

Iron [irå':n] (lat), viololja.

Ironi', -n (gr), förtäckt hån. /^se'ra, förlöjliga. Iro'nisk, skenbart berömmande, hånande.

Irration|ali'sm, -en (lat), åsikten att en oförnuftig makt utgör verklighetens grund och väsen.

förnuftsvidrig; som ej kan uttryckas på vanligt sätt.

Irregful|arite't, -en (lat), oregelbundenhet. '^jä^r, oregelbunden.

Irrelig|iosite't, -en (lat), gudlöshet, '-»-'iö^s [el. -sjö':s], gudlös, utan religion.

Irrepara'bel (lat), ohjälplig, oersättlig, obotlig.

Irresponsa'bel (lat), oansvarig.

Iterera

Irreversi'bel (lat), ej vändbar.

Irrit|abilite't, -en (lat), retbarhet. /^ame'nt, -et, -, retmedel. /^a-tio'ii, -en, -er, retning, upphetsning. reta, upphetsa, förarga.

Isabe'li, -en, -er (av egennamnet Isabe^lla), gulvit häst. /-^'a-färgad, smutsgul, gulvit.

Isagogi'k, -en (gr), teologisk inledningsvetenskap (Bibelns tillkomsthistoria m. m.).

Isce'nsättning, -en, -ar, förberedelse för teateruppförande; igångsättning.

I'schias (gr), en smärtsam värk från höften ned mot hålfoten.

Isla'm, Muhammeds religion.

Isle [i:l] (fr), ö.

Isoba'r, -en, -er (gr), linje på en karta mellan punkter med samma lufttryck.

Isokroma^tisk (gr), lika känslig för alla färger (fotografiplåt).

Isokron [-å':n] (gr), med samma svängningstid.

Tsola (it), ö.

Isol|atio'!!, -en, -er (it), avskiljande, avstängning från beröring, /-wationi^st, -en, -er, medlem av USA-parti, som ville hålla landet utanför de europeiska konflikterna. ^a'tor, -n, -'er, oledare. ^e'ra, ordna isolation, avstänga, avskilja.

Isote'rm, -en, -er (gr), linje på en karta mellan punkter med samma temperatur.

Isoto'p [-å':p], -en, -er (gr), variationsform av ett grundämne.

Isvo'stjik, -en, -ar (ry), droskkusk.

Ita'lisk, fornitaliensk.

I'tem (lat), likaså.

Iter|atio'n, -en, -er (lat), upprepning, återfall i brott. /^e'ra, förnya, upprepa.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w). Jabot

Jabot [sjabå':], -en, -er (fr), halskrås med spetsar e. dyl.

J'accuse [sjaky':s] (fr), "jag anklagar"; anklagelseskrift.

Jacke'tt [sja-], -en, -er, el. jaquette [sjakä^tt] (fr), livrock med framtill rundade skört.

Jacquardvävnad [sj aka': r-], -en, -er (fr), vävnad med enfärgat mönster (vanl. linne).

Jacques Bonhomme [sjakkbånå'mm] (fr), "Jakob Hedersman", den franske bonden.

Jade [fr sjadd, eng dje:d], ett grågrönt amfibolmineral, användes till prydnader.

Jahv|e' (hebr), Israels Gud (i svenska Bibeln återgivet med HERREN). /^rsten, äldsta källskriften till Moseböckerna (900-t. f.Kr.).

Jakara'nda [sja-], -n, värdefullt brunviolett träslag från Brasilien.

Jako|bi'ner, radikalt parti under franska revolutionen. /^bi'tcr, anhängare av Jakob II :s ätt i England på 1700-talet.

Jala'parot, -en, -rötter, socker- o. hartsrik västindisk växt.

Jalu [sjalu':], förr jaloux [sjalo':] (fr), svartsjuk, avundsjuk. ^sV, -n, -er, avund, svartsjuka; fönsterskärm, fönsterförhänge.

Jamb, -en, -er (gr), versfot med en obetonad o. en betonad stavelse.

Jamboree [eng: djæmbåri':], -n, -s, internationellt scoutläger.

Jaiiitsja'r|er el. -tsch- (turk), beryktat turkiskt infanteri, /-^'mu-si'k, -en, militärmusik.

Jansem'sm, katolsk sekt på 1600-1.

Janua'ri, årets första månad, av romarna helgad åt guden Ja'nus, som avbildas med 2 ansikten (Janusansikte).

Jaquette [sjakäHt] (fr), jackett.

Jardmjä'r [sja-], -en, -er (fr), blomskål.

Jargong [sj-å'ng], -en (fr), ordsvall; kotterispråk; rotvälska.

Jasmi'n [sj-], -en, -er, en krukväxt. Jfr Schersmin.

Ja'spis, -en (gr), en ogenomskinlig, brunröd kvartsvarietet (för prydnader) .

Jazz, -en, el. jass, -en (eng), en starkt rytmisk dans. ^gosse, -n, -ar, förvekligad yngling, som fördriver sin tid på danslokaler (1920-talets odåga).

Jehova', felvokaliserad form för gudanamnet Jahve.

Je'hu, en blodtörstig usurpator i Israel.

Je'naglas, -et, har föga värmeutvidgning; användes för termometrar m. m.

Jeremia'd, -en, -er (av profetnamnet J e r e m i' a), klagolåt.

Jesui't, -en, -er, medlem av orden, kat. propagandaorden, stiftad av Loyola på 1500-t. /^'isk, ej nogräknad, hycklande.

Jetong [sjetå^ng], -en, -er (fr), spelmark, belöningspenning.

Jeune| premier [sjönn prömje':] (fr), förste älskare. Fem. ^ pre-mière [- prömjä':r], primadonna, /^sse dorée [-nä'ss dåre':] (fr), förmögen o. lättsinnig ungdom.

Ji'ddisch, detsamma som judetyska.

Jigg, -en, -ar (eng), fastsättnings-anordning för arbetsstycken i verkstäder.

Ji'ngo [dj-], -n, -s (eng), krigs-hetsare. -en, chauvinism,

krigshets, /^pressen, gula pressen.

Jiu-ji'tsu, japansk försvarsmetod.

Jobb [-å-], -et, - (eng), arbete,

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Jobba

affär. /-w'a, arbeta; spekulera. are, -n, börsspelare, spekulant, /^eri', -t, -er, börsspel, svindel.

Jo'bspost, -en, -er (av egennamnet J o b), sorgebud.

Jocke'j [sj-], -(e)n, -er (eng), avlönad kapplöpningsryttare.

Jod [jådd], -en (gr), ett svartgrått grundämne.

Joddia [-å'-] (ty), sjunga med stark växling mellan bröstton o. falsett.

John Bull [djånn boll], England.

Joll, -en, -ar, liten skeppsbåt.

Jon [jo:n], -en, -er (gr), elektr. laddad atom el. atomgrupp.

Jon Blund, drömgivare i folktron.

Jo'n|er, en grek. folkstam, /^isk stil utmärkes av dynlikt kapitäl med spiraler i hörnen.

Jongl|e'ra [sj-] (fr), bolla. -en, -er, gycklare, taskspelare.

Jo'nk|heer [-he:r] (höll), »junker", baron, ^'vrouw [-frå'o], "jungfru", baronessa, holl. adelstitlar.

Jo'rd|gubbe, -n, -ar, odlad smultron-varietet. /-^'gumma, -n, -or, barnmorska.

Jo^rsal|ir (fisl), Jerusalem. >^afa're, J erusalemsf arare.

Jo'ta (av grek. bokstaven iota), det ringaste.

Jour [sjo:r], -en (fr), dag, dagtjänst, /^'havande, -n, tjänstgörande för dagen. /^na'l, -en, -er, tidning, vecko- el. modetidning; dagbok. /^nali'st, -en, -er, tidningsman.

Jovia'Iisk (lat), fryntlig, godmodig.

Jubi|la'r, -en, -er (lat), person som /-wie^rar, firar jubileum; jublar. /^le'um, -le'et, -le'er, minnesfest efter runt antal år.

Ju'd|ex (lat), domare. ^icie'll, som avser domstolsväsendet.

Juge|ment [sjysjma^ng] el. /%^ma'ng [sjysj-], -et (fr), omdöme, ur-skillning.

Jugend [jo':gent] (ty), ungdom. — /^stil, -en, en konststil på 1890-talet, utmärkt av knyckiga linjer.

Ju'li, årets sjunde månad, uppkallad efter Julius Caesar.

Jumala [jo'mm-] (fi), Gud, gudom.

Ju'mbo, den siste i tävlan.

Ju'mper, -n, -prar el. -s (eng), stickad el. virkad damblus.

Ju'ngman, -nen, -män (ty), sjömanslärling.

Ju'm, åiets sjätte månad, uppkallad efter rom. gudinnan Juno.

Ju'nior, -n, -'er (lat), yngre, den yngre; underårig idrottsman.

Ju'nlcer, -n, -krar (ty), konservativ godsägare (i Preussen).

Juno'nisk (av rom. gudinnenamnet Ju'no), yppig, högbarmad.

Ju'nta [sp. uttal: cho'nnta], -n, -or (sp), förening, politisk klubb.

Ju'ra, mellersta mesozoiska systemet i jordens historia.

Jur|idi'k, -en (lat), rättsvetenskap. /^i'disk, rättslig, diska fakul-te'ten, avdelning vid universitet. /^isdiktio'n, -en, domsrätt. /^'is do'ktor, kandida't, licentiat [-sia't], akademiska värdigheter, ^ispru-de'ns, -en, el. /-wisprude'ntia, -n, rättsvetenskap. /-^i'st, -en, -er, lagkarl, ^isteri', -t, formrytteri, advokatyr.

Ju'ry [eng: djo'rTi] (eng), illitterat domsnämnd, prisnämnd.

Jus (lat), rättvisa, rätt.

Jus [sjy:], -en (fr), geléarta t kött-el. fiskextrakt.

Juste [sjysst] (fr), riktig, grann-laga, oklanderlig, /^-mifieu [-[miljö':],-] {+[mil- jö':],+} gyllene medelvägen, /^ra [sjyste':ra], göra riktig, /^'rad, gjord riktig; skadad (om idrottsman). ^'rare, -n, -, statskontrollant för mått och vikter m. m.

Justi't|ia, rättvisans gudinna i rom. myt. ^'iedeparteme'ntet handlägger frågor om rättsväsen, fångvård, medborgarrätt m. m. /^'ie-ka'nslern, statens högste åklagare, /^'iemord, -et, avrättning av oskyldig person. ^'ieombuds-mannen, riksdagens tillsyningsman över civil rättskipning m. m.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Justitieråd

91

/-^'ieråd, -et, ledamot av

Högsta domstolen.

Ju'tar, äldre namn pà danskar.

Ju'te, -n, el. -t (sanskr), ett spå-nadsämne (för säckar m. m.)

Juve'l, -en, -er (fr), slipad ädelsten. ^e'rare, -n, guldsmed, juvelhandlare.

Juveni'1 (lat), ungdomlig.

Ju'ver, -vret, mjölkkörtel hos däggdjurshona, bröstvårta.

Kalcium

segel

Jäck, -en, -ar (eng), litet akterut på vissa fartyg.

Jä'gmästare, -n, -, högre tjänsteman vid skogsstaten (revirchef); person som utexaminerats från Skogshögskolan.

Jäni|brö'llop, -et, -, 75-årig bröllopsdag. /^bäraland, äldre namn på mellersta o. västra Dalarna.

Jä'rtecken, -cknet, förebud.

Jö'kel, -n, -klar (isl), glaciär.

K

Kabal, -en, -er (hebr), sammansvärjning, ränksmideri.

Kabaré, -n, -er (fr), förlustelselokal, vanligen med servering.

Ka'bbal|a (hebr), senjudisk hemlig lära. /N^i^stisk, mystisk.

Ka'beljo, -n (holl), saltad torsk eller långa.

Kabine'tt, -et, - (fr), litet rum, samling; avträde; regering, /%^'sfråga, -n, -or, regeringsförslag, på vars handläggning regeringens kvar-stannande beror, /^'skammar-herre, -n, -ar, tjänstgörande kammarherre hos kungen, /^'s-sekrete'rare, -n, statssekreteraren i Utrikesdepartementet.

Kabriol [-å':l], -en, -er, el.

-en, -er (fr), lätt 2-hjulig vagn med sufflett; liten bil med ned-fällbara tak o. sidor.

Kaby'ler, berberfolk i norra Afrika.

Kaby'ss, -en, -er (holl), skeppskök.

Ka|che'ra [-sj-] skrives /-^sche^ra.

Kackalo'rum, oväsen, bråk.

Kada'ver, -vret, - (lat), död djurkropp. ^discipli'n, -en, blind oreflekterad lydnad, jesuitisk, sedermera preussisk manstukt. -et, en ptomain som bildas vid köttets ruttnande.

Kad|ens [-da'ngs], -en, -er (fr), slutackord, /^'er, -n, -drar el.

-drer, fast anställt militärbefäl, -en, -er, officerselev.

Ka'dmium (gr), en hård, vit metall.

Kadrilj, -en, -er (fr), fransäs, dansad av fyra par.

Kaducé, -n, -er (lat), Hermesstav.

Kaffein [-e-i':n], -et, ett purinäm-ne i kaffe, te m. m.

Ka'ffrer, ett bantufolk.

Ka'£ir (arab), "otrogen".

Kafta'n, -en, -er (turk), österl. fotsid rock med ärmar.

Ka'iser (ty. av egennamnet Caesar), kejsare.

Kaja'k, -en, -er, eskimåbåt.

Kaju'ta, -n, -or (holl), chefs- o. passagerarrum på handelsfartyg.

K^adu^a, -n, -or, tofsprydd papegoja med stor näbb. Australien.

Ka'kao, -n, tropiska bönor, som beredas till choklad.

Ka'ki (hind), sandfärgat, impregnerat uniformstyg.

Kakofoni', -n, -er (gr), missljud.

Kalabali^k, -en, -er (turk), tumult.

Kalamite't, -en, -er (lat), missöde.

Kala'nder, -n, -drar (lat), pressmaskin.

Kala's, -et, - (lat), gästabud.

Kalcedon [-då':n], -et, ett kvartsmineral. Halvädelsten.

Kalcium (lat), en vit metall, ingår i kalksten, marmor, gips m. m.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud. Justitieråd

/-^'ieråd, -et, ledamot av

Högsta domstolen.

Ju'tar, äldre namn pà danskar.

Ju'te, -n, el. -t (sanskr), ett spå-nadsämne (för säckar m. m.)

Juve'l, -en, -er (fr), slipad ädelsten. ^e'rare, -n, guldsmed, juvelhandlare.

Juveni'1 (lat), ungdomlig.

Ju'ver, -vret, mjölkkörtel hos däggdjurshona, bröstvårta.

Kalcium

segel

Jäck, -en, -ar (eng), litet akterut på vissa fartyg.

Jä'gmästare, -n, -, högre tjänsteman vid skogsstaten (revirchef); person som utexaminerats från Skogshögskolan.

Jäni|brö'llop, -et, -, 75-årig bröllopsdag. /^bäraland, äldre namn på mellersta o. västra Dalarna.

Jä'rtecken, -cknet, förebud.

Jö'kel, -n, -klar (isl), glaciär.

K

Kabal, -en, -er (hebr), sammansvärjning, ränksmideri.

Kabaré, -n, -er (fr), förlustelselokal, vanligen med servering.

Ka'bbal|a (hebr), senjudisk hemlig lära. /N^i^stisk, mystisk.

Ka'beljo, -n (holl), saltad torsk eller långa.

Kabine'tt, -et, - (fr), litet rum, samling; avträde; regering, /%^'sfråga, -n, -or, regeringsförslag, på vars handläggning regeringens kvar-stannande beror, /^'skammar-herre, -n, -ar, tjänstgörande kammarherre hos kungen, /^'s-sekrete'rare, -n, statssekreteraren i Utrikesdepartementet.

Kabriol [-å':l], -en, -er, el.

-en, -er (fr), lätt 2-hjulig vagn med sufflett; liten bil med ned-fällbara tak o. sidor.

Kaby'ler, berberfolk i norra Afrika.

Kaby'ss, -en, -er (holl), skeppskök.

Ka|che'ra [-sj-] skrives /-^sche^ra.

Kackalo'rum, oväsen, bråk.

Kada'ver, -vret, - (lat), död djurkropp. ^discipli'n, -en, blind oreflekterad lydnad, jesuitisk, sedermera preussisk

manstukt. -et, en ptomain som bildas vid köttets ruttnande.

Kad|ens [-da'ngs], -en, -er (fr), slutackord, /^'er, -n, -drar el.

-drer, fast anställt militärbefäl, -en, -er, officerselev.

Ka'dmium (gr), en hård, vit metall.

Kadrilj, -en, -er (fr), fransäs, dansad av fyra par.

Kaducé, -n, -er (lat), Hermesstav.

Kaffein [-e-i':n], -et, ett purinäm-ne i kaffe, te m. m.

Ka'ffrer, ett bantufolk.

Ka'£ir (arab), "otrogen".

Kafta'n, -en, -er (turk), österl. fotsid rock med ärmar.

Ka'iser (ty. av egennamnet Caesar), kejsare.

Kaja'k, -en, -er, eskimåbåt.

Kaju'ta, -n, -or (holl), chefs- o. passagerarrum på handelsfartyg.

K^adu^a, -n, -or, tofsprydd papegoja med stor näbb. Australien.

Ka'kao, -n, tropiska bönor, som beredas till choklad.

Ka'ki (hind), sandfärgat, impregnerat uniformstyg.

Kakofoni', -n, -er (gr), missljud.

Kalabali^k, -en, -er (turk), tumult.

Kalamite't, -en, -er (lat), missöde.

Kala'nder, -n, -drar (lat), pressmaskin.

Kala's, -et, - (lat), gästabud.

Kalcedon [-då':n], -et, ett kvartsmineral. Halvädelsten.

Kalcium (lat), en vit metall, ingår i kalksten, marmor, gips m. m.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Kaldé 92

Kaldé, -n, -er, nybabylonier, stjäm-tydare, spåman.

Kaleba'ss, -en, -er (sp), hårt frukt-skal, använt som hushållskärl.

Kalejdoskop [-å':p], -et, - (gr), tittglas med skiftande bilder.

Kalen|da'rium, -riet, -rier (lat), förteckning över dagarna, /^'der, -n, -drar, almanack; uppslagsbok, /^'dermånad, -en, -er, o. ^'derår, -et, räknas från den 1 i varje månad (resp. den 1 jan. varje år).

Kale'sch, -en, -er (fr), lätt 4-hjulig personvagn med sufflett.

Ka'Ievala, finsk hjältedikt, författad av Elias Lönnroth på grimdval av folkdikter.

Kalfa'ktor, -n, -'er (lat), officersuppassare.

Kalfa'tra (arab), täta träfartyg; nagelfara, strängt granska.

Kali'ber, -n, -brar (fr), gevärspipas el. kanonrörs diameter.

Kalida'rium, -riet, -rier (lat), varmt växthus.

Kali'f, -en, -er (arab), islams andliga överhuvud, vanligen även världslig härskare. -et, ka-

lifvärdighet, -makt.

Kalikå', -n el. -t (av ortnamnet C a' 1 i c u t), grovt bomullstyg till foder o. dyl.

Kalium, en silvervit metall.

Kalk, -en, -ar (lat), nattvardsbägare; blomhylle; ett mineral (ej pl.), kalciurnförening.

Kalke'ra (lat), avrita på genomskinligt papper el. med hjälp av karbonpapper.

Kalkyl, -en, -er (lat), beräkning. /^e'ra, beräkna, göra överslag.

Kalli|gräl, -en, -er (lat), skÖnskri-vare. /^grafi', -n, skönskrivning.

Kalm|e'ra (fr), lugna. /^'regio'n, -en, -er, område för vindstilla kring Ekvatorn.

Kalmu'cker, mongoliskt nomadfolk i Kina o. Centralasien.

Kalmusrot, -en, rotstock av Ara-cus-art. Innehåller flyktig olja.

Kalo'ps, -en (eng), brynt och kokt

Kanaljeri

oxkött med starkt kryddad sås.

Kalori', -n, -er (lat), värmeenhet, ^metri', -n, uppmätning av värme.

Kalolt, -en, -er (fr), skärmlös mössa.

Kalvin|fsm, -en, Calvins reformerta lära. -en, -er, anhängare

av kalvinism.

Kamarilla [-illja], -n, -or (sp), intrigerande hovparti.

Ka'mbrium, äldsta geologiska systemet med fossiler.

Kamé, -n, -er (gr), halvädelsten med upphöjda bilder.

Kameleo'nt, -en, -er, ödlelikt kräldjur, som kan skifta färg. /^Isk, färgskiftande, ombytlig.

Ka'me|ra, -n, -or (lat), fotografiapparat. /^ral, som avser rikets räkenskaper; räkenskaps-.

Ka'mfer, -n (sanskr), medicinskt använd avsöndring från /^trädet, jap. Cinnamomum- art.

Ka'mmar|herre, -n, -ar, o. /^ju'n-kare, -n, hovfunktionär, kolle'gium, -giet, ämbetsverk för rikets räkenskapsfrågor. -en, utföres m. mindre antal solo-instrument. ^råd, -et, byråchef i Karmnarkollegium. /^räl-ten handlägger beskattningsmål m. m. Ledamöter: /^rättsråd, -et, -. /^skrivare, -n, -, tjänsteman i Tullverket, Riksbanken, Riksgäldskontoret m. fl.

Kampanil, -en, -er (it), fristående klocktorn.

Kamp|a'iij, -en, -er (fr), fälttåg. /^e'ra, vara lägrad. Jämför Campa.

Kamre'rare, -n, -, el. kamre'r, (e)n, -er (lat), tillsyningsman, kontorschef, bokföringschef.

Kan, -en, -er, mongol, furstetitel.

Kana'ker, infödingar i Polynesien.

Kanal, -en, -er (lat), konstgjord vattenväg; hemlig förbindelse. /^ise'ra, gräva kanaler, göra segelbar.

Kanalje, -n, -r (fr), skurk, /^ri', -t, -er, skurkstreck.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Kanapé

Kaplan

Kanapé, -n, -er (fr), vilsoffa; ett slags bakelse.

Ka'ncer, dets. som cancer.

Kanda'r, -et, - (ung), ett slags betsel med två bett.

Kandela'ber, -n, -brar (lat), stor ljusstake, praktstake.

Kand|e'ra (arab), överdraga med socker, /^'isocker, -ckret, bröstsocker.

Kandi|da't, -en, -er (lat), sökande till ämbete, polit. uppdrag m. m.; person som avlagt lägsta akademiska examen; student, /-^da-tu'r, -en, -er, kandidatskap. /^de'ra, uppställa sig som kandidat (vid val o. dyl.).

Kane'l, -en, aromatisk bark av Cinnamomum-art. Krydda.

Ka'nfas, -en (lat), glestrådig linne-el. hampvävnad.

Kani'k, -en, -er (gr), medelt. domkapitelsledamot.

Kani'ster, -n, -trar (lat), bleckdosa för matvaror, te m. m.

Ka'njon, -en, -s (sp), djupt nedskuren flodbädd med branta stränder (Colorado).

Ka'nna, -n, -or, äldre rymdmått = 2,6 liter.

Kanniba'1, -en, -er (sp), männi-skoätare.

Ka'nnstöplare, -n, - (da), tenngju-tare; i komedi av Holberg en ovederhäftig pratmakare. -t, -er, ovederhäftigt politiskt prat.

Ka'nan (gr), rättesnöre; sång, vari olika stämmor inträda efter varandra med samma melodi; samtliga erkända böcker i Bibeln (/^'iska böcker). /^ise'ra, helgonförklara. /^'isk rätt, katolsk kyrkorätt.

Kano'n, -en, -er (fr), grövre eldvapen för flack kulbana.

Kano't, -en, -er (karib), lätt, hel-däckad båt, som framdrives med tvåbladig åra eller m. segel. -en, -er, kanotfarare.

Ka'ns|ler, -n, -'er (lat), förr chef för Kungl. Maj.-ts som nu om-

fattar statsdepartementen. Nedre justitierevisionen o. Justitie-kanslersämbetet. ^li'råd, -et, -, byråchef i statsdepartement, /^li'-sekrete^rare, -n, -, ämbetsman i statsdepartement. -en, -er,

skrivare, kanslitjänsteman.

Kanta't, -en, -rer (lat), högstämt musikverk för olika soloröster, körer o. orkester.

Ka'ntele, -n, -r (fi), finsk cittra.

Kantiani'sm, -en, Kants filosofi.

Kanti'n, -en, -er (fr), servislåda.

Kanto'n, -en, -er (fr), benämning på delstaterna i Schweiz.

Ka'ntor, -n -'er (lat), kyrkosångare, sångledare i kyrka.

Kanyl, -en, -er (fr), kirurgiskt instrument.

Kaoli'n -et el. -en (kin), porslinslera (av fältspat).

Ka'o|s, -et (gr), den formlösa massan före skapelsen; oreda, virr-varr. ^'tisk, förvirrad, oordnad.

Kap, -et, - (fr), udde.

Kapa'|bel (fr), i stånd till. ^cite't, -en, -er, duglighet, duglig person.

Ka'pare, -n, -, dets. som fribytare.

Kape'11, -et, - (lat), mindre kyrka; orkester; överdrag på båt. z^'-mästare, -n, -, musikanförare.

Kapil|larite't, -en (lat), hårrörs-kraft. -en, -er, hårrörs-

kärl (fina blodkärl).

Kapita'1, -et, - (lat), förmögenhet, räntegivande summa; som adj.: fullständig. /^ise'ra, öka med räntan. -en, samhällsord-

ning som samlar rikedom och makt på få händer (/^i'ster).

Kapi'tel, -tlet, - (lat), avdekiing av en skrift.

Kapitul|atio'n, -en, -er (lat), dagtingan, nedläggande av vapnen. /^e'ra, nedlägga vapnen, ge sig,

Kapitä'1, -et, - (lat), översta delen av en kolonn; -en, -er, tryckstil av endast versaler ("stora bokstäver"), t. ex. Kapitäler.

Kapla'n, -en, -er (lat), kapellpredikant, hjälppräst.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Kapokull__94

Kapo'kull, -en, sidenglänsande växt-ull av Bombax- o. Ceiba-arter till stoppning av kuddar o. dyl.

Kapo'tt [-å-], -en, -er (fr), nack-hatt. slå runt (flygplan).

Kappa {K, x), bokstaven k i grekiska alfabetet.

Ka'pp|e, -n, -ar, äldre rymdmått = 4.58 lit. ^land, -et, äldre ytmått = 154.3 kvm.

Ka'pplake, -n (holl), sjökaptens fraktvinst utöver lönen.

Kap(p)se'jsa (eng), segla omkull.

Kapr|iciös [-sjö':s] (fr), nyckfull, -en, -er, nyck, infall.

Kapriol [-å':l], -en, -er (fr), luftsprång (i dans o. skolritt).

Ka'pris, -en (fr), blomknoppar av Capparis-art. Krydda.

Ka'psel, -n, -siar (lat), hölje.

Kapson [-å':n], -en, -er (lat), mo-tioneringsgrimma.

Kapsyi., -en, -er (lat), buteljhylsa.

Kapte'n, -en, -er (fr), högsta kompaniofficersgraden (vid kavalleriet ry ttmästare); fartygsbefälhavare; ledare för boll-lag.

Kapu'n, -en, -er (it), kastrerad tupp.

Kapuscho'ng, -en, -er (fr), huva, fästad baktill i kappan.

Kapu'tt (fr), tillintetgjord, slut.

Karabmjä'r, -en, -er (fr), karbin-skytt (till häst).

Kara'f|f, -en, -er, eller -en,

-er (arab), glasflaska för vin m. m.

Karak|terise'ra (gr), kännetecknа. /N^teristi'k, -en, -er, personlighets-skildring, kännetecknande beskrivning. /^teri'stisk, kännetecknande, utmärkande. /^teri'stikon, -et, -ka, särdrag. /^tä'r, -en, -er, prägel, skaplynne, egenart; fasthet. /-wtä'rsbyggnad, -en, -er, manbyggnad.

Karame'll, -en, -er (sp), sockervara.

Karaiitä'n, -en, -er (fr), kvarhål-lande av personer från smittad ort. ^'sflaggan är gul.

__Karet

Kara't, -en, - (gr), viktenhet för ädelstenar o. pärlor = 200 mg; guldmängd i 24-delar.

Karava'n, -en, -er (pers), resfölje i öknar (med kameler). ^sera'j, -en, karavanhärbärge, -station.

Karave'1, -en, -er (sp), bestyckat segelfartyg på 1500-t.

Karba's, -en, -er (ry), piska, ris.

Karbi'd, -en, -er (lat), förening av kalcium och kol. Utvecklar med vatten acetylengas.

Karbi'ii, -en, -er (fr), gevär med avkortad pipa.

Karboisyra, -n (lat), antiseptiskt medel.

Karbon|a't, -et, -(er) (lat), kolsy-resalt. /^'papper, -et, -, ett slags kopieringspapper.

Karboru'ndum ^ (lat), kiselk-arbid, ett mycket hårt ämne.

Karbu^nkel, -n, -klar (lat), slip-ningsform utan fasetter för ädelstenar; böld.

Karbur|a'tor, -n, -'er (lat), förgasare. '^e'ring, -en, uppblandning av brännbar gas med kolväten.

Kardemu'mma, -n, -or, en krydda.

Kardina'1, -en, -er (lat), högsta kyrkliga ämbete näst påvens i katolska kyrkan, /-^'dygder: vishet, viljestyrka, självbehärskning, rättskaffenhet samt tro, hopp o. kärlek. /^'fel, -et, -, grundfel, /-^'punkt, -en, -er, huvudpunkt, ^'streck, -et, -, kompassens huvudstreck: nord, syd, öst o. väst. z^^tal, -et, -, grundtal.

Kardiogra'f, -en, -er (gr), apparat som registrerar hjärtsla^en.

Kardua'n, -en, ett slags läder (ursprungligen från Cördoba).

Kardu's, -en, -er (it), strut, omslag, /-^'papper, -et, omslagspapper.

Kare'ns|försä'kring, -en, -ar (lat), får giltighet först efter viss tid (/-w'tid, -en, -er).

Kare'ss, -en, -er (fr), smekning, ömhetsbetygelse.

Kare't, -en, -er (lat), heltäckt fyr-hjulig vagn, "sjuglasvagn".

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Karies

Ka'ries (lat), tandröta, benröta.

Karik|aty'r, -en, -er (fr), vrångbild, speteckna, förlöjliga.

Karka's, -en, -er (fr), överspunnen metalltråd till hattstommar m. m.

Ka'nna, -n, människans handlingar i hinduismen.

Karm|i'n, -et el. -en (arab), kosche-nillrött. /^osi^n, -et el. -en, mörkt koschenillrött.

Karna'p, -en, -er (nylat), hängtorn.

Karneol [-å':l], -en, -er (lat), kött-färgad halvädelsten av kalcedon.

Karneva'!, -en, -er (lat), festtiden före fastan i katolska länder; uppsluppet upptåg.

Karni's, -en, -er (gr), listverk med S-formad profil.

Karo|li'ner, Karl XII:s krigare; äldre guld- och silvermynt. /^li'nger, Karl den stores ätt. /^li'ngisk, som avser Karl den stores tid. som avser

Karl XII:s tid.

Kaross [-å'ss], -en, -er (lat), stor 4-hjulig täckvagn, praktvagn. -t, -er, vagnskorg i bil.

Karo|ti^n, -et (fr), ett rödgult kolväte i morötter, blommor m. m. /-^'tt, -en, -er, matkärl; en sorts morot.

Karré, -n (fr), köttstycke hos gris (kotlettraden).

Karriol [-å':l], -en, -er (fr), ensit-sigt 2-hjuligt åkdon.

Karriä'r, -en, -er (fr), fyrsprång; befordran, levnadsbana.

Ka'rstlandskap, -et, - (it), kalkstensgrund med trattar (doliner), droppstensgrottor m. m.

Karte'll, -en, -er (nlat), samverkan mellan politiska partier el. mellan affärsföretag i pris- o. produktionsreglerande syfte.

Karte'sch, -en, -er (fr), äldre artilleriprojektil, fylld med kulor.

Karto|gra'f, -en, -er (gr), kartritare, kartredaktör, '^grafi', -n, kartlära, kartritning.

Kart|ong [-å'ng],-en,-er (fr), styvt papper; pappask; gobelängritning.

_Kast

/-»^oime'ra, binda i pappband.

Kartote'k, -et, - (lat o. gr), kortsystem.

Kartu'sch, -en, -er (fr), ornamentalt list verk med rullformer; ammunitionsväska, patronkök.

Kartusia^n, -en, -er, medlem av fransk munkorden.

Karuse'll, -en, -er (fr), riddarspel till häst; svänggunga.

Karyati'd, -en, -er (gr), kvinnostaty, som uppbär byggnadsdel.

Kasa'ck, -en, -er (fr), lång damblus, som hänger ned över kjolen.

Kasche'ra (fr), dölja, hemlighålla.

Kasein [-e-i':n], -et (lat), ostämne.

Kasema'tt, -en, -er (fr), bombsä-kert valv el. rum; skyddsrum.

Kase'm, -en, -er (fr), bostad för militärtrupp; sämre hyreshus. ^e'ra, förlägga i kasern.

Kasi'no, -t, -n (it), förlustelse- el. spellokal.

Kask, -en, -ar (fr), läderhjälm. /^e'tt, -en, -er, en skärmmössa.

Kaska'd, -en, -er (it), konstgjort vattenfall, störtsjö.

Kaskelot [-å':t], -en, -er, en valart, som lämnar ambra.

Ka'skoförsä'la:ing, -en, -ar (it), fartygsförsäkring.

Ka'sper (ty), en fantastisk teaterfigur. ^tea'ter, -n, -trar, mario-netteater med Kasper som huvudperson.

Ka'ss|a, -n, -or (lat), penningförråd, lokal för in- o. utbetalningar; kontantbetalning. /^araba'tt, -en, -er, rabatt vid kontantbetalning.

-en, -er, fem. /^ö'rska, -n, -or, kass^örvaltare.

Kass|atio^n, -en, -er (lat), upphävande av dom; oduglighetsförklaring. -^atio^nsdomstol, -en, -ar, i Frankrike överrätt. un-

derkänna, förklara oduglig (till krigstjänst).

Kasse'tt, -en, -er (fr), behållare för fotografiplåtar o. -film; fördjupat fält i innertak.

Kast, -en, -er (port), ärftlig sam-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Kastal_%

hällsklass i Indien; fackindelad låda för tryckstil.

Kasta'l, -en, -er (M), medeltida försvarstorn vid kyrka.

Kastanje^tt, -en, -er (sp), träsmälla.

Kaste'll, -et, - (lat), mindre fort.

-en, -er, slotts vaktmästare.

Kastor [-å':r] (gr), fin hårfilt, ur-sprungl. av bäverhår. ^'handskar, sämskade renhudshandskar.

Kastrja't, -en, -er (lat), person som blivit /^e'rad, dvs. berövad köns-körtlarna, snöpt.

Kasua'r, -en, -er, hjälmprydd strutsart,

Kasuisti^k, -en (lat), framställning av de sedliga problemen från fall till fall.

Ka'sus (lat), fall, händelse; substantivens böj ningsf ormer.

Katafaik, -en, -er (it), ställning för likkista vid begravning.

Katal^omb [-å'-], -en, -er (lat), underjordisk gång m. gravnischer.

Katale'ktisk (gr) kallas vers med sista versfoten ofullständig.

Katale^psi, -n (gr), ett slags kramp.

Katalog [-å':g], -en, -er (gr), förteckning. /^ise'ra, förteckna.

Kataly's, -en, -er (gr), sönderdel-ning av ett ämne genom inverkan av en /^a^tor, -n, -'er, ett ämne, som självt ej sönderdelas.

Katapu'lt, -en, -er (gr), forntida kastmaskin, stenslunga; startapparat för flygplan från fartyg.

Katara'kt, -en, -er (gr), vattenfall (särskilt i Nilen).

Kata'rer (gr), sekter på 1000-t. Därav namnet "kättare".

Kata'rr, -en, -er (gr), inflammation i slemhinnorna.

Katastrof [-å':f], -en, -er (gr), oväntad olycka, sammanbrott. /^a'1, förkrossande, förintande.

Kate'I der, -n, -drar (gr), lärarstol, talarstol; lärostol. /-^dra'l, -en, -er, domkyrka. /^dra'lglas, -et, skrovligt, färgstarkt fönsterglas.

Kate|gori', -n, -er (gr), grupp, avdelning; grundbegrepp. /-wgo'risk,

___Kelter

obetingad, ovillkorlig. /^go'riskt i'mperativ, allmängiltigt pliktbud enligt Kant.

Kate|kes [-tje':s], -en, -er (gr), handbok i kristendomskunskap, uppställd i frågor o. svar. /^ket [-ke':t], -en, -er, konfirmations-lärare. /^keti'k, -en, läran om muntlig kristendomskunskap (i frågor o. svar).

Kate't, -en, -er (gr), de två kortare sidorna i en rätvinklig triangel, ^'er, -n, -trar, rör el. slang för införande i urinblåsan och tappande av urinen.

Katod [-å':d], -en, -er (gr), negativ pol i urladdningsrör m. fl.

Kato|lici'sm, -en (gr), rom. kyrkans kristendom. -en, -er, anhängare av d:o. /^'Isk, som avser d:o; allmän (om brev i NT, ej ställda till viss person).

Kattstigen, gång längs kölen i luftskepp.

Kattu'n, -et el. -en, -er (arab), tunt, glättat bomullslärft.

Ka'tzenjammer, -n (ty), oljud,

"kattmusik"; bakrus, "kopparslagare".

Kausa'1 (lat), som innebär orsak. ^ite't, -en, orsakssammanhang.

Kausti'k (gr), frätande.

Ka'utscliuk, -en (karib), mjölksaft av vissa tropiska träd, "gummi".

Ka'va-ka'va, polynesisk rusdryck, beredd av rotstock av Piper-art.

Kavalje'r, -en, -er (sp), riddare, belevad karl; damuppvaktare.

Kavalka'd, -en, -er (it), ryttarfölje.

Kavalleri', -t, -er (it), rytteri.

Kavia'r, -en (turk), saltad störrom.

Kavite't, -en, -er (lat), hålighet.

Kedi v [k-], -en, -er (pers), egypt. regenttitel 1867—1914.

Ke'jsar|e (av rom. egennamnet Caesar), härskartitel i vissa stormakter, /-wsnitt, -et, -, en förlossningsoperation.

Ke'lim [k-], en orientalisk vävnad.

Ke'lter, forntida folkstam i Frankrike o. Britt, öarna.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Kelvimgrader

Ke'Ivingrader uttrycka absolut temperatur. 0° K = —273° C.

Kemi', -n (gr), läran om olika ämnens egenskaper, föreningar m. m. /^gTa'f, -en, -er, person, som sysslar med /^grafi', -n, tillverkning av boktrycksklichéer, ka'lier, ämnen som framställts på kemisk väg, dvs. genom syntes el. analys. Ke'miker, -n, el.

-en, -er, person som sysslar med kemi.

Ke'nnel [k-], -n, -nnlar (eng), hundgård, /v/klubb, -en, -ar, hundavelsförening.

Ke'nning [k-] (fisl), omskrivning.

Kenta'ur [k-] (gr), centaur.

Kerami'k, -en (gr), lergods.

Keru'b, -en, -er (el. -i'm) (hebr), mångvingad ängel i GT.

Keuper [kå'jj-] (ty), yngsta avdelningen i triassystemet (geol).

Kilia'rk [k-], -en, -er (gr), officer, ungefär överstelöjtnant.

Kilia^sm [k-], -en (gr), väntan pà "tusenåriga riket".

Ki'lle, ett kortspel.

Kilo|gram [k-], -met, - (gr), viktmått (1.000 gram). /^gramme'ter, -n, -, enhet för kraft = lyftning av 1 kg 1 meter. /-wme'ter, -n, -, längdmått (1.000 meter). -en, -, effektmått för elektr. ström (1.000 watt).

Kilskrift, -en, babyl. skrift bestående av olikställda kilar.

Kilt, -en, -s, skotsk manskjol.

Kimono [ki^mmånå], -n, -s, jap. fotsid rock utan axelsöm, vida ärmar.

Ki'mrök, -en, sot.

Ki'na, -n, el. kini'n, -et el. -en, malariamedel, erhålles ur barken av Cinchona-arter.

Ki'ndergarten [k-] (ty), barnträdgård; småbarnsskola.

Kinematogra'f, -en, -er (gr), apparat för visning av biograffilm.

Kine's|a, övernatta tillfälligtvis, --^e-ri', -t, -er, inredning el. dyl. i kinesisk stil; petighet.

Ki'ngscord [-kå:d] (eng), rallar-sammet; randig bomullssammet.

Kiosk [ki-å'ssk], -en, -er (turk), lusthus; försäljningspaviljong.

Kirgi's|er, nomad, mongolstam i mellersta Asien (^'stäppen).

Kiro|manti' [k-], -n (gr), konsten att spå i händerna. ^prakti'k, -en, medicinsk lära, att många sjukdomar stå i samband med felställningar i ryggraden; utövas av /-^praldor, -n, -'er.

Ki'rschwasser (ty), körsbärslikör.

Kir|u'rg, -en, -er (gr), person som ägnar sig åt ^urgi', -n, sjukdomsbehandling genom operationer.

Ki'sel, -n (lat), ett vanligt grundämne.

Kisme't (-arab), människans obevekliga öde enligt islam.

Kiti'n, -et (gr), hornartat ämne, som bildar leddjurens skal m. m.

Kjökkenmödding [kö'kk-], -en, -ar (da), "sophög", stenåldersfyndplats.

Klack, -en (fr), lejd handklappare.

Kla'mmer, -n, - (ty), ett omfattningstecken [ ].

Kla'mmeri, -t, -er (lat), träta.

Klan-, -en, -er, (skotsk) stam, ätt.

Klare'ra, göra klar; ordna för fartygs avgång.

Klarine'tt, -en, -er (it), ett träbiås-instrument.

Klass, -en, -er (lat), avdelning, grupp. ^ifice'ra, ordna, indela i klasser; mäta o. kontrollera fartyg efter vissa regler. /-^i£ikatio'n, -en, -er, indelning i klasser (av fartyg).

Klass|ici'sm, -en (lat), konstnärlig antikefterhärmning. /^'iker, -n, -, betydande, förebildlig författare el. tonsättare i äldre tid. /^'isk, som avser Greklands o. Roms forntid; mästerlig, fulländad.

Kla'stisk (gr), hopkittad (bergart).

Klaun, -en, -er, dets. som clown.

Klausu'l, -en, -er (lat), förbehåll.

Klav, -en, -er (lat), mus. tecken i början av notlinjesystem, anger

s och sj = tonande s och sj; th och dh == tonlöst och tonande väsljud.

Kodak

notemas namn (c-, f- o. g-klav).

Kla've, -n, -ar, två korslagda pilar.

Klave'r, -et, - (fr), äldre pianolikt stränginstrument. -en,

-er, tangentbord på piano.

Kleinkimst [kla'jjn-] (ty), små-konst, konsthantverk.

Kleno^d, -en, -er (ty), dyrbarhet.

Klepto|man [-ma':n], -en, -er (gr), person som lider av /^mani', -n, sjuklig lust att stjäla.

Kler|esi', -t (gr), prästerskap, ^i-ka'l, prästerlig, påvlig. ^k, -en, -er, katolsk präst, ^'us, prästerskapet i katolska kyrkan.

Kli|ché el. ^sché, -n, -er (fr), tryckplatta för boktryck.

Klie'nt, -en, -er (lat), advokatkimd. -et, advokats kundkrets.

Klunakte'riska år (gr), övergångsår hos kvinnan, då menstruatio-nen upphör (45—50-årsåldern).

Klima"t, -et, - (gr), väderlek, luftstreck. zoologi', -n, läran om klimatförhållandena.

Kli'max, -en (gr), höjdpunkt.

Klin|i'k, -en, -er (gr), sjukhus med undervisning för medicine studerande. som avser klinik.

Kli'nker, -n, hårdbränt tegel.

Kli'ppare, -n, -, oädel häst.

Kli'pp€r, -n, -pprar el. -s (eng), smalt, snabbseglande segelfartyg; snabbgående trafikflygplan USA —Europa (Lissabon).

Kli'ppfisk, -en, torkad fisk.

Kli'pping, -en, -ar, klippt, fyrkantigt mynt i äldre tid.

Kli^ppljus, -et, ljus som oavbrutet flammar upp o. faller.

Kli'ring, dets. som clearing.

Klisché, dets. som kliché.

Kli'tter (da, pl), dyner.

Kloa^k, -en, -er (lat), avloppsledning. /^'djur, -et, -, äggläggande däggdjur med e n utförsgång.

Klor, -en el. -et, en giftig gas. '^a'1, -en, klorhaltigt sömnmedel, /^'kalk, -en, ett blekningsämne. /-wofo^rtn [-å-], -en, ett bedövningsmedel. '^oforme'ra, bedöva

med kloroform, /^ofyll, -et, blad-grönt.

Klose'tt, -en, -er (eng), avträde.

Klo'ster, -tret, - (lat), hem för personer, som dragit sig undan världen och leva ett liv i fromhet.

Klubb, -en, -ar (eng), förening med egen lokal (restaurang, sällskapsrum m. m.). ^'mästare, -n, -, ordnar festligheter i en förening.

Klär|obsky'r, -en, -er (fr), ljusdunkel. --wvoajans [-a'ngs], -en, -er, fj ärrsyn.

Knalle, -n, -ar, gårdfarihandlande västgöte.

Kna'p|adel, -n, fattig adel. ^'e, -n, -ar, väpnare, sven.

Knappologi', -n, vetenskapande med strunt (Strindberg).

Knicker-bocker [ni'kkö-då'kkö] (eng), öknamn på New York-bon. /-ws, vida, nedhängande knäbyxor; golfbyxor.

Knight [nalt] (eng), "knekt", riddare, lägsta eng. adelstiteln (Sir framför förnamnet); ej ärftlig.

Km'ttelvers, -en, -er, parvis rimmad, 8-stavig medeltida vers.

Knockout [nåkka'ut] -en, - el. -s (en^), utslagnin^ i boxning.

Knodd, -en, -ar (holl), bodbiträde; obildad sprätt.

Knop, -en, - (holl), mått på fartygsfart: 1.852 meter i timmen.

Kny^pp|ling, -en, en spetstillverkningsmetod på /%/eldy'na, -n, -or.

Koaff |e'ra (fr), kamma. -en,

-er, kamning. -en, -er,

fem. -en, -er, frisör.

Koa^le'ra (lat), levra sig.

Koalitio'n, -en, -er (lat), politisk sammanslutning, samgående, /^'s-ministä'r, -en, -er, samlingsregering.

Ko'bolt, -en el. -et, en järnlik metall. /^blått, djupblått.

Kobra [kå':-], -n, -or, glasögonorm.

Ko'cksmat, -en (eng), kökspojke på fartyg.

Kod [kådd], -en, -er, se Gode.

Kodak [kå':-], varumärke för East-

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Kodeinfosfat

mans fotografiartiklar (film m. m.).

Kodei'nfosfa't, -et, ett hostmedel.

Kodilci'Il, -en, -er (lat), tillägg till ett aktstycke. /-wfikatio'n, -en, -er, sammanförande av spridda lagar till ett lagverk. utföra

kodifikation.

Koefficie'nt, -en, -er (lat), känd faktor, varmed obekant storhet i en ekvation multiplicerats.

Koexiste'ns, -en, -er (lat), samtidig tillvaro.

Kofferdi'|fartyg, -et, - (holl), handelsfartyg. /^kapte'n, -en, -er, befälhavare på handelsfartyg.

Ko'ffert, -en, -ar (gr), packiista.

Ko'fot, -en, ett bräck järn.

Ko'ger, -gret, - (holl), pilfodral.

Kogg, -en, -ar, medelt. enmastare.

Ko^a'ter (lat), släktingar, mellan vilka mellanliggande led äro män el. kvinnor.

Kohe|re'nt (lat), sammanhörande, -hängande. /^re'ra, hänga samman. /^sio'n, -en, molekylemas sammanhängningskraft.

Koh-i-noor [kà:-i-no':r] (hind), "ljusberget", berömd, stor diamant (nu brittisk).

Koho'rt, -en, -er, romersk bataljon.

Koincide'iis, -en, -er (lat), samtidigt inträffande.

Koiné (gr), hellenistisk grekiska.

Kokain [-a-i':n], -et, ett växtgift, användes som bedövnings- o. berusningsmedel.

Koka'rd, -en, -er (fr), knapplik bandrosett i nationalfärgerna.

Koke'tt (fr), behagsjuk. /^e'ra, göra sig till, söka behaga, /^eri', -t, -er, behagsjuk tillgjordhet.

Koki'll, -en, -er (lat), gjutform.

Kokong [-å'ng], -en,-er (fr), hylsa, vari larver spinna in sig vid för-puppningen.

Koko'tt, -en, -er (fr), glädjeflicka.

Koks [-å-], -en (eng), torrdestille-rat stenkol.

Kol [kå:l], -et, -, ett grundämne, som ingår i alla organiska föreningar.

Kola [kå':-], bränna, taga in kol.

Kola [ko':-], dö (talspråk).

Kola [kå':-], kaffeinrika, tropiska nötter; sega karameller.

Kolartro [kå':-], -n, blind tro på vad andra sagt.

Kole|ra [ko':-], -n (gr), epidemisk mag- o. tarmsjukdom, ^'risk, uppbrusande.

Ko'lhydra't, -et, -(er) (gr), benämning på organiska ämnen ur växtriket (socker, stärkelse m. m.).

Ko'libri, -n, -'er, liten tropisk fågel.

Koli'k, -en (gr), buksmärtor.

Ko'ling, -en, -ar, Strixbuse.

Koljé, -n, -er, dets. som collier.

Koll|abe'ra (lat), falla ihop. /^a'ps, -en, -er, plötslig vanmakt.

Kollagern, -et (gr), kväverik substans i bindväv m. m.

Kollatio'n, -en, -er (lat), sammanställning, jämförelse; festlig måltid. /^e'ra, motläsa, granska.

Kolle'g|a, -n, -er (lat), arbetskamrat. som avser kollegiimi; kamratlig, /^'ium, -giet, -gier, ett slags ämbetsverk; lärarkår o. dess sammanträden; föreläsningskurs.

Kolle'k|t, -en, -er (lat), penninginsamling under gudstjänst, /^'t-bön, -en, -er, läses före episteln, /^tio^n, -en, -er, samling. samfälld, /-^'tor, -n, -'er, spänningsregulator på likströmsgeneratorer. ^tö'r, -en, -er, lottför-säljare, insamlare.

Ko'ller, -n (gr), periodisk hjärnsjukdom hos hästar.

Kolle'tt, -en, -er (fr), äldre vapenrock för artilleriet.

Ko'lli, -t, -n (it), paket, stycke resgods.

Kolli|de'ra (lat), stöta samman. /^sio'n, -en, -er, sammanstötning.

Kollo'dium, -diet (gr), lösning av bomullskrut, sprit o. eter.

Kolloider [-å-i':-] (gr), partiklar i storleken O.ooo OOI—O.ooo oi mm.

Ko'lon, -et, - ett skiljetecken

(:), nyttjat före direkt anföring, uppräkningar m. m. I uttalsbe-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Koloni

teckningarna i detta arbete betecknar kolon, att närmast föregående vokal skall uttalas lång.

Koloni', -n, -er (lat), besittning i

främmande världsdel; nybygge, trädgårdstäppa med liten stuga, /^a^lvaror, tropiska produkter, som kaffe, te, kakao, tobak, ris. /^se'ra, anlägga koloni.

Kolo^nn, -en, -er (lat), fristående, rund pelare; marschformering.

-en, -er, av kolonnrader bildad gång. -en, -er, liten

kolonn i gallerier m. m.

Kolo|ratu'r, -en, -er (lat), drillar, löpningar m. m. i sång. färglägga. ^ri'st, -en, -er, målare, för vilken färgverkan är huvudsak. -en, färggivning i en målning, färgverkan.

Kolo'runi, bråk, oväsen.

Koloss [-å'ss], -en, -er (gr), jättestor staty. jättestor.

Kolport I e'ra (fr), kringbära o. utbjuda varor. -en, -er, bok-spridare, resepredikant.

Kolu'mnj -en, -er (lat), spalt.

Kolumba'rium, -riet, -rier (lat), urnvalv.

Koma [kå':-], -n (gr), slöja (kring kometkärna); medvetslöshet.

Kombatta'nt, -en, -er (fr), militär som deltar i strid.

Kombinjatio'n, -en, -er (lat), sammanställning. Jämför Combina-tion. /^atoi'risk, som avser kombination. /^e'ra, sammanställa.

Komedi', -n, -er (gr), finare lustspel. /-^a'nt, -en, -er, enkel skådespelare.

Come't, -en, -er (gr), svansstjärna.

Komfort [kå'mm-], -'en (eng), bekvämlighet. ^a'bel, bekväm.

Kom|i'k, -en (gr), löjlighet, lustighet. ^'iker, -n, rolighetsma-kare, komisk skådespelare, ^'isk, lustig, löjeväckande.

Kominte'rn, (-en), Kommunistiska Intemationalen.

Komita't, -et, -, län i Ungern.

Ko'nmia, -t, - el. -ta (gr), ett skil-

jetecken (,) mellan fullständiga satser, uppräkningar m. m. ^te'-ring, -en, utsättande av komma.

Kommandi't|bolag, -et, - (fr), handelsbolag med begränsad ansvarighet för alla delägare utom en.

-en, -er, delägare med begränsad ansvarighet i dyl. bolag.

Konima'ndo, -t, -n (lat), befallning, befäl, ^mål, -et, -, generalorder.

Kommend|a'nt, -en, -er (lat), högste befälhavare i fästning o. dyl. ^e'ra, befalla, föra befäl över.

-en, -er, den högsta rege-mentsofficersgraden vid flottan; innehavare av högre grad -av en förtjänstorden;

territorielle chefen i Frälsningsarmén. ^ö'rkap-te'n, -en, -er, av första resp. andra graden, mellersta, resp. lägsta regementsofficersgraden vid flottan. /-^ö'rlöjtnant, -en, -er, officersgrad i Frälsningsarmén.

Kommensura'bel (lat), jämförlig.

Kommen|ta'r, -en, -er, el. /^ta'rie -n, -r (lat), förklarande anmärkning. --»^ta'tor, -n, -'er, textför-klarare.

Komme'rs, -en (lat), handel, ^'a, göra affärer, /^'eråd, -et, -, byråchef i /-w'kolle'gium, -giet, som handlägger frågor rörande näringslivet. ^ie'll, som rör handelsväsendet.

Konimini'st|er, -n, -trär (lat), "med-tjänare"; ordinarie hjälppräst. ^ratu'r, -en, -er, komminister befattning.

Ko'mmiss, -en (lat), varor för [-]bärens-] {+]bä- rens+} behov (kläde, bröd m. m.); "kronans kläder".

Kommiss|aria't, -et, - (lat), ämbete som beklädes av r^a^rie, -n, -r, ombud, fullmäktig; statstjänsteman i befälsställning. /^io'n, -en, -er, uppdrag; köp med returrätt; samling ombud för allmänt uppdrag. /-wio'nsbyTå, -n, -'er, platsförmedlingsbyrå. /wionä'r, -en, -er, ombud, förmedlare, mellanhand.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Kommitté

Kommitt|é, -n, -er (lat), utskott, nämnd. /^e'nt, -en, -er, uppdragsgivare. /^e'rad, medlem av kommitté.

Kommo'd, -en, -er (lat), tvättställ.

Kommu'n, -en, -er (lat), samhälle, som själv sköter sina angelägenheter. /^a'lborgmästare5 -n, ordf. i stadsstyrelse i stad, som lyder under landsrätt, /-^a^lfull-mäktige, beslutande församling i landskommun och köping. mellanskola, -n, -or, 4-klassig, avslutas med realexamen. nämnd, -en, -er, verkställande nämnd i landskommun och köping. /^a'rd, -en, -er, medlem av Pariskommunen 1871. /^ice'ra, delge; stå i förbindelse. /^ika'bel, samfälld; farbar. /-wikatio'n, -en, -er, samfärdsel, /^iké, -n, -er, officiellt meddelande. -en,

nattvardsgång. -en, egen-

domsgemenskap; samhällslära, som kräver egendomsgemenskap.

Komp'à'kt (lat), tät, fast.

Kompani', -t, -er (lat), sällskap, bolag; underavdelning av bataljon med kapten som chef. /^'office'r, -en, -er, el. '^'office'rare, -n, -, gemensam benämning på kapten (ryttmästare), löjtnant o. fänrik.

Kompanjo^n, -en, -er (fr), bolagsman, meddelägare.

Kompar|a'bel (lat), jämförlig, ^a-tio'n, -en, -er, jämförelse, stegring av adjektivs el. adverbs grader (ny - nyare - nyast). /^ati'v [el. kå'mm-], jäniförlig; som subst. (-en, -er): högre kompara-tionsgrad (t. ex. nyare). /^e'ra, utföra komparation.

Kompa'ss, -en, -er (lat), väderstrecksvisare.

Kompe'ndium, -diet, -dier (lat), sammandrag, kortfattad lärobok.

Kompens I atio'ii, -en, -er (lat), ersättning vederlag. /^e'ra, gott-göra, ersätta; nedbringa kompassens deviation på fartyg.

Kompe]te'ns, -en (lat), behörighet.

skicklighet, befogenhet. /^te'nt, behörig, skicklig. /^ti'tor, -n, -'er, medtävlare.

Kompi|latio'n, -en, -er (lat), sam-manplock. /^la'tor, -n, -'er, person, som ställer samman ur andras arbeten utan självständiga synpunkter. /^le'ra, utföra kompilation.

Komple|me'nt, -et, - (lat), tillägg, utfyllnad. /-wme'ntfärger ge tillsammans intryck av vitt ljus. /^me'iitviiikel, -n,

-klar, bildar m. en annan vinkel 90°. ^mentä'r, utfyllande, ^'tt, fullständig, ^t-te'ra', fullständiga, utfylla, /-wtte'-ring, -en, fullständigande.

Kompl]e'x, -et, - (lat), sammanfattning, grupp; förträngt minne. Som adj.: sammansatt, /-wexion [-ksjo':n], -en, yttre kroppsbeskaffenhet. /^ice'ra, inveckla, försvåra. '-wice'rad, invecklad. /^ikatio'n, -en, -er, förveckling, förvärrande omständighet (vid sjukdom).

Kompli|ma'ng, -en, -er (fr), artig-hetsbetygelse, artighet, /^mente'-ra, lyckönska, säga artigheter till.

Komplo'tt, -en, -er (lat), sammansvärjning, stämpling.

Kompo|ne'ra (lat), sätta samman, tonsätta. ^ni'st, -en, -er, el. ^si-tö'r, -en, -er, tonsättare, /^'sita-kapitä'1, -et, -, romerskt kolonn-kapitäl, sammansatt av joniska o. korintiska stilelement. /^sitio'n, -en, -er, sammansättning, tonsättning. /^'situm, pl. -ta, sammansatt ord.

Kompo'st, -en, -er (lat), gödsel.

Kompo'tt, -en, -er (lat), kokt frukt.

Kompre'ss, -en, -er (lat), gasförband. /^ibilite't, -en, samman-tryckbarhet. ^ion [-sjo':n], -en, sammanpressning av en gas. /^'or, -n, -'er, sammanpressningsmaskin.

Komprime'ra (lat), sammantrycka.

Kompromette'ra (lat), blottställa, ställa i dålig dager.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Kompromiss

Kompromi'ss, -en, -er (lat), jämkning, medelväg, /^'a, gà en medelväg, jämka.

Kon, -en, -er kägla, /^'isk,

kägellik, kägelformad.

Koncentr{atio'n, -en (lat), förtätning, samling. /^atio'nsläger, -gret, för fientligia undersåtar under ett krig; fängelse för politiskt misshagliga i diktaturstater. /^e'ra, samla, sammanträngа. /^'isk, med gemensam medelpunkt.

Konce'pt, -et, -, el. -er (lat), utkast, kladd; i pl. fattning, besinning. -en, skapande tankearbete.

Koncern [-sö':rn], -en, -er (eng), flera företag med gemensam finansledning.

Konces|sio'n, -en, -er (lat), myndigheters medgivande till visst företag. medgivande (kon-

junktion).

Koncilia'nt (fr), försonlig.

Koncipie'ra (lat), alstra.

Konci's (lat), kärnfull, kortfattad.

Kondemne'ra (lat), utdöma (fartyg).

Kondens|atio'n, -en, el. ^e'ring, -en (lat), förtätning av gas o. ånga till vätska. /^a'tor, -n, -'er, o. ^'or, -n, -'er, förtätningsapparater för elektricitet.

Konditio^n, -en, -er (lat), villkor; allmänbefinnande; informatortjänst. villkorlig. verbform för villkorligt skeende. /^e'ra, vara informator.

Kondi'|tor, -n, -'er (lat), sockerbagare. ^tori', -t, -er, sockerbageri, kaffeservering.

Kondol|eans [-a'ngs], -en, -er (lat), sorgebetygelse. /^^e^ra, beklaga sorgen.

Kondor [-å':r], -en, -er, en kamgam i Sydamerikas bergstrakter.

Kondottiä'r, -en, -er (it), soldatesk-hövding, legoknektsanförare.

Konduk|ta^ns, -en (lat), elektrisk ledningsförmåga, /^'tor, -n, -'er, värme- och elektricitetsledare, -en, -er, befälhavare på

tåg, spårvagn, omnibus m. m.

Koiifede|ratio'n, -en, -er (nylat), statsförbund. /^rati'v, som avser konfederation. -wre'rad, förbim-den, ansluten till konfederation.

Konfe'k|t, -en, - (lat), bakverk av socker. /^tio'n, -en, handel m. färdiga kläder. ^ty'rer, benämning på konfekt, choklad, karameller m. m.

Konfer|e'ns, -en, -er (lat), överläggning. /^ensiä'r, conferen-cier. '^e'ra, överlägga, rådslå.

Konfession [-sjo':n], -en, -er (lat), kyrklig bekännelse. som

avser kyrkans bekännelse.

Konfe'tti (it), små brokiga papperslappar för karnevaler m. m.

Konfide'n|s, -en (lat), förtroende, förtrolighet. >^tiell [-tsiäll], förtrolig.

Konfigiiratio'n, -en, -er (lat), yttre form, konturlinje.

Konfir{ma'nd, -en, -er (lat), barn som skall /^me'ras, dvs. förbere-des till ^matio'n, -en, -er, bekräftelse av dopet genom förhör och nattvardsgång; bekräftelse, /^me^ra, bekrÖta, förrätta konfirmation.

Konfisk|atio'n, -en, -er (lat), beslag, indragning. /^e'ra, indraga, beslagtaga, förklara förbrutet.

Konfity'rer (fr), konfektyrer.

Konflagratio'n, -en, -er (lat), brand, förbränning; världsbrand.

Konfli'kt, -en, -er (lat), strid.

Konfoka'1 (lat), med samma brännpunkt.

Konform [-å'rrm] (lat), likformig.

Konfronte'ra (lat), ställa ansikte mot ansikte.

Kon|funde'ra (lat), förbrylla, /^fu-sio'n, -en, -er, förvirring, bestörtning. förvirrad, virrig.

Kongenia'1 (lat), själsbefryndad. /^ite't, -en, själsfrändskap.

Kongestion [kånjesjo':n], -en, -er

(lat), blodöverfyllnad. Konglomera't, -et, - (lat), hopkit-tad bergart; hopgyttring.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Kongregation

Kongregatio'n, -en, -er (lat), religiös sammanslutning (katolsk).

Kongre^ss, -en, -er (lat), sammankomst mellan ombud; riksdagen i USA. /^'a, hålla kongress.

Kongru|e'ns, -en, -er (lat), överensstämmelse, likhet. ^e'nt, fullständigt överensstämmande.

Ko'ngsemne, -t, -r (no), tronkrä-vare av kunglig börd i Norge under medeltiden.

Kom'die, -n, -r (gr), förökningsknopp hos svampar.

Ko'njak, -en, franskt druvbrännvin.

Konjektu'r, -en, -er (lat), förmodan; förmodad läsart.

Konjugatio'n, -en, -er (lat), verbböjning.

Konjunk|tio'n, -en, -er (lat), sammanbindning; bindeord. /^tiv [kå'nn-], -en, -er, verbmodus, som utsäger något som tänkt.

-en, -er, marknadsläge. /^tu'rpoli'tiker, -n, -, rättar sig efter omständigheterna.

Konka^v (lat), inàtbuktad, urholkad, tunnast i mitten.

Konkla'v, -en, -er (lat), kardinalerna samlade till påveval.

Konklu|sio'n, -en, -er (lat), slutledning. som innehåller slutsats.

Konkorda'ns, -en, -er (lat), biblisk uppslagsbok; typografiskt mått.

Konkorda't, -et, - (lat), fördrag mellan staten o. kyrkan.

Konko^rdie|boken (lat), samling av lutherska bekännelseskrifter. /%^fo'rmeln, en luthersk bekännelseskrift.

Koiikre't (lat), påtaglig, åskådlig.

Konkubi^n, -en, -er (lat), frilla. -et, lösaktig sammanlevnad mellan man och kvinna.

Konkurr|e'ns [el. -a'ngs], -en (lat), tävlan (inom affärslivet). -en, -er, medtävlare. tävla.

Konku'rs, -en, -er (lat), avträdande av egendom till fordringsägarna. Jfr Ackord.

Konnäss|a'ns, -en, -er (fr), bekant-

skap. ^'6% -en, -er, kännare.

Konosseme'nt, -et, skeppsfraktsedel.

Konsekratio'n, -en (lat), invigning (av bröd o. vin i nattvarden).

Konse|kuti'v (lat), följd-. ^kve'ns, -en, -er, följd (-riktighet). kve'nt, följdriktig, orygglig.

Konse'lj, -en, -er (fr), statsråd, regeringssammanträde. /%^'presi-de'nt, -en, -er, statsminister (i Frankrike m. fl. länder).

Konser|t [-sä':r], -en, -er (fr), musikunderhållning; tonsättning för soloinstrument m. orkester, /^te'-ra, giva konsert, --^'tmästare, -n, -, den förnämste musikern inom varje stråkstämma (el. bland första violinerna) i större orkester.

Konserv| ati'sm, -en (lat), envist fasthållande vid det bestående.

samhällsbevarande, ut-vecklingshämmande; högersinnad. /^a'tor, -n, -'er, person som stoppar upp djur, vårdar naturalie- o. konstsamlingar, /^ato^rium, -riet, -rier, musikhögskola. be-

vara, vidmakthålla; skänka livsmedel förlängd hållbarhet, t. ex. genom rökning, saltning, torkning el. steriliserings.

Konsidera'|bel (lat), beaktansvärd, ansenlig. /^tio'n, -en, -er, und-seende, hänsyn.

Kon|si'lium el. ^ci'lium, -liet, -lier (lat), allmänt kyrkomöte.

Konsiste'ns, -en, -er (lat), beskaffenhet, fasthetsgrad.

Konsisto'rium, -riet, -rier (lat), ä. namn på domkapitel; även lärarråd vid universitet.

Konsol [-så':l], -en, -er (fr), ut-springande stödanordning, /^'sten, -en, -ar, kragsten.

Konsolide'ra (lat), stärka, befästa; sammanslå.

Konsommé, -n, -er (fr), klar soppa.

Konsona^nt, -en, -er (lat), medljud.

Konso'r|ter el. /^'tes (lat), stallbröder; delägare, ^'tium, -tiet, -tier, ekonomisk sammanslutning.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Konspiration

Konspir|atio'n, -en, -er (lat), sammansvärjning. /-^atö'r, -en, -er, ränksmidare. /^e'ra, samman-svärja sig, stämpla.

Konsta'nt (lat), oföränderlig, som subst. (-en, -er): oföränderlig storhet.

Konsta'pel, -n, -plar (nylat), menig polisman; underbefäl vid artilleriet, underofficer vid flottans ekonomiavdelning (= sergeant).

Konstate'ra (lat), fastslå, förvissa sig om, märka.

Konstellatio'n, -en, -er (lat), stjärnbild; skenbar st järnställning.

Konster I natio'n, -en (lat), bestörtning. /-wne'rad, bestört, häpen.

Konstipatio'n, -en, -er (lat), förstoppning.

Konstitu|e'ra (lat), grunda, tillsätta, /^e'rad, grundad, förordnad. /^e'rande, stiftande. /^tio'n, -en, -er, kroppsbeskaffenhet; grundlag. ^tionali'sm, -en, på grundlag baserad styrelseform, /^tio-ne'll, grundlagsenlig. /^tio'nsut-skottet, riksdagsutskott, som granskar statsrådsprotokollet och bereder grundlagsfrågor. grundläggande, väsentlig, /^to-ria'l, -et, -, förordnande utan fullmakt.

Konstriktio'n, -en, -er (lat), sammandragning, sammansnörning.

Konstru|e^ra (lat), uppbygga, göra ritning el. utkast till; rucka på sanningen. /^ktio'n, -en, -er, byggnad, anordning, ritning, satsbyggnad; luftslott. /^kti'v, anordnande, som avser konstruktion.

-en, -er, ritare, fram-ställare, uppfinnare.

Ko'nsul, -n, -'er (lat), hög fornrom. ämbetsman; tjänsteman inom ut-rikesrepresentationen. /^a'ra-ge'nt, -en, -er, fransk konsul. /-»^a'rjurisdiktio'n, -en, konsuls domsrätt över landsmän i utom-kristna länder. -et, kon-

sulstjänst, konsuls ämbetslokal.

-en, -er, fackutbildad

rådgivsre, • socialvårdstjänsteman.

Konsult, -en, -er (lat), förkortning för /^ati^vt statsråd, statsråd utan departement. /^atio'n, -en, -er, läkarrådfrågning. rådfråga

läkare.

Ko'nsum, förkortning för /%/tio'ns-före'ning, -en, -ar, samköpsför-ening. /^e'nt, -en, -er, förbrukare. /^e'ra, förbruka, förtära.

-en, förbrukning, förtäring.

Konta^g|ium, -giet, -gier (lat), smittämne. /-^iö^s, smittosam (genom beröring).

Konta'kt, -en, -er (lat), beröring, elektrisk ledningsförbindelse. /^'in£ektio'n, -en, -er, beröringssmitta.

Kontamin|atio'n, -en, -er (lat), sammanblandning av två ord el. uttryck. ^e'ra, blanda ihop.

Konta'nt (lat), omedelbart betald; sams, överens, ^'ev, reda pengar.

Kontempla|tio'n, -en, -er (lat), begrundande, försjimkande. /^ti'v, begrundande, grubblande.

Kontemporä'r (lat), samtidig.

Kontenans [-'ngs], -en (fr), självbehärskning, fattning.

Konte'nta, -n (lat), huvudinnehåll.

Ko'nteramira'l, -en, -er (fr), lägsta flaggmans- (amirals-) graden.

Konterfe'j, -et, - (fr), porträtt.

Kontine'nt, -en, -er (lat), fastland, världsdel. fastlands-; stor-

slagen, fördomsfri. /^a'Isyste'met, Napoleon I:s försök att bojkotta England från 1806.

Kontinge'nt, -en, -er (lat), andel, grupp; belopp, varmed riksbankens sedlar få överstiga guldreserven.

Kontinu|atio'n, -en, -er (lat), obrutet sammanhang. /^e'rlig, oavbruten. /^ite't, -en, sammanhängande följd.

Ko'nto, -t, -n (it), räkenskapsposter för viss person el. varugrupp. /-wkura'nt, -en, -er, utdrag ur konto, löpande räkning.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Kontor

Konto'r, -et, - (fr), skriv-, expeditions- och räkenskapslokal; förvaringsrum. /-^i^st, -en, -er, kontorstjänsteman. /^'sskrivare, -n, -, en järnvägstjänsteman.

Ko'ntra (lat), emot. ^alt, -en, -ar, djup altröst, ^-^band, -et, smuggelgods, /^bas, -en, -ar, stort stråkinstrument med dov klang (basfiol). /-^bastu'ba, -n, -or, bleckblåsinstrum. m. lågt tonläge, /•wbok, -en, -böcker, motbok mellan köpman o. kund. /^dans, -en, -er, dans med paren uppställda mitt emot varandra. ^diktio'n, -en, motsägelse. /^dikto'risk, motsägande, ^fagott [-å'tt], -en, -er, fagott, stämd en oktav lägre än den vanliga. /^he'nt, -en, -er, medpart i överenskommelse, /^he^ra, ingå överenskommelse, sluta /^'kt, -et, skriftligt avtal; även: underavdeln. av stift (chef: /^'ktsprost, -en, -ar), >-w/ktio'n, -en, -er, o. ^ktu'r, -en, -er, sammandragning. /^mande'ra, återkalla, avbeställa, '-wmä^rke, -t, -n, kvitto å inlämnat gods. /%/o'rder, -n, -, motbefallning. /^^proposi-tio'n, -en, -er, motförslag vid omröstning. /-^punkt, -en, konsten att komplettera en given melodistämma med en el. flera andra. /^signatio'n, -en, -er, underskrift av ansvarigt statsråd under kungens namnteckning på regeringshandling. /^signe'ra, utföra kon-trasignation.

Kontra'st, -en, -er (it), motsats. ^e'ra, utgöra motsats, sticka av.

Kontribu|tio'n, -en, -er (lat), bidrag, krigsskatt. /^e'ra, betala (krigs-) skatt. Kontroil, -en, -er (fr), övervakning, granskning. ^a'nt, -en, -er, o.

-en, -er, övervakare, granskare. /^e'ra, övervaka, granska, -^'er, -n, vridbar vals för igångsättning, frånslagning m. m. på elektriska spårvagnar och lok. /^'styrelsen, centralt ämbetsverk

för kontroll av sprittillverkningen.

Kontrove'rs, -en, -er (lat), tvist.

Konträ'r (lat), motsatt, stridig.

Kontu'r, -en, -er (fr), ytterlinje.

Kontusio'n, -en, -er (lat), stöt, skrubbsår, krossår.

Konvalesc|ens [-sjä'nns], -en (lat), tillfrisknande, /^e^nt, -en, -er, person under tillfrisknande.

Konvektio'n, -en, -er (lat), värme-strömning.

Konve|na'bel (lat), passande, lämplig. /^nans [-'ngs], -en, god ton. --»^na^nsparti', -t, -er, förstånds-äktenskap.

/^ne'ra, passa, anstå.

Konve'n|t, -et, - (lat), församling, prästmöte. /^ti'kel, -n, -klar, enskild gudstjänst utom kyrkan, bönemöte.

Konventio'n, -en, -er (lat), fördrag. /-^ali'sm, -en, iakttagande av det hävdvunna. vedertagen,

stel, onaturlig.

Konverg|e'ns, -en, -er (lat), sammanlöpande, likartad utveckling. ^e'ra, sammanlöpa, närma sig varandra.

Konvers|atio'n, -en, -er (lat), samtal. /^atio'nslexikon, -et, -ka, alfabetiskt uppställd uppslagsbok i alla ämnen. /^e'ra, samtala.

Konver|sio'n -en (lat), ömvändning, ^'ter, -n, -trar, bessemerugn. ^te'ra, utbyta obligationer mot sådana med lägre ränta, ^-^ti^t, -en, -er, person som bytt religion.

Konve'x (lat), utåtbuktad.

Konvik|tio'n, -en (lat), överbevisning. övertygande.

Konvikto'rium, -riet, -rier (lat), matservering för studenter.

Konvoj [-å'jj], -en, -er (fr), sjöeskort. ledsaga, skydda.

Konvolu't, -et, - (lat), brevomslag.

Konvul|sio'ner (lat), kramprycknigar. /%i'si'visk, krampaktig.

Koopera|tio^n, -en (lat), samarbete, andelsverksamhet. gemen-

samhets-; som avser kooperation.

Koordin|atio'n, -en (lat), samordning. längd- o. bredd-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Koordinera

grader, varigenom en orts läge kan bestämmas på en karta. /^e'ra, samordna.

Kopa'1, -en, bärnstenslik harts.

Kope'k, -en -, ryskt mynt (1/100 mbel).

Kopi'|a, -n, -or (lat), avskrift, avtryck, efterbildning. ^^e^ra, utföra kopia, -^'st, -en, -er, kvinnligt skrivbiträde i Riksarkivet.

Kopiö's (lat), riklig, ofantlig.

Ko'ppar, -n (lat), en röd metall.

Koppleri', -t, främjande av otukt mellan andra.

Kopra [kå':-], -n, torkad frövita av kokosnöt.

Kopter [kå'-], eg3i^t. kristna, ättlingar av fornegypterna.

Ko'puia, -n (lat), satsband; verbform (av vara, bliva m. fl.) som förbinder subjekt o. predikatsfyll-nad. sammanbindande,

samordnande.

Kor [korrj, -et, - (gr), altarets plats i en kristen kyrka. -en, -er,

psalmmelodi. -en, -er,

medlem av opera- el. kyrkokör.

KoraTler, kolonibildande polyper.

Kora'n (arab), islams bibel.

Körda [kå':-], -n, -or (gr), sträng, ton; rät linje mellan två pimkter på en kroklinje.

Korderoj [-å'jj], -en, ett slags ylletyg för manskläder.

Kordia'1 [kå-] (lat), hjärtlig. -en, hjärtlighet, förtrolighet.

Kordong [-å-å'-], -en, -er (gr), kedja, sträng, spaljé.

Koreografi', -n (gr), danskonst.

Korgosse, -n, -ar, pojke som biträder vid altartjänsten i kat. kyrkor.

Korn|blixt, -en, -ar, blixt som ej åtföljes av knall, /-^blomma, dets. som blåklint, /^blå, biåklintsblå.

Kome'tt,^ -en, -er (fr), högsta bleckblåsinstrumentet; förr lägsta officersgraden vid kavalleriet.

Korni'sch, -en, -er (fr), kranslist.

Korolla'rium, -riet, -rier (lat), extra belöning; följdsats.

Korona [kårå':na], -n (lat), det yt-

tersta skiktet av solens atmosfär.

Korporatio'n, -en, -er (lat), samfund, skrå, kår.

Korpra'1, -en, -er (fr), militär im-derbefälsgrad (vid artilleriet konstapel) .

Korpul|e'ns, -en (lat), fetma. /^e'nt,

fet, fetlagd, frodig.

Korre'k|t (lat), riktig, felfri, regelrätt. /^tio'n, -en, förbättring; bestraffning. ^ti'v, -et, -, rättelse-medel. -et, -, avtryck av

trycksats för granskning före tryckningen, tryckavdrag; elevsvar vid korrespondensimdervis-ningen.

Korrela'|t, -et, - (lat), ord som hänvisar på ett annat i en sats. tio'n, -en, växelverkan.

Korrespond|e'ns [el. -a'ngs], -en, -er (lat), motsvarighet, samband; brevväxling. /^e'nsinstitu't, -et, -, skola, där undervisning meddelas i tryckta häften ("brev"). ^e'nt, -en, -er, brevskrivare, person, som sköter en firmas brevväxling; tidningsmeddelare. /^e'ra, motsvara, brewäxla.

Korridor [-då':r], -en, -er (it), lång, smal gång, landremsa mellan två gränser (t. ex. Polen mellan Ostpreussen o. övriga Tyska riket enl. Versaillesfreden 1919).

Korrigera [-sje':ra] (lat), rätta.

Korro|de'ra (lat), fräta, söndergna-ga. /^sio'n, -en, strökoms förändringar i glödflytande magma.

Korrugera [-ge':ra] (lat), vecka, göra veckig.

Korru|mpe'ra (lat), fördärva, förfalska, muta. /^ptio'n, -en, mut-system, besticklighet.

Korsa'r, -en, -er (sp), sjörövare, fribytare, kapare.

Korse'tt, -en, -er (fr), snörliv, höft-hållare.

Ko'rsu, -n, -n (fi), underjordisk militär uppehållsplats vid en front.

Kortege [-ä':sj], -n, -r (fr), hedersfölje, festtåg.

Ko'rum (lat), morgon- och afton-

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Konind

gudstjänst vid svensk trupp.

Koru'nd, -en, -er, mineral, anv. som hårt slipmedel. Varieteter äro rubin o. safir. Jfr Smärgel.

Ko'rus (lat), enstämmigt.

Korve'tt [kå-], -en, -er (fr), äldre 3-mastat krigsfartyg.

Koryfé, -n, -er (gr), tongivande personlighet, beundrad förebild.

Kosa^cker, folkminoritet i Ryssland.

Koscheni'11, -en, torkade sköldlus-honor (släktet Coccus), lämna rött färgämne.

Kosme|tisk, -en (gr), skönhetsmedel. /^ti'khy, -n, hud som vanställts av smink, puder m. m. /-w'tisk, förskönande.

Kosm|isk [kå'-] (gr), som rör världsalltet. '^ogoni', -n, -er, skapelsehistoria, läran om världsalltets uppkomst o. utveckling, /^ografi', -n, världsbeskrivning, ^ologi', -n, läran om världsalltets byggnad. ^opolVt, -en, -er, världsmedborgare. /^opoli'tisk, världsmedborgerlig. /^opoliti'sm, -en, världsmedborgaranda, -skap. /^'os [-åss], världsalltet.

Kosterbåt, -n, -ar, enmastad fiskebåtstyp från Bohuslän.

Kosty'm, -en, -er (fr), mansdräkt, maskeraddräkt. /^e'rad, utklädd.

Kotiljong [-å'ng], -en, -er (fr), avslutningsdans, där uppbjudning sker med /^'smärken (blommor, sinnebilder o. dyl.).

Kotlett, -en, -er (fr), kött mtill ryggraden på svin, kalv m. fl.

Kotteri', -t, -er (fr), slutet sällskap, vänkrets, "gäng".

Kotu'm, -en, -er (gr), fomgrek. styltsko för skådespelare.

Koxi't, -en (gr), höftsjuka.

Kraal [-a:-], -en (holl), kafferby.

Kraba't, -en, -er (av Kroat), vild sälle, "gynnare".

Krakmandel, -n, -dlar, sötmandel, som saluföres med "skalet" kvar.

Krake'l (ty), bråk, gräl.

Kränkning, -en, -ar, torkning av säd på störar.

Kram, -et (ty), skräp.

Kra'ms£ågel, -n, -glar, benämning på tättingarter, som användas till föda.

Kra^nium, -niet, -nier (gr), huvudets skelett, skalle.

Kräpp, -en (ty), rödfärg av rotstocken av Rubia-arter.

Krasch, -en, -er (ty), brak, sammanbrott (ekonomiskt).

Kraschan [-a':n], -en, -er (fr), större ordensstjärna (kommendörstecken).

Krass (lat), rå, jordbunden.

Krafter, -n, -trar (gr), utloppstratt i en vulkan.

Krava'ller (nylat), upplopp, bråk.

Krave'11, -en, -er,^ karavelliknande svenskt fartyg på 1500-talet.

Krava'tt, -en, -er (fr), slips.

Kreati'n, -et (gr), ett köttextrakt.

Kre'atur, -et, - (lat), skapad varelse, husdjur; kräk.

Krede'nsa (it), slå i av en dryck (o. avsmaka den för att visa dess ofarlighet).

Krede'ring, -en (lat), förgyllningsunderlag av krita o. lim.

Kredi't, -en, -er (lat), betalnings-anstånd, lånerätt; ekonomiskt förtroende. Kre'dit, tillgodohavande. /-we'ra, gottskriva. -et, -, ett

diplomatiskt sändebuds legitimationshandling; en utlåningsform. Kre'ditor, -n, -'er, fordringsägare.

Kredulite't, -en (lat), lättrogenhet.

Kre|atio'n, -en, -er (fr), skapelse, nykomponerat damplagg. skapa, utnämna, utföra en roll.

Kremato'rium, -riet, -rier (lat), eld-begängelseanstalt.

Krenele'rad (fr), tinnprydd (mur).

Kreol [-å':l], -en, -er, ättling av latinska folk i Sydamerika.

Krep|e'ra el. kreve'ra (lat), brista, springa sönder, ^-witatio'!!, -en, -er, rassel i lungorna.

Krestomati', -n, -er (gr), läsebok med valda stycken.

Krete'nsisk, som avser ön Kreta.

Kretini'sm, -en (gr), sj\iklig dvärg-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Kreti och pleti

växt (rubbning i sköldkörteln).

Kre'ti och ple'ti, vem som helst.

Kreutzer -n, äldre tyska

o. österrikiska mynt med bilden av ett kors.

Krev|a'd, -en, -er (lat), sönder-springande. springa sön-

der, brista.

Kri'a, -n, -or (gr), uppsats utarbetad efter antikt mönster i åtta avdelningar.

Kri'cket, dets. som cricket.

Krimina'1- (lat), brottmåls-.

-en, -er, brottmålsbekämpare. /^isti'k, -en, brottmålsbekämpan-de. /^ite't, -en, brottslighet. Krimin|ell, brottslig, /^ologi', -n, läran om brottslighetens orsaker.

Kri'mmer, -n (av namnet Krim), vävd persianimitation.

Kringkastning, -en (no), rundradio.

Krinoli'n, -en, -er (lat), vid, klocklik underkjol på 1850--1860-talen.

Kris, -en, -er (gr), vändpunkt; förlamande av affärslivet. Kris, -en, -er, malajisk dolk.

Krista'll, -en, -er (gr), regelbimdet bildad, mångsidig fast kropp; slipat glas. ^i'nsk, kristallik. ^i'sa-tio'n, -en, kristallbildning, /^ise'-ra, övergå i kristaller, /^ografi', -n, läran om kristallerna, /^mottagare, -n, -, enklare radiomottagare. /-woid [-å-i':d], sönderfal-ande i molekyler el. joner i lösning. /^os [-å':s], -en, natriumsalt av sackarin.

Kristologi, ~n (gr), läran om Kristi person.

Krite'rium, -riet, -rier (gr), prövningsmedel, kännetecken; en ål-dersviktskapplöpning.

Krit|ici'sm, -en (gr). Kants åsikt att filosofins första uppgift är att systematiskt pröva kunskapens ursprung. -en, -er, granskning, bedömande, klander. ^ika'st, -en, -er, småaktig granskare, /^'ilier, -n, granskare, anmälare, ^i-se'ra, granska, nagelfara, klandra, ^'isk, granskande, kinkig; farlig.

Kroase'ring, -en, -ar (fr), korsning.

Kroa'ter, ett sydslaviskt folk.

Krocket [-å'-], gammalt eng. spel med klubbor o. klot.

Kroka'n, -en, -er (fr), sockerbakverk i tornform.

Kroke'tt, -en, -er (fr), ett slags flottyrkokt kött- el. fiskbulle.

Kroki', -n, -er (fr), skiss.

Krollsplint [-å'-], -en (ty), vegetabiliskt tagel (pahnfibrer).

Krom [-å':m], -en el. -et (gr), en hård metall; tillsats till stål.

Krom|a'tiska skalan (gr), har 12 halvtoner. Jfr Diatoniska skalan, ^ofor [-få':r], -en, -er, färgbärande hudcell hos vissa djur. /^opsi', -n, färgseende. /^osfä'r, -en, -er, glödande vätgashölje kring solen, --»^osom [-så':m], -en, -er, anlagsbärare.

Kro'na, -n, -or (lat), huvudbonad för härskare och brudar; mynt i olika länder.

Krone [-å':-] (ty o. da), krona.

Kro'nisk (gr), varaktig, långvarig.

Kro'nkoloni', -n, -er, brittisk koloni utan självstyrelse.

Krono|logi', -n, -er (gr), läran om tideräkningen; tidsföljd, /^logisk [-å':-], i tidsföljd. /^me'ter, -n, -trar, noggrant ur.

Krucifi'x, -et, - (lat), skulpterad bild av den korsfäste Kristus.

Krum|elu'r, -en, -er (ty), kroklinje, släng, ^'stav, -en, -ar, kräkla.

Krupp, -en (fr), strypsjuka.

Kru'ska, -n, "frisksportarrätt" av korngryn, kli m. m.

Km'sta, -n, -or (lat), sårskorpa.

Krusta'd [-y-], -en, -er (fr), bakverk, fyllt med stuvning.

Kry'pta, -n, -or (gr), underjordiskt gravkapell under kyrka.

Kryptoga^m, -en, -er (gr), växt som saknar tydliga könsorgan.

Krypton [-å':n], -et (gr), en ädel-gas.

Kryselefanti'n (gr), träskulptur, beklädd med elfenben o. guldplattor.

Krysoli't, -en (gr), "guldsten", en

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Krål

gulgrön ädelsten, olivinvarietet.

Krål, -en, detsamma som Crawl.

Kràs, -et, - (ty), veckat tygstycke kring hals och handleder.

Krä'kla, -n, -or (isl), biskopsstav.

Krä'mfärgad (fr), gräddfärgad.

Krä'mla, -n, -or, ett slags hattsvamp.

Kräpp, -en el. -et, -er (fr), tunt krusigt siden; sorgflor. Jfr Crépe.

Krö'nik|a, -n, -or (lat), tidebok, historisk framställning; kort översiktsartikel. -en, -er, krönikeskrivare.

Krö'sus (av namnet Kro'isos), stormrik man.

Kto'nisk (gr), underjordisk.

Kub, -en, -er (lat), tärning; kropp m. sex kvadratiska sidor, /^a-tu'r, -en, beräkning av rymdinnehåll i en solid figur. -^e'ring, -en, -ar, volymberäkning (av virke), /^['kinnehåll, -et, rymdinnehåll. /^i'kmeter, -n, -, enhet för rymdmått (kub med 1 meters sida) = 1.000 -wi^kdecime^ter, -n, = 1.000.000 ^i'kcentime'ter, -n, -, = 1.000.000.000 /^i^kmilü-me'ter. /^i'krot, -en, -rötter, ett tal som 2 ggr multiplicerat med sig självt blir ett annat, varur det är kubikrot. -et, tal

vars kubikrot är ett helt tal. /%/i'sm, -en, konstriktning på 1910-t., som upplöste naturformerna i geometriska grundformer.

Ku'fisk, eg. från Kufa; arabisk (skrift); därav: underlig, löjlig.

Kujo'n, -en, -er (fr), stackare. ^e'ra, förtrycka, -^eri', -t, översitteri, förtryck.

Ku-Klux-Klan [kjo: klakks klænn] (eng), ett amer. terrorsällskap, förföljde negrer, katoliker m. fl.

Ku'li, -n, -er (eng), (utvandrad) kinesisk kroppsarbetare.

Kulina'risk (lat), matlagnings-.

Ku'ling, -en, -ar, längre vindstöt.

Kuli'ss, -en, -er (fr), teaterdekoration. Jfr Ljudkuliss.

Ku']jnlen (lat), höjdpimkt. /-»^ina-

tio'n, -en, en stjärnas högsta höjd över horisonten. ^ine'ra, befinna sig på höjdpunkten.

Kult, -en, -er (lat), gudstjänst, religiös ceremoni. /-^'usmmi'ster, -n, -trär, ecklesiastikminister.

Kult|ive'ra (lat), odla, förädla, förfina. -en, -er, odling, förädling, förfining, /-^ure'11, som avser kultur; gammaldags (om dans). /^u'rväxt, -en, -er, gagn-växt, odlad växt.

Ku^ltje, -n, jämn, frisk vind.

Ku'lvert, -en, -ar (eng), avloppstrumma under en gata.

Kul|ö'r, -en, -er (fr), färg. /-^ä'rt, färgad (ej svart el. vit).

Kuinpa'n, -en, -er (lat), stallbroder, kamrat.

Kumul|atio^n, -en, -er (lat), anhopning. /^e'ra, hopa sig.

Kup|é, -n, -er (fr), vagnavdelning; täckt bil med öppen förarplats.

avskära; taga av. /^e'rad, backig; avskuren (om svans).

Kupidon [-å':n], -en, -er (lat), liten kärleksgud.

Kuple'tt, -en, -er (fr), skämtvisa med refräng (i revy osv).

Kupol [-å':l], -en, -er (lat), valv över cirkelrund grundplan.

Kupong [-å'-], -en, -er (fr), vinstandelsbevis i obligation, aktiebrev m. m.; rabattbiljett; avskilj-bar beställningssedel i annons.

Kupp, -en, -er (fr), överraskning, överrumpling, spratt; kägelformig, fristående bergmassa.

Kur, -en, -er (lat), sjukdomsbehandling. Kur [ko:r], -en (fr), uppvaktning.

Kurage [-a':sj], -et (fr), mod.

Kura'nt (fr), löpande, gångbar.

Kura're, sydamerikanskt pilgift.

Kura't|or, -n, -'er (lat), ordförande i en studentnation; förmyndare.

-et, en kurators tjänst el. uppdrag.

Kure'ra (lat), bota.

Ku'rfurste, -n, -ar (ty), deltagare i kejsarval i Tysk-rom. riket.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Kurialstil

Kuria'Istil, -en (lat), vidlyftig äm-betsstil, kanslistil.

Ku'rian (lat), påvliga regeringen.

Kurio|site't, -en, -er (lat), märkvärdighet, sällsynthet. /^'sum, pl. /^'sa, märkvärdighet.

Kuri'r, -n, -er (lat), übud. ^pass, -et, pass som berättigar innehavaren till fri passage över tullgränser. '^'tåg, -et, -, snabbgående tåg,

Kuriö's (fr), imderlig, löjlig.

Kurry, dets. som curry.

Kurs, -en, -er (lat), dagspris på mynt o. värdepapper; riktning; kunskapsmått, föreläsningsserie.

flyktig; lutande (stil), ve'ra, understryka, sätta med kursiv stil.

Ku'rsor, -n, -'er (lat), förr universitetsvaktmästare.

Kurtage [-a':sj], -t (fr), mäklar-arvode.

Kurti's, -en, -er (fr), närgången uppvaktning, ytlig kärlekslek.

-en, -er, dam av halwärld. /^ant [-'ngt], benägen för kurtis.

närgånget uppvakta. -en, -er, närgången uppvaktare.

Ku'rva, -n, -or (lat), kroklinje.

Kusch (fr), ligg! ^'a, kuva.

Kusin, -en, -er (fr), manligt el. kvinnligt syskonbarn.

Kujsto^d, -en, -er, el. ^'stos (lat), ordniagsman, uppsyningsman.

Ku'tter, -n, -ttrar (eng), ett enmas-tat segelfartyg.

Kuty'm, -en, -er (fr), sed, vana; handelsbruk.

Kuver|t [-ä':r], -et, - (fr), brevomslag; tallrik m. m. för en gäst. /^te'ra, lägga i kuvert.

Kuvö's, -en, -er (fr), värmelåda för för tidigt födda barn.

Kvacksalv|are, -n, -, person som utan legitimation utövar läkar-yrket. ^eri', -t, olaglig läkarverksamhet.

Kva'd|er, -n, -drar (lat), rätvinklig, fyrkantig, huggen byggsten. /%^rangulä'r, fyrsidig, fyrkantig.

/^ra'nt, -en, -er, fjärdedel (av en cirkel). -en, -er, rätvink-

lig, liksidig, plan figur. ^ra'tisk, kvadratformad. -n,

-, enhet för ytmått (kvadrat med 1 m sida), =r 100 /-w.ra'tdecime'-ter, -n, -, =: 10.000 ^ra'tcentmie'-ter, -n, m 1.000.000 /^rà'tmilli-me'ter, -n, -. >-»^ra'tmått, -et, -, ytmått. /^ra'trot, -en, -rötter, tal, som multiplicerat med sig själv blir lika med ett annat, till vilket det är kvadratrot. /^ra'ttal, -et, tal, vars kvadratrot är ett helt tal. /^ratu'r, -en, -er, bestämning av ett ytinnehåll. multi-

plicera ett tal med sig självt, /-w-rillio'ii, -en, -er, en billion billioner, l.OOO.OOO.OOO.OOO.OOO.OOO.OOO.OOO (24 nollor). '-wru'p(p)el-allians [-'ngs], -en, -er, fyrmaktsförbund.

Kvalifi|ce'ra (lat), göra lämplig el. behörig, ^-^ce^irad, lämplig, behörig; som kräver fackkunskaper; försvårande (om brott). /^katio'n, -en, -er, lämplighet, behörighet, duglighet.

KvaH|tati'v (lat), som avser -en, -er, el. ^té, -n, -er, beskaffenhet, värde. /N^te'tsvara, -n, -or, förstklassig vara.

Kvanti|tativ Oat), som avser /^te't, -en, -er, mängd, storlek.

Kva'ntum, pl. -'nta (lat), myckenhet, mängd. /^teori'n, Plancks teori om språngvis skeende ljusstrålning.

Kva'rka, -n, luftrörskatarr hos häst.

Kva'rstad, -en, beslag, förskingringsförbud.

Kvart, -en, -ar (lat), fjärdedel; 15 minuter; stort bokformat, /^ai, -et, -, K år. /-we'r, -et, -, en samling hus, som ej skiljas åt genom gator; månens faser, -^'er, äldre rymdmått = Vs liter, /^e-ron [-å':n], -en, -er, trekvartsvit person. /^e'tt, -en, -er, 4-stämmigt tonstycke o. de som utföra det.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Kvarts

Kvarts, -en, -er, kiselsyremineral, •användes till glas m. m.

Kvartä'rfonnatio'neii (lat), den yngsta geologiska formationen.

Kva'si- (lat), oäkta, halv.

Kvass, syrligt ryskt öl.

Kverula'nt, -en, -er (lat), process-makare, gnällspån.

Kvi'cksilver, -vret, en flytande, silvervit metall.

Kvieti'sm, -en (lat), självuppgivan-de katolsk riktning på 1600-talet.

Kvint, -en (lat), 5:e tonsteget i diaton. skalan; högsta strängen på violinen, /-^eron [-å':n], -en, -er, avkomling av kvarteron och vit. /^esse'ns [el. -'ängs], -en, det väsentliga. /^e'tt, -en, -er, tonstycke för fem stämmor. ^ilWra, småsjunga. /^illio'n, -en, -er, en million kvadrillioner, 1.000.000.000. 000.000.000.000.000.000.000 (30 nollor). -

en, -er, femnotsgrupp.

Kvirinalen, en av Roms kullar med kungl. palatset.

Kvitt (lat), fri (från skiüd). /^'a, betala med motfordran. /^e'ns, -en, -er, el. /^'o, -t, -n, mottagnings- el. betalningsbevis. lämna kvitto, /^'ning, -en, -ar, utjämnande av fordran; avtal mellan två medlemmar med motsatt åsikt i beslutande församling att avstå från omröstning.

Kvot, -en (lat), resultatet av en division. /^'lagen, USAis invand-ringsbegränsande lag.

Kvä'kare, -n, - (eng), "vännemas sällskap", eng. sekt, för vilken det sedliga livet har högsta värdet; grundlade Pennsylvania.

Kvä've, -t, en gas, luftens huvudbeståndsdel (4/5); ingår även i salpeter, ammoniak m. m.

Kyklop [kyklå':p], -en, -er, enögd jätte i grek. sagor.

Kyller [tj-], -Uret, -, läderrock im-der rustning|en (1600-talet).

Kymation [kyma':ti-ànn] (gr), stiliserad bladfris, äggstav.

Kymogra'f, -en, -er (gr), instru-

ment för mätning av pulsen.

Ky^ndel [tj-], -n, en kryddväxt.

Ky'niska (lat cy'niska) skolan, forngrek. filosofskola, som fann livets lycka i behovsfrihet.

Kynologi', -n (gr), läran om him-den.

Ky^pare [tj-], -n, servitör, upp-passare.

Ky'pert, -en, ett slags vävnad med diagonala linjer.

Ky'pra (ty), sköta fatviner.

Kyra'ss, -en, -er (fr), ryttarhar-nesk. /^iä'rer, tungt rytteri.

Ky^rie elelson (gr), Herre, förbarma dig! (Matt. 20:30).

Ky'rk|a, -n, -or (gr), gudstjänstlokal; religiöst samfund, /^ofull-mä'ktige, beslutande myndighet i kyrkliga kommunen. /%^orå'det, verkställande myndighet i d:o. '^stock, -en, -ar, straff redskap med hål, vari delinkventens ben fastspändes.

Kyve'tt [k-], -en, -er (fr), öppet kärl för fotografiska bad m. m.

Kå'pa, -n, -or, fotsid kyrkoskrud.

Kå'sa, -n, -or, äldre dryckeskärl med höga, utsirade grepar.

Kås|e'ra (fr), kallprata. ^erV, -t, -er, kallprat; lätt, underhållande föredrag el. skriveri. -en,

-er, kåseriförfattare, /^©'s, -en, -er, kåseriförfattarinna; tvåmans-soffa.

Kå'ta, -n, -or, lapptält.

Kälkborgare, -n, -, "grönköpings-bo"; trångbröstad person, hökare.

Kä'nmersrätt, -en (ty), äldre stadsdomstol.

Kä'nguru [k-], -n, -'er, ett austral. pungdjur.

liä^ppi [k-], -n, -er (fr), äldre paradhuvudbonad för artilleriet.

Kä'ra [tj-], framställa anspråk inför domstol, /-wnde, -n, -, den som kärar.

Kä'rna [tj-], -n, -or, fästningstorn.

Kättare [tj-], -n, - (av Kata'-t e r), person som tror annat än vad kyrkan lär.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Käx

Käx [k-] el. kex, -et, - (eng), ma-skingjord tekaka.

Kö [kö:], -n, -er (fr), "svans", sista delen av en kolonn; rad av väntande; biljardkäpp.

Köpenick I are [kö':-], -n, -, person som duperar myndigheter genom att kläda ut sig till officer.

-en, -er, en köpenickares kupp.

Kör [k-], -en, -er (gr), grupp av sångare; flerstämmigt sångstycke.

Kö'rkort [tj-], -et, -, tillståndsbevis att föra motorfordon.

Körsnä'r [tj-], -en, -er (fhty), päls-makare.

Kö'rvel [tj-], -n, en kryddväxt.

L

Label [le':bel] (eng), etikett.

La ber bris, svag vind.

Labi|a'! (lat), läpp-. /^a'ler, läppljud. ^ologi', -n, konsten att av läpprörelserna sluta sig till det som talas.

Labil (lat), osäker, opålitlig.

Labor|atio'n, -en,-er (lat), praktisk övning i /-^ato^rium, -riet, -rier, lokal för naturvetenskapliga försök m. m., ledes -av /^a'tor, -n, -'er, ^e'mus, låt oss arbeta! ^e'ra, anställa naturvetenskapliga försök; ha det besvärligt.

Labour Party [le':bö pa':ti] (eng), arbetarpartiet.

Labyri'nt, -en, -er (gr), byggnad med irrgångar, ^'isk, villsam.

Lac [lakk] (fr), sjö.

Lack, -et, -er, ett harts som ger glänsande yta; blandning av schällack, terpentin m. m, för sigillavtryck; lackerat skinn för finare skor, damväskor m. m. /^e'ra, överdraga med lack.

La'ckmus, -en (lat), violett lav-färgämne, färgas rött av syror, blått av baser.

La'crimae Chri'sti ^ (lat), "Kristi tårar", ital. vin från Vesuvius.

Lady [le':di],-n,-er el.-dies (eng), "dam", adelstitel; användes även om damer i allmänhet.

La'gfart, -en, -er, inskrivning vid domstol av äganderättsförvärv till egendom.

La'go (it), sjö.

Lagrimoso [-å':så] (it), klagande (mus).

La'gtima, på laga tid.

Lagu'n, -en, -er (lat), strandsjö, atollsjö.

Lalcus (nylat), olärd, lekman.

Laisser| aller [läse': ale':] el. passer [- påse':] (fr), låt-gå-system, lättsinne.

Lake [le:k] (eng), sjö.

Lake'j, -en, -er (fr), betjänt i livré; servil person.

Lako^n|isk (gr), fåordig, kärnfull.

-en, -er, fåordighet, kärnfullhet.

La'krits, -en, extrakt ur ^rot, -en (Glycyrrhiza-art).

Läkt| a't, -en, -er (lat), mjölksyre-salt. /^atio^n, -en, digivning. ^os [-å':s], -en, mjölksocker.

Laku'n, -en, -er (lat), lucka.

Lamai'smen, tibetansk buddhism.

La Manche [-ma'ngsj] (fr), Engelska kanalen.

La'mbda (A, A), elfte bolistaven (1) i grekiska alfabetet.

Lambrekä^iig [-k-], -en, -er (fr), flikig gardinkappa.

Lame'!!, -en, -er (lat), tunn skiva, /^'hus, -et, enlängigt bostadshus (utan kringbyggd gård). koppling, -en, -ar, friktionskoppling med lameller, anv. i bilar.

Lament|a'bile o. --voso [-å':så] (it), klagande (mus). /-watio'n, -en,

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w). Käx

Käx [k-] el. kex, -et, - (eng), ma-skingjord tekaka.

Kö [kö:], -n, -er (fr), "svans", sista delen av en kolonn; rad av väntande; biljardkäpp.

Köpenick I are [kö':-], -n, -, person som duperar myndigheter genom att kläda ut sig till officer.

-en, -er, en köpenickares kupp.

Kör [k-], -en, -er (gr), grupp av sångare; flerstämmigt sångstycke.

Kö'rkort [tj-], -et, -, tillståndsbevis att föra motorfordon.

Körsnä'r [tj-], -en, -er (fhty), päls-makare.

Kö'rvel [tj-], -n, en kryddväxt.

L

Label [le':bel] (eng), etikett.

La ber bris, svag vind.

Labi|a'! (lat), läpp-. /^a'ler, läppljud. ^ologi', -n, konsten att av läpprörelserna sluta sig till det som talas.

Labil (lat), osäker, opålitlig.

Labor|atio'n, -en,-er (lat), praktisk övning i /-^ato^rium, -riet, -rier, lokal för naturvetenskapliga försök m. m., ledes -av /^a'tor, -n, -'er, ^e'mus, låt oss arbeta! ^e'ra, anställa naturvetenskapliga försök; ha det besvärligt.

Labour Party [le':bö pa':ti] (eng), arbetarpartiet.

Labyri'nt, -en, -er (gr), byggnad med irrgångar, ^'isk, villsam.

Lac [lakk] (fr), sjö.

Lack, -et, -er, ett harts som ger glänsande yta; blandning av schällack, terpentin m. m, för sigillavtryck; lackerat skinn för finare skor, damväskor m. m. /^e'ra, överdraga med lack.

La'ckmus, -en (lat), violett lav-färgämne, färgas rött av syror, blått av baser.

La'crimae Chri'sti ^ (lat), "Kristi tårar", ital. vin från Vesuvius.

Lady [le':di],-n,-er el.-dies (eng), "dam", adelstitel; användes även om damer i allmänhet.

La'gfart, -en, -er, inskrivning vid domstol av äganderättsförvärv till egendom.

La'go (it), sjö.

Lagrimoso [-å':så] (it), klagande (mus).

La'gtima, på laga tid.

Lagu'n, -en, -er (lat), strandsjö, atollsjö.

Lalcus (nylat), olärd, lekman.

Laisser| aller [läse': ale':] el. passer [- påse':] (fr), låt-gå-system, lättsinne.

Lake [le:k] (eng), sjö.

Lake'j, -en, -er (fr), betjänt i livré; servil person.

Lako^n|isk (gr), fåordig, kärnfull.

-en, -er, fåordighet, kärnfullhet.

La'krits, -en, extrakt ur ^rot, -en (Glycyrrhiza-art).

Läkt| a't, -en, -er (lat), mjölksyre-salt. /^atio^n, -en, digivning. ^os [-å':s], -en, mjölksocker.

Laku'n, -en, -er (lat), lucka.

Lamai'smen, tibetansk buddhism.

La Manche [-ma'ngsj] (fr), Engelska kanalen.

La'mbda (A, A), elfte bolistaven (1) i grekiska alfabetet.

Lambrekä^iig [-k-], -en, -er (fr), flikig gardinkappa.

Lame'!!, -en, -er (lat), tunn skiva, /^'hus, -et, enlängigt bostadshus (utan kringbyggd gård). koppling, -en, -ar, friktionskoppling med lameller, anv. i bilar.

Lament|a'bile o. --voso [-å':så] (it), klagande (mus). /-watio'n, -en,

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Lamentera

-er (lat), klagan, jämmer. /^e'ra, klaga, jämra sig högt.

Lampe'tt, -en, -er (fr), ljushållare, som hänger på väggen.

Landeri', -t, -er, landställe på till stad donerad jord.

La'ndkrabba, -n, -or, person som är obekant med sjölivet.

La'nds|arki'v, -et, -, förvarings-central för äldre handlingar i en landsdel. /^'fiska'l, -en, -er, polismyndighet i landskommimerna. /^'fogde, -n, -ar, polischefen i ett län. '^'hövding, -en, -ar, chef för ett län. /^'hövdingehus, -et, hustyp i Göteborg med nedre våningen i sten o. de övriga i trä. /^'kamre'rare, -n, chef för /w'konto'ret i en länsstyrelse, som handlägger kamerala ärenden m. m. /^'sekrete'rare, -n, chef för /^'kansli'et i en länsstyrelse, som handlägger ordnings- o. lagskipningsärenden m. m. /^'organisatio'nen, fackföreningarnas överstyrelse ting, -et, -, beslutande församling i ett län. /^'torm, -en, förr namn på de äldre årsklasserna värnpliktiga^ (38—47 år).

Landå', -n, -er, ett slags droska.

La'ng|a (ty), räcka från hand till hand; bedriva /-^'nmg, -en, olaglig rusdrycksförsäljning, /^'are, -en, -, person som driver dylik verksamhet.

Lange'tt, -en, -er (fr), uddbroderi.

Langoba'rder, dets. som longobarder.

Langu'st, -en, -er, ett kräftdjur.

Lanoli'n, -et (lat), ett ullfett.

Lans, -en, -ar (fr), j^ttarspjut. föra fram, införa. -en, -er, tunn kirurgkniv. lik, långsmal, tillspetsad mot ändarna. -en, -er, lansbe-väpnad ryttare.

Lanta'n, -et, en sällsjmt jordmetall.

Lante'r|na, -n, -or (lat), skeppslykta. -en, -er, lyktlikt krön på ett tom (el. kupol).

La'ntmarskalk [-sjallk], -en, -ar

(fr), adelsståndets talman vid ståndsriksdagarna.

Lapi|da'rstil, -en (lat), kort och kärnfullt uttryckssätt, /^'lli (it), vulkanisk småsten.

La'pis (lat), sten. infema'lis, "helvetessten", silvernitrat. la'zuli, blå stenart, lämnar äkta ultramarin.

La Pla'ta-statema: Argentina, Paraguay o. Uruguay.

La'ppri, ~t (ty), småsaker, strunt.

La'p(p)skojs, -en, eng. maträtt av kött, potatis o. fläsktärningar.

La'psus (-en) (lat), förbiseende. ca'lami, skrivfel. li'nguae

[-gve], talfel, felsägning.

La'rer, romerska husgudar (förfäder).

Larg|he'tto [-rg-] (it), tämligen långsamt. /^'o, långsammaste musiktempot.

Larm, -et (fr), väsen; utrycknings-o. uppställningssignal.

L'art nouveau [la:r nová':] (fr), "nya konsten", jugendstil.

Larv, -en, -er, ungstadiet hos insekter m. fl., som utvecklas under förvandlingar.

Laryng|i^t, -en (gr), inflammation i struphuvudet; heshet. /*woskop [-å':p], -et, -, strupspegel.

Lasare'tt, -et, - (it), sjukhus.

Lasci'v [-sj-] (lat), slipprig. -en, slipprighet, lättfärdighet.

Las|e'ra, utföra -en, målning

med utspädd, genomskinlig färg.

La'sso, -n, -er (sp), kastsnara.

Lastageplats [lasta':sj-], -en, -er, lastnings- o. lossningsplats.

Lasting [la':st-] (eng), hårt kam-garnstyg för möbelklädsel m. m.

Late'nt (lat), förborgad, dold.

Latera'1 (lat), sidoställd.

Latera'nen, ett påveslott i Rom.

Late'rna ma'gica (lat), leksaks-skioptikonapparat.

Lati'n, -et, fomrom. rikets riksspråk, sedermera katolska kyrkans o. vetenskapens språk, /%^'a-re, -n, -, invånare i Latiimi; gym-

s och sj = tonande s och sj; th och dh == tonlöst och tonande väsljud.

nasist pä /^'linjen. /^ise'ra, översätta till latin. -en, -er, latinskt uttryck i annat språk.

-en, -er, kännare av latin, /-w^segel, -glet, -, stort trekantigt segel, /^'sk, som avser latin, La-tium el. Amerika s. om USA.

Latitu'd, -en, -er (lat), breddgrad; glidande straffskala.

Latri'n, -en el. -et (lat), spillning.

La'tvia (lett), Lettland.

Lamda'tur (lat), berömlig, högsta betyget (A).

Laurea'tus (lat), lagerkrönt.

Laus (lat), beröm. I>e'o, Pris ske Gud!

La'va, -n (lat), glödsmältande bergarter, som utslimgas ur vulkaner.

Lav|ema'ng, -et, - (fr), vätskein-gjutning i ändtarmen, ^e^ru, utföra en -en, -ar, el.

-en, -er, penselteckning. /^oa'r, -en, -er, tvättställ.

Lave'tt, -en, -er (fr), bakre delen av kanonvagn, /^age [-a':sj], -t, -, underlag för vissa eldvapen.

Lavi'n, -en, -er (lat), snöskred.

Lawnte'miis [lå:n-] (eng), tennis.

Lawyer [lå^ijö] (eng), jurist.

Lay-out [le-a'ut], -en, -er (eng), utkast, skiss (till annons el. annat arrangemang av text o. bilder).

Lax|a^ntia o. /^ati'v, -et, - (lat), avförande medel. ^e'ra, framkalla avföring med laxativ.

La'xtrappa, -n, -or, anordning för att underlätta laxarnas färd uppför forsar o. vattenfall.

Lazzaron [laddsarå':n], -en, -er (it), tiggare o. dagdrivare i Neapel.

Lea [Ii:], eng. garnmått = 272 m.

League of Nations [li:g åw [-ne':-sjens]-] {+ne':- sjens]+} (eng). Nationernas förbund.

Le beau reste [löbå': rässt] (fr), kvarlevorna.

Le'bemann (ty), njutningsmänniska.

Lejdare, -n, -, tidningsartikel, vari en åsikt framlägges i politisk, ekonomisk el. social fråga.

Le'dfossi'l, -et, fossil som blott förekommer i vissa geologiska la-

ger och kan ange dessas ålder.

Le'dmg, -en, el. '^ung, -en, äldre krigstjänst till sjöss.

Le'ga, -n, -or, upplåtelse av nyttjanderätt; åtagande av tjänst.

Lega'l (lat), laglig, lagstadgad. annonser: om lediga statstjänster, utnämningar o. vissa familjenyheter (födda,

förlovade osv). /^ise'ra, göra laglig.

Lega't, -en, -er (lat), påvli^ sändebud; -et, -, testamentariskt förordnande. -en, -er, diplomatisk beskickning. /^io'nsråd, -et, -, '-vio'nssekrete'rare, -n, -, tjänstemän i utrikesrepresentatio-nen o. utrikesdepartementet.

Lega'to el. liga'to (it), bundet (mus).

Lege'nd, -en, -er (lat), övernaturlig helgonhistoria; omskriften på mynt o. medaljer. /^a'risk, fantastisk, otrolig.

Lege'ring, -en, -ar (lat), metallblandning.

Leggiero [lädjä':rå] (it), lätt (pianoanslag).

Le'ggings (eng), benläder.

Le'ghom (eng), två hönsraser.

Le'gio (lat), legion; många. Le-gio'n, -en, -er, fomrom. häravdelning, omkring 6.000 man.

Lcgi|slatrv (lat), lagstiftande. laglig, "äkta" (barn). /^timatio'n, -en, -er, styrkande av identitet, /^time^ra sig, bevisa vem man är. /^time^rad, behörig (om läkare m. fl.). /-wtimi'st, -en, -er, anhängare av avsatta kimgahus. /^timite^t, -en, laglighet, äkthet.

Le'gosängsavgift, -en, -er, dagsavgift på sjukhus.

Legy'mer (fr), grönsaker.

Legär [-sjä':r] (fr), lätt(-vindig), vårdslös, flyktig.

Lejd, -en (mlty), statlig trygghetsförsäkran.

Lc'jdare, -n, - (ty), repstege.

Le'jontand, -en, -tänder, maskros.

Le'katt, -en, -er, namn på hermelin.

Le'kman, -nen, -män (av La'i-cus), icke präst; icke fackman.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Lektian

Lekt|io'n, -en, -er (lat), undervis-

ningstimme. /^iona'riuin, -riet, -rier, medelt. evangeliebok för uppbyggelse. ^'or, -n, -'er, läroverkslärare av l:a klassen, /^o'-rium, -riet, -rier, i medeltida kyrkor en läktare, där evangeliet lästes, /^y^r, -en, läsning; en veckotidning i Sthlm. ^'6% -en, -er, fem. /^ri's -en, -er, föreläsare, högläsare.

Lemona'd, -en, -er (it), kolsyrad dryck med fruktsaft o. socker.

Lemon squash [le'mmen skwåsj] (eng), citronvatten med socker.

Lentikulä'r (lat), linsformig.

Le'nto (it), långsamt (mus).

Le'o (lat) o. Le'on (gr), lejon.

Leopa'rd, -en, -er, ett kattdjur.

Le'pra (lat), spetälska.

Lepti'ter, finkorniga urbergarter med stora malminlagringar.

Leptosom [-så':m] (gr), finlemmad.

Le'sbisk kärlek (gr), kärleksförhållande mellan kvinnor.

Les homieurs [lesånö':r] (fr), hedersbevisning, värdinneplikter.

Lesio'n [-sj-], -en (lat), organskada.

Leta'1 (lat), dödlig, dödande.

Letargi', -n (gr), sjukligt sömntillstånd.

Le'te, glömskans flod i grek. myt.

Lett|re [lättr] (fr), brev. /^'ring, -en, räffling el. inskrift i kanten av ett mjnit.

Leu [le:], pl. lei, rumänskt mynt = 100 bani (2.93 kr. i guld).

Lev, bulgariskt mynt = 100 stotinki (2.7 öre i guld).

Levanten (it), Österlandet (trakten kring östra Medelhavet).

Lever [löve':] (fr), uppstigning; morgonuppvaktning (vid hov).

Lever|ans [-'ngs], -en, -er (fr), avlämning av varor; avlämnade varor. /-wantö'r, -en, -er, den som /^e'rar, avlämnar varor.

Levi't, -en, -er, israelitisk präst, /^'icus, "prästboken", 3:e Moseboken.

Levulos [-å':s], fruktsocker.

Lex, plur. le'ges (lat), lag. ve'-neris, lag av 1918 om könssjukdomamas bekämpande.

Le'xik|on [-ån], -et, - el. -ka (gr), ordbok. /^a'lisk, ordboks-, /^o-gra'f, -en, -er, ordboksförfattare.

Liasion [liäså'ng] (fr), förbindelse.

Lia'ner, tropiska klätterväxter.

Lias [la^jjes] (eng), äldsta avdelningen i jurasystemet (geol).

Libatio'n, -en, -er (lat), dryckesoffer; dryckeslag.

Libe'll, -en, -er (lat), kärandes vadeinlaga till hovrätt; smädeskrift. -en, -er, smädeskrivare.

Li'ber (lat), bok. libro'rmii, "böckemas bok", Bibeln.

Liberal (lat), frihetsvänlig, frikostig, anhängare av -en, frisinne, krav på rörelsefrihet för den enskilde utan statsingripande. '^ite't, -en, frikostighet, fördomsfrihet.

Li'ber| studio^sus (lat), fri student, /-^'tas (lat), frihet, ^té, égalité', (fratenüté) (fr), frihet, jämlikhet (broderskap). /^ti'ner, en reformert sekt på 1500-t.; vällustingar.

Liberty [li'bb-] (eng), tunn satäng.

Libi'do, -n (lat), könsdrift.

Libre'tt, -en, -er, el. ^'o, -n (it), opera- el. operettext.

Lice'n|s, -en, -er (lat), tillstånd att exploatera uppfinning, exportera exportförbjuden vara m. m. ^'tia poe^tica, poetisk frihet. ^tiat [-sia't], -en, -er, person som avlagt /^tia'texa'men, högsta examen vid universitet. Lantbrukshögskolan el. Skogshögskolan.

Li(e)bhabe]r [li':b-] (ty), älskare el. samlare (av något), /^rei [-ra'jj] el. /-^ri', -t, -er, vurm, förkärlek.

Lied [li:t] (ty), visa.

Lie|ra [H-e':ra] (fr), förbinda, förena. /^'rad, förbunden, förtrogen.

Life and work [la'if end wö:k] (eng), "liv och arbete", valspråk för ekumeniska mötet 1925.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Liga 116

Liturgi

Li'ga, -n, -or (lat), förbund; "gäng"; tävlingsserie.

Liga|me'nt, -ét, - (lat), bindvävsband. ^tu'r, -en, -er, ombind-ning av blödande blodkärl; 2 sammangjutna bokstavstyper, t. ex. ff, fl, fi.

Ligi'st, -en, -er, medlem av "gäng", gatpojke, huligan.

Ligni't, -en (lat), ett slags bnm-kol.

Li'kare, -n, -, jämförelsemàtt för justering av mått för handelsbruk.

Li^ktare el. lä'ktare, -n, - (ty), ett slags pråm.

Li'ktor, -n, -'er, fornrom. rättstjänare, som bar fasces.

Likvi'd, -en, -er (lat), betalning. /^atio'n, -en, -er, affärsaweck-ling. /^e'ra, betala, träda i likvidation. /^ite't, -en, betalningsförmåga.

Likä'r, -en, -er (lat), söt, aromatisk spritdryck.

Li'la (fr), syrenfärgad, blekviolett.

Li'merick, -en, -ar (eng), skämtdikt, vars första rad slutar på ortnamn.

Lime'tter, söta indiska citroner.

Limit|atlo'n, -en (lat), begränsning. /^ati'v, begränsande, inskränkande. /^e'ra, begränsa, inskränka, '^ed [li^mmitid] (eng), med begränsad ansvarighet . (i firmanamn).

Limnologi', -n (gr), sötvattnets naturlära.

Limo'ner, ett slags citroner.

Limoni't, -en, brun jämockra.

Limousine [-mosi'nn], -n, -r (fr), täckt bil med avskild förarplats, droskbil.

Limpi'd (lat), genomskinlig, klar.

Li'ndorm, -en, -ar, orm i folkvisan.

U'ne|a a'lba (lat), "vita linjen", bukens mittlinje. linje-.

/^a'rritning, -en, ritning med linjal, mall, dragstift, passare m. m.

Liner [la'inö] (eng), linjefartyg.

Li'ngua (lat), språk; tunga. fra'nca, levantiskt blandspråk.

Lingvi'st, -en, -er (lat), språkforskare. '^i^k, -en, språkvetenskap.

Linime'nt, -et, - (lat), ingnidnings-medel mot värk.

Li'nje, -n, -r (lat), storhet som äger längd men ej bredd; milit. formering, där alla imderavdel-ningar ordnats i bredd; sjöfarts-väg. /^fart, -en, sjöfart på regel-bimdna linjer, /-w^fartyg, -et, -, går i linjefart, /^skepp, -et, -, förr krigsskepp (segelfartyg) med 3 master. /^vä'ljare, -n, ett ;' telefonväxel inom ett företag.

Lino'letim, massa av linolja o. trä-mjöl; mattbeläggningsmaterial.

Linong [-å'ng], -en el. -et, -er (fr), fint, glest bomulls- el. linnetyg.

Linotype [la^inetaip] (eng), sätt-maskin som gjuter hela rader.

Lins, -en, -er (lat), en- el. två-sidigt buktad glaskropp.

Lipom [-å':m], -et (gr), fettsvulst.

Li'quor [-kv-] (lat), vätska.

Li'ra, plur. li're, it. mynt 100 centesimi (19.64 öre i guld).

Lise'n, -en, -er (fr), lodrät list.

Li^spund, -et, -, ä. viktmått = 8.5 kg.

Litani'a, -n, -or (gr), kyrkobön med responsorier under fastan.

Lit de parade [lidöpara'dd] (fr), paradbädd, (avlidens) skådebädd.

Li'ter, -n, -, rymdmått = 1 kbdm.

Li'tium, en alkalimetall.

Litografi', -n, (-er) (gr), tryckmetod med stenplatta; alster därav.

Litora'1 (lat), kust-.

Litosfä'r, -en (gr), jordens bergyta.

Litote's, -en, -er (gr), förmildrande omkrivning av ett omdöme.

Litte|rärt, -en, -er (lat), bokligt bildad person. /-wratu'r, -en, -er, vitterhet, bokvärlden. ^ratö'r, -en, -er, förr: skriftställare. /^rä'r, vitter, boklig.

Li'tteris et a'rtibus (lat), "för vetenskaper och konster", svensk förtjänstmedalj.

Litu'rg, -en, -er (gr), förrättare av altartjänst, /^ur^', -n, gudstjänstordning, altartjänst.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Livegenskap

Liv|egenskap, -en, ett slags träl-

dom, som innebar, att bönderna måste stanna på den egendom, där de blivit födda, o. voro underkastade godsherrens domsrätt. /%^'gedi'ng, -et, -, änkedrottnings underhållsländer. /^/'kompani', -t, -er, första kompaniet vid varje svenskt infanteriregemente, /-»^me^dikus, pl. -ci, hovläkare, /^'moder, -n, organ hos kvinnan, vari fostret utvecklas. ^'selixi'r, -et, dryck, som ansågs återge hälsa o. ungdom.

Livré [li':vr], äldre namn på myntet franc.

Livré, -t, -er (fr), betjäntdräkt.

Ljud, -et, -. Lju'da, ljöd, lju'dit.

Lju'd|ande. /-wenlig. /^kuli'ss, -en, -er, miljöskapande ljud i radio, '^lagsstridig. /^lös.

Ljuga, ljög, ljugit.

Ljum. /^het, -en. Ljumske, -n, -ar, trakten mellan buk o. lår.

Lju'ng, -en. /^'ä. /^'an. ^^by. ^'eld, -en, -ar. /^hed, -en, -ar.

Ljus, -et, Ljusan dag (låga).

Ljusglimt, -en, -ar. /-whyllt. /^lagd. /-^lätt. /^na. /^ning, -en. ^sax, -en, -ar. /^sken, -et, /^skygg. /^stake, -n, -ar. /^stråle, -n, -ar. ^styrka, -n. /^stöpning, -en, -ar. /^tryck, -et, -. /^vekegam, -et.

Lju'ster, -tret, -. Lju'stra.

Ljuta (döden), ljöt, ljutit.

Ljuv. /^het, -en. Mig.

Lloyds Register of Eritish and Fo-reign Shipping [lålds redji^sstö åw bri'ttisj end få'rrin sji'-] (eng), ett fartygsklassificerings-institut i London.

Lob [lo:b], -en, -er (gr), flikigt organ.

Lobb [låbb], -en, -ar (eng), hög boll (i tennis).

Lobby [lå'bbi] (eng), omröstnings-korridorerna i eng. underhuset; därav: hotellkorridor.

Loch [låkk] (skotska), sjö, fjord.

Lo'ci commu'nes (lat, pL), allmänna talesätt.

Lockheed [lå'kkhi:d] (eng), amer. jaktflygplan.

Lockout [låka'ut], -en, -er (eng), utestängning av arbetarna vid konflikt.

Lo'co (lat), på stället, på försäljningsplatsen. cita'to, på anfört ställe. sigi'lli (förk. L. S.), i stället för sigill (på avskrifter av statshandlingar).

Logari'tm, -en, -er (gr), exponent, till vilken ett tal skall upphöjas för att bli = ett annat.

Log|e [iå:sj], -n, -r (fr), avskilt rum i teatersalong o. dyl.; avdelning av ett ordenssällskap, ^e-me'nt, -et, kasemrum. /^e'ra, bo för tillfället. /^e'rare, -n, -, inneboende, inhyseshjon.

Logg [-å-], -en, -ar (eng), fartmätare på fartyg, /-»^'bok, -en, -böcker, skeppsdagbok, /^'ert, -en, -ar, ett slags segelfartyg.

Loggia [là'ddja], -n, -or (it), svalgång; inbyggd veranda.

Logi [-sji':], -t (fr), tülfällig bostad. Jfr Logera.

Log|isk, -en (gr), läran om tänkandets lagar o. former; klar o. bindande tankegång. /^Isk [lå':-], som avser logiken; tankeklar. -en, -er, slutledning.

Logogry'f, -en, -er (gr), ordgåta.

Logos [lå'ggàs] (gr), ord; förnuft, världsförnuftet, den gudomliga kraften.

Lointain [loängtä'ng] (fr), fjärran; bakgrund i målning.

Loja'l (fr), laglydig, rättskaffens. ^ite% -en, laglydighet, hederlighet, rättrådighet.

Lok, -et, -,, förk. för lokomotiv.

Loka'l, -en, -er (lat), plats, ort; som adj.: orts-, rums-, ^'brev, -et, brev som skall utdelas på orten. /-wise'rad, hemmastadd, bevandrad. ^ite't, -en, -er, läge, plats, ort. /^'patrio't, -en, -er, hemortsälskare, '^'sinne, -t, ortminne. -^'t ve'to, kommuns rätt att förbjuda försäljning av rus-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Lokativ

drycker inom sitt område.

Lo'kativ, -en, -er (lat), rumskasus.

Lokomobi'1, -en, -er Gat), flyttbar kraftmaskin för lantbruk o. dyl.

Lokomoti'v, -et, - (lat). Det första byggdes 1804.

Lo'kus, -et, - (lat), ställe, stamkrog, restaurang.

Lolla'rder (holl), Wycliffes anhängare i England på 1300-talet.

Loinba'rd|lån, -et, lån mot säkerhet i varor el. värdepapper, /^'ränta, -n, -or, ränta å lom-bardlån.

Long|e'ra [-ng-g-] (fr), motionera hästar med lång lina. /-vitu'd, -en, -er (lat), längdgrad. />/oba'rder, "långskäggiga", ett germanfolk som givit Lombardfet dess namn. -en, -er (fr), lång-

randighet, långtråkigt parti i en teaterpjäs.

Looping the loop [lo':p- dhe lo:p] (eng), flygplansvolt.

Lord [lå:d] (eng), titel för eng. högadel (framför förnamnet till yngre söner), medl. av överhuset m. fl.; med stort L: Herre (om Gud). Chancellor [tja':nslö], "lordkansler"; justitieminister o. överhusets talman. Mayor

[mä':ö], borgmästare, Protec-tor [prete'kktö], Cromwellamas regenttitel.

Lornje'tt, -en, -er (fr), glasögon med handtag.

Lots, -en, -ar, person som yrkesmässigt vägleder fartyg i trängre farleder (inlopp m. m.). För vitblå flagga (/^flagga, -n, -or). /^'kapte'ii, -en, -er, chef för ett /^'distri'kt, -et, -; närmaste man: /^'löjtna'iit, -en, -er.

Lotteri', -t, -er (fr), ett spel med pengar el. varor som vinst.

Lo'ttor, medlemmar av Lotta Svärd-organisationen, kvinnlig finsk in-tendenturkår, som vunnit efterföljd i flera länder, bl. a. Sverige.

Louis|d'or [lo-idå':r] (fr), "guldludvig", äldre franskt gulcfinynt

(20 fr), /^-quatorze [-katå'rrs],

Ludvig XIV:s stil, barockstil. /^quinze [-kä'ngs], Ludvig XV:s stil, rokoko, /^-seize [-sä-:s], Ludvig XVI:s stil, äldre nyklassicism (gustaviansk stil).

Louvre [lo:vr], renässansslott i Paris, Frankrikes nationalmuseum.

Lo'vart (holl), vindsidan. ^e'ra, kryssa.

Lowbrow [lå'obrau] (eng), lättroad, andefattig, "enkel".

Lubrika'tor, -n, -'er (lat), automatisk smörj anordning på motor.

Luci'd (lat), genomskinlig, klar.

Lu'cida interva'lla (lat), ljusa mellanstunder.

Lu'|es (lat), syfilis. /%.'e'tisk, beroende på syfilis.

Lu'ft|räd, -en, -er, detsamma som bombräd. /^streck, -et, -, klimat. /^trafi'k, -en. tryck, -et, ^vä'rdighetsbevi's, -et, -, utfärdas för /^farkost, -en, -er.

Liikrati'v (lat), vinstgivande.

Luku'llisk (av nanmet Lucu'1-lus), yppig, överflödig (måltid).

Lum|ba'go (lat), ryggskott. /^ba'l, länd. >-^ba'lanestesi', -n, -er, ryggmärgsbedövning.

Lu'm|en (lat), ljus. ^ina'l, ett medel mot fallandesjuka; även sömnmedel, /^iniscens [-sjä'nns], -en, strålningsfenomen som ej är förbundet med temperaturstegring. /^inö's, lysande, glänsande (spefullt).

Lu^n|a (lat), mångudinnan. som avser månen. ^atio'n, -en, -er, månvarv.

Lunch [-sj], -en, -er (eng), frukostmiddag (12—2)

Lu'nkentus, långbent jätte i sagan.

Lupp, -en, -er (fr), förstoringsglas.

Lu'pus (lat), hudtuberkulos.

Lu'rendre3|a (Ity), smuggla, /^are, -n, -, smugglare, /^eri', -t, -er, smuggling.

Lu'st|gas, -en, kväveoxidul; bedövningsmedel, bl. a. vid förlossning, '^mord, -et, mord i syfte att

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Lustre

tillfredsställa abnorm sexualitet.

Lustre [ly^sster] (fr), lyster.

Lu'strum, -tret, -trer (lat), forn-rom. reningsoffer vart femte år; femårsperiod.

Lu'sus natu'rae (lat), naturens lek.

Lutera'n, -en, -er, anhängare av Luthers reformation.

Lute'tium, en sällsjnit jordmetall.

Lux (lat), ljus.

Luxatio'n, -en, -er (lat), urled-vrickning.

Luxuö's (fr), praktfull. Jfr Lyx.

Ly'a, -n, -or, imderjordiskt rovdjur sbo.

Lyce'uni, -ce et, -ce'er (gr), 6-klas-sigt allm. läroverk med studentexamen som mål. Latin-, real-och nyspråklig linje.

Lyddi't, -en, sprängämne av pi-krinsyra.

Ly'mf|a, -n (lat), kroppsvätska, som kompletterar blodet; cirkulerar i /•wkärl, -et, -.

Ly'ncha [-sj-] (eng), avrätta på stället utan dom (med upphetsad pöbels hjälp); tillgripes mot negrer o. andra i USA.

Lyne'tt, -en, -er (fr), kupolfönster.

Ly'r|a, -n, -or (gr), fomgrekiskt stränginstrument. -en, el.

diktning, en diktart som ger uttryck för tanke el. känsla, vanligen i bimden form. /^'iker, -n, -, person som skriver lyrik; stämningsmänniska, /^'isk, som

avser lyrik; stämningsrik. /^'isk scen, opera- el. operetteater.

Lysol [-å':l], -en (gr), ett desinfektionsmedel.

Ly'ster, -n (fr), skimmer, reflexer; även kristallkrona, spegelkula. /-^gam, -et, glansigt ullgam. /^färger, metallskiftande färger.

Ly'tisfc (gr), långsamt fallande (kroppstemperatur).

Lyx, -en (fr), prakt, överflöd.

Lå'ring, -en, aktersta tredjedelen av fartygs sida.

Läckage [-a':sj], -t, förlust av flytande varor genom sprickor (läckor) i kärlet.

Lä'ktare, -n, -, balkong i en samlingssal; detsamma som liktare.

Länderi', -t, -er, stamholländeri.

Lä'ndler, -n (ty), långsam österrikisk vals.

Lärft, -et, -er, tvåskaftat linne.

Lä'ttbenty'l, -en, motorbränsle med en del alkohol o. tre delar bensin.

Lö'dighet, -en, silverhalt i 16-delar (lod) av vikten.

Lö^ftesman, dets. som borgesman.

Lö'jtnant, -en, -er (fr), näst högsta kompaniofficersgraden.

Lö'nskaläge, -t, könsumgänge mellan andra än makar.

Lö'psedel, -n, -dlar, reklamblad, som anger en tidnings huvudrubriker.

Lö'rdag, -en, -ar, "tvättningsdagen", veckans sjunde dag. -en, -ar, lösdrivare.

M

Mac [mækk] (skotska), son.

Ma'cchia [-kk-], -n (it), buskvegetation i Medelhavsländerna.

Ma chère [masjä':r] (fr), min kära, min bästa (fru, fröken).

Machiave'llisk [makkia-] (av namnet Machiave'lli), slug, hänsynslös.

Machverk [ma'sj-], -et, (ty), fuskverk, dåligt arbete. Mackabéer, fornjudisk regentätt. Mad, -en, -er, sank gräsmark. Madame [-da'mm] (fr), fru. Förk. Mme. Försvenskat mada'm, -en, -er, hjälpkvinna. Madapola'm, -en, -er, ett slags

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud. Lustre

tillfredsställa abnorm sexualitet.

Lustre [ly^sster] (fr), lyster.

Lu'strum, -tret, -trer (lat), forn-rom. reningsoffer vart femte år; femårsperiod.

Lu'sus natu'rae (lat), naturens lek.

Lutera'n, -en, -er, anhängare av Luthers reformation.

Lute'tium, en sällsjnit jordmetall.

Lux (lat), ljus.

Luxatio'n, -en, -er (lat), urled-vrickning.

Luxuö's (fr), praktfull. Jfr Lyx.

Ly'a, -n, -or, imderjordiskt rovdjur sbo.

Lyce'uni, -ce et, -ce'er (gr), 6-klas-sigt allm. läroverk med studentexamen som mål. Latin-, real-och nyspråklig linje.

Lyddi't, -en, sprängämne av pi-krinsyra.

Ly'mf|a, -n (lat), kroppsvätska, som kompletterar blodet; cirkulerar i /•wkärl, -et, -.

Ly'ncha [-sj-] (eng), avrätta på stället utan dom (med upphetsad pöbels hjälp); tillgripes mot negrer o. andra i USA.

Lyne'tt, -en, -er (fr), kupolfönster.

Ly'r|a, -n, -or (gr), fomgrekiskt stränginstrument. -en, el.

diktning, en diktart som ger uttryck för tanke el. känsla, vanligen i bimden form. /^'iker, -n, -, person som skriver lyrik; stämningsmänniska, /^'isk, som

avser lyrik; stämningsrik. /^'isk scen, opera- el. operetteater.

Lysol [-å':l], -en (gr), ett desinfektionsmedel.

Ly'ster, -n (fr), skimmer, reflexer; även kristallkrona, spegelkula. /-^gam, -et, glansigt ullgam. /^färger, metallskiftande färger.

Ly'tisfc (gr), långsamt fallande (kroppstemperatur).

Lyx, -en (fr), prakt, överflöd.

Lå'ring, -en, aktersta tredjedelen av fartygs sida.

Läckage [-a':sj], -t, förlust av flytande varor genom sprickor (läckor) i kärlet.

Lä'ktare, -n, -, balkong i en samlingssal; detsamma som liktare.

Länderi', -t, -er, stamholländeri.

Lä'ndler, -n (ty), långsam österrikisk vals.

Lärft, -et, -er, tvåskaftat linne.

Lä'ttbenty'l, -en, motorbränsle med en del alkohol o. tre delar bensin.

Lö'dighet, -en, silverhalt i 16-delar (lod) av vikten.

Lö^ftesman, dets. som borgesman.

Lö'jtnant, -en, -er (fr), näst högsta kompaniofficersgraden.

Lö'nskaläge, -t, könsumgänge mellan andra än makar.

Lö'psedel, -n, -dlar, reklamblad, som anger en tidnings huvudrubriker.

Lö'rdag, -en, -ar, "tvättningsdagen", veckans sjunde dag. -en, -ar, lösdrivare.

M

Mac [mækk] (skotska), son.

Ma'cchia [-kk-], -n (it), buskvegetation i Medelhavsländerna.

Ma chère [masjä':r] (fr), min kära, min bästa (fru, fröken).

Machiave'llisk [makkia-] (av namnet Machiave'lli), slug, hänsynslös.

Machverk [ma'sj-], -et, (ty), fuskverk, dåligt arbete. Mackabéer, fornjudisk regentätt. Mad, -en, -er, sank gräsmark. Madame [-da'mm] (fr), fru. Förk. Mme. Försvenskat mada'm, -en, -er, hjälpkvinna. Madapola'm, -en, -er, ett slags

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Made in England

domestikliknande bomullstyg.

Made in England (Germany etc.) [me;d inn i'ngglend (djö':meni)] (eng), gjord (tillverkad) i England (Tyskland).

Madeira [-de':-], sött dessertvin.

Mademoiselle [madmo-asäll] (fr), fröken. Förk. Mlle. Försvenskat mamse'll, -en, -er, förr titel för ofrälse, ogift kvinna.

Mado'nna, -n, -or (it), "min fru", jungfrun Maria o. avbildning av henne i konsten.

Ma'drasmiisli'n, -en el. -et, -er, ett slags gardinväv med mönster.

Madra'ss, -en, -er (ty), hårt stoppad sängdyna. /-»^e'ra, förse med stoppning.

Madriga'l, -en, -er (it), folklig herdevisa o. dess efterbildning i konstmusiken; liten kärleksdikt med konstfulla rim.

Maduro [-do'rrå] (sp), "mogen"; en mörk cigarrtyp.

Maestlà [majsta':] (it), bild av krönt madonna el. Kristus, ^oso [-å':sà], majestätiskt, ^'ro, -n, mästare, musiklärare.

Ma'fia, -n, självsvåldig liga på Sicilien, sprängd 1925.

Magasi'n, -et, - (fr), förrådsrum; patronrum i eldvapen. /^e'ra, förvara i förråd el. magasin.

Magdale'nahem, -met, -, räddningshem för gatflickor.

Ma'ger [-g-], -n, - (gr), drömty-dare, spåman.

Mag|i C-gi':] (gr), handling som vill framkalla övernaturligt bistånd; trolldom, svartkonst, /^'iker, -n, -, trollkarl. /^'isk, som avser magi; trolsk, tjusande.

Magi'st|er, -n, -trar (lat), mästare, lärare; person som avlagt filosofisk ämbetsexamen el. statsvetenskaplig examen. /^e'riuni, -riet, -rier, "de vises sten", /^rai, mästerlig. /^ra't, -en, stadsförvaltning (borgmästare o. rådmän).

Ma'p[ia, -n, glödande bergarter från jordens inre.

Ma'gna! cha'rta [ka-] (lat), "stora brevet", eng. kungaförsäkran 1215. ma'ter, "stora modern", fruktbarhetsgudinnan Kybele.

Magna't, -en, -er (lat), (ungersk) storgodsägare.

Magne'sium (gr), silverlik metall.

Magne'|t, -en, -er (gr), kropp som kan bringa fritt rörliga jtoiföre-mål i rörelse. Företeelsen kallas >^ti'sm, -en. /^tise'ra, göra magnetisk. -en, svart, magnetisk järnmalm, /^'tmina, -n, -or, magnetisk sprängladdning som bringas att explodera, då ett järnfartyg passerar. Magnetofon [-få':n], -en, -er (gr), apparat för ljudupptagning på band.

Magni|fi'k (lat), storslagen, präktig. ^'fikat, Marias lovsång (Luk. 1: 46—55).'-wtu'd, -en, -er, storlek, (stjärnas) ljusstyrka.

Magyar [madja':r], -en, -er, ungrare. /^orzag [ma'ddjarårsag] (ung), Ungern.

Mahabha'rata, indisk nationell hjältedikt (från omkr. Kr. födelse).

Maharaja [-'ddja], -n, -or (sanskr), storkonung, indisk furstetitel.

Maha'tma, -n (ind), andlig ledare.

Ma'hdi, islams Messias.

Mah-jo'ng, kinesiskt brickspel.

Mahogny [-hå'ngn-], mörkbrunt möbelvirke av flera tropiska träd.

Maiden speech [me':den spi:tj] (eng), "jungfrutal".

Malland (ty), Milano.

Mail-coach [me':l kå'otj], -en (eng), postvagn, diligens med ytterplatser.

Main [mäng] (fr), hand.

Maire [mä:r] o. Maitresse [-[mä-trä'ss]-] {+[mä- trä'ss]+} (fr), se Mä...

Maison [mä:så'ng] (fr), hus, firma.

Maj, årets femte månad, i rom. kalendern helgad åt M al u s. ^'a, smycka med blommor och lövruskor.

Majestä't, -et, -er (lat), höghet, titel för kungar o. kejsare samt deras gemåler, ^'isk, upphöjd.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Majolika

121 Manikyr

Majo'lika, -n (lat), màngfärgat ital. lergods.

Majonnä^s, -en (fr), tjock sås av olja, ägg, kryddor m. m.

Majo'r, -en -er (lat), lägsta regementsofficersgraden vid armén o. flygvapnet.

Ma'jor| do'mus (lat), rikshovmästaren i Frankiska riket (t. 751). /^ite't, -en, -er, flertal, övervikt.

Majse'na, majsmjöl.

Maju'sl5el, -n, -kler (lat), stor begynnelsebokstav.

Maka'ber (fr), döds-, ohygglig.

Makada'm, -en el. -et, - (av namnet Mac Adam), vägbeläggning av krossad sten. /^ise'ra, belägga med makadam.

Makaro'ner (it), rör av mjölblandning; ital. nationalrätt.

Ma'kartsbukett, -en, -er, 1880-tals-bukett med torkade växter.

Ma'ko, egypt. bomull.

Makro|ko'smos (gr), världsalltet, /^skopisk [-skå':-], synlig för blotta ögat.

Makul|atu'r, -en el. -et (lat), värdelöst papper, avfall vid tryckning. /^e'ra, förstöra.

Ma'la fi'de (lat), i ond avsikt.

Målahåttr, fornisländskt versmått.

Mala'jer, människoras i Ostindiska övärlden, Madagaskar m. m.; skämtnamn på icke vapenföra värnpliktiga.

Malaki't, -en, -er, ett mörkgrönt mineral av kopparkarbonat.

Mal à propos [malapråpå':] el. mal-apråpå' (fr), olägligt, i otid.

Mala'ria, -n (it), frossa, en febersjukdom.

Malediktio'ii, -en, -er (lat), förbannelse, smädelse.

Mal gré (fr), mot (någons) vilja.

Malhonne'tt (fr), ohederlig(t).

Maliciö's (fr), försmädlig, elak.

Mal|i'gn (lat), elakartad. -en,

-er, elakhet, onda timgor.

Malkonta'nt (fr), missnöjd, osams.

Mall, -en, -ar (holl), tunn skiva för dragning av kroklinjer.

Mal|place'rad (fr) illa anbragt, olämplig. /^pro'per [-å-], osnygg.

Malte'serkors, -et, ordensstjärna.

Maltos [-å':s], -en, maltsocker.

Malträte'ra (fr), illa behandla.

Malvoisie [-vo-asi':], -n, ett slags madeiravin.

Malö'r, -en, -er (fr), missöde, otur.

Mamelu'cker, vida, långa flickbyxor i början av 1800-t. Av m^luker, egypt. sultanens livvakt på 1200-t.

Manmiaiia (lat), däggdjuren.

Ma'mmon (aram), rikedom (som människans herre).

Ma^mmut, -en, -ar, en utdöd elefantart.

Mämse'll, dets. som mademoiselle.

Manager [mæ'nnedjö], -n -s (eng), sportsledare, disponent.

Mandari'n, -en, -er (sanskr), hög kinesisk ämbetsman; liten apelsin.

Manda't, -et, - (lat), uppdrag; ut-omeurop. område under stormakts (/-wä'rmakts) förvaltning.

Mandéer, en gnostisk sekt.

Mandi'bler (lat), första paret mimdelar hos insekter m. fl.

Mandoli'n, -en, -er (it), stränginstrument med djupt välvd resonansbotten.

Mandri'11, -en, -er, en blåkindad babian med röd nos. Afrika.

Manege [-ä':sj], -n, -r (fr), rid-bana, ridhus.

Ma'ner, avlidnas andar i rom. myt.

Mane'r, -et, - (lat), sätt, framställningssätt. '^'lig, sirlig.

Mangan [-ga':n], -en, en jämlik metall.

Mangrove [-å'-], tropisk strandskog med luftrötter (styltrötter).

Ma'nliem (fnisl), Sverige.

Mani', -n, -er (gr), vurm. /^aka'-lisk, lidande av mani.

Manie'rad (fr), tillgjord.

Manife'st, -et, - (lat), officiell kungörelse. /^atio'n, -en, -er, opinionsyttring.

Manikei'sm, -en, en ^ostisk sekt.

Mani|kyr el. manicure [-y':r] (fr), handvård, utföres av ^^ky-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Maniltyrist

ri'st, -en, -er. ^pulatio'n, -en, -er, handgrepp, konst^epp; knep. /^pule'ra, utföra manipulation.

Mank|ema^ng, -et - (fr), försummelse, fel, brist. /^e'ra, fattas.

Mannekä'ng, -en, -er (fr), skyltdocka; person som yrkesmässigt tjänstgör som dylik.

Ma'no (it), hand. de'stra, högra handen. sini'stra, vänstra handen.

Manome'ter, -n, -trar (gr), gas- o. ångtrycksmätare.

Mansa'rdtak [el. mangsa':r-], -et, -(fr), brutet yttertak.

Maiische'tt, -en, -er (fr), skjortlin-ning; stearinskydd på ljusstake.

Ma'iitä[, -et, -, mått på jordbruksfastighets skatteförmåga.

Ma'ntel, -n, -tlar (lat), draperat ytterplagg; ett hudveck hos blötdjur; aktiebrev (utom kupongarket).

Manti'k, -en (gr), spådomskonst.

Manti'lj, -en, -er (sp), slöja buren över håret av spanska damer.

MaHiU|a'!, -en, -er (lat), handklaviatur på orgel. /^a'le, kyrkohandbok. hand-, utförd för hand. /^faktu'r, -en, -er, verkstad, fabrik. /-^fakturi'st, -en, -er, tillverkare av /^faktu'rvaror: vävnader el. järnvaror. pro'pria, med egen hand. /-^skrfpt, -et, -, handskrift, även maskinskriven text, som är avsedd att tryckas.

Ma'nxmaii, -nen, -män, invånare på ön Man i Irländska sjön.

Manö'v|er, -n, -vrar (fr), handgrepp; trupprörelse, fälttjänstövning; fartygsrörelse. /^re'ra, utföra manöver, styra fartyg.

Mao'ri, urbefolkning på Nya Zeeland.

Marabu' el. marabou [-bo':], -n, -er, afrikansk storkfågel.

Maraschino [-ski':nå] (it), dalma-tisk körsbärslikör.

Ma'ratonlöpning, -en, -ar: 40,200 m.

Marbu't, -en, -er (arab), eremit.

Marca'to (it), betonat (mus).

Marcia [ma'rrtja] (it), marsch.

Ma're| cla'usum (lat), slutet hav. li'bemm, fritt hav (världshav). no'strum, "vårt hav", rom. benämning på Medelhavet.

Margari'n, -et (gr), konstsmör.

Margina'1, -en, -er (lat), oskriven kant i en bok; tillägg fÖr oförutsedda utgifter o. dyl.

Mari^englas, -et, genomskinlig gips.

Mari'n, -en, -er (lat), krigsflotta; som adj.: havs-, flottans, /^'för-va'ltningeii, krigsflottans tekniska överstyrelse. /^'ingenjö'rkåren ombesörjer byggnad o. imderhåll av krigsfartyg m. m. /^'inten-dentu'rkåren sörjer för förpläg-naden m. m. vid flottan, ^'lä' karkåren, krigsflottans läkarkår, /-^'staben, krigsflottans militära överstyrelse.

Marin|a'd, -en, -er (fr), kryddad ät-tiks- el. vinlag. /^e'rad, inlagd i dylik; sjöskadad.

Marionet|t, -en, -er (fr), "liten mariabild"; leddocka, använd i /^'tea'ter, -n, -trar, dockteater.

Mariti'm (lat), havs-, sjö-.

Mark, -en, -, mynt i Finland (100 penni m 9.4 öre i guld) o. IVska riket (100 pfennige = 89 öre).

Mark|a'nt (fr), anmärkningsvärd. /^e'ra, betona, framhålla, ange (resultat). ^e'rad, betonad, utpräglad. -en, -er, person som anger resultat.

Marketent|eri', -t, -er (lat), manskapsmäss vid försvaret, förestås av /^'erska, -n, -or.

Ma'rkgreve, -n, -ar, frankisk förvaltningsämbetsman; sedermera fransk adelstitel: marki's, -en, -er (även = fällgardin), fem. /^i'nna, -n, -or.

Ma'rknad, -en, -er (lat), köpslagan på bestämd plats o. tid; tillgång o. efterfrågan på en vara. /-^s-undersökning, -en, -ar, för undersökning rörande en varas avsätt-ningsmö j ligheter.

Markoma'nner, fornt, germanstam.

Marmela'd, -en, -er (fr), fruktgelé.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Marmor

Ma'rmor, -n (gr), kristallinsk kalksten el. dolomit. /^e'rad, med marmorlik yta.

Marodö'r, -en, -er (fr), plimdronde tygellös soldat.

Marokä'ng, -en (fr), saffian, krusat getläder (för bokband m. m.).

Marquess [ma';kwiss] (eng), markis. Jfr Markgreve.

Mars, rom. krigsguden; årets tredje månad, helgad åt^ honom; den fjärde planeten (från solen).

Marsch, -en, -er (fr), trupps förflyttning; musikstycke i 4/4 takt. ^e'ra, gå i marsch. />^'route [-rott], ^mit, -en, -er, el. /-^ruta, -n, -or, väg som skall följas.

Marscha'll, -en, -er (fr), i marken fastgjord fackla.

Marseljä'sen, fransk krigssång från revolutionskrigen (1192), tredje republikens nationalsång.

Marsipa'ii, -en (it), mandelmassa.

Marsk, -en, -ar (fhty), medeltida riksämbetsman, ursprungligen stallmästare, sedan fältherre, /^alk [-sja'llk], -en, -ar, högsta befälsgraden i Frankrike m. fl.; platsanvisare vid fest; uppvaktande vid bröllop.

Marskland, -et, - el. -länder (holl), lågt liggande kustland, tidvis översvämmat.

Ma'rstall, -et, - (ty), hovstall.

Ma'rt|er (lat), kval, plågor, pina.

plåga, pina. -en,

-er, blodsvittne, trosvittne, ^y'-rium, -riet, -rier, martyrskap, oskyldigt lidande.

Martia'lisk (av Mars), krigisk.

Martinprocessen [martä^ng-], metod att framställa smidesjärn.

Marzia'le [-rtsi-] (it), krigiskt (mus).

Marä'ng, -en, -er (fr), vispad äggvita med socker.

Ma'scot, dets. som maskot.

Mask, -en, -er (fr), ansiktsbekläd-nad, ansiktsskydd. Mask, -en, -ar, ryggradslöst djur utan extremite-ter. /-waron [-å':n], -en, -er.

skulpterat ansikte med förvridna drag. '^e^ra, förse med mask, förkläda, sminka (för teatern), ^e-ra'd, -en, -er, kostymbal. '^'is, -en, talspråk för maskerad.

Maski'n [-sj-], -en, -er (lat), mekaniskt arbetsredskap. [-maskin-.-] {+ma- skin-.+} /^eri', -t, -er, maskinanläggning. /^i'st, -en, -er, maskinskötare.

Maskopi', -n el. -t, -er (holl), hemligt samförstånd.

Ma'skot, -en, -s (fr), talisman.

Maskuli'n (lat), manlig, /^um, -net, -ner, genus för hankön; ord av hankön.

Ma's|mästare, -n, -, föreståndare för en /^ugn, -en, -ar, vari järn utvinnes ur järnmalm.

Ma'ssa (eng, av Master), "herr", "herre" (negerspråk).

Mass|age [-sa':sj], -n (fr), knåd-ning o. gnidning av kroppsdel. /^e'ra, ge massage. -en,

-er, fem. -en, -er, person

som yrkesmässigt ger massage.

Massa'k|er, -n, -krer (fr), massmord. /%^re'ra, anställa blodbad, lemlästa.

Massi'v (lat), lika alltigenom, tät; stadig, tung.

Massore'ter, jud. skriftlärde, som införde vokalbeteckn. i hebr.

Master [ma':stö] (eng), magister, "mäster"; husbonde, "unge herr"; ledare av jaktlopp. of arts [-åvv a':ts], ungefär filosofie licentiat.

Ma'stix, -en, ett slags harts.

Mastodo'nter, förhist. elefantdjur.

Masturbatio'n, -en, -er (lat), själv-befläckelse.

Ma'sur, -n, svårkluven ved med slingrande fibrer.

Masu'rium, ett grundämne.

Masu'rka, -n, -or, polsk national-dans i 3/4 takt.

Ma'sverk, -et, -, ramverk i gotiska fönster.

Matador [-å'r(r)], -en, -er (sp),den tjurfäktare, som dödar tjuren.

Match [-tsj], -en, -er (eng), tävling mellan 2 deltagare (el. lag).

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Mate

Ma'te, sydamer, te av Ilex-arter.

Matelassé [m-atlase':] (fr), morgonrockstyg av silke el. kamgam.

Matema|tik, -en (gr), läran om rums- och talstorheter och deras sammanhang, /^'tiker, -n, - el. /^'tici, person som sysslar med matematik. /^'tisk, som avser matematik.

Ma'ter (lat), moder. /%^mte't, -en, moderskap.

Mate'r|ia, -rien (lat), urämne; kroppslig verklighet. -et,

-, råämne. /^ia'iia, ämnesnamn, t. ex. järn. /^ialisatio'n, -en, -er, förkroppsligande (av andeväsen enligt spiritismen). /^iali'sm, -en, åsikten, att all verklighet är kroppslig. /^iali'st, -en, -er, anhängare av materialismen; person som blott tänker på sinnliga njutningar. ^iali'stisk, jordbunden, krass. ^ /^ia'liter, med hänsyn till innehållet. /^ia'lkonsta'nt, -en, -er, storhet som uttrycker en fysisk egenskap hos ett ämne. -en, yttre hjälpmedel. kroppslig, sinnlig.

Maiiné, -n, -er (fr), tidig föreställning.

Matriarka't, -et (gr), modervälde.

Matri'kel, -n, -klar (lat), lista, förförteckning (över personer).

Matrimo'|nium, -niet, -nier (lat), äktenskap. /^nia'l, äktenskaplig.

Matri's, -en, -er (lat), gjutform för tryckstilar m. m.

Matro'na, -n, -or (lat), gift, fetlagd äldre kvinna.

Matro's, -en, -er (holl), sjöman i däckstjänst.

Maturite't, -en (lat), mogenhet. /^'sexa'men, mogenhetsexamen.

Matuti'n, -en (lat), morgongudstjänst.

Ma'usergevä'r, -et, - (ty), svenskt armégevär med paketladdning o. cylindermekanism; kaliber: 6,5 mm.

Mausole'um, -le'et, -le'er, praktfull gravbyggnad; av kung Ma'u-

solos, som fick en dylik gravbyggnad i Halikarnassos.

Mauvais sujet [må vä': sysje':] (fr), dålig människa, kräk.

Maxi'ller (lat), andra paret mundelar hos insekter m. fl.

Maxi'm, -en, -er (lat), levnadsregel.

högsta tillåtna el. möjliga.

Ma'xi|mi-, det högsta el. största, /-w^mum, yttersta gränsen uppåt.

May f lo wer [me': f lau- ö] (eng), "majblomma", pilgrimsfädemas fartyg.

Mayor [mä':ö] (eng), borgmästare.

Mazari'n, -en, -er (fr), ett slags mandelbakelse.

Mazdai'smen, Zarathustras lära.

Me'a cu'lpa (lat), genom mitt förvållande.

Mea'nderslinga, -n, -or, alagreck.

Mecena't, -en, -er (av namnet M a e c e'n a s), gynnare av konst o. vetenskap.

Meda'lj, -en, -er (lat), skådepenning, minnespenning; förtjänsttecken. tilldela medalj, /^ong [-å'ng], -en, -er, större medalj; oval bild. -en, -er, person som tilldelats medalj; tillverkare av medaljer.

Me'deltiden: från kristendomens seger till reformationen.

Medi|a'! (lat), mitt-. medel-

bar. /^atio'ii, -en, -er, medling. />^a'tor, -n, -'er, medlare, /^ati-se'ra, göra mediat.

Medici'n, -en (lat), läkekonst (stxm-dom i motsats till kirurgi); läkemedel. /^a'lråd, -et, -, byråchef i /v/a'lstyrelsen, läkaröverstyrelsen. /^'are, ~n, -, medicine studerande, /^'e doktor, -n, -'er, ^'e kandi-da't, -en, -er, licentiat

[-sia't], -en, -er, akademiska värdigheter. /^e'ra, taga in medicin.

Medieva'1, -en, en f inschatterad tryckstil av antikvasnitt.

Medi|kame'nt, -et, -er (lat), läkemedel. '^ka'ster, -n, -trar, kvacksalvare.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Mediko-legal

Me'di|ko-lega'l, rättsmedicinsk, kus, pl. --^ci, läkare.

Me'di|o (lat), i mitten. /^oker, [-å':-], medelmåttig. /^teiTa'n, medelhavs-. /^um, -diet, -dier, mellanlänk, medelvärde; antaget utfyllnadsämne; parapsykiskt försöksobjekt.

Medit|atio'n, -en, -er (lat), inåtvänd betraktelse. /^e'ra, begrunda, anställa betraktelser.

Meeting [mi':ting], -et, -s (eng), större kapplöpningsfest; massmöte.

Mefistofe'lisk (av namnet Mefi-s t o'f e 1 e s), djävulsk.

Me'ga- (gr), förstorings-; million, /-wfon [-få':n], -en, -er, ropare, Ijudförstärkande taltratt.

Megä'ra, -n, -or (gr), ondsint kvinna (grek. hämndgudinna).

Meka|ni'k, -en (gr), läran om kroppars jämvikt o. rörelse, /^'niker, -n, person som sysslar med mekanik. /^nise'ra, göra /^'nisk, dvs. maskinmässig; utan viljans medverkan. ^'nisk teknologi', läran om råvarors förädling genom mekaniska metoder. /^ni'sm, -en, -er, maskineri; åsikt att allt skeende bör förklaras ur lagen om orsak o. verkan.

Mélange [mela'ngsj] (fr), blandning.

Melan|koli', -n (gr), svårmod, ko'liiier, -n, -, person som lider av svårmod. /^ko'lisk, tungsint.

Mela'ss, -en (lat), avfallssirap.

Mele'|ra (fr), blanda. /^'rad, spräcklig; av obestämd färg.

Meli's|m, -en, -er (gr), melodisk utsmyckning. /^ma'tisk sång, sång, vari flera toner sjungas till en stavelse.

Melo|di', -n, -er (gr), följd av toner, som bildar avslutat helt. /^di'k, -en, melodibildningslära. /^'disk el. /-wdiö's, rik på melodi, sångbar; välljudande. /-»^dra'm, -en, -er, sångspel; rafflande skådespel med musikbeledsagning.

drama'tisk, rafflande, svulstig.

Membra'n, -en, -er (lat), timn hinna, cellvägg.

Mem|e'nto (lat), "kom ihåg!", påminnelse, varning. /^oa'rer, minnesanteckningar. /^ora'bel, minnesvärd. /^ora'ndum, pl. -da, skriftlig erinran, meddelande. /^ore'ra, kunna (el. lära sig) utantill. ^ore'ring, -en, utanläs-ning. ^o'ria, minne, /^orial, -et, -, minnesanteckning; inlaga; -en, -er: en handelsbok.

Menageri' [-sje-], -t, -er (fr), samling fångna djur.

Mend|eli'sm (av namnet M e'n del), ärftlighetslära. ^'la, ärva egenskaper enligt Mendels lagar.

Meningi't, -en (gr), hjärnhinneinflammation.

Mem'sk, -en, -er (gr), broskskiva i en led.

Me'nopaus, -en, -er (gr), menstrua-tionernas upphörande i 45—50-årsåldem.

Mens (lat), förnuft, själ.

Menstru|atio'n, -en, -er (lat), regel-bimdet uppträdande underlivsblödningar hos könsmogna kvinnor. /^e'ra, ha menstruation.

Mensu'r, -en, -er (lat), mätglas; tysk studentduell på sabel, ^a'-bel, mätbar.

Miental (lat, av Mens), själslig. /^ite't, -en, själsläggning, /^'re-servatio'n, -en, -er (lat), tyst förbehåll (vid givet löfte).

Mention honorable [maiigsiå'iig ånåra'bbl] (fr), hedersomnämnande.

Mentol [-å :l], -en (lat), huvudbeståndsdelen i pepparmjrntolja.

Me'ntor, -n (gr egennamn), handledare, uppfostrare.

Menue'tt, -en, -er (fr), långsam, sirlig fransk dans i 3/4 takt.

Meny' el. menu [möny':], -n, -er (fr), matsedel.

Mercerise'ring, -en (av namnet M e r c e r), glansbehandling av bomullsgarn o. bomtdlstyg.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Meridian

Meridi|a'n, -en, -er (lat), middagslinje (från pol till pol). middags-, sydlig.

Meri't, -en, -er (lat), förtjänst, sig, göra sig värd.

Merkanti'1 (lat), handels-, /^'sys-te'met, ekonomisk åsikt att exporten skall uppmuntras, importen förhindras o. konsumtionen sänkas för att skapa aktiv handelsbalans (1600—1700-talen).

Merku'rius, innersta planeten.

Mesallians [-a'ngs], -en, -er (fr), gifte mellan personer av mycket olika samhällsställning.

Mesa'nmast, -en, -er (it), aktersta masten på flermastade fartyg.

Me'sost, -en, mjölksockerrik ost av kokt ko- el. getvassla.

Me'sserschmitt, tyskt jaktflygplan.

Messi'as (hebr), "den smorde", fornt, kungatitel; i NT = Jesus Kristus.

Messieurs [mess-jö':] (fr), mina herrar (pl. av Monsieur).

Mesti'z, -en, -er (sp), avkomling av indian o. vit.

Me'sto (it), sorgset (mus).

Mesy'r, -en, -er (fr), åtgärd.

Meta|boli'sm, -en Cgr), ämnesomsättning. /^for [få':r], -en, -er, bildligt uttryck. /^fysi'k, -en, läran om tingens yttersta grunder. /^fy'siker, -n, person som sysslar med metafysik. /^fy'sisk, som avser metafysiken; översinnlig. ^^morfos [-å':s], -en, -er, förvandling.

Meta'll, -en, -er (lat), gnmdämne, som speglar men ej genomsläpper ljus o. är god ledare, /^'isk, med metalls egenskaper; som avser metall. />^ografi% -n, studiet av metallerna o. deras legeringar. ^oiå [-o-i':d], -en, -er, icke metalliskt grundämne, /^urgi', -n, läran om metallemas framställning ur malmerna; hyttkunskap.

Meta'n, -en, sumpgas.

Metempsykos [-å':s], -en (gr), själavandring.

Meteor [-å':r] el. -en, -er

(gr), stjärnfall; sten som inkommit fr. världsrymden. /^i'sm, -en, väderspänning. /^olog [-lå':g], -en, -er, person som sysslar med /^ologi', -n, väderlekslära. ^o-manti', -n, konsten att spå väder.

Me'ter, -n, - (gr), enhet för längdmått = nära 1/10.000.000 av sträckan polen—ekvatorn.

Métier [metje':] (fr), yrke.

Meto'd, -en, -er (gr), planmässigt förfarande. -en, läran om

metoden för ett arbetsområde, /^'isk, planmässig, med metod.

-en, kyrkosamfimd, som uppställer metod för omvändelsen.

Me'tons cy'kel (-n, -klar) (gr), 19-årsperiod för beräkning av månförmörkelser, påskterminen m. m.

Metop [-å':p], -en, -er (gr), doriskt frisparti (mellan triglyferna).

Met|ri'k, -en (gr), verslära. /^'risk, som hör till verslären el. metersystemet. '^ronom [-å':m], -en, -er, taktmätare. /^ropol [-å':l], -en, -er, huvudstad. /^ropoli't, -en, -er, grek.-ortodox prelattitel.

Mety'laIkohoI [-hå':l], -en, träsprit.

Mezz|a voce [mä'ddsa vå'ttje] (it), halv stämma (mus). /^'ofo'rte, halvstarkt. /^'opia'no, halvsvagt. /^'osopra'n, -en, -er, låg sopran. /^oti'nt el. /^oti'ntogravy'r, -en, -er, ett slags kopparstick.

Mi'dgård, människornas värld i nord. myt., omslingras av /^so'r-men, en son till Loke.

Midine'tt, -en, -er (fr), parisisk arbeterska, som flanerar xmder middagsrasten.

Mi^atio'n, -en, -er (lat), folkvandring, fågelflyttning.

Mi^ä'n, -en (gr), ett slags huvudvärk med kräkningar.

Mihra'b, bönenisch i moské, anger riktningen till Mekka.

Mika'do, -n (jap), "höga porten", förr =r Japans regering.

Mi'klagård (fnisl). Konstantinopel.

Mi'kro- (gr), liten, milliondels. ^h

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Mikroorganism

[-à':b], -en, -er, el. /-^organi^sm, -en, -er, organism, osynlig för blotta ögat. ^ton [-å':n], -en, -er, taltratt, ljudsamlare, /^fotografi', -t, -er, fotografi taget med hjälp av mikroskop. '^ko'smos, en värld i smått. /^me'ter, -n, -trar, instrument för mätning av små längder, /-wn [-à':n], -en, -er, längdmått = 1/1.000 mülimeter. Tecknas ("my"). ^skop [-å':p], -et, förstoringsinstrument, skopisk [-å':-], endast synlig i (el. som avser) mikroskop.

Mil, -en, -, längdmått = 10.000 m; eng. mil = 1.609 m.

Mili'|s, -en (lat), borgarbeväpning. /^tari'sm, -en, knektvälde, /^'tie-ombudsmannen, Riksdagens till-syningsman över militära ämbetsmän o. domstolar. -en, -er, person tillhörande krigsmakten; som adj.: som avser krigsmakten (särskilt armén).

Miljö', -n, -er (fr), omgivning.

Mi'll|e (lat),tusen. ^e'nmum, -nniet. -nnier, årtusende, tusenårsfest. ia'rd el. imlja'rd, -en, -er, tusen millioner (1.000.000.000). ^mr-dä'r el. ^iardö'r, -en, -er, ägare av minst en milliard, /^'igram, -met, -, viktmått = 1/1.000 gram. /-winie'ter, -n, längdmått = 1/1.000 meter. ^Wn el. miljo'n, -en, rer, tusen gånger tusen (1.000.000). /^ionä'r, -en, -er, ägare till minst en million.

Mi'lreis [-jsj], brasil. mynt (1.000 reis = 44.64 öre i guld).

Mim [mi:m], -en, -er, uppsluppet grek. folkskådespel. ^eogra'f, -en, -er, ett slags kopieringsapparat, /^'icry (eng), skyddande förklädnad bland djuren. -en, minspel, åtbördsspel. /^'isk, åt-börds-, grimas-,

Mi'n|a, -n, -or (lat), spränggrav, sprängladdning. /^e'ra, utlägga minor.

Minare't, -en, -er (arab), moskétorn, varifrån bönetimmar utropas.

Minba'r (arab), moskéns predikstol.

Mineral, -et, - (lat), homogen bergart el. vätska, som färdigbildats i naturen (olivin, bergolja), /^og >å':g], -en, -er, person som syss-"ar med /^ogi', -n, läran om mineralen. /^'olja, -n, -or, bergolja och dess destillationsprodukter.

Miniaty'r, -en, -er (lat), rödfärgsornament i bok; bild i litet format.

Minimal o. mi'ni|mi- (lat), minsta möjliga, /-wmum, det minsta, yttersta gränsen nedåt.

Miaai'ster, -n, -trar (lat), "tjänare", medlem av statsrådet; diplomatiskt sändebud av andra rangen. som avser en minister, /^'ium, -riet, -rier, statsdepartement. ^preside'nt, -en, -er^ statsminister. /-"^reside^nt, -en, -er, diplomatiskt sändebud av tredje rangen. Ministä'r, -en, -er, samtliga statsråd, regering.

Ministra'nt, -en, -er (lat), korgosse.

Mink, -en, -ar, dets. som nertz.

Mi'nnesång, -en, -er (mhty), tysk kärlekslyrik på 1100—1200-talen.

Mi'nor, plur. mino'r es (lat), mindre. ^'e (it), mindre; noll. ^en-nite't, -en, minderårighet. /^ite't, -en, -er, till antalet underlägsen grupp, mindretal.

Miime^nd, -en, -er (lat), det tal, som vid subtraktion skall minskas med ett annat.

Mi'nus (lat), "mindre", minskning; minskningstecken (—); köldgrad, ^'kel, -n, -kler, liten bokstav.

Minu't, -en, -er (lat), 1/60 timme el. grad; i små paji:ier. pinsamt noggrann.

Minö'r, -en, -er (fr), minutläggare.

Mioce'n (gr), näst yngsta avdelningen i tertiärsystemet.

Mira'bile di'ctu (lat), imderbart att säga: underligt nog.

Mirak|el, -klet, -kler (lat), underverk. r^nWs, underbar, övernaturlig.

Mi'rza (pers), betecknar efter nam-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Misantrop

net prins, eljest ståndsperson.

Misan|trop [-å':p], -en, -er (gr), människohatare. ^tropi', -n, människohat, /^tropisk [-å':-], människohatande, folkskygg.

Mis-en|-plis [misangpli':] (fr), vat-tenondulering. /^-scène [-sä:n], iscensättning.

Mi'sch-masch (ty), blandning, röra.

Misera'bel (lat), bedrövlig, eländig.

Miser|e're (lat), "förbarma dig!" kat. påskhymn (i Sixtinska kapellet) ; tarmvred. /^ico'rdia, medlidande, barmhärtighet.

Miss, -en, -er (eng), fröken.

Mi'ssa| sole'imis (lat), högmässa, /^'le, -t, katolsk mässhandbok.

Miss|io'n, -en, -er (lat), uppgift, uppdrag; utbredande av en religion.

-et, prästerligt förordnande. /^ive'ra, utfärda missiv.

Mi'sstroende|votum, pl. /^ota, missnöj esuttalande.

Mist, -en (eng), dimma.

Mister [mi'sstö] (eng), herr. /^ress [mi'ssis el. mi'sstres], fru, husmoder. Förk. Mr. o. Mrs.

Mistra'1, -en (fr), hård nordvästlig medelhavsvind.

Misä'r, -en, (fr), nöd, elände.

Miteaia, -n, -or (lat), "huvudduk"; trekantig förbandsduk.

Mi'tra, -n, -or (gr), biskopsmössa.

Mitraljö's, -en, -er (fr), kulspruta; ett slags järnkamin.

Mi'x|tum compo'situm (lat), brokig blandning. ^tvL% -en, -er, blandning.

Mjo'lner, Tors hammare i nord. myt.

Mjä'rde, -n, -ar, ett burlikt fiskredskap (för kräftfångst m. m.).

Mnemo|iii'k, -en, -el. /^tekni'k, -en, (gr), minnesuppövningskonst.

Moaré, -n el. -t, -er (fr), vattrat tyg el. mönster.

Moatjé, -n, -er (fr), hälft, motpart (i dans m. m.)

Mobb [måbb], -en (eng), slödder.

Mobi'l (lat), flyttbar, rörlig, ^'ier, lösören, möbler. /^ise'ring, -en, -ar, krigsmaktens övergång till

krigsfot (förstärkt försvarsberedskap).

Mo'cka, -n, sämskgarvat skinn för finare skor, handskar, damväskor, hattar m. m.

Mockasi'n, -en, -er, indiansko, gjord i ett stycke.

Mod, -et, -er, el. mo'd|e, -t, -r (fr), bruk, skick, för tillfället bruklig klädsel. som avser modus.

/^a'lt hjälpverb uttrycker modus. /^alite't, -en, ett omdömes bestämdhet med avseende på graden av visshet. -en, -er, av-

bild, förebild. ^elle'ra, forma i plastiskt material.

Mode|ratt (lat), hovsam, måttfull; högersinnad. /^ratio'n, -en, måttfullhet, måtta. ^ra'to (it), måttligt (mus). /^re'ra, dämpa, jämka.

Mode'r|n (lat), nymodig, nubetonad. /^nise'ra, göra nymodig. /^ni'sm, -en, kat. försök att förena tro o. vetande; en konstriktning.

Mode'st (lat), anspråkslös, blygsam, -n, blygsamhet.

Modifi|e'ra (lat), mildra, jämka, /^katio'!!, -en, -er, jämkning.

Modi'st, -en, -er (fr), hattsömmerska.

Modul|atio'n, -en, -er (lat), övergång från en tonart till en annan. /^e'ra, omväxlande höja o. sänka rösten. -en, -ar, ökning

o. minskning av styrkan hos en radiosändares bärvåg med glöd-katodrör.

Ma'dus, pl. - el. -di (lat), sätt; verbform som uttrycker graden av verklighet hos det utsagda. vi-ve'ndi, "sätt att leva", utväg.

Mo'genhetsprövning, -en, -ar, studentexamen t. o. m. 1909.

Moleky'1, -en, -er (lat), minsta enhet, vari ett ämne kan förekomma.

Moll, vek tonart (med liten ters); glest 2-skaftat bomullstyg, skinn, -et, skinnlik, ruggad vävnad för arbetskläder m. m.

MoIlu'sker (lat), blötdjur.

Molo [må':lå] (it), vågbrytare.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Molto

Molto [mälltå] (it), mycket (mus).

Molybde'ii, -et, en sällsynt metall.

lVIom|a'ng, -en, -er (fr), ögonblick. /^e'nt, -et, - (lat), ögonblick, tidpunkt, imderavdelning, omständighet.

/^enta'n, ögonblicklig.

Mona'der (gr), andliga atomer enligt Leibniz; färglösa flagellater.

Mona'ndria (gr), första klassen i Linnés sexualsystem.

Mon|a'rk, -en, -er (gr), på livstid utsedd, juridiskt oansvarig regent i en /^arki', -n, -er. /^a'rkist, -en, -er, anhängare av monarki, "kungatrogen".

Mon| cher [mång sjä':r] (fr), min käre (vän). Dieu [-djö':], min Gud!

]\londä'n [màng-] (fr), som avser "stora världen", flärdfull.

Monega'sker, invånare i Monaco.

Mongoler, gula rasen.

Moni'sm, -en (gr), åsikt, att världen är ett organiskt helt, som utvecklats efter bestämda lagar.

Monitor [må'nnitå:r], -n, -'er (lat), lågt liggande pansarfartyg.

Mono|eeia [-ne':s-] (gr), 21:a klassen i Linnés sexualsystem, /^fy-si'ter, fomkristen sekt, som ansåg att Kristus blott ägde gudomlig natur, /^gami', -n, engifte. grafi', -n, -er, skrift, behandlande ett enda föremål. />/gra'm, -met, sammanflätning av initialer. /^'kel, -n, -klar, ögonglas för ett öga, "enkeltjusare". ^ko-tyledo'ner, enhjärtbladiga växter, /^latri', -n, dyrkan av en enda gud utan att förneka andra gudars existens. -en, -er, skulptur ^ur ett enda stenblock, ^log [-lå':g], -en, -er, en ensam persons samtal med sig själv, metalli'sm, -en, enkel myntfot. /^pla'n, -et, flygplan med ett vingpar. /^pol [-på':l], -et, -, ensamrätt. ^polis€'ra, göra till monopol. '-^sylla'bisk, enstavig. ^tei'sm, -en, dyrkan av en enda personlig gud och förnekande av

andra gudars existens. /^ton [-tå':n], entonig, enformig.

Monroedoktri'nen [menrå':], ioner. akt som förbjuder europeisk inblandning i amer. angelägenheter.

Mons, plur. mo'ntes (lat), berg.

Monseigneur [màngsänjö':r], -en, -er (fr), katolsk biskopstitel.

Monsieur [mösiö':] (fr), herr.

Monsignore [-sinjå':re] (it), högre katolsk prästtitel.

Monsing [-å'-], knallespråket.

Monst|er [-å'-], -tret, el. /^rum, -tret, -tra (lat), vidunder, missfoster. /^rosite't, -en, vanskaplig-het. /%/mö's, vanskapt, vidunderlig.

Monstra'ns, -en, -er (lat), kärl för nattvardsbrödet.

Monsu'n, -en, -er (arab), tropisk vind, som vänder 2 ggr årligen.

Mont [mång] (fr), berg.

Monte [må'nnte] (it), berg.

Mont|er [må'ng-], -n, -trer (fr), skyltskåp, utställningsskåp. e'ra, uppsätta, hopsätta, kläda.

-en, -er, person som monterar, elektriker, maskinuppsättare.

Monmne'nt, -et, - (lat), minnesmärke. storslagen.

Mora'l, -en (lat), sedlighet, sedelära. /-wise'ra, predika moral. /-w'isk, sedlig. -en, åsikt

att sedligheten är människans högsta uppgift. /^i'st, -en, -er, anhängare av moralism; sedlig-hetsivrare, sedelärare. ^ite't, -en, -er, sedlighet; sedelärande franskt medeltidsdrama.

Mora's, -et, -, sumpmark.

Morato'rium, -riet, -rier (lat), uppskov; lagstadgat betalningsanstånd för undvikande av kris.

Morbi'd (lat), sjuklig. -en,

sjuklighet.

More'ller, svartröda körsbär.

More'ndo (it), sakta bortdöende av en ton (mus).

Mo'rer, araberna i Nordafrika och (förr) i Spanien.

Mores [-å'-] (lat), folkvett.

Mo'rf|evs, drömmens gud i grek.

s och sj = tonande s och sj; th och dh = tonlöst och tonande väsljud.

myt. -et, ett smärtstillande

medel; ingår i opium. -en,

-er, morfinmissbrukare.

Morfologi', -n (gr), läran om orga-nismformemas utveckling; biologisk formlära.

Morgana'tiskt äktenskap (mlat), en furstes giftermål med lågättad kvinna; gifte till vänster.

Moria^^n, -en, -er, neger.

Morion [-å'ng] (fr), svart bergkristall.

Mori'sker, kristna araber i Spanien, fördrivna år 1609.

Mormo'ner, "de sista dagamas heliga", sekt i USA, som förr gillade månggifte.

Mor|s (lat), döden. /^talite't, -en, dödlighet. ^tifikatio'n, -en, -er, dödande (av inteckning o. dyl.).

Morä'n, -en, -er (fr), jordart som avlagrats av landis.

Mosaisk, -en, -er (fr), inlagt arbete.

Mosa'isk, som avser Mose el. judendomen (som religion).

Mosel [må':-] (av flodnamnet Mos el), lätt tyskt (vitt) vin.

Moské, -n, -er (sp), muhammedansk gudstjänstlokal.

Moskit [-sk-], -en, -er (gr), tropisk mygga.

Moskovi't, -en, -er (av Moskva'), äldre benämning på ryss.

Mosso [må'-] (it), rörligt (mus).

Mote'tt, -en, -er (fr), en flerstäm-mig tonsättning med biblisk text.

Motilite't, -en (lat), rörlighet.

Motion [-tsjo':n], -en, -er (lat), kroppsrörelse; riksdagsmans förslag. /^e'ra, taga el. väcka motion. /^'r, -en, -er, förslagsställare (bl. a. i riksdagen).

Moti'v, -et, - (lat), bevekelsegrund; ämne el. grundtanke i en konstskapelse. /^e'ra, ange (el. utgöra) skäl för något.

Mo'tor, -n, -'er (lat), kraftmaskin. /^ise'ra, förse med kraftmaskin, /^'isk, som avser rörelse.

Mo'tti, -n, -er (fi), "vedstapel"; bakhåll, fäUa.

Motto [må'-], -t, -n (it), tänkespråk.

Moulinégam, -et (fr), gam av olikfärgade trådar.

MouM rouge [molä'ng ro:sj] (fr). Röda kvam (nöjeslokal).

Mount [maimt] eller mountain [ma'imtin] (eng), berg, bergskedja.

Mou..se även Mu ...

Movime'nto (it), rörelse (mus).

Muff, -en, -ar (Ity), handskydd av pälsverk; skarvhylsa.

Mu'fti, -n (arab), teol. o. juridisk auktoritet i islam.

Muhamme|da^n, -en, -er, anhängare av /^dani'sm, -en, islam.

Mukö's (lat), slemmig.

Mu'l|a, -n, -or, korsning av àsne-hingst o. häststo. /^a'tt, -en, -er, avkomling av vit o. neger.

Mulje'rad (fr), mjuk; innefattande j-ljud (om konsonanter, t. ex. sp. 11 o. n, port. Ih o. nh).

Multi|form [-à'-] (lat), mànggestal-tad. '%^'pel, -n, -plar, mångfald. /%/plika'n^ -en, -er, tal som mångfaldigas (/^plice'ras) vid /^plikatio'n, -en, -er. Det tal, varmed detta sker, kallas /^pli-ka'tor, -n, -'er. Mu'ltum, mycket.

Mu'låsna, -n, -or, korsning av hästhingst o. åsnesto.

Mu'mi|e, -n, -r (arab), balsamerat lik. /^fie'ra, förvandla till mxmiie. /^fikatio'n, -en, -er, förvandling till mumie; kallbrand.

Munde'ring, -en, -ar (lat), soldat-uti^tning o. -beklädnad.

Municipa'l (lat), som avser kommun. /^samhälle, -t, -n, del av landskommim, som själv handlägger vissa ärenden.

Munk, -en, -ar (gr), manlig klosterinvånare.

Munsjö'r, -en, -er (av Monsieur), "gynnare".

Mu'nskänk, -en, -ar (ty), förr vin-källarförvaltare vid hov.

Muntja'k, -en, -er, indisk hjort.

Mu rvel, -n, -vlar, öknamn på journalist.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Musa

Mu'sa, -n, -er (gr), sånggudinna. Musema voro nio: Klio, Evterpe, Thalia, Melpomene, Terpsikore, Erato, Polyhymnia, Urania och Kalliope.

Musch, -en, -er (fr), svart lapp i ansiktet för att försköna hyn (på 1600—1700-talets damer).

Muse'um, -se'et, -se'er (gr), systematiskt ordnad samling föremål.

Museiman [-ma':n], -en,-er (arab), anhängare av islam.

Musi|ce'ra (gr), utföra musi'k, -en, tonkonst, /^kaller, miisiknoter. /^ka'lisk, med musiksinne; välljudande. /^ka'nt, -en, -er, spelman. /^'kdrama, -t, -er, en opera, där musiken blott är medlet, /^ker [mu':-], -n, el. '>^kus, pl. /-^ci,

utövare av musik.

Musji'k, -en, -er (ry), bonde.

Muska't, -en, el. ^'^'ell, -en (it), sött kryddat vin från södra Europa.

Muske|du'nder, -dret, - (fr), äldre tungt gevär med grov kaliber. /^te'rare, -n, -, muskötsoldat.

-en, -er, muskötsoldat; fransk adlig livgardist i äldre tid. Muskö't, -en, -er, äldre tungt gevär med gaffelstöd.

Musli^m (arab), muhammedan.

Musli'n, -en el. -et, -er (fr), tunn 2-skaftad bomulls- el. yllevävnad.

Musse'ra (fr), skumma, fradga sig.

Mussi'vguld, -et, oäkta bladad.

Mustard [ma'sstöd] (eng), senap.

MutalbiUte;t, -en (lat), föränderlighet. /^tio'n, -en, -er, plötsligt uppträdande, ärftliga förändringar hos organismerna.

Mutilatio^n, -en (lat), stympning.

Mu'tter, -n, -ttrar (ty), "moder"; ett slags skruvlås.

Mutuali'sm, -en pat), ömsesidighet.

My (M, grek', bokstaven m.

M^^celium, -liet, -lier (gr), svampamas vegetativa system.

Myko|log [-là':g], -en, -er (gr), svampforskare, svampkännare, -n, läran om svamparna.

Mylord [milå':d], fem. mylady [mi-

le':di], eng. högadliga titlar.

My'nt|konventio'ii, -en, -er, överenskommelse mellan stater om ömsesidig giltighet av resp. mjmt. /^realisatio'n, -en, -er, nedskrivning av myntvärdet, /^regale, -t, statens ensamrätt att slå mynt. tecken, -cknet, -, nödmynt.

Myo|kardi't, -en (gr), inflammation i hjärtats muskelvägg, /^logi', -n, läran om muskulaturen.

Myopi', -n (gr), närsynthet.

MyM'd, -en, -er (gr), 10.000-tal; oändlig mängd.

My'rra, -n, i luften stelnande balsam av trop. Commi'phora-arter.

Mysk, -en (lat), starkt luktande avsöndring från /^'djurets pung. /^'bisam, skinn av desmanråtta. '-^'madra, -n, välluktande ört.

Myst|agog [-gå':g], -en, -er (gr), fomgrekisk mysterielärare, /^'er, -n,-trar, person som invigdes i e'rium, -riet, -rier, hemlighetsfull gudstjänst; även: ej fattbar verklighet. /%/eriö's, hemlighetsfull, /-wicfsm, -en, åsikt, att aning o. känsla äro främsta kimskapsor-ganen. /^ifie'ra, föra bakom ljuset. /-^ifikatio'n, -en, -er, bedrägeri, gyckel. -en, sökande av gudsgemenskap genom inre åskådning, /^'iker, -n, anhängare av mystik, /^'isk, som avser mystiken. -en, -er, hemlighet, gåta.

Myt, -en, -er (gr), gudasaga, /^'isk, som avser myter; overldig. zoologi', -n, läran om myterna.

Myteri', -t, -er (fr), soldat-, sjömans- eller fånguppror.

Må'ndag, -en, ^-ar, ^ veckans andra dag, helgad åt månen.

Mä'klare, -n, affärsförmedlare.

Mär, -en, -er (fr), borgmästare.

Mä'rgel, -n (lat), kalkhaltig jordart.

Märs, -en, -ar, utbyggnad kring masttopp.

Mäss, -en, -ar (eng), sällskapsrum o. restaurang m. m. för militärbefäl, tjänstemän m. fl.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Mässa

Mäss|a, -n, -or (lat), altartjänst; varumarknad, »-v^hake, -n, -ar, prästskrud buren vid altartjänst.

Mä'ssing, -en, legering av koppar (3 delar) o. zink (1 del).

Mä'ssling, -en, en smittosam barnsjukdom med hudutslag.

Mä'stersångare, -n, tysk hantverkare (i Nürnberg), som skrev vers på 1300—1500-taien.

Mätre'ss, -en, -er (fr), älskarinna.

Möblemà'ng, -et, - (fr), möblerna i ett rum.

Mö'hippa, -n, -or, kalas för flicka, som skall gifta sig.

Mö'nja, -n, röd målarfärg.

Mö'nstritig, -en, -ar, förr årlig värnpliktskontroll.

Mö'rsare, -n, - (ty), kastpjäs med kortare lopp än kanonen.

Na'bo, -n, -ar, granne.

Nabob [-å'bb], -en, -er (eng), rik europé i Indien; rik vällusting.

Na'chspi(e)l [-sjpi:l] (ty), "efterspel", efterfest.

Nadi'r (arab), punkt på himlavalvet mitt xmder våra fötter.

Na'fta, -n (gr), bergolja. -et

el. -en, flyktigt malmedel, utvin-nes ur stenkolstjära.

Naga'jka, -n, -or (ry), kosackpiska.

Naiv [na-i':v] (lat), naturlig, enfaldig, oreflekterad. -en, omedelbarhet, enfald, bamslig-het. -en, avsiktligt barnslig konstriktning.

Naja'd, -en, -er (gr), källnymf.

Na'kterhus, -et, - (ty), kompass-upphängningsplats på fartyg.

Na^mnchiffer [sji-], -ffret, dets. som monogram.

Nandu', -n, -er, amerikansk struts.

Na'nkin(g), -en el. -et, gult kines, bomullstyg.

Na'nsenpass, -et, -, pass för foster-landslösa; flyktingpass.

Na'poli (it), Neapel.

Narci'ss, -en, -er (gr), pingstlilja.

Na'rdus, -en, aromatisk drog av rotstocken av Nardo'stachys-art.

Nargileh (pers), orientalisk vattenpipa.

Nark|os [-å':s], -en, -er (gr), all-män bedövning, sövning. /^o'tika,

bedövningsmedel, smärtstillande medel. ^o'tisk, bedövande, rogivande. /^oti'n, -et, rogivande beståndsdel i opium.

Nasa'l (lat),, som avser näsan; som subst. (-en, -er): näsljud. /^'era, uttala som näsljud.

Nasaré, -n, -er, från Nasaret; anhängare till Jesus.

Nasi'r, -en, -er (hebr), gudsman.

Na'sus (lat), näsa.

Nation [-tsjo':n], -en, -er (lat), folk; studentförening. ^a'leko-nomi', -n, läran om de ekonomiska företeelserna o. deras sammanhang, folkhushållningslära. ^alise'ra, förstatliga. ^ali'sm, -en, överbetonad nationalkänsla. /^ali'st, -en, -er, fosterlandsvurm. /^alite't, -en, -er, folkegendomlighet; folk. /^a'lsociali'ster, tyskt nationalistparti. som avser

nationen; inhemsk, fosterländsk.

Nativite't, -en (lat), födelseprocent.

Na'trium, en silverlik alkalimetall. /-wklori'd, -en, koksalt.

Natu'ra (lat), natur. ^hushå'll-ning, -en, varuutbyte utan hjälp av pengar. (it), naturligt

(mus). '^'lier, naturvetenskapliga museiföremål. /^lisatio'n, -en, -er, förlänande av medborgarskap åt utlänning. /^lise'ra, verkställa dylik. -en,

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w). Mässa

Mäss|a, -n, -or (lat), altartjänst; varumarknad, »-v^hake, -n, -ar, prästskrud buren vid altartjänst.

Mä'ssing, -en, legering av koppar (3 delar) o. zink (1 del).

Mä'ssling, -en, en smittosam barnsjukdom med hudutslag.

Mä'stersångare, -n, tysk hantverkare (i Nürnberg), som skrev vers på 1300—1500-taien.

Mätre'ss, -en, -er (fr), älskarinna.

Möblemà'ng, -et, - (fr), möblerna i ett rum.

Mö'hippa, -n, -or, kalas för flicka, som skall gifta sig.

Mö'nja, -n, röd målarfärg.

Mö'nstritig, -en, -ar, förr årlig värnpliktskontroll.

Mö'rsare, -n, - (ty), kastpjäs med kortare lopp än kanonen.

Na'bo, -n, -ar, granne.

Nabob [-å'bb], -en, -er (eng), rik europé i Indien; rik vällusting.

Na'chspi(e)l [-sjpi:l] (ty), "efterspel", efterfest.

Nadi'r (arab), punkt på himlavalvet mitt xmder våra fötter.

Na'fta, -n (gr), bergolja. -et

el. -en, flyktigt malmedel, utvin-nes ur stenkolstjära.

Naga'jka, -n, -or (ry), kosackpiska.

Naiv [na-i':v] (lat), naturlig, enfaldig, oreflekterad. -en, omedelbarhet, enfald, bamslig-het. -en, avsiktligt barnslig konstriktning.

Naja'd, -en, -er (gr), källnymf.

Na'kterhus, -et, - (ty), kompass-upphängningsplats på fartyg.

Na^mnchiffer [sji-], -ffret, dets. som monogram.

Nandu', -n, -er, amerikansk struts.

Na'nkin(g), -en el. -et, gult kines, bomullstyg.

Na'nsenpass, -et, -, pass för foster-landslösa; flyktingpass.

Na'poli (it), Neapel.

Narci'ss, -en, -er (gr), pingstlilja.

Na'rdus, -en, aromatisk drog av rotstocken av Nardo'stachys-art.

Nargileh (pers), orientalisk vattenpipa.

Nark|os [-å':s], -en, -er (gr), all-män bedövning, sövning. /^o'tika,

bedövningsmedel, smärtstillande medel. ^o'tisk, bedövande, rogivande. /^oti'n, -et, rogivande beståndsdel i opium.

Nasa'l (lat),, som avser näsan; som subst. (-en, -er): näsljud. /^'era, uttala som näsljud.

Nasaré, -n, -er, från Nasaret; anhängare till Jesus.

Nasi'r, -en, -er (hebr), gudsman.

Na'sus (lat), näsa.

Nation [-tsjo':n], -en, -er (lat), folk; studentförening. ^a'leko-nomi', -n, läran om de ekonomiska företeelserna o. deras sammanhang, folkhushållningslära. ^alise'ra, förstatliga. ^ali'sm, -en, överbetonad nationalkänsla. /^ali'st, -en, -er, fosterlandsvurm. /^alite't, -en, -er, folkegendomlighet; folk. /^a'lsociali'ster, tyskt nationalistparti. som avser

nationen; inhemsk, fosterländsk.

Nativite't, -en (lat), födelseprocent.

Na'trium, en silverlik alkalimetall. /-wklori'd, -en, koksalt.

Natu'ra (lat), natur. ^hushå'll-ning, -en, varuutbyte utan hjälp av pengar. (it), naturligt

(mus). '^'lier, naturvetenskapliga museiföremål. /^lisatio'n, -en, -er, förlänande av medborgarskap åt utlänning. /^lise'ra, verkställa dylik. -en,

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Naturell

litterär riktning, som ville skildra naturen sådan den är (Zola m. fl.). Nature'11, skaplynne, sinnesart. Nature morte [naty':r mårrt] (fr), "död natur", stilleben.

Na'usea (lat), äckel, sjösjuka.

Naut|i'k, -en (gr), sjöväsende, /^'isk, som avser sjöväsendet, /^'isk mil, distansminut (1.852 m.).

Nav, -et, -, hjuldel närmast axeln.

Nav|a'l (lat), som avser sjöväsendet. /^igabe'l, segelbar, ^-^iga-tio'n, -en, sjövetenskap, seglingskonst. /^igatio'nsskola, -n, -or, utbildar fartygsbefäl. /^ige'ring, -en, förande av fartyg^

Nazi'st I-ts-], -en, -er (ty), nationalsocialist.

Neap tide [ni:p ta'id] (eng), "död tid", nipflod.

Nebul|o'sa, -n, -or (lat), ljustöcken på himlen, vanligen enorm st järnsamling. dimmig, oklar.

Nece'ss|itas (lat), nödvändighet, -en, -er, toalettschatull.

Ne'dre Justi'tierevisio'nen förbere-reder Högsta domstolens ärenden.

Nefoskop [-à':p], -et, - (gr), instrument för mätning av molnens skenbara hastighet.

Nefri't, -en, -er, o. nefros [-à':s], -en, -er (gr), njursjukdomar.

Nega|tio'n, -en, -er (lat), förnekande; nekande ord el. uttryck, /^tiv [ne':], nekande, upphävande, som subst. (-et, -): exponerad fotografiplåt. Negera [-ge':-], förneka, bestrida, upphäva.

Negli|gé [-sje':], -n, -er (fr), morgondräkt. /^gera [-sje':-], försumma, vårdslösa, strunta i.

Nego|cie'ra (lat), underhandla, förmedla. ^tiatio'n, -en, -er, affärsunderhandling.

Negr|ess, -en, -er (fr), negerkvinna. /-^i'to, -n, -s (sp), mörk, småväxt människoras, /^oid [- o-i':d] (fr), negerliknande.

Ne'gus nege'sti, "konungarnas konung", abessinsk regenttitel.

Ne'jkon, -et, backsmultron.

Ne'joiiöga, -t, -gon (ty), ålliknan-de rundmunfisk.

Nekrollog [-lå':g], -en, -er (gr), dödsruna, minnesteckning, manti', -n, utfrågande av andar, /-^pol [-på':l], -en, -er, begravningsplats.

Ne'ktar, -n, gudadryck i grek. myt. ^i'n, -en, -er, en sorts persika.

Ne'mesis, hämndens gudinna i grek. myt.; hämnande öde.

Neo|dy'm (gr), ett sällsynt grundämne. ^fy'ter, nydöpta. /^impres-sioni'sm, -en, en konstriktning, /^logi', -n, fömuftsteologi (1700-talet). /«wsalvarsa'n, -et el. -en, arsenikhaltigt syfilismedel.

Neon [-å':n], en ädelgas. Användes i /^'Ijus, -et.

Nepot [-å':t], -en, -er (lat), brorson, ung släkting. -en, orättmätigt gynnande av egna släktingar.

Neptu'n|igördel, -n, -dlar (lat), ett slags våtvärmande omslag, -^'isk, bildad i vatten, /^'us, havsguden i rom. myt; den näst yttersta, nu kända planeten.

Nerei'der, havsnymfer i grek. myt.

Nero'nisk (av namnet Ne'ro), grym, lastbar, tyrannisk.

Nerv, -en, -er (lat), intrycks- o. rörelseförmedlande tråd. /^osi-te% -en, nei-vsvaghet, /^'us re'-rum, "sakemas nerv", huvudförutsättning för något (pengar).

Ne'ssosdräkt, -en, -er (av naronet N e s s o s), lömsk o. olycksbådande gåva.

Ne'stning, -en, -ar, dansöskjol.

Ne'stor (grek. egennamn), äldst i en krets.

Ne'tto, -t (it), avdrag; slutbehållning, ren vinst, ^^vikt, -en, en varas vikt utan förpackning.

Neu [nåjj] (ty), ny.

Neur|algi' [new-], -n (gr), nervsmärtor. /^asteni', -n, nervsvaghet. /^aste'niker, -n, -, nervsvag person. -en, -er, nervin-

flammation. zoologi', -n, läran om

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Neuropat

nervsystemet o. dess sjukdomar. /^opa't, -en, -er, person som lider av ^opati', -n, anlag för nervsjukdomar. /^os [-å':s], -en, -er, funktionell nervsjukdom.

Neutra'1 (lat), opartisk, partilös; varken det ena eller det andra. ^ise'ra, göra neutral, förtaga verkan av. /^ite't, -en, opartiskhet, oberördhet vid krigstillstånd, ^i-te'tslagen, en USA-lag av 1937, som skulle förhindra landets indragande i krig. Ne'utr|er, författare, som ej togo parti i de litterära striderna i början av 1800-talet. /^on [-å':n], -en, -er, partikel, bildad av en elektron och en proton, /^um, pl. -trer, intetdera; "detgenus".

New [njo:] (eng), ny. ^ deal [- di':l] (eng), "nya given", Roosevelts välfärdspolitik. Sweden [-[-swi':-den],-] {+[-swi':- den],+} Nya Sverige.

Nevö', -n, -er (fr), brorson, systerson.

Ni'blick, -en, -ar (eng), golfklubba med kort, timgt huvud.

Nice [niss] (fr), Nizza.

Ni'ckel, -n, en vit metall.

Ni'ding, -en, -ar, person som begått en om moralisk låghet vittnande handling, /^sdàd, -et, -.

Nièce [njä^ss], -n, -r, brorsdotter, systerdotter.

Ni'fe, jordens kärna (nickeljäm).

Ni'felhem (fsv), köldens värld.

Ni'hil (lat), intet. ^Vst, -en, -er, "f ör intelsesträvare".

Nikoti'n, -et (av namnet Ni c o t), ett starkt gift i tobak.

Nikt, -et el. -en, ströpulver, mogna sporer av lummer-arter.

Ni'mbus, -en (lat), helgonsken, höghetsskimmer.

Ni'mrod, -en, -ar (hebr. namn), storjägare.

Nio'bium, en sällsynt metall.

Ni'pflod, -en, den tidpimkt, då tid-yattensvågen är lägst.

Ni'pper (fr, pl), grannlåter. tippa, -n, -or, grant utstyrd flicka.

Ni'ppon (kin), Japan.

Nirva'na (sanskr), det gränslösa försjimkandet som slutmål.

Nisch, -en, -er (fr), fördjupning.

Nit, -en, -ar (fr), lottsedel som ej utfallit med vinst.

Nitjevo [-vå'] (ry), strunt!

Nitr|a't, -et, - el. -er, salt av salpetersyra. ^ifikatio'n, -en, -er, salpeterbildning. /^oglyceri'n, -et, ett sprängänme av cellulosa som /^e'rats, dvs. tillförts nitrat.

Nivell|e'ra (fr), avväga, utjämna, -en, -ar, avvägning.

Nivå', -n, -er (fr), vågrät yta, höjdläge, jämnhöjd.

No^anamn, -et, - (melanes), omskrivande namn hos naturfolk.

Nobel [nå';-] (lat), ädel högsinnad.

Nobelpris [nåbä'll-], -et, - (av namnet Nobel) belöning för vetenskapliga bragder, diktning och fredsarbete.

No'bil|is, romerska ämbetsmanna-adeln. /^ise'ra, göra till adelsman. ^ty [-i'lliti], engelska högadeln. Noble'ss, -en (fr), ädelhet; adel.

Noctume [nåkty'rrn] (fr), nattstämning, nattstycke.

Nod, -en, -er (lat), skämingspimkt mellan 2 storcirklar på himmelssfären.

Noll (lat), intet.

Noma'der (gr, pl.), kringvandrande herdefolk, t. ex. lappar.

No msn's land [nå'o mænns lænnd] (eng), ingen mans land, landet mellan två stridslinjer.

Nomarki', -n, -er, län i Grekland.

Nom de guerre [nång dögä':r] (fr), "krigsnamn", artistnamn.

No'men, -et, - (lat), namn; substantiv o. adjektiv. pro'prium, egen-namn. /-wklatu'r, -en, -er, samling facktermer.

Nomin|a'l- (lat), namn-, till namnet. /^ati'v, -en, -er, subjektska-sus. ^e'll, till namnet (men ej i verkligheten). /^e'ra, utnämna, utse.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Non

Non [nå:n] (lat), icke, nej. Non [nàng] (fr), nej.

Nonchal|ans [nångsjala'ngs], -en (fr), försumlighet, oförskämdhet. /^ant [-'ngt], likgiltig, oförskämd.

No'nie, -en, -er (kt), mätningsinstrument för små enheter.

Non|kombatta'nt [el. [-nångkångba-ta'ng],-] {+nångkångba- ta'ng],+} -en, -er (fr), icke stridande. ^pare'lj, liten tryckstilsgrad.

Non plus u'ltra (lat), "ej därutöver", oöverträfflig.

No'nsens (lat), tomt prat.

Non si'ne la'ude approba'tur (lat), icke utan beröm godkänd (Ba).

Non tro'ppo [-å-] (it), icke för mycket (mus).

Norm [-å-], -en, -er (lat), regel, rättesnöre. regelrätt, själs-

frisk. /N/alise'ra, skapa enhetlighet. ^a'lskolekompete'ns, -en, förvärvas efter genomgång av kommunal el. högre flickskola. Motsv. -ungefär realexamen. /^a-ti'v, gällande som rättesnöre. /-we'ra, fastställa som rättesnöre.

Norma'nder (fr), nordmän, som år 911 fingo Normandie som län och 1066 erövrade England.

No'rna, -n, -or, nord. ödesgudinna.

North [nàth] (eng), nord-, norra.

Northrop Douglas [nå':threp [-da'g-gels],-] {+da'g- gels],+} lätt eng. bombflygplan.

Norvagi'sm, -en, -er (lat), norskt uttryck i andra språk.

Norve'^a (lat), Norge.

Nostalgi', -n (gr), sjuklig hemlängtan, "emigrantsjuka".

Not, -en, -er (lat), anteckning, detaljanmärkning nederst på sida; tontecken; diplomatisk skrivelse, /^'a, -n, -or, räkning över kon-tantköpta varor.

Nota'|bei (lat), utmärkt, ansedd. ^bmte't, -en, -er, berömdhet. /^'rie, -n, -r, protokollförare, /^'rins pu'blicus, stadstjänsteman, som verkställer växelprotester, bevittnar handlingar m. m.

Not|e'ra (lat), anteckna, bokföra,

uppge pris. '^Cring, -en, -ar, prissättning. /-^ifie'ra, kungöra, tillkännage. /^ifikatio'n, -en, -er, tillkännagivande. -en, -er,

kort meddelande, /-^'esbok, -en, -böcker, anteckningsbok.

Noto'risk (lat), allmänt ofördelaktigt känd.

Notre 0ame [nàtröda'mm] (fr), "Vår Fru", jungfrun Maria.

Nottu'mo [nå-] (it), nattstycke.

Nougat [noga':] o. nouveautc [-[no-våte':],-] {+[no- våte':],+} se Nu...

No'va (lat), "ny"; ny stjärna. tio'n, -en, -er, förnyelse.

Nove'11, -en, -er (fr), kort prosaberättelse. -en, -er, novellförfattare.

Nove'mber (lat), "den nionde", årets elfte månad.

Nov|fs, -en, -er (lat), provelev, nybörjare. /^ite't, -en, -er, nyhet /^i'tie, -n, -r, första terminens student (i Limd). /^okain [-[-ka-i':n],-] {+[-ka- i':n],+} -et, ett lokalbedövningsmedel. --wum (testame'ntum) [nå':-]. Nya testamentet, /^'us homo [-[-hå':må],-] {+[- hå':må],+} ny människa; uppkomling.

Nu'cleus (lat), kärna, cellkärna.

Nudite't, -en, -er (lat), nakenhet, naketframställning i konsten.

Nugat [-ga':], -en (fr), ett slags mandelknäck.

Nugget [na'-], pl. -s (eng), guldklimp.

Numte't, -en, -er (lat), ogiltighet; obetyiig person.

Numera'lia (lat), räkneord. Nu'me|-ri, 4 Moseboken, /»^/'risk, siffermässig. /^ro, nummer, ordningstal. /^nis, tal; singularis och pluralis. -en, antal.

Numi8m{ati'k, -en (gr), myntkim-skap. /^a'tiker -n, -, myntkännare, -samlare. ^a'tisk, som avser mynt.

Nu'nna, -n, -or (lat), kvinnlig klosterinvånare; skadeinsekt.

Nu'ntie, -n, -r (lat), påvUg ambassadör.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Nutria

Nu'tria, -n, pälsverk av bäverråtta.

Nutriitio'ii, -en (lat), näring. ^tVv, närande, närings-.

Nuvåté, -n, -er, även Nouveauté [novåte':] (fr), nyhet.

Ny (iV, v), grek. bokstaven n.

Nyans [-'ngs], -en, -er (fr), obetydlig färgskiftning. skifta.

Ny'ckel|ha'rpa, -n, -or, ett stråkinstrument. ^industri', -n, -er, för ett land viktig industri, t. ex. Sveriges verkstadsindustri. /^roma'n, -en, -er, roman, vars huvudfigurer ha förebilder i verkligheten.

Ny|klassici'sm, -en, konstnärlig riktning, som avlöste rokokon under 1700-talet. /^malthusiam'sm, -en, läran om barnbegränsning genom tekniska preventivmedel.

Ny'mf|er, kvinnliga natiu'gudomlig-heter i grek. myt. /^omani', -n, överdriven könsdrift hos kvinnor.

Ny'|romanti'k, -en, litterär riktning omkring 1800, som ville ge fantasi o. känsla bredare nmi. Företräddes av /^'roma'ntiker, -n, -. /%^'silver, -vret, legering av koppar, zink och nickel.

O

O' (fnirl), ättling av.

Oartikiile'rad (lat), otydlig.

Oa's, -en, -er (gr), odlingsbar plats i öken.

Obdu|ce'nt, -en, -er (lat), person som /x'ce'rar, dvs. utför en /^k-tio'n, -en, -er, liköppning.

Obedie'ns, -en (lat), lydnad.

Obeli'sk, -en, -er (gr), smal fyrkantig pelare, smalare upptill.

Obje'kt, -et, - ^(lat), föremål för något, ^tiv [å'bbj-], som avser objektet, saklig, opersonlig; som subst. (-et, -): lins i kikare, kamera, mikroskop m. m. '^tivite't, -en, saklighet, opartiskhet.

Obla't, -en, -er (lat), nattvardsbröd; munlack.

Obliga'11 (lat), oumbärlig, omistlig; (om beledsagande musikstämma, som ej kan undvaras). -en,

-er, skuldförbindelse med fast ränta. '^to'risk, nödvändig, ej frivillig. Oblige'ra, förplikta.

Oboe [å':båe], -n, -r (gr), ett trä-blåsinstnmient.

Obscen [-s3e':n] (lat), anstötlig.

Obscuro [-sko'rrå] (sp), "mörk", mörk cigarrtyp.

Obser|va^ndum, pl. -da (lat), som

bör uppmärksammas. -en, -er, klosterregel. /^vatio'n, -en, -er, iakttagelse, rön. /^va'-tor, -n, -'er, iakttagare; tjänsteman vid /^vato'rium, -riet, -rier, anstalt för st järnstudium, /^va-tö'r, -en, -er, iakttagare. '^ve'ra, ge akt på, märka.

Obsku'r el. obsky'r (fr), ljusskygg, obemärkt. a'nt, -en, -er, ljusskygg person. ^anti'sm, -en, ljusskygghet.

Obstet I ri'k, -en (gr), förlossningskonst. /-w/'riker, -n, -, förlossningsläkare.

Obstina't (lat), halsstarrig, stursk.

Obstipa'tion, -en (lat), förstoppning.

Obstruktio'n, -en, -er (lat), förhal-ning i syfte att skada.

Occaii'na, -n, -or (it), lergök.

Occasion [-siå'ng] (fr), gynnsamt tillfälle.

Occide/nten [åkksi-] (lat), Västerlandet (Europa).

Ocea'n, -en, -er (av gr. egennamnet O k e' a n o s), världshav, /^'ien, Söderhavsöama. /^ogra'£, -en, -er, person som sysslar med /-wografi', -n, djuphavsforskning.

Ochra'na (ry), hemliga polisen

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w). Nutria

Nu'tria, -n, pälsverk av bäverråtta.

Nutriitio'ii, -en (lat), näring. ^tVv, närande, närings-.

Nuvåté, -n, -er, även Nouveauté [novåte':] (fr), nyhet.

Ny (iV, v), grek. bokstaven n.

Nyans [-'ngs], -en, -er (fr), obetydlig färgskiftning. skifta.

Ny'ckel|ha'rpa, -n, -or, ett stråkinstrument. ^industri', -n, -er, för ett land viktig industri, t. ex. Sveriges verkstadsindustri. /^roma'n, -en, -er, roman, vars huvudfigurer ha förebilder i verkligheten.

Ny|klassici'sm, -en, konstnärlig riktning, som avlöste rokokon under 1700-talet. /^malthusiam'sm, -en, läran om barnbegränsning genom tekniska preventivmedel.

Ny'mf|er, kvinnliga natiu'gudomlig-heter i grek. myt. /^omani', -n, överdriven könsdrift hos kvinnor.

Ny'|romanti'k, -en, litterär riktning omkring 1800, som ville ge fantasi o. känsla bredare nmi. Företräddes av /^'roma'ntiker, -n, -. /%^'silver, -vret, legering av koppar, zink och nickel.

O

O' (fnirl), ättling av.

Oartikiile'rad (lat), otydlig.

Oa's, -en, -er (gr), odlingsbar plats i öken.

Obdu|ce'nt, -en, -er (lat), person som /x'ce'rar, dvs. utför en /^k-tio'n, -en, -er, liköppning.

Obedie'ns, -en (lat), lydnad.

Obeli'sk, -en, -er (gr), smal fyrkantig pelare, smalare upptill.

Obje'kt, -et, - ^(lat), föremål för något, ^tiv [å'bbj-], som avser objektet, saklig, opersonlig; som subst. (-et, -): lins i kikare, kamera, mikroskop m. m. '^tivite't, -en, saklighet, opartiskhet.

Obla't, -en, -er (lat), nattvardsbröd; munlack.

Obliga'11 (lat), oumbärlig, omistlig; (om beledsagande musikstämma, som ej kan undvaras). -en,

-er, skuldförbindelse med fast ränta. '^to'risk, nödvändig, ej frivillig. Oblige'ra, förplikta.

Oboe [å':båe], -n, -r (gr), ett trä-blåsinstnmient.

Obscen [-s3e':n] (lat), anstötlig.

Obscuro [-sko'rrå] (sp), "mörk", mörk cigarrtyp.

Obser|va^ndum, pl. -da (lat), som

bör uppmärksammas. -en, -er, klosterregel. /^vatio'n, -en, -er, iakttagelse, rön. /^va'-tor, -n, -'er, iakttagare; tjänsteman vid /^vato'rium, -riet, -rier, anstalt för st järnstudium, /^va-tö'r, -en, -er, iakttagare. '^ve'ra, ge akt på, märka.

Obsku'r el. obsky'r (fr), ljusskygg, obemärkt. a'nt, -en, -er, ljusskygg person. ^anti'sm, -en, ljusskygghet.

Obstet I ri'k, -en (gr), förlossningskonst. /-w/'riker, -n, -, förlossningsläkare.

Obstina't (lat), halsstarrig, stursk.

Obstipa'tion, -en (lat), förstoppning.

Obstruktio'n, -en, -er (lat), förhal-ning i syfte att skada.

Occaii'na, -n, -or (it), lergök.

Occasion [-siå'ng] (fr), gynnsamt tillfälle.

Occide/nten [åkksi-] (lat), Västerlandet (Europa).

Ocea'n, -en, -er (av gr. egennamnet O k e' a n o s), världshav, /^'ien, Söderhavsöama. /^ogra'£, -en, -er, person som sysslar med /-wografi', -n, djuphavsforskning.

Ochra'na (ry), hemliga polisen

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Ockulsion

i Ryssland under kejsartiden.

Ockulsio'n, -en, -er (lat), tilltäpp-ning (av ändtarmen).

Ocku'l|t (lat), hemlig, som avser -en, sysslande med förborgade ting.

Ockup|atio'n, -en, -er (lat), besittningstagande, besättande, /v^e'-ra, bemäktiga sig, besätta.

Octa'ndria (gr), 8:e klassen i Linnés sexualsystem.

0'dal |bonde, -n, -bönder, besittare av '^jord, -en, ärvd jord.

Odali'sk, -en, -er (turk), vit ha-remsslavinna.

OddfeUows [åddfellàs] (eng), "udda kamrater", ett ordenssällskap.

Odds [ådds] (eng), ojämnt vad.

0'de, -t, -n (gr), högstämd dikt.

Ode'ion (gr) o. Ode'um (lat), sångsal, konsertlokal.

Cdelstinget, lägre avdelning i norska stortinget (riksdagen).

0'disputa'bel (lat), obestridlig.

0'di|um (lat), hat. --^ö^s, förhatlig.

Odontologi', -n (gr), läran om tänderna och deras sjukdomar.

Odyssé (av grek. namnet Ody's-sevs), irrfärd, äventyrlig och långvarig hemfärd.

Odö'r, -en, -er (fr), lukt, stank.

Oeuvre [ö':vr] (fr), arbete, alster.

Offenbachia'd, -en, -er (av egen-namnet 0'ffenbach), spexar-tad, satirisk operett.

Offensi'v, -en, -er (lat), anfall.

Offe'ntlig (ty), allmän.

Offer e'ra (lat), erbjuda, göra anbud. /^'t, -en, -er, anbud.

Offic|e'r, -en, -er, el. /^e'rare, -n, de tio högsta befälsgraderna vid krigsmakten. ^ia'nt, -en, -er, tjänstgörande präst.

å

ämbetets vägnar; högtidlig, /^ie'-ra, tjänstgöra (om präst). -en, -er, tryckeri; apotek. /^ine'll, läkemedels-; upptagen i farmako-pén. /^lum, -ciet, -cier, ämbete, ^'ium sa'crum, "heliga ämbetet", inkvisitionen. ^iö's, halvofficiell.

Off|set-tryck [å'ff-], -et, - (eng),

metod för indirekt tryck. side

[-sa'id], "ur spel", situation i fotboll och bandy.

0'frälse, icke adelsman.

Oftal|miatri'k, -en (gr), läran om ögats sjukdomar o. deras behandling. /^moskop [-å':p], -et, -, ögonspegel.

Ohemu'1, obefogad, orättmätig.

Ohm [å:m], -en el. -et, -, enhet för elektr. ledningsmotstånd.

Okari'na, -n, -or, dets. som occa-rina.

Oklokrati', -n (gr), pöbelvälde.

Okt|aeder [-a-e':-] (gr), åttasidig kropp. /^a'nt, -en, -er, vinkel-mätningsinstrument. -en,

-er, omfång av 8 toner, 8:e tonen i en skala; vanligt bokformat. ^e'tt, -en, -er, tonstycke för 8 stämmor. "den åttonde",

årets tionde månad.

Oktroj [-å'jj], -en, -er (fr), tillstånd att bedriva viss verksamhet.

Oku|la'r, -et, - (lat), linsen närmast ögat i kikare o. dyl. /^le'ra, inläka outvecklade växtknoppar på annan stam. med ögat.

Old boy [å'old bå;i] (eng), "gammal gosse", överårig, aktiv sportsman.

0'leum (lat), olja; rykande svavelsyra.

01ifa'nt, -en, -er (ffr), medeltida stridslur av elfenben, /^'papper, -et, -, billigt färgat papper.

Oligarki', -n (gr), fåtalsvälde.

Oli'v |färgad, grågrön, f^i^n, -et, grågrönt, glaslikt mineral.

0'1 jetryck, -et, fernissad färglitografi.

0'lsmässa, Olofsdagen (29/7).

Ol3^|pia'd, -en, -er (gr), 4-àrspe-riod (mellan 2 olympiska spel), nu = olympiska spel. -^'piern, binamn på Zevs. /^'pisk, som avser berget Olympos; guda-; himmelsk. ^'piska spelen, fomgrek. tävlingslekar i ^'pia, nu internationella idrottsfester, vart 4:e

I år. /-^'pos ("Olympen"), grekiskt

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Ombrometer

berg; gudaberget i grek. myt.

Oinbrome'ter, -n, -trar (gr), regnmätare.

Ome'ga, "stort O" (O, w), sista bokstaven (långt o [å:]) i grekiska alfabetet.

Omele'tt [å-], -en, -er (fr), ett slags äggkaka.

0'men (lat), förebud, järtecken.

0'mikroii, "litet O" (O, o), bokstaven kort o [å] i grek. alfabetet.

Ommö's (lat), olycksbådande.

0'iimibus, -en, -ar (lat, dat. pL), "för alla", större trafikvagn el. trafikbil.

Omni]^te^ns, -en (lat), allmakt.

Ona|ni', -n (av egennamnet O' n a n), självbefläckelse. -en, -er,

person som bedriver onani.

On dit [ångdi':] (fr), "man säger", skvaller.

Ondule'ra [ång-] (fr), lägga håret i vågor, våga.

Oneiromanti', -n (gr), drömtydning.

0'nera, pl. av onus (se nedan).

One-step [wa'nn-stepp] (eng), "ett-steg", amerikansk pardans i 2/4 takt (1910-talet).

Onkel ([å'ng-], -n, -klar (fr), farbror, morbror. Sam, eng. U n c-1 e Sam, personifikation av USA.

Onomato|logi', -n (gr), läran om namns uppkomst o. betydelse. /^poe'tisk, Ijudhärmande.

0'nsdag, -en, -ar, "Odens dag", veckans fjärde dag.

Ont krut, felöversättning av tyska U'nkraut, ogräs.

Onto|Iogi', -n (gr), läran om tingens sammanhang. ^logiska bevi'set [-lå':-] för Guds existens drar slutsatser av den i människans förnuft varande gudsföreställningen.

0'n|us, plur. o'nera (lat), skatt, börda, skyldighet. /^erö's, betimgan-de, besvärande.

0'nyx, -en (gr), strinmiig agat.

Oologi', -n (gr), ägglära.

Oorga|nise'rad (gr), som ej tillhör fackförening. /^'nisk, (kemisk

förening,) som ej innehåller kol.

Opa|cite't, -en (lat), ogenomskinlighet, grumlighet, /^'k, grumlig, ogenomskinlig.

Opa'l, -en, -er (sanskr), skimrande, halvgenomskinlig halvädelsten av kiselsyremineral. /^lse'rande, färgskimrande och halvgenomskinlig.

0'partisk (lat), oväldig.

Open [å'open] (eng), öppen, utan handikap (om tävlan). ^ door policy [- då: pållisi] (eng), "öppna dörrens politik", stormaktemas Kinapolitik på 1900-talet, åsyftande vidgad exploatering av landet.

0'pera (lat, pl. av o'pus), arbeten, skrifter. o'mnia, samlade skrifter.

O^pera, -n, -or (it), drama, vari

dialogen helt el. delvis sjimges samt utfylles med arior, duetter, recitativ m. m. bu'ffa, komisk opera. se'ria, tragisk opera. ^ comique [åpera' kåmi'kk] (fr), komisk opera. Opere'tt, -en, -er, lättare komisk opera, vanligen med helt talad dialog; sångspel.

Oper|a'bel (lat), möjlig att operera. /^atio'n, -en, -er, företag, förfarande; kirurgiskt ingrepp; truppförflyttning. /^atio'nsbas, -en, -er, stödjepimkt för krigsrörelse, /^a-ti'v, som avser operation. ^atö'r, -en, -er, person som opererar el. sköter projektionsapparaten på en biograf. syssla med,

utföra en operation.

Opmio'n, -en, -er (lat), folkmening.

0'pi|um, -piet (lat), stelnad mjölksaft av vallmoart. Rusmedel, även viktigt läkemedel. -et, -,

läkemedel med opium.

Opossum [-å'ss-], pälsverk av australiska pungdjursarter.

Oppon|e'nt, -en, -er (lat), motståndare; kritiker av akademisk avhandling. ^e'rsL (sig), invända, motsätta sig.

Opportu'n (lat), läglig. -en,

anpassning efter dagsläget.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Opportunistisk

-en, -er, person som anpassar sig efter dagsläget ("vänder kappan efter vinden"), /^fstisk, anpassad efter dagsläget.

Oppositio'n, -en, -er (lat), motsättning, motstånd, motsägelse, /^ell, motsträvig, i opposition.

Oppressio'ii, -en (lat), beklämning.

0'praktisk (lat), tafatt, verklighetsfrämmande.

0'priorite'rad (lat), utan förmånsrätt (om fordringar).

Op|ta'nt, -en, -er (lat), person som äger /^tio'nsrätt, -en, rätt att välja medborgarskap; viss företrädesrätt. /^'tativ, -en, verb-modus, som uttrycker önskan. /^te'ra, välja.

Opt|i'k, -en (gr), läran om ljuset, /^'iker, -n, person som tillverkar /-w'iska instrume'nt (glasögon, mikroskop, kikare m. m.).

Opti|mi'sm, -en (lat), åsikten att världen är den bästa möjliga; ljus livssyn. /'v^i'st, -en, -er, anhängare av optimismen; person med ljus livssyn. >-wmi'stisk, hoppfull. 0'ptimum, idealtillstånd.

Opul|e'ns, -en (lat), yppighet. /^e'iit, jrppig, rik.

0'pus, -et, pl. - el. o'pera (lat), arbete, skrift, tonsättning.

Ora'kel, -klet, - (lat), gudasvar, dunkelt råd; vis rådgivare (ofta skämtsamt), /^mässig, tvetydig.

Ora'l (lat), mun-.

Orange [åra'ngsj] (fr), apelsinfär-rad, rödgul, ^ri [-sjeri':], -t, -er, växthus, drivhus.

Oranguta'ng, -en, -er, en människoapa från Bomeo o. Sumatra.

Ora|tio'n, -en, -er (lat), högtidstal, ^'tio obli'qua [-kva], indirekt anföring. ^'üo re'cta, direkt an-föring, /^'tor, -n, -'rer, vältalare. /^to'risk, vältalig, högtravande. /^to'rium, -riet, -rier, tonsättning med biblisk text för soli, kör o. orkester.

0'rbis| terra'rum (lat), hela världen, /-w- pi'ctus, världen i bild.

Orda'lier (mlat), gudsdom.

Orden [å':r-], pl. -dnar (lat), sammanslutning för visst syfte; förtjänsttecken. ^sinsi'gmer äro: stjärnor, kraschaner, band, kedjor, kors m. m.

Order rå':r-], -n, - (fr), befallning, uppdrag; beställhiing; ombud.

Ordina'nd, -en, -er (lat), person som skall prästvigas. /^iia'ntia, kjrrklig förordning. /^na'iH[e, lag-stadgad, vanlig. /-wnatio'n, -en, -er, läkarföreskrift; prästvigning. /^ne'ra, föreskriva (läkemedel); förrätta prästvi^ing. /^nä'r (fr), vanlig, medelmåttig.

Ordonnans [-'ngs], -en, -er (fr), föreskrift; militärt biträde.

Orea'd, -en, -er^(gr), bergsnymf.

Ore'miis (lat), låtom oss bedja!

Ore'ra (lat), hålla tal; tala vitt och brett.

Orfi'smen, fomgrek. mystik med sångaren 0'rfevs som huvudperson.

Orga'n, -et, - (gr), kroppsdel, som fyller en viss uppgift; röst; språkrör (tidning o. dyl.); redskap, verktyg. /^isatio'n, -en, -er, planmässig arbetsfördelning; förening, sammansättning. ^ha-tio'nsförmå'ga, -n, förmåga att planmässigt ordna o. sammanhålla. /^isato'risk, som avser organisation. /^isatö'r, -en, -er, person som kan /^ise'ra, planmässigt ordna. /-wise'ra^ tillhörande fackförening, /^'isk, som avser organ; (kemisk förening) innehållande kol. ^i'sm, -en, -er, levande väsen; enhetligt system. ^Vst, -en, -er, orgelspelare, ^o-grafi', -n, organlära. /^oterapi', -n, behandling med organpreparat. 0'rganum, verktyg. 0'rgel, -n, -glar, musikinstrument med pipor.

Organdi' (fr), tunt, appreterat sil-ketyg.

Orgia'stisk (gr), vild: som avser o'rgie, -n, -r, Dionysosfest,

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Oriental

vild utsvävning, dryckesgille.

Orien|fa'!, -en, -er (lat), österlän-ning. /^ta'lisk, österländsk, /^ta-li'st, -en, -er, kännare av österländska språk (arabiska, hebreiska, syriska m. fl.), /^'ten, "soluppgångens land". Österlandet (länderna kring östra Medelhavet). sig, taga reda på var öster ligger; taga sig fram, göra sig hemmastadd.

Origi|na'!, -et, - (lat), förebild, urbild, grundtext m. m.; egendomlig människa. /^iialite't, -en, ursprunglighet, säregenhet, /^ne'!!, ursprxmglig, säregen; "konstig".

ursprimglig. Ori'go, utgångspunkt.

Orka'n, -en, -er (karib), stark storm (över 30 m i sek.).

Orke'st|er, -n, -trar (gr), musikkår, /^ral, tonsatt för orkester, /^re'-ra, tonsätta för orkester.

Orkidéer, tropiska, parasitiska växter med praktfulla blommor.

Orléanska jungfrun [àrle-a'ng-], Jeanne d'Arc.

Orname'nt, -et, - (lat), prydnad, utsmyckning. -en, utsmyck-

ningkonst.

Orn|a't, -en, -er, prästskrud, /^e'-ra, utsmycka, pryda.

Omit|ologi', -n (gr), läran om fåglarna. ^opter [-å'-], -n, flygmaskin med rörliga vingar.

Oro|gene'tisk (gr), bergbildande (rörelse i jordskorpan), /^gnosi', -n, läran om bergen. /^graÄ', -n, läran om jordytans former, ^me-tri', -n, läran om bergens dimensioner.

Orphei Drängar [å'rrfe-i], förk. O. D., studentsångsällskap i Uppsala (o. Stockholm).

0'rsten, -en, mörkbrun, illaluktande kalksten; förr kolikmedel.

Ortocerati'ter, utdöda bläckfiskar.

Orto|dox [-å'kks] (gr),renlärig; tillhörande grekisk-ortodoxa kjrrkan. /^doxi', -n, renlärighet, ^gona'1, vinkelrät. /^grafi', -n, rättstav-

ning. /^kla's, -en, kalifältspat. /-wkroma'tisk, (fotografiplåt) som återger färgerna med riktigare svärtningsfördelning. /^pe'd, -en, -er, person som sysslar med /^pe-di', -n, läran om rörelseorganens missbildningar o. deras behandling. ^pné, -n, svår andnöd.

Oscill|atio'n [åsj-], -en, -er (lat), svängningsrörelse. /^a'tor, -n, -'er, svängningsalstrare. ^e'ra, svänga, dallra, pendla.

Osma'n|er, turkar. turkisk.

Osmium [å'ss-], blåaktig, sällsynt metall; användes i glödlampor.

Osmos [-à':s], -en (gr), vätskors förmåga att genomtränga vissa hinnor (djurvävnader).

Ossifikatio'n, -en (lat), förbening.

Ostenta|tio'n, -en, -er (lat), skryt, prål. /^ti'v, skrytsam.

Osteo|Iogi', -n (gr), läran om bensystemet. /^malaci', -n, benuppmjukning. /^myeli't, -en, benmärgsinflammation.

Osteri'a, -n, -or (it), värdshus, vinkrog.

Ostraci'sm, -en (gr), landsförvisning efter omröstning med ler-skärvor i fornt. Grekland.

0'stron, -et, -, en ätlig mussla.

Ot|iatri', -n (gr), öronläkekonst. /^it, -en, inflammation i mellan-örat.

0'tium cum dignita'te (lat), "vila med heder", lugn ålderdom efter hedersamt livsverk.

Otta'v|a (it), oktav, /^'e ri'me, ett versmått: 8 femfotade jambiska verser, rimmade abababcc.

0'ttesång, -en, -er, tidig morgongudstjänst.

Ottoma'n, -en, -er (arab), soffa med kuddar som ryggstöd; ett ripsartat tyg; dets. som Osman.

Oubliette [obliä'tt], -n, -r (fr), fängelsevalv under fallucka.

Ounce [atms], eng. vikt = 28.35 gr.

Outsider [a'utsajd-], -n, -s (eng), utomstående; tävlande utan utsikt att vinna.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Ou...

Oii..se även U...

Ova'l (lat), långnmd, äggrund.

Ova'rium, -riet, -rier (lat), äggstock.

Ovatio'ii, -en, -er (lat), våldsamt bifall, bitfallsstorm.

Overalls [å'ovö-å':ls] (eng), överdragskläder.

Over e"vne [å':v-] (no), över förmåga (drama av Björnson).

Overret [å':v-], -en (no), hovrätt.

Oxi'd, -en, -er (lat), förening mellan ett grundämne o. syre. /^a-tio'n, -en, -er, syrsättning. /^e'-ra, bilda oxid.

Oxyge'nium (lat), syre.

Ozaena [àtse':na] (gr), stinknäsa.

Ozon [-å':n], -et (gr), en modifikation av syre.

P

Pacemaker [pe':sme:kö], -n, -s (eng), person som eggar en idrottsman.

Pacific [pesi'ffik] (eng). Stilla havet. /^bana, -n, -or, järnväg över nordamerikanska kontinenten.

Paci|fice'ra (lat), återställa fredstillståndet. /^fi'sm, -en, fredsrörelse. '-^fi'st, -en, -er, fredsvän.

Pa'ddelåra, -n, -or, dubbelåra, varmed man pa'ddlar (i kanot).

Paddy [pæ'ddi] (eng, av Patrik), skämtnamn på irländare.

Padi|sha'h el. /^scha'h, -en (pers), storkonimg, storsultan.

Pa'dre (it o. sp), fader.

Pa'dus (lat), floden Po.

Pagani'sm, -en (lat), hedendom.

Page [pa:sj], -n, -r (fr), adelspojke som kammartjänare hos en furste.

Pa'ginla [-g-] (lat), sida (i en bok). /^e'ra, nimirera sidorna.

Pagod [-å':d], -en, -er (sanskr), tempel i Indien o. Östasien.

Pair [pä:r], detsamma som Pär.

Pa'j|as, -en, -er (it), upptågsmakare, person utan värdighet. Av ^az-20 [-'ddså], komisk teaterfigur.

Pake't, -et, - (ej -er) (fr), /^era, slå in paket, -^båt, -en, -ar, pas-sagerar- o. postångare för långturer.

Pa'ktum, pl. -kta (lat), avtal, överenskommelse; äktenskapsförord.

Paladi'iier (fr), Karl den stores liv-

vakt; konung Arturs riddare.

Palais [palä':] (fr), palä, palats.

Palaiiki'n, -en, -er (sanslo:), indiskkinesisk bärstol.

Palata'l, -en, -er (lat), ljud som bildas mellan gommen och tungans övre yta (g, k).

Pala't|ium (lat), en av Roms sju kullar, /^'s, -et, -, praktbyggnad.

Pala'ver, -n (port), förhandling med negrer, omständligt prat.

Falazzo [-'ddså] (it), palats.

Fale ale [pe:l e:l] (eng), ljust engelskt öl.

Paleo|biologi', -n (gr), läran om de fossila organismemas levnadssätt, /-wli^tiska tiden, äldre stenåldern, /^ntolog [-lå':g], -en, -er, person som sysslar med /antologi', -n, läran om de utdöda (fossila) organismerna. /-^ty'per, detsamma som inkunabler.

Pale'stra, -n (gr), fäktskola, gymnastikplats.

Pale'tt, -en, -er (fr), färgbräde.

Paletå', -n, -er (fr), överrock.

Pa'li, en indisk dialekt.

Palimpse'st, -en, -er (gr), handskrift, vars ursprvingliga text bortskrapats.

Palindrom [-å':m], -en, -er (gr), ordomvändningsgåta (ort—^tro).

Palisa'nderträ, -t, jakaranda.

Palissa'd, -en, -er (lat), pålhinder.

Palje'tt, -en, -er (fr), tunn dekora-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud. Ou...

Oii..se även U...

Ova'l (lat), långnmd, äggrund.

Ova'rium, -riet, -rier (lat), äggstock.

Ovatio'ii, -en, -er (lat), våldsamt bifall, bitfallsstorm.

Overalls [å'ovö-å':ls] (eng), överdragskläder.

Over e"vne [å':v-] (no), över förmåga (drama av Björnson).

Overret [å':v-], -en (no), hovrätt.

Oxi'd, -en, -er (lat), förening mellan ett grundämne o. syre. /^a-tio'n, -en, -er, syrsättning. /^e'-ra, bilda oxid.

Oxyge'nium (lat), syre.

Ozaena [àtse':na] (gr), stinknäsa.

Ozon [-å':n], -et (gr), en modifikation av syre.

P

Pacemaker [pe':sme:kö], -n, -s (eng), person som eggar en idrottsman.

Pacific [pesi'ffik] (eng). Stilla havet. /^bana, -n, -or, järnväg över nordamerikanska kontinenten.

Paci|fice'ra (lat), återställa fredstillståndet. /^fi'sm, -en, fredsrörelse. '-^fi'st, -en, -er, fredsvän.

Pa'ddelåra, -n, -or, dubbelåra, varmed man pa'ddlar (i kanot).

Paddy [pæ'ddi] (eng, av Patrik), skämtnamn på irländare.

Padi|sha'h el. /^scha'h, -en (pers), storkonimg, storsultan.

Pa'dre (it o. sp), fader.

Pa'dus (lat), floden Po.

Pagani'sm, -en (lat), hedendom.

Page [pa:sj], -n, -r (fr), adelspojke som kammartjänare hos en furste.

Pa'ginla [-g-] (lat), sida (i en bok). /^e'ra, nimirera sidorna.

Pagod [-å':d], -en, -er (sanskr), tempel i Indien o. Östasien.

Pair [pä:r], detsamma som Pär.

Pa'j|as, -en, -er (it), upptågsmakare, person utan värdighet. Av ^az-20 [-'ddså], komisk teaterfigur.

Pake't, -et, - (ej -er) (fr), /^era, slå in paket, -^båt, -en, -ar, pas-sagerar- o. postångare för långturer.

Pa'ktum, pl. -kta (lat), avtal, överenskommelse; äktenskapsförord.

Paladi'iier (fr), Karl den stores liv-

vakt; konung Arturs riddare.

Palais [palä':] (fr), palä, palats.

Palaiiki'n, -en, -er (sanslo:), indiskkinesisk bärstol.

Palata'l, -en, -er (lat), ljud som bildas mellan gommen och tungans övre yta (g, k).

Pala't|ium (lat), en av Roms sju kullar, /^'s, -et, -, praktbyggnad.

Pala'ver, -n (port), förhandling med negrer, omständligt prat.

Falazzo [-'ddså] (it), palats.

Fale ale [pe:l e:l] (eng), ljust engelskt öl.

Paleo|biologi', -n (gr), läran om de fossila organismemas levnadssätt, /-wli^tiska tiden, äldre stenåldern, /^ntolog [-lå':g], -en, -er, person som sysslar med /antologi', -n, läran om de utdöda (fossila) organismerna. /-^ty'per, detsamma som inkunabler.

Pale'stra, -n (gr), fäktskola, gymnastikplats.

Pale'tt, -en, -er (fr), färgbräde.

Paletå', -n, -er (fr), överrock.

Pa'li, en indisk dialekt.

Palimpse'st, -en, -er (gr), handskrift, vars ursprvingliga text bortskrapats.

Palindrom [-å':m], -en, -er (gr), ordomvändningsgåta (ort—^tro).

Palisa'nderträ, -t, jakaranda.

Palissa'd, -en, -er (lat), pålhinder.

Palje'tt, -en, -er (fr), tunn dekora-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Palladion

tiv metallplatta (på maskeraddräkter).

Palla^|dion el. /-^'dium, -diet, -dier (gr), Atenabild; skyddsbild. /^'dium, en silvervit platinametall.

Palla'sdi, -en, -er (ry), tung ryt-tarvärja.

Palliati'v, -et, - (lat), avhjälpande, lindrande (ej botande) medel.

Palme'tt, -en, -er (fr), stiliserat palmbladsomament.

P£jp|atio'n, -en (lat), medicinsk undersökning med händer o. fingrar.

utföra palpation. ^'er, känselspröt hos insekter.

Palä', -t, -er (fr), palats.

Paiiifle'tt, -en, -er (eng), smäde-skrift.

Pamp, -en, -ar, huggvärja; mäktig o. inflytelserik person.

Pa'mpas (sp), sydamer, grässlätter.

Pampu'sch, -en, -er (pers), päls-kantad ytterkänga för damer.

Pan (po), herre; adelstitel.

Pan, fomgrek. skogsgud.

Pan- (gr), all-. /^amerikaiii'siii, -en, /^germani'sm, -en, /^sla-vi'sm, -en, /-«^islami'sm, -en, strävan att samla Amerika, resp. tj^-kar, resp. slaver, resp. muhammedaner till gemensam insats.

Pana'sch, -en, -er (fr), hjälmbuske.

Pandemi', -n, -er (gr), världsepidemi (t. ex. spanska sjukan 1918).

Pandoras ask [-å':r-], -en, -ar (gr), innehöll alla sjukdomar o. olyckor; källan till allt ont.

Panegy|ri'k, -en, -er (gr), överdrivet lovtal, /^'riker, -n, -, lovtalare. /^'risk, överdrivet prisande.

Paiie'1, -en, -er (nylat), brädfoder. ^'a, brädfodra.

Pane'ra (lat), beströ med rivebröd.

Panflöjt, -en, -er, flöjt med sju rör.

Pani'k, -en, -er, el. pa'nisk skräck, -en (av namnet Pan), vild förskräckelse i en folkmassa.

Pa^nkreas (gr), bukspottkörteln.

Pan|kroma'tisk (gr), återgivande färgerna i bättre mörkhetsgrad än ortokromatisk (om fotografi-

plåtar och film). /^optiken [-å'pp-], -et, -, vaxkabinett. /^ora'ma, -t, -or, rundmålning; vidsträckt utsikt.

Pa'nsar, -et, - (fr), skyddsplåt. skepp, -et, -, pansrat kustför-svarsfartyg.

Pantalo'nger (it), långbyxor.

Panteism [-e-i'ssm], -en (gr), åsikt att Gud är ett med sitt verk.

Pa^nteon (lat), minneskyrka.

Pantomi^m, -en, -er (gr), dramatiskt upptåg utan dialog.

Papeteri', -t, -er (fr), kartong med brevpapper o. kuvert.

Papier-maché^ [papje': masje':] el. papjemasché (fr), gjuten pappersmassa för leksaker m. m.

Papiljott [-å'tt], -en, -er (fr), hår-krusare (pappersrulle e. dyl.).

Fap|i'sm, -en (nylat), påvedöme, påvevälde. '^i^st, -en, -er, på-viskt sinnad person. ^i'stisk, påvevänlig, påvisk.

Pa'ppenheimare [-hajm-], -n, -, ky-rassiär i Pa'ppenheims regemente. Känna sina känna sitt folk.

Pa'prika, -n (ung), spansk peppar.

Papua'ner, brun människoras på Nya Guinea, v. Melanesien m. m.

Papyross [-å'ss], -en, -er (ry), cigarrett.

Papy'rus, -ren, -rer, skrivmaterial av egyptisk gräsart.

Para'|bel, -n, -bler (gr), liknelse; båglinje, vars ändar aldrig råkas, /^bolisk [-å':-], som avser parabel.

Para'd, -en, -er (sp), högtidlig truppmönstring; avböjande av fäktstöt. /^e'ra, deltaga i parad; ståta. Jfr Parera.

Paradi'gm, -et, -er (gr), böjningsschema.

Pa'radis, -et, - (fpers),^ "kunglig park"; den första lustgården; saligheten; ljuvlig vistelseort, /^'isk, ljuvlig, himmelsk.

Paradox [-då'kks], -en, -er (gr), skenbar motsägelse, ^^a'!, förbluffande; skenbart motsägande.

Paraffi'n, -et (fr), vaxartat kol-

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Paraff inolja

väte i bergoljor, /^'olja, -n, ett tarmreglerande medel.

Parafra's, -en, -er (gr), fri o. förtydligande omskrivning.

Paragon [-gå'nn] (sp), mönster.

Para|gra'f, -en, -er (gr), imderav-delning av skrift (§). /^lla'x, -en, -er, avvikelse, förflyttning. le'11, jämlöpande. /^llelli'sm, -en, överensstämmelse. ^^Ilellogra'!!!, -met, -, fyrhöming med parvis parallella sidor. /-wlogi'sm, -en, -er, oavsiktligt felslut. ^^lysi', -n, förlamning. /^ly'tiker, -n, -, person som lider av paralysi. /^ly'tisk, förlamad, /-^noia [-[nå'j-ja],-] {+[nå'j- ja],+} -n, förryckthet. /^psy'kisk, som avser /^psykologi', -n, sysslande med ockulta fenomen.

Parant [-'ngt] (fr), ståtlig.

Parape't, -en, -er (it), bröstvärn.

Para|ply', -n el. -t, pl. -er el. -n (fr), regnskärm, /-wsoll [-sà'll], -en el. -et, pl. -er el. solskärm.

Parasi't, -en, -er (gr), organism som hämtar sin näring ur annan organism, t. ex. svampar, ohyra, leva som parasit.

Para't (lat), redo, beredd.

Paraty'fus, -en (gr), form av tyfus.

Pa^ava'n, -en, -er (gr), minsvep-ningsredskap.

Parbleu [parblö':] (fr), för txisan!

Par Bricole [parbrikå'll] (fr), "på omvägar", ett ordenssällskap.

Pardo^n (fr), skonsamhet; [-å'ng]: förlåt! ursäkta!

Parent|atio'n, -en, -er (lat), högtidligt åminnelsetal, hålles av /^a'-tor, -n, -'er. /^e'ra, hålla paren-tation.

Parente'1, -et, - (lat), släktskap, släktavdelning.

Paren|te's, -en, -er (gr), inskjutning. /^te'stecken, -cknet, omslutningstecken (). '^te'tisk, inom parentes.

Pare'r|a (fr), avvärja; hålla vad. /^'stång, -en, -^'stänger, handskydd på florett, sabel o. värja.

Par| excellence [-äksöla'ngs] (fr).

företrädesvis. exemple [-[äg-sa'ngpi],-] {+[äg- sa'ngpi],+} till exempel. force

[-få'rrs], med våld. /-.^forsjakt [-få'rrs-], -en, -er, hetsjakt, jaktritt. --wfy^m, -en, -er, luktvatten, vällukt. ^ hasard [asa':r], händelsevis.

Pa'ri (it), till åsätt värde.

Pa'ria, -n, -s, ringaktad sydindisk folkstam utanför kastväsendet; föraktad samhällsklass.

Parite't, -en (fr), likvärdighet.

Parke'ra, uppställa bilar utomhus.

Parke'tt -en, -er (fr), nedre botten i en teatersalong, /^'golv, -et, -, golvbeläggning av träplattor.

Pa'rkum, ett slags bomullstyg.

Parlame'nt, -et, - (lat), riksdag (i England m. fl. länder). /^a'risk, som avser /^ari'sm, -en, styrelseform som gör regeringen beroende av parlamentets flertal. /^e'ra, underhandla, dagtinga. -en,

-er, imderhandlare (i krig).

Par|la'ndo (it), talliknande sångsätt (i komisk opera). -en, -er (fr), samtalsordbok.

Pa'rmmätare, -n, -, förr hömätare i stadstullen.

Parna's|sen, skaldekonsten. Av /^'sos, Apollons heliga berg.

Par no'bis (lat), "jämngod med oss", förr högsta betyget.

Paro|di', -n, -er (gr), förlöjligande efterbildning, ^die'ra, förvränga, förlöjliga, /^'disk, förlöjligande.

Parole d'honneur [-å'll dånö':r] (fr), hedersord.

Paroll [-å'll], -en, -er (fr), fältrop.

Paroxy'sm, -en, -er (gr), våldsamt, häftigt anfall.

Par| préférence [-a'ngs] (fr), framför allt. renommée [- [-rönå-me':],-] {+rönå- me':],+} ryktesvis.

Pa'rsek, -en, -, astronomiskt längdmått n: omkring 3% ljusår.

Pa'rs|er, -n, -, mazdaismens anhängare. ^Vsm, -en, mazdaism.

Part, -en, -er (lat), endera sidan i tvist, underhandling m. m. age [-a':sj], -t (fr), andel, lott.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Partagera

-agera [-asje':ra], dela, klyva.

Pa'rter, fornt, persiskt krigarfolk.

Parte'rr, -en (fr), bortre delen av parkett; blomsterplan; gymnastik, brottning m. m. på golvet.

Parti', -t, -er (lat), del, varumängd; politisk grupp. -et, -, verbets adjektivformer, t. ex. dömande, dömd. /^ell [-tsiä'11], delvis, /^'kel, -n, -klar, smådel, småord. /^kulari'sm, -en, söndringssträvan, klickpolitik, /^kul-jä'r, egendomlig. /^sa'n, -en, -er, partigängare, friskaremedlem. Pa'rti|sk, orättvis, /^'skhet, -en, orättvisa, väld. som avser delning. -et, -(er), uppteckning av alla stämmor i en tonsättning under varandra.

Parti' pris [-pri:] (fr), förutfattad mening.

Partner [pa':tnö] (eng), kompanjon.

Partout [-to':] el. ^tu' (fr), ovül-korligen, prompt.

Parusi', -n (gr), "ankomst"; Kristi tillkommelse.

Parveny', -n, -er (fr), uppkomling.

Pary'r, -en, -er (fr), prydnad, stass.

Pas [pa:] (fr), steg, danssteg. de quatre [-döka'ttr], en pardans i 4/4 takt (1890-talet).

Pa'scha, -n, -or (turk), "höghet".

Paski'll [-sk-], -en, -er (it), nidskrift. /^a'nt, -en, -er, nidskrivare.

Pa'sma, -n, mått för hasplat bomullsgarn (840 yards = 767,8 m).

Pass, -et, - (fr), legitimationshandling; bud i kortspel; trång bergsväg; patrulleringsområde. '^a'bel, hjälplig, dräglig. /^a'dvind, -en, -ar, tropisk vind, som alltid blåser i samma riktning, /^age [-a':sj], -n, -r, genomfart. /^agerare, [-sje':-], -n, -, resande, /^'are, -n, -, cirkelslagningsinstrument. /^a'to (it), sistlidne (månad), /^é, vissnad, utblommad, förbi, ^e parole [pass-parå'll], löporder. ^e partout [passpar to':], frikort, infattningsram. gå förbi el. genom, /^'gångare, -n, -,

djur som flytta samma sidas ex-tremiteter samtidigt (kameler).

Passacaglia [-kallja] (it), gammal dans i ^ takt; långsam sats i piano- och kammarmusik.

Passion [-sjo';n], -en, -er (fr), lidande; lidelse; vurm. /^a'to [-siån-] (it), lidelsefullt, ^e^rad, lidelsefull. /^'shisto'rien, Jesu lidandes historia, /^'sspel, -et, -, skådespel med motiv ur passions-historien.

Pa'ssiv (lat), overksam, ej aktiv, /^a, skulder. form, -en, -er, verbform som utmärker, att subjektet är föremål för en annans verksamhet, t. ex. "boken skrevs (blev skriven) av författaren". /^ite't, -en, overksamhet.

Pa'sso roma'no (it), "romersk gång", noggrann fascistisk marsch efter preussiskt mönster.

Passpoa'1, -en, -er (fr), kantsnöre på uniformer; kantsöm.

Pa'ssus, -en, -ar (lat), "ställe".

Pa'st|a, -n, -or (lat), torkande salva, -en, -er, bakverk med fyllning. -en, -er, målning med /^e'llfärger, kritfärger. ^eU lage [-a':sj], -t, gipsimderlag vid förgyllning.

Pastiche [-i'sj], -n, -r, el. /^i'sch [-isj], -en, -er (fr), konstverk i annan konstnärs stil.

Pasti'lj el. /^i'11, -en, -er (fr), läkemedel i kakform.

Pa'stor, -n, -'er (lat), herde; kyrkoherde; prästtitel. -en, -er, herdedikt. Som adj.: piäs-terlig. /^albrev, -et, 1: reven till Titus o. Timoteus i NT.

-et, -, kyrkoherdes ämbejts-område. /-^a'tsadju'nkt, -en, -er, e. o. hjälppräst i större förszm-ling. lo'ci. församlingens kyrkoherde. pruna'rius, kjnrkoher-den i Sthlms Storkyrkoförsaml ng.

Past|osite't, -en (fr), flödighet, fyllighet. /^ö^s, fyllig, rik.

Pastörise/ring, -en (av egennamntt P a s t e u r), upp^ 11 tningsmdtod

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Patén

för dödande av smittämnen i mjölk m. m.

Pate'n, -en, -er (lat), tallrik för nattvardsbrödet.

Pate'nt, -et, - (lat), ensamrätt att utnyttja uppfinning. /^'medici'n, -en, -er, humbugsmedicin.

Pa'ter (lat), fader. fami'lias, husfader. /^nite't, -en, faderskap. no'ster, Fader vår.

Pate'|tico (it), lidelsefullt (mus). >-w'tisk (gr), lidelsefull, högtravande.

Patiens [-sia'ngs], -en, -er (fr), kortspel för en enda person.

Patient [-(t)siä'nnt], -en, -er (lat), sjukling, läkarkund.

Pa'tin|a, -n (lat), ädelärg. /-we'ra, överdraga med patina.

Patisseri', -t (fr), pastejbagarkonst.

Pato|gen [-ge':n] (gr), sjukdoms-alstrande (bakterier m. m.) /^log [-lå':g], -en, -er, person som sysslar med -n, läran om

de sjukliga organförändringarna, /-»^logisk [-lå':-], sjukligt abnorm. Pa'tos, lidelse, lidelsefullt framställningssätt.

Patra'sk, -et (fr), slödder, pack.

Pa'tri|a (lat), fädernesland.

-en, -er, israelit, stamfader; kyrkofurste; åldrig fader med stor avkomma. /^arka'lisk, faderlig. /^arka't, -et, -,

kyrkoprovins; fadervälde, ^'cier, -n, -, adlig eller förnäm person. /^mo'-nium, -niet, -nier, fadersarv, arvegods. /^mo^nium Pe'tri, "Petrus' arvegods", Kyrkostaten, /^©'t, -en, -er, fosterlandsvän. /^o'tisk, fosterlandsälskande. ^oti'sm, -en, fosterlandskärlek, /^'s, -en, -er, gjutform för matriser. ^sti'k, -en, sysslandet med kyrkofädernas skrifter.

Patro'n, -en, -er (lat), skyddsherre, bruks- el. godsägare; projektilhylsa. /-wa^tsrätt, -en, -er, förr rätt för enskild man (patro'nus) att utnämna kyrkoherde.

Patru'11, -en, -er (fr), mindre trupp-

avdelning med visst uppdrag, göra bevakningstjänst.

Pauli'iisk, som avser Paulus.

Paulu'n, -en, -er (fr), säng med sängomhängen.

Pauperi'sin, -en (lat), fattigdomstillstånd, massarmod.

Paus, -en, -er (lat), uppehåll, /^e'-ra, göra uppehåll.

Pauvre [på':vr] (fr), fattig, ^s honteux [pårvrångtö':], "blygsamma fattiga", personer som blivit fattiga på äldre dagar.

Paviljong [-å'ng], -en, -er (fr), mindre byggnad, lusthus.

Pax (lat), fred, fredsgudinnan. Del, Guds frid. aete^rna, evig fred. te'cum (vobi'scum), frid vare med dig (eder).

Peak [pi:k] (eng), bergstopp.

Pe^bersvend [-nn], -en, -er (da), ungkarl.

Pecca'tum (lat), synd.

Pe'chblände, -t (ty), ett radiimifö-rande mineral.

Pedagog [-å':g], -en, -er (gr), lärare, skolman. -en, uppfostringskonst. /^isk [-à':g-], skol-.

Peda'l, -en, -er (lat), trampa.

Peda'nt, -en, -er (it), bokstavsträl. ^eri', -t, -er, småaktig noggrannhet. /^'isk, petnoga.

Pede'll, -en, -er (lat), universitetsvaktmästare (i Lund).

Pederasti', -n (gr), gossekärlek.

Pedi|atri k, -en (gr), läran om barnsjukdomarna o. deras behandling. /-w'a'triker, -n, barnläkare.

Pedigree [-gri':] (eng), stamtavla för djur el. växt. /^'avel, -n, renodling av avkomman från ett enda individpar.

Pedi|ky'r, -en, el. ^^cure [-ky':r] (fr), fotvård. ^kyri'st el. -^ku-ri'st, -en, -er, person som idkar fotvård på andra.

Peer [pi':ö] (eng), ledamot av eng. överhuset, "pär", ^age [pi':ridj], eng. högadeln; överhusets samtliga medlemmar.

Pegamoid [-mo-i':d], -en, läderimi-

s och sj = tonande s och sj; th och dh = tonlöst och tonande väsljud.

10 — Ordbok.Pegasos

tation (för lampskärmar m. m.).

Pe'gasos el. pega'sen, en vinghäst i grek. myt.; nu sinnebild för skaldeingivelsen.

Peignoir [pänjo~a':r] (fr), penjoar.

Pe'jla, utröna riktning el. djup.

Pekora'1, -et, - (lat), dum o. löjlig skrift, '^i^st, -en, -er, författare till pekoral.

Pekti n, -et, -er, ämne i frukter o. rötter, vilket vid kokning bildar gelé.

Pektora'lkors, -et (lat), biskopskors.

Peku'n|ier (lat, pL), penningar. jä^r, penning-, finansiell.

Pelagiani'sm, -en (av egennamnet P e 1 a' g i u s), fornkristen sekt, som ansåg, att människan ej var född ond.

Pela'gisk (gr), djuphavs-.

Pe'lare, -n, - (lat), fristående stöd utan cylindrisk grundform.

Pela'sger, Greklands urinvånare.

Péle-mèle [pä:lmä':l] (fr), huller om buller, om vartannat.

Peleri'n, -en, -er (fr), stor, nedhängande damkappkrage.

Pella'gra, -n (lat), en svår matsmältningssjukdom.

Pelo'tt, -en, -er (fr), "nystan", tryckförband.

Pelu'sker (ty), en ärtsort.

Pena'ter, fomrom. husgudar.

Pence [penns], pl. av penny.

Penda'ng [pang-], -en, -er (fr), motstycke.

Pe^ndiel, -n, -dlar (lat), upphängd, svängande kropp, ^'la, svänga av och an. [pangdy':l], -en, -er, väggur med pendel.

Penetre'ra (lat), genomtränga.

Peni'bel (lat), pinsam, plågsam.

Peni'nsula (lat), halvö.

Pe'nis (lat), manslemmen.

Penite'ns, -en (fr), ånger, botgöring.

Penjoa'r, -en, -er (fr), morgonrock.

Pennali'sm, -en (nylat), misshandel o. trakasseri av yngre kamrater.

Pe'nni, finskt mynt = 1/100 mark.

Pe'miy [-ni], pl. pence [penns], eng. mynt = 1/12 shilling,

weight [-we:t], eng. viktmått = 1.55 gr.

Pensé [pang-], -n, -er (fr), odlad, storblommig styvmorsviol.

Pension [pangsjo':n], -en, -er (fr), ålderdomslön efter erhållet avsked; internatskola för flickor.

-et, inackorderingsställe. /-we'rad, tilldelad pension. -en, -er, person som åtnjuter pension el. bor i pension.

Pe'nsum, -et, pl. pe'nsa (lat), förelagt arbete, kunskapsmått.

Penta|gon [-å':n], -en, -er (gr), femhörning. /^gra^m, -met, -, femuddastjärna, dragen i ett penndrag, /-»^'meter, -n, hexameter, vars 3:e o. 6:e versfötter stympats. /^'ndria, 5:e klassen i Linnés sexualsystem, ^teuken [-te'vv-],

Moseböckerna.

Pent|eri', -t, -er (eng), skafferi på fartyg, ^'ry [-i], -t, -ries [-riss], kokvrå.

Pen|u'ltima (lat), näst sista stavelsen i ett ord. '^u'mbra, halvskugga.

Peon å'nnl, -en, -er (sp), [-under-betald daglönare i lat. Amerika.

Pepsi'n, -et (gr), enzym i magsaf-ten, som spjälkar äggviteämnen.

Per Uat), genom, med, i, på. ca^pita (el. k-), "efter huvud", efter antalet individer. ^ fas et ne'fas, med rätt eller orätt. ka^ssa, kontant. mi'lle, på tusen. ^ proku'ra, enligt fullmakt, se, i och för sig.

Per|ceptio'n, -en (lat), förnimmelse, varseblivning. /^cipie'ra, förnimma, varsebliva,

Perdu [-dy':] (fr), förlorad, slut.

Père [pä:r] (fr), fader.

Pe'reat (lat), må han förgås!

Pere'nn (lat), flerårig (växt).

Perfe'kt (lat), fulländad, utmärkt. ^nm [pä':r-], tempus för fullbordad handling i närvarande tid, t. ex. jag har läst.

Perfi'd (lat), trolös. -en,

-er, trolöshet.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Perforatian

Perfor I atio'n, -en, -er (lat), genomborrande (en operation). /^e'ra, genomborra, sticka hål i.

Pergame'nt, -et, - (av stadsnamnet P e'r g a m o n), glattslipat skinn att skriva på (och till bokband).

Pergamy'npapper, -et, smörpapper.

Pe'rgola, -n, -or (it), övervuxen pelargång, lövsal.

Peri|feri', -n, -er (gr), omkrets; ytterområde. /^fe'risk, som hör till omkretsen; yttre; oväsentlig. '^fra^s, -en, -er, omskrivning. den punkt på månbanan, som^ är närmast jorden. /^he'lium, den punkt på en planetbana, som ligger närmast solen. /^ka'rdit, -en, hjärt-säcksinflammation. [-å':p], -en, -er, predikotext. -en, -er, tidrymd, skede, sats. /^odi-cite't, -en, regelbunden återkomst på bestämda tider. '-^o'disk, regelbundet återkommande. /%^o'iker, kringboende folk. /^ost [-å'sst], -en, benhinna. /^osti't, -en, ben-hinneinflammation. /^pate'tiska sko'lan, Aristoteles' filosofskola, som "gick omkring" (därav namnet) i trädgården vid undervisningen. /yskop [-å':p], -et, -, synrör på undervattensbåtar. /^stalti'k, -en, tarmmuskulaturens fortlöpande sammandragning, sty'l, -en, -er, kolonnadomgiven gård i antika hus. /^toni't, -en, bukhinneinflammation.

Perkal, -en, el. -et, -er (fr), ett bomullstyg.

Pe'rkele (fi), den onde.

Perkussio'ii, -en, -er (lat), undersökning genom knackningar. /v/'smstninie'nt, -et, -, slaginstrument.

Perman|e'ns, -en (lat), varaktighet, beständighet. ^e'nt, varaktig, hållbar; som subst. (-en): hållbar hårfrisering. /^e'nta, belägga vägar med hållbart material; lägga hållbara vågor i en frisyr.

Permea^b|el (lat), genomtränglig.

/^ilite't, -en, genomtränglighet.

Permformationen, yngsta paleozoi-ska systemet.

Permi|ssio'n, -en, -er (lat), kort ledighet (från militärtjänst), /^t-te'ra, ge permission; tillfälligt avstänga arbetare från arbete.

Peniiciö's (fr), farlig, elakartad.

Perpendicular style [pöi^ndi'kk-jolö stall], eng. imggotiken.

Perpendi'kel, -n, -klar (lat), pendel.

Perpe|tue'll (lat), ständig, jämn. /^'tuum mo'biIe, evighetsmaskin.

Perple'x (lat), förbryllad.

Perrong [-å'ng], -en, -er (fr), plattform på järnvägsstation.

Perse'del, -n, -dlar (lat), detalj i en utrustning.

Persevera'ns, -en (lat), ihärdighet.

Persia'n, -en, dyrbart, lockigt pälsverk av fettsvansfårets lamm.

Persie'nn, -en, -er (fr), spjälgardin.

Persifl|age [-a':sj], -t, -r (fr), gyckel, förlöjligande. /^e'ra, göra narr av, driva gyckel med.

Persimon [pö':simen] (eng), kaki-plommon.

Persiste'ra (lat), stå fast (vid).

Personage [-a':sj], -n, -r (fr), underlig el. misstänkt person.

Perso'na| ^a'ta (lat), välsedd person. iiigra'ta, illa sedd person.

Person|al, -en (lat), de i ett företag anställda. Som adj.: person-, ^alia el. /-malier, livsdata. (fr), personlig. /^ifie'ra, förkroppsliga. /^ifikatio'n, -en, -er, förkroppsligande, /^'liga prano'-men: jag, du, han, hon, den, det, vi, I, Ni, ni, de. >^'kort, -et, -, pass för ransoneringskontroll.

Perspekti'v, -et, - (lat), avbildning, som ger föreställning om föremålens utsträckning i rummet; överblick, utsikt, /^'isk, utförd med perspektiv.

Perspire'rad (lat), tonlös.

Persvade'ra (lat), övertala.

Pertone'rad (lat), tonande.

Perturb|atio'n, -en, -er (lat), störning (av planetrörelse).

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Pertussin

Pertussi'n, -et (lat), kikhostmedel.

Pem'balsam, -en, -er, vaniljluktande balsam av amerikanska träd. Läkemedel.

Pem'k, -en, -er (fr), löshår.

Perve'rs (lat), förvänd, onaturlig. /^ite't, -en, förvänd könsdrift.

Pesa'nte (it), tungt (mus).

Pescador [-å'rr] (sp), fiskare.

Pese'ta, -n, -s, spanskt mynt (100 céntimos).

Pe'so, -n, -s, mexikanskt mynt (100 centavos).

Pessim|ism, -en (lat), åsikten att världen är den sämsta möjliga; mörk livssyn. ^Vst, -en, -er, anhängare av pessimismen; person med mörk livssyn. /^i'stisk, livs-bitter, hopplös.

Pest, -en, el. /%-'ile'ns, -en (lat), en epidemisk infektionssjukdom.

Peter katt, egentligen Petr(i) cath (-edra), "Petri stol", förr namn på den 22 februari.

Peti't, -en (fr), en tryckstilsgrad (som i detta arbete).

Peti'|ta (lat, pl.), önskemål. ^tio'n, -en, -er, anhållan, framställning, /-wtion of Right [piti'sjen åvv ralt], eng. rättighetsförklaring av 1628. /-wtionä'r, -en, -er, person som framställer en petition.

Petit|-maitre [pötimä':tr] el. peti-mä'ter, -n, -trar (fr), sprätt, modenarr. /^s choux [pötisjo':], smördegsbakelser med vispgrädde, ^s points [-påä'ng], gobelängsömnad.

Pe'tmoj, -en, -ar, skämtnamn på fingerskivan på en automattelefonapparat.

Petrifika't, -et, - (lat), förstening.

Petri stol, påvemakten.

Petro|grafi', -n (gr), bergartslära. ^'leum^ -et, bergolja.

Petu'nia, -n, -or, en trädgårdsväxt med trattlika blommor.

Peu à peu [pö: apö':] (fr), småningom.

Pfa'lzgreve, -n, -ar (ty), förr tysk riksfurste.

Pfe'nnig, pl. -e, tyskt skiljemynt = 1/100 riksmark.

Pfund [pfonnt] (ty), skålpund.

Ph ..se F...

Pi (11, 7i)j bokstaven p i grek. alfabetet; användes för att ange förhållandet mellan omkrets o. diameter i en cirkel (3,i4i95 ...).

Pi'a| deside'ria (lat), fromma önskningar. fraus, fromt bedrägeri.

Pianii'no, -t, -n (it), piano med stående strängar. /^i'ssimo, mycket svagt. /^i'st, -en, -er, pianospelare. /^'o, -t, -n, stränginstrument med tangenter (flygel, taffel, pia-nino); svag tonstyrka, pia-

ni'ssimo, svagast möjligt.

Piassa'va, -n, grov palmfiber, användes till kvastar, penslar m. m.

Pia'ster, -n, -(trar), turk. o. egypt. skiljemynt = 1/100 pund.

Piazz|a [-'ddsa], -n, -or (it), torg. /^e'tta, -n, -or, litet torg.

Pic [pikk] (fr), bergstopp.

Picador [-å'rr], -en, -er (sp), beriden tjurfäktare, som retar tjuren.

Piccadilly [-dilli], gata i London.

Pi'ccoio, -n, -s (it), blåsinstrument med högt tonläge; hotellpojke.

Pi'ckelhuva, -n, -or (ty), äldre tysk kask med uppstående spets.

Pi'ckels el. pi'ckles (eng), grönsaker i starkt kryddad ättika.

Pickni'ck, -en, -er (eng), utflykt med matsäck.

Pi'cko|laflöjt, -en, -er (it), flöjt med högt tonläge, ^lo, piccolo.

Pi'co (sp), bergstopp.

Pi'ctj'or (lat), målare, '^'us, målad.

Pidginengelska [pi'ddjin-], eng.-kines. blandspråk i Östasien.

Pièce de résistance [pjä:s [-döresi-sta^ngs]-] {+döresi- sta^ngs]+} (fr), huvudrätt, huvudnummer.

Piedestal, -en, -er (fr), fotställ.

Pieno [pje'nnå] (it), full.

Pierr|ot [pjärå':], -en, -er, fem. ^ette [-ä'tt], -n, -r (fr), komisk figur i vid vit dräkt med stora knappar.

Pietà (it), "fromhet"; avbildning

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Pietas

av Maria med Jesu lik. Pi'et|as (lat), fromhet, plikttrohet. -en, vördnad, hänsynsfullhet.

-en, en sträng o. praktisk fromhetsriktning. ^Vst, -en, -er, anhängare av pietismen; "läsare".

Piffme'nt, -et, - (lat), färsämne i kroppens organ. färga.

Pika'nt (fr), kryddad, retande; fängslande, /^eri', -t, -er, spetsig kvickhet, säregenhet.

Pikare'skromaii, -en, -er (sp), skälmroman; luffaräventyr.

Pilt|é, -n (fr), ett kortspel; (pl. -er) ett bomullstyg med reliefmönster.

göra tyg uddigt i kanten; kränka, såra. /^e'rad, kränkt.

Pike't [el. -ke':], -en, -er (fr), beredskapsavdelning (polis m. m.).

Pikrfnsiyra, -n, ett färgmedel; sprängämne.

Pikö'r, -en, -er (fr), hundvårdare vid jaktritt.

Pila'ff, -en (turk), kötträtt med ris, smör o. peppar.

Pila'ster, -n, -trar (it), föga framspringande väggpelare.

Pile'ring, -en, -ar (fr), inknådning av luktämnen m. m. i tvålmassa.

Pilgrim, -en, -er (lat), vallfärdande botgörare, /^sfäderna, eng. puritaner, som 1620 utvandrade till nuv. USA med "Mayflower". Ättlingarna utgöra USA:s bördsaristokrati.

Pilk, -en, -ar, fisklikt fiskredskap.

Pila't [el. -à':t], -en, -er (fr), flygplansförare.

Pi'lsner (av stadsnamnet P i'l s e n), ljust, beskt öl.

Pimpine'Ila, rot av backanis.

Pi'mpsten, -en (ty), porös vulkanisk slagg; slipmedel.

Pinakote'k, -et, - (gr), tavelgalleri.

Pince|nez el. ^né [pängsne':], -(e)n, -er (fr), glasögon som fastklämmas på näsan.

Piiice'tt, -en, -er (fr), nyptång.

Pi'ndos el. Pi'nden, sånggudinnornas berg i grek. mytologi.

Ping-pong [-å-], bordstennis.

Pingst, -en (gr), firas den 50:e dagen efter påsk. ^rörelsen, väckelserörelse med andedop o. tungomålstalande.

Pi'nje, -n, -r, en tall med paraplylik krona (medelhavsområdet).

Pi'nnmo, -n, -ar, dets. som morän.

Pi'nxit (lat), "har målat" (tavla).

Pionjä'r, -en, -er (fr), ingenjörsoldat; banbrytare.

Pi'pa, -n, -or, äldre rymdmått = 4.7 hl.

Pipe'tt, -en, -er (fr), stickhävert.

Pir, -en, -er el. -ar, hamnarm.

Pira't, -en, -er (lat), fribytare, sjörövare.

Pirog [-å':g], -en, -er (karib), ut-riggad kanot; en smördegspastej.

Pirue'tt, ^-en, -er (fr), svängning runt på tåspetsen. /^e'ra, snurra runt på tåspetsen.

Pisa'ng, -en, -er, bananväxten.

Plstasch [-a':sj], -en (fr), grön mandel.

Pisti'll, -en, -er (lat), honorgan hos blommande växter.

Pisto'l, -en, -er (it), eldvapen för en hand; äldre franskt guldmynt.

Pistong [-å'ng], -en, -er (fr), kolv i en maskincylinder.

Pitchpine [pi'ttjpain] (eng), harts-rikt virke av en Pi'nus-art.

Pitheca'nthropus (gr), apmänniska.

Pitprops [pi'ttpråps] (eng, pl.), gruvstöttor av rundvirke.

Pftschaft, -et, - (ty), signet.

Pittore'sk (fr), målerisk.

Piü [pjo:] (it), mera (mus).

Pivotvagn [pivå':-], -en, -ar (fr), enhjulig släpvagn med gengasaggregat.

Pix (lat), tjära, beck.

Pizzica'to [piddsi-] (it), knäppning på stråkinstrument.

Pizzo [-'ddså] (it), bergstopp.

Pjäs, -en, -er (fr), teaterstycke; tingest; kanon; figur.

Pjäxa, -n, -or, sportkänga.

Place [plass] (fr), torg, plats.

Place'ra (fr), anbringa.

Plafond [-å'ngd], -en, -er (fr),

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Plage

innertak; takmålning, taklampa.

Plage [-a':sj],-n,-r (fr), badstrand.

Plagi|a't, -et, - (lat), litterär stöld. /^e'ra, medvetet efterbilda.

Plaisir [plä:si':r] (fr), nöje.

Plai..., se även Plä ...

Plaka't, -et, - (fr), kimgörelse, offentligt anslag. Som adj.: redlöst berusad, stupfull.

Plake'tt, -en, -er (fr), relieftavla.

Plane'ra (lat), göra jämn; göra utkast till, planlägga.

Plane't, -en, -er (gr), himlakropp, som kretsar kring solen. /-wa'risk, planet-, '^a^rium, -riet, -rier, modell av planetsystemet, ^oid [-[-o-i':d],-] {+[-o- i':d],+} -en, -er, småplanet.

Plani|metri', -n (lat), läran om plana ytors uppmätning. ^sfä'r, -en, -er, plankarta över stjärnhimlen.

Plank, -et, - el. -or, el. ^sl, -n, -or, virke, som är minst 2 timi tjockt och 9 tum brett, '-^'strykare, -n, -, skämtnamn på målare.

Pla'nkton, -et (gr), kringdrivande smärre havsorganismer.

Plansch, -en, -er (fr), illustration på särskilt blad. /^e'tt, -en, -er, böjlig skena i korsett.

Plantage [-a':sj], -n, -r (fr), jordegendom för odling av kaffe, bomull m. m. i stor skala.

Plast|ieite't, -en (gr), formbarhet, åskådlighet. -en, bildhug-

garkonst; behagfullt sätt att röra sig. /^'isk, som avser plastik; behagfull; formbar, åskådlig.

Plastrong [-à'ng], -en, -er (fr), bred halsduk för riddräkt.

Plateau [-tå':] (fr), platå; även mindre smörgåsbricka.

Platere'skstil, -en (sp), morisk-gotisk biandstil under renässansen.

Platfna, -n (sp), en hård, ädel, tung silvervit metall. '^meta'llema: platina, rutenium, rodium, palla-dium, osmium, iridium. -^räv, -en, -ar, dyrbart rävskinn med täta vita stickelhår.

Platity'd, -en, -er, el. /^tude [-[-ty'dd]-] {+[- ty'dd]+} (fr), smaklöshet, platthet.

Plato^n|iker, -n, anhängare av Platons filosofi, /^'isk, ideell, översinnlig; som avser -en,

Platons filosofi.

Plats du jour [pladysjo':r] (fr), rättema för dagen, matsedel.

Pla'ttcharmö'r, -en, -er, spenamn på enklare grammofonsångare.

Pla'ttfomi, -en, -ar (fr), upphöjd, jämn yta; av- o. påstigningsplats på järnvägsstation; utbyggnad på järnvägs- o. spårvagnar; förhandlingsbas; talartribun.

Platå', -n, -er (fr), högslätt.

Plausi'bel (lat), antaglig.

Pla'za de teros [-tha de tå'rrås] (sp), tjurfäktningsarena.

Plebe'jer (lat), Roms lägre, fria befolkning; underklass. '^'isk, plebej-; simpel, pöbelaktig.

PIebisci't(um) (lat), folkomröstning.

Plebs (lat), hopen, simpelt folk.

Plein-air-måleri [plä:nä':r-], -t (fr), friluftsmåleri.

Pleja'den, fransk skaldegrupp, som inledde renässansen på 1500-talet.

Ple'ktron, -et, -ktra (gr), knäppverktyg för stränginstrument.

Plen|a'rfärsaniling, -en, -ar (lat), dets. som plenum. /^'o choro [kå':rå] (it), med full kör. /^'um, -et, pl. /^a, allmän sammankomst (t. ex. i riksdagen), /^'um pleno'rum, båda riksdagskamrarnas sammankomst på rikssalen. Plénipotentiaire [-[plenipå-tangsiä':r]-] {+[plenipå- tangsiä':r]+} (fr), befullmäktigad.

Pleo|kroni'sm, -en (gr), ljusets upplösning i olika färger hos dubbelbrytande kristaller. ^na'sm, -en, -er, överbelastning i uttryckssättet. /^na'stisk, överflödigt ordrik, överbelastad.

Pleuri't, -en, -er (gr), lungsäcksinflammation.

Pli^msollare, -n, - (av namnet P1 i' m s o 11), ej sj övärdigt fartyg, "flytande likkista".

Plint, -en, -ar (gr), kvadratisk fotställning; ett gymnastikredskap.

Plioce'n (gr), yngsta avdelningen i

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Plissé

tertiär systemet i jordens historia.

Pliss|é, -n, -er (fr), veckad remsa på damkläder. finvecka.

Plomb [-å-], -en, -er (lat), blysigill, tandfyllning. /^e'ra, fylla; försegla med plomb.

Plu'mbuin (lat), bly.

Plu'mpuddiiig, -en, -ar (eng), russinpudding (eng. nationalrätt).

Plura'|le ta^ntum (lat), substantiv som saknar entalsform. /^'lis, -len, -ler, flertalsform. -en,

-er, flertal, röstövervikt.

Plus (lat), "mera", additionstecken (+); värmegrad. /^'kvamperfe'k-tum, verbtempus för fullbordad handling i förfluten tid, t. ex. han hade läst.

Plus-fours [plass-få':s] (eng), vida halvlånga byxor, golfbyxor.

Plu'to, den yttersta kända planeten; underjordens gud i rom. myt. /^krati', -n, -er (gr, av Plu'tos, rikedomens gud), penningvälde.

Pluton [-o':n], -en, -er (fr), avdelning av ett kompani.

Plym, -en, -er (lat), strutsfjäder, fjäder- el. tagelbuske. /-^age [-a':sj], -n, -r, el. ^asch [-a':sj], -en, -er (fr), kantprydnad av strutsdun på uniformshatt.

Plysch [-y':sj], -en el. -et, -er (fr), sammetsliknande tyg.

Plywood [plalwod], -en (eng), kryssfaner.

Pläd, -en, -er el. -ar (eng), resfilt.

Pläde'ra (fr), tala för något, försvara, förorda.

Pläte^rin??, -en, -ar (eng), överdrag av ädel metall; försilvring.

PlÖrö's, -en, -er (fr), mjuk plym.

Pneum|a'tisk (gr), andlig; luftfylld. /watologi', -n, läran om andeväsen. /%/oko'cker, lunginflammationens bakterier, ^oni', -n, -er, lunginflammation.

Pockenliolts [på'-], -et (ty), hård ved, användes i stället för lager-metall.

Poco [på':kå] (it), något litet.

Poda'ger (gr), fotgikt.

Podestà, -n (it.), borgmästare.

Po'dium, -diet, -dier (lat), trapp-stegsliknande upphöjning.

Pojem [po-e':m], -et, - (gr), dikt. /^esi', -n, -er, diktning, verskonst.

-en, -er, diktare, versma-kare. /^e'ta laurea'tus (lat), la-gerkrönt skald, hovskald. ^eta'st, -en, -er, versmakare, dålig poet. /-weti'k, -en, läran om skaldekonsten. '^etise'ra, dikta, kläda i poetisk dräkt. /-we'tlsk, dikt-, versifierad, känslobetonad.

Pogrom [-à':m], -en, -er (ry), judeförföljelse (i Ryssland).

Foilu [poaly':], -n, -s (fr), den franske soldaten i världskriget.

Point [poä'iig] (fr), punkt, poäng. ^er [på^jjn-], -n, -trar, eng. hönshund.

Pok!a'l, -en, -er (lat), större bägare på fot. ^ule'ra, supa.

Pol, -en, -er (gr), punkt, där jordaxeln skär jordytan. /-wa'r, som avser polerna. ^a'rhav, -et, -, ishav. /^a'Fräv, -en, -ar, fjällräv. /^a'rsken, -et, norrsken, /^'cirkel, -n, -klar, cirkel, parallell med Ekvatorn på 23°27' båg-avstånd från polen.

Pola'ck, -en, -er, polsktalande invånare i Polen.

Polari|satio'n, -en (gr), dubbelsidighet hos fysikaliska fenomen. /^sa'tor, -n, -'er, anordning för framställning av /^se'rat ljus, ljus som har olika egenskaper på olika plan.

Pole!mi'k, -en (gr), skriftlig meningsstrid. /^'miker, -n, -, stridslysten, slagfärdig person, /^mise'-ra, föra polemik, »^'inisk, som avser polemik; stridslysten.

Pole'nta, -n (it), stekt majsgröt.

Pole'ra (lat), glätta, slipa.

Poliklinik, -en, -er (gr), avdelning för läkarundervisning o. patientmottagning på sjukhus.

Poli's, -en, -er (gr), ordningsmakt; försäkringsbrev. /^intende'nt, -en, -er, titel för polismästarens när-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Polisonger

måste män i Sthlm o. Göteborg; cheferna för polisskolan o. stats-polisen.

Polisonger [-å'-] (fr), kindskägg.

Polite'ss, -en (fr), belevenhet.

Poli|tisk, -en (gr), statskonst; slughet, list. /-w^tiker, -n, -, statsman, person som sysslar med politik. /^tise'ra, driva politik, kannstöpa. /%^'tisk, som avser politik; beräknande, slug.

Polity'r, -en, -er (lat), glansslip-ning; putsmedel; belevenhet.

Polk|a [på'-], -n, -or (tjeck), hastig pardans i 2/4 takt. /^e'tt, -en, -er, ett slags polka.

Pollen [på'-], -et, - (lat), frömiöl.

Polle'tt, -en, -er (lat?), stämplat kort el. märke, gällande som rese-biljett, kvitto e. dyl. in-

skriva resgods.

Pollmatio'n, -en, -er (lat), växternas befruktning.

Pollutio'n, -en, -er (lat), ofrivillig sädesuttömning under sömnen.

Polo|nia [-å':n-] (lat), Polen, /^'nium, ett radioaktivt grundämne. -en, -er, dans i 3/4 takt (1700-talet).

Polska [på'-], -n, -or, hastig svensk dans i 3/4 takt. Jfr Hambo.

Poly|ade'lphia (gr), 18:e klassen i Linnés sexualsystem. /^andri', -n, månggifte (en kvinna — flera män). /^a'ndria, 13:e klassen i Linnés sexualsystem. /%^arki', -n, månj?välde. '^e'der, -n, -drar, mångplanig figur, /^fon [-å':n], mångstämmig. /^foni', -n, -er, mångstämmighet. /^gami', -n, månggifte. 23:e klassen

i Linnés sexualsystem, ^gon [-å':n], -en, -er, månghörning. /^gyni', -n, månggifte (en man— flera kvinnor), /^hi^stor, -n, -'er, månglärd person. /^ka'rp, flerårig. /^krom [-å':m], måncffär-gad. ^morfi', -n, mångformighet. /^sylla'bisk, flerstavig. /^tei'sni, -en, månggiideri. -en, -er,

dyrkare av flera gudar.

Poly'per (gr), en grupp nässeldjur; tumörer i näsans slemhinna.

Poma'da, -n, -or (lat), parfymerad hår- o. skäggsalva.

Pom€ra'ns, -en, -er, ett slags bitter apelsin; användes i curacao.

Pommes frites [påmm fri'tt] (fr), flottyrkokt potatis.

Pomo|logi', -n (lat), läran om fruktträden; fruktträdsodling, /^logisk [-lå':-], som avser fruktodling.

Pomona [påmå':-], fruktträdens gudinna i rom. mytologi.

Pomp [på-], -en (gr), prakt, prål. ^oso [-å':så] (it), festligt (mus), (fr), praktfull, prålig.

Pompadourklack [pångpado' :r-], -en, -ar (av namnet Pompa-dour), hög svängd damklack.

Pompong [pång-på'ng], -en, -er (fr), silkeboll (prydnad).

Pond|era'bel (lat), vägbar. ^us [på'-], vikt, tyngd; myndighet.

Pone'ra (lat), antaga, förutsätta.

Ponny [på'-], -n, -er el. -nnies (eng), liten häst.

Ponticello [-tjä'llå] (it), stallet på stråkinstrument.

Pontüfex ma'ximus [på'nn-] (lat), överstepräst; på ve titel. /^fika't, -et, påves regeringstid.

Ponton [-å':n], -en, -er (lat), flytande brostöd. -en, -er, krigsbrobyggare, broslagningssol-dat (ingenjörsoldat).

Pop [på:p], -en, -er (ry), kyrkoherde.

Popli'ii, -et (fr), ett halvsiden.

Popp, -en, -er (lat), överbyggnad akterut på fartyg.

Popul|arise'ra (lat), ^öra lättfattlig. /^arite't, -en, folkgunst. -en, hopen, slödder. lätt-

fattlig; folkkär.

Por, -en, -er (gr), körtelmynning, /-^'mask, -en, -ar, talgpropp i en por. /^osite't, -en, porighet, svam-pighet. porig, svampig.

Porfy'r, -en, -er (gr), en vulkanisk bergart med inströdda mineralkorn (kvarts, glimmer m. m.)

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Pornografi

Porno|grafi', -n (gr), otuktslittera-tur. /-^gra'fisk, slipprig. /-^krati', -n, skökoregemente.

Porsli'n, -et, -er (it), ett slags glaserat lergods.

Port [eng: på:t, fr: på:r], hamn. -en, -er (fr), utsmyckad ingång. ^ier [-rt-je':] el. /^jé, -n, -er, portvakt på hotell. -en,

-er, pelargång. ^ià'r, -en, -er, dörrförhänge.

Port|ame'nto (it), "buret föredrag" (mus). /^ati'v (lat), bärbar, -wepé, _n, -er (fr), sabelhandrem. /^'er, -n (eng), en mörk, besk ölsort. -en, -er (fr), dokumentväska; statsrådsämbete. monnä', -n, -er, penningpung. /^schä's, -en, -er, bärstol. -en, -er, blecklåda för insamlade växter.

Portion [-tsjo':n], -en, -er (lat), andel, matranson.

Porto [på'-], -t, -n (it), postbe-fordringsavgift.

Porträ'tt, -et, - (fr), personavbild-ning. /^e'ra, avbilda en person.

Portvin [på'-], -et, -er (eng), mörkt, vällagrat starkvin från Portugal.

Pos|e [på:s], -n, -r (fr), ställning, utstuderad hållning. /-we'ra, intaga instuderad ställning; göra sig märkvärdig. -en, -er,

person som gärna poserar.

Pos!tio'n, -en, -er (lat), läge, ställning; levnadsvillkor; framskjuten samhällsställning.

Po'si|tiv (lat), jakande, verklig. /^ti'v, -et, en musikapparat med pipor o. stiftförsedd vals. /%^tivi'sni, -en, åsikt att filosofins uppgift är att förena de positiva vetenskapernas resultat till en helhetsbild. ^tivi'st, -en, -er, anhängare av positivism.

Posito [på':-] (lat), förutsatt.

Posse|ssion [-sjo':n], -en, -er (lat), besittning; gods. /^ssiona't, -en, -er, godsägare. >^ssi'va prono'-men, ägarepronomen (min, din, sin, vår, eder osv.).

Possi'|bel (lat), möjlig. /^bilite't, -en, -er, möjlighet.

Post [-å-], -en, -er (lat), syssla, ämbete; varuparti; brev; dörr-el. fönsterinfattning; vaktavdel-ning. som avser postväsen.

/^e'ra, stå på vakt. ^e restante [påsst resta'ngt] el. /-w' resta'nt, "kvarliggande på posten", /^e'-ring, -en, -ar, vaktavdelning. /^'giro, -t, överförande av valuta med postens hjälp. /^il3o'n, -en, -er (fr), lägre posttjänsteman (vid reseposten), /-»^illon d'amour [-i-jå'ng damo':r] (fr), överbringare av kärleksbrev, /^'o (it), försvarsställning.

Postame'nt, -et, - (lat), underlag el. sockel.

Post| Chri'stum na'tum [-å- kr-] (lat), efter Kristi födelse, /^date'-ring, -en, -ar, utsättande av senare datum än det riktiga, /^exi-ste'ns, -en, -er, tillvaro efter döden. fe'stum, "efter festen", för sent. /^glacia'1, bildad efter istiden. -n, -or, prediko-

samling. /^lu'dium, -diet, -dier, efterspel, utgångsmarsch. ^ meri'-diem, efter middagen. mo'rtem, efter döden. /^skri'ptuni, efter-skrift i ett brev (under underskriften) .

Postul|a'nt, -en, -er (lat), sökande, /^a^t, -et, -, fordran; självklart antagande. /^e'ra, antaga, förutsätta.

Postum [-u':m] (lat), född efter faderns död; utgiven efter författarens död.

Potage [-a':sj] (fr), avredd soppa.

Pote'n|s, -en, -er (lat), förmåga, kraft, grad. /-»-'ta't, -en, -er, makthavare; mäktig herre. /v^tia'liter, möjligen. /-wtialite't, -en, -er, möjlighet. ^tie'll, möjlig; efteråt verkande. /^tie'ra, förhöja värdet av; upphöja till potens.

Potke's, -en (plty), "krukost", riven ost med brännvin.

Potpurri', -t, -er (fr), blandning;

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Pott

tonstycke hopfogat av olika tonsättningar.

Pott [pått], -en, -er (hoU), samtliga spelares insatser i kortspel.

Pottaska [på'tt-], -n (eng), kalium-karbonat.

Poula'rd, -en, -er (fr), kastrerad höna.

Pound [pa'und] (eng), pund, skålpund; eng. viktmått = 453.6 gr. /-w Sterlinsf [stö':l-], eng. myntenhet = 20 shillings (18.16 kr. i guld). Jfr Sovereign.

Pour| condoléance [po:r [-kångdåle-a'ngs]-] {+kångdåle- a'ngs]+} (fr), för att beklaga sorgen. faire visite [- fä:r visi'tt], för att göra visit. féliciter [-[-fe-lisite':],-] {+[-fe- lisite':],+} för att lyckönska. le mérite [-lömeri'tt], "för förtjänsten", hög preuss. förtjänstorden. ^ prendre congé [-[-prangdrö-kångsje':],-] {+[-prangdrö- kångsje':],+} för att taga avsked. ^ rendre visite [-rangdrövisi'tt], för att avlägga besök.

Poäng, -en, - (fr), enhet för vinst-el. förlustberäkning; udd i ett yttrande. /^te'ra, betona.

Pra'do (sp), äng; park; konstmuseum i Madrid.

Prae..se Pre...

Psagma^|tisk (gr), klok, allmännyttig; framställande (historien) som orsakssammanhang. ^ti'sm, -en, åsikt att en sannings värde beror av dess nytta för livet.

Pra'krit, fomindisk dialekt.

Prakti|sk, -en (gr), yrkesutövning, erfarenhet. -^ka'bel, användbar. /^ka'nt, -en, -er, person som övar sig praktiskt, /^ker [pra'-], -n, praktiskt erfaren person. /^se'ra, tillämpa, verka, förflytta. Pra'k-ti|sk, ändamålsenlig; händig, /^ska ungdomsskolor: yrkesbestämda fortsättnings- o. högre folkskolor, lärlings- o. yrkesskolor m. m. ^sk filosofi' omfattar etik, rättsfilosofi, religionsfilosofi m. m.

Pralfn, -en, -er (fr), liten choklad-bit, vanligen med fyllning.

Praseody'm, en jordartsmetall.

Pra'vda (ry), sanning.

Pra'xis (gr), vedertaget bruk.

Precede'ns, -en, -er (lat), försteg, /^'fall, -et, -, tidigare likartat fall.

Prece'ptor, -n, -'er (lat), informator, hemlärare.

Precessio'n, -en (lat), dagjämnings-punktemas tillbakaflyttning i ekliptikan.

Precipita'ndo [prätji-] (it), påskyndande (mus).

Preci's (lat), alldeles, noga, punktlig. /-^e'ra, noga bestämma, /-wion [-sjo':n], -en, noggrannhet.

Preciö's, -en, -er (fr), litterär salongsdam i 1600-talets Frankrike.

Predestin|atio'n, -en (lat), förutbestämdhet (till fördömelse el. salighet). '^e'ra, förutbestämma.

Predetemiine'ra (lat), förutbestämma (till lycka el. olycka).

Predi'ka (lat), förkunna (Guds ord); hålla förmaningstal. me'nt, -et, -, läge, sinnesförfattning. /^'nt, -en, -er, frikyrkopräst. ^ren, bok i GT om livets fåfänglighet.

Predika't, -et, - (lat), satsdel, som utsäger något om subjektet. -et, -, el. /^'sfyllnad, -en, -er, medelbar bestämning till subjekt el. objekt.

Predispo|ne'ra (lat), 'på förhand påverka. /^ne'rad, mottaglig. /^sitio'n, -en, mottaglighet, anlag.

Predomine'ra (lat), vara förhärskande, ha överhand.

Preexiste'ns, -en, -er (lat), föruttill-varo (före födelsen).

Prefe'kt, -en, -er (lat), fomrom. ämbetsman; fransk landshövding; föreståndare för vetenskaplig institution.

Preferens [-a'ngs], -en, -er (fr), förmånsrätt, företräde; ett kortspel (priffe). /y'aktie, -n, -r, aktie med förmånsrätt vid utdelning.

Prefere'ra (lat), föredraga.

Pre|£i'x, -et, - (lat), förstavelse. /^glacia'1, bildad före istiden. /^histo'risk, förhistorisk.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Pregnans

Pregn|a'ns, -en (lat), kärnfullt uttryckssätt. /^a'nt, uttrycksfull.

Pre'ja, anropa fartyg för upplysningar om namn, hemvist m. m.

Prejudi|ce'ra (lat), skada; döma på förhand; utgöra /^ka't, -et, -, utslag av högsta instans som rättesnöre; normfall.

Preklusio'n, -en, -er (lat), förlust av fordringsrätt, som ej gjorts gällande inom viss tid.

Prekä'r (lat), vansklig, otrygg.

Prela't, -en, -er (lat), hög kyrkoman; maktlysten prästman.

Preliminä'r (lat), förberedande, /^'er, förberedande underhandlingar.

Prelu'di|um, -diet, -dier (lat), förspel. ^e'ra, fantisera; inleda.

Pre'mi|e, -n, -r (lat), belöning; försäkringsavgift. /^e'ra, utdela belöning.

Premie'rmini'ster el. premiä'rmi-m'ster, -n, -trar, statsministern i England, britt, dominions m. fl.

Premi'ss, -en, -er (lat), förutsättning; försats.

Pre'mium, -miet, -mier (lat), belöning. Jfr Premie.

Premiä'r, -en, -er (fr), första uppförande. ^aktö'r, -en, -er, fem. /^aktri's, -en, -er, skådespelare vid kimgl. teatrar med viss ekonomisk förmån. '-wdansö'r, -en, -er, fem. ^dansö's, -en, -er, medlemmar av balett, vilka utföra de främsta solopartierna.

Pl-enotio'ner (lat), förbegrepp.

Preniiine|ra'nt, -en, -er (lat), person som '^re'rat, dvs. betalt på förhand, verkställt /^ratio'n, -en, -er, förhandsbetalning.

Prepar|a't, -et, - (lat), föremål som beretts för naturvetenskapligt studium; kemisk-teknisk produkt. /^atio'n, -en, -er, förberedelse. /^ati'v, förberedande, /^e'-ra, förbereda; göra ett preparat.

Prepositio'n, -en, -er (lat), försätts-ord, t. ex. på, över, genom, med.

Prerafaeli'ter (lat), eng. romantisk

målarskola i mitten av 1800-talet.

Prerogatfv, -et, - (lat), förmånsrätt, företräde.

Pre'sbyter, -n -'er (gr), fomkyrk-ligt lekmannaämbete. /^ia'lför-fa'ttning, -en, kyrkoförfattning med starkt lekmannainflytande.

Prese'nning, -en, -ar (holl), impregnerad segelduk.

Pre's|ens (lat), verbtempus för pågående handling i närvarande tid, t. ex. han läser, hon kommer. /%i'e'nt, närvarande för minnet. /%^e'nt, -en, -er, gåva, skänk. /^e'nta, skänka, bortgiva, /^en-ta'bel, som kan visas, ^enta-tio'n, -en, -er, föreställning, föreställande. '^ente'ra, uppvisa, förete; föreställa (personer för varandra) .

Preserv|ati'v, -et, - (lat), skyddsmedel; förebyggande medel, /^e'-ra, förebygga, skydda.

Pre'ses (lat), ordförande (i akademier m. fl.).

Presi|de'nt, -en, -er (lat), statschef i en republik; ordförande; chef för hovrätt o. kammarrätten.^ de'ra, vara ordförande, /^'dium, -diet, -dier, ordförandeskap; ordförande jämte hans ersättare.

Preskri|be'rad (lat), förklarad förfallen (om fordran). /^ptio'n, -en, förlust av fordringsrätt genom underlåtenhet att göra den gällande inom viss tid.

Prest|a'nda (lat), åligganden, /-^a-tio'ii, -en, -er, utfört arbete; skatt. åstadkomma, full-

göra; betala.

Presta'v, -en, -er (ry), florbehängd stav i spetsen för sorgetåg; person, som beledsagar nya medlemmar i en societetsorden.

Prestige [-i':sj], -n (fr), inflytande, anseende.

Pre'st|o (it), snabbt (mus). simo, snabbaste tempot.

Presum|e'ra (lat), förmoda, /^tio'», -en, -er, förmodan, antagande, förmodad, sannolik.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Pretendent

Preten|de'nt, -en, -er (lat), person som /^de'rar, dvs. framställer anspråk. /^tion [-tangsjo':n], -en, -er (fr), anspråk, ^tiös [-[-tang-sjö':s],-] {+[-tang- sjö':s],+} anspråksfull.

Prete'ritum, pl. -ti (lat), tempusfor-merna för förfluten tid.

Prete'xt, -en, -er (lat), föreändning, svepskäl.

Preti|osa [-sio':-] (lat), dyrbarheter. dyrbar, tillgjord.

Pre'tium (lat), pris, värde.

Pre'tor, -n, -'er (lat), fornrom. domare. /^ia'ner, kejserl. livgardet.

Preusseri' [präjs-], -t (av landsnamnet Preussen), härd militär drill; militärt översitteri.

Preven|e'ra (lat), förekomma, ti'v, förekommande, avvärjande. /^ti'vmedel, -diet, -, tekniskt medel att förhindra befruktning.

Prim, -en (lat), första intervallen i diatoniska skalan (mus), /^'a, bästa sort. /madonna [-å'-], -n, -or, förnämsta skådespelerskan el. sångerskan vid en teater, ^'as, den förnämste biskopen (i Sverige ärkebiskopen). -et,

överhöghet, /^'a vi'sta (it), från bladet, /^'aväxel, -n, -xlar, den första av växlar som utställts i flera ex. ursprunglig, en-

kel. ^itivite't, -en, ursprunglighet, enkelhet, ^'o, för det första. /^'a amoroso [-å':så] (it), förste älskare vid en teater, ^'tal, -et, -, tal som ej kan delas med något annat, t. ex. 3, 5, 7, 11, 19, 53. /^'us, den främste, /^'us i'nter pa'res, främst bland jämlikar. -^'us mo'tor, igångsättare.

ursprunglig, grundläggande. -en, -er, den första av årets skörd.

Princ|e [eng: prinns, fr: prängs], prins, ^'ess [el. -e'ss] (eng) och /-wesse [-ä'ss] (fr), prinsessa.

Princip, -en, -er (lat), ursprung, väsen; grundsats. -en, -er,

chef, arbetsgivare. -et,

främsta platsen; äldre rom. kej-

sardömet. /-v/ie'11, grundväsentlig. /^'ryttare, -en, -, person som pedantiskt håller på sina grundsatser.

Pri'ncipe [-tjippe] (it), furste.

Pri'or, -n, -'er (lat), klosterföreståndare av lägre grad. ^ite'rad, med förmånsrätt. /^ite't, -en, -er, företrädesrätt, förmånsrätt.

Pris, -en, -er (fr), uppbringat fartyg i krig; en nypa snus.

Pris, -et, -(er) (lat), värde, avgift, belöning.

Pri'sma, -t el. -n, -er el. -or (gr), ljusbrytande glaskropp, ^'tisk, formad som ett prisma.

Priva't (lat), enskild, personlig, hemlig, /-^'im, i enrum, på enskild väg. -en, -er, examenskandidat från enskild undervisning.

Privile|gie'rad (lat), som åtnjuter /^'gium, -giet, -gier, lagstadgad undantagsförmån.

Pri'vy Council [-i ka'unsil] (eng), eng. riksrådet (saknar politisk betydelse).

Prix fixe [pri:fi'kks] (fr), fast pris.

Pro (lat), för, i stället för.

Proba'b|el (lat), sannolik. /^ilite't, -en, sannolikhet.

Prob|a't (lat), provad, beprövad. ^e'ra, pröva, undersöka, prova. '^e'rsten, -en, -ar, prövosten.

Proble'm, -et, - (gr), olöst fråga, vetenskaplig uppgift. ^a'tisk, tvivelaktig, oviss.

Proce|de'ra (lat), gå tillväga. ^du'r, -en, -er, tillvägagångssätt.

Froce'nt, -en, - (lat), hundradel.

Proce'ss, -en, -er (lat), framåtskridande, utveckling, förlopp; rättegång. /^ion [-sjo':n], -en, -er, festtåg, begravningsfölje.

Produ|ce'nt, -en, -er (lat), tillverkare, odlare. '^ce'ra, alstra, ^'kt, -en, -er, alster, tillverkad vara. ^ktio'n, -en, -er, alstring, tillverkning. /^kti'v, alstringskraf-tig. /^ktivite't, -en, alstringskraft.

Profa'n (lat), världslig, vanvördig.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Profanbyggnad

^'byglad, -en, -er, byggnad som ej tjänar kyrkliga syften. /^e'ra, vanhelga, ^'um vulgus, den råa hopen, massan.

Profession [-sjo':n], -en, -er (lat) yrke. yrkesmässig, /^al

[prefe'sjenel], pl. -s (eng), yrkessportsman.

Profe'ss|or, -n, -'er (lat), ordinarie akademisk lärare; även hederstitel. -en, -er, professorsämbete.

Profe't, -en, -er (gr), religiös för-kunnare utan ämbete, -^e^ra, förkunna, förutsäga, '^ia [-tsi':a], -n, -or, förutsägelse, gudomlig uppenbarelse, /^'isk, förutsägande, framsynt. -en, profet-väsen, ^^i^ssa, -n, -or, kvinnlig

profet; sierska.

Profi'l, -en, -er (lat), ytterlinje; genomskärning; ansikte, sett från sidan. /-we'ra, teckna i profil.

Profi't, -en, -er (eng), vinst, förtjänst; förmån. /^a'bel, vinstgivande. draga fördel av.

Pro fo'rma (lat), för formens skull.

Profoss [-å'ss], -en, -er (lat), förr verkställare av kroppsstraff.

Profyla'ktisk (gr), förebyggande.

Prognos [-å':s], -en, -er (gr), förutsägelse, förebud.

Pro gra'du (lat), för (doktors-)graden.

Progra'm, -met, - (gr), plan för en festlighet, förteckning över uppträdanden; sammanfattning av åsikter o. syften.

Progre'ss, -en (lat), framåtskridande, förkovran. /^i'ster, framstegsmän. ^Vv, stadd i tillväxt; gradvis stigande.

Prohibi|tio'n, -en, -er (lat), hinder, (rusdrycks-) förbud. ^tiV, inskränkande, förbjudande.

Proje'k|t [-sj-], -et, - (fr), utkast, förslag. ^te'ra, planlägga. -en, -er, skjutkropp. /^tio'n [-j-]> -en, -er, avbildning i ett plan. /^tio'nsapparat, -en, -er, apparat för visande av ljus-

bilder. Projicie'ra, utföra en projektion.

Proka'nsler, -n, -'er (lat), kanslers ställföreträdare.

Prokla'm|a (lat), årsstämning. /^a-tio'n, -en, -er, högtidligt tillkännagivande. /^e'ra, tillkännagiva.

Prokli'tiskt ord (gr), svagtonigt ord framför ett starktonigt.

Proku'r|a, -n (lat), fullmakt för en person (/^i'st, -en, -er) att teckna viss firma. ^atio'n, -en, -er, fullmakt, ställföreträdarskap. /^ä'-tor, -n, -'er, förvaltare; vice ordförande i studentnation (i Lxmd).

Prolego'mena (gr), förklarande inledning (till vetenskap).

Proie|taria't, -et (gr), den egen-domslösa befolkningen. -en, -er, egendomslös person.

Prolog [-å':g], -en, -er (gr), inledningsdikt vid festlighet.

Prolong|atio'n [-ng-g-], -en, -er (lat), förlängning, anstånd. /^e'ra, förlänga, lämna anstånd.

Promemo'ria, -n, -or (lat), minnesanteckning, inlaga till myndighet.

Promen|a'd, -en, -er (fr), spatser-tur, spatserplats. /^e'ra, spatsera.

Pro mi'Ue (lat), tusendel (Voo).

Promiskuite't, -en (lat), förmodat kulturstadium med allmän sexuell gemenskap.

Promo|tio'n, -en, -er (lat), högtidlig doktorsutnämning, /^'tor, -n, -'er, promotionsförrättare; affärsledare inom yrkessporten m. m. ^ve'ndus, pl. -di, person som skall /-»^ve'ras, erhålla doktorsgrad.

Prompt (lat), genast, ovillkorligen.

Promulg|atio'n, -en, -er (lat), utfärdande av en lag. /^e'ra, utfärda lag.

Prono'|men, -minet, -, best. form pl. -'mina (lat), ersättningsord, t. ex. han, denne, vilken, som. ^niine'll, som avser pronomen.

Prononc|e'ra [-nångs-] (lat), tydligt ange, uttala. /^e'rad, tydlig, utpräglad. /^iatio'n, -en, uttal.

Propag|a'nda, -n (lat), försök att

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Propagera

Proveniens

vinna anhängare. /^e'ra, driva propaganda.

Pro pa'tria (lat), för fosterlandet.

Propedeut|i'k [-devt-], -en grundläggande undervisning, förberedelse. /^'isk, förberedande, grundläggande.

Prope'lier, -n, -llrar (lat), skruv-formad drivmekanism på maskindrivna fartyg, flygplan m. fl.

Proper [-å':-] (fr), snygg, renlig.

Propon|e'nt, -en, -er (lat), förslagsställare. /^e'ra, föreslå, utbringa.

Proportio'n, -en, -er (lat), måtts-förhållanden. /^ali'sm, -en, valmetod, varigenom antalet valda står i proportion till antalet valmän av olika partier. [-avvägd,-] {+av- vägd,+} avpassad; avseende propor-tionalism. /^e'rlig, med rätta proportioner, väl avvägd, välväxt.

Propositio'ii, -en, -er (lat), regeringsförslag i riksdagen; omröstningsförslag.

Pro'pri|a ca'usa (lat), i egen sak. ^SL ma'nu, egenhändigt, /teborgen, borgen såsom för egen skuld. /tetä'r, -en, -er, egendomsägare, godsägare.

Pro pri'mo (lat), för det första.

Propylé, -n, -er (gr), förhall.

Propå', -n, -er (fr), förslag.

Pro ra'ta pa'rte (lat), i bestämd proportion.

Prore'ktor, -n, -'er (lat), universitetsrektors ställföreträdare.

Proroge'ra (lat), ställa på framtiden, uppskjuta.

Pro's|a, -n (lat), obunden stil; vardaglighet, torrhet. /ta'iker, -n, -, el. /^ai^st, -en, -er, el. ^atö'r, -en, -er, prosaförfattare. 'ta'isk, på prosa; förståndsmässig, vardaglig, "torr".

Prosce'mum, -niet, -nier (lat), scenen närmast rampen på teater.

Pro se'cundo (lat), för det andra.

Prose'ktor, -n, -'er (lat), dissek-tionsledare på anatomisal.

Prosely't, -en, -er (gr), nyomvänd person; nyvunnen anhängare.

Pro'sit (lat), väl bekomme!

Proskri|be'ra (lat), förklara fredlös, landsförvisa. /tptio'n, -en, -er, fredlöshetsförklaring.

Pros|odi', -n (gr), läran om språkljudens betoning m. m. -^o'-disk, som avser prosodin.

Prospe'kt, -et, - (lat), utsikt; tryckt plan el. anmälan.

Prost, -en, -ar (lat), hederstitel för äldre kyrkoherde. Jfr Domprost o. Kontraktsprost.

Prostitu|e'ra (lat), prisge, skända. /%^e'rad, kvinna som bedriver yrkesmässig otukt. /ttio'n, -en, lagligt ordnat skökosystem.

Prosty'1, -en, -er (gr), byggnad med kolonner på framsidan.

Frotakti^nium, -niet, ett radioaktivt grundämne.

Proteg|é [-sje':], -n, -er (fr), skyddsling. /^e^ra, beskydda, gynna, omhulda.

Protekt|io'n, -en (lat), beskydd. /tioni'sm, -en, tullskyddssystem. /tioni'st, -en, -er, tullvän. /%i"or, -n, -'er, beskyddare. Jfr Lord Protector. /-wora't, -et, -, skyddsområde, koloni.

Prote's, -en, -er (gr), konstgjord ersättning för förlorad kroppsdel, t. ex. tänder.

Prote'st, -en, -er (lat), bestridande förklaring, gensaga. /ta'nt, -en, -er, anhängare av reformationen (/-wanti'smen). /-^e^ra, bestrida, motsäga,

Proti'der (gr), kvävehaltiga huvudbeståndsdelar i djurvävnader.

Protoko'll, -et, - (gr), skriftlig uppteckning av förhandlingar, ^s-sekrete'rare, -n, -, tjänsteman i Nedre justitierevisionen.

Proton [-å':n], -en, -er (gr), positivt laddad vätekäma.

Proto|pla'sma, -n (gr), cellsubstans, '^ty^p, -en, -er, urtyp. /tzo'er, urdjur, encelliga djur.

Frotubera'ns, -en, -er (lat), från solen utslungad (<asmassa.

Provenie'ns, -en (lat), härkomst.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Proverb

159

Pulpettak

Prove'rb, -et, - (fr), kort enakts-pjäs, baserad på ett ordspråk.

Provia'nt, -en (it), livsmedel, vägkost. anskaffa livsmedel.

Provide'n|s, -en (lat), omsorg, ^domlig försyn. ^tie'll, sänd av försynen.

Provi'ns, -en, -er (lat), landskap, landsbygd; förvaltningsområde.

provins-, /^iali^sm, -en, -er, dialektuttryck. pro-

vinsbetonad, landsortsmässig.

Provi|sio'n, -en, -er (lat), mellanhandsarvode. /^so'risk, förberedande, tills vidare. /^so'rium, -riet, -rier, tillfällig anordning.

Provo|ce'ra (lat), framkalla, egga. /^katio'!!, -en, -er, förtäckt uppmaning till politiskt brott, /^ka-tö'r, -en, -er, person som utövar provokation.

Pmde'ntlig (lat), förnumstig, näpen, smånätt, ordningsfull.

Pryd (fr), tillgjort blygsam, sipp.

Prä'rie, -n, -r (eng), trädlös slätt.

Prä'stkodex, yngsta källskriften till Moseböckerna.

Psalm [s-], -en, -er (gr), andlig sång för gudstjänstbruk; sång i Psaltaren. /^i'st, -en, -er, psalmdiktare; författaren till Psaltarens psalmer, /^odi', -n, -er, psalmmelodi, -sång. /^o'dikon, -et, -, ett ensträngat stråkinstrument.

Psa'ltare [s-], -n, - (gr), ett slags mindre harpa; samling religiösa dikter i GT av olika författare.

Pseudo [pse'vvdo] (gr), falsk, bedräglig. -en, -er (gr), uppdiktat (författar-)namn.

Psy'k|e, -t (gr), själ, själsliv, /^ia-tri', -n, läran om sinnessjukdomarna o. deras botande, ^'isk, själslig. /^oanaly's, -en, inträngande i en människas själsliv i syfte att bota neuroser. /^ogra'f, -en, -er (gr), spiritistiskt instrument, som ansågs lämna meddelanden från andevärlden, /^olog [-å':g], -en, -er, person som sysslar med '^ologi', -n, läran om

själen o. själslivet. /^opa't, -en, -er, person som lider av /^apati', -n, sinnessjukdom. /^opa'tisk, som avser psykopati. /^opatologi', -n, läran om sinnessjukdomarna, ^os [-å':s], -en, -er, sinnessjukdom (i allmänhet). /^otekni'k, -en, praktisk tillämpning av psykologiska rön. '^ote'toiska prov, anlagsprov. /^oterapi', -n, psykisk sjukdomsbehandling, t. ex. hypnotism, psykoanalys.

Psykrome'ter, -n, -trar (gr), fuktighetsmätare.

Puberte't, -en (lat), könsmognad.

Publi|ce'ra (lat), offentliggöra, utge. -en, -er, tidningsman. ^ci'stisk, tidnings-. /^cite't, -en, offentlighet; tidningsväsen, /^'k, -en, läsekrets, åhörarskara. ka'n, -en, -er, fornrom. txilltjäns-teman. ^^katio^n, -en, -er, periodisk skrift; offentliggörande.

Pu'blikum, dets. som publik.

Puck (eng), tomte; ishockey trissa.

Pud, rysk vikt = 16.38 kg.

Pu'del, -n, -dlar, en lyxhundsras.

Pu'd|er, -dret (fr), pulvriserat skönhetsmedel. ^re'tt, -en, pulvriserade människoexkrementer.

Pueri'l (lat), barnslig, enfaldig.

Puerpera'ifeber, -n, -brar (lat), bamsängsfeber.

Puerto [po-ä'rrtå] (sp), hamn.

Puff, -en, -ar (eng), överdrivet offentligt beröm; tidningsreklam; pösigt ärmparti.

Pu'ffert, -en, -ar (ty), liten pistol.

Pugil|i'sm, -en (lat), boxning. -en, -er, boxare.

Pu'ka, -n, -or, slaginstrument, en med skinn överspänd koppar-kittel.

Pu'ke, ond ande i folktron.

Pullover [-å':ver], -n, -s (eng), stickad tröja med långa ärmar.

Pu'lpa, -n, -or (lat), inre nervrika delen av en tand.

Pulpe't, -en, -er (lat), skrivbord med lutande skiva, /^'tak, -et, -, tak som sluttar åt en sida.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Pulque

Pulque [po'llke], mexikansk rusdryck av agavesaft.

Pultro'n, -en, -er (fr), feg stackare.

Pulv(e)rise'ra (lat), finmala.

Pu'ma, -n, -or, ett sydamer, kattdjur ("Amerikas lejon").

Pu'mpermckel, -n, -cklar (ty), grovt rågbröd från Westfalen.

Pumps (eng, pL), tunna, urringa-de skor utan slejf, knäppning el. snöming.

Punchball [pa'nnsjbå:l] (eng), upphängd fotboll för armträning.

Pund, -et, myntenhet (100 pias-ter) i Egypten (18.44 kr. i guld), Turkiet (16.40 kr.) och Storbritannien. Jfr Pound.

Pu'niska krigen, tre krig mellan Rom o. Kartago 26^146 f. Kr.

Pu'nka, -n (hindost), ind. fläkt.

Punkt|a'lglas, -et, - (lat), ögonglas, som ger full synskärpa även vid sned blickriktning. /^e'ra, förse med punkter. /^e'rmg, -en, -ar, läcka på luftfylld gummiring, hus, -et, -, friliggande hyreshus utan kringbyggd gård.

Puns, -en, -ar (ty), ciseleringsjärn.

Pupi'll, -en, -er (lat), ögats ljusöppning; omyndigt barn. /-^'kas-sa, -n, -or, kassa för understöd åt avlidna delägares efterlämnade omyndiga barn.

Pu'ppa, -n, -or (lat), insektemas vilstadium under färdigbildningen.

Pur (lat), ren, oförfalskad.

Puré, -n, -er (fr), avredd soppa.

Purglato'rium, -riet (lat), skärselden. ^e'ra, rena. ^e'rande, avförande.

Pur|ifie'ra (lat), rena, luttra.

-en, -er, språkrensning, -en, -er, språkrensare. /^i'stisk, språkrensande. '^ita'-ner, Englands stränga protestanter på 1600-talet.

Pu'rpur, -n (gr), mörkviolett färgämne ur /-wsnäckan; konungamaktens sinnebild.

Purule'nt (lat), varig.

Pushball [po'sjbå:l] (eng), spel

med mycket stor, luftfylld boll.

Pu'ssel, -sslet, -, el. puzzle [-[pa's-sel]-] {+[pa's- sel]+} (eng), läggspel, "huvudbry".

Pu'sta, -n (ung), stäpp.

Putri'd (lat), rutten.

Pu'tti (it, pl.), nakna barngestalter (amoriner m. fl) i konsten.

Pye|li't, -en (gr), njurbäckenin-flammation. /-^^i', -n, allmän blodförgiftning med varbildning.

Pygina'lion, sagokung på Cypern, som snidade en kvinnobild, vilken han förälskade sig i o. som därför skänktes liv av Afrodite.

Pygméer (gr), dvärgfolk.

Pyja'mas [el. pajj-] (pers), nattdräkt med jacka o. byxor.

Pyknome'ter, -n, -trar (gr), kärl för bestämning av spec. vikter.

Pylo'n (gr), port, porttorn.

Py'ndare, -n, - (av pund), bes-man med fast upphängning.

Pyorré, -n, -er (gr), vårflöde från tänderna.

Pyrami'd, -en, -er (gr), trapplik fomegypt. kungagrav med kvadratisk grundplan o. avslutad med spets. pyramidlik; häpnads-

väckande. /^on [-å':n], ett smärtstillande, ej ofarligt medel.

Pyri't, -en (gr), svavelkis.

Pyro|for [-å':r], -en, -er (gr), poröst, lätt självantändligt ämne. /^fo'risk, lättantändlig. /-wlatri', -n, eldsdyrkan, /-^man [-ma':n], -en, -er, person som lider av /^mani', -n, sjuklig lust att anlägga eld. /^me'ter, -n, -trar, termometer för högre temperaturer. ^tekni'k, -en, fyrverkerikonst. /-wte'kniker, -n, fyrver-kare. /-^te^knisk, fyrverkeri-.

Py'rrosseger, -n, -grar (av egen-namnet P y' r r o s), alltför dyrköpt seger.

Pytagore'iska satsen (av egennam-net Pyta'goras): kvadraten på hypotenusan är lika med summan av kvadraterna på kateterna.

Py'tia, -n (gr), orakelprästinna.

Py'tonorm, -en, -ar, en jätteorm.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Påver

På'ver, detsamma som pauvre. Päll, -en, -ar (lat), hederstak. Pär, -en, -er, medlem av högadel. Pärk, -en, ett gotländskt bollspel. Pärt, -en, -er (holl), fotfäste under en rå på fartyg.

Qu ..se även Kv ...

Quadri'ga [kv-], -n, -or (lat), rom. fyrspann.

Quai d^Orsay [kädårsä':], gata i Paris med utrikesministeriet.

Quand mème [kangma:m] (fr), trots allt, i alla fall.

Quantité negligeable [kangtité: neglisja^bbl] (fr), storhet utan betydelse.

Qua'ntum sa'tis [kv-] (lat), lagom.

Quartier latin [kartje'; latä'ng] (fr),

Pä'rta, -n, -or (fi), torrvedssticka,

lyssticka. Fö^bel, -n (fr), slödder, pack.

aktig, rå, ohyfsad. Pö'rte, -t, -n (fi), dagligstugan i finsk bondgård; rökstuga.

Q

gammalt studentkvarter i Paris.

Qua'si [kv-] (lat), liksom.

Quatre mains [kattrömä'ng] (fr), fyra händer.

Quattrocento [kw-tjä'nnt&] (it), "fyrahimdra", ungrenässansen under 1400-talet.

Qua'ttuor spe'cies [kv-] (lat), de fyra räknesätten.

Queen [kwi:n] (eng), drottning.

Quick-lunch [kwi^kk-], -en, -er (eng), hastig, liten lunch.

R

Baba'lder, -dret (no), bråk, oväsen.

Raba'tt, -en, -er (it), avdrag på köpesumma; blomstergrupp.

'^e'ra, bevilja rabatt.

Ra'bb|i (hebr), "herre", hederstitel för lärda ("doktor"). ^Vn, -en, -er, judisk religionslärare o. församlingsföreståndare.

Rab|ia't (lat), ursinnig, rasande, '^'ies, vattuskräck.

Rabuli'st, -en, -er (lat), skrävlande politiker, uppviglare.

Rac|e [re:s] (eng), kapplöpning. ^er [re':sö], kapplöpningshäst, fordon för hastighetstävlan.

Ra^ckare, -n, - (mlty), nattman, skarprättares biträde; numei a skällsord.

Ra^cket, -en, -ar (eng), slagträ för

tennis o. badminton, /^eer [-[ræ'k-kiti:ö],-] {+[ræ'k- kiti:ö],+} bandit, utpressare (i USA).

Rade'ra (lat), bortskrapa, utplåna (skrift); etsa. /^e'ring, -en, -ar, utplåning (t. ex. i handelsbok); etsning.

Radi|a^tor, -n, -'er (lat), värmeledningselement. /^e [ra'-], rät linje från medelpimkten till omkretsen i en cirkel. /^e'ra, utsända radiomeddelande. Radilca'1, -en, -er (lat), ytterlig-hetsman; organisk kemisk förening, som ej förekommer fritt. Som adj.: genomgripande, ytterlig, '^i^sm, -en, krav på ytterliggående social omdaning, /^'kur, -en, -er, kraftig huskur ("hästkur").

Ra'dio, -n (lat), trådlös telegrafi o.

s och sj = tonande s och sj; th och dh = tonlöst och tonande väsljud.

På'ver, detsamma som pauvre. Päll, -en, -ar (lat), hederstak. Pär, -en, -er, medlem av högadel. Pärk, -en, ett gotländskt bollspel. Pärt, -en, -er (holl), fotfäste under en rå på fartyg.

Qu ..se även Kv ...

Quadri'ga [kv-], -n, -or (lat), rom. fyrspann.

Quai d^Orsay [kädårsä':], gata i Paris med utrikesministeriet.

Quand mème [kangma:m] (fr), trots allt, i alla fall.

Quantité negligeable [kangtité: neglisja^bbl] (fr), storhet utan betydelse.

Qua'ntum sa'tis [kv-] (lat), lagom.

Quartier latin [kartje'; latä'ng] (fr),

Pä'rta, -n, -or (fi), torrvedssticka,

lyssticka. Fö^bel, -n (fr), slödder, pack.

aktig, rå, ohyfsad. Pö'rte, -t, -n (fi), dagligstugan i finsk bondgård; rökstuga.

Q

gammalt studentkvarter i Paris.

Qua'si [kv-] (lat), liksom.

Quatre mains [kattrömä'ng] (fr), fyra händer.

Quattrocento [kw-tjä'nnt&] (it), "fyrahimdra", ungrenässansen under 1400-talet.

Qua'ttuor spe'cies [kv-] (lat), de fyra räknesätten.

Queen [kwi:n] (eng), drottning.

Quick-lunch [kwi^kk-], -en, -er (eng), hastig, liten lunch.

R

Baba'lder, -dret (no), bråk, oväsen.

Raba'tt, -en, -er (it), avdrag på köpesumma; blomstergrupp.

'^e'ra, bevilja rabatt.

Ra'bb|i (hebr), "herre", hederstitel för lärda ("doktor"). ^Vn, -en, -er, judisk religionslärare o. församlingsföreståndare.

Rab|ia't (lat), ursinnig, rasande, '^'ies, vattuskräck.

Rabuli'st, -en, -er (lat), skrävlande politiker, uppviglare.

Rac|e [re:s] (eng), kapplöpning. ^er [re':sö], kapplöpningshäst, fordon för hastighetstävlan.

Ra^ckare, -n, - (mlty), nattman, skarprättares biträde; numei a skällsord.

Ra^cket, -en, -ar (eng), slagträ för

tennis o. badminton, /^eer [-[ræ'k-kiti:ö],-] {+[ræ'k- kiti:ö],+} bandit, utpressare (i USA).

Rade'ra (lat), bortskrapa, utplåna (skrift); etsa. /^e'ring, -en, -ar, utplåning (t. ex. i handelsbok); etsning.

Radi|a^tor, -n, -'er (lat), värmeledningselement. /^e [ra'-], rät linje från medelpimkten till omkretsen i en cirkel. /^e'ra, utsända radiomeddelande. Radilca'1, -en, -er (lat), ytterlig-hetsman; organisk kemisk förening, som ej förekommer fritt. Som adj.: genomgripande, ytterlig, '^i^sm, -en, krav på ytterliggående social omdaning, /^'kur, -en, -er, kraftig huskur ("hästkur").

Ra'dio, -n (lat), trådlös telegrafi o.

s och sj = tonande s och sj; th och dh = tonlöst och tonande väsljud.

På'ver, detsamma som pauvre. Päll, -en, -ar (lat), hederstak. Pär, -en, -er, medlem av högadel. Pärk, -en, ett gotländskt bollspel. Pärt, -en, -er (holl), fotfäste under en rå på fartyg.

Qu ..se även Kv ...

Quadri'ga [kv-], -n, -or (lat), rom. fyrspann.

Quai d^Orsay [kädårsä':], gata i Paris med utrikesministeriet.

Quand mème [kangma:m] (fr), trots allt, i alla fall.

Quantité negligeable [kangtité: neglisja^bbl] (fr), storhet utan betydelse.

Qua'ntum sa'tis [kv-] (lat), lagom.

Quartier latin [kartje'; latä'ng] (fr),

Pä'rta, -n, -or (fi), torrvedssticka,

lyssticka. Fö^bel, -n (fr), slödder, pack.

aktig, rå, ohyfsad. Pö'rte, -t, -n (fi), dagligstugan i finsk bondgård; rökstuga.

Q

gammalt studentkvarter i Paris.

Qua'si [kv-] (lat), liksom.

Quatre mains [kattrömä'ng] (fr), fyra händer.

Quattrocento [kw-tjä'nnt&] (it), "fyrahimdra", ungrenässansen under 1400-talet.

Qua'ttuor spe'cies [kv-] (lat), de fyra räknesätten.

Queen [kwi:n] (eng), drottning.

Quick-lunch [kwi^kk-], -en, -er (eng), hastig, liten lunch.

R

Baba'lder, -dret (no), bråk, oväsen.

Raba'tt, -en, -er (it), avdrag på köpesumma; blomstergrupp.

'^e'ra, bevilja rabatt.

Ra'bb|i (hebr), "herre", hederstitel för lärda ("doktor"). ^Vn, -en, -er, judisk religionslärare o. församlingsföreståndare.

Rab|ia't (lat), ursinnig, rasande, '^'ies, vattuskräck.

Rabuli'st, -en, -er (lat), skrävlande politiker, uppviglare.

Rac|e [re:s] (eng), kapplöpning. ^er [re':sö], kapplöpningshäst, fordon för hastighetstävlan.

Ra^ckare, -n, - (mlty), nattman, skarprättares biträde; numei a skällsord.

Ra^cket, -en, -ar (eng), slagträ för

tennis o. badminton, /^eer [-[ræ'k-kiti:ö],-] {+[ræ'k- kiti:ö],+} bandit, utpressare (i USA).

Rade'ra (lat), bortskrapa, utplåna (skrift); etsa. /^e'ring, -en, -ar, utplåning (t. ex. i handelsbok); etsning.

Radi|a^tor, -n, -'er (lat), värmeledningselement. /^e [ra'-], rät linje från medelpimkten till omkretsen i en cirkel. /^e'ra, utsända radiomeddelande. Radilca'1, -en, -er (lat), ytterlig-hetsman; organisk kemisk förening, som ej förekommer fritt. Som adj.: genomgripande, ytterlig, '^i^sm, -en, krav på ytterliggående social omdaning, /^'kur, -en, -er, kraftig huskur ("hästkur").

Ra'dio, -n (lat), trådlös telegrafi o.

s och sj = tonande s och sj; th och dh = tonlöst och tonande väsljud.

telefon!. /^akti'v, med radiums egenskaper. -met,

röntgenfotografi, ^log [-å':g], -en, -er, person som sysslar med logi', -n, läran om de medicinska strålarna o. deras användning. ^pe'jling, -en, -ar, riktningsbestämning med radions hjälp, /^skopi' -n, röntgenundersökning, /^terapi', -n, sjukdomsbehandling med strålar.

Ra'diimi, ett grundämne, som sönderfaller under strålning, /^terapi', -n, sjukdomsbehandling med radiumstrålning.

Ra'(d)ja, -n, -or (sanskr), furste.

Ra'ffel, -fflet (fr), tärningsspel.

Raffin|a'd, -en, -er (fr), renat socker. /^aderi', -t, -er, fabrik för rening av socker. /^ema'ng, -et, -, förfining, utsökthet, sinnrikhet. /^e'ra, rena, förfina. /^e'rad, renad, förfinad, utstuderad.

Rafräschissö'r, -en, -er (fr), parfymdusch.

Ra'ggniunk, -en, -ar, potatisplätt.

Raglan [ræ^gglen] (eng), överrock, vars ärmar fortsätta i kil upp till kragen.

Ra'giiarök, jordens o. gudamas undergång i nord. mytologi.

Ragtime [ræ'ggtaim] (eng), jazz med rytmförskjutning.

Ragu', -n, -er (fr), kryddad, stuvad kötträtt; stuvning.

Raid [re:d] (eng), dets. som räd.

Raison d'étre [räså'ng dä:tr] (fr), existensberättigande.

Ra'ja Yoga [-dja jå':-] (sanskr), förening med gudomen; ett teosofiskt uppfostringssystem.

Rake't, -en, -er (it), fyrverkeri- el. signalpjäs med drivsats.

Ralj|ant [-'ngt] (fr), skalkaktig, gycklande. /^e'ra, gyckla, skämta, driva gäck. /^eri', -t, -er, gyckel, skämt, nojs.

Ra'Ilare, -n, - (eng), rälsläggare.

Rallenta'ndo (it), avtagande i hastighet (mus).

Ra'maskri (av ortnamnet Ra'ma).

-t, -n, bitter klagan (Jer. 31:15).

Rami', -n (malaj), kinagräs, ett spå-nadsämne.

Ramm, -en, -ar (ty), framspringande förstäv på krigsfartyg.

Ramp, -en, -er (fr), sluttning; på teatern en belysningsanordning på golvet närmast salongen; rad av ljuspunkter, /^feber, -n, rädsla för att uppträda.

Rampone'ra (it), skada, skamfila.

Ranch [ra':nsj], -en, -er (eng), o. ra'ncho [-tjå], -n, -s (sp), boskapsuppfödningsgård i västra USA o. Sydamerika.

Rancime [rangky'nn] (fr), groll.

Rang, -en (fr), värdighet(-sgrad). ^era [-ngsje':-], ordna. /%^erad [-ngsje':-], välbeställd, burgen, /^erbangård [-ngsje':r-], -en, -ar, bangård, där tåg sammansättas o. uppdelas.

Ranson [-o':n], -en, -er (fr), dagskost, andel. /^e'ra, utskifta. /^e'ring, -en, -ar, utskiftning (av livsmedel m. m.) vid varubrist.

Rapidame'nte el. ra'pido (it), snabbt, plötsligt (mus).

Rapp, -en, -ar (ty), svart häst.

Ra'ppakalja, -n (fi), smörja, strunt.

Rappe'll, -en, -er (fr), återkallelse. /^e'ra, återkalla (sändebud).

Rapport [-å'-], -en, -er (fr), berättelse, redogörelse; förbindelse. /^e'ra, inberätta. <«wö'r, -en, -er, anmälare, redogörare.

Raps|od [-å':d], -en, -er (gr), forn-grek. vandrande sångare, /^odi', -n, -er, samling lösryckta sånger; radioprogram av musik, sketcher m. m., sammanhållet av en berättare. ^o'disk, lösryckt, osam-manhängande.

Rar (lat), sällsynt, ovanlig, ^'a a'vis, sällsynthet. ^ite't, -en, -er (fr), sällsynthet.

Ras, abessinsk furstetitel.

Ra'sbiologi', -n (gr), läran om betingelserna för människorasemas Utveckling.

Rase'ra (lat), jämna med marken.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Rasp

Rasp, -en, -ar, en sorts grov fil. och spinnhus, -et, -, förr ett kvinnofängelse på Långholmen i Stockholm.

Ra'ster, -tret, - (lat), rutad glasskiva framför fotografiplåten vid autotypiframställning.

Rate [re:t] (eng), andel; fraktsats.

Ratifi|ce'ra (lat), bekräfta, stadfästa. /^katio'n, -en, -er, stadfästel-se, bekräftelse.

Ratio'n [-tsj-], -en, -er (lat), foderportion. /^alise'ra, förbilliga affärsdrift. ^ali'sin, -en, förnuftstro; åsikten att förnuftet är högsta kunskapskällan. /^ali'st, -en, -er, anhängare av rationalismen. /^ali'stisk, förståndsmässig; förnuftsdyrkande. förnufts-

enlig; välplanerad.

Ratt, -en, -ar (ty), styrhjul.

Rattrape'ra (fr), återvinna.

Rauk, -en, -ar, fristående ero-sionsvittne (på Gotland).

Ravaillac [-vaja'kk] (fr. egennamn, Henrik IV:s mördare), skämtare, vivör.

Raveli^n, -en, -er (fr), utanverk på fästning.

Ravi'n, -en, -er (fr), hålväg.

Rayon [räjå'iig] el. räjo'ng, -en, -er (fr), stråle, räckvidd; konstsilke.

Ra'zzia ^[-tts-], -n, -or (fr), räfst, skallgång, polisaktion.

Re- (lat), åter, tillbaka.

Re, andra tonen i solmisationen.

Reag|e'ns, -et, -er (lat), kemiskt verkande ämne. återver-

ka, motverka.

Reak|tio'n, -en,-er (lat), återverkan; bakslag. /^tionä'r, -en, -er, bakåt-strävare; som adj.: bakåtsträvande, utvecklingshindrande. återverkande.

Rea'l (lat), saklig, verklig. /«w'exa'-men (förr /^'skolexa'men), realskolans avslutningsexamen, genus, den-kön. /^'gynma'sium, -siet, -sier, gymnasium med blott /^'linje, -n, -r, med huvudvikt på matematiskt-naturvetenskap-

liga ämnen, /^'ia, verkliga föremål. ^'index, -et, -, sakförteckning, sakregister. /^isatio'n, -en, -er, förverkligande; utförsäljning till nedsatt pris. /^ise'ra, förverkliga; försälja till nedsatt pris. -en, verklighets-

sinne; verklighetsskildring. ^Vst, -en, -er, anhängare av realism; verklighetsmänniska; lärjunge på reallinjen. /-wi'stisk, verklighetstrogen, /^'iter, i själva verket. /^ite't, -en, -er, verklighet. /-^'katalog [-å':g], -en, -er, bokförteckning, ordnad efter kunskapsområden. /^'skola, -n, -or, 4—5-klassig mellanskola, avslutas med realexamen. /^'värde, -t, -n, verkligt (ej åsätt) värde.

Reassur|ans [-'ngs], -en, -er (fr), återförsäkring. ^adö'r, -en, -er, återförsäkrare. /^e'ra, återför-säkra.

Réaumurtermome'tem [re-åmy': r-] (fr), en termometer (bl. a. i Danmark) med kokpunkten vid 80°.

Rebe'll, -en, -er (lat), upprorsman, /^'isk, upprorisk.

Re'bus, -en, -ar (lat), bildgåta.

Reca'mbio, -t (it), returväxel.

Recen|se'nt, -en, -er (lat), anmälare, granskare. 'v/se'ra, anmäla, granska. /%/sio'n, -en, -er, anmälan, kritik, bedömande.

Rece'ntior [-nns-], -n, -'er (lat), första terminens student (i Uppsala).

Rece'p|t, -et, - (lat), läkares föreskrift för läkemedels tillagning; matlagningsbeskrivning. ^tia'n, -en, -er, intagande av medlem i ordenssällskap, av gäster på ett hotell. mottaglig, läraktig.

/%^tmte't, -en, mottaglighet, läraktighet, lätthet att fatta.

Rece'ss, -en, -er (lat), riksdags- o. herredagsbeslut i äldre tid.

Rece'tt, -en, -er (lat), inkomst av föreställning.

Recidi'v, -et, - (lat), återfall i övervunnen sjukdom.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Recipiend

Recipi|e'jid, -en, -er (lat), person, som skall upptagas i en orden, '^e^ra, upptaga i en orden el. uppflytta i högre grad.

Reciproka prono'men [-prå':ka] (lat) uttrycka ömsesidighet, t. ex. varandra, sinsemellan.

Recit|atio'n, -en, -er (lat), framsäg-ning, uppläsning. ^a'tor, -n, -'er, el. /^atö'r, -en, -er, fem. '^atri's, -en, -er, uppläsare, ^a-ti'v, -et, talliknande sångform. /^e'ra, uppläsa, framsäga.

Re'ctor magni^ficus (lat), universitetsrektor.

Redak|tio'n, -en, -er (lat), avfatt-ning av skrift, utgivning; personal som ombesörjer utgivningen. ^tione'll, som avser redaktionen, /^tri^s, -en, -er, kvinnlig -en, -er, utgivare av el. medarbetare i tidning e. dyl.

Re'd|are, -n, -, person, o. ^^eri', -t, -er, företag, som driver sjöfart.

Redd, -en, -er (mlty), ankarplats utanför hamn el. kustort.

Redigera [-sje':ra] (lat), avfatta, utarbeta, utgiva.

Rediky'1, -en, -er (fr), sypåse.

Redingo't(e) [fr: rödänggå'tt], -(e)n, - (e)r (fr), långrock, livrock.

Rediskonte'ring, -en, -ar (lat), större bankers övertagande av växlar, som diskonterats i mindre.

Redivi'vus (lat), återuppstånden.

Redu|ce'ra (lat), minska, nedbringa. -en, -er, indragning, minskning; omräkning till annan måttskala; borttagande av syre; egendomsindragning.

Reduplikatio'ii, -en, -er (lat), ordfördubbling, t. ex. jaja, såså.

Redu'tt, -en, -er (fr), sluten fältskans; förr maskeradbal.

Ree'U (lat), saklig, verklig.

Reengage|ra [re-anggasje':ra] (fr), på nytt anställa, /^ment [-ma'ng], -et, -, förnyad anställning.

Reexpo'rt, -en (lat), återexport.

Refekto'rium, -riet, -rier (lat), matsalen i ett kloster.

Refer|a't, -et, - (lat), redogörelse. /^e'ndum, folkomröstning. /^e'ns-bibliote'k, -et, -, samling av uppslagsverk. /^e'nser, personliga upplysningar, som åberopas. /^e'nt, -en, -er, föredragande, person som utför referat. ^e'ra, återge, redogöra för; hänvisa; föredraga.

Reflekt|a'nt, -en, -er (lat), person, som överväger (en affär). '-we'ra, återspegla; begrimda, fästa avseende vid, överväga, /^'or, -n, -er, anordning för återkastande av ljus; ett spegelteleskop.

Refle'x, -en, -er (lat), återspegling, återvei^kan. ^ion [-ksjo':n], -en, -er, eftertanke, tyst anmärkning. /^io'nslyrik, -en, tankediktning.

prano'men, tillbakasyftande pronomen, t. ex. sig.

Refo'rm, -en, -er (lat), omdaning, förbättring. /^atio'n, -en, -er, kyrkoreform. ^a'tor, -n, -'er, nydanare, förbättrare.

'^ato'risk, nydanande, förbättrande. /^e'ra, nydana, förbättra. som av-

ser Calvin-Zwinglis kyrkoreformation på 1500-talet.

Refrak|tio'n, -en, -er (lat), ljusets brytning. /^tome'ter, -n, -trar, in-strimient för mätning av ett ämnes ljusbrytande egenskaper. tor, -n, -'er, en stjämkikare.

Refrä'iig, -en, -er (fr), omkväde.

Refuge [-y':sj], -n, -r, el. -^fu^g, -en, -er (fr), vänttrottoar på öppna platser m. fl.; gatuö.

Refuse'ra (fr), förkasta, avböja.

Rega'l (lat), kunglig; -en, -er, pul-petbord för sättkaster i tryckeri, /^'e, -t, -n el. -r, kronorättighet, /^'ier, kungl. värdighetstecken.

Regale^ra (fr), undfägna.

Rega^tta, -n, -or (it), seglings- el. roddtävlan o. dyl.

Re'gel, -n, -gler (lat), rättesnöre, gnmdsats, sedvänja. Re'gel, -n, -glar, dörrlås.

Regeme'nt|e, -t, -n (lat), truppenhet med gemensam förläggning; riksstyrelse. /%/schef, -n, -r.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Regementsintendent

överste. /^smtende'iit, -en, -er, sköter ekonomi o. förplägnad. ^s-kvarte'rmästare, -n, -, regementschefens adjutant. /^soffice'r, -en, -er: överste (kommendör), överstelöjtnant (kommendörkapten av 1. grad), major (kommendörkapten av 2. grad), /^strumslagare, -n, -, "tambur maj or", anförare för marscherande militärmusikkår. /^sväbel, -n, -blar, polisman vid regemente.

Régence-stil [fr: resja'ngs~], -en, äldre rokokostilen.

Regener|atio'n, -en, -er (lat), återbildning (av förlorat organ), förnyelse. ^e'ra, återbilda, förnya.

Rege'nt [-j-], -en, -er (lat), statsöverhuvud. /^'stycke, -t, -n, styrelseporträtt (i holl. måleri).

Rege'|ra (lat), styra; väsnas, /^'ring, -en, -ar, ledningen av rikets angelägenheter; även = statsrådet. /^'ringsformen, en av grundlagarna. '^'ringsråd, -et, -, ledamot av ^'ringsrätten, administrativ högsta domstol.

Reggiane [redja':ne], ital. jaktflygplan.

Reg|i [-sji':], -n (fr), ledning; scenledning. ^im [-sji':m], -en, -er, styrelse (-sätt). /-wissö'r, -en, -er, iscensättare av^teater-, radio- el. filmpjäs.

Regi^na (lat), drottning.

Regio'n, -en, -er (lat), område, trakt; luftlager.

Regfi'st|er, -tret, - (lat), innehållsförteckning; röstomfång, ^'er-ton [-tånn], storleksmått för fartyg = 2.83 kbm. />^ra'tor, -n, -'er, kanslitjänsteman, som registrerar handlingar. /^ratu'r, -et el. -en, - el. -er, konceptsamling (ämbetsskrivelser). /^re'ra, bokföra, anteckna.

Regleme'nt|e, -t, -n (lat), stadga, föreskrift. /^a'risk, stadge-, enligt föreskrift. ^e'ra, ordna genom föreskrifter.

Regle'r|a (lat), ordna, bestämma.

/-^'ing, -en, -ar, menstruation.

Regle'tt, -en, -er (lat), mellanslags-stycke i boktryckeriet.

Re'gnum (lat), kungarike, stat.

Regre'ss, -en, -er (lat), återgång, /^ion [-sjo':n], -en, -er, tillbakagång. tillbakaverkande.

Re'j^l|a de tri (lat), metod att beräkna ett tal med hjälp av tre kända. /%^arite't, -en, regelbundenhet. /^ati'v, reglerande, /wa'-tor, -n, -'er, reglerande apparat, regelbunden, regelrätt.

Rehabilit|atio'n, -en, -er (lat), upprättelse, återinsättande i rättigheter. /-we'ra, återupprätta, återinsätta. /^e'ring, -en, -ar, detsamma som rehabilitation.

Reich [rajjsj] (ty), rike. /^'sge-richt [-gerisjt], riksrätt, /-^'smark, riksmark, /^'swehr [-ve:r], riksvärn.

Re'id'»oter, dets. som östgoter.

Reine-Claude [rä:nklå':d] (fr), "drottning Claudia", plommonsort ("renklor"),

Reineke Fuchs [ra'jjn- fokks] (ty), Mickel Räv.

Re'iiikamatio'n, -en, -er (lat), åter-födelse till nytt jordeliv.

Re'mstalle'ra (lat), återinsätta.

Reiä'I (= reell), redbar, grundlig.

Rekapitul|atio'n, -en, -er (lat), upprepning av huvudinnehållet, /^e'-ra, upprepa huvudinnehållet.

Rekla'm, -en, -er (lat), åtgärd att göra ett företag el. en vara bekant. /-watio'n, -en, -er, anmälan med ersättningsanspråk. /^e'ra, återfordra, kräva ersättning; göra reklam.

Rekognoscera [-sje':-] (lat), utforska, undersöka. Rekommend{a'bel (lat), värd att förordas. ^atio'ii, -en, -er, förord, anbefallning, vitsord. förorda, anbefalla. /^e'rat brev ("rek"), bokfört värdebrev.

Rekoncili|atio'n, -en, -er (lat), försoning. /^e'ra, försona.

Rekonstitue'ra (lat), nygnmda.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Rekonstruera

Rekonstru|e'ra (lat), återuppbygga, återställa i ursprunglig form, utföra /^ktio'n, -en, -er, återstäl-lelse till ursprunglig form.

Rekonvalesc|ens [-sjä^nns], -en, -er (lat), tillfrisknande, tillfrisk-ningstid. ^e'nt, -en, -er, person som håller på att tillfriskna.

Rekonventio'n, -en (lat), motstäm-ning, krav på straff för obefogat åtal o. dyl.

Rekord [-å':rd], -et, - (eng), bästa uppnådda resultat.

Rekre|atio'n, -en, -er (lat), vederkvickelse, förströelse. /^e'ra, vederkvicka, förströ, stärka.

Rekry't, -en, -er (fr), menig militär under utbildningstiden. /-we'ra, värva manskap.

Rekta'ngel, -n, -nglar (lat), rätvinklig fyrsiding.

Rektascensio'n, -en (lat), ett astronomiskt mått.

Re'ktaväxel, -n, -xlar (lat), växel som ej får överlåtas.

Re'ktor, -n, -'er (lat), skolchef, studieledare vid folkbildningsföretag. -et, -, rektorsbefattning; en rektors tjänstetid.

Re'kviem (lat), katolsk själamässa.

Rekvi|re'ra (lat), beställa; utskriva för hären. /^si'ta, tillbehör, ^si-tio'n, -en, -er, beställning.

Reky'l, -en, -er (fr), återstudsning.

Rela|te^ra (lat), berätta, skildra. ^tio'n, -en, -er, berättelse; förhållande, bekantskap. ^tiv [re'-], i jämförelse med annat; med inskränkt giltighet; (pronomen) som hänför sig till annat ord (t. ex. som). /^tivi'sm, -en, åsikten att ingenting är allmängiltigt. /^tivite't, -en, ömsesidigt beroende, /^tivt [re'-], jämförelsevis.

Releg|atio'n, -en, -er (lat), förvisning (från skola), ^era [-sje':-], förvisa.

Relev|ant [-'ngt] (fr), betydelsefull. /^e'ra, förhöja, upphjälpa.

Relief [-ljä'ff], -en, -er (fr), av-

bildning i upphöjd skulptur.

Religi|o'n, -en, -er Öat), människans känsla av absolut beroende o. denna känslas uttryck, /^osi-te't, -en, fromhet, gudfruktighet. /-woso [-djå':så] (it), andaktsfullt (mus). ^ö's [el. -sjö':s], gud-fruktig, andlig.

Reli'|k, -en, -er (lat), helgonkvarleva. ^'kt, -en, -er, kvarleva. /%^kva'rium, -riet, -rier, relikkärl.

Relä', -t, -er (fr), förstärkningsanordning (för elektr. ström).

Remarka'bel (fr), märklig.

Rembu'rs [rang-], -en, -er (fr), återbetalning för utlägg: en banktransaktion vid utrikesaffärer.

Reme'dium, -diet, -dier (lat), läkemedel, hjälpmedel.

Remi' (fr), oavgjort (i schack).

Re'mingtongevär, -et, -, äldre bak-laddningsgevär vid armén.

Reminiscens [-sjä'nns], -en, -er (lat), erinring, påminnelse.

Remi'ss, -en, -er (lat), hänskjutan-de till riksdagsutskott. K. M:ts begäran om myndighets utlåtande. /^'deba'tten, riksdagsdebatt om statsverkspropositionen.

Remitt|e'nt (lat), (feber) som går upp och ner. /^e'ra, översända; sända pengar.

Remmalag, -et, flakvagn med fotsteg på sidorna.'

Remont [-å'ngt], -en, -er (fr), militärhäst. /^a'nt, -en, -er, växt som blommar två gånger om året. ^e'ring, -en, -ar, inköp av hästar till hären; blomning två gånger om året.

Remoulade [römola'dd] (fr), en sås.

Remplace'|ra [rang-] (fr), ersätta, efterträda, /^ment [-ma'ng], -et, -, ersättning, utbyte.

Rend|ement [rangdma'ng] (fr), avkastning. ^e'ra, inbringa, ^ez-vous [-devo':] el. /^evu', -t, -er, avtalat möte.

Renega't, -en, -er (lat), överlöpare, avfälling.

Rene'tt, -en, -er (fr), äppelsort.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Renommé

Renomm|é (fr), anseende. /^e'rad, ansedd, välkänd.

Renons [-å'ngs] (fr), blottad, läns. avsäga sig, avstå.

Renov|atio'n, -en, -er (lat), förnyande; dubblett av domstolspro-tokoll. /^e'ra, förnya, uppsnygga.

Rentier [rangtie': el. -tiä':r], -en, -er (fr), person som lever på räntor, "kupongklippare".

Renässans [-'ngs], -en (fr), pånyttfödelse; kulturströmning vid medeltidens slut, som ville pånytt-föda de antika idealen.

Reorganise'ra (fr), ombilda.

Repar|ation -en, -er (lat), lagning. /^a'bel, som kan lagas. /^e'ra, laga, iståndsätta; gottgöra.

Repartise'ra (fr), dela kostnaden.

Repatriatio'n, -en, -er (lat), återin-vandring till hemlandet.

Rep€lle'ra (lat), bortstöta.

Repertoa'r, -en, -er (fr), spellista.

Repe|te'ra (lat), upprepa; inöva. /^titio'n, -en, -er, upprepning, inövning; kortare militärtjänst efter soldatutbildningen, /^tito'-rium, -riet, -rier, sammanfattande lärobok. /^titö'r, -en, -er, biträdande militär lärare el. dirigent.

Repli'k, -en, -er (fr), genmäle; motsvarighet; kopia av eget arbete. /^e'ra, besvara, genmäla.

Repli' punkt, -en, -er (fr), stödjepunkt vid /-^'rörelse, -n, -r, återtåg.

Report|age [-a':sj], -t, - (fr), nyhetsanskaffning, notis jakt. ^ev [-på':r-], -n, -s (eng), notisjägare.

Represen|ta'nt, -en, -er (lat), ombud, ställföreträdare. /^tatio'n, -en, -er, samling ombud; föreställning. --^tati^v, ställföreträdande; förebildlig; värdig i uppträdandet. /^te^ra, företräda, vara typisk för.

Repress|alier (lat, pl.), hämndeakt. /-wion [-sjo':n], -en, -er, motåtgärd.

Reprimand [-'ngd], -en, -er (fr),

tillrättavisning, förebråelse.

Repri's, -en, -er (fr), återupptagande (av teaterpjäs, rundradioprogram m. m.), omtagning (av musikstycke), omgång.

Reprodu|ce'ra (lat), återge, mångfaldiga, avtrycka. '^ktio'n, -en, -er, mångfaldigande, eftertryck, avtryck.

Repti'1, -en, -er (lat), kräldjur.

Republi'k, -en, -er (lat), stat; stat (-sform) med för viss tid vald statschef. -en, -er, an-

hängare av republikansk statsform; politiskt parti i USA.

Repul|sio^n, -en, -er (lat), bortstöt-ning. /^si'v, bortstötande.

Reput|atio'n, -en (lat), anseende. /^e'rlig, aktningsvärd, ansedd.

Resektio'n, -en, -er (lat), operativt borttagande av ett organ.

Rese'rv, -en, -er (lat), nödfallsförråd, beredskap. -en, -er, person som reserverar sig. -et, -, naturskyddsområde, /^a-tio'n, -en, -er, gensaga, förbehåll, avvikande mening. /^e'ra, lägga undan, spara; förbehålla.

sig, anmäla avvikande mening. /^e'rad, tillknäppt, kylig. /^oa'r, -en, -er, behållare, förvaringskärl. /^oa^rpenna, -n, -or, bläckpenna med bläckbehållare.

Reside'ns, -et, - (lat), styresman-nabostad. ^'stad, -en, -städer, säte för regent el. landshövding. Resid|e'ra, bo, ha sitt säte. ^'iium, -duet, -dua, rest, återstod.

Resign|atio'n, -en (lat), undergivenhet. '^e'ra, foga sig, avstå.

Resiste'ns, -en (lat), motståndskraft.

Re'skontra, -n, -or (it), handelsbok med personers konton.

Resla'i'pt, -et, - (lat), befallning.

Res iiu'llius (lat), herrelöst gods.

Resol|u't (fr), beslutsam. /%^utio'n, -en, -er (lat), utslag, dom. ve'ntia, fördelande medel, /^ve'-ra, besluta, avgöra. /^ve'rad, beslutsam.

Reson [-o':n] (fr), föm\ift, skäl, rimlighet, ^afhel el. '^^'lig (lat).

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Resonans

som tar skäl. /^ans [-'ngs], -en, -er, genklang, förståelse, --wans-botten [-'ngs-], -ttnen, -ttnar, tunn träskiva som upptar strängarnas vibrationer i stränginstrument. /^ema'ng, -et, - (fr), samtal; tankegång. /-wema'ngsparti, -t, -er, äktenskap baserat på förnufts-penning-)skäl. ^^e^ra, samtala, draga slutsatser. ^'6% -en, -er, person som framlägger författarens synpunkter i en teaterpjäs.

Resor|be'ra (lat), uppsuga, ^p-tio'n, -en, uppsugning.

Respe'kt, -en (lat), aktning, fruktan. ^a'bel, aktningsvärd. /^e'ra, högakta, taga hänsyn till. pl. '-wi va, ifrågavarande, ^i ve, i nämnd ordning; eller också.

Respir|at|orn, -en (lat), andning, ^a tor, -n, -'er, andningsmask, gasmask. /^e'ra, andas.

Respi't, -en (lat), anstånd.

Responde^nt, -en, -er (lat), försvarare av akademisk avhandling.

Responso'rium, -riet, -rier (lat), liturgisk växelsång.

Resta ntier (lat, pl.), obetald skatt.

Restaur|a'ng el. ^ani [-åra'ng],-en, -er (fr), bättre matställe. tio'n, -en, -er (lat), enklare matställe; återställande i ursprungligt skick. /^atö'r, -en, -er, fem. ^atri's, -en, -er, källarmästare, krögare. /^e'ra, återställa i ursprungligt skick.

Reste'ra (lat), återstå.

Restitu|e'ra (lat), återställa, återlämna. /^tio'n, -en, -er, återstäl-lelse, återbetalning.

Restlängd, -en, -er, förteckning över skatteskolkare.

Restrik|tio'n, -en, -er (lat), inskränkning; förbehåll; reglering av rusdrycksförsäljningen. inskränkande, återhållsam.

Result|a'nt, -en, -er (lat), kraft som genom sin storlek o. riktning kan ersätta andra. -et, -, följd,

verkan. bli följden.

Resum|é, -n, -er (lat), sammanfatt-

ning. ^e'ra, göra sammanfattning.

Resu'rs, -en, -er (fr), hjälpmedel, utväg, möjlighet.

Reså'r, -en, -er (fr), spiralfjäder; kautschukband.

Retable'ra (fr), återställa.

Retardatio'n, -en, -er (lat), hastighetsminskning.

Retensio'n, -en (lat), (ett organs) oförmåga att tömma sig.

Re'tina (lat), ögats näthinna.

Retire'ra (fr), draga sig tillbaka.

Re tor, -n, -'er (gr), talare.

-en, vältalighet, talarkonst. /^'isk, som avser talarkonsten; överdrivet vältalig; svulstig.

Retort [-å':rt], -en, -er (lat), en destillationsapparat.

Retributio'n, -en, -er (lat), vedergällning.

Retro|akti'v (lat), tillbakaverkande. /^gra'd, tillbakagående, /-^spek-ti'v, tillbakablickande.

Reträ'tt, -en, -er (fr), återtåg.

Retu'r, -en, -er (fr), återresa, åter-sändning. ^bilje'tt, -en, -er, biljett (även) för återresa. /^ne'ra, återsända, skicka tillbaka.

Retu'sch, -en, -er (fr), borttagande av fläckar m. m. på fotografi, utföra retusch, bättra på.

Reuma|tisk [rÖma':-] (gr), beroende på /^ti'sm, -en, muskel- el. ryggvärk.

Reva'nsch [-ngsj], -en (fr), hämnd, upprättelse.

Reve'!], -en, -er (fr), väckningssignal.

Reveny', -n, -er (fr), inkomst, avkastning, vinst.

Rever|end [re'wrend] (eng), "hÖg-vördig", prästtitel, /^endirssimus (lat), "högvördigaste", äldre biskopstitel. /^e'ns, -en, -er, vörd-nadsbetygelse.

Reve'rs, -en, -er (lat), skuldebrev; baksidan på mynt o. medaljer.

-et, -, meddelande om avsändande (av handlingar, penningar). /^i'bel, omvändbar.

Revete'ra (fr), rappa trähus.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Revidera

Revide'ra (lat), granska, genomse, överarbeta, ändra.

Review [rivjo':] (eng), tidskrift.

Revindi|ce'ra (lat), återfordra från-hänt gods. /-^katio'n, -en, -er, återfordran av frånhänt gods.

Revi'r, -et, - (it), skogsdistrikt, jägmästardistrikt; jaktområde.

Revisio'n, -en, -er (lat), granskning. -en, en mot Marx kritisk riktning inom socialdemokratin. /^'ssekretCrare, -n, ämbetsman i Nedre Justitierevi-sionen; förbereder Högsta domstolens ärenden.

Revi'sor, -n, -'er (lat), räkenskapsgranskare.

Revokatio'n, -en, -er (lat), återkal-lelse, entledigande.

Revol|t [-å'llt], -en, -er (lat), upplopp. /^te'ra, anstifta el. deltaga i upplopp el. uppror. -en, -er, omstörtning, omvälvning. /^utionä'r, -en, -er, upprorsma-kare, omstörtare, som adj.: omstörtande. '^'ver, -n, -vrar (eng), enhandseldvapen med vridbart magasin.

Re'vonn, -en, -ar, ett hudutslag.

Revue [rövy':] (fr), översikt; revy, tidskrift. Revy', -n, -er, översikt, mönstring; utstyrselpjäs med aktuellt inslag.

Revä'r, -en, -er (fr), band längs byxsömmen till uniformer, frack, smoking m. m.

Rex (lat), konung.

Rhein [rajjn] (ty), Rhen.

Rhe'n|ium, en metall, uppt. 1925. /-bländare, gammal pardans i 2/4 takt o. 3 turer, /^'viner, lätta (vanligen vita),

tyska viner från Rhenst ränderna.

Rhin [räng] (fr), Rhen.

Rhino|log [-lå':g], -en, -er (gr), person som sysslar med ^logi', -n, läran om nässjukdomama.

Rhizom [-tså':m] (gr), rotstock.

Ri'a (sp), flodmynning, mjmnings-vik. Jfr Rio.

Ridiky'1 (fr), löjlig.

Ridå', -n, -er (fr), förhänge.

Rigidite't, -en (lat), styvhet, stelhet (hos elàstisk kropp).

Rigor|i'sm, -en (lat), överdriven stränghet. -en, -er, str^g

sedelärare, oböjlig person. tisk el. sträng, oböjlig, yt-

terst noggrann. mo'rtis [ri':-], likstelhet.

Rikosche'tt, -en, -er (fr), studs-ning. /^e'ra, studsa.

Ri^ks|amiral, -en, -er, /^drots, -en, /-wka'nsler, -n, -'er, /-»^'marsk, -en, /^'skattmästare, -n, -, de fem höga ^'ämbetsmännen under stormaktstiden. /^'antikva'rie, -n, -r, chefen för fomvården. /^'arkiva'-rie, -n, -r, chefen för /^'arki'vet, Sveriges centralarkiv. /^'bane'r, -et, -, svenska kungafanan (med riksvapnet), förvarad i Riddar-holmskyrkan. /^'banken, Sveriges centralbank, enda sedelutgivande. /^'bibUoteka'rie, -n, chefen för Kimgl. biblioteket. /^da'ler, -n, -, äldre svenskt silvermynt (im-gefär = 4 kronor), /^'ens stä'n-der, ståndsriksdagen. /^'förestå'n-dare, -n, -, person, som leder riksstyrelsen, då kimg ej finnes el. är omyndig. /^'försä'kringsan-stalten, ämbetsverk, som handhar försäkring för olycksfall i arbete m, m. /^'gäldsfulhnä'ktige, styrelsen för ^'gäldskonto'ret, som förvaltar statsskulden. /^'hera'l-diker, -n, -, vapensköldsgranskare. /^'hovmä^stai-e, -n, -, äldre finans- och hovämbetsman, /^'hövitsman, -nen, -män, förr befälhavare över rikets stridskrafter. /^'klämma, -n, medelt. rikssigillet, /-»^'marskalk [-sja'llk], -en, -ar, chefen för hovsta-statema. /w'rega'lier: kronan, spiran, äpplet, svärdet o. nyckeln, ^'råd, -et, till 1789 kungens rådgivande kår o. medlem av denna, ^'räkenskapsverket, ämbetsverk, som kontrollerar statens inkomster och utgifter m. m.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Riksvärnet

/^'värnet, tyska stridskrafterna 1919—1936.

Ri'mtursar, jättar i nord. myt.

Rinforzando [-fårtsa'nndå] (it), starkt crescendo (mus).

Ri'o (sp), flod.

Ripost [-å'sst], -en, -er (lat), stöt efter parad i f^tning; snabbt fyndigt svar.

Rips, -en (eng), vävnad med upphöjda ränder.

Ris, -et, 500 ark papper.

Risk, -en, -er (fr), fara, våda, äventyr. ^a'bel, vådlig, äventyrlig, äventyra, sätta på spel.

Risoll [-åll], -en, -er (fr), krokett med smör deg omkring.

Risotto [-så'ttå], -n (it), maträtt av ris, buljong, lök, saffran och par-mesanost.

Ristomo [-tå^rrnå], -t (it), återbetalning av försäkringspremie i vissa fall.

Rit, -en, -er (lat), religiöst bruk. /-wiia'1, -en el. -et, -(er), gudstjänstordning. som hör samman med ritualen.

Ri|tarda'ndo (it), småningom långsammare (mus). /^tenu'to, långsammare (mus).

Riva'l, -en, -er (lat), medtävlare. /^ise'ra, tävla. /^ite't, -en, tävlan, avundsjuka.

River [ri'wö] (eng), flod.

Riviera [-jä':-], -n (it), strand; franska Medelhavskusten.

Ro [rå:] (P, q), sjuttonde bokstaven (r) i grek. alfabetet.

Rob [rå:b], -en, -er (fr), elegantare klänning; franska domares äm-betsdräfo.

Robbert [rå'-], -en, -ar (eng), omgång i kortspel.

Robinsona'd, -en, -er, försök att leva på obebodda öar (som Robin-son Crusoe i Defoes roman); ef-terbildning av denna roman.

Robora^ntia (lat), stärkande medel.

Robu'st (lat), kraftig, grov.

Rocaille [råka'jj] (fr), konstgjort klipparti med snäckor m. m..

ett av huvudmotiven i rokokon.

Rock|a'd, -en, -er (arab), flyttning av tom o. kxmg i schack. /^e'ra, utföra rockad.

Rocky Mountains [rå'kki [-ma'im-tins]-] {+ma'im- tins]+} (eng). Klippiga bergen.

Ro'dium, en sällsynt ädel metall.

Roi Soleü [ro-a' sålä'jj] (fr), "kung Sol", smickernamn på Ludvig XIV.

Rojal|i^sm, -en (fr), kungatrohet, kimgafjäsk. /^i'st, -en, -er, anhängare av kungahuset el. kungadömet.

Rokoko [råkåkå':], -n (fr), Ludvig XV:s snirklade stil, härskade i mitten av 1700-talet.

Roll [-å-], -en, -er (fr), figur i en teaterpjäs, hans repliker o. handlingar; uppgift, insats.

Rom [råmm], -men, sockerrörs-el. ananasbrännvin; fiskägg.

Roma [rå':ma] (it). Rom.

Romarn, -en, -er (fr), längre berättelse, skildrande en människas, en släkts el. en grupps utveckling.

romanaktig, äventyrlig. ^s [-a'ngs], -en, -er, kort berättande dikt med lyrisk ton. /^ti'k, -en, konstriktning som betonar fantasins företrädesrätt, /^'tiker, -n, -, målsman för romantiken; svärmisk person. /^tise'ra, framställa i romantisk form. ^'tisk, som avser romantiken; svärmisk.

Romarn| er, folk som tala /^'ska språk: italienska, franska, spanska, portugisiska, rumänska, kata-lanska, rätoromanska m. fl.

Ro'mam, zigenarspråk.

Romb [-å-], -en, -er (lat), liksidig fyrsiding utan räta vinklar, ^oid [-å-i':d], -en, -er, avlång romb.

Rond [rångd], -en, -er (fr), rundtur, inspektionstur, omgång. /we'll, -en, -er, runt fästningstom.

Rondo [rå'-], -t, -n (it), musikstycke, vars huvudtema upprepas omväxlande med andra.

Roquefortost [råkfå':r-], -en, -ar, fransk dessertost.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Rosa

Rosa [rå':sa] (lat), rosenfärg(at), blekrött.

Ro^sensten, -en, -ar, slipningsform för diamanter.

Rose'tt, -en, -er (fr), bandknut.

Ro'si>igg, -en, -ar, invånare i Roslagen.

Rossläder [rå'-], -dret, hästläder.

Röstning [rå'-], -en, -ar, metod för rening o. uppluckring av malm.

Rotary Club [rå'oteri klabb] (eng), klubb av yrkesmän med endast en från varje yrke.

Rot|atio'n, -en, -er (lat), vridnings-rörelse kring egen axel. /^atio'ns-press, -en, -ar, snabbgående tryckpress, där papperet fram-matas från stora rullar. /^e'ra, befinna sig i rotation.

Ro't|e, -n, -ar (lat), del av en kommun; 2 man bakom varandra. /^e'ra, indela i rotar. /^e'rings-verket, detsamma som indelningsverket.

Ro'tel, -n, -tlar (mlat), förvaltningsavdelning.

Rotogravy'r, -en, -er (lat), djuptryck i rotationspress.

Rotten borough [rå'tten ba'rrå] (eng), "rutten köping", smäde-namn på små samhällen, som före 1832 voro överrepresenterade i eng. parlamentet.

Rotu^nda, -n, -or (lat), rundbyggnad, rundtempel.

Ro'tvälska, -n (ty), obegripligt språk.

Roué [ro-e':] (fr), dets. som rué.

Rouge et noir [rotsj eno-a':r] (fr), "rött o. svart", ett hasardspel.

Roulette [rolä^tt] (fr), rulett.

Route [rott] (fr), dets. som rutt.

Royal [fr: ro-aja'll, eng: rå'jjel], kimglig. ^ty [rå'jjelti] (eng), avgift till rättsinnehavare för brukningsrätt, patent m. m.

Ruba'to (it), fri tempobehandling.

Rubel [ro'bb-], ryskt mynt =: 100 kopek (1.92 kr. i guld).

Ru'bicon, (gå över), taga det av-

görande steget (liksom Caesar).

Rubii'dium (lat), en silvervit alkali-metall. -en, -er, röd ädel-

sten av korund.

Rub|rice'ra (lat), beteckna, förse med /^ri'k, -en, -er, överskrift.

Ru'd|era (lat, pl.), rester. /-wime'nt, -et, -, ansats; outvecklat el. förkrympt organ. /^imentä'r, förkrympt, outvecklad, /-^'is, oerfaren, fullständigt okunnig.

Rue [ry:] (fr), gata.

Rué, -n, -er (fr), vällusting.

Ru'else, -n (ty), djup ånger.

Ruff, -en, -ar (holl), kajuta på segel- o. motorbåtar, /^'ig, ohyfsad, brutal.

Rui'n, -en, -er (lat), förfall, undergång; byggnadsrest. /^e'ra, ödelägga, göra utfattig.

Rula'd, -en, -er (fr), rullad skiva av fisk- el. kötträtt.

Rule'tt, -en, -er (fr), ett hasardspel med roterande kula.

Ru^IIa, -n, -or (nylat), förteckning över militär personal.

Rumo'r, -et (lat), larm, buller, /^mästare, -n, -, förr ordningsman vid trupp o. badort; nu rolighetsminister, upptågsmakare.

Rumste'ra, stöka, ställa till.

Ru'na, -n, -or, forngermanskt bokstavstecken; minnesteckning.

Ru'nnare, -n, - (eng), person som lurar sjömän o. immigranter.

Runo|log [-lå':g], -en, -er (gr), runforskare. >^logi', -n, runlära.

Ruotsi [ro^åttsi] (fi), Sverige.

Ru'pie (sanskr), indiskt mynt = 1/10 pund.

Ruptu'r, -en, -er (lat), bristning.

Rura'l (lat), lantlig.

Russ|ifi(c)e'ra (lat), förryska, /^o-fi'l, -en, -er, ryssvän.

Rusti'k (lat), bondsk, ohyfsad.

Rute^nium, en sällsynt platina-metall.

Ru'ter, -n, en färg i kortspel; kurage.

Ruti'n, -en (fr), yrkesvana. /^e'rad, yrkesvan, skicklig, säker.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Rutschbana

Ru^tschbana, -n, -or (ty), konstgjord glidbana (tivolinöje).

Rutt, -en, -er (fr), färdriktning, resväg, kurs.

Rysch, -et, - (fr), rynkad tygremsa på kläder; kr ås.

Ry'ssja, -n, -or (da), ett cylindriskt fiskredskap.

Rytm, -en, -er (gr), regelbunden växling mellan betonade o. obetonade stavelser el. taktdelar. /%/i'k, -en, läran om rytmen, /^'isk, taktmässig.

Ry'ttinästare, -n, högsta kompaniofficersgraden vid kavalleriet.

RåMbråkning, -en, -ar (ty), form av dödsstraff, varvid delinkven-tens lenmiar krossades med hjul.

Rå'd{n\an, -nen, -män, bisittare i /^'husrätt el. '-^'stuvurätt, -en, -er, underdomstol i stad.

Räd, -en, -er (eng), väpnat anfall, plundringståg.

Räjong [-å'ng], -en, -er (fr), område, räckvidd.

Räl, -en, -er el. -s (eng), skena.

Rät, yngsta avdelningen av trias-formationen. /^'lias [-la'jjes], gränsformationerna mellan trias-o. juraformationema.

Rätoroma'n|er, gränsfolk i Schweiz, Italien o. Österrike, som tala ^'ska, ett romanskt språk.

Rö'ktopa's, -en, -er, gråbrun bergkristall.

Rö'ntga (av egennamnet Rö'nt-gen), undersöka med rö'ntgen|-strålar, osynliga strålar med stor genomträngningsförmåga. /^ogra-fi', -n, röntgenfotografering, ^o-gra'm, -met, -, röntgenfotografi, /-wologi', -n, läran om röntgenstrålarnas medicinska användning.

Röstlängd, -en, -er, förteckning över röstberättigade personer.

Rötmånaden, tiden 23/7~-22/8.

s

Sa'bbat, -en (hebr), vilodag.

Sa'bel, -n, -blar (po), ett hugg- o. stickvapen för kavalleriet.

Sabotage [-ta':sj], -t, - (fr), medvetet försök att skada genom att förstöra utrustning el. minska arbetstakten.

Sa'cer (lat), helig; fågelfri. /v/dota'l, prästerlig. /%i/do'tium, prästämbete, prästadöme.

Sacka{rifikatio'n, -en (gr, lat), för-sockring. -en el. -et, deri-

vat av toluolsulfosyra, omkr. 550 ggr sötare än socker. /Vros [-rå':s], -en, rörsocker.

Sacr|a'rium, -riet, -rier (lat), förvaringsrum för kultföremål, /^ifi'-cium, -ciet, -cier, offer, katolsk högmässa. /^ile'gium, -giet, -gier, tempelskändning, kyrkostöld.

Sadducéer, judiska prästpartiet.

Sad|i'sm, -en (av namnet de Sade), sexuell grymhet. /-^i'st, -en, -er, person som utövar sadism.

Safety first [se':fti fö:st] (eng), "trygghet först", uppmaning till försiktighet.

Saffia'n, -en el. -et (av namnet Saffi), dets. som marokäng.

Sa'ffran, -en el. -et, torkade pistill-märken av Crocus-art. Gulfärgande brödkrydda.

Safi'r, -en, -er, blå ädelsten av ko-rund. /^'kvarts, -en, blåaktig kvarts.

Sagitta'rius (lat), bågskytt.

Sa'hib (arab), "herre", titel för europé i Indien.

Saint [säng], fem. sainte [sängt] (fr), helig. Saint [sennt] (eng), helig.

Sakr|al (lat), som avser religionen

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w). Rutschbana

Ru^tschbana, -n, -or (ty), konstgjord glidbana (tivolinöje).

Rutt, -en, -er (fr), färdriktning, resväg, kurs.

Rysch, -et, - (fr), rynkad tygremsa på kläder; kr ås.

Ry'ssja, -n, -or (da), ett cylindriskt fiskredskap.

Rytm, -en, -er (gr), regelbunden växling mellan betonade o. obetonade stavelser el. taktdelar. /%/i'k, -en, läran om rytmen, /^'isk, taktmässig.

Ry'ttinästare, -n, högsta kompaniofficersgraden vid kavalleriet.

RåMbråkning, -en, -ar (ty), form av dödsstraff, varvid delinkven-tens lenmiar krossades med hjul.

Rå'd{n\an, -nen, -män, bisittare i /^'husrätt el. '-^'stuvurätt, -en, -er, underdomstol i stad.

Räd, -en, -er (eng), väpnat anfall, plundringståg.

Räjong [-å'ng], -en, -er (fr), område, räckvidd.

Räl, -en, -er el. -s (eng), skena.

Rät, yngsta avdelningen av trias-formationen. /^'lias [-la'jjes], gränsformationerna mellan trias-o. juraformationema.

Rätoroma'n|er, gränsfolk i Schweiz, Italien o. Österrike, som tala ^'ska, ett romanskt språk.

Rö'ktopa's, -en, -er, gråbrun bergkristall.

Rö'ntga (av egennamnet Rö'nt-gen), undersöka med rö'ntgen|-strålar, osynliga strålar med stor genomträngningsförmåga. /^ogra-fi', -n, röntgenfotografering, ^o-gra'm, -met, -, röntgenfotografi, /-wologi', -n, läran om röntgenstrålarnas medicinska användning.

Röstlängd, -en, -er, förteckning över röstberättigade personer.

Rötmånaden, tiden 23/7~-22/8.

s

Sa'bbat, -en (hebr), vilodag.

Sa'bel, -n, -blar (po), ett hugg- o. stickvapen för kavalleriet.

Sabotage [-ta':sj], -t, - (fr), medvetet försök att skada genom att förstöra utrustning el. minska arbetstakten.

Sa'cer (lat), helig; fågelfri. /v/dota'l, prästerlig. /%i/do'tium, prästämbete, prästadöme.

Sacka{rifikatio'n, -en (gr, lat), för-sockring. -en el. -et, deri-

vat av toluolsulfosyra, omkr. 550 ggr sötare än socker. /Vros [-rå':s], -en, rörsocker.

Sacr|a'rium, -riet, -rier (lat), förvaringsrum för kultföremål, /^ifi'-cium, -ciet, -cier, offer, katolsk högmässa. /^ile'gium, -giet, -gier, tempelskändning, kyrkostöld.

Sadducéer, judiska prästpartiet.

Sad|i'sm, -en (av namnet de Sade), sexuell grymhet. /-^i'st, -en, -er, person som utövar sadism.

Safety first [se':fti fö:st] (eng), "trygghet först", uppmaning till försiktighet.

Saffia'n, -en el. -et (av namnet Saffi), dets. som marokäng.

Sa'ffran, -en el. -et, torkade pistill-märken av Crocus-art. Gulfärgande brödkrydda.

Safi'r, -en, -er, blå ädelsten av ko-rund. /^'kvarts, -en, blåaktig kvarts.

Sagitta'rius (lat), bågskytt.

Sa'hib (arab), "herre", titel för europé i Indien.

Saint [säng], fem. sainte [sängt] (fr), helig. Saint [sennt] (eng), helig.

Sakr|al (lat), som avser religionen

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Sakrament

el. gudstjänsten. /-waine'nt, -et, nådemedel (dop o. nattvard). /^'isti'a, -n, -or, enskilt rum för prästen o. vissa kultföremål i kyrkor. /^'osa'nkt, helig, fridlyst.

Sa'köre, -t, -n, böter.

Sala'd, -en, -er (fr), 1400-talshjälm.

Saladjä'r, -en, -er (fr), sallatsfat, låg glasskål.

Sala'm ale'kum (arab), "frid vare eder!", arab. hälsningsfras.

Salama'nder, -n, -drar (gr), eldande; en ödleart.

Sala'mi (it), starkt rökt, vitlöks-kryddad korv.

Sala'rium, -riet, -rier (lat), lön.

Sa'ld|o, -t, -n (it), rest; skillnaden mellan debet o. kredit, /^e'-ra, utjämna ett konto, betala.

Sali'n, -en, -er (lat), saltverk, -sjö. ^'isky salthaltig.

Sali'vj -en (lat), spott.

Sa'lmiak, -en, ammoniimiklorid.

Salomonisk dom [-må:-] (av egen-namnet Salomo), fyndigt och rättvist domslut.

Salong [-å'ng], -en, -er (fr), sällskapsrum; åskådarrummet i teater; utställningslokal.

Saloon [selö':n] (eng), krog.

Salopp [-å'pp], -en, -er (fr), dam-morgondräkt på 1700-talet.

Salpe'ter, -n (lat), kaliumnitrat.

Salta'to (it), staccato med hoppande båge (på stråkinstrument).

Sa'lt|omorta'l, -en, -er (it), "dödssprång", kullerbytta, /^'us (lat), språng, /^'us in demonstra^ndo, lucka i bevisföringen.

Sa'l|us (lat), hälsa, välfärd.

-en, -er, hälsning med kanonskott, dragen sabel el. dyl. /^utatio'n, -en, -er, hälsning (vid altartjänst), /^u'tem, hälsa o. välgångl (hälsningsfras). /-wute'ra, utföra salut.

Sa'Iva, -n, -or (lat), lossande av alla eldvapen samtidigt.

Salv|ador [-då'rr] (sp), frälsare. /^arsa'n, -en el.-et (lat), arsenik-haltigt läkemedel mot syfilis, /ma-

tion Army [sælve^rsjen a':mi] (eng), Frälsningsarmén. ^ationi'st, -en, -er, frälsningssoldat. /-va'tor (lat), frälsare. /^ato'rium, -riet, -rier, lejdebrev. ^'e, var hälsad, välkommen, /^'o hono'ris ti'tulo (förk. S. H. T.), med oförkränkt hederstitel.

Samari't|er, biandfolk i mellersta Palestina; medlem av föreningar för bistånd vid olycksfall, /^'kurs, -en, -er, kurs i första hjälpen vid olycksfall.

Sama^riiun, en metall.

Sa'mbo, -n, -s (sp), bastard mellan neger och mulatt.

Sa'mefolket (lapsk), lapparna.

Sanimelsu'rium, -riet, -rier (plty), meningslöst prat.

Sanioje'aer, uralaltaisk folkstam i norra Ryssland o. Sibirien.

Samova'r, -en, -er (ry), tekoknings-kärl, som uppvärmes i mittröret.

Sampa'n, -en, -er, lätt kinesisk farkost.

Samsa'ra (sanskr), själavandring.

Samu'm, -en (arab), torr o. het ökenvind.

Samura'j, -en, -er (jap), adlig krigare, riddare.

San el. Sa'nto, fem. sa'nta (sp), helig, den helige.

San|ae me'ntis [sa':ne -] (lat), vid sunt förnuft. /^ato'rium, -riet, -rier, tuberkulossjukhus.

Sa'nct|a sancto'rum (lat), de heligas heliga; påvliga huskapellet i Lateranen. /-^a se'des, den heliga stolen; påvedömet. /^i'ssime pakter, heligaste fader, tilltal till påven. /^i'ssimum, det allra heligaste; hostian. /^ua'rium, -riet, -rier, platsen kring högaltaret i katolska kyrkor, /^'um offfcium, "det heliga ämbetet", inkvisitionen. /-^'us, helig. Jfr Sankt.

Sanda'1, -en, -er (gr), fotbeklädnad, fastsatt med remmar. -en,

-er, tunn damsko av sandaltyp.

Sa'ndelträ, -t, ett dyrbart aromatiskt träslag.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Sandjak

Sandja'k, -et (turk), fana; provins.

Sa'ndwich [eng: sæ'nnd-witj], -en, -es, två brödskivor med pålägg emellan, därav /-w/man, -nen, -män, plakatbärare ("2 skivor med kött emellan").

Saii|e'ra (lat), läka, åstadkomma sunda förhållanden. /^ite't, -en, sundhet. /^ità'r, som avser hälsovård.

Sangvi'n|iker, -n, - (lat), person som är /^'isk, dvs. som lätt in-vaggar sig i förhoppningar.

Sanhedri'n el. syne'drion, stora rådet i Jerusalem.

Sankt(e), fem. sa'nkta (lat), helig, den helige (heliga).

Saiiktio'n, -en, -er (lat), stadfäs-telse; N. F:s straffåtgärd mot trotsande stat. stadfästa.

Sans| atout [sangsato':] (fr), "sang", bud i bridge. comparaison

[sangkångparäså'ng], utan jämförelse. facon [-fasa^ng], utan kru5. gène [-sjä'm], ogenerad. pareil [-parä'jj], makalös. pédale [-peda'll], utan pedal. phrase [-fra':s], rent ut, rätt o. slätt, ^souci [-sosl':], utan bekymmer.

Sa'nskrit, fornt. ind. språk.

Sào [salong] (port), helig.

Sa'pfisk kärlek, lesbisk kärlek.

Sa'po (lat), såpa. /^nifie'ra, sönderdela fetter.

Sa'ppan, rött indiskt träslag.

Sappö'r, -en, -er (fr), ingenjörsoldat, löpgravsbyggare.

Saprofy't, -en, -er (gr), växt, som lever på döda organiska ämnen.

Sarabande [-ba^ngd], -n (fr), spansk 1600-talsdans i 3/4 takt.

Sardegna [-dä^nnja] (it), Sardinien.

Sara|ce'ner el. ^se'ner (lat), muhammedaner, "otrogna".

Sardell, -en, -er, saltad ansjovis.

Sardi'n, -en, -er, en sillart.

Sardo'msk (gr), hånfull, bitter.

Sarg, -en, -er (ty), kantlist.

Sar^'s|iii, -en, -er (gr), bitande hån. '-^'tisk, hånfull.

Sarkofa'g, -en, -er (gr), "köttätare", utsmyckad likkista (av sten).

Sarkom [-å':m], -et, - (gr), bindvävssvulst.

Sars, -en, -er (ty), glatt fodertyg.

Sa'tan (hebr), förföljare, fiende.

-en, dekadent litterär riktning på 1800-talet.

Satelirt, -en, -er (lat), drabant, planetmåne.

Sa|tin [-ä'ng] el. '^tä^ng, -en, -er (fr), tunt glänsande (siden- el. bomulls-)tyg. /^tine'ra, glätta.

Sati'r, -en, -er (lat), hånskrift, förlöjligande framställning, /^'iker, -n, -, gisslare av dårskaper o. laster. förlöjliga, /^'isk,

bitande, hånfull.

Sa'tis (lat), nog. /-«-'faktio'n, -en, -er, gottgörelse, upprättelse.

Satra'p, -en, -er (pers), ståthållare.

Saturatio'n, -en, -er (lat), mättning av en vätska med en gas för att utfälla föroreningar.

Satur|day [sæ^ttöde:] (eng), lördag; av /^'nus, fornrom. skördeguden (även den sjätte planeten).

Saty'r, -en, -er, sinnlig naturgudomlighet i Dionysos' följe. Avbildades med bocköron, bockhorn, bockben, svans o. kort hår. sis, överdriven könsdrift hos män.

Satä'ng, dets. som satin.

Sauté [såte':], -n, -er (fr), kötträtt med vinsås el. sky.

Sautemesviner [såtä'rrn-], vita, söta bordeauxviner.

Sau..se även Så ...

Savarin [-rä'ng], -en, -er (fr), bakverk som övergjutes med pimsch el. likör.

Sava'nn, -en, -er (sp), trädfattig tropisk grässlätt.

Savoir| faire [savo-a':r fä':r] (fr), fintlighet, skicklighet. vivre [- vi':vr], belevenhet.

Savon [-à'ng] (fr), tvål.

Saxofon [-få':n], -en, -er (av egen-namnet Sax), ett bleckblåsin-strument.

Sca'la (it), trappa; hamnstad.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Scania

Sca'ma (lat), Skåne.

Scapin [skapä'ng] (fr), slug betjänt, och Scaramouche [-[skara-mo'sj],-] {+[skara- mo'sj],+} storskrävlare i italienska folklustspel.

Scarf [ska:f], -en, -rves (eng), hals-skyddare.

Scen [se:n], -en, -er (gr), skådeplats, skådespelarkonst; uppträde. /^a'rio el. /-wa'rium, -riet, -rier, regissörsexemplar av ett pjäsmanuskript, /^eri', -t, -er, ett skådespels konstgjorda miljö; landskapsbild, /^'isk, som

avser scenen el. teatern.

Sce'pter [se-], -n, -trar (lat), spira.

Scerna'ndo [sjär-], (it), avtagande (mus).

Schablo'n, -en, -er, formbleck, utskuret mönster, förebild, /^'mäs-sig, av dussintyp.

Schabra^k, -et, - (turk), utstyrt sadeltäcke.

Schack (pers), "kungaspelet", ett spel på rutat bräde.

Scha'ckra (hebr), driva småhandel med skräp (till högt pris).

Schagg, -en (eng), plyschlikt möbeltyg med gles lugg.

Schagrä'ng, dets. som chagräng.

Schah [sja:], -en, -er (pers), konung. /^inschah [-insja':], konungarnas konung, storkonung.

Schakt, -et, - (ty), gruvgång, /^a, utföra '-^'nmg, -en, -ar, undan-grävning av lösa jordlager för att jämna marken.

Schakå', -n, -er (ung), äldre hög militärhuvudbonad.

Schal, -en, -ar (pers), axelkläde. /^e'tt, -en, -er, liten schal, huvudduk; "solsnibb".

Schalottenlök, -en, -ar.

Schainpone'ra el. shampone'ra (eng), tvätta håret.

Scha'nker, -n (fr), en könssjukdom.

Schapp, -et, - (ty), bod, ölstuga.

Scha'pp|a, taga till /^en, rymma.

Scharla'kan, -et (pers), en lysande röd färg. /^sfe'ber, -n, epidemisk barnsjukdom med fjällande utslag.

Schartaua'|n, -en, -er, anhängare av /^ni'sm, -en, Schartaus dogm-trogna och stränga kristendom.

Schas. Scha'sa.

Schatte'|ra (ty), skugglägga. ring, -en, -ar, skuggläggning, förtoning; "klackar" på tryckta bokstäver.

Schatu'll, -et, - (nylat), litet skrin, vanligen med fackinredning.

(Flagg i) schau (ty), nödsignal.

Schavo'tt, -en, -er (fr), träställning för avrättningar. ^e'ra, bindas vid schavotten; utställas till offentlig vanära.

Schejk, -en, -er (arab), "gråskägg", stamhövding.

Sche'ma, -t, -n (el. -ta) (gr), läs-ordning; utkast, plan. /^tise'ra, framställa i huvuddrag, ^'tisk, översiktlig, odetaljerad.

Sche'ne rarite'ten (ty), "vackra märkvärdigheter"; löjligt strunt.

Scheol [-å';l] (hebr), dödsriket.

Sche'rry, tysk form för sherry.

Schersmi'n, -en, -er, buske med välluktande blommor. Jfr Jasmin.

Scherz|a'ndo [skärrts-] (it), med lätt, skämtsamt föredrag (mus), /^'o, skämt, lustighet (mus).

Schibbole't (hebr), igenkänningstecken; lösenord.

Schilling (ty), förr österr. mynt = 100 groschen.

Schimpa'ns, -en, -er, människoapa.

Schism, -en, -er (gr), söndring.

Schizofreni', -n, -er (gr), personlig-hetskljrvning; sinnessjukdomen dementia praecox.

Schla'ger, -n, - (ty), slagdänga.

Schlara'ffenland (ty), dagdrivarlan-det i sagan.

Schlä'ger (ty), studentduellsabel.

Schne'llklops, -en (ty), oxstek med gräddsås.

Schni'tzel, dets. som snitsel.

S(c)hoddy [sjå'-] (eng), konstull.

Schala'ris [sk-] (lat), skolpojke.

Schottisch [sjå'-], -en (ty), polkalik dans i 2/4 takt (1840-talet).

Schra'mmelltvarte'tt, -en, -er (av

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Schutzstaffel

egennamnet S c h r a'm mel), 2 fioler, gitarr o. dragspel (urspr. klarinett).

Schu'tzstaffel [sjo'tts-] (ty),skydds-stafett (förk. SS), tysk nazist-organisation.

Schwa'bach, -en (ty), frakturlik stil.

Schwa'iik, -en, pl. Schwänke (ty), skabrös skämtsaga.

Schwe'den [sjv-] (ty), Sverige.

Schweiz [sjvajjts]. /^'are, -n, /^eri', -t, -er, krog. /^'erost, -en, -ar. ^'isk. /^'iska e'dsförl>u'n-det.

Schvung, schwung el. svung, -en (ty), kläm, fart, kraft.

Schä'fer, -n, -frar (ty), varglik vallhund. /^'hatt, -en, -ar, vidbrät-tig stråhatt (1700-talet). /^i', -t, -er, fåravelsgård, fårstall.

Schä'llack, -en, trop. växtsaft, ingår i fernissor m. m.

Schä's, -en, -ar (fr), en mindre, vanligen 2-hjuIig vagn. ;-å'ng], -en, -er, vilsoffa med en karm.

Schöngeist [sjö':ngajst] (ty), "skönande", vitter dilettant.

Scones [skå'ons] (eng), tekgkor.

Scorbu'tus (lat), skörbjugg.

Scotland Yard [skå'ttlend ja:d], Londonpolisens huvudstation.

Scout [skaut], -en, -er (eng), spe-jare. /^rörelsen, ungdomsorganisation för fältsport m. m.

Scratch [skrættj] (eng), utan fördel (i idrottstävling).

Ser..se även Skr ...

Scu'lpsit (lat), har graverat.

Sea'ns [-ngs], -en, -er (fr), "sittning"; spiritistexperiment.

Seapoys [si':påis] (eng, pL), infödda soldater i Indien.

Se'baot (hebr, pl.), härskaror.

Seborré (lat o. gr), abnorm avsöndring från talgkörtlarna i huden.

Se'bra, -n, -or, randigt hästdjur.

Se'bu, -n, -'er, indisk puckeloxe.

Se'cco (it), hårt och kort anslag (mus).

Secessio'n, -en, -er (lat), utträde.

Seco'ndo (it), andra stämman, basen (i fyrhändig pianomusik).

Secretary of state [se'kkretöri [-åvv-ste':t]-] {+åvv- ste':t]+} (eng), statssekreterare (i USA titel för utrikesministern).

Secret service [si':krit sö':vis] (eng), "hemlig tjänst", brittiska underrättelseväsendet.

Secu'ndo (lat), i andra rummet, för det andra.

Secu'ritas (lat), säkerhet.

Sedan [-da'nn], -en, -er (eng), bärstol; täckt bil med minst 4 sittplatser och 4 dörrar.

Sedati'v (lat), lugnande.

Se'des (lat), ett litet bokformat.

Se'des aiM)sto'lica (lat), påvestolen.

Sediine'nt, -et, - (lat), avlagring. avlagrad.

Sefa'r^ -en, -er (hebr), västjude.

Sefi'rgani, -et, mjukt, löst ullgarn.

Se'fyr, detsamma som Zefyr.

Se'gerhuva, -n, -or, kalott av fosterhinnan hos vissa nyfödda.

Seglatio'n, -en, segling(-speriod).

Segme'nt, -et, - (lat), ett stycke av en cirkel; del av vissa djurkroppar. /^e'rad, indelad i segment.

Segna [sä'nnjå] (it), tecken (mus).

Se^ue [se':gve] (it), följer (mus).

Seigneur [sänjö':r] (fr), "herre", äldre fransk adelstitel.

Se^is|misk (gr), som avser jordskalv. ^mogra'f, -en, -er, jordskalvsmätare. /^mologi', -n, läran pm jordskalven.

Se'jdel, -n, -diar (ty), ölkrus.

Se'jmen, polska riksdagen.

Sejour [-sjo':r], -en, -er (fr), vistelse; badsäsong.

Seka'lnt, -en, -er (lat), rät linje, som skär en kurva i minst två punkter. /^tö'r, -en, -er (fr), trädgårdssax.

Se'kel, -klet, - el. -kler (lat), århundrade.

Seki'n, -en, -er (it), äldre vene-tianskt guldmynt, användes även i Orienten.

Seko^nd, -en, -er (lat), chefens närmaste man på fartyg.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Sekret

Sekre't, ~et, - (lat), avsöndring; medelt. sigill. Som adj.: hemlig. '-waria't, -et, expeditionsrum för /^e'rare, -n, person som ombesörjer brevväxling el. för protokoll. /-^e'ss, -en, hemlighetsfullhet. -et, hormon, som påverkar bukspottkörteln, /^ion [-sjo':n], -en, -er, avsöndring. /^o'risk, som avser avsöndring.

-en, -er (fr), skrivbord, skrivbyrå med snedklaff.

Sekt, -en, -er (lat), enskilt trossam-fimd. /^eri'sm, -en, partiväsen, /^teri^st, -en, -er, medlem av sekt; splittrare, partigängare.

Sek|tion [-ksjo':n], -en, -er (lat), avdelning; plant snitt, ^'tor, -n, -'er, avståndet mellan två radier i en cirkel.

Seku|la^r el. (lat), som avser

århimdrade; långsamt försiggående; världslig. /^larise'ra, indraga kyrkogods till kronan.

Seku'nd, -en, -er (lat), 1/60 minut. ^'SL, "den andra", av lägre kvalitet; innersidan av ett tryckark. /^a'nt, -en, -er, biträde åt duel-lant. /^'aväxel, -n, -xlar, andra exemplaret av en växel, som utställts i flera exemplar, ^'chef, -en, -er, chef för regemente, vars nominella chefskap utövas av Konungen. biträda duellant; gynna, understödja. av andra rang, underordnad.

Sekimte't, -en, -er (fr), säkerhet.

Sekve'ns, -en, -er (lat), upprepning av musikaliskt motiv uppåt el. nedåt.

Sekve'st|er, -n (lat), kvarstad.

loelägga med kvarstad.

Sel, -et, -, lugnvatten mellan forsarna i en älv.

Selek]tion [-ksjo':n], -en (lat), urval. utväljande. /^tivite't, -en, "urvalsförmåga", känslighet hos radiomottagare.

Sele'n, -et, grundämne, som ändrar sin elektriska ledningsförmåga med växlande belysning. ^o-

grafi', -n, studium av månytan.

Selfl -govemment [se [-llf-ga'vvön-ment]-] {+llf-ga'vvön- ment]+} (eng), självstyrelse, /^made man [-'nie:d mænn], person som arbetat sig upp ("gjort sig själv").

Seltersvatten, -ttnet, - (ty), mineralvatten.

Semafor [-fà':r], -en, -er (gr), signalapparat med rörliga armar, signalera med semafor el.

flaggor.

Seme'ster, -n, -trar (lat), årlig ledighet med bibehållen lön. /^ersättning, -en, -ar, semesterlön.

Se'mi (lat), halv. /^fina'l, -en, -er, näst sista omgången i en tävling, /wkolon, -et, -, ett med punkt förstärkt kommatecken (;).

Semina|ri'st, -en, -er (lat), elev i /^'rium, -riet, -rier, utbildnings-anstalt för lärare; även studieavdelning vid imiversitet.

Se'mi|pelagiani'sm, -en, medlande riktning mellan Pelagius' o. Augustinus' lära. /^permea'bel (lat), halvgenomtränglig.

Semi'tiska språk: akkadiska, ara-meiska, hebreiska, fenikiska, arabiska, amhariska m. fl.

Se'mp|er i'dem (lat), alltid densamme. /^'re, alltid, alltjämt.

Sempli'ce [-tje] (it), okonstlat (mus).

Sen, jap. mynt = 1/100 yen.

Se'napsgas, -en, dietyldisulfid, "hun-nergas", tysk stridsgas under första världskriget.

Sena't, -en (lat), fornrom. lagstiftande församling; överhuset i vissa parlament; Finlands regering imder ryska tiden, ^'or, -n, -'er, medlem av senaten; första-kammarledamot.

Senh|or [sänjå':r] (port), herre, herr. /^ora [-å':ra], fru, fröken.

Seni'l (lat), gubbaktig, ålderdomssvag. /^ite't, -en, ålderdomssvaghet.

Se'nior, -n, -'er (lat), den äldre; styrelsemedlem i studentnation.

s och sj = tonande s och sj; th och dh = tonlöst och tonande väsljud.

Sen|or [sänjå'rr] (sp), herre, herr. /^ora [~å'rra], -n, -or, fru, dam. /v'ori'ta, -n, -or, fröken.

Seiis|atio'n, -en, -er (fr), sinnesför-ninimelse, uppseende. känslig, ömtålig. /^ibilite't, -en, känslighet, ömtålighet. /-wi'bile (it), känslofullt (mus), /^^ibilise'-ring,-en, ökning av fotografiplåtars ljuskänslighet. ytterst

känslig. /^itivite't, -en, överdriven känslighet. /^itöme'ter, -n, -trar, apparat för mätning av fotograf iplåtars ljuskänslighet, /^ua-li'sin, -en (lat), åsikt att sinnesförnimmelserna äro vår enda kunskapskälla. /^ualite't, -en, sinnlighet, vällustighet. sinnlig, vällustig.

Sens| commun [sang kåmö'ng] (fr), sunt förnuft, bondförstånd. moral [-måra'll], andemening.

Sent|e'ns, -en, -er (fr), tänkespråk. /^e'ra [sang-], gillande uppfatta; gilla. /-^ime'nt, -et, känslosamhet. /^imental, känslosam, överdrivet känslofull, /^imenta-lite't, -en, överdriven känslosamhet. /^iine'nto (it), med känsla (mus).

Sopar|a't (lat), avskild, /^atio'!!, -en, -er, skilsmässa, avsöndring. '-»^ati'sm, -en, kyrklig söndring. /^ati'st, -en, -er, frikyrkomedlem, som kvarstår i statskyrkan. ^a'tor, -n, -'er, mjölkskum-ningsmaskin. /%/e'ra, skilja, skiljas; skumma i separator.

Se'pi|a, -n (gr), mörkbrunt färgämne ur bläckfiskens bläcksäck. -en, sjöskum.

Se'psis (gr), allmän blodförgiftning.

Sept|e'mber (lat), "den sjunde", 9:e månaden. /^emvi'r, -en, -er, medlem av /^emvira't, -et, sjimian-nastyrelse. /^enna't, -et, sjuårsperiod. -en, -er, sju-stämmigt musikstycke. /^'ima, -n, 7:e tonsteget i diatoniska skalan, /^"imacko^rd: prim-ters-kvint-septima (mus). /^'uage'si-

ma, 9:e söndagen före påsk. /^'ua-gi'nta ("de sjuttio"), grek. översättning av GT (200-t. f. Kr.).

Septe'ntrio (lat), norr. Norden, /^na'!, nordlig.

Se'ptisk (av Se'psis), som framkallar el. avser förruttnelse, /^(el. se'ptic) tank, förruttnelsebassäng för biol. rening av kloakvatten.

Seque'ns [-kv-], dets. som sekvens.

Sera'f, -en, -er el. (hebr),

änglaväsen i GT. /^i'mero'rden el. Kungl. Majestä'ts orden, Sveriges förnämsta förtjänstorden, /^'isk, änglalik, himmelsk.

Seralj, -en (pers), f. d. sultanpalats och harem i Istanbul.

Serena'd, -en, -er (sp), nattlig sångarhyllning (utanför en dams fönster); tonsättning för dylik.

Sereni'ssimus (lat), "mest lysande", fornrom. kejsartitel.

Sere'no (it), muntert (mus).

Sergeant [särsjannt], -en, -er (fr), lägsta underofficersgraden vid armén, flygvapnet och kustartilleriet.

Se'rie, -n, -r (lat), rad, följd, /^fotboll, -en, fotbollstävling i vilken lagen ordnats i grupper ("serier") o. mästerskap avgöres genom poängberäkning.

Serikultu'r, -en (gr), silkesodling.

Seri|oso [-å^-så] , (it), allvarligt (mus). (fr), allvarlig.

Serologi', -n (lat, gr), läran om blodserum o. dess egenskaper.

Se'rpen|s (lat), orm. -en,

-er, mineral av magnesiumsilikat; smala hoprullade pappersremsor för karnevalsupptåg.

Se'rra (port), bergskedja.

S€'rum, plur. se'ra (lat), blodvatten. /^terapi', -n, sjukdomsbehandling med serum. Serö's, se-rumhaltig.

Serv|e'ra (lat), passa upp vid bordet. /^e'tt, -en, -er (fr), torkkläde. /^ice [sö':vis] (eng), kimd-tjänst. krypande, fjäskande, -en, el. /^ilite't, -en, kry-

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Servis

peri. -en, -er, borduppsats;

kanonbetjäning.^ -en, -er,

uppasserska. /^itu'!, -et, -, "besvär o. last", som åvilar en fastighet till annans förmån. /^itö'r, -en, -er, uppassare, kypare, /-^'us, slav, tjänare, '^'us servo'rum Del, "Guds tjänares tjänare", påvetitel.

Se'sam, trop. kulturväxt med oljerika frön.

Session [sesjo':n], -en, -er (lat), sittning, sammanträde.

Seste'rtie, -n, -r, fomrom. silvermynt = omkring 17 öre.

Se'tter, -n, -ttrar (eng), en långhårig hönshundsras.

Settlement [se'ttel-], -et, - (eng), nybygge, koloni.

Se'xa, -n, -or, enkel supé.

Sex|age'sima (lat), 8:e söndagen före påsk. /^t, -en, sjätte tonsteget i diatoniska skalan. /^ta'nt, -en, -er, vinkelmätningsinstru-ment = 1/6 cirkel, ^^te^tt, -en, -er, sexstämmigt tonstycke, ^tol [-tål], -en, -er, grupp av 6 likvärdiga noter, som skola utföras på samma tid som 4 av samma slag.

Sex appeal [-epi':l] (eng), "karltycke", dragningskraft på motsatta könet.

Sexual el. sexuell, könslig, köns-. '^ite't, -en, könslighet, könsliv. /-w'syste'met, Linnés indelning av växterna (efter könsorganen).

Sfinx [sv-], -en, -er (gr), forn-egypt. kolossalstaty av solguden (manshuvud på lejonkropp); gåtfull person, outgrundligt väsen.

Sforz|a'ndo [svårrts-] el. /-^alo (it), med eftertryck, kraftigt (mus).

Sfragisti'k [svr-], -en (gr), sigillära.

Sfygmogral [sv-], -en, -er (gr), pulsregistreringsapparat.

Sfär [sv-], -en, -er (gr), klot; område, verksamhetskrets. /-^Isk, klotformig. ^oid [-o-i':d], -en, -er, äggformig kropp.

's-Gravenhage [s-chra':fenhache]

(holl), "grevens trädgård", Haag.

Shaker [sje':kö] (eng), "skakare", blandningskärl för rusdrycker.

Shamrock [sjæ^mmråkk] (eng), vitklöverkvist, Irlands sinnebild.

Shangha'ja [sj-] (av ortnamnet Shangha^i), med list föra sjömän till svårbemannade fartyg.

Sha'ntung, -en, kinesiskt sidentyg.

Sherilf [sj-], -en, -er (eng), häradshövding, överexekutor.

She'rry [sj-], -n (eng, av spanska stadsnamnet J e r e z), ett spanskt stark vin.

Shilling [sj-], -en, -s, eng. mynt = 1/20 pund. Jfr Pound.

Shimmy [sji'mmi] (eng), foxtrot-liknande skakningsdans.

Shi^ngla (eng), klippa hår, så att hårlängden avtar nedåt nacken.

Shi'nto [sj-]. Japans statsreligion.

Shirting [sjö':(r)ting], -en el. -et (eng), skjorttyg.

Shocking [sjå'kk-] (eng), anstötlig.

Shogun [sjå:go':n], -en, -er. Japans generalissimus o. verklige regent 1192—1867.

Shop [sjåpp], pl. -s (eng), butik, bod. /^'ping, -en, -s, butiksrond.

Short| story [sjå':t stå':ri], pl. -ries (eng), kort berättelse, novell, ^s, korta sportbyxor.

Shrapnel [sjræ^pp-], pl. -s (eng), granatkartesch.

Sibeli'n, -et (fr), sobelimitation i långhårig yllevävnad.

Sibylla, -n, -or (gr), sierska.

Sic (lat), så!

Sickati'v, -et (lat), torkmedel för oljefärger.

Si'cksack (fr), kors och tvärs.

Side'risk (lat), som avser stjärnor.

Sidjeril, -en (gr), järnspat.

Si'di (arab), herre, furste.

Sido'nia, -n, 5-skaftad bomullsväv till foder, täcken m. m.

Siebengebirge [si' :ben-gebi'rrge] (ty), "sju berg", bergskedja vid Rhen CTyskland).

Siegesallé [si':ges-] (ty), "segerallén", statyrad i Berlin.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Sierra

Sierra [si-ä'rra] (sp), bergskedja.

Siesta [si-ä'ssta], -n (sp), "mid-dagshetta", middagslur.

Sifo'n, -en, -er (gr), flaska med hä-vert för kolsyrat vatten.

Sigi'll, -et, - (lat), stämpelavtryck i mjukt ämne, som får stelna.

Si'gina (2', a, grek. bokstaven s.

Signal [singna':l], -en, -er (fr), överenskommet tecken. /^eme'nt, -et, -, noggrann beskrivning på en persons yttre. /^e'ra, ge signaler.

Sign|atu'r [singn-], -en, -er (lat), påskrift, artistmärke, namnteckning. /-vatä'r, -en, -er, undertecknare av fördrag. /^e'ra [el. -nje':-], underteckna, beteckna, ^eri', -t, -er, besvärjelse. -et, -, si-

gillstamp, ^ifikati'v, betecknande, betydelsefull, /^'ujn, fälttecken.

Signo|re [sinjå':re] (it), herr, herre, /^'ra, fru, dam. /^ri'na, fröken, herravälde, statsstyrelse.

Si'kel, -n, -klar, fornjudiskt mynt.

Si'kher, en indisk sekt.

Sikt, -en (ty), uppvisning av växel; luftens klarhetsgrad.

Siku'ler, Siciliens urbefolkning.

Sile'ner, feta, sinnliga naturväsen (med hästöron o. -svans) i Dio-nysos' följe i grek. mytologi.

Sile'ntium [-tsi-] (lat), tystnad.

Silhue'tt, -en, -er (fr), konturbild på ljus bakgrund.

Sili'|cium (lat), kisel. /^ka't, -et, -(er), kiselsyrans salter.

Si'lo, -t, -s (sp), spannmålsmagasin.

Silu'rsystemet, det äldsta paleozoi-ska systemet.

Si'lva (lat), skog.

Si'lver|bi'sam, skinn av desman-råtta. /-wräv, -en, -ar, svart varie-tet (med vita stickelhår) av skogsräven.

Si'ma (gr), rännlist.

Si'mi|lidiama'nt, -en, -er (lat), förfalskad diamant (slipad glasbit), /^lor [-lå':r], guldimitation.

Simoni', -n (av egennamnet S i'-imon M a'gus), handel med kyrkoämbeten.

Si'mp|el (lat), enkel, tarvlig; låg-sinnad; menig (soldat), /^'lex, -et, - (el. /^li'cia), osammansatt ord. /^li'citer, utan omsvep. /^lifie'ra, förenkla.

Simu|la'ker, -n, - (fr), låtsad drabbning. ^Wnt, -en, -er, person som simulerar. /^latio'n, -en, -er, låtsande av sjukdom i brottsligt syfte. /«^le'ra, låtsa, förställa sig.

Simulta'n (nylat), samtidig.

Si'ne a'nno (et lo'co) (lat), utan tryckår (och tryckort).

Sindiu'r, -en, -er (lat), välavlönad tjänst utan arbete.

Si'ne qua non [- kva nå:n] (lat), ofrånkomligt (villkor).

Sinfoni'a (it), symfoni.

Singale'ser, invånarna på Ceylon.

Si'ngel, -n (eng), rullstensgrus.

Si'ng|el (eng), ensam; en mot en. /^'la, spela en mot en.

Singul|a'ris, -ren, -rer (lat), entals-form. -en, härledande av

tillvarons mångfald ur en enda grundprincip. (fr), sär-

egen. (lat), särskild.

Siiii'stra ma'no (it), med vänster hand (mus).

Si'nka (ty), hopfoga porslinsskärvor med metallklammer.

SinkaWrum (slangspråk), häkte.

Sinkadu's, -en, -er (fr), tärningskastet 5—2; örfil, "hurring".

Sino|log [-lå':g], -en, -er (gr), person som sysslar med /-^logi', -n, vetenskapen om Kinas kultur, språk o. historia.

Si'nt|er, -n (ty), slagg, droppsten, /^'ring, överföring av pulverfor-mig mahn till styckeform.

Si'nus (lat), ett vinkelmått.

Sioni'smen (av ortnamnet Bion) stöder judisk invandring i Palestina.

Sioux [so:], indianstam.

Sir [sö:r],eng. lågadlig titel (framför förnamnet); ensamt = "min herre".

Si'rap, -en (arab), halvflytande druvsocker.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Sirat

Sira't, -en, -er (ty), utsiming. prydlig, ceremoniös.

Sirda'r, -en, -er (pers), förr överbefälhavare (i Egypten).

Sire [si:r] (fr), Ers Majestät.

Sire'n, -en, -er (gr), kvinnligt naturväsen med fågelkropp i grek. myt. Lockade sjöfarare med sin sång. Därav: visselanordning.

Sirocco [-å'kkå] el. /^o'cko, -n, het sydöstlig italiensk vind.

Si'smng, -en, -ar, tjäderns lockrop.

Si^su (fi), envishet, obändig kampvilja, "bärsärkagång".

Si'syfosarbete, -t, -n (av egennam-net Si'syfos), fåfäng, ändlös möda.

Sitiologi', -n (lat), läran om näringsmedlen.

Situ|atio'n, -en, -er (lat), belägenhet, läge; tillstånd, ^'erad, belägen; burgen.

Sixti'nska| kapellet, kapell i Vatikanen, där påveval äger rum. ^ mado'iman, målning av Rafael.

Sjamani'sm, -en, polarfolkens religion (andebesvärjelse).

Sjii'ter, sekt inom islam, som blott erkänner koranen som rättesnöre.

Sjubb, -en, -ar, tvättbjörn.

Sju'sovareda'gen, den 27 juli.

Sjå'are, -n, - (ty), hamnarbetare.

Sjä'lv|deklaratio'n, -en, -er (lat), skattskyldigs uppgifter om inkomst och förmögenhet, /^'spil-ling, -en, -ar, självmördare.

Sjö'|lord, -en, -er, medlem av eng. amiralitetet, /^'mil, -en, geografisk mil = 7.420.4 m. /^'skum, -met, ett benfärgat mineral av magnesiimisilikat. /^'territo'rium, -riet, -rier, ett lands havsområde, sträcker sig vanligen 3 sjömil utanför yttersta övervattensskär.

Skabb, -en, hudåkomma, alstrad av ett litet kvalsterdjur.

Skabrö's (fr), oanständig.

Ska'la, -n, -or (it), stege, trappa; måttstock, indelningsgrund; stegvis ordnad följd av toner.

Skalme'ja, -n, -or (fr), gammalt

träblåsinstrument, oboens urtyp.

Skalp, -en, -er (lat), huvudsvål med vidsittande hår. /^e'll, -en, -er, tunn kirurgkniv. ^e'ra, avdraga skalpen.

Skandai, -en, -er (gr), anstöt, förargelse. /-wise'ra, utsätta för skandal. skamlig, anstötlig.

Skande'ra (lat), läsa vers med stark betoning av varje versfot.

Skandina' | vien: Sverige—Norge (— Danmark—Finland). /^vi'sm, -en, nordiskt samarbete.

Ska'ndium, en sällsynt jordmetall.

Skans, -en, -ar, besättningens bostad på handelsfartyg; akterdelen på krigsfartyg; slutet fästningsverk.

Skarabé, -n, -er (gr), stenbild av pillerbagge; tordyvel.

Ska'ttkammar|ka'nsler, -n, -'er, finansminister (iEngland). /^vä'xel, -n, -xlar, statsskuldförbindelse med kort löptid (o. låg ränta).

Ske'd|a (ty), skilja guld från silver med /-w^vatten, -ttnet, salpetersyra.

Ske'jlejt [sk-], -et, -, försvenskning av skylight.

Skele'tt [sk-], -et, - (gr), stödje-organ i en organism. '-w/e'ring, -en, -ar, friläggning av skelett.

Ske'lmng, -en, vindögdhet.

Ske'pps|ldare'rare, -n, -, el. mä'klare, -n, -, person som förmedlar befraktning, sjöförsäkring o. fartygsaffärer, /-^'lista, -n, -or, förteclming över ett lands fartyg, ^'sättning, -en, -ar, fornt, minnesmärke av stenar, bildande formen av ett skepp.

Ske'ppund, äldre viktmått = 170 kg.

Ske'p|sis [sk-] (gr), tvivel, ^ti-ci'sm, -en, förnekande av möjligheten av objektiv kunskap; tvivelsjuka. /^'tiker, -n, -, tvivlare, anhängare av skepticism, z^'-tisk, tvivlande.

Sketch [skettsj], -en, -er (eng), skiss; kortare dramatiskt inlägg.

Ski'ffrig, klyvbar (bergart).

Ski'ftnyckel, -n, -cklar, ställbar

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Skilja

skruvnyckel för muttrar o. dyl.

Skii|ja, skilde, skilt, /^'jemynt, -et, mynt av lägre valör än myntenhetens (i Sverige alla silver-o. bronsmynt).

Skflling, -en, -(ar), äldre mynt omkring 2 öre ("tolvskilling" = 25-öring), /-h/tryck, -et, -, billighetsupplaga av visor o. dyl., som förr såldes av kolportörer på marknader m. m.

Ski'lsmässa, -n, -or.

Ski'mmel, -n, pl. ski'mlar, vit häst med insprängda grå el. röda hår.

Skioptikon [sji-å^pp-l, -et, - (gr), apparat för ljusbilder.

Skiss [sk-], -en, -er (it), utkast. /^e'ra, göra utkast, ange huvuddrag, göra en odet al jer ad teckning.

Skje'gte [sj-] (no), liten öppen båt.

Skjo'rt|a [sj-], -n, -or. /^'blus, -en, -ar. /-^'fabri'k, -en, -er. /-^'veck, -et, -, "söndagsblad".

Skjul [sj-], -et, -.

Skju't|a [sj-], sköt, skju'tit, även: spränga; fotografera en filmscen, /^'bagge, -n, -ar. /^'bana, -n, -or. /^'dörr, -en, -ar. /^'fält, -et, -. /^'mask, -en, -er. ^'ning, -en, -ar. ^'tävlan, /^'tävling, -en, -ar.

Skjuts [sj-], -en, -ar. Skju'ts|a. ^'bonde, -n, pl. ^'bönder, /-^'häst, -en, -ar. /^'ning, -en, -ar. /^'pengar, -^'pojke, -n, -ar.

Skle'r|a, -n (gr), ögats senhinna, -en, inflammation i denna. /^ome'ter, -n, -trar, instrument för mätning av minerals hårdhet, ^os [-å':s], -en, förhårdnad av kropps vävnader, ^oskop [-å':p], -et, -, instrument för bestämning av ett ämnes hårdhet.

Sko'gs|mä'stare, -n, skogsbefäl som examinerats från Fortsättningsskolan i Kloten (num. nedlagd). /^'rå, -t, -n, kvinnligt naturväsen i folktron.

Sko'l|a, -n, -or (gr), undervisningsanstalt, metodisk utbildning, an-hängarskara. Som verb: utbilda, utdana, utplantera växter. /^a'rk,

-en, -er, ledare för fornt, filosofskola. /^astici'sm, -en, spetsfundigheter, hårklyverier. /-wasti'k, -en, torr medeltida teologi-filosofi. /^a'stiker, -n, -, anhängare av skolastiken; hårklyvare. /^'rid-ning, -en, upparbetande av hästens naturliga gångarter, /^✓'äver-sty'relsen har tillsyn över tmder-visningsväsendet (ej högskolor o. imiversitet m. fl.)

Sko'n|are, -n, el. -en, -ar,

2-mastat segelfartyg utan rår.

Skontre'ra (it), utjämna ett konto.

Skopolamfn, -et, en giftig alka-loid ur bolmört; användes i kirurgin.

Skorpio'n, -en, -er (gr), en stor, giftig spindel i varmare länder.

Skovel [skå':-], -n, -vlar. ^hjul, -et, -, drivapparat för hjulångare.

Skribe'nt, -en, -er (lat), skrivkarl, skriftställare.

Skri'dfiimar, trol. = lappar.

Skriftermål, -et, -, förberedelse till nattvardsgång (med avlösning).

Skri'p|tum, pl. ^'ta (lat), uppsats, skriftligt arbete.

Skritt, hästens gångrörelse.

Skrod|e'ra, skrävla. /^ö'r, -en, -er, skrävlare.

Skro'f|ler (lat), inflammation i lymfkörtlarna m. m. /^ulö's, benägen för el. behäftad med skrofler.

Skrot, -et (ty), metallföremål med endast metallvärde; ett mynts bruttovikt. Jfr Korn.

Skrav, -et, -, fartygskropp.

Skm'p|ler (lat), äldre medicinalvikt; samvetsbetänkligheter. /^ulö's, samvetsgrann, ytterst nogräknad.

Skrå, -t, -n, privilegierad hantverksförening i äldre tid.

Skrå'puk, -en, -ar, skräckinjagande ansiktsmask.

Skrä'nka (ty), böja ut tänderna på sågblad för bredare skär.

Skula (skånska), söka skydd mot nederbörd.

Skuld, en av nornorna.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Skulptera

Skulp|tera (lat), utföra -en,

-er, bildhuggeriarbete; bildhug-garkonst. ^tö'r, -en, -er, bildhuggare, bildsnidare.

Skunk, -en, stinkdjurens skinn.

Skvadro'n, -en, -er (fr), ryttar-kompani. Chef: ryttmästare.

Sky, -n, el. jus [sjy:], -en (fr), kött- el. fiskextrakt i geléform.

Sky'ddskårer, frivillig militärorganisation i Finland, bildad under finska inbördeskriget 1918.

Sky|e-te'rrier [skal-], -n, -s (eng), lågbent terrier med nedhängande hår. --w^light [-lait] (eng), försvenskat: ske'jlejt, -et, takfönster på fartyg, ^'writing [-ra'iting], reklamskrift med rök på himmelen.

Sky'skrapa, -n, -or (eng), högt hus.

Sky'ttel, -n, -ttlar, el. sko'ttspole, -n, -ar, båtlikt träredskap, innehållande inslagsgarnet vid vävning.

Skå'l|pund, -et, -, äldre viktmått =: 425 gr. ^'virke, -t, avfallsvirke vid bygge.

Skäck, -en, -ar (ty), vitbrokig häst el. ko. /-^'ig, brokig.

Skä'ktiiing, -en, -ar, grym judisk slaktmetod utan bedövning.

Skärgårdskryssare, -n, en snabbgående segelyacht.

Skärkarl, -en, -ar, skärgårdsbo.

Skä'nnytsling, -en, -ar (it), strid av mindre omfång.

Skä'rtorsdag, -en, "reningstorsdag", dagen före långfredag.

Skö'ld|körtel, -n, -tlar, endokrin körtel på halsens framsida, /^'mö, -n, -r, kvinnlig kämpe i nord. mj^ologi.

Skö'r|bjugg, -en, en vitaminbristsjukdom med slemhinneblödningar. /^'levnad, -en, otuktigt levnadssätt.

Slang, simpelt klass- el. gruppspråk.

Slarga'ndo (it), långsammare o. starkare (mus).

Slaskspalt, -en, -er, sida med lättare

gods i en tidning, i motsats till nyhetsavdelningen.

Sla'v|er, folk som till modersmål ha /-»^'iska språk: ryska, bulgariska, serbokroatiska, slovakiska, tjeckiska, slovenska, polska, kyrkslaviska m. fl. '^ofi'!, -en, -er, ryssvän, vän av slaverna.

Sleeping partner [sli':ping pa':tnö] (eng), delägare, som ej deltager i företagets skötsel.

Sleif, -en, -er (ty), rem över vristen på dam- o. bamskor; an-dragbart register på orgel.

Slenta'ndo (it), långsammare och utslocknande (mus).

Slentria'n, -en (ty), vanehandlande.

Sliding scale [slalding ske:l] (eng), glidande (löne-)skala.

Sli'ngerbord, -et, -, kantlist på matbord ombord på fartyg för att hindra servisen från att falla i golvet vid sjögång.

Slip, -en, -ar (eng), upphalnings-bana för fartyg, ^s, -en, -ar, lång herrhalsduk.

Sli'per, -n, -s el. -prar (eng), el. syII, -en, -ar, bjälke, varpå järnvägsskenor vila.

Sli'ppers (eng, pl.), "tofflor"; timna urringade damskor, vanligen utan knäppning el. snörning.

Slipover [-å':ver], -n, -s (eng), ärmlös stickad tröja.

Slitage [-a':sj], -t (holl), värdeminskning genom nötning.

SIi'tsa (ty), förse trästycken med tappar och urtagningar (slits, -en, -ar) för hopfogning.

Slogan [slå':ogen] (skotska),fältrop, slagord, partipsroll.

Slo'silI, -en, ej lelonogen sill.

Slöts (eng, pl.), hjälpvingar.

Slu'mverksaniheten [eng uttal: sla'mm-] (eng), Frälsningsarméns verksamhet i fattigkvarteren.

Slup, -en, -ar (holl), skeppsbåt.

Sluss, -en, -ar (lat), anordning för framförande av fartyg mellan vattenytor av olika höjd. /^'a, framföra fartyg genom slussar.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Slutsten

Slu'tsten, -en, -ar, översta stenen i en valvbåge.

SIä't|löpnmg, -en, -ar, kapplöpning utan hinder på jämn mark. -w'-toppad, utan rår (om fartyg).

Slör, -en, akterlig vind.

Smanioso [-å':så] (it), vilt (mus).

Smara'gd, -en, -er (gr), grön ädelsten av beryll.

Smart [smart] (eng), slug, slipad.

Smash [smæsj], -en (eng), slag uppifrån i tennis, ^'a, slå bollen uppifrån.

Smoking [små':-], -en, -ar (eng), svart kavajkostym m. sidenslag o. djup väst, aftondräkt.

Smorza'ndo [-rts-] (it), bortdö-ende (mus).

Smul sjö, lugnt vatten.

Smu'tstitel, -n, -tlar, extra titelblad med förkortad titel i en bok.

Smä'rgel, -n, ett slags korund.

Smä'rting, -en, gammal segelduk.

Sna'pphane, -n, -ar (ty), skånsk friskytt på 1600-talet.

Snaps, -en, -ar (ty), sup.

Snapshot [snæ'pp-sjått], pl. -s (eng), ögonblicksbild.

Snatteri', -t, -er, olovligt tillgrepp av mindre än 30 kr:s värde.

Sm'ljefIo'ssa, -n, -or, en på båda sidor lika vävnad.

Sni'tsel, -n, -siar (ty), skivor, vari sockerbetan skäres för sockerur-lakning; kalvfilé med kapris, citron, ansjovis m. m. /-^jakt, -en, -er, jaktritt utan hundar efter markerat spår.

Snobb [snåbb], -en, -ar (eng), sprätt, utstyrd bracka.

Snow-boots [snå'obots] (eng, pl.), "snöstövlar", bottiner.

Snu'rrevad, -en, -ar, ett stort, säck-likt fiskredskap.

Snus, -et (ty), pulvriserad tobak.

Snu'va, -n, smittosam inflammation i näsans slemhinna.

Snäll- (ty), snabb-.

Soaré, -n, -er (fr), aftonimderhåll-ning, musikafton.

Soa've(me'nte) (it), älskligt (mus).

Sobel [så':-], -n, dyrbart pälsverk av sibiriskt mårdliknande djur.

Sober [så':-] (fr), måttfull.

Sobra'nje, bulgariska riksdagen.

Soci|a'bel (lat), sällskaplig.

samhälls-. /-^a'ldemokra't, -en, -er, anhängare av /^a'ldemokrati', -n, en form av /^aWsm, -en, åsikt, att produktionsmedlen skola vara allmän egendom. /^alise'ra, förstatliga. /v^a'ldeparteme'ntet handlägger ärenden rörande arbetsmarknaden, hälso- o. fattigvård, barnavård m. m. /^'etas, sällskap, bolag, /^'etas Ie'su, Jesu sällskap (Jesuitorden). /^été' (fr), sällskap, societet. ^éié' anonyme [-ni'mm], aktiebolag, /^été' des Nations [-denasiå'ng]. Nationernas förbund. /^ete't, -en, högre samhällskretsar, "grädda", ^ety [såsa'iti] (eng), sällskap, societet. en sekt på 1500-talet, som förkastade treenighetsläran. zoologi', -n, samhällsvetenskap.

So'ckel, -n, -cklar (fr), postament.

So'eken, -cknen, -cknar, landskommun, kyrklig kommun.

So'ckerkist, virke av Cedre'la-art, användes till cigarr- o. sockerlådor.

Sodom|i', -n (av stadsnamnet S o'-dom), onaturlig könsdrift (mot djiu*). /^i't, -en, -er, person som lider av sodomi.

Soffi't, -en, -er (fr), takkuliss, taklampa (i skyltfönster).

Sof|i'sm, -en, -er (gr), avsiktligt felslut; falsk slutledning. /^i'st, -en, -er, forngrek. vishetslärare; person som begagnar sofismer.

Soignerad [soanje':rad] (fr), vårdad, "putsad".

Soirée [soaré':] (fr), soaré. dansante [-dangsa'ngt], dansafton.

Soja, -n [så'jja], smaksättningsvät-ska av en östasiatisk bönväxt.

Sokol [så':-], tjeck, idrottsorganisation, upplöst av tyskarna.

Sol (it), 5:e tonen i solmisationen.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Sola fide

So'Ia fi'de (lat), endast genom tron.

Solani'n, -et (lat), en giftig glyko-sid i potatis m. fl.

SoIa'no (sp), sydöstlig varm sommarvind i Spanien.

Sola'r (lat), som avser solen, ^'ium, -riet, -rier, solur. ple'xus, två gangliegrupper i maggropen. /^ple'xusslag, -et, -, slag i maggropen (boxning).

Sold [-å-], -en, förr soldatlön. ^ate'sk, -en, hoprafsat krigsfolk.

-en, -er, soldat som uppbär sold.

Sole'nn (lat), högtidlig. -en,

högtidlighet. /-wite'tssal, -en, -ar, festsal, aula.

Solfeggio [sàlfä^ddjå] (it), sångövning i tonträffning.

Solicitor General [seli'ssitö [-dje'n-nörel]-] {+dje'n- nörel]+} (eng), kronjurist.

Soli'd (lat), gedigen, grundlig, vederhäftig, pålitlig, /-wite^t, -en, gedigenhet, vederhäftighet.

Solida'ri|sk (fr), gemensamt ansvarig (en för alla o. alla för en). ^Wt, -en, gemensam ansvarighet; fast sammanhållning.

So'lidus, fornrom. guldmynt.

Sol|i'st, -en, -er (lat), person som utför soloparti i musikverk, /-wi-tä'r, -en, -er, ensling; ensam stor diamant; växt som planteras ensam (ej i grupp), /-»^'o, -t, pl. (it), musikverk el. del därav, som utföres av en person.

Sollici|te'ra (lat), enträget begära. /^ta'nt, -en, -er, rättssökande.

Solmisatio'n, -en, ital. metod för inlärande av tonföljden m. beteckningarna: do, re, mi, fa, sol, la, si.

Sol- och vårman, -nen, -män, äktenskapssvindlare.

Solu'|tio (lat), lösning. /^tio'n, -en, -er, lösning, kautschukklister.

Solv|e'ns, -en (lat), vederhäftighet, betalningsförmåga. veder-

häftig, i god ekonomisk ställning.

Soma [så':-], -n, indisk offerdryck.

Somatologi' -n (gr), läran om människokroppen.

Sombrero [-brä'rrå], -n (sp), bred-skyggig hatt med hög kulle.

Somnambu'1, -en, -er (lat), sömn-gångare. ^ambuli'sm, benägenhet att gå i sömnen. /^i'£era, sömnmedel. /^ole'ns, -en, dåsighet, slöhet. /^ole'nt, dåsig, sömnig. /^'us, sömn.

Sona'nt, -en, -er (lat), språkljud av vokalkaraktär (vokaler samt konsonanterna 1, m, n, och r).

Sona't, -en, -er (it), tonsättning i 3—4 satser för piano el. piano o. ett soloinstrument. -en, -er,

liten sonat.

Sond [sångd], -en, -er (fr), instrument för imdersökning av fistelgångar m. m. /^e'ra, undersöka med sond; höra sig för.

Sone'tt, -en, -er (it), versform med fjorton 11-staviga rader, rimmade efter schemat abba abba c d e ode.

So'nika (fr), helt enkelt.

Sopp, -en, -ar, en sorts svamp.

Sonor [-å':r] (it), klangfull. -en, klan^fullhet.

Sopr|a [så':-] (it), över (mus). -en, -er, högsta kvinnorösten.

Sorbonne [sårbå'nn], universitetet i Paris, grundat 1257.

Sord|i'n [så-], -en, -er (it), däm-mare på stråkinstrument; dämpare. /^'o el. ^ame^nte, dämpat, med dämmare (mus).

Sort|e'ra (fr), indela el. ordna efter sorter; lyda (under). /%^e'rad, välförsedd. /^ime'nt, -et, -, urval, varulager.

/^ime'ntsbok-handel, -n, bokhandel, som har kommissionslager.

Sorti', -n (fr), utträde.

Sospijra'ndo (it), suckande (mus), ^'ro, halv taktpaus.

Sostenu'to (it), uthållande (mus).

So't|död, -en, död genom sjukdom. /-w'säng, -en, -ar, dödsbädd.

Sotti's, -en, -er (fr), dumhet, dimat yttrande.

Sotto [så'ttå] (it), under. voce [-så^ttje], med dämpad röst.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Sou

Sou [so:] (fr), 5-centimesmynt.

Sou ..se även Su ...

Sous-chef [so':sje:f] (fr), under-befälhavare, avdelningschef.

South [sauth] (eng), syd-, söder.

Sovereign [så^vvrin], eng. guldmynt = 1 pound sterling.

Sovjet [savjä'tt], -en, -er (ry), råd. ^umo'nen, det bolsjevikiska Ryssland (sedan 1917).

Spa'hi, infött kavalleri i franska Afrika.

Spaljé, -n, -er (fr), anordning, varigenom träd tvingas att utveckla sin krona i e 11 plan.

Spaiikule'ra, slå dank.

Spa^nsk|a fiolen, stort fiollikt straff-redskap, vari vildsinta kvinnor i arméernas följe förr fastspändes.

ryttare, stormhinder av tagg-tråd. ^'a sjukan, epidemisk influensa. ^'a stöveln, förr tortyrinstrument, vari delinkventens ben krossades, ^fluga, skalbagge, förr använd till blåsdragande plåster. klack, hög, smal, föga svängd damklack. ^t rör, stam av rottingpalm.

Sparla'kan, -et, - (ty), sängom-hänge. /N^slä'xa, -n, -or, upp-sträckning (bakom äktenskapliga sängomhängen).

Spa'rring-partner [-pa':tner] (eng), avlönad träningsmotståndare (boxning).

Spart|aki'st, -en, -er (av namnet Spa^rtacus), deltagare i ett tyskt kommunistuppror 1919. /^a'n, -en, -er, invånare i fornt. Sparta. /^a'nsk, som avser Sparta; enkel, sträng.

Spasm, -en, -er (gr), ett slags muskelkramp, krampryckning, /^o'-disk, krampaktig.

Spa'tel, -n, -tlar (lat), färgspade.

Spa't|ie, -n, -r (lat), smalaste sortens utslutning (boktryck). ^'ium, -tiet, -tier, mellanrum, sträcka, /^iös [-tsiö':s], rymlig, utbredd.

Spatse'r|a (lat), lustvandra. käpp, -en, -ar. /^'tur, -en, -er.

Spätt, -en, hasledsinflammation hos hästar.

Speak|er [spi':kö], (eng), underhusets talman; hallåman. ^easy [-i':si], "tala tyst", lönnkrog.

Specer|ier (lat), kryddor, kolonialvaror. /^i'st, -en, -er, kryddkrä-mare, specerihandlare.

Speci|a'!- el. /^ie'll (lat), särskild, synnerlig. /^alise'ra, uttrycka i enskildheter, begränsa (sig) till visst fackområde. /^ali'st, -en, -er, fackman. /^a'liter, särskilt. /^alite't, -en, -er, särskild gren av vetenskap el. dyl.; egendomlighet.

^e [spe':sie], mynt. /-^es, art; räknesätt. /^fice'ra, ange i detalj. ^fi'k, särskild, egentlig. /%/fi'k vikt, ett ämnes vikt i förhållande till vattnets. /-wfikatio'ii, -n, -er, utförlig förteckning.

Spe'ci|meii, -'et, -'mina (lat), lärdomsprov. /-wmiiie'ra, avlägga lärdomsprov.

Spedi|tio'n, -en, -er (lat), mottagande o. avsändande av varor för annans räkning. ^tö'i:, -en, -er, person som utför spedition.

Spekta'kel, -klet, - (lat), skådespel; löjlig tilldragelse, oväsen.

Spekt|ra'laiialy's, -en, -er (lat), undersökning av ett ämnes z^'-rum, -tret, -tra, färgband som uppkommer, då ljus bry tes genom prisma. /-^rome'ter, -n, -trar, instrument för uppmätning av olika ljussorters våglängd. /-wroskop [-å':p], -et, -, instrument för spektralanalys.

Speku|la'nt, -en, -er (lat), person som ^le'rar, dvs. köper i syfte att sälja med vinst, jobbar; funderar på att förvärva. /^latio'n, -en, -er, affärstransaktion med oviss vinst; börsspel; begrundan. /-»^lati'v, begrundande; som avser spekulation.

Speiid|e'ra (it), bjuda, vara frikostig. /^e'rsam, frikostig, slösaktig.

Spe'rma;, -t (gr), manlig sädesväts-

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Spermatozo

ka. /^tozo [-tså':], -n, -er, manlig könscell.

Spes (lat), hopp, hoppets gudinna.

Spe^ts|borgare, -n, - (ty), kälkborgare. /^'bov, -en, -ar, skurk.

Spe'tälska, -n, lepra, en endemiskt smittosam sjukdom.

Spex, -et, - (lat), parodiskt amatörlustspel (i studentkretsar).

Spicca'to (it), tydligt (mus).

Spin [-inn] (eng), flygning i skarp spiral; ett slags sportfiske.

Spina'1 (lat), ryggmärgs-.

Spine'tt, -en, -er (it), äldre stränginstrument med tangenter.

Spi'im|hus, -et, -, äldre straffanstalt för kvinnor, /^^'sidan, kvinnliga linjen i en släkt.

Spio'n, -en, -er (it), kunskapare, spejare. /^age [-a':sj], -t, spionverksamhet. >^e'ra, utföra spionage.

Spira'1, -en, -er (lat), skruvlinje.

Spira'nt, -en, -er (lat), rivljud, t. ex. f, v, j, s och sj.

Spiri|ti'sm, -en (lat), åskådning som söker förbindelse med avlidnas andar, ^ti^st, -en, -er, anhängare av spiritismen. /^ti'stisk, som angår spiritismen. ^toso [-å':så] (it), eldigt, självfullt (mus), ^tua-li'sm, -en, åsikt att tillvaron innerst är av andlig karaktär. '-wtualite't, -en, intelligent kvickhet. /^tue'11, kvick, fyndig, /^tuo'-sa, spritdrycker, ^tus [spi':-], ande, andning; sprit (lösning), ^tus re'ctor [spi':-] ledande själen (i ett företag).

Spis, -en, -ar, även: avtryck av upp- o. nedvänd stiltyp i trycksak, t. ex.

Spitfire [spi'ttfaiö] (eng), snabbgående eng. jaktflygplan.

Spjä'lkiiing, -en, uppdelning av sammansatta ämnen i enklare.

Spleen [spli:n] (eng), försvenskat splin, likgiltighet, livsleda.

Splendi'd (lat), lysande, präktig. ^ isolation [sple^nndid [-aisele':-sjen]-] {+aisele':- sjen]+} (eng), "lysande avskildhet"

(om Englands ISOO-talspolitik).

Spoilsystemet [spåll-] i USA innebär, att alla viktiga ämbeten besättas av härskande polit. parti.

Spolie'ra (lat), förstöra, ödelägga.

Spondé, -n, -er (gr), versfot med två långa (betonade) stavelser.

Spondyli't, -en (gr), tuberkulös ryggkotsinflammation.

Sponta'n (lat), av egen drift.

Spor, -en, -er (gr), encellig förökningskropp hos kryptogamer.

Spora'disk (gr), spridd, enstaka.

Sport [-å-], -en (eng), kroppsövning; tävlingslek, däri redskapet spelar avgörande roll, t. ex. motortävling.

Spo'rtler (lat), laglig biinkomst.

Spray [spre:] (eng), strilapparat.

Spri^nkler, -n, -s (eng), en automatisk eldsläckningsanordning.

Sprfnter, -n, -s (eng), kortdistanslöpare.

Spru'd|el, -n, -dlar (ty), het källa, /-wla, överflöda.

Spurt, -en, -er (eng), uppdrivande av farten nära målet (i löpning).

Spu'tum (lat), upphostning.

Spy'gatt, -en, -ar (holl), hål i fartygssidan för vattens utrinnande.

Spånt, -en, -er (ty), längsgående förbiadelse mellan bräder el. plank.

Square [skwä':ö] (eng), fyrkant, torg, kvadrat /^head [-hedd], smädenamn på skandinav i USA. ^ mile [-mail], eng. kvadratmil (2.59 kvkm).

Squaw [skwå:] (indianspr), indianhustru.

Squire [skwalö] (eng), patron.

Stab, -en, -er (ty), personal som står till befälhavares förfogande.

Sta'bat ma'ter (lat), "modern stod (vid korset)", katolsk kyrkohymn.

Sta'bbur, -en, -er, fatbur, uppbyggd på stolpar i norska gårdar.

Stabi'l (lat), stadig, pålitlig, /^isa'-tor, -n, -'er, anordning för ^ise'-ring, -en, åtgärd för skapande av stabilt jämviktsläge. ^ite't, -en.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Staccato

stadighet, varaktighet, jämvikt.

Stacca'to el. stacka'to (it), kort anslag (mus).

Stacha'novsyste'met, ryskt system för effektivisering av arbetet.

Sta'd|ion, pl. -dier (gr), forntida rännarbana; större idrottsplats, /^'ium, -diet, -dier (lat), utvecklingsskede.

Sta'ds|fogde, -n, -ar, utmätningsman i stad. ^'fullmä'ktig, -en, -e, medlem av beslutande församling i stad. /^'tjänare, -n, -, magistratsvaktmästare.

Stafe'tt, -en, -er (it), übud, kurir; kort stav, som avlämnas av löpare till löpare i /-wlöpning, -en, -ar, avlösningslöpning.

Staffage [-a':sj], -t (fr), bifigurer.

Staffli', -t, -er (ty), tavelstäUning (under målandet). /^'målning, -en, -ar, flyttbar tavla i mindre format (ej fresk).

Stagii|atio'n [-ngn-],^-en, -er (lat), stillestånd, stillastående, /%/e'ra, stanna (i utvecklingen).

Stal|agini't, -en, -er (gr), uppskjutande droppsten. /^akti't, -en, -er, nedhängande droppsten.

Sta'mholländeri', -t, -er, äldre statlig avelsstation för boskap.

Stamping-out [stæ'mmping a'ut] (eng), massnedslaktning av kreatur som smittats av mul- o. klöv-sjukan.

Standa'r, -et, - (fr), ryttarfana, fana på tvärstång.

Sta'ndard, -en, -s (eng), måttstock, nivå. ^ise'ring, -en, -ar, skapande av enhetlighet i produktion o. beteckning, ^verk, -et, -, bokverk av bestående värde.

Sta'ndert, -en, -ar (lat), signal- el. befälsflagga till sjöss.

Stann|io'!, -en (lat), tunt blad av tenn. /^'um, tenn.

Stans, -en, -ar (ty), prägeljärn.

Stanz, -en, -er (it), strof; en rad rum i Vatikanen, dekorerade av Rafael o. hans efterföljare.

Stämpel, -n, -plar (ty), bädd för far-

tyg under byggnad, /^stad, -en, -städer, sjöstad med tullbehand-lingsrätt.

Star (eng), stjärna; populär filmskådespelare eller sportutövare, /-wspangled banner [sta':spæng-geld bæ'nnö] (eng), Stjämbane-ret (USA:s nationalflagga).

Start, -en, -er (eng), igångsättning, början, /^'a, börja sätta i gång.

Stas, -en (lat), blodstockning.

Stass, -en, ståt, full gala.

Stat, -en, -er (lat), ställning, tillstånd, avlöningsanordning; ämbetsmannakår; politisk enhet, /-"^'are, -n, -, lantarbetare, som får en del av lönen in natura (stat).

State'ra (lat), utföra statistroll.

Stat|i'k, -en (gr), jämviktslära. ^'isk, som avser jämvikt.

Statio'n, -en, -er (lat), hållplats; förläggningsort. ^e'ra, förlägga, bofast, ej flyttbar.

Stati'st, -en, -er (lat), person som utför stum roll i teaterpjäs.

Stati|stisk, -en (lat), siffermässig undersökning av samhällsföreteelserna. ^'stiker, -n, -, person som sysslar med statistik.

Stati'v, -et, - (lat), ställning.

Statoskop [-å':p], -et, - (gr), instrument för bestämning av luftfartygs riktning i höjdled.

Sta'ts|konto'ret, ämbetsverk som redovisar statens inkomster o. utgifter. /^'mini'ster, -n, -trar, statsrådets främste ledamot, /^'regle'-ringen, plan för statens utgifter o. inkomster för ett år. /^'råd, -et, -, kungens rådgivande korporation o. ledamot av denna, ^'råds-bere'dnmgen, förberedelse av regeringsärendena. /^'sekrete'rare, -n, statsrådets närmaste man i departementet. /^'utsko'ttet, ett riksdagsutskott. /^'verkspropo-sitio'n, -en, -er,

regeringens förslag till inkomster o. utgifter.

Statua'risk (lat), staty liknande.

Statue'ra (lat), fastställa. exe'm-pel, uppställa varnande exempel.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Statur

Sta|tu'r, -en, -er (lat), kroppsställning, växt. /^'us, tillstånd, /^'us quo [- kvà:], nuvarande sakläge, -en, -er, stadga.

Staty', -n, -er (fr), bildstod. ^e'tt, -en, -er, mindre bildstod.

Stavnsbaandet [sta'unsbånnet] (da), ett slags dansk livegenskap.

Stayer [ste':er], -n, -s (eng), uthållig tävlingshäst el. -cyklist.

Steari'n, -et (gr), ett fett, som utgör huvudbeståndsdelen i talg.

Steeple-chase [sti':pel-tje:s], -n, -r (eng), ritt över fasta hinder.

Steganografi', -n (gr), lönnskrift.

Ste'g|el och hjul, äldre avrättningsform med styckning o. upphäng-ning av delinkventen. /-wling, -en, -ar, uppspikning av avrät-tads kropp.

Stele, -n (gr), stentavla med inskrift, gravpelare.

Ste'lla (lat), stjärna. pola'ris, polstjärnan. ^ no'va, temporär stjärna. Stella'r, stjärn-.

Stencile'rmg, -en (eng), kopiering med avtryck på vaxat papper.

Steno|gra'f, -en, -er (gr), snabbskrivare. ^grati', -n, snabbskrift med särskilda tecken. /^gra'm, -met, -, stenografisk text.

Stenta'ndo (it), dröjande (mus).

Ste'ntorsröst, -en, -er (av greken S t e' n t o r, som överröstade 50 man), dundrande röst.

Stepp, dets. som stäpp.

Ste'pp|a (eng), dansa med smällande skosulor, /^er, -n, -s, vagnshäst med höga knärörelser.

Ste'rbhus, dets. som stärbhus.

Ste'reo|gra'm, -met, - (gr), bild tagen med '^me'terka'mera, -n, -or, dubbelkamera, vars två linser äro inställda som mänskliga ögon. /^metri', -n, rymdgeometri. /-wme'trisk, som avser rymdgeometrin. /<wskop [-å':p], -et, -, apparat för visande av '^'skopisk bild [-å':-], -en, -er, el. stereogram, däri bilden får större "djup". '^ty'p, -en, -er, gjuten

tryckplatta; som adj.: stel, oföränderlig. /^typi', -n, framställning av stereotyper. ^typö'r, -en, -er, person som ^type'rar, dvs. framställer stereotyper.

Steri'l (lat), ofruktbar; andefattig; bakteriefri. /^isatio'n, -en, -er, befriande av ett föremål från bakterier; upphävande av fortplantningsförmågan. '-wise'ra, utföra sterilisation. /«wlite't, -en, ofruktbarhet; frihet från levande bakterier.

Sterling [stö':ling] (eng), ord för fullvärdighet. Jfr Pound.

Ste'so (it), utdraget (mus).

Ste'sso te'mpo (it), i samma tempo.

Stetoskop [-å':p], -et, - (gr), in-stnmient för avlyssning av hjärt-o. lungljud.

Steward [stjo':öd, försv. stju':art], -en, -s (eng), skeppshovmästare.

Sti'bi|mn (lat), antimon. /^iii't, -en, spetsglans.

Sti'glucka, -n, -or, porthus i en kyrkogårdsinhägnad.

Sti'gnia, -t, -n el. -ta (gr), tecken. /^tis©'riiig, -en, -ar, uppkomst av sårmärken på religiösa mystikers händer o. fötter.

Stile'tt, -en, -er (it), dolk med treeggad klinga.

Stil|ise'ra (lat), avfatta; förenkla. /^i'st, -en, -er, författare med personlig stil. '-wisti'k, -en, stillära. /«wi'stisk, som avser skrivsättet el. stilistiken.

Sti'lle'ben, -et, - (ty), tavla med frukter, vilt, fiskar m. m.

Sti'ltje, -n, vindstilla.

Stimula'ns, -en, -ntia (lat), retme-del, eggelse. /^e'ra, egga, uppigga. /^us [sti':-], eggelse.

Sli^pel, -n, -pler (lat), småblad vid ett bladfäste på stjälken.

Stipend|ia't, -en, -er (lat), person, som innehar /^'ium, -diet, -dier, penningunderstöd för studier.

Stipule'ra (lat), bestämma, avtala.

Stirr, -en, -ar, laximge.

Stjä'la, stal, stulit.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.stjälk

Stjälk, -en, -ar. ^'ék, -en, -ar, vanlig ek.

Stjälpa, stjä'lpte, stjälpt.

Stjä'm|a, -n, -or. /^'anis, -en. baiie'ret, USA:s flagga, '^'dygn, -et, -, tiden mellan en fixstjärnas 2 meridianpassager, ^'fall, -et, -. /-»^'gossespel, -et, -, upptåg på Trettondagen. /-^'hop, -en, -ar, samling av stjärnor med gemensam rörelse.

Stjärt, -en, -ar. -en, -än-

der. /^'fena, -n, -or. ^'mes, -en, -ar. /^'täckare, -n, -, konturfjädrar, som täcka /^'pennorna.

Stock, -en, -ar, även straff redskap. Jfr Kyrkstock.

Stock exchange [ståkk iks-tje':ndj] (eng), fondbörs.

Stofi, -et, -er (ty), ämne, tyg. utstyra, uppsnygga.

Stofi'l, -en, -er (ty), förtorkad enstöring.

Sto|ici'sm, -en, filosofi som företräddes av /^'iska sko'lan, grek. filosofskola, enligt vilken allt sker med orubblig nödvändighet, varför ett liv utan själsliga störningar är det högsta goda. /^'iker, -n, -, anhängare av stoicismen; person med orubbligt sinneslugn, /-^'isk, som avser stoicismen; självbehärskad, karaktärsstark.

Sto'l|gången, yttersta delen av ändtarmen. --w^piller, -Uret, avlångt piller, avsett att införas genom stolgången.

Stoll [-å-], -en, -ar (ty), gruvgång.

Stomati't, -en (gr), inflammation i mimslemhinnan.

Sto'mme [-å-], -n, -ar, skelett.

Stomp [-å-], -en, -ar (fr), fördriv-ningsrulle för kolteckningar.

Sto'rlloge [-lå:sj], -n, -r (fr), avdelning av ordenssällskap med imderavdelningar. /^'mogul (pers), mongolhärskare i Indien 1526— 1857. /^'skifte, -t, ett ägoskifte på 1700-t. /^'tinget, norska riksdagen. 'v/'vesi'r, -en, -er, förr statsministern i Turkiet m. fl. länder.

Sto'rmavde'liiing, -en, -ar, tysk nazistisk organisation (SA).

Stout [staut] (eng), stark porter.

Stra'da, -n, -or (it), landsväg.

Strait [stre:t] (eng), sund.

Stramalj, -en, -er (ty), gaslik väv.

Strangule'ra (lat), strypa.

Strapa'ts, -en, -er (it), svår ansträngning. anstränga sig.

Strascma'ndo [-sjin-] (it), släpande, långsammare (mus). Fa^rco, med liggande stråke.

Strass, -en (ty), slipad glasbit som dekoration på damklänningar, balskor, kammar m. m.

Strat|e'g, -en, -er (gr), härförare, ^egi', -n, krigföringslära. /%/e'-gisk, som avser krigföring.

Strat|igrafi', -n (lat o. gr), läran om berglagrens inbördes ordning o. ålder. ^osfä'r, -en, -er, atmosfärens högre lager.

Stratokrati', -n (gr), knektvälde.

Stre'ber, -n, -brar (ty), hänsynslös o. inställsam lycksökare.

Street [stri:t] (eng), gata.

Streichgarn [sjtra^jjsj-], -et (ty), garn av okammad ull.

Strejk, -en, -er (eng), arbetsned-läggelse vid konflikt.

Stre'ltser, rysk kejserlig livvakt.

Stre'pito el. /^so [-å':så] (it), bullrande (mus).

Stre'tto (it), påskyndande (mus).

Stri'cto| ju're (lat), enligt sträng rättvisa. se'nsu, i sträng mening. Stri'kt, stram, noggrann, -en, -er, hopsnörning.

Strin|gendo [-ndjä'nn-] (it), med tilltagande hastighet (mus), ^gens [-ng-gä'nns], -en (lat), klarhet, följdriktighet. strängt

följdriktig.

Strisciando [-isja'nn-] (it), glidande (mus).

Strix (lat), uggla.

Strof [strå:f], -en, -er (gr), grupp av versrader, "vers".

Stroke [strå'ok], -n (eng), aktersta roddaren i en båt.

Strontium [-å'-], en metall.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Struggle for life

Struggle for life [stra'ggel få la'if] (eng), kampen för tillvaron.

Struktu'r, -en, -er (lat), inre byggnad, sammansättning; form.

Stm'ma, -n (lat), sköldkörtelförstoring genom jodbrist.

Strykm'n, -et (gr), en giftig alka-loid; framkallar kramp.

Strå'k|instrume'nt, -et, -: violin, violoncell, kontrabas m. fl. kvarte'tt, -en, -er, tonsättning för l:a o. 2:a violin, altviolin o. violoncell, en av varje; kapell med dessa instrument.

StuWn, -en, -er (lat), lunta för tändning av sprängladdning.

Stuck, -en, -er (it), gipsmurbruk för ornament; dylikt ornament. /-watu'r, -en, -er, stuckarbete.

-en, -er, person som utför stuckarbeten.

Stud-book [sta'dd-bokk] (eng), stuteribok, rasstambok.

Stude'nt, -en, -er (lat), person som avlagt /^exa'men, avgångsexamen från gymnasium o. lyceum. ^iko's, på studentmaner.

Stu'di|e, -n, -r, utkast, detaljarbete. /-weci'rkel, -n, -klar, frivilligt bildliingsarbete i grupp. /-were'k-tor, -n, -'er, pedagogisk rådgivare vid enskild skola, ^o, -n, -s, ateljé. /^o'sus, student, ^um, -diet, dier, vetenskaplig forskning, utbildning.

Stuff, -en, -er, mineralprov.

Stu'ka, -n, -or, jordtäckt hög med rotfrukter el. potatis för vinter-förvaring.

Stukaplan [sjto':ka-], -et, - (av ty. Sturz, störtning, och Kampf, strid), tyskt störtbombplan.

Stup|i'd (lat), dum. /-^idite't, -en, dumhet, /%^'or, -n, medvetslöshet.

Sturm -Aibteilung [-[sjto'rrm-app-ta^jjlong]-] {+[sjto'rrm-app- ta^jjlong]+} (ty), stormavdelning. /^-und-Drang [-onnt-], "storm o. trängtan", obalanserad, livslust-betonad brytningsperiod; Goethes ungdomsdiktning.

Stuteri', -t, -er (ty), hästuppföd-

ningsanstalt. /^'bok, -en, -böcker, rasstambok.

Stu'vare, -n, person som lossar o. lastar fartyg.

Stybb, -en, kolblandad lerig sand.

Sty'ckjiinkare, -n, -, högsta underofficersgraden vid artillerit.

Sty'gisk (av flodnamnet Styx), som avser Hades.

Style [fr: sti:l, eng: stail], stil.

Styli't, -en, -er (gr), pelarhelgon.

Sty'ptika (gr), blodstillande medel.

Sty'rbord, ett fartygs högra sida.

Styx, en av floderna i Hades.

Stå'nd|rätt, -en, -er, en krigsdomstol, som dömer till döden el. överlämnar målet till annan domstol. /^'sperso'n, -en, -er, (förr) burgen o. bildad, ej adlig person (läkare, professor, brukspatron, prästman m. fl.)

Stå'ng|jäni, -et, segt smidesjärn, /^'ryttare, -n, -, lätt rökt fläskkorv.

Stå'thållare, -n, -, landshövding.

Stä'ndchen [sjt-] (ty), serenad.

Stä'ndema, ståndsriksdagen.

Stäpp, -en, -er (ry), grässlätt.

Stä'rbhus, -et, - (ty), en avlidens oskiftade kvarlåtenskap, dödsbo.

Stäv, -en, -ar, fartygsända. ^'sl, styra mot (om fartyg).

Stö'v|elknekt, -en, -ar, apparat för stövlars avdragande. /^le'tt, -en, -er, låg stövel, damstövel.

Sub (lat), under. /^alte'moffice'r, -en, -er: löjtnant o. fänrik.

Subito [so^bb-] (it), hastigt (mus).

Subje'kt, -et, - (lat), satsdel varom något utsäges; människans "jag". /^i'v, grundad på personlig uppfattning. /-wivi'sm, -en, åsikten att all kimskap är subjektiv; förnekande av objektiva sedliga värden.

Subli'm (lat), upphöjt skön.

-et, giftig kvicksilverklorid. /^e'-ring, -en, -ar, kondensering av en gas direkt till fast form; driftslivets inriktning på högre uppgifter (konst, välgörenhet).

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Sublunarisk

Sub|lima'risk (lat), "under månen", jordisk, förgänglig, /^ma-ri'n, undervattens-. /'^ordina-tio'n, -en, -er, underordnande. /%^ordiiiatio'nsbrott, -et, vägran att lyda militär förman, /»»i^ordi-ne'ra, underordna.

Subre'tt, -en, -er (fr), skådespelerska i komiska flicla-oller.

Sub rosa [- rå':sa] (lat), "under rosen", i hemlighet.

Subsi'|dier (lat), imderstöd. understödjande, hjälp-.

Subsist|e'ns, -en, -er (lat), bestånd, utkomst. äga bestånd, ha

sin utkomst.

Subskri|be'nt, -en, -er (lat), person som /^be'rar, dvs. förbinder sig att köpa el. stödja. /-wptio'n, -en, -er, köpförbindelse, "teckning".

Substa'ii|s, -en, -er (lat), ämne. /^tialite't [-sial-], -en, -er, egenskapen att vara substans, /^tiell [-sie'll], som avser substans; väsentlig. [el. su'bb-], -et, tingord (t. ex. hus, förstånd).

Substi|tue'ra (lat), sätta i stället för. -et, -, ersättning.

/^tutio'n, -en, -er, sättande i stället för, ersättande.

Substra't, -et, - (lat), underlag.

Substniktio'n, -en, -er (lat), underbyggnad, grundval.

Subsum|me'ra (lat), sammanfatta under gemensam rubrik. -en, -er, hänförande av något under ett begrepp el. omdöme.

Subtil (lat), hårfin, spetsfundig. /-^ise'ra, befatta sig med spetsfundigheter. /^ite't, -en, -er, hår-finhet, hårklyveri, spetsfundighet.

Subtra|he'ra (lat), fråndraga, utföra. /^ktio'n, -en, -er, räknesätt för fråndragning.

Subtropisk [-trå':-] (lat), belägen intill tropiska bältet.

Subway [sa'bbwe:] (eng), underjordisk stadsbana.

Subven|e'ra (lat), hjälpa, under-Stödja. ^^tio^n, -en, -er, (stats-) understöd.

Succés [syksä':] (fr), försv. succé [sykse':], -n, -er, framgång. pyramidal [- piramida'11], stormande lycka, oerhörd framgång.

Succession [suksesjo':n], -en (lat), tronföljd, efterträdande, /^'sord-ningen, grundlagen om tronföljden (1810). Successi'v, småningom skeende.

Sucka't, -en el. -et (fr), kanderat grönt citronskal.

Sue'cia [sv-] (lat), Sverige.

Suffi'x, -et, - (lat), ändelse.

Suffl|é, -n, -er (fr), ett slags pudding. /^e'ra, viska. /^e'tt, -en, -er, nedfällbart vagnstak. -en, -er, fem. -en, -er, vis-

kare (på teatern). /^ö'rlucka, -n, -or, sufflÖrens plats.

Suffoca'to (it), dämpat (mus).

Suffrage'tt, -en, -er (lat), stridbar rösträttskvinna (i England).

Sufi'sm, -en (arab), asketisk riktning inom islam.

Sugge|re'ra (lat), påverka, ingiva. /^sti'bel, lättpåverkad, /^stibi-lite't, -en, mottaglighet för /^stio'n, -en, -er, ingivande av en föreställning, som för mottagaren får verklighetskaraktär. ^sti'v, framkallande suggestion, påverkande, förledande.

Sul ge'neris (lat), i sitt slag.

Suisse [swiss] (fr), Schweiz.

Suitcase [s-jo':tke:s] (eng), resväska.

Suite [switt] (fr), följd, svit.

Suj|et [sysjä':] (fr), föremål, ämne. ^ett el. syjett [-sjä'tt], -en, -er, medlem av teatertrupp.

SulagIeme'nt [-asjm-] el. '^ema'ng, -et (fr), lindring, lättnad. lindra, trösta.

Sulfa't, -et, -(er) (lat), svavelsyresalt. ^Vt, -en el. -et, -(er), sva-velsyrlighetens salt. --^i^tmassa, -n, kemisk trämassa. /^onaini'd, -en, läkemedel (mot limginflam-mation m. m.) ur stenkolstjära. ^urö's, svavelhaltig.

Sulky [sa'llki], -n, -kies (eng), 2-

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Sultan

hjulig vagn för travtävlingar.

Sulta'n, -en, -er (arab), envålds-härskare, kejsare. -et, -,

en sultans välde el. myndighet.

Su'iiuii|a, -n, -or (lat), det högsta, huvudsaken; resultatet av en addition; innehåll. /^a'risk, i huvuddrag, kortfattad, /^'a sum-nia'niin, "summomas summa", allt som allt. /^e'ra, hopräkna, /^'us epi'scopus, en landskyrkas högste styresman (i Sverige Konimgen).

Su'mianskog, norra Götaland.

Sunm'ter, ortodoxa muhammedaner.

Sun(n)tält, -et, - (eng), soltält (på fartyg).

Suomi [so'åmi] (fi), Finland,

Su'o te'mpore (lat), i sin tid.

Sup|é, -n, -er (fr), kvällsvard. /%/e'-ra, äta kvällsvard.

Su'per (lat), över-. mycket

fin. /-wfosfa't, -et, ett konstgödselmedel. />^iiitende'iit, -en, -er, biskops ersättare i vissa länder. /^oxi'd, -en, -er, dubbeloxid.

Supe'rb el. sype'rb (lat), präktig.

Supe'rior (lat), övre, högre. /^ite't, -en, överhöghet, överlägsenhet.

Superlati'v (lat), högsta kompara-tionsgraden (t. ex. högst, nyast).

Supi'num (lat), verbform, som anger fullbordad handling (t. ex. köpt, sprungit).

Suppl|ea^nt [el. -ea'ng], -en, -er (fr), ersättare. rweme'nt, -et, -(lat), tillägg, bihang. ^eme'nt-vinklar bilda tillsammans 180°. utfylla.

Suppllice'ra (lat), inge -en,

-er, böneskrift. /N^lika'nt, -en, -er, person som inger böneskrift.

Suppo|ne^ra (lat), förmoda, förutsätta. /^sitio'n, -en, -er, förutsättning, antagande.

Supprime'ra (lat), imdertrycka.

Suppuratio'n, -en, - (lat), varbildning, bulnad.

Su'praiiaturali'siii, -en (lat), tron på en Övernaturlig verklighet.

Supre'ma lex (lat), den högsta lagen.

Supremati', -n, -er (lat), överhöghet (påvens).

Surf [sö:f], -en (eng), bränning. /-w'ing, -en, balanserande på en bräda efter en motorbåt.

Surporte [syrpå'rrt], -n, -r (fr) inramat dörröverstycke.

Surroga't, -et, - (lat), ersättningsmedel (i nödfall).

Suspe'kt (lat), misstänkt.

Suspen|de'ra [-pangd-] (lat), uppskjuta; avstänga från tjänst imder viss tid. ^sio'ii, -en, -er, uppskov; tillfällig avstängning från tjänst. uppskjutande,

soa'r, -en, -er (fr), skydd för testikelpimgen vid ritt o. dyl.

Suta'n, -en, -er (fr), katolsk prästrock, "kaftan".

Suta'sch (fr), snörmakeriarbete.

Suten|e'ra (fr), underhålla, existera. -en, -er, mansperson, som försörjes av sköka.

Suterrä'ng, -en, -er (fr), källarvåning, underjordisk gång.

Sutu'r, -en, -er (lat), sammanfog-ning; operationsstyng.

Su'um cuique [- ko'jjkve] (lat), var och en sitt.

Sttveni'r, -en, -er (fr), minnesgåva, minnestecken.

Suverä'n, -en, -er (fr), regerande furste. Som adj.: oberoende, överdådig. /^ite't, -en, självständighet; överhöghet.

Sva|bb, -en, -ar, el. /^'bel, -n, -blar (ty), tågvirkeskvast.

Sva'da, -n (lat), ordflöde.

Swa'gger [eng uttal: swæ'ggö], -n, -s (eng), vid damkappa.

Sva^nesång, -en, -er, en skalds sista dikt; avskedssång.

Swaraj [-ra'ddj] (sanskr), självstyrelse (nationalistiskt slagord).

Sva'rande, -n, person som instämts till domstol.

Sva'rtskjortor, fascister; SS-män.

Sva'stika, -n, -or (sanskr), hakkors.

Sva'vel, -vlet, ett gult grundämne.

s och sj == tonande s och sj; th och dh

13 — Ordbok.

tonlöst och tonande väsljud.Svea

194

Synkronism

Sve^a, genitiv av svear.

Sweat|er [swe'ttö, försv. svi':ter], -n, -s (eng), sporttröja. ^'ing system [-si'sstem], utsvettnings-system.

Sve|ci'sm, -en, -er (lat), svenskt uttryck i annat språk. /^koma'n, -en, -er, svenskivrare (i Finland).

Sweepstake [swi':pste:k] (eng), in-satskapplöpning.

Sve'lto (it), otvunget (mus).

Sve'nsexa, -n, -or, kalas för ungkarl, som skall gifta sig.

Svenska flaggans dag: 6 jimi.

Svi'b|el, -n, -blar (ty), tryckform som fallit sönder. åstadkom-

ma svibel.

Swing, -en (eng), ett slags jazz och refrängsång därtill, /^'pjatt, -en, -ar, spenamn på förvekligade ynglingar, som fördriva sin tid på jazz-dansbanor.

Svit, -en, -er (fr), följe, följd av olikartade tonstycken; sjukdoms-följd.

Svyck, -en, -ar (ty), dryckeslag.

Svår (ty), tung, grov.

Svä'rds|orden, militär förtjänstorden, stiftad 1748. /-^'riddarorden, tysk riddarorden (1202—37). /^'sidan, manliga linjen.

Sybari't, -en, -er (av stadsnamnet S y'b a r i s), vällustig vekling.

Sydvä'st, -en, -ar, oljedukshatt.

Syffis|ans [-'ngs], -en (fr), dryghet. /^a'nt, dryg, inbilsk.

Syfi I lidologi', -n (gr), läran om könssjukdomarna. /^lis [sy':], smittosam könssjukdom. /^li'tiker, -n, -, person som lider av sj^ilis. /^li'tisk, som avser syfilis.

Sylf, -en, -er, fem. /^i'd, -en, -er (fr), luft-ande. ^i'disk, sylfidlik, späd, luftig, graciös.

Syll, -en, -ar, dets. som sliper.

Sylla'bisk (lat), stavelse-.

Syllogi'|sm, -en, -er (gr), slutledning. /^sti'k, -en, slutledningslära.

Symbios [-å':s], -en (gr), sammanlevnad av olika organismer.

Symbol [-å':l], -en, -er (gr), sinnebild; bekännelseskrift. /^i'k, -en, sinnebildslära, läran om bekännelseskrifterna. /^ise'ra, uttrycka m. sinnebild. /%/'isk, sinnebildlig, bekännelse-. -en, litterär

riktning på 1880-talet, som krävde sinnebildlig innebörd i dikten. /^i'st, -en, -er, anhängare av symbolismen, ^um apostolicum [sy'mm-], trons artiklar.

Sym|foni', -n, -er (gr), orkesterstycke i flera satser, /^fonisk [-få':-], som avser sjm[^oni.

Symmaki', -n, -er (gr), försvarsförbund.

Symme|tri', -n (gr), regelbundenhet i formen, /^'trisk, som bildar symmetri; som kan delas i likadana hälfter.

Sympat|e'tisk (gr), som har medkänsla för; som har samband med. /^e'tiskt bläck, -et, bläck som blott synes vid uppvärmning. -n, -er, medkänsla. '-^ise'ra, komma överens med. /^'isk, som väcker sympati.

Symposion [-på': -], -siet, -sier (gr), dryckeslag.

Symtom [-å':m], -et, - (gr), sjukdomstecken. ^a'tisk, som avser symtom, utmärkande.

Sy'nagoga, -n, -or (gr), mosaisk gudstjänstlokal.

Syndika|li'sm, -en (fr), opolitisk arbetarrörelse, som vill överlämna produktionsmedlen åt fackföreningarna. /^li'st, -en, -er, anhängare av syndikalismen. /^'t, -et, -, försäljningskartell.

Syn|estesi', -n, -er (gr), sinnesanalogi. /^gene'sia, 19 :e klassen i Linnés sexualsystem. /^kop [-å':p], -en, -er, sammandragning av två taktdelar el. stavelser, /^kope [sy'nn-], -n, svimning. ^kreti'sm, -en, -er, försök att sammansmälta olika kjnrkoläror. /^kronise'rad el. /^lironisk [-å':-], samtidig. ^kroni'sm, -en, -er, samtidighet.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Synod

Synod [-à':d], -en, -er (gr), kyrkomöte, kyrkostyrelse.

Synony'm, -en, -er (gr), utbytesord; som adj.: liktydig. -en, läran om synonymerna.

Synop|sis [-å'pp-] (gr), samskåd-ning; översiktlig framställning, ^'tikema, de tre första evangelierna, som ha samstämmiga berättelser om Jesus, /^'tisk, översiktlig.

Syn|ta'ktisk (gr), som avser /^ta'x, -en, satslära.

Synte'|s, -en, -er (gr), sammansättning, sammanställning, /^'tisk, sammansatt, konstgjord.

Sy'r8, -t, det vanligaste grundämnet.

Sy'rinx (gr), panflöjt.

Syrjä'ner, finsk-ugrisk folkstam i norra Ryssland.

Syrtu't, -en, -er (fr), lång livrock; bordsställ (för ättika, salt m. m.).

Sy'ssliiig, -en, -ar, kusinbarn.

Syste'm, -et, - (gr), ett sammansatt planlagt helt, vetenskaplig lärobyggnad ; spritförsäljningsbolag. ^ati'k, -en, läran om vetenskapligt ordnad framställning, /^ati-

se'ra, bringa i system. /^a'tisk, välordnad, planmässig. /^a'tisk teologi', gemensam benämning på dogmatik och moralteologi.

Sy'stole (gr), sammandragning,

Såve'ra (fr), rädda.

Sä'lbisam, pälsverk av bisamråtta.

Sä'mskskinn, -et, -, mjukt, tyglikt, trangarvat skinn.

Säsong [-å'ng], -en, -er (fr), årstid, tiden för vissa nöjen.

Säteri', -t, -er, jordegendom som befriats från jorden åvilande allmänna utskylder.

SÖ'der om la'ndsvägen, sydvästra Skåne.

Sö'nmiersketips, -et, -, osakkunnigt tippningsförsök, som genom omständigheternas makt slår in och inbringar betydande vinst.

Sö'ndag, -en, -ar, "solens dag", veckans första dag; kristen gudstjänstdag.

Sörv (försv. av serv [sö:v]), -en, -s el. -ar (eng), sätt att slå upp bollen i tennis, /-^'a, slå upp bollen i tennis.

T

Tabatiä'r, -en, -er (fr), snusdosa.

Tabel|då't, -en, försv. avtable d'hote. '^ra's, försv. av table rase.

Tabe'll, -en, -er (lat), siffersammanställning. /^a'risk, i tabellform.

Tabe'rna, -n (lat), värdshus.

Tabema'kel, -klet, - (lat), tält med förbundets ark i GT; takhimmel.

Table [ta'bb(e)l] (fr), bord. d'h6te [-då':t], måltid efter sammanställd matsedel. rase [-ra':s], rent hus. ^tt [-lä':tt], -en, -er, medikamentskaka; liten duk av spetsar el. dyl.

Tablå', -n, -er (fr), siff er översikt; scen i teaterpjäs; ordnad grupp av orörliga personer.

Ta'bu (polynes), helig; farlig,

Ta'bula (lat), spelbräde, skrivtavla. ni'gra, svarta tavlan. ra'sa, rent hus. /^'rium, -riet, -rier, förvaringsplats för dokument, ^'tor, -n, -'er, anordning för kolumnskrift på skrivmaskin.

Tabure'tt, -en, -er (fr), stol utan ryggstöd; statsrådsämbete.

Ta'cet (lat), "han tiger" (mus).

Ta'ckling, -en, -ar, tågvirke till master, rår m. m. på fartyg.

Ta'ffel, -n, -fflar (ty), gästabudsbord; festmåltid; piano med liggande strängar, parallella med klaviaturen, /^berg, -et, -, har flat topp. otäckare, -n, -, person som

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud. Synod

Synod [-à':d], -en, -er (gr), kyrkomöte, kyrkostyrelse.

Synony'm, -en, -er (gr), utbytesord; som adj.: liktydig. -en, läran om synonymerna.

Synop|sis [-å'pp-] (gr), samskåd-ning; översiktlig framställning, ^'tikema, de tre första evangelierna, som ha samstämmiga berättelser om Jesus, /^'tisk, översiktlig.

Syn|ta'ktisk (gr), som avser /^ta'x, -en, satslära.

Synte'|s, -en, -er (gr), sammansättning, sammanställning, /^'tisk, sammansatt, konstgjord.

Sy'r8, -t, det vanligaste grundämnet.

Sy'rinx (gr), panflöjt.

Syrjä'ner, finsk-ugrisk folkstam i norra Ryssland.

Syrtu't, -en, -er (fr), lång livrock; bordsställ (för ättika, salt m. m.).

Sy'ssliiig, -en, -ar, kusinbarn.

Syste'm, -et, - (gr), ett sammansatt planlagt helt, vetenskaplig lärobyggnad ; spritförsäljningsbolag. ^ati'k, -en, läran om vetenskapligt ordnad framställning, /^ati-

se'ra, bringa i system. /^a'tisk, välordnad, planmässig. /^a'tisk teologi', gemensam benämning på dogmatik och moralteologi.

Sy'stole (gr), sammandragning,

Såve'ra (fr), rädda.

Sä'lbisam, pälsverk av bisamråtta.

Sä'mskskinn, -et, -, mjukt, tyglikt, trangarvat skinn.

Säsong [-å'ng], -en, -er (fr), årstid, tiden för vissa nöjen.

Säteri', -t, -er, jordegendom som befriats från jorden åvilande allmänna utskylder.

SÖ'der om la'ndsvägen, sydvästra Skåne.

Sö'nmiersketips, -et, -, osakkunnigt tippningsförsök, som genom omständigheternas makt slår in och inbringar betydande vinst.

Sö'ndag, -en, -ar, "solens dag", veckans första dag; kristen gudstjänstdag.

Sörv (försv. av serv [sö:v]), -en, -s el. -ar (eng), sätt att slå upp bollen i tennis, /-^'a, slå upp bollen i tennis.

T

Tabatiä'r, -en, -er (fr), snusdosa.

Tabel|då't, -en, försv. avtable d'hote. '^ra's, försv. av table rase.

Tabe'll, -en, -er (lat), siffersammanställning. /^a'risk, i tabellform.

Tabe'rna, -n (lat), värdshus.

Tabema'kel, -klet, - (lat), tält med förbundets ark i GT; takhimmel.

Table [ta'bb(e)l] (fr), bord. d'h6te [-då':t], måltid efter sammanställd matsedel. rase [-ra':s], rent hus. ^tt [-lä':tt], -en, -er, medikamentskaka; liten duk av spetsar el. dyl.

Tablå', -n, -er (fr), siff er översikt; scen i teaterpjäs; ordnad grupp av orörliga personer.

Ta'bu (polynes), helig; farlig,

Ta'bula (lat), spelbräde, skrivtavla. ni'gra, svarta tavlan. ra'sa, rent hus. /^'rium, -riet, -rier, förvaringsplats för dokument, ^'tor, -n, -'er, anordning för kolumnskrift på skrivmaskin.

Tabure'tt, -en, -er (fr), stol utan ryggstöd; statsrådsämbete.

Ta'cet (lat), "han tiger" (mus).

Ta'ckling, -en, -ar, tågvirke till master, rår m. m. på fartyg.

Ta'ffel, -n, -fflar (ty), gästabudsbord; festmåltid; piano med liggande strängar, parallella med klaviaturen, /^berg, -et, -, har flat topp. otäckare, -n, -, person som

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Tafsir

skötte dukningen o. förvaltade linnet på slott.

Tafsi'r (arab), koranutläggning.

Taft, -en el. -et, -er (pers), lärft-vävt tunt siden.

Ta'ifun el. ta"jfun (eng), tyfon.

Tailor-made [te':lö me: d] (eng), skräddarsydd damdräkt.

Taj Mahal [tadj-] (hindost), "kronpalatset", gravbyggnad från 1600-talet i Agra.

Ta'ka hä'nder, (i) opartisk persons händer.

Takome'ter, -n, -trar (gr), hastighetsmätare, varvräknare.

Takt|i'k, -en (gr), truppföringslära; tillvägagångssätt, /^'iker, -n, taktikkunnig person, /^/'isk, som avser taktiken.

Tala'ng, -en, -er (fr), begåvning; framstående skicklighet, /^'scout [-ska'ut], -en, -er, person som för nöjesindustrins räkning uppspanar dramatiska el. musikaliska talanger.

Tala'r, -en, -er (lat), fotsid domar-och prästrock.

Tale'iit, -en, -er, fomgrek. mynt-och viktenhet.

Talisman [-ma':n], -en, -er (arab), magiskt skyddsföremål.

Talk, -en (arab), mineral av magnesiumsüikat; användes pulvriserat för minskande av friktion.

Ta'llmn (estn), Reval.

Ta'Uiimi, en blygrå metall.

Ta'lman, -nen, -män, ordförande i riksdagens kamrar.

Ta'lmlguld, -et, gul legering av koppar (86.4 %), zink, tenn o. järn.

Talmu'd, rabbinlitteraturen.

Talong [-å'ng], -en, -er (fr), stam till kupongark; återstod av kortlek efter givningen.

Tambu'r, -en, -er (fr), förrum, kappnmi; trumma. -en,

-er, liten trimima med metallskivor. /^'-majo'r, -en, -er, rege-mentstrumslagare; skämtsamt om rockvaktmästare.

Tami'l el. tamu'l, dravidfolk i sydöstra Främre Indien.

Tammany Society [tæ^mmeni [-så-salti]-] {+så- salti]+} (eng), demokratisk organisation i New York.

Tampon(g) [-å'ng], -en, -er (fr), plugg, propp för stillande av blödning.

Ta'natos (gr), döden.

Ta'ndem (lat), spann av flera hästar efter varandra; cykel med plats för två efter varandra.

Ta'ndprote's, -en, -er (gr), löstand-gamityr.

Tangie'nt [-ng-g- el. -nj-], -en, -er (lat), beröringslinje, anslags-klaff (mus). vidröra; vara

tangent till.

Ta'ngo, -n, argentinsk pardans.

Tank, -en, -ar el. -s (eng), cistern för flytande ämnen; stridsvagn.

Tanni'n, -et (ty), garvsyra.

Tanta'l, -en, en sällsynt metall.

Ta'ntaloskval, -et, - (av egennamnet T a'n t a 1 o s), kval inför ouppnåeligt men hägrande mål.

Tant|ie'm, -en, -er, el. ^ième [-[tang-siä':m]-] {+[tang- siä':m]+} (fr), vinstandel för företagsledare.

Ta'nto (it), så mycket (mus).

Taoi'sni, -en (kin), kinesiskt lärosystem av Lao-tse.

Tape't, -en, -er (gr), väggbonad; väggklädsel av papper.

Tapi'r, -en, -er, uddatåigt hovdjur m. kort snabel.

Tapisseri', -t, -er (fr), broderiarbete, väggbonad.

Ta'pto, -t, -n (plty), militär kvälls-signal.

Ta'ra, -n (it), omslagets vikt.

Tarante'lla, -n, italiensk dans till tamburin i 3/8 el. 6/8 takt.

Tari'ff, -en, -er (sp), prislista, taxa.

Tarlata'n, -en el. -et, gles bomulls-gas till enklare maskeraddräkter m. m.

Tars, -en, -er (gr), vrist hos fåglar o. däggdjur.

Tarta'n, -et (eng), skotskt rutigt ylletyg.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).**Ta'rtaros,** den djupaste underjorden i grek. mytologi.

Tartuffe [-ty'ff] (en teaterfigur), skenhelig person, hycklare.

Ta'skspelare, -n, - (ty), dålig skådespelare, illusionist.

Tata'rer, ett mongolfolk.

Tatler [tæ'ttlö] (eng), pratmakare.

Ta'ttare, -n, avkomling av svensk och zigenare.

Tatue'ra (tahitiska), insticka el. måla figurer i huden.

Tau (*T, τ*), grek. bokstaven **t**.

Tauto|gra'm [ta'vvtå-], -met, - (gr), dikt, vari alla versrader börja med samma bokstav, **~logi',** -n, -er, upprepning av det sagda med andra ord.

Tave'rn, -en, -er (it), värdshus.

Tax, -en, -ar, kortbent grythund.

Ta'x|a, -n, -or (lat), avgiftsberäkning. **~ame'ter,** -n, -trar, räkneverk för bestämning av avgiften vid droskbilsfärd. **~e'ra,** fastställa pris, uppskatta. **~e'ringsnämnd,** -en, -er, fastställer en persons taxering till beskattning på grundval av hans självdeklaration m. m.

Taylorsystemet [te':lö-] (av egennamnet Taylor) åsyftade höjande av arbetseffektiviteten.

Teagown [ti':gaun] (eng), teklänning, eftermiddagsklänning.

Teakträ [ti':k-], -t (eng), ett hårt virke för skeppsbyggeri m. m.

Tea'tler, -n, -trar (gr), skådebana, skådespelarkonst. **~ra'lisk,** som avser teater; uppstyltad.

Teba'ner, invånare i grek. **Tebe.**

Te de'um (lauda'mus) (lat), "Dig, Gud, (prisa vi)"; ambrosianska lovsången (sv. ps. 603).

Tein|t [täng] (fr), hy. **~te** [-t], färgskiftning, färgton.

Teism [te-i'ssm], -en (gr), tron på en över världen höjd, personlig Gud, skapare o. styrare.

Tek|ni'k, -en (gr), konstlära, konstskicklighet, praktiskt tillvägagångssätt. **~'niker,** -n, -, person som sysslar med teknik. **~'nisk,** yrkesmässig, som avser teknik. **~nolog** [-å':g], -en, -er, elev vid teknisk läroanstalt. **~nologi',** -n, läran om råämnenas egenskaper o. bearbetning.

Tekto'nisk (gr), som avser byggnad.

Tele|fon [-å':n], -en, -er (gr), "fjärrtalare". **~fone'ra,** använda telefon. **~foni',** -n, läran om telefonen. **~foni'st,** -en, -er, verkställare av telefonkoppling. **~fotografi',** -n, telegrafisk bildöverföring. **~gra'f,** -en, -er, "fjärrskrivare". **~grafe'ra,** använda telegraf. **~grafi',** -n, läran om telegrafen. **~gra'fisk,** som avser **~gra'm,** -met, -, meddelande medelst telegraf. **~gra'mbyrå,** -n, -'er, nyhetsförmedlare till tidningar. **~pati',** -n, tankeöverföring. **~pa'tisk,** som avser telepati. **~skop** [-å':p], -et, -, astronomisk tub. **~skopisk** [-å':p-], som avser teleskop. **~visio'n,** -en, "fjärrseende", telegrafisk bildöverföring; bildradio.

Teleo|logi', -n (gr), åsikt att allting har ett ändamål. **~logiska** [-lå':-] **bevi'set för Guds existe'ns** åberopar skapelsens ändamålsenlighet.

Te'lferbana, -n, -or (gr), enspårig transportbana med hängande löpvagnar.

Tell|u'r, -en (lat), en sällsynt metall. **~u'risk,** som avser **~'us,** Jorden (som planet).

Te'ma, -t, -n el. -ta (gr), grundtanke; skriftligt översättningsprov; sammanställning av vissa verbformer.

Te'mpel, -plet, - (lat), helgedom. **~herreorden,** medeltida andlig riddarorden (1118—1312).

Temper|ame'nt, -et, - (lat), sinnesbeskaffenhet, skaplynne. **~amåleri** [te'-], -t, utföres med täckande vatten- el. oljefärger. **~atu'r,** -en, -er, värmegrad. **~e'ra,** göraTempererade zoner

lagom; dämpa. /^e'rade zo'ner, områdena mellan resp. vändkretsar och polcirklar.

Te'mpi passa'ti (it), flydda tider.

Temple Bar [te'mmp(e)l -], gränsen mellan City och det övriga London.

Te'mp|o, -t,-pi (it), tidmått, takt, hastighetsgrad. /^ora'l, som avser tid el. tempus. /^orä'r, tillfällig, övergående, ^s [tång] (fr), tid. pl. - el. /^'ora (lat),

tid, tidsform av verb.

Tenacite't, -en (lat), hållfasthet.

Tend|e'ns, -en, -er (lat), strävan, böjelse, avsikt. /-^e'nsroma'n, -en, -er, avsiktsroman, ^tentiös [-siö':s], avsiktlig, med tendens. /^e'ra, syfta, gå ut på.

T©'nder, -n, -drar (eng), kolvagn till lokomotiv; hjälpfartyg.

Tenn, -et, en vit metall.

Te'nnis, -en (fr), ett bollspel.

Teno'r, -en, -er (it), högsta mansrösten; sångare med detta röstläge. /^ba'ryton, hög baryton.

Tensio'n, -en (lat), spänning.

Tenta'kel, -n, -kler (lat), känselspröt; trevare.

Tent|a'men, plur. /^a'mina (lat), förhör, prövning. -en, -er,

person som undergår tentamen. ^a're li'cet, försöka duger, /^a'-tor, -n, -'er, person som anställer tentamen. /^e'ra, undergå el. anställa tentamen.

Tenu'to (it), uthållet (mus).

Teobromi'n, -et, purinbas i kakao.

Teo|dicé, -n, -er (gr), försök till vetenskapligt bevis för det ondas berättigande, /-wkrati', -n, -er, "gudsvälde", kyrkostat, prästvälde. ^kra'tisk, som avser teokrati. '^log [-lå':g], -en, -er, person som sysslar med '^logi', -n, kristen religionsvetenskap. /^logi^e do'ktor (licentiat [-sia':t], kandida't), innehavare av akademiska värdig-heter. /^logisk [-lå':g-], som avser teologi, /^sof [-så':f], -en, -er, anhängare av ^sofi', -n, ett

religionssurrogat av ind. ursprung.

Teo|re'm, -et, - (gr), lärosats, som kan logiskt bevisas. /-wre'tiker, -n, person som främst intresserar sig för teori; opraktisk människa. /^retise'ra, uppställa teorier (el. opraktiska idéer), /^re'-tisk, som avser teori; abstrakt; opraktisk. -n, -er,^ förkla-

ringsförsök, vetenskaplig åsikt.

Tera|peut [-pe'vvt], -en, -er (gr), praktiserande läkare, /^peutisk [-pe'w-], som avser -n,

-er, sjukdomsbehandling.

Te'rbiuni, sällsynt jordartsmetall.

Term, -en, -er (lat), tal i en summa; benämning, fackuttryck, --»^i^n, -en, -er, bestämd tidpunkt, fÖr-fallotid; del av läsår. /^ina'tor, -n, gränsen mellan ljus o. skugga på månen, /^inologi', -n, -er, sammanfattningen av benämningar inom ett fackområde.

Termi't, -en, -er, ett slags samhällsbildande insekt.

Te'rmo dynami'k, -en (gr), läran om värmets omvandling till andra energiformer, ^logi', -n, värmelära. /^me'ter, -n, -trar, värmemätare. /^sflaska, -n, -or, vär-meisolerad glasflaska. /^sta't, -en, -er, värmeregulator. /^terapi', -n, behandling av sjukdomar med värme.

Terpenti'n, -et el. -en, -er, barrträdsbalsam.

Terpsikore [-kå':re], dansens o. körlyrikens musa i grek. myt.

Te'rra (lat), jord, jorden. fi'r-ma, fast mark, fastland. in-co'gmta, okänt land. ^ nulli'us, ingen mans land. /^ko'tta, -n, ett slags oglaserat lergods, /^'ss, -en, -er, trapplik avsats; altan.

Terr|e'ster el.-^e^strisk (lat),jordisk, /^'ier, -n, -s "jordhund", ett slags små hundar. -en, -er, sopp-

skål. /^itoria'1 el. /^itorie'll, som avser >^ito'riiim, -riet, -rier, xm-derlydande område. /^ä'ng, -en (fr), jordstycke, (svårtillgänglig)

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Terränglöpning

mark. /^ä'nglöpnmg, -en, -ar, fotlöpning i obanad terräng.

Terr|i'bel (fr), förskräcklig, /^'or, -n, el. /^ori'sm, -en (lat), skräck, skräckvälde. /v^orise'ra, injaga skräck. /^ori'st, -en, -er, våldsman, "skräckman".

Ters, -en, -er (it), den tredje; 3:e tonsteget i diatoniska skalan.

-en, -er, tonstycke för 3 sångstämmor med ackompanjemang.

Te'rti|a (lat), den tredje; tryckstilsgrad (16 punkter), ^a ma'nu, med tredje handen (orgel). tredje. /^ä'rperioden, jordklotets näst yngsta utvecklingsperiod.

Terzin [-tsi':n], -en, -er (it), strof av tre 5-fotade jambiska versrader, rimmade aba, bcb, cdc osv.

Tes, -en, -er (gr), lärosats, sats.

Tesa'urus (lat), skattkammare; lärt samlingsverk.

Te'slastr(>mmar (av egennamnet T es 1 a), växelströmmar med högt periodtal, användes i medicinen.

Te'spiskärra, -n, -or (av namnet T e's p i s), resande teatersällskap.

Testamen|ta^risk (lat), som avser /^'te, -t, -n, en persons sista vilja rörande kvarlåtenskapens användning; huvuddel av Bibeln. /^te'ra, bortskänka genom testamente.

Test|a'tor, -n, -'er, den som upprättat testamente. /^ifie'ra, vittna.

Testi'kel, -n, -klar (lat), sädeskörtel hos mannen.

Testima'mum, -niet, -nier (lat), vittnesmål, intyg.

Te'ta (O, grek. bokstaven t(h).

Te'tanus (lat), stelkramp.

Tete|-à-téte [tä:tatä':t] (fr), försv. tätatä't, -en, -er, mell. fyra ögon. /^-béche-frimärken [-bä':sj-], frimärken, på vilka porträtt avbildats i omväxlande vänster- och högerprofil på samma ark el. rulle.

Tetra|dyna'mia (gr), 15:e klassen i Linnés sexualsystem. [-gå':n], -en, -er, fyrsiding. kord [-kå':rd], -et, följd av

fyra toner, /^'ndria, 4:e klassen i Linnés sexualsystem, /^'rk, -en, -er, fornrom. lydfurste. /^sty'l, -en, -er, tempelfasad med fyra kolonner.

Teufel [tå'jjfel] (ty), djävul.

Teuto'ner, ett germanfolk.

Textil|ier, alster av /^industri', -n, tillverkning av vävnader.

Tha'ler, -n, - (av ortnamnet J o a-chimsthal), äldre tyska silvermynt; därav Daler o. Dollar.

Thanksgiving Day [thæ'ngks-gi'v-ving de:] (eng), "tacksägelsedag", nationaldag i USA.

Thé dansant [te:dangsa'ng] (fr), tebjudning med dans.

Three-ply [thri':plai] (eng), tre-dubbelt fanér.

Thy'nius (lat), brässen.

Th,yreoide'a (gr), sköldkörteln.

Tia'ra, -n (lat), påvekronan.

Tiers état [tiä:rseta'] (fr), tredje ståndet (under franska revolutionen).

Tigre'rad, tigerfärgad.

Timba'l, -en, -er (fr), puka; ett slags fylld pastej.

Timbre [tängbr] (fr), röstens klang.

Time [taim] (eng), tid.

Timi'd (fr), blyg. -en, blyg-

het, skygghet.

Timoroso [-å':så] (it), skyggt.

Tinkai, -en, råborax.

Tinktu'r, -en, -er (lat), läkemedel i spritlösning.

Tip|s, -et, - (eng, pl.), anvisning om tävlandes utsikter att vinna, pa, förutsäga en tävlings utgång; stjälpa en lastvagn. '^'-top [-tåpp] (eng), högmodern, finfin.

Tira'|d, -en, -er (fr), långrandigt anförande; snabbt spelad notföljd. ^"to (it), utdraget (mus).

Tfsdag, -en, -ar, guden Tyrs dag.

Tita'n, -en, -er, gud av äldre släkt i grek. myt.; en metall.

Ti't|el, -n, -tlar (lat), rubrik; yrkes-el. hedersbenämning, /^'elblad^ -et, -, första bladet i en bok med bokens namn (titel). /^ulatu'r,

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Titulera

-en, -er, en persons titlar, /^u-le'ra, tilltala med titel. ^ulä'r, som äger titeln men ej ämbetet.

Titre'ring, -en, -ar (fr), ett slag3 kvantitativ analys.

Ti'voli, -t, -n (av stadsnamnet Ti'-v o 1 i), nöjesfält.

Tjalk, -en, -ar (holl), flatbottnad, rimdgattad flodbåt.

Tjeck, -en, -er, bömare, invånare i /^oslova'kieii, republik i östra Europa 1919—39.

Tjeka', -n, ryska bolsjevikemas hemliga polis 1917—22.

Tjerke'sser, folkstammar i Kaukasien (abchaser m. fl.).

Tjervo'nets, rysk myntenhet 10 rubel (19.20 kr. i guld).

Tjog [-à:g], -et, -, tjugutal.

Tju'ta, tjöt, tju'tit.

Tjä'der, -n, -drar, en hönsfågel.

Tjä'l|e, -n, jordens frysning. lossning, -en. Tjäll, -et,

Tjä'ii|a. /^'are, -n, -. /^ari'nna, -n, -or. /^'lig. Tjänst, -en, -er. /^'aktig. /^'ebrev, -et, -. ^'e-byrå, -n, - er. /^'eman, -nen, -män. ^'göring, -en, -ar. år, -et,

Tjä'r|a, -n. /^'blomster, -tret. z-^'-borste, -n, -ar. /^'bränjaing, -en. /-w'färger. /^'ig. '-»-"papp, -en. /^'salva, -n, -or. /^'pyts, -en, -ar. ^'tvål, -en, -ar.

Tjärn, -en, -ar, skogssjö.

Tjöt (imperf. av tjuta).

Toast [tå'ost], -en (eng), rostat bröd; skåltal.

To'bak, -en (sp), torkade blad av Nicotia'na-arter.

Toboggan [-bå'gg-] (eng), indiankälke.

Tocca'ta (it), fantasistycke (mus).

Toddy [-å'-], -n, -ddar (eng), konjak med varmt vatten o. socker.

Toft [tå-], -en, er, roddarbänk.

Toga [tå':-], -n, -or (lat), vit forn-rom. yllemantel.

Toka'j(er), -en, ungerskt dessertvin.

To'Iag, -et, äldre importavgift.

Toler|a'bel (fr), dräglig.

[-'ngs], -en, fördragsamhet. /-wa'nt, fördragsam. /^e'ra, fördraga. Tolk [tå-], -en, -ar, översättare. ^'a, översätta, /^'a (lapska), åka skidor efter häst. Töm [tå:m], -en, -er (fr), volym,

del av ett större bokverk. Toma|hawk [-hå':k] el. -en,

-er, indianyxa. To'mas|fos£a't, -et, och /^slagg, -et

el. -en, konstgödselmedel. Torna't, -en, -er, röd, saftig frukt

av en Sola'num-art. Tombola [tå'mm-], -n, -or (it), ett

slags nummerlotteri. Tommy Atkins [ta'mmi æ'ttkins], benämning på den eng. soldaten. Tomträtt, -en, -er, nyttjanderätt till

tomt för viss tid. Ton [tånn], -net, - (eng), viktmått — 1.000 kg. Jfr Registerton. nage [-a':sj], -t, tontal; handelsflotta.

To'nfisk, -en, -ar, en stor makrillfisk.

To'nika, -n, -or (lat), grxmdton. To'nisk (gr), stärkande, ihållande;

som avser tonikan. Tonsi'lIer (lat), örmandlar. Tonsu'r, -en, -er (lat), rakad fläck

på hjässan (ödmjukhetstecken). Tonàr(en) [tå'nn-], pL, pubertetsåldern (åren tret t o n—^nit ton). Topa's, -en, -er, gul, blå el. röd

ädelsten av aluminiumsilikat. Topo|grafi', -n (gr), ortsbeskrivning; geografisk mätningslära. /^gra'fisk, ortsbeskrivande; fältmätnings-. Toque [tåkk], -n, -r (fr), damhatt

utan brätte. Toreador [-då'rr], -en, -er (sp),

dets. som picador. Tories [tå':ris], äldre namn på eng.

konservativa partiet. To'rium, en radioaktiv metall. Toi*na'do, -n, -s (sp), virvelvind. Tome'riiig, -en, -ar (fr), medeltida

riddarspel, envig till häst. Tomi'ster, -n, -trar (ty), proviant-påse, foderpåse.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Torped

Torpe'd, -en, -er (sp), i vatten självgående mina. träffa

fartyg med torped.

To'rpor (lat), domning.

To'rsdag, -en, -ar, veckans femte dag, helgad åt Tor.

Torsion [-sjo':n], -en, -er (fr), vridning, snoning.

Torso [tå'rr-], -n, -er (it), stympad staty.

Tort|e'ra (lat), grymt pina, underkasta pinligt förhör. -en, -er, pinligt förhör.

Torypartiet [tå':ri-], se Tories.

Tosto [tå'ss-] (it), snabbt (mus).

Total (fr), fullständig. /^isa'tor, -en, -'er (lat), vadhållningsbyrå vid kapplöpningar. -en, litte-

rär idé, som betonar det enskilda som del av ett större helt. /^'iter, fullständigt. -en, helhet.

Totemi'sm, -en (indianspråk), tron på mystiskt samband mellan en viss släkt o. ett visst djur.

Touche [tosj] (fr), dets. som tiisch.

Tournedos [tomödå':] (fr), snitsel av oxfilé.

Tova'ritj [ta-] (ry), karmrat.

Tower [ta'u-ö] (eng), tom, medeltida kimgaborg i London.

Tox|ikologi', -n (gr), giftlära.

-et el. -en, -er, bakteriegift.

Tra'dare, -n, - (av eng. trade), handelsfartyg som trafikerar bestämda linjer. Trade [tre:d] (eng), handelslinje på havet. mark [- ma:k], fabriksmärke. union [- jo':njen], fackförening.

Traditio'n, -en, -er (lat), vedertaget bruk, arvsägen, folkminne, muntligt återberättande. sedvanlig, enligt gammalt bruk.

Trafi'k, -en (fr), samfärdsel, /^a'-hel, möjlig att befara, /%'a'nt, -en, -er, resande. /-we'ra, befara.

Trag|edi' [-sj-], -n, -er (gr), sorgespel, skådespel^ som slutar med hjältens undergång. /^edie'nn, -en, -er, tragediskådespelerska. [-g-], -en, det ^tragiska, /^'iker, -n, -, tragediskådespelare, sorge-

spelsförfattare. /^iko'misk, sorglustig. /^'isk, som avser tragedien; sorglig, /^ö^d, -en, -er, tragediförfattare.

Trakasse'|ra (fr), utsätta för /^ri', -t, -er, obehagligheter.

Traké, -n, -er (gr), andningsorgan hos landleddjur (insekter m. fl.).

Träkorn [-å':m] (gr), egypt. ögon-inflammation.

Trakt|ame'nte, -t, -n (lat), kostersättning, förplägnad. -en, -er, överenskommelse mellan stater. ^e'ra, förpläga; spela (ett instrument). -en, -er, krö-gare, värdshusvärd.

Tra'ktor, -n, -'er (lat), motordrag-vagn för redskap m. m.

Trall, -en, -ar (eng), gallerlucka, ribbgolv.

Tramp [eng: træmmp], -en, -s, luffare; handelsfartyg som ej går på bestämda linjer.

Trampoli'n, -en, -er (fr), svikt, språngbräde för simhopp.

Tran, -et, flytande djurfett.

Trance [trängs] (fr) el. träns, -en, -er, hänryckning, dvallikt tillstånd hos "medier".

Tranche'ra [-ngsj-] (fr), skära för steken vid en måltid.

TraiiM'1 (fr), sorglös. /^ite't, -en, sorglöshet.

Tranquill|ame'nte [-kwill-] el. ^'o (it), lugnt (mus).

Trans|aktio^n, -en, -er (lat), affärsavtal, uppgörelse. '^alpi'nsk, på andra (= norra) sidan om Alperna. /^atla'ntisk, på andra sidan Atlanten; befarande Atlanten. ^cende'ns [-sj-], -en, det översinnliga. /^cende'nt [-sj-], översinnlig. /^cendenta'1 [-sj-], oförklarlig. /^figuratio'!!, -en, -er, förvandling, "förklaring", /^forma'tor, -n, -'er, elektrisk omformare. /%i'forme'ra, omvandla; omgestalta. '^fusio'n, -en, -er, blodöverföring. ^ite'ra, föra varor genom ett land. '^iti'yt verb kan ha direkt objekt, /^'ito, genom-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Transkribera

fÖrsel. /-wkribe'ra, utföra /^krip-tio'n, -en, -er, omskrivning på annat alfabet. /^latio'n, -en, -er, överflyttning, översättning, /%/la'-tor (pu'blicus), (legitimerad) översättare. /^lokatio'n, -en, -er, ortförändring. -en,

-er, kraftöverföring, överlåtelse. ^para'ng (fr), -en, -er, genomlyst bild. /^parent [-a'ngt] (fr), genomskinlig. /v/piratio'!!, -en, -er, utdunstning, svettning. ^pi-re'ra, svettas. ^plantatio'n, -en, -er, organöverföring. /^pone'ra, överflytta i en annan tonart, po'rt, -en, -er, förflyttning, befordring, forsling. /-^porta'bel, flyttbar. /^porte'ra, förflytta, forsla. ^portö'r, -en, -er, transportanordning. /^ubstantiatio'ns-läran: bröd o. vin förvandlas i Nattvarden till Kristi lekamen o. blod. /^ume'ra, göra -et,

-(er), utdrag ur dokumentet.

Trape'ts, -en, -er (gr), gungräcke; fyrsidig figur med två el. inga sidor parallella.

Tra'pper, -en, -s (eng), pälsjägare i USA i äldre tid.

Trappi'sto'rden, den strängaste av alla katokka munkordnar.

Trass|alt, -en, -er (it), växelbeta-lare. /^e'nt, -en, -er, växelutställare. /-we'ra, utställa växel.

Trä'ss€l, -sslet, hopknycklad bom-ullstråd; oreda, krångel.

Tra'tta, -n, -or (it), trasserad växel.

Tra'uma (gr), yttre skada (sår); skräck, /-^'tisk, orsakad av yttre åverkan (slag el. dyl.).

Travellers Club [træVvlös klabb] (eng), klubb av personer som berest flera världsdelar.

Trave'rs, -en, -er (lat), tvärvall; tvärgående hissanordning.

Travejste'ra (it), förvränga. ^stV, -n, -er, vrångbild.

Travia'ta, La (it), "Denvilseförda", opera av G. Verdi.

Tre'ma, -t, -n (gr), 2 punkter över andra vokalen i en grupp för att

ange, att diftong ej förekommer, t. ex. Danae [da':na-e].

Trem|ola'ndo el. ^-wolo [tre':-] (it), darrning, dallring (mus). (lat), dallra.

Trente et quarante [trängt [-eka-ra^ngt]-] {+eka- ra^ngt]+} (fr), 30+40, ett hasardspel med sex kortlekar.

Trepan|atio'n, -en, -er (lat), operativ genomborrning av skallen, utföra trepanation.

Tre'pass, -et, - (lat), treklöver-mönster i byggnadskonsten.

Tre'udd, -en, -ar, ett treuddigt ljuster, Poseidons (Neptunus') attribut.

Tri|a'd, -en, -er (lat), tretal. /^a'nd-ria, 3:e klassen i Linnés sexualsystem. /^a'ngel, -n, -nglar, tre-siding. /^angulä'r, tresidig. /^'as, äldsta mesozoiska systemet.

Tribadi', -n (gr), onaturlig kärlek mellan kvinnor.

Tribu'n, -en, -er (lat), fornrom. ämbetsman; talarstol. -et,

-, revolutionsdomstol. -et,

-, en tribuns ämbetsperiod.

Tribu't, -en, -er (lat), skatt, gärd.

Trick, -et, -(s) (eng), knep, konstgrepp.

Tri|er [-i-ä':r], -en, -er (gr), fom-grek. fartyg med 3 rader roddare. /^gly'f, -en, -er, refflad del av dorisk fris.

^gonometri', -n, triangelberäkning.

Triki'n, -en, -er, en parasitisk trådmask i fläsk.

Triklo'retyle'n, mycket giftigt fläck-borttagningsmedel.

Trikoloren [-lå':r-] (fr), "trefär-gad", franska flaggan.

Trikå', -n, -er (fr), stickat tyg.

Tri'llingar, tre barn i samma börd.

Trillio'n, -en, -er, en million billioner (1.000.000.000.000.000.000).

Trilogi', -n, -er (gr), grupp av tre tragedier.

Tri'mma (eng), bringa i ordning.

Trimorf [-å'-] (gr), som kan uppträda under tre kristallformer.

Trinida'd (sp), treenighet.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Trio

Tri'|o, -n (it), trestämmig tonsättning. [-å':l], -en, -er (fr), grupp av tre noter, som skola utföras på samma tid som två av samma värde.

Triomfa'nte (it), jublande (mus).

Tii'ppel|allia'nsen, tremaktsförbund (Tyska riket, Österrike-Ungern o. Italien), ^entenien [angta'ngten], tremaktsförbund (England, Frankrike o. Ryssland) före 1914.

Tri|pple'tt, -en, -er (lat), 3:e exemplaret av något, 3 rum utan kök.

-en, -er (gr), trefot, /^p-ty'k, -en, -er, skrivtavla el. altartavla i tre delar som kunna fällas ihop. /-wre'm, -en, -er, dets. som trier.

Trist (fr), tråkig; dyster.

Tri'sto (it), vemodigt (mus).

Triu'inf, -en, -er (lat), segertåg, stor framgång; fornrom. fältherres segerparad i Rom. /-wa'tor, -n, -'er, person som firar triumf, /^'båge, -n, -ar, äreport, /^e^ra, fira triumf, jubla.

Triumvi'r, -en, -er (lat), medlem av -et, -, tremannavälde.

Trivia'1 (lat), vardaglig, platt, skola, -n, -or, äldre läroverk.

Triö'r, -en, -er (fr), sädesrens-ningsmaskin.

Trofé, -n, -er (fr), krigsbyte.

Troglody'ter (gr), afrikanska förhistoriska grottfolk.

Troja'n, -en, -er, invånare i Tröja.

Trojka [-å'-], -n, -or (ry), tre-spänt åkdon.

Troké, -n, -er (gr), versfot med en beton. o. en obeton. stavelse.

Trolley [trå'lli], -n, -s (eng), ström-avtagare på spårvagn och trådbuss.

Tromb [-å-], -en, -er (gr), blodpropp. Tromb [-å-], -en -er (it), skydrag. /^one [-å':ne], basun.

Tron, -en, -er (gr), kungastol, -makt. /^'himmel, -n el. ^'himlen, /^'himlar, takhimmel över en tron. /^'tal, -et, -, Konungens tal vid riksdagens högtidl. öppnande.

Trop [trå:p], -en, -er (gr), poetisk bild; bildligt uttryck. ^i'ker, området mellan vändkretsama. ^'isk, som avser tropikerna; bildlig, oegentlig. /^osfä'r, -en, de lägre luftlagren. Tropp [-å-], -en, -ar (fr), imder-avdelning av skvadron o. pluton. Troppo [trå'ppå] (it), för mycket (mus).

Tross [-å-], -en, -ar (fr), träng; tågvirke, -^'botten, -ttnen, -ttnar, bjälklag med fyllning mellan 2 våningar. Trottoa'r, -en, -er (fr), gångbana. Triibadu'r, -en, -er, medeltida pro-

vensalsk riddarskald. Tmi'sm, -en, -er (eng), omtuggad,

självklar sanning. Trumf, -en, -ar el. -er, överstick-

ningsfärg i kortspel. Trumpe't, -en, -er (fr), ett bleck-blåsinstrument med flera vindlingar.

Trunk, -en, -s (eng), koffert. Trust, -en, -er (eng), sammanslutning inom näringslivet med monopoliserande syfte. Try'ff|el, -n, -fflar, ett slags svamp.

/^e'ra, fylla med tryffel. Trymå', -n, -er (fr), hög spegel. Trå'dbuss, -en, -ar, elektr. omnibus

med trolley. Trå'lare, -n, - (eng), fiskebåt, som fiskar med trål, -en, -ar, släpnät. Trägn|a (eng), öva. /^'are, -n, person som utbildar kapplöpningshästar el. sportsmän. Träng, -en (fr), militär formation för framskaffning av förnödenheter, för sjuktransport m. m. Träns, -en, -ar, betsel; snörmakeri. Tsar, -en, -er (ry, av egennamnet Caesar), härskare, självhärskare. /-weVitj, prins. ^e'vna, -n, -or, prinsessa. /^i'tsa, -n, -or, tsarens gemål.

Tsch..., se Ch... el. Tj... Tse'tsefluga, -n, -or, afrikansk fluga, som överför sömnsjuka. Tuare'ger, ett Saharafolk.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Tub

Tub, -en, -er (lat), rör, kikare; kapsel av blybleck, /^'a, -n, -or, ett bleckblåsinstrument.

Tube'rk|el, -n, -kler (lat), knöl som bildas av /^'e!baci'll, -en, -er, vid /^ulo's, -en. -et, tu-

berkelgift, varmed förekomst av tuberkulos prövas. /^ulö's, lidande av tuberkulos, lungsjxik.

Tudor|båge [tjo':dö-], -n, -ar (eng), tryckt (=: låg) kölbåge i sengotik. /«w'stil, -en, eng. sengotik.

Tuff, -en, -er, vulkanisk aska o. slagg; porös bergart.

Tu'lium, en sällsynt jordartsmetall.

Tull, -en, -ar (gr), införselskatt. /-w'restitutio'n, -en, -er, återbetalning av tullavgift.

Tiil|u'bb el. -en, -er (ry),

fårskinnspäls, lång respäls.

Tum, -men el. -met, -, äldre längdmått = 24.7 el. 29.7 mm.

Tu'mlare, -n, -, en delfinart; dryckeskärl utan handtag och fot.

Tumu'lt, -et, - (lat), larm, upplopp. /N/ua'risk, upprorisk, bullersam, /^uoso [-oå':så] (it), stormande, larmande (mus).

Tumö'r, -en, -er (lat), svulst.

Tu'ndra, -n, -or (fi), ished.

Tuiigu's, -en, -er, östsibiriskt jägarfolk; "döddansare".

Tuii|i'k, -en, -er (fr), damöverklän-ning. /^'ika, -n, -or (lat), forn-rom. underplagg.

Tupé, -n, -er (fr), upprättstående hårlugg.

Tur, -en, -er (fr), resa, omgång. ^ och retu'r, bortresa o. återresa.

-en, turistväsen. -en, -er, nöjesresande.

Turba'n, -en, -er (arab), österl. virad huvudbonad; damhatt, som efterbildar dylik.

Turbi'n, -en, -er (lat), skovelhjul.

Turbule'iit (lat), bullersam.

Turf [tö:f], -en (eng), gräsbevuxen kapplöpningsbana.

Tu'rkisk| musi'k, militärmusik, ^t bad, hetluftsbad.

Turko's, -en, -er, blå, ogenomskin-

lig ädelsten av aluminiumfosfat.

Tu'rku (fi), Åbo.

Turn|é, -n, -er (fr), rundresa med uppträdanden. vända, vri-

da, -en, -er, damunderplagg,

som gav kjolen pösig form baktill.

Tusch, -en, -er (fr), anslag på instrument; fanfar; penself öring. Tusch, -en (ty), svart färgämne (sot, lim o. vatten), ^'a, svärta.

Tu'scu|lum, fomrom. stad med förnäma villor; landställe. /-^Ia'num, Ciceros landställe där; en lärds tillflyktsort.

Tusju'r (fr), munter, levnadsglad.

Tu'tor (lat), förmyndare.

Tu'tt|a la forza [-få^rrtsa] (it), med all kraft, /^'e co'rde, alla strängar, '^'i, med alla stämmor (mus), ^'i frutti [-fro^tti] (it), fruktsallad.

Tweed [twi:d], -en (eng), ett slags grovt ylletyg.

Twills [tw-] el. tvils, -en el. -et, -er (eng), ett slags kyprat bomullstyg för foder.

Two|pcnce [ta'ppens] (eng), 2 pence, /^-step [to':-stepp], -pen, amer. pardans.

T^on [-å':n], -en, -er (gr) el. ta'i-fun, sommarstorm i kinesiska farvatten.

Ty'fus, -en en infektionssjukdom, överförd med exkrementer.

Ty'ghus, -et, - (ty), artillerimagasin, kanonlagerhus.

TykoBra'he-dag (avnamnet Tyko Brahe), -en, -ar, otursdag.

Tyll, -en el. -et (av ortnamnet Tu lie [tyll]), genombruten väv med 6-kantiga maskor.

Ty'mpàiion (gr), bågfält över dörr, på en gavel el. dyl.

T^, -en, -er (gr), förebild, mönster; individ; gjuten bokstav, /^'isk, utmärkande, mönstergill.

Typhon [ta'ifån] (eng), tyfon.

Typogra'f, -en, -er (gr), tryckeri-arbetare. ^i', -n, boktryckarkonst, bokutstyrsel, /^'isk, som avser typografi el. typografer.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Tyrann

Unierad

Tyra'niii -en, -er (gr), envàldshär-

skare, grym regent; skämtsamt: stadsfullmäktig, -t, grym regeringsmakt, skräckvälde, /^ise'-ra, utöva tyranni, /^'isk, grym. Tyrolienne [tiråliä'nn] (fr), tyrol-sång; en långsam dans i 3/4 takt. Tysk-ro'merska riket, "Heliga romerska riket av tyska nationen".

tyska kejsardömet åren 962—1806.

Tä'ljare, -n, -, talet över strecket i ett bråk.

Tä'lje to'kar, kälkborgare.

Täljsten, -en, en mjiil^ gröngrå bergart av talk o. klorit.

Tät, -en (fr), huvud, spets. dets. som téte-à-téte.

Tö're, -t, kådrik tallved.

U

Ubåt, -en, -ar, undervattensbåt.

Ugn, -en, -ar.

U'griska språk: ungerska m. fl.

Uka's, -en, -er (ry), kejserligt påbud.

Ukule'le, -n, hawaiisk gitarr.

Ula'n, -en, -er (tatar), lansbeväp-nad kavallerist.

U'lc|us (lat), sår. ^ev&s, sårig.

Uimerdogg, -en, -ar, dansk himd.

U'lster, -n, -trar (eng), lång o. vid överrock.

U'ltiin|a (lat), sista stavelsen i ett ord. /^a ra'tio, yttersta utvägen (= krig), /^a Thu'le, Skandinavien. /^a'tum, pl. -ta, sista fredliga anbud, /^o, sista dagen i en månad, /-^/us, den siste.

U'ltra (lat), ytterlig, utanför belägen. /^mari'n, en blå färg. /^mikroskop [-å':p], -et, mikroskop med mycket stark ljuskälla. /^niontani'sm, -en, katolsk riktning, som genomdrev ofelbar-lietsdogmen. /-«^röda strålar, värmestrålar. /^viole'tta strålar, kemiska strålar.

ümbriicus (lat), navel; sten på Forum i fornt. Rom, vilken ansågs vara rikets medelpunkt.

U'mbra (lat), skugga; en brun jordfärg.

Una corda [o':na kå'rrda] (it), på en sträng; med pianopedal.

Unanimite't, -en (lat), enighet.

Uncia'l, -en, -er (lat), en rund ma-juskelskrift (300—500-talen).

Uncle Sam [a'nnkel sæmm] (eng), "farbror Sam"; sinnebild för USA, uppkommen ur initalema U. S.

Unde'cima (lat), ll:te tonsteget i diatoniska skalan.

U'nderlbefä'l, -et, benämning på befälsgradema imder sergeant: furir (regementsfurir, flaggkorpral), korpral (konstapel, högbåtsman) o. vicekorpral, /öhuset, 2:a kammaren i eng. parlamentet, /^löjtnant, -en, -er, förr näst lägsta officersgraden. /^mine'ra, imdergräva. /-woffice'r, -en, -er, benämning på befälsgraderna mellan fänrik och furir: rege-mentskassör (förvaltare, förrådsförvaltare), fanjimkare (styck-jimkare, förrådsförvaltare, flaggunderofficer, flaggstyrman, flaggkonstapel, flaggmaskinist, flaggmästare, flaggjunkare) o. sergeant (underofficer av 2:a graden, styrman, konstapel, maskinist, mästare). ^slev, -et, -, förskingring.

U'ndervisningsråd, -et, byråchef i Skolöverstyrelsen.

Und|i'n, -en, -er (lat), vatten-ande. --»^ulatio'n, -en, -er, vågrörelse. /^ule'ra, gå i vågor.

Unfair [anfä':ö] (eng), ofin, oärlig.

Ungue'ntum (lat), salva.

Uni|e'rad (lat), ansluten till Rom

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud. Tyrann

Tyra'niii -en, -er (gr), envàldshär-

skare, grym regent; skämtsamt: stadsfullmäktig, -t, grym regeringsmakt, skräckvälde, /^ise'-ra, utöva tyranni, /^'isk, grym. Tyrolienne [tiråliä'nn] (fr), tyrol-sång; en långsam dans i 3/4 takt. Tysk-ro'merska riket, "Heliga romerska riket av tyska nationen".

tyska kejsardömet åren 962—1806.

Tä'ljare, -n, -, talet över strecket i ett bråk.

Tä'lje to'kar, kälkborgare.

Täljsten, -en, en mjiil^ gröngrå bergart av talk o. klorit.

Tät, -en (fr), huvud, spets. dets. som téte-à-téte.

Tö're, -t, kådrik tallved.

U

Ubåt, -en, -ar, undervattensbåt.

Ugn, -en, -ar.

U'griska språk: ungerska m. fl.

Uka's, -en, -er (ry), kejserligt påbud.

Ukule'le, -n, hawaiisk gitarr.

Ula'n, -en, -er (tatar), lansbeväp-nad kavallerist.

U'lc|us (lat), sår. ^ev&s, sårig.

Uimerdogg, -en, -ar, dansk himd.

U'lster, -n, -trar (eng), lång o. vid överrock.

U'ltiin|a (lat), sista stavelsen i ett ord. /^a ra'tio, yttersta utvägen (= krig), /^a Thu'le, Skandinavien. /^a'tum, pl. -ta, sista fredliga anbud, /^o, sista dagen i en månad, /-^/us, den siste.

U'ltra (lat), ytterlig, utanför belägen. /^mari'n, en blå färg. /^mikroskop [-å':p], -et, mikroskop med mycket stark ljuskälla. /^niontani'sm, -en, katolsk riktning, som genomdrev ofelbar-lietsdogmen. /-«^röda strålar, värmestrålar. /^viole'tta strålar, kemiska strålar.

ümbriicus (lat), navel; sten på Forum i fornt. Rom, vilken ansågs vara rikets medelpunkt.

U'mbra (lat), skugga; en brun jordfärg.

Una corda [o':na kå'rrda] (it), på en sträng; med pianopedal.

Unanimite't, -en (lat), enighet.

Uncia'l, -en, -er (lat), en rund ma-juskelskrift (300—500-talen).

Uncle Sam [a'nnkel sæmm] (eng), "farbror Sam"; sinnebild för USA, uppkommen ur initalema U. S.

Unde'cima (lat), ll:te tonsteget i diatoniska skalan.

U'nderlbefä'l, -et, benämning på befälsgradema imder sergeant: furir (regementsfurir, flaggkorpral), korpral (konstapel, högbåtsman) o. vicekorpral, /öhuset, 2:a kammaren i eng. parlamentet, /^löjtnant, -en, -er, förr näst lägsta officersgraden. /^mine'ra, imdergräva. /-woffice'r, -en, -er, benämning på befälsgraderna mellan fänrik och furir: rege-mentskassör (förvaltare, förrådsförvaltare), fanjimkare (styck-jimkare, förrådsförvaltare, flaggunderofficer, flaggstyrman, flaggkonstapel, flaggmaskinist, flaggmästare, flaggjunkare) o. sergeant (underofficer av 2:a graden, styrman, konstapel, maskinist, mästare). ^slev, -et, -, förskingring.

U'ndervisningsråd, -et, byråchef i Skolöverstyrelsen.

Und|i'n, -en, -er (lat), vatten-ande. --»^ulatio'n, -en, -er, vågrörelse. /^ule'ra, gå i vågor.

Unfair [anfä':ö] (eng), ofin, oärlig.

Ungue'ntum (lat), salva.

Uni|e'rad (lat), ansluten till Rom

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Uiiificering

(om en kyrka). /^fice'ring, -en, enande, sammanslagning.

Uniform [-å'-], -en, -er (lat), likformig klädsel för en kår. Som adj.: likformig. förse med

uniform; göra likformig. -en, likformighet, överensstämmelse, enhetlighet.

Um'k (lat), enastående, ovanlig. ^um [u':-], något som finnes i blott ett exemplar.

Umo'n, -en, -er (lat), förening, för-bimd. '^e'!!, som avser union. /^Jack [jo':njen djækk], Storbritanniens nationalflagga. label [jo':njen le':bel], fackförenings-märke. /^i'ster, eng. polit. parti 1886—1912. ^ postale universelle [ynjå'ng pàsta'll ynivärsäll] (fr), Världspostföreningen.

Uniso'n (lat), enstämmig, samfälld.

Unitame'nte (it), överensstämmande.

Unitari'sin, -en (lat), åskådning, som förkastar treenighetsläran o. vissa andra dogmer.

United States of America [jona i-tid ste:ts åw eme'rrike] (eng), Amerikas Förenta Stater (USA).

Unite't, -en (lat), enhet.

Univers|al (lat), alltomfattande, allmännelig. /-^a'lia, allmänbegreppen. /^alite't, -en, allmängiltighet, egenskapen att omfatta el. innehålla allt. /-wa'hnedel, -diet, -, medel för allt. -^al-manarki', -n, -er, världsvälde, /^'ll, allmän, alltomfattande, /^'itas, hela världen; samfund.

-et, -, vetenskaplig högskola. /^ite'tska'nsler, -n, -'er, styresman för universiteten, /^'um, världsalltet.

Un poco [- på':kå] (it), något litet (mus).

Uns, -et, - (lat), äldre medicinalvikt (r= 29.7 gr.) o. guldvikt (27.9 gr.).

Unter uns [o^nnter onns] (ty), oss emellan, i förtroende.

Up| and down [a'ppenda'im] (eng), "upp och ned"; än si än så. ^ to date [-tode':t], högmodern.

U^ppbörd, -en, -er,^ mottagande av skatter. /^skommissa'rie, -n, -r. />^sregleme'iite, -t, -n.

Upper ten (thousand) [a'ppö tenn (tha^usend)] (eng), "de övre tio (tusen)", penningaristokratin.

U'ppstad, -en, -städer, stad som saknar stapelrätt.

Ura'n, vit, hård, radioaktiv metall.

Ura'n|ia, astronomins musa i grek. myt. /-wografi', -n, beskrivning av stjärnhimlen, /^olatri', -n, stjämdyrkan. ^us [u';-], den sjunde planeten.

Urba'n (lat), storstadsmässig, bele-vad. /^ite't, -en, belevenhet.

U'rbota, som ej kan sonas med böter.

Urbs (lat), stad, staden Rom. ^ aete'ma [e-], den eviga staden.

Urd, en av nornorna.

Uremi', -n (gr), urinförgiftning.

Urge'ra (lat), påyrka, betona.

Uri'ebrev, -et, - (av egennamnet Uri'a), brev som medför fara för överbringaren.

Uri'm och Tummi'm (hebr), fom-judiskt lottorakel.

Uri'n, -en (lat), njuravsöndring. /^'syra, -n, organisk sjnra i urin, framkallar gikt. '^'ämne, -t, bildas vid äggviteämnens förbränning i kroppen; även syntetiskt. Användes i tandkräm, iskaramel-ler m. m.

U'rkund, -en, -er (ty), källskrift.

U'rproduktio'n, -en, anskaffning av råvaror (jordbruk, fiske m. m.)

U'rtima, ej på laga tid; som subst. (-n): extra riksdag.

Usa| ge [ysa':sj] (fr), bruk, sedvänja. /-^nce [-'ngs] el. /^ns [-'ngs], -en, -er, handelsbruk.

U's|o (it), växels förfallotid. /^ue'll (lat), bruklig, /^'us, bruk, sed; nyttjande.

Usque ad na'useam [o'ss-kve] (lat), ända till äckel.

Usurp|atio'n, -en, -er (lat), in-kräktning. ^a'tor, -n, -'er, inkräktare. /^e'ra, med orätt till-

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Utagera

välla sig makten; tränga undan rättmätig härskare.

U'tagera [-je':-] (lat), slutföra, /-wd, slutbehandlad.

Utensi'lier (lat), grejor, verktyg.

U'terus (lat), livmoder.

U'tile du'lci (lat), "det nyttiga med det nöjsamma".

Uti|li'sm, -en (lat), uppställande av nyttan som högsta princip. /-wli'st, -en, -er, anhängare av utilismen. /%^litari'sm, -en, detsamma som utilism. /^litari'stisk, som avser utilism. /^lit©'t, -en, nyttighet, "användbar" person.

Ut i'nfra (lat), såsom nedan.

Utmiliute'ring, -en, -ar, detaljhandel (med rusdrycker).

Utop|i', -n, -er (gr), ett diktat idealland. ^'isk, som avser en utopi; fantastisk. -en, -er, oprak-

tisk världsförbättrare.

Utre'ra (fr), driva till ytterlighet, överdriva.

Ut re'tro (lat), såsom på föregående sida.

U'tskä'nkniiig, -en, -ar, servering av rusdrycker.

U'tsot, -en, detsamma som diarré.

Ut su'pra (lat), som ovan.

Uverty'r, -en, -er (fr), inledningsmusik till en opera el. dyl.

V, w

Va'cat (lat), är tom, är obesatt.

Vacci'n [-ks-], -en el. -et (lat), bakteriepreparat, som ger immunitet. /^atio'n, -en, -er, el. /^e'-ring, -en, -ar, skyddskoppympning. /v/atö'r, -en, -er, fem. /^a-tri's, -en, -er, person som /^e'rar, dvs. utför vaccination.

Va'cuum, dets. som vakuum.

Vademe'|cum el. /^'kum (lat), "gå med mig"; uppslagsbok.

Wa'di (arab), flod, flodbädd.

Wa'dköping, Örebro i Hjalmar Bergmans romaner.

Vadmal, -en el. -et, ett grovt hemvävt ylletyg.

Wafd (arab), frihet, självständighet. ^'parti'et, egypt. självständighetspartiet.

Vagabond [-å'ngd], -en, -er (fr), landstrykare, luffare. /^e'rande, kringstrykande. ^e'rande strömmar, elektr. strömmar i järnvägsskenor, jordledningar m. m.

Vaga'nt, -en, -er (lat), kringvandrande medeltida sångarpräst.

Wa'gen (ty), vagn, vagong.

Waggon [wæ'ggen] (eng), vagong.

Vagi'na (lat), moderslida.

Vagn [-ngn], -en, -ar. /%/'makare, -n, -. /^'ombyte, -t, -n. /^'saxel, -n, -xlar. /^'shjul, -et, -. /^'s-smörja, -n, -or.

Vagiong [-å'ng], -en, -er (fr), järnvägsvagn. /-won-lit [-ångli':], sovvagn.

Va'gus (lat), lungmagnerven.

Vahhabi'ter (arab), "gammaltroende", arabisk sekt, som behärskar Mecka.

Wa'isenhaus (ty) o. va'jsenhus (da), -et, -, barnhus; hem för föräldralösa barn.

Vaka|ns [-'ngs], -en, -er (fr), ledighet, obesatt tjänst, /^'nt, utan innehavare, ledig.

Valt|uol [-å':l], -en, -er (lat), saftrum i celler, /^'uum, tomrimi. /^'uumrör, -et, -, lufttomt, slutet rör. /^/'uumbroms, -en, -ar, sug-broms.

Val, -en, -ar, fj^a tjog 80 st.).

Va'la, -n, -or, sierska, spåkvinna.

Vala'ck, -en, -er (av landsnamnet

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud. Utagera

välla sig makten; tränga undan rättmätig härskare.

U'tagera [-je':-] (lat), slutföra, /-wd, slutbehandlad.

Utensi'lier (lat), grejor, verktyg.

U'terus (lat), livmoder.

U'tile du'lci (lat), "det nyttiga med det nöjsamma".

Uti|li'sm, -en (lat), uppställande av nyttan som högsta princip. /-wli'st, -en, -er, anhängare av utilismen. /%^litari'sm, -en, detsamma som utilism. /^litari'stisk, som avser utilism. /^lit©'t, -en, nyttighet, "användbar" person.

Ut i'nfra (lat), såsom nedan.

Utmiliute'ring, -en, -ar, detaljhandel (med rusdrycker).

Utop|i', -n, -er (gr), ett diktat idealland. ^'isk, som avser en utopi; fantastisk. -en, -er, oprak-

tisk världsförbättrare.

Utre'ra (fr), driva till ytterlighet, överdriva.

Ut re'tro (lat), såsom på föregående sida.

U'tskä'nkniiig, -en, -ar, servering av rusdrycker.

U'tsot, -en, detsamma som diarré.

Ut su'pra (lat), som ovan.

Uverty'r, -en, -er (fr), inledningsmusik till en opera el. dyl.

V, w

Va'cat (lat), är tom, är obesatt.

Vacci'n [-ks-], -en el. -et (lat), bakteriepreparat, som ger immunitet. /^atio'n, -en, -er, el. /^e'-ring, -en, -ar, skyddskoppympning. /v/atö'r, -en, -er, fem. /^a-tri's, -en, -er, person som /^e'rar, dvs. utför vaccination.

Va'cuum, dets. som vakuum.

Vademe'|cum el. /^'kum (lat), "gå med mig"; uppslagsbok.

Wa'di (arab), flod, flodbädd.

Wa'dköping, Örebro i Hjalmar Bergmans romaner.

Vadmal, -en el. -et, ett grovt hemvävt ylletyg.

Wafd (arab), frihet, självständighet. ^'parti'et, egypt. självständighetspartiet.

Vagabond [-å'ngd], -en, -er (fr), landstrykare, luffare. /^e'rande, kringstrykande. ^e'rande strömmar, elektr. strömmar i järnvägsskenor, jordledningar m. m.

Vaga'nt, -en, -er (lat), kringvandrande medeltida sångarpräst.

Wa'gen (ty), vagn, vagong.

Waggon [wæ'ggen] (eng), vagong.

Vagi'na (lat), moderslida.

Vagn [-ngn], -en, -ar. /%/'makare, -n, -. /^'ombyte, -t, -n. /^'saxel, -n, -xlar. /^'shjul, -et, -. /^'s-smörja, -n, -or.

Vagiong [-å'ng], -en, -er (fr), järnvägsvagn. /-won-lit [-ångli':], sovvagn.

Va'gus (lat), lungmagnerven.

Vahhabi'ter (arab), "gammaltroende", arabisk sekt, som behärskar Mecka.

Wa'isenhaus (ty) o. va'jsenhus (da), -et, -, barnhus; hem för föräldralösa barn.

Vaka|ns [-'ngs], -en, -er (fr), ledighet, obesatt tjänst, /^'nt, utan innehavare, ledig.

Valt|uol [-å':l], -en, -er (lat), saftrum i celler, /^'uum, tomrimi. /^'uumrör, -et, -, lufttomt, slutet rör. /^/'uumbroms, -en, -ar, sug-broms.

Val, -en, -ar, fj^a tjog 80 st.).

Va'la, -n, -or, sierska, spåkvinna.

Vala'ck, -en, -er (av landsnamnet

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Wald

V a 1 a k i'e t), kastrerad hingst.

Wald [vällt] (ty), skog.

Valde'nser, reformatorisk sekt på 1100-talet; ännu i Italien.

Va'le, plur. /^'te (lat), farväl!

Vale'ns, -en, -er (lat), atomvärde.

Wales [we:ls], prinstitel för den engelske (manlige) tronföljaren.

Valgmenighed, -en, -er (da), grundtvigiansk friförsamling inom danska kyrkan.

Vali'd (lat), rättsgiltig. -en,

rättsgiltighet.

Valky'ria, -n, -or, stridsmö.

Vallo'n, -en, -er (fr), fransktalande belgier (försvenskade i Uppland sedan 1600-talet).

Wall Street [wå':lstri:t] (eng), storfinansens gata i New York.

Walpurgisnaclit [-po^rrgis-] (ty), Valborgsmässonatten.

Valthorn, -et, - (ty), ett i flera cirklar böjt mässingsinstrument.

Valu'ta, -n, -or (lat), värde; ett lands gällande betalningsmedel.

Va'lvel, -n, -vler (lat), bindvävs-klaff i hjärta o. blodkärl.

Valö'r, -en, -er (fr), värde.

Vamp, -en, -er, manslukerska; förk. för -en, -er (serb), blod-

sugare.

Van [fann] (holl), av, från, ur.

Vana|di'n el. /^'dium (av namnet Vaknad is), en sällsynt metall.

Vandal|er, ett germanfolk, som år 455 plundrade (/^ise'rade) Rom. Därav sedan 1700-talet ^Vsm, -en, beteckning för rå förstörelse av kulturvärden.

Vandrarhem, -met, -, benämning på Sv. Turistföreningens prisbilliga natthärbärgen för resande svensk ungdom.

Va'ner, gudasläkt i nord. myt.

VaniUi'n, -et, konstgjord vanilj.

Va'nitas VMiita'tum (lat), fåfänglig-heters fåfänglighet.

Vanity fair [væ'nniti fä:r] (eng), fåfängans marknad.

Va'penrock, -en, -ar, kort uniformsrock.

Vapor|imeler, -n, -trar (lat), av-dunstningsmätare. /-wisatio'n, -en, avdunstning, ångbildning. dimstig.

Varge'ring, -en, -ar, reservtrupp.

Varg i ve'um, tempelskändare.

Va'ria (lat), varjehanda.

Vari|a'bel (lat), föränderlig, växlande. /%/atio'n5 -en, -er, förändring, omväxling. /^e'ra, växla, /^eté (fr), -n, -er, uppträdande av vissångerskor, danserskor m. fl. /wete't, -en, -er, avart.

Varja'ger (ry), väringar.

Vàros [-åsj] (img), stad.

Varp, -en, -ar, längsgående trådarna i en väv; -et, -, fiskfångst; avfall. Varpa, ett gotländskt spel med flata stenar.

Warrant [wå'rrent] (eng), garanti, mottagningsbevis; patent.

Va'rsel, -slet, -, förebud.

Va'nilv, -en, -ar, människa i varggestalt i folktron.

Varv, -et, - (holl), skeppsbyggnads-verkstad.

Vasall, -en, -er (nylat), läntagare. /-^'stat, -en, -er, lydstat.

Va'sa|orden, förtjänstorden, stiftad 1772 (grönt band); en kungaslup. /^stil, -en, renässansstilen under /-wtiden, Gustav Vasas o. hans ättlingars regeringstid (1521—1654).

Vaseli'n, -en el. -et, ett fettämne ur bergolja.

Vasomoto'risk (lat), kärlsamman-dragande (nerv).

Va'ssla, -n, rest vid osttillverkning.

Waler|clerk [eng: wå':tökla:k], -en, -er, skeppsmäklarebiträde. closet [-klå'oset], vattenklosett (förk. W. C.), ^mark [-ma:k], vattenmärke. /^proof [-pro':f], vattentät; regnrock.

Vatika'n|en, påvepalatset i Rom; påvemakten; spenamn på Landsorganisationen. /^'staden, påvens suveräna område i Rom.

Vatten|glas, -et, natriumsilikat. -^gli'dare, -n, -, flatbottnad båt med flygpropeller ("hy dr oplan").

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Vatténlås

/^lås, -et, s-format rör med vatten, som spärrar en rörledning. /^po'lo, -t, ett bollspel i vatten.

Wa'ttimme, -en, -ar (av egennam-net Watt), måttenhet för elektr. energi.

Va'ttu|skräck, -en, en dödlig infektionssjukdom, spridd genom hundar, ^sot, -en, sjuklig vattenansamling i kroppshålorna.

Vaudeville [vådvi'11] (fr), dets. som vådevill.

Ve'da (sanskr), "vetande", Indiens äldsta religiösa litteratur.

Wedding-trip(p), [we'dd-], -en, -ar (eng), bröllopsresa.

Ve'derdöpare, -n, - (ty), sekt på 1500-talet, som förkastade barndopet.

Vede'ttbåt, -en, -ar (it), mindre krigsfartyg för bevakning, minsvepning och ubåtsjakt.

Weekend [wi':kend] (eng), veckoslut, veckohelg.

Veget|aWlier (lat), produkter ur växtriket; grönsaker, ^abilisk, från växtriket. /^aria'n, -en, -er, person som hyllar '^ari'sm, -en, dvs. avhållsamhet från produkter från djurriket. /^a'risk, som avser vegetarismen. /^atio'n, -en, -er, växtvärld, växtliv. '^atio'ns-period, -en, -er, utvecklingstid. /^ati'v, som avser växtvärlden. /^e'ra, sköta om sin kropp; vara overksam.

Vehi'kel, -n, -klar (lat), fordon, hjälpmedel.

Weimarrepubliken [v'ajjm-], Tyska riket 19ia—1933.

Weiss [vajjs] (ty), vit.

Vela'rium, -riet, -rier (lat), soltält.

Veli'kij (ry), stor, den store.

We'llpapp, -en (ty), "vågpapp", refflad omslagspapp.

Velo|ce [-lå'ttje] (it), snabbt (miis). '^cipe'd, -en, -er (lat), detsamma som cykel, /^drom [-å':m], -en, -er, tävlingsbana för cyklister.

Ve|lours [-o':r] el. -en (fr),

sanmiet.

Weitervikt, -en (eng), viktklass i boxning (mellan lättvikt o. mel-lanvikt).

We'ltschmerz [-sjmärrts] (ty), "världssmärta", världsleda.

Ve'lum (lat), duk; ljusskärm.

Ve'lvet (eng), sammet, ^'in, -en el. -et, plysch, schagg.

Velä'ng, -en (fr), fint pergament; fint skriv- el. ritpapper.

Ven, -en, -er (lat), blodåder.

Ve'nd|er, medeltida slav. folk mellan Oder o. Elbe. /^'isk, som avser vender.

Vende'tta, -n, -or (it), släkthämnd.

Venera'|bilis (lat), vördnadsvärd. ^tio'n, -en, vördnad.

Vener|eologi', -n (av namnet Venus), läran om /^'iska sjukdomar, könssjukdomar.

Venetia'nsk, som avser Venedig.

Vene'zia [-tsia] (it), Venedig.

Venti'1, -en, -er (lat), luftväxlingslucka. /^atio'n, -en, -er, luftväxling, vädring; undersökning av ett problem. -n, -'er, väd-

ringsfläkt. /^e'ra, vädra, debattera, försvara en avhandling.

Ventra'1 (lat), som avser buken. /^i'kel, -n, -klar, mage; kammare (i hjärtat el. hjärnan).

Ve'nus, rom. kärleksgudinnan; den andra planeten från solen.

Venö'st blod, blodådromas syrefattiga, mörka blod.

Vera'nda, -n, -or (pers), överbyggt galleri (ofta med glasväggar) till villa e. dyl.

Verb, -et, - (lat), klass av ord, som uttrycka en handling. som

avser ord el. verb.

Verda' (ty), vem där?, anrop.

Verdandi [vä':r-], en av nornorna.

Verdi'kt, -et, - (lat), jurys utslag.

Veri|fie'ra (lat), bestyrka riktigheten av. /^fikatio'n, -en, -er, bekräftelse, bestyrkande kvitto, '^'sm, -en (it), verklighetsskildrande operamusik (Mascagni). '^ta'bel (fr), sannskyldig, '^tas [ve':-] (lat), sanning.

s och sj = tonande s och sj; th och dh = tonlöst och tonande väsljud.

Vermeil [värmä'jj] (fr), ett slags fernissa.

Vermiceller [-tjäll-] (it), tràdfor-miga makaroner.

Vermillon [-mijå^ng] (fr), cinno-ber, tegelfärg.

Ve'nnut, -en (ty), malörtsvin.

Vei^nissage [-sa':sj], -n, -r (fr), förhandsvisning för inbjudna.

Verona'1, -en, ett sömnmedel.

Verru'ca (lat), vårta.

Vers, -en, -er (lat), rad i en dikt (stundom = strof).

Versa'1, -en, -er (lat), "stor" bokstav majuskel).

Verse'rad (fr), belevad, världsvan.

Ve'rs|fot, -en, -fötter, metrisk takt-avdelning i en vers. /-wifie'ra, utarbeta i versform. /^ifikatio'n, -en, -er, versskrivning.

Version [-sjo':n], -en, -er (lat), av-fattning, vändning, tydning.

Verst, ryskt längdmått = 1.067 m.

Vertebra't, -en, -er (lat), ryggradsdjur.

Vertika'1 (lat), lodrät.

Verv, -en (fr), fart, hänförelse.

Very well [ve'rriwell] (eng), mycket bra, utmärkt.

Vesi'r, -en, -er (arab), muhammedansk ämbetsmannatitel.

Ve'sper, -n, -prar (lat), liturgisk aftonbön.

Vesta'l, -en, -er, fornrom. jungfrulig ^ prästinna i Vestatemplet. ^'isk, jungfrulig, kysk.

Westend [we'sst-] (eng), "väständan" (stadsdel i London).

Vestia'rium, -riet, -rier (lat), klädkammare för kyrkoskrudar.

Vestibu'1, -en, -er (lat), förhall.

Vetera'n, -en, -er (lat), prövad el. grånad krigsman.

Veterinä'r, -en, -er (lat), legitimerad djurläkare.

Ve'to (lat), "jag förbjuder"; som subst. (-t, -n): förbud.

Ve'tter [f-], -n (ty), kusin.

Vezzoso [-dså':sà] (it), älskligt (mus).

Wheatstones brygga [wi':tstenns-].

elektrisk motståndsmätare.

Whigs [wiggs] (eng), äldre namn på eng. liberala partiet.

Whippet [wi'-], liten eng. vinthund.

Whisky [wi'sski] (eng) el. visky, -n, skotskt brännvin med rökt smak.

White Står Line [walt sta':lain] (eng), Vita Stjämlinjen.

Vi'a| A'ppia (lat), Appiska vägen. /-wdu'kt, -en, -er, bro över land.

Vibrjatio'n, -en, -er (lat), dallring, svängningsrörelse. /^e'ra, dallra.

Vi'ce (lat), ställföreträdande, /^amiral, -en, -er, näst högsta flagg-mansgraden. /^korpra'1, -en, -er, lägsta underbefälsgraden vid vissa vapenslag. /^pa^stor, -n, -'er. kyrkoherdes vikarie. ^ ve'rsa, omvänt, tvärtom.

Vicomte [-kå'ngt] (fr), vicegreve, adelstitel mellan greve o. baron.

Vi'ctor (lat), segrare, /-^'ia, seger.

Vid|e'tur (lat), "det synes"; intyg, "jag har sett", gillas, --wiine'-ra, bestyrka, bevittna.

Vielfrass [fi':l] (ty), storätare, "filfras" (järv).

Wiener|bröd [vi':n-], -et, - (av stadsnamnet Wien), försv. vinner-, ett slags vetebröd. /^mode'll, -en, -er. /^opere'tt, -en, -er. /^sko, -n, -r. /^sni'tsel, -n, -siar, stekt kalvköttsskiva med citron, ansjovis o. kapris.

Vigil|ans [-a'ngs], -en, -er (fr), uppdrivande av ficklån. /^e'ra, låna pengar.

Vigoroso [-å':så] (it), kraftigt (mus).

Wigwam [wi'ggwåm] (eng), indianhydda.

Vigö'r, -en (fr), styrka, hälsa.

Vika|ria't, -et, - (lat), tjänstgöring som /^'rie, -n, -r, ställföreträdare. /^rie'ra, tjänstgöra som vikarie.

Vi'ktng, -en, -ar, deltagare i nord. sjörövartåg på 800—1000-talen.

Vilda'ria, -n (lat), öppen promenadvagn; seger. Jfr Victoria.

Viktua'lier (lat), matvaror.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Vilajet

Vilaje't, -et, turkiskt län.

Vi'mpel, -n, -plar (ty), smal flagga.

Vinaigre [-nä':gr] (fr), vinäger.

Vi'ndböjtel, -n, -tiar (ty), vindflöjel; hållningslös person.

Vi'nd|ex (lat), hämnare, försvarare. /^ice'ra, återkräva.

Vinerbröd, dets. som wienerbröd.

Vingt-et-un [vängteö^ng] (fr), "tjugoett", ett hasardspel.

Vinje'tt, -en, -er (fr), bokomament.

Vi'nkel, -n, -klar (ty), lutningen mellan två linjer, som utgå från samma punkt. /^ha'ke, -n, -ar, triangelformad linjal; ett sätt-verktyg i boktryckeri.

Vinsch, -en, -ar (eng), vindspel.

Vi'nsyra, -n, dioxibämstensyra.

Vintage-ports [vi'nntidj på:ts] (eng), de bästa portvinerna.

Vinä'ger, -n (fr), vinättika.

Vi'o|la, -n, -or (it), altviolin, /^la da ga'mba [viå':la-], "knäfiol", äldre stråkinstrument. /^le'nte (-me'nte), våldsamt. /^le'tt, viol-blå. -en, -er, det minsta

stråkinstrumentet (fiol). /^li-ni'st, -en, -er, fiolspelare. /^U'no pri'mo, första fiol. ^^lonce'!!, -en, -er, el. cello, -n, medelstort stråk-instrimient. /^'Irot, -en, rotstock av 1'ris-arter. /^'trä, -t, mörkbrunt virke av Aca'cia-arter.

Vi'ra, -n, ett kortspel för tre.

Vi'rdar, invånare i Värend.

Wire [wa'iö] (eng), ståltross.

Virgin|a'! (lat), jimgfrulig.

-en, jungfrudom, jimgfrulighet. Vi'rgo, jungfru.

Viri'1 (lat), manlig, manbar.

Virtu|e'll (fr), skenbar. -en,

-er (it), mästare. Som adj.: mästerlig. /^osite't, -en, mästerskap (i en konstart).

Vi'rtus (lat), mannamod, dygd.

Viru|le'ns, -en (lat), sjukdomsalst-rande förmåga. sjuk-

domsalstrande, förorsakad av ^s [vi': -], sjukdomsalstrare.

Visavi', -n, -er (fr), motdansande, motsittande.

Viscera'1 (lat), inälvs-.

Viscount [valkaunt] (eng), vice-greve, vicomte.

Vi'se, -n, -ar, fullbildad bihona.

Vise'nt, -en, -er, en bisonart.

Vis|i'bel (lat), synlig. grans-

ka, påteckna (pass).

Vision [-sjo':n], -en, -er (lat), syn-uppenbarelse. -en, -er, an-

deskådare, vakendrömmare.

Visi'r, -et, - (fr), hjälmgaller; sikte, syftskiva.

Visi't, -en, -er (fr), artighetsbesök. /^atio'n, -en, -er (lat), granskande besök (av biskop); undersökning (i tullen). /^e'ra, verkställa visitation.

Viskosite't, -en (lat), en vätskas inre friktion.

Vi'sky, -n, försv. form av whisky.

Vis ma'ior (lat), "större makt" = force majeure.

Vi'smut, -en, en blekröd metall.

Vist el. whist [wisst], -en (eng), ett slags kortspel.

Vi'sta (it), uppvisande.

Vi'stra, fabrikationsnamn på cellull.

Visue'11 (fr), uppfattad med synen.

Vi'sum, pl. vi'sa (lat), viserings-påskrift.

Vita'|l (lat), levande, viktig.

-en, åsikten att livet blott kan förklaras ur en livskraft. '^lite't, -en, livaktighet, livskraft. /^mi'n, -et, - el. -er, ämne som i ringa mängd erfordras, för att individen skall vara frisk.

Vi'te, -t, -n, böter.

Vitiö's (lat), felaktig, lastbar.

Vitri'n, -en, -er (fr), utställningsmonter, glasskåp.

Vitrio'1, -en (lat), koppar, zink- el. jämsulfat. /^'olja, -n, svavelsyra.

Vitrö's (fr), glasartad.

Vits, -en, -ar (ty), ordlek.

Vi'tsord, -et, -, beviskraft, betyg.

Vi'tterhet, -en, skönlitteratur.

Vi'ttra, -n, norrländskt skogsrå.

Viv, -et, -, hustru (poetiskt).

Viv|a'ce [-tje] (it), Hvligt, snabbt. /^aci'ssimo [-tj-], mycket livligt

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Vivacitet

(mus). /^acite't, -en (lat), livlighet. /^'at, pl. (lat), leve! ^'a voce [-vå'ttje], muntligt, /^'a, livligt. -en, -er (fr), "festprisse". ^e [vivv] (fr), leve! /^isektio'11, -en (lat), experiment med levande djur.

Vi'vre, -t (fr), uppehälle.

Viye'lla, -n (eng), en sorts bomulls-blandat, mjukt ylletyg.

Voaai, -en, el. voile [vo-a'll], -n (fr), tunt damklänningstyg.

Voce [và'ttje] (it), röst.

Vodka [vå'-], -n, ryskt brännvin.

Vogue [vågg] (fr), anseende.

Wohltäter [vå':l-] (ty), försv. vol-täter, -n, välgörare (ironiskt).

Vojevo'dskap, -et, -, län i Polen.

Vojlock [vå'-], -en (ry), sadelfilt.

Vak|a'bel, -n, -bler (lat), lösryckt ord, glosa. -en, -er, själv-

ljud. Som adj.: som avser rösten. /^alise'ra, sjunga vokaler; sätta in vokaltecken (i hebreisk text), /^'ativ, -en, tilltalskasus i latin m. fl. språk.

VoIa'iig, -en, -er (fr), veckad garnering på damkläder.

Volapy'k, ett fantasispråk.

Vol-au-vent [vålåva'ng] (fr), smördégspaste j.

Vo'lfram, tung, silvervit metall.

VoUère [våljä':r] (fr) el. -en, -er, fågelhus, stor fågelbur.

Valontä'r, -en, -er (fr), befälselev; oavlönad yrkeselev.

Volt [vå'-] (av egennamnet Vo'l-ta), måttenhet för elektr. spänning.

Volta [vå'-] (it), gång, vändning.

Voltige [-i':sj], -en, -er (fr), gymnastik till häst; luftsprång, /^'ra [-ge':ra], göra luftsprång.

Vol|uminö's (lat), omfångsrik, med stor -en, -er, omfång,

rymd; bok, del av större bokverk.

Voluntari'sm, -en (lat), åsikten att viljan är verklighetens (o. själslivets) innersta väsen.

Volu't, -en, -er (lat), dekorativ spiral (i joniska kapitäl).

Vo'lvo (lat), "jag rullar", ett svenskt bilmärke.

Vom [vånm], -men, -mar, idisslar-nas första mage.

Vom|e'ra (lat), kräka. -et,

-, kräkmedel.

Von [fånn] (ty), av, från. oben [-å':ben], ovanifrån, föraktfullt.

Vorstehhund [få':rsjte:-], -en, -ar (ty), en kraftig jakthimdsras.

Vorwärts [få':r-] (ty), framåt.

Vot|e'ra (lat), rösta. /^e'ring, -en, -ar, omröstning, '^'um, röst. /^'um decisi'vum, utslagsröst.

Voti'v- (lat), löftes-.

Vox [våkks] (lat), röst, stämma.

Vulga'ta el. Ve'rsio (lat), katolska kyrkobibeln (på latin).

Vu'lg|us (lat), menige man, hopen.

alldaglig, ohyfsad, simpel. /^ä'rspråk, -et, -, ovårdat talspråk.

Vulka'n, -en, -er (av gudanamnet V u 1 c a'n u s), "eldsprutande berg". ^ise'ra, tillsätta svavel till kautschuk, varigenom den ej blir klibbig i värme, /^'isk, som avser vulkaner.

Vurm, -en (ty), fix idé, "käpphäst", /^'a, ha en fix idé. ^'ig, besatt med en fix idé.

Vurst, -en, -ar (ty), öppen vagn med längsgående säten.

Vy, -n, -er (fr), anblick, utsikt, pl. = idéer, /-^kort, -et, -, bildbrev-kort.^

Vådevi'll, -en, -er (fr), sångspel.

Vå'ldtäkt, -en, -er, med våld till-tvingat samlag med kvinna.

Vå'rd|kase, -n, -ar, uppstaplat bål på höga punkter i äldre tid. /^'träd, -et, -, träd på en gård, tänktes skydda dennas

invånare.

Vår fru, Jungfrun Maiia. Vårfrudagen, Marie Bebådelsedag.

Vä'bel, -n, -blar, underofficer som utövar polisuppsikt i ett läger.

Vä'dur, -en, -ar, bagge.

Väl|boren [-å:-], epitet till obetitlade adliga personer. /%^situe'rad, burgen, välbärgad.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Välsk

Zoolog

Välsk (av namnet Wales), egentligen från Wales; fransk, italiensk.

Vä'pnare, -n, adlig livtjänare hos medeltida riddare.

Vä'ring, -en, -ar, skandinav i östromerske kejsarens livvakt.

Världens ända, skämtnamn på staden Trosa.

Vä'stgoter, ett germanfolk, som år 410 erövrade Rom.

Vä'te, -t, det lättaste grundämnet. /^superoxi'd, -en, dubbeloxiderat väte (H2O2), bakteriedödande, hàrblekningsmedel.

Vä'ttar, lokalandar i folktron.

Vä'xel, -n, -xlar, ett kreditmedel, avfattat i viss laglig form; rikt-ningsomkastare; småmynt, /n/-ström, -men, -mar, elektr. ström, som periodiskt ändrar riktning.

X, Y, Z

Xanti'ppa, -n, -or, Sokrates' hustru; grälsjuk hustru.

Xenon [-à':n], -et (gr), en ädelgas.

Xeroti'n, -et (gr), ett sickativ.

Xi (5, grek. bokstaven x.

Xylo|fon [-å':n], -en, -er (gr), ett slags harmonika med små träplattor, som anslås med pinnar. /v^gra'f, -en, -er, person som sysslar med /^grafi', -n, träsnitts-konsten.

Xy'stus (gr), kolonnhall; korsgång i medeltida kloster.

Yacht [jå:t], -en, -s (eng), lustfartyg, "lustjakt".

Yankee [jæ'ngki], -n, -s (eng), invånare i nordöstra USA; "100 %-ig amerikanare".

Yard [ja:d], eng. längdmått r= 9 dm.

Yawl [jå:l], -en, -s (eng), segelfartyg med en stor o. en mycket liten mast (bakom rodret).

Yen [j-], japansk myntenhet = 100 sen (1.86 kr. i gidd).

Y'ggdrasil, världsträdet (en evigt grön ask) i nord. myt.

Y'mpning, -en, -ar, en växtdels fastväxande på annat exemplar (förädlingsmetod); detsamma som vaccination.

Yoga [jå':-] (sanskr), indiskt system för självövervinnelse.

Yoghurt^ [jå'gg-], bulg. surmjölk.

York [jà:k], hertigvärdighet inom

den engelska konungafamiljen.

Yperft, detsamma som senapsgas.

Ypsi'lon (F, v), grek. bokstaven y.

Ytt|e'rbium och /^'rium, sällsynta j ordartsmetaller.

Y'verborenhet, -en, överdriven fosterlandsstolthet.

Ze'fyr, -'en, -'er, forngrek. vindgud; västanvinden.

Zeisskikare [tsa'jjs-], -n, - (av namnet Zeiss), prismakikare.

Zeloso [tsälå':sà] (it), ivrigt (mus).

ZeIo'ter (gr), fornjudisk lagsträng sekt; ivrare, nitälskare.

Ze'nit (arab), punkt på himmelen rakt över våra huvuden.

Zeppeli'nare (av egennamnet Zep-p e 1 i'n), stel luftskeppstyp.

Zero [tse':rå] (it), noll.

Ze'ta C), grek. bokstaven z.

Zige'nare, -n, -, ett nordindiskt vandrarfolk.

Zink, -en, en blåvit, glänsande metall, användes till hushållskärl, boktryckslichéer m. m.

Zirko'nium, en sällsynt metall.

Zloty [slå':ty], f. d. polskt mynt = 100 groszy (41.86 öre i guld).

Zodi{aka'lljus, -et (gr), svagt ljusskimmer omkring solen i tropikerna. '-wa'ken, Djurkretsen.

Zon, -en, -er (gr), bälte, lager; taxesträcka.

Zoo|log [-å':g], -en, -er (gr), per-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud. Välsk

Välsk (av namnet Wales), egentligen från Wales; fransk, italiensk.

Vä'pnare, -n, adlig livtjänare hos medeltida riddare.

Vä'ring, -en, -ar, skandinav i östromerske kejsarens livvakt.

Världens ända, skämtnamn på staden Trosa.

Vä'stgoter, ett germanfolk, som år 410 erövrade Rom.

Vä'te, -t, det lättaste grundämnet. /^superoxi'd, -en, dubbeloxiderat väte (H2O2), bakteriedödande, hàrblekningsmedel.

Vä'ttar, lokalandar i folktron.

Vä'xel, -n, -xlar, ett kreditmedel, avfattat i viss laglig form; rikt-ningsomkastare; småmynt, /n/-ström, -men, -mar, elektr. ström, som periodiskt ändrar riktning.

X, Y, Z

Xanti'ppa, -n, -or, Sokrates' hustru; grälsjuk hustru.

Xenon [-à':n], -et (gr), en ädelgas.

Xeroti'n, -et (gr), ett sickativ.

Xi (5, grek. bokstaven x.

Xylo|fon [-å':n], -en, -er (gr), ett slags harmonika med små träplattor, som anslås med pinnar. /v^gra'f, -en, -er, person som sysslar med /^grafi', -n, träsnitts-konsten.

Xy'stus (gr), kolonnhall; korsgång i medeltida kloster.

Yacht [jå:t], -en, -s (eng), lustfartyg, "lustjakt".

Yankee [jæ'ngki], -n, -s (eng), invånare i nordöstra USA; "100 %-ig amerikanare".

Yard [ja:d], eng. längdmått r= 9 dm.

Yawl [jå:l], -en, -s (eng), segelfartyg med en stor o. en mycket liten mast (bakom rodret).

Yen [j-], japansk myntenhet = 100 sen (1.86 kr. i gidd).

Y'ggdrasil, världsträdet (en evigt grön ask) i nord. myt.

Y'mpning, -en, -ar, en växtdels fastväxande på annat exemplar (förädlingsmetod); detsamma som vaccination.

Yoga [jå':-] (sanskr), indiskt system för självövervinnelse.

Yoghurt^ [jå'gg-], bulg. surmjölk.

York [jà:k], hertigvärdighet inom

den engelska konungafamiljen.

Yperft, detsamma som senapsgas.

Ypsi'lon (F, v), grek. bokstaven y.

Ytt|e'rbium och /^'rium, sällsynta j ordartsmetaller.

Y'verborenhet, -en, överdriven fosterlandsstolthet.

Ze'fyr, -'en, -'er, forngrek. vindgud; västanvinden.

Zeisskikare [tsa'jjs-], -n, - (av namnet Zeiss), prismakikare.

Zeloso [tsälå':sà] (it), ivrigt (mus).

ZeIo'ter (gr), fornjudisk lagsträng sekt; ivrare, nitälskare.

Ze'nit (arab), punkt på himmelen rakt över våra huvuden.

Zeppeli'nare (av egennamnet Zep-p e 1 i'n), stel luftskeppstyp.

Zero [tse':rå] (it), noll.

Ze'ta C), grek. bokstaven z.

Zige'nare, -n, -, ett nordindiskt vandrarfolk.

Zink, -en, en blåvit, glänsande metall, användes till hushållskärl, boktrycksklichéer m. m.

Zirko'nium, en sällsynt metall.

Zloty [slå':ty], f. d. polskt mynt = 100 groszy (41.86 öre i guld).

Zodi{aka'lljus, -et (gr), svagt ljusskimmer omkring solen i tropikerna. '-wa'ken, Djurkretsen.

Zon, -en, -er (gr), bälte, lager; taxesträcka.

Zoo|log [-å':g], -en, -er (gr), per-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Zoologi

son som sysslar med /^logi', -n, läran om djiiren. /^lo'gisk trädgård, menageripark. /^tomi', -n, djuranatomi, ^tomisk [-tå':-], som avser zootomi (djuranatomi).

Zoppo [tså'ppå] (it), haltande (mus).

Zua'ver, franska kabyltrupper i

Algeriet. Zwi'nger [tsv-], slott i Dresden. Zwyck, detsamma som svyck. Zyma's, -en (gr), det sockerjäsande enzymet i jäst.

o • • • •

A, A, O

Åborätt, -en, -er, viss besittningsrätt till annans jord.

Ä'der|bråck, -et, -, utvidgning av blodådror i huden. /^förka'lkning, -en, förhårdning av pulsådrornas väggar; ålderssjukdom. /^lå't-ning, -en, -ar, uttömning av blod ur blodåder i terapeutiskt syfte.

A'ld|erman, -nen, -män, skråordförande. /^'fru, -n, -ar, föreståndarinna för linneförrådet på större slott.

Ä'rder, -n, en plog utan vändskiva.

Ä'snebrygga, -n, -or, 5:e propositionen i Euklides' första bok.

Å'tel, -n, -tlar, dött djur.

Ä'delgas, -en, -er, gas som icke bildar någon kemisk förening.

Ägilje'tt, -en, -er (fr), guldsnörma-kerier för furstliga personers adjutanter.

Ägre'tt, -en, -er (gr), buske av hägerfjädrar.

Äma'bel (fr), älskvärd.

Ä'iig|el, -n, -nglar (gr), sändebud, /-^'lamakerska, -n, -or, yrkesmässig "fostermoder", som låter barnen omkomma genom svält o. vanvård.

Ankan Blom, i kägelspel de käglor som stå ytterst till höger eller vänster.

Är el. air [ä:r], -en (fr), högdraget uppträdande.

Ä'ra el. e'ra, -n (nylat), tidsålder,

^ tidevarv.

Ärg, -en, kopparoxid.

Ä'rittg, -en, -ar, gröda, skörd.

Ä'rke- (gr), högste, /^biskop, -en, -ar, i Sverige biskopen i Uppsala stift ("primas"). /^djäkne, -n, -ar, främste dekanen vid katolsk domkyrka, /^hertig, -en, -ar, f. d. österrikisk prinstitel.

Ä'sping, -en, -ar, huggormshona.

Ä'ssja, -n, -or, smidesugn.

0'backa, Härnösand i Ludvig Nordströms romaner.

öde'm, -et, - (gr), vattensvullnad.

Ö'rlog el. ö'rlig, -en, krig. /^sfartyg, -et, -, krigsfartyg, ^sflagga, -n, -or, tretimgad statsflagga.

Ö'rtug, -en, -ar, medeltida silvermynt.

Ö'stgoter, forngermanskt folk, som år 493 erövrade Itslien.

Ö'ver|direktö'r, -en, -er, chef för vissa ämbetsverk. ^förmy'ndare, -n, -, tillsyningsman över förmyndarna inom visst distrikt. /^hu'set, första kammaren i eng. parlamentet. /^mtende'nt, -en, -er, chefen för Nationalmuseum m. fl. statliga samlingar. gare, -n, student, som tillbragt lång tid vid universitet utan att avlägga examen. '^ma'ge, omyndig.

Ö'verst|e, -n, -ar, högsta regementsofficersgraden, regementschef. /^i'nna, -n, -or, överstes hustru. /^elö'jtnant, -en, -er, näst högsta regementsofficersgraden, bataljons- el. kårchef.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w). Zoologi

son som sysslar med /^logi', -n, läran om djiiren. /^lo'gisk trädgård, menageripark. /^tomi', -n, djuranatomi, ^tomisk [-tå':-], som avser zootomi (djuranatomi).

Zoppo [tså'ppå] (it), haltande (mus).

Zua'ver, franska kabyltrupper i

Algeriet. Zwi'nger [tsv-], slott i Dresden. Zwyck, detsamma som svyck. Zyma's, -en (gr), det sockerjäsande enzymet i jäst.

o • • • •

A, A, O

Åborätt, -en, -er, viss besittningsrätt till annans jord.

Ä'der|bråck, -et, -, utvidgning av blodådror i huden. /^förka'lkning, -en, förhårdning av pulsådrornas väggar; ålderssjukdom. /^lå't-ning, -en, -ar, uttömning av blod ur blodåder i terapeutiskt syfte.

A'ld|erman, -nen, -män, skråordförande. /^'fru, -n, -ar, föreståndarinna för linneförrådet på större slott.

Ä'rder, -n, en plog utan vändskiva.

Ä'snebrygga, -n, -or, 5:e propositionen i Euklides' första bok.

Å'tel, -n, -tlar, dött djur.

Ä'delgas, -en, -er, gas som icke bildar någon kemisk förening.

Ägilje'tt, -en, -er (fr), guldsnörma-kerier för furstliga personers adjutanter.

Ägre'tt, -en, -er (gr), buske av hägerfjädrar.

Äma'bel (fr), älskvärd.

Ä'iig|el, -n, -nglar (gr), sändebud, /-^'lamakerska, -n, -or, yrkesmässig "fostermoder", som låter barnen omkomma genom svält o. vanvård.

Ankan Blom, i kägelspel de käglor som stå ytterst till höger eller vänster.

Är el. air [ä:r], -en (fr), högdraget uppträdande.

Ä'ra el. e'ra, -n (nylat), tidsålder,

^ tidevarv.

Ärg, -en, kopparoxid.

Ä'rittg, -en, -ar, gröda, skörd.

Ä'rke- (gr), högste, /^biskop, -en, -ar, i Sverige biskopen i Uppsala stift ("primas"). /^djäkne, -n, -ar, främste

dekanen vid katolsk domkyrka, /^hertig, -en, -ar, f. d. österrikisk prinstitel.

Ä'sping, -en, -ar, huggormshona.

Ä'ssja, -n, -or, smidesugn.

0'backa, Härnösand i Ludvig Nordströms romaner.

öde'm, -et, - (gr), vattensvullnad.

Ö'rlog el. ö'rlig, -en, krig. /^sfartyg, -et, -, krigsfartyg, ^sflagga, -n, -or, tretimgad statsflagga.

Ö'rtug, -en, -ar, medeltida silvermynt.

Ö'stgoter, forngermanskt folk, som år 493 erövrade Itslien.

Ö'ver|direktö'r, -en, -er, chef för vissa ämbetsverk. ^förmy'ndare, -n, -, tillsyningsman över förmyndarna inom visst distrikt. /^hu'set, första kammaren i eng. parlamentet. /^mtende'nt, -en, -er, chefen för Nationalmuseum m. fl. statliga samlingar. gare, -n, student, som tillbragt lång tid vid universitet utan att avlägga examen. '^ma'ge, omyndig.

Ö'verst|e, -n, -ar, högsta regementsofficersgraden, regementschef. /^i'nna, -n, -or, överstes hustru. /^elö'jtnant, -en, -er, näst högsta regementsofficersgraden, bataljons- el. kårchef.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w). Några bevingade ord.

A

Å bas les tyrans [aba' letira^ng] (fr), ned med tyrannerna!

A'bsit 0'men (lat), må häri ej ligga något dåligt förebud!

Abu'sus non to'lIit u'sum (lat), missbruket upphäver icke (det rätta) bruket.

Ad cale'ndas graecas [- gre':-] (lat), till grekiska "calendae"; aldrig.

A'dde pa'rvum pa'rvo (lat), lägg litet till litet; "många bäckar små bli en stor å".

A de'o rex, a re'ge lex (lat), av Gud konungen, av konungen lagen.

Adhu'c sub ju'dice lis est (lat), saken ligger ännu under domaren (Horatius).

Ad majo'rem De'i glo'riam (lat), till Guds äras förhärligande (jesuiternas valspråk).

Ad o'mnia para'tus (lat), beredd till allt.

Ad u'nguem leo'nem (lat), på klon (känner man) lejonet.

Ad utru'mque para'tus (lat), beredd för bådadera (boken o. svärdet); valspråk för Lunds universitet.

A horse, a horse, my kingdom for a horse [ehå':s, ehå':s, mai ki'ng-dem få:r ehå':s] (eng), en häst, en häst, mitt kungarike för en häst. (Shakespeare.)

à la bonne heure [alla bånö':r] (fr), nåväl; gärna för mig!

A'lea ja'cta est (lat), tärningen är kastad (Caesar).

Ami'cus PIa'to, sed ma'gis ami'ca ve'ritas (lat), Platon är mig kär, men sanningen ännu kärare (Ari-stoteles).

A'mor vi'ncit o'mnia (lat), kärleken övervinner allt (Vergilius).

Anch'io sono pittore [a'ngk i':à så':nå pitå':re] (it), även jag är målare (Correggio).

A'page satana' (gr), vik hädan, satan! (Jesus).

Après nous le déluge [aprä.no': lödely:'sj] (fr), efter oss syndafloden (Mme de Pompadour).

Ars lo'nga, vi'ta bre'vis (est) (lat), konsten är lång, livet är kort (Hippokrates).

A'rte et ma'rte (lat), genom fredliga o. krigiska värv (Inskrift på Riddarhuset).

Auda'cem fortu'na ju'vat (lat), lyckan står den djärve bi.

Au dia'tur et a'ltera pars (lat), även andra parten bör höras.

A'uri sa'era fa'mes (lat), den förbannade guldtörsten (Vergilius).

Aut Cae'sar aut ni'hil (lat), antingen en kejsare eller ingenting.

Aut vi'iicere aut mo'ri (lat), antingen segra eller dö.

A've impera'tor, moritu'ri te salu'-tant (lat), hell, kejsare, de döds-vigda hälsa dig! (gladiatorhälsning).

A ve'rbis ad ve'rbera (lat), från ord till handling.

B

Bea'tus i'lle qui pro'cul nego'tiis

[- kvi: -] (lat), säll den, som är långt från världens bekymmer (Horatius). Be'llum o'mnium in o'mnes (lat),

allas krig mot alla. Be'ne vi'xit, qui be'ne la'tuit [- kvi: -] (lat), lycklig har den levat, som levat obemärkt (Ovi-dius).

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Bottus

Fiat lux

Bo'nus inte'rdiiiii dormi'tat Home'-

rus (lat), stundom slumrar den gode Homeros (Horatius). Böse Me'nschen ha^ben keine Lie-der [bö':se - ka'jjne li':der] (ty), onda människor sjunga inga visor.

Ca ira [sa ira'] (fr), det skall gå (fransk revolutionsvisa 1789).

Canto'res a'mant humo'res (lat), sångare älska dryckjom.

Ca'rpe di'em (lat), plocka (njut) dagen! (Horatius).

Ca've ca'nem (lat), akta dig för hunden! (Vanlig rom. inskrift).

Ce'dant a'rma to'gae (lat), må vapnen vika för (den fredliga) to-gan! (Cicero).

Ce'de majo'n (lat), vik för övermakten!

Cest la guerre [sä:lagä':r] (fr), sådant är kriget.

Cest la vie [säilavi':] (fr), sådant är livet!

Cest le commencement de la fin [sä: lö kåmangsma'ng dölafä'ng] (fr), det är början till slutet (Talley-rand).

Ce'terum ce'nseo, Cartha'ginem e'sse dele'ndam (lat), för övrigt anser jag att Kartago bör förstöras (Cato d. ä.).

Chacun a son goüt [sjaköng a-så'ng go:] (fr), envar har sin smak.

Co'gito, e'rgo sum (lat), jag tänker, alltså är jag till (Cartesius).

Comme ci comme ca [kåmsi': [-kåm-sa']-] {+kåm- sa']+} (fr), si och så.

Co'ntra vim non va'let jus (lat), mot makten förmår rätten intet.

Cre'do, qui'a absu^rdum (lat), jag tror, emedan det är orimligt (förr tillskrivet Tertullianus).

Cu'i bo'iio? (lat), vad tjänar det till?

CWjus re'gio, e'jus reli'gio (lat), regenten bestämmer religionen (reformationstidens gnmdsats).

D

De gu'stibus non est disputa^ndum

(lat), om smaken skall man inte tvista.

Dele'nda (est) Cartha'go (lat), Kartago bör förstöras (Cato d. ä.).

De mo'rtuis ni'hil ni'si be'ne (lat), om de döda intet annat än gott.

De te fa^bula narra'tur (lat), om dig handlar (= känn igen éig i) berättelsen (Horatius).

Dieu et mon droit [djö: emå'ng dro-a'] (fr), Gud och min rätt (valspråk i eng. riksvapnet).

Di'vide et i'mpera (lat), söndra och härska (Ludvig

Di'xi (lat), jag har talat.

Doce^ndo d]'sclmus (lat), vi lära genom att undervisa (Seneca),

Do ut des (lat), jag ger, för att du skall ge.

E

Ecce ho'mo [ä'kke el. ä'kkse-] (lat), se människan! (Joh. 19 : 5).

Écrasez Finfåme [ekrase': [-läng-fa':m]-] {+läng- fa':m]+} (fr), krossa den skändliga, dvs. kyrkan (Voltaire).

Eisen und Blut [a'jjsen onnt blo:t] (ty), järn och blod (Bismarck).

Ej blot til Lyst [-blått till-] (da), ej blott till nöje (över ridån till I>et kongelige Theater i Köpenhamn).

E pur si muove [epo':r si mo-å':ve] (it), och ändå rör hon sig (Gali-lei 1633).

Erra're huma^num est (lat), det är mänskligt att fela.

Festi^na le'nte (lat), skynda långsamt!

Fi'at justi'tia, pe'reat mu'ndus (lat), må rättvisan ha sin gång, om också världen skulle gå imder!

Fi'at lux (lat), varde Ijusl

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Fiat

217

L'appétit

Fi'at volu'ntas tu'a (lat), ske din vilja!

Fo'rtes fortu'na a'djuvat (lat), lyckan står den starke bi.

Fo'rtiter in re, sua'viter in modo, kraftigt i sak men milt i sätt (jesuitgeneralen Aquaviva).

From sounds to things [fràm-sa'unds tethi^ngs] (eng), från prat till handling (Pope).

G

Gaudea'mus i'gitur (lat), låt oss glädjas (Medeltida studentvisa).

Ge'nus irrita'bile va'tum (lat), poetemas snarstuckna släkte (Horatius).

Gno'ti seavto'n (gr), känn dig själv! (På Apollontemplet i Delfoi).

God save the King [gådse':v dhe-] (eng), Gud bevare kungen! (Eng. folksången.)

Gu'tta cava't lapide'm, non vi' sed sae'pe cade'ndo (lat), droppen urholkar stenen, icke genom sin kraft utan genom att ofta falla (Ovidius, Giordano Bruno).

H

Ha'bent su'a fa'ta libe'lli (lat), böcker ha sina öden (Terentianus Maurus).

Heil dir im Siegerkranz [ha'jjl di:r imm si':ger-] (ty), hell dig i segerkransen! (Preuss. nationalsång 1814-1918).

Hic ja'cet (lat), här vilar.

Hic requie'scat in pa'ce (lat), här vilar i frid.

Hic si'tus est (lat), här vilar.

Hinc i'Uae la'crimae (lat), härav dessa tårar (Terentius).

Hinc ro'bur et secu'ritas (lat), härav styrka och trygghet (Riksbankens valspråk).

Ho'die mi'hi, eras ti'bi (lat), i dag mig, i morgon dig.

Ho'mo sum, huma'ni ni'hil a me alie'num pu'to (lat), jag är människa, och jag anser intet mänskligt vara mig främmande (Terentius).

Honny soit qui mal y pense [åni' so-a' ki:ma'll ipa'ngs] (fr), skam den som tänker iUa härom! (Strumpebandsordens devis).

I

I'lle fa'ciet (lat), han skall göra det (Karl IX om Gustav II Adolf).

In hoc si'gno vi'nces (lat), i detta tecken skall du segra (Legend om Konstantin den store).

In su'i memo'riam (lat), till minne av sig (Oskar II:s minnestecken).

1'nteger vi'tae, sceleri'sque pu'rus (lat), oförvitlig i livet och fri från brott (Horatius).

Fnter a'rma si'lent le'ges (lat), under krig tiga lagarna (Cicero).

In vi'no ve'ritas (lat), i vinet sanningen.

I'te, mi'ssa est (lat), gån, gudstjänsten är avslutad!

L

Laborio'sa juventu'tis stu'dia ju-cu'nda sunt, senectu'tis o'tia (lat), ungdoms möda är ålderdoms ro (egentl. mödosamma studier äro ljuvliga för ungdomen, vila [är ljuvlig] för ålderdomen).

La'bor o'mnia vi'ncit i'mprobus (lat), oförtrutet arbete övervin^ ner allt (Vergilius).

La force prime la droit [lafå'rrs primm ladro-a'] (fr), makt går före rätt.

La garde meurt et ne se rend pas [laga'rrd mö:r e nösöra'ng pa] (fr), gardet dör men ger sig icke (med orätt tillskrivet general Cambronne).

L'appétit vient en mangeant [la-

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Vatt

218

Nach

peti': vjängt ang mängsja'ng] (fr), aptiten kommer (växer), medan man äter (Rabelais).

L'art pour Fart [la:r porr la:r] (fr), konsten för konstens egen skull (estetiskt slagord).

Last, not least [la:st nått li:st] (eng), sist men inte minst (Shakespeare).

Le'b€n und le'ben la'ssen [- onnt -] (ty), leva och låta andra leva.

Le quart d'heure de Rabelais [lö-ka:rd(>':r dörablä':] (fr), "Rabelais' kvart", kritiskt ögonblick.

Le roi est mort, vive le roi [läroår ämå':r vivv löro-a'] (fr), konungen är död, leve konungen! (Uttryck vid franskt

tronskifte).

Les extremes se touchent [leseks-trä':m söto'sj] (fr), ytterligheterna beröra varandra.

Le style c'est Thomme [lösti':l [-sä:-lå'mm]-] {+sä:- lå'mm]+} (fr), stilen är mannen.

L'État c'est moi [leta' sämo-a'] (fr), staten det är jag (tillskrivet Ludvig XIV).

L'Habit ne fait pas le moine [labi': nö fä':pa lömo-a'nn] (fr), kläderna göra icke munken (mannen).

L'Homme propose et Dieu dispose [låmm råpà':s edjö': dispà':s] (fr), människan spår och Gud rår.

Love's labour's lost [lavvs le':bös lå:st] (eng), kärt besvär förgäves (Shakespeare).

L'Union fait la force [lynjång fä:lafå'rrs] (fr), enighet ger styrka. (På belg. riksvapnet.)

M

Macht geht vor Recht [-ge:t få:r-] (ty), makt går före rätt (tillskrivet Bismarck).

Ma'gni no'minis u'mbra (lat), skuggan av ett stort namn (Lukianos).

Ma'gnus est in ve'rbis; in fa'ctis nu'llus ha'beris (lat), stor i orden, liten på jorden.

Ma'jor e longi^nquo revere'ntia

(lat), vördnaden är störst på avstånd (Tacitus).

Man merkt die Absicht und wird verstimmt [- di a'ppsisjt onnt virrt färsjti'mmt] (ty), man märker avsikten och blir förstämd (Goethe).

Me'dium tenue're bea'ti (lat), lyckliga de som hålla måttan.

Meme'nto mo'ri (lat), tänk på döden!

Meme'nto te morta'lem e'sse (lat), tänk på att du är dödlig (viskades av en slav till triimifatom under triumftåget).

Menda'cem opo'rtet e'sse me'morem (lat), en lögnare måste ha gott minne.

Mene', mene', teke'l ufarsi'n (aram), räknad, räknad, vägd o. styckad (Daniels bok 5 kap.).

Mens a'gitat molem (lat), anden sätter liv i massan (Vergilius).

Mens sa'na in co'rpore sa'no (lat), en simd själ i en sund kropp (Juvenalis).

Monume'ntum aere pere'nnius [- e':re -] (lat), en minnesvård, varaktigare än kopparn (Horatius om sin diktning).

Mors u'Itima re'rum (lat), döden är slutet på allt.

Much ado about nothing [mattj edo': eba'ut na'thing] (eng), mycket väsen för ingenting (Shakespeare) .

Mu'lier ta'ceat in eccle'sia (lat), kvinnan tige i församlingen (Paulus i 1 Kor. 14).

Multa pa'ucis (lat), mycket i få ord.

Mu'ndus vult de'cipi, e'rgo decipia'-

tur (lat), världen vill bedragas, så må den bliva bedragen.

Muta'tis muta'ndis (lat), med vederbörliga ändringar.

N

Nach Cano'ssa ge'hen wir nicht (ty), till Canossa gå vi ej; vi ge

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Narrata

icke vika (uttryck av Bismarck).

Narra'ta re'fero (lat), jag berättar vad man berättat mig.

Natu'ra a'rtis magi'stra (lat)^ naturen är konstens lärarinna.

Natura'lia non sunt tu'rpia (lat), naturliga ting äro aldrig skamliga.

Natu'ram expe'llas fu'rca, ta'men u'sque recu'rret (lat), driv ut naturen med hötjuga, hon skall likväl alltid komma tillbaka (Hora-tius).

Natu'ra non fa'cit sa'ltus (lat), naturen gör inga språng.

Naviga're nece'sse est, vi'vere non est nece'sse (lat), det är nödvändigt att segla, men att leva är icke nödvändigt (Plutarkos).

Ne bis in i'dem (lat), ej två gånger mot densamma; samma sak skall ej avdömas två gånger.

Ne'mo a'nte mo'rtem bea'tus (lat), ingen (bör prisas) lycklig före sin död.

Ne'mo ju'dex in pro'pria ca'usa (lat), ingen må vara domare i egen sak.

Ne'mo na'scitur a'rtifex (lat), ingen är född mästare.

Ne'mo prophe'ta in pa'tria (lat), ingen är profet i sitt fädernesland (Jesus).

Ne'mo sa'ltat so'brius (lat), ingen dansar nykter (Cicero).

Ne'scit occa'sum (lat), den vet ej av nedgång (devis på Nordstjärneorden) .

Ne su'tor u'ltra cre'pidam (lat), skomakare, bliv vid din last!

Never mind [ne^vvö ma'ind] (eng), det betyder ingenting!

Ni'hil admira'ri (lat), ingenting att beundra.

Ni'hil ad rem (lat), det gör ingenting till saken.

Ni'hil hujna'ni a me alie'num pu'to (lat), jag anser intet mänskligt vara mig främmande (Terentius).

Ni'hil no'vi sub so'le (lat), intet nytt under solen (Predikaren).

Ni'hil vu'lgo ince'rtius (lat), ingen-

ting är obeständigare än hopen (Cicero).

Noblesse oblige [nåblä'ss àbli':sj] (fr), adelskap förpliktar.

Noch ist Polen nicht verloren [nåch isst på':len nisjt färlå':ren] (ty), än är Polen ej förlorat.

Noch nie da gewe'senes [nåch ni:-] (ty), aldrig förr sett.

Na'li me ta'ngere (lat), rör icke vid mig (Jesus).

No'li turba're ci'rculos me'os (lat), rubba icke mina cirklar (Arkime-des i dödsögonblicket).

No'mina sunt odio'sa (lat), namn äro förhatliga; inga namn!

Non mu'lta sed mu'ltum (lat), icke många(handa), men mycket; litet men gott.

Non o'mne li'citum hone'stum (lat), allt som är tillåtet är icke hederligt.

Non po'ssumus (lat), vi kunna icke (påven Clemens VII).

Non scholae sed vitae di^scimus [- sko':le - vi':te -] (lat), vi lära icke för skolan utan för livet.

Nu'lla cala'mitas so'la (lat), en olycka kommer sällan ensam.

Nu'lla di'es si'ne li'nea (lat), ingen dag utan ett penseldrag (Apel-les).

Nu'lla re'gula si'ne exceptio'ne

(lat), ingen regel utan undantag.

Nunc est bibe'ndum (lat), nu skall det drickas (Horatius).

O

Observa'ndum, non imita'ndum

(lat), att uppmärksamma men ej efterhärma. Occa'sio fa'cit fu'rem (lat), tillfället

gör tjuven. O cmx, spes me'a u'nica (lat), o,

kors, mitt enda hopp! 0'derint, dum me'tuant (lat), må de hata, blott de frukta (kejsar Caligula). 0'di profa'num vu'lgus et a'rceo

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.o imitafares

220

Quandoque

(lat), jag hatar och avskjn: den råa hopen (Horatius).

O imitato'res, se'rvum pe'cus (lat), o, efterapare, slaviska fänad! (Horatius).

0'men acci'pio (lat), jag godtager förebudet.

0'inne tri'num perfe'ctum (lat), alla goda ting äro tre.

0'nine tu'lit pu'nctum, qui mi'scuit u'tile du'lci (lat), den skördar allas bifall, som förenar det nyttiga med det nöjsamma (Horatius).

0'innia me'a me'cum po'rto (lat), allt mitt bär jag med mig (Bias).

0'mma vi'ncit a'mor (lat), kärleken övervinner allt.

0'mnis pote'stas a I>e'o (lat), all makt är av Gud (Gustav Vasas valspråk).

On revient toujours à ses premieras amours [ång rövjä'ng tos3o':r a'se prömjä':rsamo':r] (fr), man återvänder alltid till sin första kärlek.

0'pus la'udat arti'ficem (lat), verket prisar mästaren.

CXra et labo'ra (lat), bed o. arbeta.

0'ra pro no'bis (lat), bed för oss!

O sa'ncta simpli'citas (lat), o, heliga enfald! (Jan Hus).

O te'mpora, o mo'res (lat), o, tider, o, seder! (Cicero).

O'tia dant vi'tia (lat), fåfäng gå lär mycket ont.

0'tium cum dignita'te (lat), välförtjänt vila på ålderdomen (Cicero).

Oü est la femme? [o-ä:lafa'mm] (fr), var är kvinnan (i spelet)?

p

Pa'iiem et circe'nses (lat), bröd och skådespel (Juvenalis).

Pa'nta re'i (gr), allt flyter (Hera-kleitos).

Paris vaut bien une messe [pari': và:bjä'iig ynmä'ss] (fr), Paris

kan väl vara värt en mässa (Hertigen av Sully till Henrik IV).

Patie'ntia vi'ncit o'mnia (lat), tålamod övervinner allt.

Pera'ctis perage'ndis (lat), sedan det utförts, som bör utföras.

Per angu'sta ad augu'sta (lat), genom trångmål till härlighet.

Per a'spera ad a'stra (lat), över branter till stjärnorna; över djupen mot höjden.

Per cru'cem ad lu'cem (lat), genom korset till ljuset.

Per fas et ne'fas (lat), med rätt eller (och) orätt.

Peri'culum in mo'ra (lat), (det ligger) fara i dröjsmål (Livius).

Peri'nde ac cada'ver (lat), (lyda) liksom en död kropp (Jesuitordens lydnadsregel).

Per pe'des apostolo'rum (lat), med apostlahästarna (till fots).

Post nu'bila Phoebus [- fe':b-] (lat), efter regn kommer solsken.

Praete'rea ce'nseo Cartha'^em e'sse dele'ndam (lat), fÖr övrigt anser jag, att Kartago bör förstöras (Cato d. ä.).

Pre'sta te vi'rum (lat), visa, att du är en man.

Pri'ncipes morta'les, res pu'blica aete'nia (lat), regentema äro dödliga, staten är evig.

Pro a'ris et £o'cis (lat), för husaltaret och härden (hus och hem).

Pro fi'de et christiani'smo (lat), för tro och kristlighet (ett sällskap i Stockholm).

Pro'ximus est si'bi quisque [-[-kvi'ss-kve]-] {+[-kvi'ss- kve]+} (lat), var och en är sig själv närmast.

Pu'lvis et u'mbra su'mus (lat), vi äro stoft och skugga (Horatius).

Q

Qua'lis rex, ta'lis ^ex [kv-] (lat),

sådan konung, sådant folk; "sådan herre, sådan dräng". Quando'que bo'nus dormi'tat Ho-

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Quantilla

221

Si vis

me'ms [kv-] (lat), stundom slumrar den gode Homeros (Ho-ratius).

Quanti'lla prude'ntia [kv-] (lat), med hur litet förstånd (världen styres) (Axel Oxenstierna).

Que faire [köfä':r] (fr), vad är att göra?

Quem De'us pe'rdere vult, deme'n-tat [kv-] (lat), den Gud vill förgöra, slår han med vansinne.

Quid Sa'ulus i'iiter prophe'tas [kv-] (lat), vad (viU) Saul bland profeterna? (1 Sam. 10).

Qui vivra', verra' [ki:-] (fr), den som lever får se,

Quod e'rat demonstra'ndum [kv-] (lat), vilket skulle bevisas.

Quod li'cet Jo'vi, non li'cet bo'vi [kv-] (lat), det som är tillåtet för Jupiter, är icke tillåtet för oxen.

Quos eg-o... [kvå:s -] (lat), "dem skall jag ..(Neptunus' hotelse enligt Vergilius).

Quousque ta'ndem, Catili'na [-[kvå-o'ss-kve-]-] {+[kvå- o'ss-kve-]+} (lat), huru länge ännu (skall du missbruka vårt tålamod), Catilina? (Cicero).

Quo va'dis [kvå:-] (lat), vart går du?

R

Rela'ta re'fero (lat), jag berättar,

vad som berättats för mig. Bichesse oblige [risjä'ss åbli':sj] (fr), rikedom förpliktar.

s

Saitus in natu'ra non da'tur (lat), språng förekomma icke i naturen.

Sa'lus pu'blica sa'lus me'a (lat), statens välfärd min välfärd (AdoK Fredriks valspråk).

Salva'tor mu'ndi sa'lva nos (lat), världens frälsare fräls oss!

Sans peur et sans reproche [sang-

pö':r esa'ng röprå'sj] (fr), utan fruktan och tadel.

Sapie'nti sat (lat), nog för den vise (Terentius).

Sauve qui peut [så:v kipö':] (fr), rädde sig den som kan.

Sa'xa loquu'ntur [-kv-] (lat), stenarna tala.

Scri'pta ma'nent (lat), det skrivna består.

Se'mper sunt o'tia pi'gris (lat), den late har alltid semester.

Sene'ctus est natu'ra loquacior [-kva':-] (lat), ålderdomen är av naturen pratsam (Cicero).

Sene'ctus insana'bilis mo'rbus est (lat), ålderdomen är en obotlig sjukdom (Seneca).

Se non è ve'ro è ben trova'to (it), om det ej är sant, är det dock bra fimnet.

Se'quitur poena sce'lus kvi- [-pe':-na -] (lat), straffet följer brottet i spåren.

Se'ro venie'ntibus o'ssa (lat), de som komma för sent, få nöja sig med benen.

Si a'ugur augu'rem (lat), om en augur (möter) en augur (måste båda le) (Cicero).

Sic e'rat in fa'tis (lat), så stod det i ödets bok (Ovidius).

Sic e'unt fa'ta ho'minuni (lat), sådana äro människomas öden.

Sic i'tur ad a'stra (lat), så går man till stjärnorna.

Sic tra'nsit glo'ria mu'ndi (lat), så förgår världens härlighet.

Sic voio, sic ju'beo (lat), så vill jag, så befaller jag (Juvenalis).

Si dis pla'cet (lat), om det behagar gudarna.

Si fa'bula ve'ra (lat), om historien är sann.

Sit mo'dus in re'bus (lat), det måste vara måtta i allt.

Sit ve'nia ve'rbo (lat), om uttrycket tillåtes.

Si vis ama'ri, a'ma (lat), om du vill bli älskad, älska själv (Seneca).

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Si vis

Tu quoque

Si vis pa'cem, pa'ra bellum (lat), om du vill fred, så bered dig till krig.

So'li De'o glo'ria (lat), åt Gud allena äran!

Something is rotten in the state of Denmark [sa'mmthing iss rå'tten in dhe ste:t åw de'nnma:k] (eng), någonting är ruttet i Danmarks rike (Shakespeare i Hamlet).

Stat ma'gni no'minis u'mbra (lat), står som skuggan av ett stort namn ("liten son av en stor far").

Su'ae qui'sque fortu'nae fa'ber est [- kvi^sskve -] (lat), envar är sin egen lyckas smed.

Sua'viter in mo'do, fo'rtiter in re (lat), milt i sätt men kraftigt i sak (Aquaviva).

Sub so'le ni'hil perfe'ctum (est) (lat), ingenting är fullkomlig under solen.

T

Taliter qua'liter [- kva-] (lat), si och så.

Tant de bniit pour une omelette

[tang döbru-i': po:r ynn [-åm-lä'tt]-] {+åm- lä'tt]+} (fr), så mycket väsen för en pannkaka!

Te'mpora muta'ntur, nos et muta'-mur in illis (lat), tiderna förändras och vi förändras med dem (kejsar Lothar I).

Te'mpus o'mnia reve'lat (lat), tiden avslöjar allt ("Vad som gömmes i snö, kommer upp i tö").

Te'rtium non da'tur (lat), ett tredje gives icke.

That is the question [dhætt iss dhe kwe'sst-jen] (eng), det är frågan (Shakespeare i Hamlet).

There are more things in heaven and earth, Horatio, than are dreamt of in your philosophy [dhä:r a: må: things inn he'v-ven ænnd ö:th håre':sjå dhænn a: dremmt åvv in jå: filå'ssefi] (eng), det finns mera i himmel

och på jord. Horatio, än din filosofi har drömt om (Shakespeare i Hamlet).

The time is out of joint [dhe ta im iss aut åvv djå^int] (eng), ur led är tiden (Shakespeare).

Time is money [talm iss ma'nni] (eng), tid är pengar.

Ti'meo da'naos, et do'na fere'ntes (lat), jag fruktar danaema (grekerna), även när de komma med skänker (Vergilius).

Tirez le rideau! La farce est jouée [tire': löridå': lafa'rrsäsjo-e':] (fr), låt ridån gå ned! Farsen är slut! (Rabelais).

To be or not to be, that is the question [tobi': å nå'tt tobi': dhætt iss dhe kwe'sst-jen] (eng), att vara eller icke vara, det är frågan (Shakespeare i Hamlet).

To'lle, le'ge (lat), tag, läs! (Augustinus' uppenbarelse).

Tournez, s'il vous plait! [to.rne': sill vo:plä':] (fr), var god vänd!

Tous les genres sont bons or le genre ennuyeux [to:lesja'ngr sångbå^ng årrlösja'ngr amiuiö':] (fr), alla sätt äro bra utom de tråkiga (Voltaire).

Tout comme chez nous [to':kåmm sjä:no':] (fr), alldeles som hos oss.

Tout comprendre, c'est tout par-donner [to':kångpra'ngdr sä:to': pardåne':] (fr), att förstå allt är att förlåta allt.

Tout est per du fors Fhonneur [to'tt-ä: pärdy': få:rlånö':r] (fr), allt är förlorat utom äran (Frans I).

Tout soldat francais porte dans sa gibeme le båton de maréchal de France [torsålda' frangsä': pårrt dang sasjibä'rrn löbattå'ng dö-maresja'11 döfra'ngs] (fr), varje fransk soldat bär en marskalkstav i sin ränsel (Napoleon I).

Tres fa'ciunt colle'gium (lat), tre utgöra ett kollegium (dvs. beslutmässig nämnd).

Tu quo'que fi'li [- kvå':kve -] (lat), även du, min son! (Caesar).

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Ubi Bacchus

u

U'bi Ba'cchus re'gnat, Ve'nus saltat (lat), där Bacchus regerar, dansar Venus.

U'bi be'ne, i'bi pa'tria (lat), där jag har det bra, är mitt fädernesland (Pacuvius).

U'bi lex, i'bi poena [-pe':na] (lat), där lag finnes, finnes också straff.

U'lcus est (lat), det är ett sårbart ställe (Cicero).

U'lcus ta'ngere (lat), röra vid ett sår (= en ömtålig punkt). (Te-rentius.)

U'ltra po'sse ne'mo obliga'tur (lat), ingen kan tvingas att göra någonting över sin förmåga.

U'mwerthung a'ller We'rthe (ty), omvärdering av alla värden (Nietzsche).

U'na hiru'ndo non fa'cit ver (lat), en svala gör ingen vår (sommar).

U'nguibus et ro'stro (lat), med näbbar och klor.

Un prince est le premier serviteur et le premier magistrat de TÉtat [öngprä^ngs ä löprömje': särvi-tö':r elöprömje': masjistra' [-döle-ta']-] {+döle- ta']+} (fr), en furste är Statens förste tjänare och förste ämbetsman (Fredrik II av Preussen).

U'num pro mu'ltis da'bitur ca'put (lat), ett huvud måste offras för de mångas skull (Vergilius).

U'nus multo'rum (lat), en av mängden (Horatius).

U'rbi et o'rbi (lat), för staden (Rom) och världen.

U'sque ad na'useam [-kve-] (lat), ända till äckel.

U'siis est tyra'nnus (kt), modet (bruket) är en tyrann (Horatius).

Ut ho'mines sunt, i'ta mo'rem ge'-ras (lat), tag människorna så som de äro (Terentius).

Ut pictu'ra poe'sis (lat), dikten är som en målning (Horatius).

Ut seme'ntem fe'ceris, i'ta me'tes (lat), som du sått, skall du skörda (Cicero).

v, w

Vae vi'ctis (lat), ve de besegrade!

Wait a bit [we:t æbi'tt] (eng), vänta lite!

Wait and see [we:t ænnd si:] (eng), vänta och se; avvakta.

Va'na si'ne vi'ribus i'ra (lat), vrede utan krafter är fåfäng.

Va'na su'rdis a'uribus ca'nere (lat), fåfängt att tala för döva öron (Li-vius).

Vara'tio (el. Vari'etas) dele'ctat (lat), ombyte förnöjer (Phaedrus).

Va're, Va're, re'dde mi'hi legio'nes! (lat), Varus, Varus, ge mig tillbaka mina legioner! (Augustus).

Va'rium et muta'bile se'mper fe'-mina (lat), kvinnan är alltid vacklande och ombytlig (Vergilius).

Was ist das? (ty), vad är det?

Was ist der la'ngen Re'de kurzer Sinn [-ko'rrtser sinn] (ty), vad är det långa talets korta mening? (Schiller).

Was noch nie da gewe'sen«s [- nåch ni: -] (ty), någonting som ännu aldrig blivit sett; något makalöst.

Ve'di Na'poli e po'i muori [- [-mo-å':ri]-] {+mo- å':ri]+} (it), se Neapel och sedan dö!

Weii^ Weib und Gesang [vajjn, vajjp onnt gesa'ng] (ty), vin, kvinnor och sång (Luther?).

Ve'lle et no'lle (lat), vilja och icke vilja.

Ve'llem me nesci're li'tteras (lat), jag skulle önska, att jag inte kunde skriva (Nero).

Ve'lle non di'scitur (lat), att vilja kan ingen lära sig.

Ve'ni, vi'di, vi'ci (lat), jag kom, jag såg, jag segrade (Caesar).

Wenn je'mand eine Reise tut, so kami' er was erzä'hlen [- a'jjne ra'jjse to:t, så: -] (ty), när någon gjort en resa, har han något att berätta (Matthias Claudius).

Wer isfs? (ty), vem är det?

Ve'ritas o'dium pa'rit (lat), sanningen alstrar hat (Terentius).

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Vestigia

224

Vulpes

Vesti'pa te'rrent (lat), spåren förskräcka (Horatius).

Ve'stis vi'rum fa'dt (lat), kläderna göra mannen (Quintilianus).

Who's who [ho:s ho:] (eng), vem är vem?, vem är det?

Vici'sti Gamae'e (lat). Du har segrat, galilé! (tillskr. Julianus).

Vi'deant co'nsules, ne quid detri-me'nti ca'piat res pu'blica (lat), konsulerna må tillse, att staten icke tager någon skada.

Viel Feind, viel Ehr [fi:l fajjnt, fi:l e:r] (ty), många fiender, mycken ära.

Viel Geschrei imd wenig Wolle [fi:l gesjra^jj onnt ve':nisj så'lle] (ty), mycket skrik och lite ull; många ord och lite mening.

Wi'lle zur Macht [-tso:r macht] (ty), vilja till makt (Nietzsche).

Wir Deutsche fü'rchten Gott und sonst nichts in der Welt då [-jjt-sje - onnt sånnst-] (ty), vi tyskar frukta Gud och eljest ingenting i världen (Bismarck).

Vi'rtus est me'dium vitio'rum (lat), dygden är medelvägen mellan laster..

Vis consi'lii e'xpers mo'le rult su'a (lat), kraft, ej förenad med klok-

het, störtar genom egen tyngd.

Vi'ta bre'vis, ars lo'nga (lat), livet är kort, konsten är lång.

Vitae, non scholae di'scimus [vi':-te: nå:n sko':le: -] (lat), vi lära för livet, ej för skolan.

Vi'ta Hs (lat), livet (är) en strid.

Vi'ta so'mniuni bre've (lat), livet är en kort dröm.

Vi'vas, cre'scas, flo'reas! (lat), må du leva, växa, blomstra!

Vi'vere milita're est (lat), att leva är att kämpa (Seneca).

Vi'vitur pa'rvo be'ne (lat), man kan leva gott med litet.

Vi'xit dum vi'xit laetus [- le':-] (lat), han levde glad så länge han levde (Stiernhielms gravskrift).

Vole'nte De'o (lat), om Gud vill.

Wo viel Licht ist, ist stärker Scha't-ten [så: fi:l - sjta^rrker-] (ty), där det är mycket ljus, är det stark skugga (Goethe).

Vox clama'ntis in dese'rto (lat), en ropandes röst i öknen.

Vox po'puli, vox De'i (lat), folkets röst. Guds röst.

Voyons! [vo-ajå'ng] (fr), låt se!

Vu'lpes pi'lum mu'tat non mo'res (lat), räven kan byta skinn men ej karaktär (Suetonius).

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w). Xågra främmande och avledda egennamn.

A

A'dalbert (ty), Albert.

Adelaide [-la-i'dd] o. Adèle [-[a-dä':l]-] {+[a- dä':l]+} (fr), Adelheid.

Adolphe [-à llf] (fr) o. Adolphus [-f-] (nylat), Adolf.

Affonso [-å'nn-] (port), Alfons.

Albert [eng: æ'llböt, fr: albä':r] o. A'lbrecht (ty), Albert.

Aleksa'ndr (ry) o. Alexandre [-a'ngdr] (fr), Alexander.

Alekse'j (ry), Alexis.

Aifonso [-à'nnså] (sp) o. Alphonse [-få'ngs] (fr), Alfons.

Alo'ysius (nylat), Ludvig.

Aindgu'iida (fhty) o. Amélie [-Ii:] (fr), Amalia.

Anatole [-tà'll] (fr), Anatolius.

André [angdre':] (fr), Andre'as (gr) o. Andrew [æ'nndro:] (eng), Anders.

Angélique [angsjeli'kk] (fr), Angelika; "den änglalika".

Ann [ænn] o. Annie [æ'nni] (eng), Anne [ann] (fr), Anna. A'nn-chen (ty) o. Annette [-nä'tt] (fr), Lill-Anna.

A'nsgar (frank) o. Ansga'rius (mlat), Oskar.

Anthony [æ'nnteni] (eng), Antoine [an»to-a'nn] (fr), Antonio [-[-tå'n-niå]-] {+[-tå'n- niå]+} (sp) o. Anto'nius (lat), Anton.

Antoinette [angto-anä'tt] (fr), Lill-Antonia.

A'niti (fi), Anders.

Armand [-ma'ng] (fr) o. Armi'nius (lat), Herman.

August [å':gest] (eng), Auguste [ågy'sst] (fr), Augu'stus (lat), A'ukusti (fi), August; "den upphöjde".

A'xel (da), Absalon.

B

Ba^rthold [-hàllt] (ty), Bartholo-

mew [ba:thå'llemjo:] (eng), Bar-tolo [-à llå] (sp), o. BartoIome'us (lat), Bertel, Bertil.

Bell o. Be'lla, förk. av Isaballa.

Benede'tto (it), Benedi'ctus (lat), Benedi'kt (ty), Bengt. Benedi'cta (lat), Bengta.

Bernard [-na':r] (fr), Bema'rdo (it) o. Be'mhard [-t] (ty), Bernt.

Betti'na (ty), Bettine [-i'nn] (fr) o. Be'tty [-i] (eng), Elisabet.

Biancha [bja'ngka] (it) o. Blan-che [blangsj] (fr), Blanka.

Bül o. Bi llie [-i] el. Bi'lly [-i] (eng), "Ville" (Vilhelm).

Bi'rgit o. Bii-gi'tta (lat), Brit(t)a.

Blaise [blä:s] (fr), Blasius.

Bob [båbb] o. Bobbie el. Bobby [bå'bbi] (eng), Robert.

Bri'ta, Britt, Britta, försv. av Birgitta.

Bö'rje, försv. av Birger.

C

Ca'rlo (it), Ca'rlos (sp), Ca'rol (rum), Ca'rolus (lat), Charles [eng: tja:ls, fr: sjarrl], Karl.

Cathari'na (lat) o. Catherine [-[kæ'tt-rin]-] {+[kæ'tt- rin]+} (eng), Karin.

Cécile [sesi'11] (fr), Cecilia.

Charles, se Carlo.

Charlotte [sjarlå'tt] (fr), Karolina.

Chrétien [kre:t-jä'ng] (fr), Chri's-tian el. Chn'stiern (da), Kristian,

Christine [kristi'nn] (fr), Kristina.

Christophe [-å'ff] (fr), Cristöbal [-åVval] (sp), Kristofer.

Clan-c [klä:r] (fr) o. Clary [klä':ri] (eng), Klara.

s och sj = tonande s och sj; th och dh == tonlöst och tonande väsljud.

D

Denis [döni':] (fr) o. Diniz [-'sj]

(port), Dionysios. Désirée [desire':] (fr), Etesideria. Dick (eng), Rikard. Di'driJk (ty), Teoderik. Diego [di-e'ggå] (sp), Jakob. Di'na, fork. av Bernhardina. Do'ra, fork. av Teodora. Duarte [do-a'rrte] (port), Edvard.

E

Edmond [edmå'n^](fr), Edmund. Édouard [edo-a':rd] (fr) o. Edward

[eMdwöd] (eng), Edvard. Eerikki [e':-] (fi), Erik. Elaine [elä':n] (fr), Helena. Eleanor [ellinö] (eng), Eleonora. Elin, fork. av Eleonora o. Helena. E'lisiv (fsv), Elise [-i':s] (fr), Elisabet.

Ellen, försv. av Helena.

E'lsa, E'lsb€t, E'Ise (ty) o. E'lsie

[-1] (eng), Elisabet. Émile [emill] (fr), Emil. Emilie [emili':] (fr), Emilia, E'mmy [-i] (eng), Emma. Enzio [e'nntsi-å] (it), Henrik. Emest [ö:nst] (eng), Ernst. Erk(er), dial. av Erik. E'sger (fsv), Oskar. Estaban [-a'wan] (sp) o. Étienne

[et-jä'nn] (fr), Stefan. E'tzel (ty), Attila. Eugène [ösjä':n] (fr), Eugen [-[å^jj-gen]-] {+[å^jj- gen]+} (ty) o. Eugenio [-ge'nniå] (sp), Eugen. Eugéni© [ösjeni':] (fr), Eugenia. E'vert, fork. av Edvard. Eystein [ö'jj-] (fsv), Östen.

Fanny [fæ'nni] (eng), Franciska. Felipe [-li'ppe] (sp), Filip^. Feodor el. Fjodor [fjà'ddàr] (ry), Teodor.

Femån el. Fema'ndo (sp), Ferdinand.

Fi'a o. Fi'ken, fork. av Sofia.

Francesco. [-tjä^sskå] (it), Fran-ci'scus (lat), Francois [frangso-a'] (fr) o. Franz [-ts] (ty), Frans.

Frederick [fre^dde-] (eng), Fre'de-rik (da), Friedrich [fri':d-] o. Fritz (ty), Fredrik.

Frédérique [frederi'kk] (fr), Fredrika.

G

Gabrièle [-ä':l] (fr), Gabriella.

Geneviève [sjönöviä':v] (fr), Genoveva.

Geoffroi [sjåfro-a'] (fr), Gottfrid.

George [djårdj] (eng) o. Georges [s3årrsj](fr), Georg.

Georgette [sjårsjä^tt] (fr), Geor-gina.

Gérard [sjera':r] (fr), Gerhard.

Germain [sjärmä^ng] (fr), Germa-nus.

Giacomo [dja':kåmà] o. Giacabbe [djakå^bbe] (it), Jakob.

Gil [sjill] (fr) o. GUes [djalls] (eng), Julius.

Gioconda [djåkà'nnda] (it), Ju-eunda.

Giorgio [djå'rrdjå] (it), Georg.

Giova'nna [djå-] (it), Johanna.

Giova'nni [djå-] (it), Johan.

Giudi'tta [djo-] (it), Judit.

Giulia [djo':-] (it), Julia.

Giulio [djo':-] (it), Julius.

Giuse'ppe [djo:-] (it), Josef.

Godard [gàda':r] (fr), Gotthard.

Godefroi [gåddfro-a'] (fr), Gottfrid.

Grégoire [-go-a':r] (fr), Gregor (-rius).

Gre'ta, Gre'te o. Gre'tchen (ty), förk. av Margareta.

Guemard [gärna':r] (fr), Verner.

Guglielmö [goljällmà] (it), Gui-lie'lmus (lat) o. Guillaume [-[gi-jà':m]-] {+[gi- jà':m]+} (fr), Vilhelm.

Guido [gi':då] (it) o. Guy [eng: ga'i, fr: gi:], Vitus.

Gun el. Gunn, förk. av Gunborg, Gunhild el. Gunvor.

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Gunma_^

Gimi'lla, sv. form av Gxinhild. Gustave [gysta'vv] (fr), Giistav. Gö'ran, sv. form av Georg. Gösta, försv. av Gustav.

Lisette

H

Haakon [hå':-] (no), Håkan.

Hadria'nus (lat), Adrian.

Ha'kvin, Haqui'nius (lat), Håkan.

Hans (da), Johan.

Harold [hæ'rreld] (eng), Harald.

Harriet [hæ^rrjet] (eng), Henrietta.

Harry [hæ'rri] (eng), Heikki [-[hä'jj-ki]-] {+[hä'jj- ki]+} (fi), Heinrich [ha^jjn-] (ty), Heinz [hajjnts] (ty), He'ndrik (holl), Henri [angri':] (fr), He'nry [-i] (eng), Henrik.

Hélène [elä':n] (fr), Helena.

Héloise [elo-i':s] (fr), Lovisa.

Hernan o. Hemando [äma'nn-] (sp), Ferdinand.

Hi'nke (ty), Henrik.

Honoré [ånåre':] (fr), Honorius.

Hugh [jo:] (eng), Hugues [ygg] (fr) o. Hugold [ho':-] (ty), Hugo.

I

IIia'na, fork. av Maximiliana. Fnez [-eth] (sp), Agnes. Irène [irä':n] (fr), Irene. Ivan [-a'nn] (ry), Johan.

Jaakoppi [ja':-] (fi), Jack [djækk] o. Jackie [djæ'kki] (eng), Jaco'-bus (lat), Jacopo [djakå':på] (it), Jacques [sjakk] (fr), Jago [-[cha'g-gå]-] {+[cha'g- gå]+} (sp), James [dje:ms] o. Jim [djimm] (eng), Jakob.

Jan o. Ja'nne, fork. av Johan.

Jane [dje:n] (eng), Johanna.

Jean [sjang] o. Jeannot [sjanå':] (fr), Jens (da), Joa'nnes (gr), Joha'nnes (lat), Joäo [sjoa'ng] (port), John [djànn] o. Johnny [djå'nni] (eng), Juan [choa'nn] (sp) o. Juho [jo'chå] (fi), Johan.

Jeanne [sjann] o. Jeanna [sja'nna]

(fr), Jenny [dje'nm] (eng), Johanna. Jeanette [sjanä'tt], "Lill-Johanna", Hanna.

Jekatari'na (ry), Katarina.

Jelisavje'ta (ry), Elisabet.

Jéröme [sjerå':m] (fr), Jerome [dje'rrem] (eng), Hieronymus.

Je'sper, försv. av Kasper.

Joan [djå'on] o. Joanna [-[djå-æ'n-ne]-] {+[djå-æ'n- ne]+} (eng), Juana [cho-a'nna] o. Juani'ta [cho-] (sp), Johanna.

Joris [jå:-] (holl), Georg.

José [chåse'] (sp), Joseph [-[sjå-sä'ff]-] {+[sjå- sä'ff]+} (fr), o. Ju'ssuff (pers), Josef.

Josu'a (hebr), Jesus.

Jules [sjyll] (fr), Julius.

Julie [sjyli':] (fr), Julia.

Juliette [sjyljä'tt] (fr), Juliana.

Juste [sjysst] (fr), Justus.

Juutas [jo':-] (fi), Judas.

Jöns o. Jö'sse, dial. för Johan.

Jö'ran o. Jö'rgen, försv. av Georg.

K

Kaarle [ka':rle] (fi), Karl.

Ka'jsa, Ka'ren (da), Ka'rna, Kata-ri'na, Kati'nka (ry), Kathleen [kæ'th-li:n] (eng), Karin.

Ke'rsti o. Ke'rstin [tj-] (försv.), Ki'rsten (da), Kristi'n (försv.), Kristina.

Kurt (ty), Konrad.

Kustaa [ko'ssta:] o. Ky'östi (fi), Gustav.

Laurent [låra'ng] (fr), Laure'ntius (lat), La'uri (fi) o. Lawrence [lå':rens] (eng), Lars.

Le'a (hebr), även förk. för Linnea.

Le'na, förk. av Magdalena.

Le'onard (lat), Lennart.

Leonore [-å':re] (ty), Eleonora.

Li'l(l)i, förk. av Julia.

Li'na, förk. av Karolina.

Li'sa o. Li'sen (sv), Li'sbet (ty), Lisette [-sä'tt] (fr), förk. av Elisabet.

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud.Lorentz

Petrus

Lorentz [lå':-] (ty) o. Lorenzo [làrä'nntsà] Ut), Lars.

Lo'tta, Lo'ttchen o. Lo'tte (ty), förk. av Charlotta.

Louis [lo-i':] (fr), Ludovi'cus (lat), Luigi [loMdji] (it), Luis [lo'-is] (sp) o. Luiz [lo-i'sj] (port), Ludvig.

Louise [lo-i':s] (fr), Ludovi'ca (lat), Luisa [lo-i'ssa] (sp), Lui'se (ty), o. Luiza [lo-i'ssa] (port), Lovisa.

Louisette [lo-isä'tt] o. Louison [-[lo-iså'ng]-] {+[lo- iså'ng]+} (fr), lilla Lovisa.

Lucie [lysi':] (fr), Lucia.

M

Madelaine [madlä in] o. Madelon [madlå'ng] (fr), Magdalena.

Ma'ja o. Ma'jken, förk. av Maria.

Ma'lla, Male^na o. Maiin, förk. av Magdalena.

Ma^nda, förk. av Amanda.

Ma'nne, förk. av Magnus el. Emanuel.

Manoe'l el. Manue'1 (port), Emanuel.

Margaret [ma':göret] (eng), Mar-get [ma:'djet] (eng), Margheri'ta (it), Ma'rgit o. Margi'ta (sv), Margot [margå':] (fr), Margre't, Margre'ta, Marguerite [margri'tt] (fr), Margareta.

Marie [mari':] (fr), Mary [mä':ri] (eng), Maria.

Marian [mä':rien] (eng), o. Marianne [-ia'nn] (fr), Maria Anna.

Mari'ka, Mari'echen (ty) o. Marion [mæ^rrien] (eng), Lill-Maria.

Matte'us el. Matti'as (hebr), Matt-hew [mæ'tt-jo] (eng), Mats.

Maud [må:d] (eng), Matilda.

Ma'uno (fi), Magnus.

Maurice [måri'ss] (fr), Mauri'tius (lat) o. Moritz [må':-] (ty), Maurits.

Mi'a, fork. av Maria.

Michael [malkel] (eng), Michael [mi'kkel] (ty), Michel [misjäll] (fr), Mi'ckel, Miguel [migell]

(sp o. port), Mike [maik] (eng), Mikael. Mi'lle, fork. av Emil. Mi'mmi o. Molly [mà'lli] (eng), Maria.

Mi'na, fork. av Vilhelmina. Mi'rjam (hebr), Maria. Måns, försv. av Magnus. Må'rten, försv. av Martin.

N

Na'ncy, Na'nme o. Na'miy [-i] (eng), Nanette [-nä'tt] o. Nanon [-nå'ng] (fr), Anna.

Na'than (hebr), även fork. av Na-thanael o. Jonathan.

Ne'a, fork. av Linnea.

Nell o. Ne'lly [-i] (eng), fork. av Helena o. Eleonora.

Niccolo [-å':] (it), Nicola'us (lat), Nicole [-kåll] (fr), Niilo [ni':lå] (fi), Niki'ta (serb), Nikola'j (ry), Nils o. Nisse, Niklas.

Ni'na o. Ninon [-å'ng] (fr), Anna.

No'ra, fork. av Eleonora.

O

Odile [ådi'll] (fr), Ottilia.

0'la (sv), 01a'us o. 01a'vus (lat),

0'lav (no), 0'lle, Olof. Oieg (ry), Helge. Clga (ry), Helga. Clger (da), Holger. 0'sger (fsv) o. 0'skar (kelt), Ansgar.

Paavo [pa :vå] (fi), Paul. Pa'co (sp), Frans. Paddy [pæ'ddi] (eng), Patrik. Paul [eng: på:l, fr: påll], Pa'vel

(ry), Paulus (lat), Paul. Pe'der (da), Pe'dro (sp o. port), Peer (no), Pe'lle o. Per (försv), Pete [pi:t] o. Peter [pi':tö] (eng), Petr [pjåttr] (ry), Petrus (lat),

KoLon (:) står efter lång vokal; ng == nasalliud;, w = svagt o ieng w).Plero

Örjan

Piero [pjä':rå] (it), Pierre [pjä:r] (fr), Pi'etari (fi) o. Pär, Peter. Philippe [fili'pp] (fr), Filip. Polly [pålli] (eng), Paulina. Pål o. På'lle, försv. av Paul.

R

Raffae'le, Raffae'llo (it), Ra'phael [-f-] (ty), Rafael.

Ralph [-f] (eng) o. Raoul [ra-oll] (fr), Rudolf.

Reeta [re':-] (fi), Margareta.

Reetriltki [re';-] (fi), Fredrik.

Reginald [re'ddjineld] (eng), Reg-nauld [rönjà':] o. Renaud [rönå':] (fr), Reinhold.

Regnard [röna':r] o. Renard [-[rö-na':r]-] {+[rö- na':r]+} (fr), Reinhard.

René (fr), Renatus.

Richard [ty: ri'kkart, eng: ri^ttjöd, fr: risja':r], Rikard.

Rina'Ido (it), Reinhold.

Ri'sto (fi), Kristian.

Robert [ty: rà':-, eng: rå'bböt, fr: ràbä':r], Robert.

Rodo'lfo [-à'-] (sp), Rudolf.

Rosa'lia (ty), Rosalie [-Ii':] (fr), Rose [rå:s] (fr), Rose [rå'os] (eng), Rosi'ta (sp), Rosa.

Rudolph [ro':dålf] (ty), Rudolf.

Rupert [ro':-] o. Ruprecht [ro'pp-] (ty), Robert.

Ru'tger (ty), Roger.

Sa'lly [-i] (eng), Sara.

Sam o. Se'nimy [-i] (eng), Samuel.

Siegfrid [si':gfri:t] (ty), Sigfrid.

Si'gurd (fsv), Sigvard.

Si'ri, förk. av Sigrid.

Si'sla, Si'ssla, Slussa, Cecilia.

Sophie [sàfi':] (fr), Sofia.

Sta'ffan (försv), Stefan(us). Susan [so':sen], Susie o. Suzy [-[so':-si]-] {+[so':- si]+} (eng), Suschen [so':s-sjen] (ty) o. Suzette [sysä'tt] (fr), Su-

Tahvana [ta'chvana] o. Ta^pani (fi), Stefan (Staffan).

Thérèse [terä':s] (fr), Teresia.

Tiina [ti':na] (fi), Kristina.

Ti'lda (sv) o. Tilde [ti'lle] (da), Matilda.

Tom [tåmm] o. Tommy [tà'mmi] (eng), Tomas.

u

U'lla, förk. av Ulrika.

V, w

Veit [faijt] (ty), Vitus.

We'ncesiaw (po), Wenzel.

Vihtori [vi'cht-] (fi), Viktor.

Vi'lho [-chå] (fi), William [-[wi'll-jem]-] {+[wi'll- jem]+} (eng), Vilhelm.

Will o. Willy [wi'lli] (eng), "Ville" (av Vilhelm).

Vittoria [-å':-] (it), Viktoria.

Vittorio I-à':-] (it), Viktor.

Wodan el. Wotan [vå':-] (ty), Oden.

Vo'lmar el. Vo'lmer, förk. av Valdemar.

Y'rjö (fi), Georg.

ö

Ö'rjan (fsv), Göran (Georg).

s och sj = tonande s och sj; th och dh === tonlöst och tonande väsljud. N

ågra vanligare förkortningar.

I denna förteckning ingå även sådana bokstavskombinationer som betygsgradema, de kemiska ämnenas atomtecken och de amerikanska staternas postala beteckningar.

A, högsta betyget (Berömlig); artilleriregemente; sjätte tonen i diatoniska skalan; på bilar: Stockholms stad.

a, näst högsta betyget (Med utmärkt beröm godkänd); allmän.

a. a., ad acta.

A. a. C. (n.), anno ante Christum (natum).

A. a. u. c., anno ab urbe condita.

A.-B., aktiebolag.

A. B., Aftonbladet.

AB, betyget Med beröm godkänd.

A. B. F. Arbetarnas bildningsförbund.

AC, på bilar: Västerbottens län.

A. C., anno Christi.

Ac, actinium.

a. c., anno currente.

ack., ackusativ.

A. D., anno Domini.

A. E. G., Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft.

Ag, silver.

A. K., Andra kammaren.

Al, aluminium.

Ala., Alabama.

Alas., Alaska.

Am, alabamin.

A. m., ante meridiem.

A. M. K., Arbetsmarknadskommissionen.

A. p. C. (n.), anno post Christum (natum).

Apr., april.

Ar, argon.

Ariz., Arizona.

Ark., Arkansas.

As, arsenik.

ASE'A, Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget.

a. t. a., att taga avsked.

Au, guld.

A. u. (c.)> anno urbis (conditae).

Aug., augusti.

a/v, a vista.

B, betyget Godkänd; tonen h sänkt ett halvt steg; bor; på bilar: Stockholms län o. Belgien.

B. A., Bachelor of Arts.

Ba, betyget Icke utan beröm godkänd; barium.

B. B., bambördshus.

B. B. C. [bibisi^•], British Broad-casting Corporation (Englands Radiotjänst).

BC, betyget Icke godkänd.

BD, på bilar: Norrbottens län.

Be, beryllium.

Bé, baumégrader.

BG, på bilar: Bulgarien.

BI, på bilar: Brittiska Indien.

Bi, vismut.

bl. a., bland annat.

BK, på bilar: Brasilien.

Br, brom.

C, betyget Otillräcklig; rom. siffran 100; första tonen i diatoniska skalan; Colomb; Celsius; Centi-grad; kol; på bilar: Uppsala län o. Cuba.

Ca, kalcium.

C:a, cirka.Cal.

231

e. Kr.

Cal., Califomia.

CB, på bilar: Belgiska Kongo m. m.

CC, på flygplan: Chile. Cd, kadmium.

Ce, cerium.

CF, på flygplan: Canada. cg, centigram.

C. G. T., Confédération Générale du Travail.

CH, på bilar: Schweiz.

Cif, cost, insurance, freight. CL, på bilar: Ceylon.

CI, klor.

C. 1., citato loco. cl, centiliter.

cm, centimeter, cm^, kvadratcentimeter. cm®, kubikcentimeter. CO, på bilar: Colombia. Co, kobolt, c/o, care of. Co., Company. C. O. D., cash on delivery. Col(o)., Colorado. Corni., Connectitut. CR, på telegram: Accusé de récep-

tion. Cr, krom.

CS, på flygplan: Portugal. Cs, cesium.

C. S. A., Centralförbundet för socialt arbete, ct, cent.

CTH, Chalmers tekniska högskola. CTI, Chalmers tekniska institut. Ou, koppar.

CV, på flygplan: Rimiänien. CX, på flygplan: Uruguay. CY, på bilar: Cypern.

D, betyget Klandervärd; andra tonen i diatoniska skalan; rom. siffran 500; på bilar: Södermanlands län o. Tyska riket; på flygplan: Tyska riket.

d., penny, pence.

D/A, Documents against acceptance.

dat., dativ.

DACO, De Anställdas Cèntral-Or-ganisation.

D. C., District of Columbia.

d. c., da capo.

deb., debet.

dec., december. Del., Delaware. dg, decigram.

D. H. G., diplomerad från Handelshögskolan i Göteborg. D. H. S., diplomerad från Handelshögskolan i Stockholm. DK, på bilar: Danmark, dl, deciliter, d. m., destra mano. dm, decimeter, dm^, kvadratdecimeter. dm*, kubikdecimeter. D. N., Dagens Nyheter. D. N. B., Deutsches Nachrichten-

büro. d:o, dito.

D. O. M., Deo optimo maximo. D/P, Docimients against pajmient, Dr eller D:r, doktor. D. R. P., Deutsches Reichspatent. d. s., dal segno.

D. S. I., diplomerad från Socialinstitutet, dt, deciton. dw, dead weight. dvs. eller d. v. s., det vill säga. dwt, pennyweight. Dy, dysprosiimi. d. y., den yngre.

D. Y. G., Den yngre gubben (studentförening i Lund), d. ä., den äldre.

E, tredje tonen i diatoniska skalan; East; på bilar: Östergötlands län o. Spanien. EA, på bilar: Kenya, Nord-Rhodesia, Nyasaland, Tanganyika, Uganda o. Sansibar. e. a., ex actis. ed.5 edition, edd., editioner, e. d(yl)., eller dylikt. Elf., effektiv, eg., egentligen.

E. I. C., East India Company.

ej., ejusdem.

EJ, på flygplan: Eire.

e. Kr., efter Kristi födelse.el

el, elektrisk, elektricitet.

el., eller.

Em, emanation.

e. m., eftermiddagen.

e. o., extra ordinarie; ex officio.

E. P., på telegram: estafette payée.

e. p., ex protocollo.

EQ, på bilar: Ecuador.

Er, erbium.

e. s., efter sikt.

Esq(r), Esquire.

ET, på bilar: Egypten.

etc., et cetera.

e. u., enligt uppdrag.

Eu, europium.

ex., exempel; exaktum.

Exc., Excellens.

F, fjärde tonen i diatoniska skalan; forte; farad; på termometrar: Fahrenheit; fluor; på recept: fac, fiat el. fiant; på bilar: Jönköpings län o. Frankrike, Algeriet, Franska Indien; på flygplan: Frankrike med biländer; flygflottilj. F. D., Fidei Defensor. f. d., före detta. Fe, järn. Febr., februari. Fec., fecit. Fem., femininum, ff, fortissimo; och följande. £ff, forte fortissimo. f. f. g., för första gången. Fig., figur (lig). Fil., filosofie, filosofisk. F. K., Första kammaren. F. K. P. R., Föreningen för kvinnans politiska rösträtt, f. Kr., före Kristi födelse. Fl, fluor; flera. Fla, Florida. FL pl., floribus plenis. FM, på bilar: Federerade Malajsta-

tema. f. m., förmiddagen, f. n., för närvarande. Fob el. F. o. b., Fritt om bord. Fol., folio.

Fr. el. Fre, franc; Fr os, francs. F. r., fast räkning, fr. dl., free delivered. Fut., futurum.

F. v. b., för vidare befordran. F. ö., för övrigt.

F. ö. v., första öppet vatten.

G, femte tonen i diatoniska skalan [uttal: je:]; gram; gravitationskonstanten; på bilar: Kronobergs län o. Guatemala; på flygplan: Storbritannien o. Nord-Irland.

Ga, gallium; Georgia.

GB, på bilar: Storbritannien o.

Nord-Irland. Gd, gadolinium. Ge, germaniimi. gen., genitiv.

G. H. T., Göteborgs Handels- o.

Sjöfartstidning. G. m. b. H., Gesellschaft mit ba-

schränkter Haftung. GMC, General Motors Corporation. G. M. T., Greenwich mean time. G. P. O., General Post-Office. GR, på bilar: Grekland, gr., gr ad (er); gram; grammatisk; grekisk (a).

G. P., Göteborgsposten.

g. st., gamla stilen. GT, Gamla Testamentet.

H, sjunde tonen i diatoniska skalan; väte; på bilar: Kalmar län o. Ungern; på flygplan: Ungern.

h. a., hoc anno. ha(r), hektar.

H. B., Handelsbalken. h. c., honoris causa. He, helium. h. e., hoc est. H. Exc., Hans Excellens. Hf, hafnium. Hg, kvicksilver, hg, hektogram.

H. H., Hans Helighet (Höghet, Hög-vördighet); Högädle Herr; Här Hvilar... HH, på flygplan: Haiti.H. J.

233

K. m. st. K.

H. J., Hinc jacet.

HK, på bilar: Hongkong; på flygplan: Colombia, hk, hästkraft.

H. K. H., Hans (Hennes) Kunglig

Höghet, hl, hektoliter, h. L, hoc loco.

H. M. el. H. M:t, Hans (Hennes)

Majestät. Ho, holmium. H, P., Horse-power. H. R. I. P., Hic requiescat in pace. HS, på flygplan: Siam. H. S. (E.), Hic situs (est).

I, rom. siffran 1; jod; Imperator; infanteriregemente; på bilar: Gotlands län o. Italien; på flygplan: Italien med biländer.

la, lowa.

ib., ibidem.

I. C. el. I. Chr., lesus Christus.

Id., Idaho; idem.

I. D. N., In Dei Nomine.

i. e., id est.

IHS (egenti. grek. bokstäverna 1E.2 = JES), Jesus.

I. H. S., lesus Hominum Salvator.

Hl., Illinois.

Imp., Imperator; imperfektum, imperativ; import.

IN, på bilar: Nederländska Indien.

In, indium.

Incl., inklusive.

I. N. D., In Nomine Dei (Domini).

Ind., indikativ; Indiana.

Ing., ingenjörtrupper.

I. N. I., In Nomine lesu.

I. N. R. I., lesus Nazarenus Rex ludaeorum.

intr., intransitiv.

I. O. G. T., International Order of Good Templars.

L O. O. F., Independent Order of Odd Fellows.

Ir, iridium.

I. R., Imperator Rex.

I. R. A., Irländska republikanska armén.

IRQ, på bilar: Irak. I. V. A., Ingenjörs vetenskapsakademien.

J, joule; jod; på flygplan: Japan. JA, på bilar: Jamaica. Jan., januari. J. B., Jordabalken. J. D., juris doktor. J. K., Justitiekanslern; juris kandidat. J. L., juris licentiat. J. O., Riksdagens justitieombudsman.

JO, på bilar: Johor. j:or, junior.

J. U. F., Jordbrukarungdomens förbund, jun., junior, Jur., juris.

K., kalium; kavalleriregemente; på termometrar: Kelvin; på bilar: Blekinge län; kandidat. K. A. K., Kungliga Automobilklub-ben.

Kand., kandidat. Kans., Kansas.

K. B., Konungens Befallningsha-

vande; Kungliga Biblioteket, kbcm, kubikcentimeter, kbdm, kubikdecimeter, kbft, kubikfot, kbm, kubikmeter, kbnim, kubikmillimeter, kbtum, kubiktum. K. F., Kunglig förordning; Kooperativa Förbundet. K. F. U. K., Kristliga Föreningen

av Unga Kvinnor. K. F. U. M., Kristliga Föreningen

av Unge Män. kg, kilogram; kulsprutegevär, kgm, kilogrammeter. KL, klass; klockan, km, kilometer, km^, kvadratkilometer.

K. M. O., Kimglig Majestäts Orden. K. m. st. K., Kommendör med stora korset.K. M:t

234

mm^

K. Mit, Kunglig Majestät.

K. N. O., Kommendör av Nordstjär-

neorden. Korr., korrektur. Kr., krona, kronor. Kr, krypton.

K. S. O., Kommendör av Svärdsorden. Ksp, kulspruta.

K. T. H., Kungl. Tekniska Högskolan.

Kungl. Maj:t, Kunglig Majestät. Kw, kilowatt. KVA, kilovoltampère. K. V. A., Kungliga Vetenskapsakademien, kvcm, kvadratcentimeter, kvdm, kvadratdecimeter, kvft, kvadratfot, kvkm, kvadratkilometer, kvm, kvadratmeter, kvmm, kvadratmillimeter. K. V. O., Kommendör av Vasaorden. Kwt, kilowattimme. Ky, Kentucky.

L, rom. siffran 50; efter växtnamn: Linné; luftvämsregemente; på bilar: Kristianstads län; latin-gynmasium. 1, liter.

Pound Sterling. La, lantan; Louisiana, lat., latin (sk); latitud. Lb, pound. 1. c., loco citato. Ld, Limited. Igd, longitud. Li, litium.

Lic., licentiat; licens.

Lim., Limited.

Lito, litografi.

Litt., littera.

1. m., laeva manu.

L. O., Landsorganisationen.

log., logaritm.

loiig., longitud.

L. S., locus sigilli; likström.

Lid, Limited.

Lu, lutetium.

Lx, lyxtelegram.

LXX, septuaginta.

LZ, på flygplan: Bulgarien.

M, rom. siffran 1.000; Monsieur; Mark; på bilar: Malmöhus län o. Palestina; Motormännens riksförbund; magister, m, meter, m., middag; main. m^,

kvadratmeter, m^, kubikmeter. M. A., Master of Arts. MA, milliampère; på bilar: Marocko. Ma, masurium. m. a., mindre allmän. Mag., magister, m. a. o., med andra ord. mask., maskulinum. Mass., Massachusetts, m. b. H., mit beschränkter Haftimg. m. b. p. a., med begränsad personlig

ansvarighet. MC, på bilar: Monaco. M. D., medicine doktor, m. d., mano destra; main droite. Md, Maryland. Mdes, Mesdames. Me, Maine. Med., medicine, mer., meridian. MEX, på bilar: Mexico, mf., mezzo forte, m. fl., med flera. Mg, magnesium, mg, milligram, m. g., main gauche. Mgr, Monseigneur. mi, mikrofarad. Micli., Michigan. Mill., million, min., minut. Minn., Minnesota. Miss., Mississippi. M. K., medicine kandidat. M. L., medicine licentiat. Mlle, Mademoiselle. M. M., Messieurs. mm, millimeter.

mm, millimeter, mm^, kvadratmillimeter. mm®, kubikmillimeter.235

PA

m. m., med mera.

Mme, Madame.

Mn, mangan.

Mo, molybden; Missouri.

M. O., Riksdagens militieombuds-

man. mod., modus. Mol. v., molekylarvikt. Mont., Montana. M. P., Member of Parliament. mp, mezzopiano, m. p., manu propria. Mr., Mister. Mrs., Mistress. Ms, manuskript. M/S, motorship. m. s., mano sinistra. Mssrs, Messieurs. Mt, plur. Mts, Mount, Mounts. M:t, Majestät, m, v., mezza voce. my (fl), mikron. mymy millimikron.

N, nord, norr; kväve; på bilar: Hallands län o. Norge; på flygplan: Norge, n., neutnmi. Na, natrium, n. b., nota bene. Nb, niobium. n. br., nordlig bredd. NC, på flygplan: Amerikas Förenta

Stater. N. C, North Carolina. Nd, neodym. N. D., North Dakota. N. D. A., Nya Dagligt Allehanda. Ne, neon. N. E., North-East. Neb., Nebraska. Neutr., neutrum. Nev., Nevada. New M., New Mexico. N. F., Nationernas Förbund. N. H., New Hampshire, n. h. o. v., namn, heder och värdighet. Ni, nickel.

NIRA, National Industrial Recovery Act.

N. J., New Jersey.

NL, på bilar: Nederländerna.

N. N., nomen nescio.

N. N. E., North-North-East.

N. N. W., North-North-West.

n:o, nummer.

nom., nominativ; nominell; nomen.

N. O. V., Nykterhetsorden Verdandi.

Nov., november.

N. P., Notarius Publicus.

n. pr., nomen proprium.

nr, n:r, n:ro, pl. n:ris, nummer.

NRA, National Recovery Act.

NT, Nya Testamentet.

Nt, emanation (förr niton).

Nio, netto.

N. T. O., Nationaltemplarorden. N. W., North-West. N. Y., New York.

O, syre; Ohio; Ost (= öster); ohm;

på bilar: Göteborgs o. Bohus län. GB, på flygplan: Peru. ob., obiit. obj., objekt.

obs., oteervera, observandum.

O. D., Orphei Drängar.

O. F., Odd Fellows.

OFI, Office Francais dlnformation

(f. d. Ha vas). OH, på flygplan: Finland. O. K. [åke':] (amer), = allt klart. Okla., Oklahoma. Okt., oktober. Oms, omsättningsskatt. OO, på flygplan: Belgien. Op., opus. Ore., Oregon.

ord., ordinarie; ordinerat (av). Os, osmium.

O. s. a., om svar anhàlles. osv. el. o. s. v., och så vidare. OY, på flygplan: Danmark. Oz., ounce.

P, fosfor; pà bilar: Älvsborgs län

o. Portugal, p, piano.

Pa, protaktinium; Pennsylvania. PA, pà bilar: Panamà.pag.

236

s:a

pag., pagma.

par., paragraf.

part., particip.

pat., patent, patenterad.

Pb, bly.

P. B., Par Bricole.

p. Chr. n., post Christum natum.

Pd., palladium.

PE, på bilar: Peru.

Ped., pedal.

perf., perfektum.

p. ex., par exemple.

pf, poco forte.

p. f., pour féliciter.

p. f. v., pour faire visite.

PH, på flygplan: Nederländerna.

Pict., pictus.

PK, på flygplan: Nederländska Indien.

pl. el. plur., pluralis.

PL, på bilar: Polen.

P. L., pastor loci.

P. M., promemoria.

P. n. b., på nådigaste befallning.

Po, polonium.

Pol. mag., politices magister, poss., possessiv, pp, pianissimo.

p. p. c., pour prendre congé.

P. R., pöste restante.

PR, på bilar: Iran.

Pr, praseodym.

pr, procent.

pres., presens.

pret., preteritum.

prof., professor.

pron., pronomen.

p. r. v., pour rendre visite.

Ps., psalm; Psaltaren.

P. S., post scriptum; postsak.

Pt, platina.

P. u. c., post urbem conditam. pxt, pinxit.

PY, på bilar: Paraguay.

q. e., quod est. q. s., quantum satis.

R, på termometrar: Réaimiur; på

bilar: Skaraborgs län o. Rumänien; Rex; rekommenderas; riddare; realgymnasium r, rar (vid växtnamn). Ra, radium.

RA, på flygplan: Sovjetunionen. R. A. F., Royal Air Force (britt.

flygvapnet). Rb, rubidium. RC, på bilar: Kina. RCH, på bilar: Chile. Re, rhenium. Rec., recipe!

Red., redaktör, redaktion. Rek., rekommenderat, resp., respektive. Rev., Reverend. rfz, rinforzando.

R. F., Regeringsformen; République

Francaise. Rh, rodium. RH, på bilar: Haiti. R. I., Rex Imperator; Rhode Island. R. I. P., requiescat in pace. rit, ritenuto.

R. L. F., Riksförbundet Landsbygdens folk. R. N. O., Riddare av Nordstjärneorden.

R. O., Riksdagsordningen. R. o., rullföringsområde. RO, på flygplan: Sovjetunionen. Rp, på telegram: réponse payée. R. S. B., rödbrokig svensk boskapsras.

RSFSR, Russkaja Sotsialistitjeskaja Federativnaja Sovjetskaja Res-publika.

R. S. O., Riddare av Svärdsorden.

Rt, right.

Ru, rutenium.

RV, på flygplan: Iran.

R. V. O., Riddare av Vasaorden.

S, söder; san, sankt, osv.; segno; svavel; sinistra; på bilar: Värmlands län o. Sverige. SA, Sturmabteilung (en). S. A., Son Altesse. s. a., sine anno. s:a, summa.S. A. B.

Subst.

S. A. B., Sveriges allmänna biblioteksförening.

S. A. C., Sveriges arbetares centralorganisation.

S. A. I., Son Altesse Imperiale.

SAOB, Svenska akademiens ordbok.

S. A. R., Son Altesse Royale; Svenska Arkitekters Riksförbund.

SARA, Stockholmsdistriktets Allmänna Restaurangaktiebolag.

SAU, på bilar: Sydafrikanska unionen.

Sb, antimon.

S. br., sydlig bredd.

S. b. u., sorgens beklagande undan-bedes.

Se, skandium.

Se., sculpsit.

S. C., South Carolina.

Scil., scilicet.

Ser, scripsit.

Set, sanctus. Sota, sancta.

SCV, på bilar: Vatikanstaden.

s. d., samma dag.

S. D., Social-Demokraten; South Dakota.

S. D. G., Soli Deo Gloria.

S. D. S., Sydsvenska Dagbladet Snällposten.

S. D. U., Socialdemokratiska ungdomsförbundet.

Se, selen.

SE, på bilar: Eire (Irländska fristaten); på flygplan: Sverige.

S. E., South-East.

sec., sekant.

sek., sekund.

sen., senior.

Sept., september.

SF, på bilar: Finland.

sfz, sforzato.

S. G. U., Sveriges geologiska undersökning; Sveriges godtempla-res ungdomsförbund.

sh., shilling.

S. H. T. Salvo Honoris Titulo.

Si, kisel.

Sin, sinus.

S. J., Societas Jesu; Statens järnvägar.

Sk, skilling.

s. k., så kallad (e).

S. K. F., Svenska Kullagerfabriken.

s. 1., sine loco.

S. L. K., Sveriges landstormskvin-nor.

s. m., sinistra mano.

S. M., Sa Majesté.

SM, svenskt mästerskap; på bilar:

Thailand (Siam). Sm, samarium. smt, silvermynt. Sn, tenn.

S. N. U., Sveriges nationella ungdomsförbund, s. o., som ovan. S. O., Successionsordningen. Soc.-dem., socialdemokratisk. s:or, senior.

SOS, telegrafisk nödsignal, sost., sostenuto. SP, på flygplan: Polen, sp., spalt; spansk (a), spec. v., specifik vikt. Sr, strontium. s:r, senior.

SR, på bilar: Syd-Rhodesia. SS, Schutzstaffel; på bilar: Straits

Settlement. S/S, steamship. S. S. E., South-South-East. SSSR, Sojus Sovjetskich Sotsialis-

titjeskich Respublik. S. S. U. H., Sveriges studerande

ungdoms helnykterhetsförbund. S. S. W., South-South-West. s. s. v., sydsydväst, s. s. ö, sydsydöst. St. el. S:t, sankt, saint m. fl. st., sterling.

S:ta, sankta, santa, m. fl. STAB, Svenska tryckeriaktiebolaget; Svenska tändsticksaktiebola-get.

stacc., staccato. std(s), standard (s). Stins, stationsinspektor. Stk, storkors.

St.-T., Stockholms-Tidningen. SU, på bilar: Sovjetunionen; på

flygplan: Egypten. Subst., substantiv.Sup._ 238

Sup., superlativ; supinum. S. W., South-West. s. v., sydväst.

Sv. D., Svenska Dagbladet. Sv. M., Svenska Morgonbladet. SX, på flygplan: Grekland, s. å., samma år. SÖ., Södermalm. S. Ö., Skolöverstyrelsen, s. ö., sydöst.

XT

T, på termometrar: absolut temperatur; på bilar: Örebro län. t, tara. Ta, tantal.

t. a., tämligen allmän, tab., tabell. Tb, terbium. tbc, tuberkulos.

TC, på bilar: Kamenm; på flygplan:

Turkiet. T. D., teologie doktor. Te, tellur. ten., tenuto. Tenn., Tennessee. TeoL, teologie, teologisk. Tex., Texas, t. ex., till exempel. TF, på flygplan: Island. T, F., Tryckfrihetsförordningen, t. f., tillförordnad; tjänsteförrättan-de.

tg, tangent. Th, torium. t. h., till höger. Ti, titan. Tit., Titulus.

T. K., teologie kandidat.

T. L., teologie licentiat.

TI, talliimi.

Tm, tulium.

t. o. m., till och med.

tr. el. träns., transitiv.

TR, på bilar: Turkiet.

T. T., Tidningamas telegrambyrå.

TT, på bilar: Togo.

t. v., tills vidare; till vänster.

U, uran; på bilar: Västmanlands län o. Uruguay.

Ubåt, undervattensbåt, u. c., una corda. U. D., Utrikesdepartementet. U. K., United Kingdom. Ult., ultimo.

ung., ungefär; ungersk(a). U. N. T., Upsala Nya Tidning, u. o. o. å., utan (tryck-)ort o. årtal, u. p. a., utan personlig ansvarighet, u. s., ut supra.

U. S. (på bilar US), United States

(Förenta Staterna). USA, United States of America. USSR, Ukrainska] a Sotsialistitje-

skaja Sovjetskaja Respublika. Ut, Utah. u. å., utan årtal.

V, rom. siffran 5; vanadin; väster. W, West; Wolfram; Wassermans reaktion; på bilar: Kopparbergs län. v., volt;

verb; van; von; voce; vers;

vänd!; väst (er), västlig. Va., Vasastaden; Virginia. Wash., Washington. W. C., water-closet. V. D. M., verbi divini minister. VH, på flygplan: Australien. Wis., Wisconsin, v. L, västlig längd. V. L. T., Vestmanlands Läns Tidning. V. O., very old. Vol., volym. Vpl, värnpliktig (e). V. S., växelström. Vt, Vermont.

VT, på bilar: Brittiska Indien. V. T., Vetus testamentum. v. v., vice versa. W. Va, West Virginia. Wyo, Wyoming.

X, rom. siffran 10; xenon; Kristus; första obekanta (matem); på bilar: Gävleborgs län. Xmas, Christmas.

XP, egentl. grek. bokstäverna för KR: Kristus; på telegram: exprès pavé. xp, smuggelsprit. XT, på flygplan: Kina.239

Y, yttriiim; andra obekanta (matematik); på bilar: Västernorrlands län.

y., yngre.

Yb, ytterbixom,

Yd, yard.

Y. M. C. A., Young Men's Christian Association (= KFUM).

Y. W. C. A., Young Women's Christian Association (=: KFUK).

Z, tredje obekanta (matematik); på bilar: Jämtlands län.

ZK, på flygplan: Nya Zeeland.

Zn, zink.

Zr, zirkonium.

_Ö, Ä.

ZS, på flygplan: Sydafrikanska unionen.

Å el. ÅE, ångströmenhet, ä., äldre.

Ä, B., Ärvdabalken. Ö, Östermalm.

ö., öster, östra, östlig; över. ö. h., över havsytan, ö. L, östlig längd. Ö. Ä., Överståthållarämbetet.

Förkortningar

av språks och kulturers namn m. m. i detta arbete (vanligen inom parentes efter resp. uppslagsord).

arab — arabiska aram — armeiska da — danska eng — engelska estn — estniska ffr — fomfranska fhty — fornhögtyska fi — finska fnirl — fornirländska fnisl — fornisländska fnord — fornnordisk fpers — fornpersiska fr — franska frank — frankiska fsv — fornsvenska försv — försvenskat gr — grekiska hebr — hebreiska hind — hindostani

holl — holländska irl — irländska isl — isländska it — italienska jap — japanska karib — karibiska kelt — keltiska kin — kinesiska lat — latin malaj — malajiska malediv — malediviska melanes — melanesiska mex — fommexikanska mhty — medelhögtyska mlat — medeltidslatin mlty — medellågtyska mus — musikterm nylat — nylatin pers — persiska plty — plattyska

po — polska polynes — polynesiska port — portugisiska prov — provensalska rom — romersk rum — rumänska ^y — ryska sanskr — sanskrit serb — serbiska sp — spanska sv — svenska tatar — tatariska tjeck — tjeckiska turk — turkiska ty — tyska iikr — ukrainska ung — ungerska uppl — uppländskt folkmål. 239

Y, yttriiim; andra obekanta (matematik); på bilar: Västernorrlands län.

y., yngre.

Yb, ytterbixom,

Yd, yard.

Y. M. C. A., Young Men's Christian Association (= KFUM).

Y. W. C. A., Young Women's Christian Association (=: KFUK).

Z, tredje obekanta (matematik); på bilar: Jämtlands län.

ZK, på flygplan: Nya Zeeland.

Zn, zink.

Zr, zirkonium.

_Ö, Ä.

ZS, på flygplan: Sydafrikanska unionen.

Å el. ÅE, ångströmenhet, ä., äldre.

Ä, B., Ärvdabalken. Ö, Östermalm.

ö., öster, östra, östlig; över. ö. h., över havsytan, ö. L, östlig längd. Ö. Ä., Överståthållarämbetet.

Förkortningar

av språks och kulturers namn m. m. i detta arbete (vanligen inom parentes efter resp. uppslagsord).

arab — arabiska aram — armeiska da — danska eng — engelska estn — estniska ffr — fomfranska fhty — fornhögtyska fi — finska fnirl — fornirländska fnisl — fornisländska fnord — fornnordisk fpers — fornpersiska fr — franska frank — frankiska fsv — fornsvenska försv — försvenskat gr — grekiska hebr — hebreiska hind — hindostani

holl — holländska irl — irländska isl — isländska it — italienska jap — japanska karib — karibiska kelt — keltiska kin — kinesiska lat — latin malaj — malajiska malediv — malediviska melanes — melanesiska mex — fommexikanska mhty — medelhögtyska mlat — medeltidslatin mlty — medellågtyska mus — musikterm nylat — nylatin pers — persiska plty — plattyska

po — polska polynes — polynesiska port — portugisiska prov — provensalska rom — romersk rum — rumänska ^y — ryska sanskr — sanskrit serb — serbiska sp — spanska sv — svenska tatar — tatariska tjeck — tjeckiska turk — turkiska ty — tyska iikr — ukrainska ung — ungerska uppl — uppländskt folkmål.

Rättelser och tillägg.

Under tryckndngen ha nedanstående tryckfel blivit upptäckta. De förekomma endast i en mindre del av upplagan:

A priori: grund-dad bör vara: grun-dad.

Assemblé(e): /asangble'/ bör vara: /asangble':/.

Capu't bör vara: **Ca'put.**

Dilatio'n bör vara: **Dilatatio'n.**

Följande uppslagsord saknas i en del av upplagan:

Ba'dminton (eng), fjäderbollspel.

Blazer [ble':-], -n, -s (eng), sportskavaj.

Flying fortress [fla'ing få':tris] (eng), "flygande fästning"; stort bombflygplan.

Le'bensraum (ty), "livsrum"; en stats maktområde.

Digitaliserad av Projekt Runeberg och publicerad på http://runeberg.org/saxord/.

Konverterad till .pdf, .epub, .mobi och .txt av Arkivkopia och publicerad på https://arkivkopia.se/sak/runeberg-saxord.

Filen skapad 2018-12-17 20:10:28.170565